Bible N.T. Fijian B. Alexander

AI VOLA

NI

VEIYALAYALATI VOU

NI

NODA TURAGA KEI NA NODAI VAKABULA

KO JISU KRAISITI.

SA TABAKI MAI LODONI.

1853.

Exch.
Bernice P. Bishop Museum
6-30-30

A NODRAI VOLA E RA SA VOLA NAI VOLA NI VEIYALAYALATI VOU SA VAKAOQO:

A kena wase ni vola i Maciu	28
A nei Marika	16
A nei Luke	24
A nei Joni	21
A Cakacaka	28
Ai vola i Paula vei ira na kai Roma	16
Ai matai ni vola i Paula vei ira na kai Korinica	16
Ai ka rua ni vola i Paula vei ira na kai Korinica	13
Ai vola i Paula vei ira na kai Keletia	6
vei ira na kai Efiso	6
vei ira na kai Filipai	4
vei ira na kai Kolosa	4
Ai matai ni vola i Paula vei ira na kai Cesalonaika	5
Ai ka rua ni vola i Paula vei ira na kai Cesalonaika	3
Ai matai ni vola i Paula vei Timoci	6
Ai ka rua ni vola i Paula vei Timoci	4
vei Taito	3
vei Filimoni	1
vei ira na Ipriu	13
Ai vola i Jemesa	5
Ai matai ni vola i Pita	5
Ai ka rua ni vola i Pita	3
Ai matai ni vola i Joni	5
Ai ka rua ni vola i Joni	1
Ai ka tolu ni vola i Joni	1
Ai vola i Juta	1
Ai Vakatakila	22

12-34 Fwd

A KOSIPELI I MACIU.

A WASE I.

Sa tukuna ko Maciu na kawa i Jisu, 1—17. *Sa qai tukuna ni sa sucu ko Jisu me vaka na nodra vosa na profita eliu,* 18—25.

AI vola ni kawa i Jisu Kraisiti, na luve i Tevita, na luve i Eparaama.

2 A tama i Aisake ko Eparaama; a tama i Jekope ko Aisake; a tama i Juta kei iratou na tuakana kei na tacina ko Jekope;

3 A tama i Feresa kei Sera ko Juta, a tinadrau ko Cema; a tama i Eseroma ko Feresa; a tama i Erama ko Eseroma;

4 A tama i Aminatape ko Erama; a tama i Naasoni ko Aminatape; a tama i Salimoni ko Naasoni;

5 A tama i Poasa ko Salimoni, a tinana ko Reape; a tama i Opeta ko Poasa, a tinana ko Ruca; a tama i Jesi ko Opeta;

6 A tama i Tevita na tui ni vanua ko Jesi; a tama i Solomoni ko Tevita na tui ni vanua, a tinana ko koya *e rau a veiwatini* kei Yuraia *eliu*;

7 A tama i Ropoama ko Solomoni; a tama i Apaia ko Ropoama; a tama i Esa ko Apaia;

8 A tama i Josafata ko Esa; a tama i Jorama ko Josafata; a tama i Usaia ko Jorama;

9 A tama i Jocama ko Usaia; a tama i Easa ko Jocama; a tama i Esikaia ko Easa;

10 A tama i Manasa ko Esikaia; a tama i Emoni ko Manasa; a tama i Josaia ko Emoni;

11 A tama i Jekonaia ko Josaia kei iratou na tacina; e ratou sa donuya na gauna ka ra kauti kina ki Papiloni:

12 Ni ra sa kau dina ki Papiloni, sa qai sucu ko Saliceeli, a tamana ko Jekonaia; a tama i Seropepeli ko Saliceeli;

13 A tama i Apiuta ko Seropepeli; a tama i Ilaiakima ko Apiuta; a tama i Esuri ko Ilaiakima;

14 A tama i Setoke ko Esuri; a tama i Ekima ko Setoke; a tama i Ilaiuta ko Ekima;

15 A tama i Eliesa ko Ilaiuta; a tama i Matacani ko Eliesa; a tama i Jekope ko Matacani;

16 Ia ko Jekope na tama i Josefa na wati i Meri, o koya sa sucu mai vua ko Jisu, o koya sa vakatoka ko Kraisiti.

17 Ai tabatamata kecega sa vakatekivu vata kei Eparaama ka yaco vei Tevita nai tabatamata e tinikava; *ai tabatamata kecega* sa vakatekivu vata kei Tevita ka yacova na gauna e ra kauti kina ki Papiloni e tinikava nai tabatamata; *ai tabatamata kecega* sa vakatekivu vata kei na gauna e ra kauti kina ki Papiloni ka yaco vua na Mesaia e tinikava nai tabatamata.

18 ¶ A sa vakaoqo na sucu i Jisu Kraisiti: sa soli mada eliu ko Meri na tinana vei Josefa me watina, a rau sa sega mada ni veiyacovi, a sa votu na nona bukete mai vua na Yalo Tabu.

19 A sa tamata yalododonu ko Josefa na watina, a sa sega ni via vakasesevotuna, a sa nanuma ga me biuta vuni yani.

20 Ni sa vakananuma tiko ga na ka oqori, raica, sa dua na agilose ni Turaga sa rairai mai vua e na tadra, ka kaya, Josefa, na luve i Tevita, kakua ni rere ni kauta vei iko na watimu ko Meri: ni sa tubu mai vua na Yalo Tabu na ka sa kunekune vua.

21 Ena sucu mai vua na gone-

atagane, o na vakatoka na yacana ko JISU: ni sai koya ga oqo ena vakabulai ira na nona tamata mai na nodrai valavala ca.

22 Ni sa yaco kecega na ka oqo, sa vakayacori kina na vosa ni Turaga sa tukuna na profita, ka kaya,

23 Raica, ena bukete na gonealewa, ena sucu mai vua na goneatagane, e ra na vakatoka na yacana ko Imanueli, a kenai balebale, *Sa tiko* vata kei keda na Kalou.

24 Ni sa qai tu cake tale mai na moce ko Josefa sa laki kitaka me vaka na ka sa kaya vua na agilose ni Turaga, a sa kauta vua na watina:

25 A rau sa sega mada ni veikilai ka malua me sucu mada eliu na nona ulumatua na goneatagane; a sa vakatoka na yacana ko JISU.

A WASE II.

Ni sa sucu ko Jisu sa lako mai cake eso na tamata vuku me ra roqoroqo vua. A sa kidroa ko Erota kei ira kecega na kai Jeruselema; a sa vereti Jisu ko Erota me vakamatea, 1—12. *Sa qai kaya na agilose ni Kalou vei Josefa me drotaki rau na veitinani ki Ijipita, a sa mokuti ira na goneatagane lalai mai Pecelema ko Erota ni sa nakita me vakamatei Jisu,* 13—18. *Sa qai mate ko Erota a sa lesu tale ki Jutia ko Josefa kei rau na veitinani,* 19—23.

IA ni sa sucu oti ko Jisu mai Pecelema e Jutia e na gauna sa turaga levu kina ko Erota, raica, eso na tamata vuku mai cake e ra sa lako mai ki Jeruselema,

2 A ra sa kaya, Evei ko koya na Tui Jutia sa qai sucu? ni keitou a raica na nona kalokalo mai cake, a keitou sa lako mai me cuva vua.

3 Ni sa rogoca ko Erota na turaga levu, sa kidroa, kei ira vata kaya na kai Jeruselema kecega.

4 Ni sa vakasoqoni ira vata na bete levu kei ira na nodra vunivola na tamata, sa tarogi ira ko koya se vei na yasana ena sucu kina na Mesaia.

5 A ra sa kaya vua, Mai Pecelema e Jutia: ni sa vola vakakina na profita, *ka kaya,*

6 O iko Pecelema, e na yasa i Juta, o sa sega ni lailai sara vei ira kecega na veikoro e Juta: ni na lako mai vei iko na Turaga: o koya ena lewai ira na noqu tamata na Isireli.

7 A sa qai kacivi ira lo na tamata vuku ko Erota, a sa taroga matua vei ira na gauna sa rairai kina na kalokalo.

8 A sa talai ira ki Pecelema, ka kaya, Dou laki vakasaqara matua sara na gone lailai; ni dou sa kunea, tukuna mai vei au, meu lako meu cuva talega vua.

9 Ni ra sa rogoca na turaga levu, e ra sa lako; ka raica, a kalokalo, e ra sa raica mai cake, sa liutaki ira, a sa laki tu vakadua ni sa donuya na tikina sa koto kina na gone lailai.

10 Ni ra sa raica na kalokalo, e ra sa rekitaka e na reki vakalevu sara.

11 ¶ Ni ra sa tadu ki vale, e ra sa raica na gone lailai kei Meri na tinana, a ra sa cuva, ka masu vua: a ra sa dolava na nodra kato kamunaga, a ra sa vakacabora vua na *nodrai* loloma; a koula, kei na laipeno, kei na mura.

12 Ni sa vakasala vei ira na Kalou e na tadra me ra kakua ni lako tale vei Erota, e ra sa lesu tale ki na nodra vanua e na sala tani.

13 Ni ra sa lako tani, raica, sa rairai mai vei Josefa e dua na agilose ni Turaga e na tadra, ka kaya, Tu cake, mo kauta na gone lailai kei tinana, ka dro ki Ijipita, ka tiko mada kina ka malua meu tukuna *tale* mada vei iko: ni na vakasaqara na gone lailai ko Erota me vakamatea.

14 Sa qai tu cake ko koya, ka

kauta na gone lailai kei tinana e na bogi, ka lako ki Ijipita:

15 A sa tiko ga kina ka malua me mate mada ko Erota: a sa vakayacori vakakina na vosa ni Turaga sa tukuna na profita, ka kaya, Au a kaciva na luvequ mai Ijipita.

16 ¶ Ia ni sa qai raica ko Erota, e ra sa vakaisini koya ko ira na tamata vuku, sa cudru vakalevu sara kina, a sa talaki yani, me vakamatei ira kecega na goneatagane lalai e ra sa tiko mai Pecelema, kei na kena yasana kecega, o ira e ra yabaki rua kei ira e ra lalai sobu, a sa wiliki mai na siga sa tarogi ira matua kina na tamata vuku.

17 A sa qai vakayacori na ka sa vosataka ko Jeremaia na profita, ka kaya,

18 E dua na domo mai Rema sa rorogo, a qoqolou, kei na tagi, kei na somate levu, sa tagicaka na luvena ko Rejeli, a sa sega ni via vakacegui, ni ra sa tawa kune.

19 ¶ Ia ni sa qai mate sara ko Erota, raica, e dua na agilose ni Turaga sa rairai vei Josefa mai Ijipita e na tadra,

20 Ka kaya, Tu cake, mo kauta na gone lailai kei tinana, ka lako ki na nodra vanua na Isireli: ni ra sa mate ko ira sa vakasaqara na gone lailai me ra vakamatea.

21 A sa qai tu cake ko koya, a sa kauta na gone lailai kei tinana, a sa yaco ki na nodra vanua na Isireli.

22 Ia ni sa rogoca ni sa turaga levu mai Jutia ko Akileo nai sosomi kei tamana ko Erota, sa rere ni lako kina: ni sa vakasala vua na Kalou e na tadra, sa lesu kina ki na yasa i Kalili:

23 A sa laki tiko vakadua mai na koro na yacana ko Nasara: a sa vakayacori kina na ka e ra sa vosataka ko ira na profita, Ena vakatokai me kai Nasara.

A WASE III.

Sa talai ko Joni me papitaisotaki ira na tamata sa veivutuni ka tukuni Jisu vei ira, 1—4. *Sa lewe levu na kai Jutia sa papitaiso,* 5—12. *Sa qai laki papitaiso vua ko Jisu, a sa oti sa lako mai vei koya na Yalo Tabu, a sa vakatusai koya talega ko Tamana,* 13—17.

ENA gauna ko ya sa tadu mai ko Joni na Papitaiso, ka dauvunau eloma ni veico mai Jutia,

2 Ka kaya, Dou veivutuni: ni sa lekai yaco na matanitu ko lomalagi.

3 O koya oqo sa vosa kina ko Aisea na profita, ka kaya, E dua na domo sa kacikaci eloma ni veico, Dou caramaka na sala ni Turaga, cakava me dodonu na nona salatu.

4 O koya oqo ko Joni sa vakaisulu e na vuti ni kamili, kei na wa ni nonai sulu e tolona na wa kuli ni manumanu; kei na kena kakana na vodre kei na meli ni veikau.

5 A sa lako yani vua ko Jerusalema, kei Jutia kecega, kei ira e ra sa tiko voleka ki Jotani,

6 A ra sa papitaiso vua ki Jotani, a ra sa vakatusa na nodrai valavala ca.

7 ¶ Ia ni sa raica ko koya e ra sa lewe vuqa na Farasi kei na Satusi sa lako mai ki na nona papitaiso, sa kaya vei ira, A kawa ni gata, o cei sa vakatakila vei kemudou mo dou dro tani mai na cudru sa voleka mai?

8 O koya oqo mo dou vuataka kina na vua ni veivutuni e yaga:

9 Dou kakua ni nanuma me kaya e na lomamudou, A tama i keimami ko Eparaama: niu sa kaya vei kemudou, e rawarawa vua na Kalou me vakatubura na veivatu oqo me ra luve i Eparaama.

10 Ia na matau sa no ga edaidai ki na vu ni kau; e na vuku ni ka oqo sa ta laivi kina na veikau yadua sa sega ni vuataka na vua vinaka, ka biu ki na bukawaqa.

11 E dina kau sa papitaisotaki kemudou e na wai ni dou sa qai veivutuni: ia ko koya ena muri au mai sa levu cake vei kei rau, au sa sega ni yaga meu colata na nonai vava; ena papitaisotaki kemudou ko koya e na Yalo Tabu kei na bukawaqa:

12 *Sa taura* na nonai sivi ni sila na ligana, ena vakasavasavataka sara na nona sila, ena binia vata na vua ni nona sila ki na lololo: ka vakama na qana e na bukawaqa e tawa bokoci rawa.

13 ¶ Sa qai lako mai ko Jisu mai Kalili ki Jotani vei Joni, me papitaiso vua.

14 A sa via tarova ko Joni, ka kaya, Sa yaga vei au meu papitaiso vei iko, o sa lako *vakacava* mai vei au?

15 A sa vosa ko Jisu ka kaya vua, Mo vosota ga *me vakaoqo* edaidai; ni sa kilikili kei keda me da vakabauta nai valavala dodonu kecega. Sa qai vosota ko *Joni*.

16 Ia ko Jisu, ni sa papitaiso oti, sa cabe vakasauri mai na wai: ka raica, sa tawase mai vua na lomalagi, a sa raica ko koya na Yalo ni Kalou sa lako sobu mai me vaka na ruve, a sa mai ro toka vua:

17 Ka raica, sa dua na vosa mai lomalagi, sa kaya, O koya oqo na noqu Gone ni toko, au sa daurekitaka vakalevu.

A WASE IV.

Sa dauveretaki Jisu na tevoro, a sa qaravi koya na agilose, 1—11. *Sa biu ki na vale ni veivesu ko Joni a sa laki tiko mai Kapeniuma ko Jisu,* 12—16. *Sa dauvunau ko Jisu, a sa digitaki iratou ko Pita kei Adriu, kei Jemesa kei Joni me ratou nonai talatala,* 17—22. *Sa veilakoyaki ko Jisu me vunau ka vakabulai ira na mate,* 23—25.

SA qai kauti Jisu cake na Yalo *Tabu* ki na veikau me dauveretaki koya na tevoro.

2 A sa lolo ko koya e na siga e vasagavulu kei na bogi e vasagavulu, a sa qai viakana.

3 Sa qai lako mai vei koya na dauvere, ka kaya, Kevaka ko sa Gone ni Kalou, mo kaya mada me tubu me buli madrai na veivatu oqo.

4 A sa vosa ko *Jisu* ka kaya, Sa vola *vakaoqo*, Ena sega ni bula duaduaga na tamata e na madrai, aya e na vosa vakaaduaga sa lako mai na gusu ni Kalou.

5 Sa qai kauti koya na tevoro ki na koro tabu, ka vakatikora e na taba ni vale ni soro ecake,

6 A sa kaya vua, Kevaka ko sa Gone ni Kalou, mo rikai savu sobu kira: ni sa vola *vakaoqo*, Ena vakarota ko koya vei ira na nona agilose e na vukumu: e ra na keveti iko cake e na ligadra, de tavutu na yavamu e na vatu, e na siga eso.

7 Sa qai kaya vua ko Jisu, Sa vola talega *vakaoqo*, Kakua ni dauvakatovolea vakaca na Turaga na nomu Kalou.

8 Sa qai kauti koya tale na tevoro ki na ulunivanua cecere sara, a sa vakatakila vei koya na matanitu vakaaduaga e vuravura, kei na nodrai ukuuku;

9 A sa kaya vua, A ka kecega oqori kau na solia vei iko, kevaka ko na cuva sobu ka masu vei au.

10 Sa qai kaya vua ko Jisu, Mo lako tani Setani, ni sa vola, O na masu vua na Turaga na nomu Kalou, o koya ga ko na qarava.

11 Sa qai laivi koya na tevoro, ka raica, eso na agilose e ra sa lako mai ka qaravi koya.

12 ¶ Ni sa rogoca ko Jisu sa biu ki na vale ni veivesu ko Joni, sa lesu tale ki Kalili;

13 A sa laivi Nasara, a sa laki tiko vakadua mai Kapeniuma, o koya sa tu e na baravi, e na yasa i Sepuloni kei Nafitalai:

14 A sa vakayacori kina na ka sa vosataka ko Aisea na profita, ka kaya,

15 A vanua ko Sepuloni, kei na

vanua ko Nafitalai, e na sala ni waitui, e na bati i Jotani, o Kalili *na vanua* ni iceni,

16 O ira na tamata ka tiko e na butobuto sa qai raica na rarama levu; o ira ka tiko e na yasa ni mate kei na kena yaloyalo, sa qai cadra cake vei ira na rarama.

17 ¶ Sa qai vakatekivu ko Jisu me dauvunau, ka kaya, Dou veivutuni: ni sa voleka ni yaco na matanitu ko lomalagi.

18 ¶ A sa gade voleka ki na waitui i Kalili ko Jisu, a sa raica na veitacini e le rua, o Saimoni sa vakatokai ko Pita, kei Adriu na tacina, e rau sa viritaka na lawa vau ki na waitui: ni rau sa gonedau.

19 A sa kaya vei rau ko koya, Drau muri au, au na cakavi kemudrau mo drau gonedau ni tamata.

20 A rau sa biuta sarani na nodrau lawa, ka muri koya.

21 A sa lako tani mai vaka ki liu, a sa raica tale e le rua na veitacini, ko Jemesa na luve i Sepeti, kei Joni na tacina, e ratou *sa tiko* vata kei Sepeti na tamadrau e na waqa, a rau sa oneva na nodratou lawa; a sa kacivi rau ko koya.

22 A rau sa biuta sarani na waqa kei na tamadrau, ka muri koya.

23 ¶ A sa veilakoyaki ko Jisu e Kalili kecega, a sa vakavulici *ira* e na nodra vale ni lotu, a sa vunautaka nai rogorogo vinaka ni matanitu, a sa vakabulai ira na tamata vakaaḍuaga sa mate kei ira sa malumalumu.

24 A sa kauta na kenai rogorogo ki Siria kecega: a ra sa kauti ira kecega vua sa tauvi mate, ko ira sa tauvi ira na mate tani eso, kei ira sa yaluma, kei ira sa curumi ira na tevoro, kei ira sa tauvi ira na mate ni vula, kei na sautaninini; a sa vakabulai ira ko koya.

25 A ra sa lewe vuqa sa muri koya mai Kalili, kei Tikapolo, kei Jeruselema, kei Jutia, kei na bati i Jotani.

A WASE V.

Sa vakatakila ko Jisu na ka eso sa kalougata kina na tamata, 1—12. *Sa vakavulici ira na nona tamata me ra yaga, me ra vaka na masima kei na rarama kei vuravura, me rairai na nodrai valavala vinaka me vaka na koro sa toka e na ulunivanua, kei na cina sa tu e nai tutunicina,* 13—16. *Sa lako mai ko Jisu me vakadinadina na vunau makawa: Sa kaya kina ko koya, a tamata sa daucudrucudru walega sa daulaba, o koya sa domona na alewa sa dauyalewa. E tabu me veibiu na veiwatini, e tabu na vavakini vakailasu, kei na ruru, kei na dauveisausaumitaki na ca, kei na cati ira na noda meca; E dodonu vei ira na luve ni Kalou me ra vakataki koya na Tamadra,* 17—48.

NI sa raica na le vuqa ko koya, sa cabe ki na ulunivanua, ni sa tiko sobu, sa lako mai vei koya na nona tisaipeli:

2 A sa dalaga na gusuna, ka vakavulici ira, ka kaya,

3 Sa kalougata ko ira sa yalomalumalumu: ni sa nodra na matanitu ko lomalagi.

4 Sa kalougata ko ira sa dautagi: ni ra na vakacegui.

5 Sa kalougata ko ira sa yalomalua: ni ra na rawata na vanua.

6 Sa kalougata ko ira sa viakania ka viagunuva na yalododonu: ni ra na vakamamautaki.

7 Sa kalougata ko ira e daulololoma: ni ra na lomani.

8 Sa kalougata ko ira sa yalosavasava: ni ra na raica na Kalou.

9 Sa kalougata ko ira sa dautataro: ni ra na vakatokai na luve ni Kalou.

10 Sa kalougata ko ira e ra sa vakacacani e na vuku ni valavala dodonu: ni sa nodra na matanitu ko lomalagi.

11 Dou sa kalougata, ni sa vakasewasewani kemudou na tamata e na vukuqu, ka vakacacani *kemudou*, ka vosa vakacacataki kemudou vakailasu e na ka kecega e ca.

12 Dou reki, ka marau vakalevu sara kina: ni sa levu na nomudoui sau mai lomalagi; ni sa vakaoqo na nodra vakacacani ira na profita sa bula eliu vei kemudou.

13 ¶ Oi kemudou na masima kei vuravura. Ia kevaka sa seavu mai na masima na kena tuituina, ena vakatuituinataki tale e na cava? sa qai sega ni yaga e na dua na ka, me biu ga ki tautuba, me buturaka sobu na tamata.

14 Oi kemudou na rarama kei vuravura. Ia na koro sa tara toka e na ulunivanua e dredre me tabonaki rawa.

15 Sa sega tale na tamata sa vakacaudreva na cina, me viritu eruku ni kato, e na kenai tutu ga; me sa cinavi ira kecega sa tiko e vale.

16 Me caudre vakakina na nomudou rarama e na matadra na tamata, me ra raica kina na nomudoui valavala vinaka, me ra vakavinavinaka vua na Tamamudou sa tiko mai lomalagi.

17 ¶ Dou kakua ni vakasama kau sa lako mai me vakaotia na vunau, kei *nai vakavuvuli* ni profita; au sa sega ni lako mai me vakaotia, me vakayacora dina ga.

18 E dina kau sa kaya vei kemudou, Ena oti mada ko lomalagi kei vuravura, ena sega ni oti tani mai na vunau e dua na tiki ni vosa, se dua na gau ni tiki ni vosa, ena yaco mada kecega.

19 O koya oqo ena vakatokai kina me lailai sara e na matanitu ko lomalagi, o koya yadua ena talaidredre ki na dua na tikina lailai ni vunau oqo, ka vakavuvuli vakakina vei ira na tamata: ia ko koya ena vakabauta kece, ka vakavuvuli *vakakina*, ena vakatokai me levu e na matanitu ko lomalagi.

20 Niu sa kaya vei kemudou, Kevaka dou na sega ni uasivi vei ira na vunivola kei ira na Farasi e nai valavala dodonu, dou na sega sara ni curu ki na matanitu ko lomalagi.

21 ¶ Dou sa rogoca e ra sa kaya eliu, O kakua ni laba; o koya ena laba ena turisautaki koya na mataveilewai:

22 Ia kau sa kaya vei kemudou, O koya sa cudru walega vua na wekana ena turisautaki koya na mataveilewai *lailai*; ia ko koya ena kaya vua na wekana, O sa lialia, ena turisautaki koya na mataveilewai levu; ia ko koya ena kaya, O sa vosa levu, ena turisautaki e na bukawaqa mai eli.

23 Ia kevaka ko sa kauta mai na nomui madrali ki nai tutunimadrali, a sa qai nanuma sa cudruvi iko na wekamu e na ka eso;

24 Laiva tu mada yani na nomui madrali e na mata ni tutunimadrali, mo lako; mo drau veivinakati mada eliu kei na wekamu, mo qai lako mai ka vakacabora na nomui madrali.

25 Kusa rawa mo drau veivinakati kaya sa cudruvi iko, ni drau sa lako vata kaya e na gau ni sala; de soli iko ko koya sa cudruvi *iko* vua na dauveilewai, ka soli iko na dauveilewai vua nai talatala, o na qai biu ki na vale ni veivesu.

26 E dina kau sa kaya vei iko, o na sega sara ni lako tale mai kina, o na sauma kece sara mada nai lavo.

27 ¶ Dou sa rogoca, e ra sa kaya eliu, O kakua ni dauyalewa:

28 Ia kau sa kaya vei kemudou, O koya ena raica *walega* na alewa me domona, sa dauyalewa e lomana.

29 Ia kevaka sa vakacalai iko na matamu imatau, vutia tani, ka biuta tani vei iko: ni sa yaga vei iko me yali laivi e dua na tikimu, me kakua ni biu ki eli na yagomu kecega.

30 Kevaka sa vakacalai iko na ligamu imatau, muduka tani, ka biuta tani vei iko: ni sa yaga vei iko me yali laivi e dua na tikimu, me kakua ni biu ki eli na yagomu kecega.

31 Sa kaya talega eliu, O koya sa

biuta tani na watina, e dodonu me solia vua nai vola ni veibiu:

32 Ia kau sa kaya vei kemudou, O koya sa biuta na watina, sa sega ni dauyatagane, sa cakavi koya me dauyatagane; o koya e rau laki veiwatini kaya sa biu, sa dauyalewa.

33 ¶ E dua tale na ka dou sa rogoca, e ra sa kaya eliu, O kakua ni vavakini vakailasu, o na cakava vua na Turaga na nomu vavakini:

34 Ia kau sa kaya vei kemudou, Dou kakua sara ni vavakini *walega*; kakua ki lomalagi; ai tikotiko vakaturaga ni Kalou ko ya:

35 Se ki vuravura; oqo nai tutuniyavana; se ki Jeruselema; oqo na koro ni Turaga levu sara.

36 O kakua ni vavakini ki na ulumu, ni ko sa sega ni cakava rawa e dua na drauna me vulavula se loaloa.

37 Me vaka *walega* oqo na nomudou vosa, Ia, ia; E sega, e sega: kevaka e levu cake mai *na vosa* sa tubu mai na ca.

38 ¶ Dou sa rogoca ni sa kaya eliu, Ai sau ni mata na mata, ai sau ni bati na bati.

39 Ia kau sa kaya vei kemudou, Dou kakua ni veisausaumitaka na ca; kevaka e dua sa sabica na balumu imatau, gole talega vua na balumu kadua.

40 Kevaka e dua sa via kauti iko vei ira na mataveilewai, ka kauta tani na nomui curucuru, laiva me kauta tani talega na nomui tutuvi.

41 Kevaka e dua sa vakasauarataki iko mo drau lako vata kaya e dua na maili, lako vata kaya talega na kenai ka rua.

42 Solia vua sa mai kerekere vei iko, kakua ni vuki *rubu* tani vua sa kerekere vei iko.

43 ¶ Dou sa rogoca e ra sa kaya *talega*, O na lomani ira na nomu lewe ni koro, ka cati ira na nomu meca.

44 Ia kau sa kaya vei kemudou, Lomani ira na nomudou meca, vosa vinaka vei ira sa rukaki kemudou, caka vinaka vei ira sa cati kemudou, ka sorovaki ira sa vakalialiai kemudou, ka vakacacani kemudou;

45 Mo dou luve i Tamamudou sa tiko mai lomalagi; ni sa vakacadra ko koya na nona siga vei ira na tamata ca kei ira na tamata vinaka, a sa vakatauca mai na uca vei ira na tamata yalododonu kei ira na tamata tawa yalododonu.

46 Kevaka dou lomani ira *duaduaga* sa lomani kemudou, a cava na ka ena *kenai* sau vei kemudou? e ra sa cakacaka vakaoqo na pupilikani se segai?

47 Kevaka dou veikidavaki duaduaga vei ira na wekamudou, a cava dou cakava mo dou uasivi kina *vei ira na tamata tani*? e ra sa cakacaka vakaoqo na pupilikani se segai?

48 O koya oqo mo dou yalovinaka sara kina, me vaka sa yalovinaka sara na Tamamudou sa tiko mai lomalagi.

A WASE VI.

Sa vakatakila ko Jisu na ka eso sa tarovi keda me dredre ni da yalosavasava kina. E dua, ni da sa kitaka nai valavala ni lotu me dokai keda kina na tamata, 1—18. *E dua tale, ni da sa dauloloma ki na ka vakavuravura. E dua tale ni da sa nuiqawaqawa e na vuku ni noda bula, kei na keda kakana, kei na nodai sulu. E vinaka me da gumatua e na lotu ka vakararavi vua na Tamada mai lomalagi,* 19—34.

DOU raici kemudou vinaka do dou kitaka na nomudoui loloma e na matadra na tamata, me ra raici kemudou kina; kevaka e vakaoqo, ena sega na nomudoui sau mai vua na Tamamudou sa tiko mai lomalagi.

2 Ni ko sa kitaka na *nomui* loloma, kakua ni uvuca na davui e matamu, me vaka e ra daukitaka na dauveivakaisini e na vale ni soro kei na gau ni sala, me dokai ira na

tamata. E dina kau sa kaya vei kemudou, Sa tu ga vei ira na nodrai sau.

3 Ia ko iko, ni ko sa kitaka na *nomui* loloma, me kakua ni kila na ligamu imawi na ka sa kitaka na ligamu imatau:

4 Me vuni kina na nomui loloma: ena sauma votu vei iko na Tamamu sa raica na ka evuni.

5 ¶ Ni ko sa masu, mo kakua ni vakai ira na dauveivakaisini: ni ra sa digitaka na vale ni lotu kei na tutu ni sala me ra tu kina me masu, me raici ira kina na tamata. E dina kau sa kaya vei kemudou, Sa tu ga vei ira na nodrai sau.

6 O iko, ni ko sa masu, curu ki na nomu yasana vuni, ni ko sa sogota oti na nomu katuba, masu vua na Tamamu sa tiko vuni; ia na Tamamu sa raica na ka evuni ena sauma votu vei iko.

7 Ni dou sa masu; kakua ni vosa balabalavu walega, me vakai ira na iceni; ni ra sa nanuma e ra na rogoci e na vuku ni ra sa vosa balabalavu.

8 Dou kakua ni vakai ira: ni sa kila makawa na Tamamudou na ka sa yaga vei kemudou, dou sa qai masu walega vua emuri.

9 O koya oqo mo dou masu kina vakaoqo: Tama i keitou mai lomalagi, me vakarokorokotaki na yacamu.

10 Me yaco na nomu lewa. Me caka na nomu veitalia e vuravura, me vaka mai lomalagi.

11 Solia mai kivei keitou na kakana e yaga e na siga oqo.

12 Kakua ni cudruvi keitou e na neitoui valavala ca, me vaka keitou sa sega ni cudruvi ira sai valavala ca vei keitou.

13 Kakua ni laivi keitou ki na dauvere, vakabulai keitou mai na ca: Ni sa nomu na lewa, kei na kaukaua, kei na vakavinavinaka, e sega ni oti. Emeni.

14 Kevaka dou sega ni cudruvi ira na tamata sai valavala ca *vei kemudou*, ena sega talega ni cudruvi kemudou na Tamamudou vakalomalagi:

15 Ia kevaka dou na cudruvi ira na tamata sai valavala ca *vei kemudou*, ena cudruvi kemudou talega e na nomudoui valavala ca na Tamamudou.

16 ¶ Ni dou sa lolo, kakua ni vakaveveku mata, me vakai ira na dauveivakaisini; ni ra sa cakava vakatani na matadra, me rairai vei ira na tamata na nodra lolo. E dina kau sa kaya vei kemudou, Sa tu ga vei ira na nodrai sau.

17 O iko, ni ko sa lolo, lumuta na ulumu, ka tavoya na matamu;

18 Me kakua ni rairai vei ira na tamata na nomu lolo, vua ga na Tamamu sa tiko vuni: ia na Tamamu, sa raica na ka evuni, ena sauma votu vei iko.

19 ¶ Dou kakua ni kumunavata na nomudou yau e vuravura, e dauvakacacana kina na sarasara kei na veveka, a sa ravabasuka kina na daubutako ka butakoca:

20 Ia mo dou kumunavata ga na nomudou yau mai lomalagi, sa sega ni vakacacana kina na sarasara se na veveka, ena sega ni ravabasuka kina na daubutako me butakoca:

21 Ia na vanua e tiko kina na nomudou yau, ena tiko talega kina na yalomudou.

22 A cina ni yagomu na matama; kevaka e vinaka na matamu, ena rarama kina na yagomu kecega.

23 Ia kevaka e ca na matamu, ena butobuto kina na yagomu kecega. Kevaka ena butobuto na rarama sa tu e lomamu, ena vakaevei na levu ni butobuto ko ya!

24 ¶ Sa sega e dua na tamata sa qarava rawa na turaga e lewe rua; ena cata e dua, ka lomana e dua; ena kabita vua e dua, ka loma vakatani vua e dua. Dou sa sega ni qarava rawa na Kalou kei na yau.

25 O koya oqo kau sa kaya kina

vei kemudou, Mo dou kakua ni nuiqawaqawa e na vuku ni nomudou bula, e na ka mo dou kania, se na ka mo dou gunuva; se na vuku ni yagomudou, e na ka mo dou vakaisulu kina. Ni sa ka levu na bula, ia na kakana na ka lailai se segai? a yagoda talega na ka levu, a ka lailai nai sulu se segai?

26 Raica na manumanu ni lomalagi; e ra sa sega ni kaburaka, se musuka, se kumunavata ki na lololo; a sa vakani ira na Tamamudou vakalomalagi. Dou sa sega beka ni yaga vakalevu cake vei ira?

27 Se ko cei vei kemudou ni sa nuiqawaqawa tiko sa rawata me vakuria vakalailai ga na siga ni nona bula?

28 Ia dou sa nuiqawaqawa vakacava e na vuku ni sulu? Dou vakananuma matua na se ni viavia ni veikau, e ra sa tubu vakaevei; e ra sa sega ni daucakacaka, e ra sa sega ni dautali:

29 Ia kau sa kaya vei kemudou, O Solomoni e na nonai ukuuku kecega sa sega ni vakaisulu me vaka e dua vei ira oqo.

30 Ia ko ya na co walega ni veikau, sa tu ga edaidai, e na biu ki na lovo e na sabogibogi, a sa vakaisulutaka vakaoqori na Kalou, ena sega *ni vakaisulutaki* kemudou vakalevu cake, oi kemudou sa lailai na nomudou vakabauta?

31 O koya oqo mo dou kakua ni nuiqawaqawa kina, ka kaya, A cava eda na kania? A cava eda na gunuva? se, Da na vakaisulu beka e na cava?

32 (Ni sa dauvakasaqara na ka kecega oqori ko ira na iceni:) a sa kila talega na Tamamudou vakalomalagi ni sa yaga vei kemudou na ka kecega oqori.

33 Ia dou vakasaqara mada eliu na matanitu ni Kalou, kei na nona yalododonu: ena qai vakaikuritaki vei kemudou na ka kecega oqo.

34 O koya oqo mo dou kakua ni nuiqawaqawa kina e na vuku ni sabogibogi; ena nuiqawaqawa na sabogibogi e na vuku ni kena ka. Sa rauta na veisiga na kena ca.

A WASE VII.

Sa vakatakila ko Jisu e ca me da lewai ira na tamata eso, ka sega ni lewai keda, e ca talega me da vakavuvuli vakailoa. E vinaka me da daumasu vua na Kalou; kai valavala dodonu vei ira na tamata kecega, 1—12. *E vinaka me da gumatua me da curu ki na matanikoro qiqo ka lako e na sala rabailailai: Me da qarauni keda talega mai na dauveivakavulici vakailasu,* 13—20. *Me da kakua ni vakatokai walega eda lotu me da muria sara na vosa ni Kalou me da vakataki koya na tamata vuku sa tara na nona vale e na dela ni vatu,* 21—29.

DOU kakua ni lewa vakailoa, do dou lewai kina.

2 Ia na lewa dou na kitaka, dou na lewai vakakina: kei nai vakarau dou na vakarauta kina, ena vakarauti talega kina vei kemudou.

3 Se vakaevei oqo, ni ko sa raica na malamala e na mata ni wekamu, ia na kau levu *sa coba tu* e matamu ko sa sega ni nanuma?

4 Se ko laki vosa vakaevei vua na wekamu, Laiva meu vutia mada na malamalamai na matamu; ka raica, *sa coba tu* e matamu na kau levu?

5 O iko na dauveivakaisini, mo vutia mada na kau levu mai na matamu; o na qai raica vinaka me vutia na malamala mai na mata ni wekamu.

6 ¶ Kakua ni solia na ka tabu vei ira na koli, se biuta na nomudou mataniciva e matadra na vuaka, de ra buturaka e yavadra, ka saumaki mai ka basuraki kemudou.

7 ¶ Dou kerekere, ena soli vei kemudou; dou vakasaqara, dou na kunea; dou tukituki, ena dola vei kemudou:

8 O koya yadua sa kerekere sa rawata; o koya yadua sa vakasaqara sa kunea; ena dola vua sa tukituki.

9 Se ko cei mada vei kemudou na tamata, kevaka e kere madrai na luvena, ena solia vua na vatu?

10 Se kere ika, ena solia vua na gata?

11 Oi kemudou dou sa yalo ca, ia dou sa kila ga me solia na ka vinaka vei ira na nomudou gone, ena vakatanievei na Tamamudou mai lomalagi, ena sega ni solia vakalevu sara na ka vinaka vei ira sa kerekere vua?

12 Oqori talega, a ka vakaaduaga dou sa vinakata me ra kitaka vei kemudou na tamata, dou kitaka vakakina vei ira; oqori *na vu* ni vunau kei *nai vakavuvuli* ni profita.

13 ¶ Dou curu ki na matanikoro qiqo: ni sa lalaga na matanikoro, ka rabailevu na sala, sa basika ki na rusa, a ra lewe vuqa sa curu kina;

14 Ni sa qiqo na matanikoro, ka rabailailai na sala, sa basika ki na bula, a ra sa lewe lailai sa kunea.

15 ¶ Dou raici ira vinaka nai vakavuvuli vakailasu, e ra sa lako mai vei kemudou ka vakaisulu e na kuli ni sipi, a ra sa wolifa daukata e na lomadra.

16 Dou na kilai ira e na vuadra. Se dua na tamata sa laki vetia na vua ni vaini mai na veiwa vakavotona, se na lolo mai na sone?

17 Sa vakakina ni sa vuataka na vua vinaka na kau vinaka; a sa vuataka na vua ca na kau ca.

18 E sega na kau vinaka me vuataka rawa na vua ca, se na kau ca me vuataka rawa na vua vinaka.

19 Ia na kau vakaaduaga sa sega ni vuataka na vua vinaka sa ta laivi, ka biu ki na bukawaqa.

20 E dina ya, ni dou na kilai ira e na vuadra.

21 ¶ Ena sega ni curu ki na matanitu ko lomalagi, ko ira yaduaga sa kaya vei au, Turaga, Turaga; o koya duaduaga sa cakava na loma i Tamaqu sa tiko mai lomalagi.

22 E ra na lewe vuqa e ra na kaya vei au e na siga ko ya, Turaga, Turaga, keimami a sega ni vakavuvuli e na yacamu ne? ka vakasavi ira na tevoro e na yacamu? ka kitaka vakavuqa na cakamana levu e na yacamu?

23 Ia kau na qai kaya vei ira, Au sa sega ni kilai kemudou; dou lako tani vei au, oi kemudou sa dau kitaka nai valavala ca.

24 ¶ O koya yadua ena rogoca na noqu vosa oqo, ka laki cakava, kau na vakatautauvatataka kei na tamata vuku, sa laki tara na nona vale e na dela ni vatu:

25 A sa tau mai na uca, ka lako mai na waluvu, ka liwa na cagi, ka roba na vale ko ya; a sa sega ni bale: ni sa kena yavu na vatu.

26 O koya yadua sa rogoca na noqu vosa oqo, ka sega ni laki cakava, ena tautauvata kei na tamata lialia, sa laki tara na nona vale e na dela ni nuku:

27 A sa tau mai na uca, ka lako mai na waluvu, ka liwa na cagi, ka roba na vale ko ya; a sa bale kina: ia na ka levu na kena bale.

28 ¶ A sa yaco, ni sa tinia vakaoqo ko Jisu na nona vosa, e ra sa kidacala sara na lewe vuqa e na nonai vakavuvuli:

29 Ni sa vakavulici ira vakaukaua vakai koya, a sa sega ni vakai ira na vunivola.

A WASE VIII.

Sa vakabula na vukavuka ko Jisu, kei na nona tamata na turaga ni valu, kei na vugo i Pita, 1—17. *Sa qai vakatakila vei ira na nona tisaipeli nai valavala ni tamata sa muri koya,* 18—27. *Sa qai vunauca na waitui; a sa vakasavi ira na tevoro mai na yago ni tamata,* 28—34.

NI sa lako sobu mai na ulunivanua ko koya, sa lewe vuqa na tamata sa muri koya.

2 Ka raica, sa dua na tamata vukavuka sa lako mai *vua*, a sa cuva vua, ka kaya, Turaga, kevaka ko sa vinakata, ko sa vakasavasavataki au rawa.

3 A sa dodoka na ligana ko Jisu, ka tarai koya, ka kaya, Au sa vinakata; mo savasava mai. A sa qai savasava vakasauri na nona vukavuka.

4 A sa kaya vua ko Jisu, Raica mo kakua ni tukuna vua e dua na tamata *na ka oqo;* mo lako ga, ka vakatakilai iko vua na bete, ka vakacabora nai madrali sa vosa kina ko Mosese, mei vakatakilakila vei ira.

5 ¶ Ni sa curu ko *Jisu* ki Kepeniuma, sa lako mai vua e dua na turaga ni valu, ka masuta,

6 Ka kaya, Turaga, e dua na noqu tamata sa davo mai neitou sa mate e na paralasi, a sa yaluma vakalevu sara.

7 A sa kaya vua ko Jisu, Au na laki vakabulai koya.

8 Sa qai vosa na turaga ni valu, ka kaya, Turaga, au sa sega ni yaga mo curu ki na noqu vale: mo cavuta walega na vosa, ena bula kina na noqu tamata.

9 Oi au ga na turaga lailai, au sa lewai ira na tamatai valu eso: au sa vosa vua na tamata oqo, Mo lakani, a sa lakani; vei koya tale e dua, Mo lako mai, a sa lako mai; *au vosa* vua na noqu tamata, Kitaka oqori, a sa kitaka.

10 Ni sa rogoca ko Jisu, sa kidacala, a sa kaya vei ira sa muri *koya*, E dina kau sa kaya vei kemudou, au sa tawa kunea e dua na vakabauta me vakaoqo na kena levu, sa sega vei ira na Isireli.

11 Au sa kaya talega vei kemudou, e ra na lewe vuqa e ra na lako mai cake mai ra talega, me ra tiko sobu vata kei Eparaama, kei Aisake, kei Jekope, e na matanitu ko lomalagi.

12 Ia ko ira na gone ni matanitu e ra na biu ki na butobuto etautuba; e ra na dautagi kina ka vakasequruquru na batidra.

13 Sa qai kaya vua na turaga ni valu ko Jisu, Mo lako ga; me vaka na nomu vakabauta, me yaco vakakina vei iko. A sa bula na nona tamata e na tiki ni siga ko ya.

14 ¶ A sa lako ko Jisu ki na vale i Pita, a sa raica na vugo i *Pita* sa davo, ka tauva na katakata.

15 A sa tara na ligana ko koya, a sa takali vua na nona katakata: a sa tu cake ko koya, ka qaravi ira.

16 ¶ Ni sa yakavi mai, e ra sa kauta mai vei koya e lewe vuqa sa curumi ira na tevoro: a sa vakasavi ira na tevoro e na *nona* vosa, a sa vakabulai ira kecega sa tauvi mate:

17 O koya oqo sa vakayacori kina na ka sa vosataka na profita ko Aisea, ka kaya, O koya ga sa laveta vua na noda malumalumu, ka colata na noda mate.

18 ¶ Ni sa raica ko Jisu e ra sa lewe vuqa sa vakavolivoliti koya, sa kaya me lako ki tai kadua.

19 A sa dua na vunivola sa lako mai, ka kaya vua, Turaga, au na muri iko ki na veivanua ko na lako kina.

20 Sa kaya vua ko Jisu, Sa tu ga vei ira na fokise na nodra qara, kei na nodrai roro na manumanu ni lomalagi; ia na Luve ni tamata sa sega na nona tikina me vakadavori kina na uluna.

21 Sa dua tale na nona tisaipeli sa kaya vua, Turaga, laivi au meu lako mada meu buluti tamaqu.

22 A sa kaya vua ko Jisu, Mo muri au; ka laiva na mate me ra buluta nodra mate.

23 ¶ A sa vodoka e dua na waqa ko koya, a ra sa muri koya na nona tisaipeli.

24 Ka raica, sa tubu na cava levu e na wasa liwa, a sa ubia kina na waqa na biau: a sa moce ko koya.

25 Sa qai lako mai vua na nona

tisaipeli, ka vakayadrata, ka kaya, Turaga, vakabulai kedatou: edatou sa mate sara.

26 A sa kaya ko koya vei ira, Dou sa rere e na vuku ni cava, sa lailai na nomudou vakabauta? Sa qai tu cake ko koya, a sa vunauca na cagi kei na waitui; a sa maravu vakalevu kina.

27 A ra sa kidacala na tamata, ka kaya, E vakaevei nai valavala ni tamata oqo, ni sa talairawarawa vua na cagi kei na waitui!

28 ¶ Ni sa tadu ki tai kadua ki na vanua ni kai Kerekesa, sa veitata kaya e lewe rua sa curumi rau na tevoro, e rau sa lako mai nai bulubulu, a rau sa yalocudrucudru sara, a sa sega na tamata sa lako rawa kina e na sala ko ya.

29 Ka raica, e ra sa qoqolou *ko ira na tevoro*, ka kaya, A cava ko mai kitaka vei keimami, Jisu, na Luve ni Kalou? o sa lako beka mai me vakararawataki keimami, ia ka sa bera ni yaco dina na *neimami* siga?

30 A sa tu vakayawa na qele ni vuaka e le vuqa e ra sa vakani.

31 A ra sa vakamasuti koya ko ira na tevoro, ka kaya, Kevaka ko sa vakasaqvi keimami, laiva ga me keimami curuma na qele ni vuaka.

32 A sa kaya ko koya vei ira, Dou lako ga. A ra sa lako tani sara, a ra sa curuma na qele ni vuaka; ka raica, sa dro sara na qele ni vuaka kecega ka rikai savu ki loma ni waitui, a ra sa mate eloma ni wai.

33 Sa qai dro ko ira sa vakani *ira*, a ra sa lako ki na koro, a ra sa tukuna na ka kecega, kei na ka sa yaco vei rau sa curumi rau na tevoro.

34 Ka raica, e ra sa lako mai na lewe ni koro me ra veitata kei Jisu: a ra sa qai raica, e ra sa masuta, me lako tani yani e na nodra vanua.

A WASE IX.

Sa vakatakila na nona kaukaua ko Jisu ni sa vakabula na mate, 1—8. *Sa kacivi Maciu me nonai talatala. Sa kana vata kei ira na tamatai valavala ca*, 9—13. *Sa vakatakila na ka e ra sa sega ni lolo kina na nona tisaipeli e na gauna ko ya*, 14—17. *Sa qai vakabula na tuvidrabalavu, kei na alewa sa mate sara, kei na mataboko, kei na galu*, 18—35. *A sa vakavulici ira na nona tamata me ra daumasu me lewe vuqa nai talatala*, 36—38.

A SA vodo ko koya ki na dua na waqa, ka lako yani, ka yaco ki na nona koro.

2 Ka raica, e ra sa kauta mai vua e dua na tamata sa tauvi paralasi, sa davo e *nonai* mocemoce: ni sa raica ko Jisu na nodra vakabauta, sa kaya vua na paralasi; Mo lomavinaka, na luvequ; o na sega ni cudruvi e na nomui valavala ca.

3 Ka raica, eso na vunivola sa vosa lo vakai ira, *ka kaya*, O koya oqo sa vosa vakacaqataka na Kalou.

4 A sa kila na nodra nanuma ko Jisu ka kaya, A cava dou sa nanuma vakaca kina e na lomamudou?

5 A cava vei rau e rawarawa, me kaya, O na sega ni cudruvi e na nomui valavala ca; se me kaya, Mo tu cake, ka lako voli?

6 Ia mo dou kila kina sa rawata na Luve ni tamata e vuravura me kaya, me kakua ni cudruvi ira sai valavala ca, (sa qai kaya ko koya vua na paralasi,) Mo tu cake, mo kauta na nomui mocemoce, mo lako ki nomu vale.

7 A sa tu cake ko koya, ka lako ki nona vale.

8 Ni ra sa raica ko ira na le vuqa, e ra sa kidacala, ka vakavinavinaka vua na Kalou, ni sa solia ko koya na kaukaua vakaoqo vei ira na tamata.

9 ¶ A sa lako tani ko Jisu mai

na tikina ko ya, ka raica sa dua na tamata, ko Maciu na yacana, sa tiko e na vale ni pupilikani: a sa kaya vua, Muri au. A sa tu cake ko koya, ka muri koya.

10 ¶ A sa yaco, ni sa tiko mai vale ko *Jisu* me kana, raica, sa lewe vuqa na pupilikani kei na tamatai valavala ca sa lako mai ka tiko vata kaya kei na nona tisaipeli.

11 Ni sa raica ko ira na Farasi, e ra sa kaya vei ira na nona tisaipeli, E vakaevei ka sa kana vata kina na nomudou Turaga kei na pupilikani kei na tamatai valavala ca?

12 Sa rogoca ko Jisu, ka kaya vei ira, Sa sega ni yaga na matai ni mate vei ira sa bula vinaka, kivei ira ga sa mate.

13 Ia dou laki vakatavuvuli mo dou kila nai balebale *ni ka oqo*, Sa vinaka vei au na loloma, ia nai madrali e segai: ni kau sa sega ni lako mai me kacivi ira na yalododonu, o ira ga nai valavala ca me ra veivutuni.

14 ¶ Sa qai lako mai vua na tisaipeli i Joni, ka kaya, E vakaevei ni keitou sa lolo vakavuqa tiko ga kei ira talega na Farasi, ia na nomu tisaipeli e ra sa sega sara ni lolo?

15 Sa kaya vei ira ko Jisu, E ra sa tagi rawa na weka ni watina atagane, ni sa tiko vata kei ira na watina atagane? ena lako mai na siga, ena kauti tani kina vei ira na watina atagane, e ra na qai lolo.

16 Sa sega na tamata sa laki cula vata na tiki ni sulu vou kei nai sulu madra, ni sa kadresu mai nai sulu *madra*, na ka e rau sa cula vata kaya me tabonaka, a sa kadresu vakalevu kina.

17 Sa sega talega na tamata sa vakataloca na waini vou ki na tavaia madra; dekacabote na tavaia, ka dave na waini, ka ca na tavaia; a ra sa vakataloca na waini vou ki na tavaia vou, a sa maroroi rau ruarua kina.

18 ¶ Ni sa tukuna tiko na ka oqo ko koya vei ira, raica, sa dua na turaga sa lako mai, ka cuva vua, ka kaya, Sa ciba na luvequ na gonealewa: mo lako ga mai mo tabaka vua e na ligamu, ena bula kina.

19 Sa qai tu cake ko Jisu, ka muri koya, kei ira talega na nona tisaipeli.

20 ¶ Ka raica, sa dua na alewa, sa tauvi turidrabalavu e tinikarua na nona yabaki, a sa lako mai ka uavivi ki dakuna, ka tara na tutu ni nonai sulu:

21 Ni sa kaya lo vakaoqo, Kevaka kau na laki tara walega na nonai sulu, kau na bula kina.

22 A sa rai vuki ko Jisu, ka kunei koya, ka kaya, Na luvequalewa, mo lomavinaka; sa vakabulai iko na nomu vakabauta. A sa bula na alewa mai na tiki ni siga ko ya.

23 ¶ Sa qai tadu ko Jisu ki na vale ni turaga, a sa raici ira e ra sa dauuvuca na bitunivakatagi, kei ira na lewe vuqa e ra sa tagi yaso,

24 A sa kaya vei ira ko koya, Dou lako tani; ni sa sega ni mate dina na gonealewa, sa moce walega. A ra sa dredrevaki koya.

25 Ia ni sa vakatalai ira na lewe vuqa, sa curu ko koya, a sa taura na ligana, a sa tu cake na gonealewa.

26 A sa kauta ki na vanua kecega ko ya na kenai rogorogo.

27 ¶ Ni sa lako tani mai na tikina ko ya ko Jisu, e rua na tamata mataboko e rau sa muri koya, a rau sa tagi, ka kaya, Na Luve i Tevita, loloma mai vei keirau.

28 Ni sa yaco ki vale ko koya, sa lako mai na tamata mataboko; ka tarogi rau ko Jisu *ka kaya*, Drau sa vakadinata kau sa cakava rawa na ka oqo se segai? E rau sa kaya vua, Io, Turaga.

29 Sa qai tara na matadrau ko koya, ka kaya, Me vaka ga na nomudrau vakadinata me yaco vakakina vei kemudrau.

30 A sa rai sese na matadrau; a sa vakarota vei rau ko Jisu, ka kaya, Raica me kakua e dua me kila *na ka oqo.*

31 Ia koi rau ni rau sa lako yani, e rau sa vakabekabea na kenai rogorogo ki na vanua kecega ko ya.

32 ¶ A ra sa lako ki tautuba, ka raica, e ra sa kauta mai vua e dua na galu sa curuma na tevoro.

33 A sa vakasava tani na tevoro, a sa vosa rawa kina na galu: a ra sa kidacala kina na lewe vuqa, ka kaya, Sa sega na ka vakaoqo sa rairai eliu e Isireli.

34 Ia ko ira na Farasi, e ra sa kaya, Sa vakasavi ira na tevoro ko koya oqo e na vuku ni nodra turaga na tevoro.

35 A sa lako voli ko Jisu e na veikoro lelevu kei na veikoro lalai, ka vakavuvuli e na nodra vale ni soro, ka vunautaka na kosipeli ni matanitu, ka vakabulai ira kecega sa mate kei ira sa malumalumu.

36 ¶ Ni sa raici ira na lewe vuqa ko koya, sa lomani ira sara, ni ra sa malumalumu ka biu wale tu ga, me vaka na sipi sa sega na nodrai vakatawa.

37 A sa kaya vei ira na nona tisaipeli, E dina na yabaki vakalewe oqo, a ra sa lewe lailai nai vakatau ni were;

38 O koya oqo mo dou masuti koya kina nai taukei ni were, me tala kusarawa nai vakatau ni were ki na nona veiwere.

A WASE X.

Sa talai ira yani na nonai Aposila ko Jisu e ra sa lewe tinikarua, me ra vakavulici ira na kai Jutia ka vakabulai ira na mate, 1—8. *Sa vakavulici ira me ra kakua ni nanuma vakalevu ki na ka vakavuravura,* 9—15. *Sa vakavulici ira, ka vakacegui ira, e na vuku ni ka ca e ra na vosota,* 16—39. *Sa qai yalata na ka vinaka vei ira e ra sa lomani ira e na vukuna,* 40—42.

SA qai kacivi iratou mai na nona tisaipeli ko koya e ratou lewe tinikarua, a sa solia vei iratou na kaukaua, me ratou vakasavi ira rawa na yalo tawasavasava, ka vakabulai ira kecega sa tauvi mate kei ira talega sa malumalumu.

2 Oqo na yacadra nai Aposila e tinikarua; A kenai matai, o Saimoni, a yacana talega ko Pita, kei Adriu na tacina; o Jemesa na luve i Sepeti, kei Joni na tacina;

3 O Filipe, kei Pacolomiu; o Tomasa, kei Maciu na pupilikani; o Jemesa na luve i Alifusa, kei Lepusa, a yacana talega ko Catusa;

4 O Saimoni na kai Kenani, kei Juta Isikariota, o koya oqo sa soli koya yani.

5 O iratou na lewe tinikarua oqo sa talai iratou ko Jisu, ka vakarota vei iratou, ka kaya, Dou kakua ni lako e na nodra sala na iceni, kakua talega ni curu ki na dua na koro ni kai Sameria:

6 Ia dou lako ga vei ira na sipi sa yali e na mataqali nei Isireli.

7 Ni dou sa lako, vunau, ka kaya, Sa voleka ni yaco na matanitu ko lomalagi.

8 Dou vakabula na mate, vakasavasavataka na vukavuka, vakaturi ira cake tale na mate sara, vakasavi ira na tevoro: dou a rawata walega, dou solia wale talega.

9 Kakua ni cokonaka na koula, se na siliva, se na prasa, e na nomudou taga,

10 Se na *nomudoui* vaqa e na gau ni sala, se nai curucuru e rua, se nai vava, se nai titoko: ni sa dodonu me soli vua na tamata daucakacaka na kena kakana.

11 Ia na koro levu kei na koro lailai vakaaduaga dou na curu kina, taroga se ko cei sa yalovinaka kina; ka laki tiko ga kina ka yacova na nomudou lako tani tale.

12 Ni dou sa curu ki na dua na vale, dou vakaceguya.

13 Kevaka e yalovinaka na vale ko ya, me yaco kina na nomudou

veivakacegui: ia kevaka e sega ni yalovinaka, me suka tale tu mai vei kemudou na nomudou veivakacegui.

14 O ira vakaaduaga sa sega ni vakacegui kemudou, se rogoca na nomudou vosa, ni dou sa lako tani mai na vale se na koro ko ya, kuretaka laivi na kuvu ni qele mai na yavamudou.

15 E dina kau sa kaya vei kemudou, Ena ca vakalailai na vanua ko Sotoma kei Komora e na siga ni lewa, ena ca vakalevu na koro ko ya.

16 ¶ Raica, au sa talai kemudou yani me vaka na sipi e na kedra maliwa na wolifa: o koya oqo mo dou vuku kina me vaka na gata, ka yalovinaka me vaka na ruve.

17 Dou raici ira vinaka na tamata: ni ra na soli kemudou yani ki na mataveilewai, a ra na yaviti kemudou e na nodra vale ni lotu;

18 E ra na kauti kemudou ki na matadra na turaga kei na tui ni vanua e na vukuqu, oqo nai vakatakilakila vei ira, vei ira talega na iceni.

19 Ia ni ra sā soli kemudou yani, kakua ni nuiqawaqawa se na vakaevei se cava dou na vosataka: ni na soli vei kemudou e na tiki ni siga ko ya na ka mo dou vosataka.

20 Dou na segā ni vosa walega vakai kemudou, ia na Yalo ni Tamamudou ena vosa e na lomamudou.

21 E ra na veisoliyaki na veitacini me ra dui vakamatei, ena soli na luvena na tamana: e ra na tu cake na gone vei ira na *nodra* qase, ka soli ira me ra vakamatei.

22 Dou na cati mai vei ira na tamata vakaaduaga e na vuku ni yacaqu: ia ko koya ena vosota me yacova nai vakataotioti ena bula.

23 Ni ra vakacacani kemudou e na koro e dua, dou dro ki na koro kadua: e dina kau sa kaya vei kemudou, Dou na sa sega ni veilakoyaki rawa e na veikoro kecega mai Isireli, ka malua ena lako mada mai eliu na Luve ni tamata.

24 Sa sega nā tisaipeli sa uasivi vua na nonai vakavuvuli, se dua na tamata sa uasivi vua na nona turaga.

25 Sa qai vinaka vua na tisaipeli kevaka e rau sa tautauvata kei na nonai vakavuvuli, a sa vinaka vua na tamata kevaka e rau sa tautauvata kei na nona turaga. Kevaka e ra vakatoka nai taukei ni vale ko Pelesepupe, *e ra na vakatokai* ira na nona lewe ni vale mei cei?

26 O koya ga oqo mo dou kakua ni rerevaki ira kina: ni sa sega na ka e ubi, ena tawa vakarairaitaki; se na ka e vuni, ena tawa kilai.

27 A ka kau tukuna vei kemudou e na butobuto, dou tukuna e na rarama: kei na ka dou rogoca lo e na daligamudou, vunautaka e na dela ni vale.

28 Kakua ni rerevaki ira sa vakamatea na yago, a ra sega ni rawata me ra vakamatea na yalo: ia mo dou rerevaki koya ga sa rawata me vakamatea na yalo kei na yago talega mai eli.

29 Sa volitaki na sivaro e rua e nai lavo lailai sara e dua se segai? ia ka sega e dua vei rau ena lutu walega ki na qele, aya e *nona veitalia ga* na Tamamudou.

30 A sa wiliki na drau ni ulumudou vakaaduaga.

31 O koya oqo mo dou kakua ni rere kina, ni dou sa yaga vakalevu, ia na sivaro lewe vuqa e yaga vakalailai.

32 O koya ena vakatusai au e na matadra na tamata, au na vakatusai koya talega e na mata i Tamaqu sa tiko mai lomalagi.

33 Ia ko koya ena cakitaki au e na matadra na tamata, au na cakitaki koya talega e na mata i Tamaqu sa tiko mai lomalagi.

34 Dou kakua ni vakasama kau sa lako mai me kauta mai ki vuravura na veivinakati: au sa sega ni lako mai me kauta mai na veivinakati, aya nai seleiwau ga.

35 Ni kau sa lako mai me ra veicati na veitamani, kei na veitinani alewa, kei na veivugona alewa talega.

36 E ra na nona meca na tamata ko ira na nona lewe ni vale.

37 O koya sa loloma vakalevu vei tamana sei tinana ka vakalailai vei au sa sega ni yaga vei au: o koya sa loloma vakalevu vua na luvena atagane se na luvena alewa ka vakalailai vei au sa sega ni yaga vei au.

38 O koya sa sega ni colata na nona kau veilatai, ka muri au, sa sega ni yaga vei au.

39 O koya sa kunea na nona bula ena vakayalia: o koya ena vakayalia na nona bula e na vukuqu ena kunea tale.

40 ¶ O koya sa vinakati kemudou sa vinakati au, o koya sa vinakati au sa vinakati koya sa talai au mai.

41 O koya sa vinakata na profita ni sa vakatokai me profita ena rawata nai sau ni profita; o koya sa vinakata na tamata yalododonu ni sa vakatokai me tamata yalododonu ena rawata nai sau ni tamata yalododonu.

42 O koya ena solia vua e dua vei ira oqo e ra sa lalai ga e dua walega na bilo ni *wai* liliwa me gunuva, ni sa vakatokai me tisaipeli, e dina kau sa kaya vei kemudou, Ena sega ni yali vua na kenai sau.

A WASE XI.

Sa mai tarogi Jisu e levu rua na tisaipeli i Joni na papitaiso se na Mesaia dina ko koya se segai, 1—6. *Sa qai tukuni Joni ko Jisu, ni sa uasivi vei ira kecega na profita eliu, a sa uasivi vei koya na tamata sa kila dina na lotu i Jisu*, 7—15. *Sa vunauci ira na kai Jutia ni ra sa cati Joni, kei koya talega*, 16—19. *Sa vunauci ira vakalevu na kai Koreseni kei Pecesaita, kei Kepeniuma, ni ra sa sega ni veivutuni, ni sa levu na nona cakamana e ra sa raica*, 20—24. *Sa qai vakavinavinaka vei Tamana ni sa lomani ira e ra sa yalomalumalumu*, 25—27. *Sa kaya me vakararavi vei koya ko ira sa via vakacegu*, 28—30.

A SA yaco, ni sa vakaotia ko Jisu na nonai vakavuvuli vei ira na nona tisaipeli e tinikarua, sa lako tani mai kea ka laki vakavuvuli ka vunau e na nodra veikoro.

2 A sa rogoca ko Joni mai na vale ni veivesu na cakacaka i Kraisiti, a sa tala e lewe rua na nona tisaipeli,

3 Me kaya vua, O iko beka ko koya sa dodonu me lako mai, se vinaka me keitou wawa vua e dua tani?

4 A sa vosa ko Jisu ka kaya vei rau, Drau lako ka tukuna vei Joni na ka drau sa rogoca ka raica:

5 Sa rai rawa na mataboko, sa lako rawa na lokiloki, sa savasava mai na vukavuka, sa rogo rawa na didivara, sa vakaturi cake tale na mate sara, a sa vunautaki na kosipeli vei ira sa dravudravua.

6 A sa kalougata ko koya, ena sega ni tarabe e na vukuqu.

7 ¶ Ni rau sa lako tani, sa kitaka ko Jisu me tukuni Joni vei ira na lewe vuqa, *ka kaya*, A cava dou a lakova yani ki na veikau me raica? A gasau sa yavalata na cagi?

8 A cava dou a lakova yani me raica? A tamata sa vakaisulu e nai sulu malumalumu? Raica, o ira sa vakaisulu e nai sulu malumalumu e ra sa tiko e na vale ni turaga levu.

9 A cava dou a lakova yani me raica? A profita? io, au sa kaya vei kemudou, e dua sa uasivi vei ira na profita.

10 O koya ga oqo, ka vola kina *vakaoqo*, Raica, au sa tala na noqui talatala me liu ematamu, ena caramaka ko koya na nomu sala ematamu.

11 E dina kau sa kaya vei kemudou, Sa sega e dua ka tubu vei ira kece sa sucu mai na alewa me

uasivi vei Joni na papitaiso: ia ko koya sa lailai sara e na matanitu ko lomalagi sa uasivi vei koya.

12 A sa vakatekivuni vata kei na siga i Joni na papitaiso ka yacova na siga oqo, me rawa na matanitu ko lomalagi e na gugumatua, o ira ga e ra sa gugumatua sara e ra sa rawata ni ra sa gumatua.

13 A ra sa dauvakavuvuli kecega na profita kei na vunivunau eliu ka yacova na siga i Joni.

14 Kevaka dou sa via vakabauta, o koya oqo ko Ilaija, o koya sa dodonu me lako mai.

15 O koya sa vakaqara daligana me rogoca, me mani rogoca sara.

16 ¶ Au na vakatautauvatataka nai tabatamata oqo kei na cava? Sa tautauvata kei na gone sa tiko e na rara, ka veikaciyaka vei ira e ra sa tiko vata kei ira,

17 Ka kaya, Keitou a uvuca vei kemudou, dou a sega ni meke; keitou a tagi vei kemudou, dou a sega ni tagi tale.

18 Ni sa lako mai ko Joni ka sega ni daugunu se daukana, a ra sa kaya, Sa curumi koya na tevoro.

19 A sa lako mai na Luve ni tamata a sa kana ga ka gunu ga, a ra sa kaya, Raica a tamata daukana, ka daugunu waini, a wekadra na pupilikani kei na tamatai valavala ca. A sa vakadodonutaka na vuku ko ira na luvena.

20 ¶ Sa qai vakatekivuna ko koya me vunauci ira na veikoro eso, ka kitaka kina e levu na nona cakamana, ni ra sa sega ni veivutuni: *ka kaya,*

21 E ca vei iko Koreseni! e ca vei iko Pecaseita! kevaka ka kitaka mai Taira kei Saitoni, na cakamana ka kitaka vei kemudrau, e rau sa veivutuni makawa e nai sulu taqarotu kei na dravusa.

22 Au sa kaya vei kemudrau, Ena ca vakalailai ko Taira kei Saitoni e na siga ni lewa, oi kemudrau drau na ca vakalevu.

23 O iko talega, Kapeniuma, o sa laveti cake ki lomalagi, o na biuti sobu tale ki etese: kevaka ka kitaka mai Sotoma, na cakamana ka kitaka vei iko, ke sa tu ga ka yacova na siga oqo.

24 Au sa kaya vei kemudou, Ena ca vakalailai ko Sotoma e na siga ni lewa, o iko ko na ca vakalevu.

25 ¶ E na gauna ko ya sa vosa kina ko Jisu, ka kaya, Au sa vakavinavinaka vei iko, Tamaqu, na Turaga ni lomalagi kei vuravura, ni ko sa vunia na ka oqo mai vei ira na vuku kei na yalomatua, a sa vakatakila ga vei ira na gone lalai.

26 Sa vakaoqo, Tamaqu: ni sa vinaka ematamu me vakaoqo.

27 Sa solia mai vei au ko Tamaqu na ka vakaaduaga: a sa sega tale e dua na tamata e kila na Luvena, a Tamana duaduaga; se dua na tamata sa kila na Tamana, a Luvena duaduaga, kei koya sa via vakatakilai *koya* vua na Luvena.

28 ¶ Dou lako mai vei au, oi kemudou vakaaduaga sa oca ka colata nai colacola bibi, au na vakacegui kemudou.

29 Wabale vei kemudou na noqui yara, ka vakatavuvuli me kilai au; niu sa yalomalua ka yalomalumalumu: dou na kunea kina nai vakacegu ni yalomudou.

30 Ni sa rawarawa na noqui yara, ka mamada na noqui colacola.

A WASE XII.

Sa vunauci ira na Farasi ko Jisu ni ra sa sega ni kila nai balebale ni siga tabu, 1—13. *Sa sega ni via rogo ko Jisu,* 14—21. *Sa vakabula na tamata sa mataboko ka galu. A ra sa vuvutaki koya kina ko ira na Farasi ka vosa ca,* 22—30. *Ena sega ni vakadodonutaki rawa na tamata sa vosa vakacacataka na Yalo Tabu. E tabu kecega na vosa ca,* 31—37. *Sa vunauci ira ni ra sa sega ni vakabauta,* 38—45. *Sa qai*

vakatakila na tamata e ra sa wekana dina, 46—50.

ENA veisiga ko ya sa lako ko Jisu ki na veiwere ni sila e na siga tabu; a sa viakana na nona tisaipeli, a ra sa vakatekivuna me vetia na sola ni sila, ka kania.

2 Ni ra sa raica na Farasi e ra sa kaya vua, Raica, sa kitaka na nomu tisaipeli na ka e sega ni tara me kitaki e na siga tabu.

3 A sa kaya ko koya vei ira, Dou sa sega beka ni wilika na ka ka cakava ko Tevita, ni sa viakana ko koya, kei ira sa tiko vata kaya;

4 Ni sa curu ko koya ki na vale ni Kalou, ka kania na madrai ni mata, oqori sa sega ni tara vua me kania, se vei ira sa tiko vata kaya, aya vei ira duaduaga na bete?

5 Se dou a sega beka ni wilika e na vunau, e ra sa vakacacana na siga tabu ko ira na bete e na vale ni soro, a ra sa tawa cala kina?

6 Au sa kaya vei kemudou, A vale ni soro na ka lailai, a sa dua eke na ka levu.

7 Ia kevaka dou a kila nai balebale *ni vosa oqo*, Au sa vinakata na loloma, ka sega nai madrali, dou a sega ni veikaucacataki ira sa tawa cala.

8 Ni sa Turaga talega ni siga tabu na Luve ni tamata.

9 ¶ A sa lako tani ko koya, ka curu ki na nodra vale ni lotu:

10 Ka raica, sa dua na tamata sa tiko kina sa wamalai na ligana. A ra sa tarogi koya, ka kaya, Sa tara beka me vakabulai koya e na siga tabu se segai? aya me ra vakaucacataki koya.

11 A sa kaya ko koya vei ira, O cei na tamata vei kemudou, kevaka e dua na nona sipi, sa sikalutu ki na davuke e na siga tabu, ena sega ni laki taura, ka tubera cake mai?

12 E vakaevei, o cei vei rau e yaga, a tamata se na sipi? o koya gona oqo sa tara ga kina me caka na ka vinaka e na siga tabu.

13 Sa qai kaya vua na tamata, Dodoka mai na ligamu. A sa dodoka yani; a sa bula sara mai me vaka na ligana kadua.

14 ¶ Sa ra qai lako ki tautuba na Farasi, a ra sa bosea, se ra na vakamatei koya vakaevei.

15 Ia ni sa kila *oqori* ko Jisu, sa lako tani mai na tikina ko ya: a sa muri koya na lewe vuqa, a sa vakabulai ira vakaaduaga ko koya;

16 A sa vakarota vei ira me ra kakua ni tukuni koya:

17 O koya oqo sa vakayacori kina na ka sa vosataka ko Aisea na profita, ka kaya,

18 Raica na noqui Talatala, o koya kau a digitaka; na noqu *Gone* ni toko, sa vinakati koya na vu ni lomaqu: au na virikoto vua na Yaloqu, ena tukuna ko koya na lewa dodonu vei ira na iceni.

19 Ena sega ni veileti, se kaila; ena sega e dua ena rogoca na domona e na gau ni sala.

20 Ena sega ni musuka na gasau sa bibivoro, se bokoca na wa ni cina e kubulou walega, ka malua ena vakaukauataka sara mada na lewa dodonu.

21 Ena vakararavi ki na yacana ko ira na iceni.

22 ¶ Sa qai kauti mai vei koya e dua sa curuma na tevoro, sa mataboko kina, ka galu talega: a sa vakabulai koya ko koya, ia ko koya sa mataboko ka galu sa qai vosa vinaka ka rai rawa.

23 A ra sa kidacala kina na tamata vakaaduaga, ka kaya, O koya oqo na luve i Tevita se segai?

24 A ra sa qai rogoca kina ko ira na Farasi, a ra sa kaya, A tamata oqo e sega ni vakasavi ira na tevoro e na ka tani, aya e na vuku i Pelesepupe na turaga ni tevoro.

25 A sa kila na lomadra ko Jisu, ka kaya vei ira, A matanitu yadua e veisei vakai koya ena voleka ni ca sara; kei na koro yadua, kei na vale talega, e veisei vakai ira ena sega ni tu dei rawa:

26 Ia kevaka sa vakasavi Setani ko Setani, sa qai veisei vakai koya; ena qai tu dei rawa vakaevei na nona matanitu?

27 Kevaka kau vakasavi ira na tevoro e na vuku i Pelesepupe, sa vakasavi *ira* e na vuku i cei ko ira na nomudou gone? o koya oqo e ra na nomudou mataveilewai kina.

28 Ia kevaka kau vakasavi ira na tevoro e na vuku ni Yalo ni Kalou, sa qai yaco dina mai vei kemudou na matanitu ni Kalou.

29 Ena rawata vakaevei e dua me curuma na vale ni qaqa, me kovea na kena yaya, kevaka ena sega ni vauca mada eliu na qaqa? ena qai butakoca emuri na *yaya ni* nona vale.

30 O koya sa sega ni totaki au sa to tani; o koya sa sega ni vakasoqonavata vei au sa duibiubiuta.

31 ¶ O koya oqo kau sa vosa kina vei kemudou, Ena rawarawa vei ira na tamata me ra kakua ni cudruvi e na nodrai valavala ca, kei na nodra vosa ca kecega; ena sega ni rawarawa vei ira sa vosa vakacacataka na Yalo *Tabu* me ra kakua ni cudruvi kina.

32 O koya yadua ena vosa vakacacataka na Luve ni tamata, ena rawarawa ga me kakua ni cudruvi kina: ia ko koya ena vosa vakacacataka na Yalo Tabu, ena sega sara ni rawa me kakua ni cudruvi kina, e vuravura oqo, se na *vuravura* ena muri mai.

33 Se cakava me vinaka na kau, ena qai vinaka talega na vuana; se cakava me ca na kau, ena ca talega na vuana: ni sa kilai na kau e na vuana.

34 A kawa ni gata koi kemudou, dou na rawata vakaevei ni dou sa lomaca me vosataka na ka vinaka? ni sa vosataka na gusuda na ka sa oso vakalevu mai ni lomada.

35 A tamata vinaka sa kauta mai na ka vinaka mai na lololo vinaka ni lomana; kei na tamata ca sa kauta mai na ka ca mai na lololo ca *ni lomana*.

36 Au sa kaya vei kemudou, A vosa ca vakaaduaga e ra na cavuta na tamata, e ra na cudruvi kina e na siga ni lewa.

37 O na vakadodonutaki e na vuku ni nomu vosa, o na cudruvi e na vuku ni nomu vosa.

38 ¶ Sa qai vosa eso na vunivola kei na Farasi, ka kaya, Vakavuvuli, keitou sa via raica nai vakatakilakila mai vei iko.

39 A sa vosa ko koya ka kaya vei ira, Sa vakasaqara nai vakatakilakila nai tabatamata ca ka dauyalewa; ena sega ni soli kina e dua nai vakatakilakila, ai vakatakilakila ga ni profita ko Jona:

40 Ena vakataki Jona ni sa siga tolu ka bogi tolu è na kete ni ika levu: ena vakatalega kina na Luve ni tamata ena siga tolu ka bogi tolu e na loma ni qele.

41 Ena tu cake na kai Niniva e na siga ni lewa me lewa nai tabatamata oqo, me cudruvi; ni ra sa veivutuni e na vuku ni vunau i Jona; ka raica, sa dua eke sa uasivi vei Jona.

42 Ena tu cake na rādi ni ceva e na siga ni lewa me lewa nai tabatamata oqo, me cudruvi; ni sa lako mai ko koya mai na yasana vakayawa sara e vuravura me rogoca na vuku i Solomoni; ka raica, sa dua eke sa uasivi vei Solomoni.

43 Ni sa lako tani mai na tamata na yalo tawasavasava, sa lako voli e na vanua dravuisiga, a sa qara na nonai vakavakacegu, a sa sega ni kunea.

44 Sa qai kaya ko koya, Au na lesu tale ki na noqu vale kau a lako tani mai kina; ni sa tadu kina sa kunea sa lala tu, a sa tataviraki, ka vakaiukuuku talega.

45 Sa qai lako, a sa kauta vata vua e lewe vitu tale na yalo e ra sa uasivi vei koya e na ca, a ratou sa curuma ka tiko kina; a sa ca vakalevu sara kina na tamata ko ya emuri, sa ca vakalailai ga eliu. Ena vakatalega kina vei ira nai tabatamata ca oqo.

46 ¶ Ni sa vosa tiko ga ko koya vei ira na tamata, raica, sa tu etautuba na tinana kei na tacina, e ratou sa via vosa vua.

47 Sa qai kaya vua e dua, Raica, sa tu etautuba na tinamu kei na tacimu, e ratou sa via vosa vei iko.

48 Sa qai vosa ko koya ka kaya vua sa tukuna, O cei na tinaqu? o cei ko ira na taciqu?

49 A sa dodoka vaka kivei ira na nona tisaipeli na ligana, ka kaya, Raica na tinaqu kei na taciqu!

50 O koya yadua ena cakava na loma i Tamaqu sa tiko mai lomalagi, o koya oqo na taciqu, kei na ganequ, kei na tinaqu.

A WASE XIII.

A vosa vakatautauvata ni vakatau ni were, kei na kenai balebale, 1—23. *Ai vakavuvuli e na sila vinaka kei na sila ca,* 24—30; *kei na sore ni musita,* 31—32; *kei na leveni,* 33. *Ai balebale ni vakavuvuli e na sila vinaka kei na sila ca,* 34—43. *E vaka na yau vinaka na lotu,* 44. *E vaka na mataniciva dredre sara,* 45—46. *E vaka na lawa ni yavi,* 47—52. *Sa lomaca vei Jisu na kai nona,* 53—58.

E NA siga ko ya sa lako tani e na vale ko Jisu, ka laki tiko ki matasawa.

2 A sa lewe vuqa na tamata sa soqonivata vei koya, a sa vodoka kina e dua na waqa, ka tiko sobu kina; a sa tu kecega e na matasawa na lewe vuqa.

3 A sa levu na ka sa vosataka vei ira ko koya e na vosa vakatautauvata, ka kaya, Raica, sa dua nai vakatau ni were sa laki kaburaka *na sila;*

4 Ni sa kaburaka lako, sa lutu eso e na tutu ni sala, a sa lako mai na manumanu ni lomalagi ka kania.

5 A sa lutu eso ki na vanua veivatu, sa sega ni levu kina na qele: a sa tubu kusarawa sara, ni sa sega ni vavaku na kena qele:

6 Ni sa cadra na siga, sa malai; ia ni sa sega na wakana sa raqosa sara.

7 Sa lutu eso ki na veiwa votovotoa; a sa tubu cake na wa votovotoa, ka vakaruguta.

8 A sa lutu eso ki na vanua vinaka, a sa vuavuai vinaka, sa vuai drau eso, a sa onosagavulu eso, a sa tolusagavulu eso.

9 O koya sa vakaqara daligana me rogoca, me mani rogoca sara.

10 ¶ Sa qai lako mai na nona tisaipeli, ka tarogi koya, O sa vosa tiko ga vei ira e na vosa vakatautauvata e na vuku ni cava?

11 Sa qai vosa ko koya ka kaya vei ira, Ni sa soli vei kemudou me kila na ka ni matanitu ko lomalagi sa vuni tu, ia ka sega ga ni soli vei ira.

12 O koya *ena yaga vua na ka* sa tu vua, ena soli vakalevu vua; o koya *ena* sega *ni yaga vua na ka* sa tu vua, ena kauti tani mai vua na ka sa tu vua.

13 O koya oqo kau sa vosa kina vei ira e na vosa vakatautauvata: ni ra sa raica ka sega ni kunea; a ra sa rogoca ka sega ni rogoca dina, se kila.

14 O koya oqo sa vakayacori kina vei ira na profisai i Aisea, sa kaya, Ni dou sa rogoca dou na rogoca tiko ga, ka sega ni kila; ni dou sa raica dou na raica tiko ga, ka sega ni kunea:

15 Ni sa tubu me uro na lomadra na tamata oqo, a sa didivara na daligadra, a ra sa bobo vakai ira talega e na matadra; de dua na siga ena rai rawa na matadra, ka rogoca na daligadra, ka kila na lomadra, a ra saumaki mai, au na vakabulai ira.

16 A sa kalougata na matamudou, ni dou sa raica, kei na daligamudou, ni dou sa rogoca.

17 Sa dina kau sa kaya vei kemudou, E ra lewe vuqa na profita kei na tamata yalododonu e ra via raica na ka dou sa qai raica, a ra sa sega ga ni raica; ka rogoca na ka dou sa qai rogoca, a ra sa sega ga ni rogoca.

18 ¶ O koya oqo mo dou rogoca

kina *nai balebale* ni vosa vakatautauvata ni vakatau ni were.

19 Ni sa rogoca na vosa ni matanitu e dua, ka sega ni vakananuma kina, sa qai lako mai na vu ni ca, a sa kau tani na ka sa kaburaki ki lomana. O koya oqo sa vaka na sila sa lutu ki na tutu ni sala.

20 O koya sa vaka na sila sa lutu ki na vanua veivatu, o koya oqo sa rogoca na vosa, a sa vakabauta vakasauri sara e na reki;

21 Ni sa sega na wakana e lomana, sa tu dede vakalailai ga: ia ni sa tubu na rarawa kei na veivakacacani e na vuku ni vosa, sa qai tarabe kina.

22 O koya talega sa vaka na sila sa lutu ki na veiwa votovotoa o koya oqo sa rogoca na vosa; ia na nuiqawaqawa ki na ka ni vuravura oqo, kei na yau e dauveivakaisini, o ya ga sa vakaruguta na vosa, me sega ni vua kina ko koya oqo.

23 O koya sa vaka na sila sa lutu ki na vanua vinaka, o koya oqo sa rogoca na vosa, a sa kila na kenai balebale; a sa vuataka na vuana, a sa vuai vinaka, sa vuai drau eso, sa onosagavulu eso, sa tolusagavulu eso.

24 ¶ Sa dua tale na vosa vakatautauvata sa tukuna vei ira ko koya, ka kaya, Sa tautauvata na matanitu ko lomalagi kei na tamata sa kaburaka na sila vinaka e na nona veiwere;

25 Ia ni sa moce na tamata, sa lako mai na nona meca ka kaburaka vata na sila ca e na loma ni sila vinaka, a sa qai lako tani yani.

26 Ni sa tubui lekaleka mai na sila vinaka, ka vua, sa qai rairai talega na sila ca.

27 Sa qai lako mai vua na kenai taukei ko ira na nona tamata ka kaya vua, Turaga, ko sa kaburaka na sila vinaka e na nomu veiwere se sega? sa qai kau beka maivei na sila ca oqo?

28 Sa qai kaya ko koya, A ka oqo sa kitaka na meca. O ira na *nona* tamata e ra sa kaya vua, O sa vinakata beka me keitou laki kumunavata?

29 A sa kaya ko koya, Tei kakua mada; do dou kumunavata na sila ca, ka cavuraka talega na sila vinaka.

30 Laiva ga me rau tubu vata ruarua me tei cava mada na yabaki: ni sa cava na yabaki kau na kaya vei ira nai vakatau ni were, Dou kumunavata mada eliu na sila ca, ka vau vata e na wa me visa: ia dou na kumunavata na sila vinaka ki na noqu lololo.

31 ¶ Sa dua tale na vosa vakatautauvata sa tukuna vei ira ko koya, ka kaya, Sa tautauvata na matanitu ko lomalagi kei na vua ni musita, sa kauta e dua na tamata, ka tea e na nona veiwere:

32 A ka ko ya na ka lalai sara vei ira kecega na vua ni kau; ia ni sa qai tubu cake, sa levu vei ira kece na kau lalai, a sa yaco me kau dina, a sa laki ro kina na manumanu ni lomalagi e na tabana.

33 ¶ Sa dua tale na vosa vakatautauvata sa tukuna vei ira ko koya; Sa tautauvata na matanitu ko lomalagi kei na leveni, sa kauta e dua na alewa, ka laki vunia eloma ni madrai droka e tolu nai vakarau, ka malua mada me vakalevenitaki kecega.

34 Ia na ka vakaaduaga oqo sa tukuna ko Jisu kivei ira na lewe vuqa e na vosa vakatautauvata; a sa sega ni vosa walega vei ira, sa vosa vakatautauvata tiko ga:

35 O koya oqo sa vakayacori kina na ka sa vosataka na profita, ka kaya, Ena dalaga na gusuqu e na vosa vakatautauvata; au na tukuna na ka sa vuni tu mai nai vakatekivu kei vuravura.

36 ¶ Sa qai talai ira yani na le vuqa ko Jisu, ka curu ki vale: a sa lako mai vua na nona tisaipeli, ka kaya, Tukuna mai vei keitou *nai balebale* ni vosa vakatautauvata ni sila ca mai na were.

37 Sa qai vosa ko koya ka kaya

vei ira, O koya sa kaburaka na sila vinaka, o ya na Luve ni tamata;

38 Ia na veiwere ko vuravura; a sila vinaka ko ira na gone ni matanitu; kei na sila ca ko ira na luvena na vu ni ca;

39 A meca sa kaburaki ira na tevoro; ia na yabaki nai vakataotioti kei vuravura; ai vakatau ni were ko ira na agilose.

40 Ena sa vaka sara kina ni ra sa kumunavata na sila ca ka visa; ena vakakina e nai vakataotioti kei vuravura oqo.

41 Ena talai ira yani na nona agilose na Luve ni tamata, me ra soqonavata tani mai na nona matanitu na ka vakaaduaga sa dauveivakacalai, kei ira sa kitaka tiko na ka ca;

42 E ra na biuti ira ki na lovo ni bukawaqa: ena tu kina na tagi kei na vakasequruquru na batidra.

43 Ena qai cila mai ko ira na tamata yalododonu me vaka na siga e na matanitu i Tamadra. O koya sa vakaqara diligana me rogoca, me rogoca sara.

44 ¶ Sa dua tale, sa tautauvata na matanitu ko lomalagi kei na yau sa vuni tu e na dua na veiwere; a sa dua na tamata sa kunea, ka laki vunia tale, a sa reki ka laki volitaka na ka kecega sa tu vua, a sa volia kina na veiwere ko ya.

45 ¶ Sa dua tale, sa tautauvata na matanitu ko lomalagi kei na tamata dauveivoli, sa vakasaqara na mataniciva vinaka:

46 A sa qai kunea e dua na mataniciva dredre sara, a sa lako ka volitaka na ka kecega sa tu vua, ka volia kina na ka ko ya.

47 ¶ Sa dua tale, sa tautauvata na matanitu ko lomalagi kei na lawa ni yavi, sa viritaki ki waitui, a sa qelenivata na *ika* kecega:

48 Ia ni sa sinai, e ra sa yavia ki matasawa, a ra sa tiko sobu, ka tugana na *ika* vinaka ki nai su, ka biuta tani na *ika* ca.

49 Ena vakatalega kina e nai vakataotioti kei vuravura: ena lako mai ko ira na agilose, ka tawasei ira tani na yaloca mai vei ira na yalodononu,

50 E ra na biuti ira ki na lovo ni bukawaqa: ena tu kina na tagi kei na vakasequruquru na batidra.

51 Sa qai kaya ko Jisu vei ira, Dou sa kila nai balebale ni ka kecega oqo? A ra sa kaya, Io, Turaga.

52 Sa qai kaya ko koya vei ira, Ia na vunivola kecega sa vakatavulici e na ka ni matanitu ko lomalagi sa tautauvata kei na tamata sa taukena na vale, sa kauta mai mai na nona lololo na ka vou kei na ka madra talega.

53 ¶ A sa yaco, ni sa vakaotia ko Jisu na nona vosa vakatautauvata oqo, sa lako tani yani.

54 Ia ni sa tadu e na nona vanua, sa vakavulici ira ko koya e na nodra vale ni lotu, a ra sa kidacala kina, ka kaya, E rawata maivei na tamata oqo na vuku oqo, kei na cakamana oqo?

55 A luve ni matai ko koya oqo se segai? a yaca i tinana ko Meri se segai? kei na tacina ko Jemesa, kei Josesa, kei Saimoni, kei Juta?

56 Kei na ganena, e ratou sa tiko kece vata kei keda se segai? Sa qai rawata beka maivei na tamata oqo na ka kecega oqo?

57 A ra sa tarabe e na vukuna. A sa kaya vei ira ko Jisu, Sa vakarokorokotaki na profita e na veivanua tani, a sa sega ga e na nona vanua, se nona vale.

58 Ia ka sega ni caka vakavuqa kina eke na cakamana e na vuku ni ra sa sega ni vakabauta.

A WASE XIV.

Ni sa tukuni Jisu vei Erota sa kaya ko koya ko Joni na papitaiso, 1, 2. *Ni sa tukuna vei Jisu sa vakamatei Joni ko Erota, sa lako ko koya ki na vanua lala. A sa le vuqa na tamata sa muri koya, a sa vakani ira,* 3—21. *A ra sa qai liutaki koya na nona tisaipeli ki loma ni wai, ka muri ira ko koya ka taubale e na*

dela ni wai, a sa vodoka na waqa ka sa ruru na cagi sa labati ira, 22—33. *A ra sa qai yaco ki Kenesera a ra sa le vuqa na mate sa bula ni ra sa tara walega na nonai sulu,* 34—36.

ENA gauna ko ya sa rogoca ko Erota na turaga levu ni vanua nai rogorogo kei Jisu,

2 A sa kaya vei ira na nona tamata, O koya oqo ko Joni na papitaiso; sa tu cake tale mai na mate; o koya sa kitaki kina na cakamana oqo.

3 ¶ Ni sa tauri Joni mada eliu ko Erota, a sa vesuka, ka biuta ki na vale ni veivesu e na vuku i Erotiasa, na wati i Filipe na tacina.

4 Ni sa kaya ko Joni, E sega ni tara mo drau veiwatini kaya.

5 Ni sa nanuma ko koya me vakamatea, sa rerevaki ira na tamata, ni ra sa vakasama kecega ni sa profita ko *Joni.*

6 Ni ra sa vakananuma na siga sa sucu kina ko Erota, sa meke e na kedra maliwa na luve i Erotiasa na gonealewa, a sa rerekita kina ko Erota.

7 O koya oqo sa yalata kina vua ko koya e na vosa vavakini me solia vua na ka vakaaduaga ena kerea.

8 Ia ni sa vakavulici koya mada eliu ko tinana, sa kaya ko koya, Solia mai vei au eke e na bilo na ulu i Joni na papitaiso.

9 Sa qai rarawa na lomana na turaga levu: a sa kaya ga me soli, e na vuku ni nona vavakini, kei na vukudra talega e ra sa tiko vata kaya me kana.

10 A sa talaki ko koya, me laki tamusuki mai na ulu i Joni mai na vale ni veivesu.

11 A ra sa kauta mai na uluna e na bilo, a ra sa solia vua na gonealewa: a sa kauta sara ko koya vei tinana.

12 Sa qai lako mai na nona tisaipeli, a ra sa kauta na yagona, ka buluta; a ra sa qai laki tukuna vei Jisu.

13 ¶ Ni sa rogoca ko Jisu, sa laki vodoka e dua na waqa, a sa lako ki na vanua lala, o koya duaduaga: ni ra sa rogoca *kina* na tamata, e ra sa muria, a ra sa taubale e vanua mai na nodra veikoro.

14 A sa lako mai ko Jisu, a sa raici ira e ra sa lewe vuqa sara, a sa lomani ira sara, a sa vakabulai ira kina na nodra mate.

15 ¶ Ni sa yakavi mai, sa lako mai vua na nona tisaipeli, ka kaya, Oqo na vanua lala, a sa voleka ni oti na siga; mo talai ira yani na le vuqa, me ra lako ki na veikoro, me ra volia kina na kedra kakana.

16 Sa kaya vei ira ko Jisu, E sega ni yaga me ra lako; dou solia na kedra me ra kana.

17 E ra sa kaya vua, E sega ga vei keitou eke *na kakana,* ai buli madrai walega e lima, kei na ika e rua.

18 Sa kaya ko koya, Dou kauta mai kivei au.

19 Sa qai vosa ko koya vei ira na lewe vuqa me ra tiko sobu e na co, a sa taura nai buli madrai e lima, kei na ika e rua, a sa ta cake ki lomalagi, ka vatonaka, ka dovia, a sa solia nai buli madrai kivei ira na nona tisaipeli, me ra *vota* vei ira na lewe vuqa.

20 A ra sa kana vakaaduaga, ka mamau: a ra sa soqonavata na kena vo, a sa tinikarua nai su sa sinai kina.

21 O ira sa kana e ra lewe lima na udolu na tagane, ia na alewa kei na gone e ra sa tawa wili.

22 ¶ A sa vakarota matua ko Jisu vei ira na nona tisaipeli me ra vodoka e dua na waqa, me ra liutaki koya ki taikadua, me sa talai ira mada na lewe vuqa ko koya.

23 A sa talai ira oti na lewe vuqa, sa qai cabe ko koya ki na ulunivanua, o koya duaduaga, me masu kina; a sa yakavi mai, sa tiko duaduaga kina ko koya.

24 A sa tiko sara eloma ni wasa liwa na waqa, a sa suaigelegele e na ua; ni sa vuraraba na cagi.

25 E nai ka va ni tiki ni bogi sa lako vei ira ko Jisu, sa lako e na dela ni waitui.

26 Ni ra sa raica ko ira na tisaipeli, ni sa lako e na dela ni wai, e ra sa kidroa, ka kaya, A yalo oqo; a ra sa qolou sara ni ra sa rerevaka.

27 A sa vosa sara vei ira ko Jisu, ka kaya, Dou lomavinaka ga; oi au ga oqo; dou kakua ni rere.

28 A sa vosa ko Pita, ka kaya vua, Turaga, kevaka sai iko oqo, kacivi au meu bau yani vei iko e na dela ni wai.

29 A sa kaya ko koya, Lako ga mai. A sa kevu sobu mai na waqa ko Pita, ka lako e na dela ni wai, me lako vei Jisu.

30 Ia ni sa raica sa kaukaua na cagi, sa qai rere sara; ia ni sa vakatekivu me lutu dromu, sa kaci sara, ka kaya, Turaga, vakabulai au.

31 Sa qai dodoka sara na ligana ko Jisu, a sa taura, ka kaya vua, O iko sa lailai na nomu vakabauta, o sa tawa vakabauta e na vuku ni cava?

32 Ni rau sa vodoka na waqa, sa ruru na cagi.

33 O ira sa tiko mai waqa e ra sa lako mai ka cuva vua, ka kaya, Sa dina sara, o iko na Luve ni Kalou.

34 ¶ A ra sa lako sara yani, a ra sa yaco ki na vanua ni kai Kenesara.

35 Ni ra sa kilai koya ko ira na tamata mai na yasana ko ya, e ra sa talai ira eso ki na vei yasana sa vakavolivolita, me ra kauta mai vua ko ira kecega sa tauvi mate;

36 A ra sa masuti koya me ra tara walega na tutu ni nonai sulu; a ra sa bula sara ko ira kecega sa tara.

A WASE XV.

Sa vunauci ira na Farasi kei na vunivola ko Jisu, ni ra sa vakabauta na vosa ni tamata ka biuta na vosa ni Kalou, 1—9. *Sa vakatakila talega ni sa vu ni ka ca kecega na yaloda,* 10—20. *Sa vakabula na nona gonealewa e dua na kai Kenani,* 21—31. *Sa vakani ira na lewe vuqa e nai buli madrai e vitu, kei na ika lailai eso,* 32—39.

SA qai lako mai vei Jisu na vunivola kei na Farasi, mai Jeruselema, ka kaya,

2 Sa talaidredre na nomu tisaipeli ki nai vakavuvuli ni qase e na vuku ni cava? ni ra sa sega ni vuluvulu na ligadra ni ra sa kana madrai.

3 A sa vosa ko koya ka kaya vei ira, Dou sa talaidredre talega ki na vunau ni Kalou e na nomudoui vakavuvuli e na vuku ni cava?

4 Ni sa vosa na Kalou, ka kaya, Vakarokoroko vei tamamu kei tinamu: ia, Ko koya yadua sa vosa vakacacataka na tamana sei tinana, me sa mate sara kina.

5 Ia dou sa kaya, O koya yadua ena kaya vei tamana sei tinana, A noqu ka sa yaga vei iko, sa tabu;

6 Kevaka ena qai sega ni vakarokoroko vei tamana sei tinana *ni sa vukei rau, sa vinaka ga.* Dou sa biuta vakaoqo na vunau ni Kalou me vakabauta na nomudoui vakavuvuli.

7 A dauveivakaisini koi kemudou! sa tukuni kemudou vinaka ko Aisea na profita, ni sa kaya,

8 O ira na tamata oqo e ra sa toro voleka vei au e na gusudra, a ra sa vakarokorokotaki au e na tebe ni gusudra; ia na yalodra sa tu vakayawa ga vei au.

9 A sa sega ni yaga na nodra masuti au, ni ra sa vakatavuvulitaka na vunau ni tamata *walega* me *nodrai* vakavuvuli.

10 ¶ A sa kacivi ira mai na lewe vuqa, ka kaya vei ira, Dou rogoca, ka vakasama:

11 A ka sa curu ki na gusu ni tamata sa sega ni vakadukadukalitaka; ia na ka ga sa lako mai na gusuna, o koya ga oqori sa vakadukadukalitaka.

12 Sa qai lako mai na nona tisaipeli, ka kaya vua, O sa kila beka

e ra sa lomaca na Farasi, ni ra sa rogoca na ka ko ya?

13 A sa vosa ko koya, ka kaya, A kau vakaaduaga, e sega ni tea na Tamaqu mai lomalagi, ena cavu laivi.

14 Dou laivi ira tu yani: e ra sa mataboko a ra sa tuberi ira na mataboko. Ia kevaka e tubera na mataboko na mataboko, e rau na sikalutu ruarua ki na keli.

15 Sa qai vosa ko Pita ka·kaya vua, Tukuna mai vei keitou *nai balebale* ni vosa vakatautauvata oqori.

16 A sa kaya ko Jisu, Dou sa tawa kila rawa tu?

17 Dou sa sega beka ni kila rawa, a ka kecega sa curu ki na gusuda sa lutu ki keteda, a sa biu tale ki nai benubenu?

18 Ia na ka sa lako cake mai na gusuda sa lako dina mai na lomada; a ka ga oqo sa vakadukadukalitaka na tamata.

19 Ni sa lako cake mai na lomada na nanuma ca, kei na daulaba, kei na dauyalewa, kei na daudara, kei na daubutako, kei na veibeitaki vakailasu, *kei na veirukaki* kei na dauvosacataka na Kalou:

20 A ka ga oqori sa vakadukadukalitaka na tamata: ia ka sega ni vakadukadukalitaka na tamata, ni sa kana ka sega ni vuluvulu na ligana.

21 ¶ Sa qai lako tale yani ko Jisu, ka lako ki na yasa i Taira kei Saitoni.

22 Ka raica, sa dua na alewa ni Kenani sa lako mai na yasana ko ya, a sa tagi sara vua, ka kaya, Lomani au mai, Turaga, na Luve i Tevita; sa dua na luvequ na gonealewa sa rarawa sara ni sa curumi koya na tevoro.

23 A sa tawa kaya vua e dua na vosa ko koya. A sa lako mai na nona tisaipeli ka masuti koya, ka kaya, Vakatalai koya tani; ni sa mai tagici kedatou tiko ga.

24 A sa vosa ko koya, ka kaya, Au sa sega ni talai vakailoa mai, aya kivei ira ga na sipi sa sese e na mataqali nei Isireli.

25 Sa qai lako mai na alewa ka cuva vua, ka kaya, Turaga, vukei au mai.

26 A sa vosa ko koya, ka kaya, Sa sega ni yaga me kau na kedra madrai na gone, me biu vei ira na koli.

27 A sa kaya na alewa, E dina ya, Turaga: ia ka sa kania ga na koli na meme ni madrai sa qeqera mai nai kanakana ni nodra turaga.

28 Sa qai vosa ko Jisu, ka kaya vua, Noqu alewa, sa levu na nomu vakabauta: me yaco ga vei iko me vaka na nomu vinakata. A sa bula na luvena na gonealewa mai na tiki ni siga ko ya.

29 A sa lako tani maikea ko Jisu, ka lako voleka ki na waitui ko Kalili; a sa cabe cake ki na ulunivanua, ka tiko sobu kina.

30 A ra sa lewe vuqa na tamata sa lako mai vua, e ra sa kauta mai na lokiloki, kei na mataboko, kei na galu, kei na gera, kei ira tale eso e ra lewe vuqa; a ra sa tauci ira sobu e na ruku ni yava i Jisu; a sa vakabulai ira ko koya:

31 A ra sa kidacala kina ko ira na lewe vuqa, ni ra sa raica sa vosa rawa na galu, sa bula na gera, sa lako rawa na lokiloki, sa rai vinaka na mataboko: a ra sa vakavinavinaka vua na Kalou nei Isireli.

32 ¶ Sa qai kacivi ira na nona tisaipeli ko Jisu, ka kaya, Au sa lomani ira na le vuqa, ni sa qai bogi tolu e ra sa tiko vei au, a sa sega na ka e ra kania: au sa sega ni via vakatalai ira yani ni ra sa sega ni kana, de ra malumalumu e na gau ni sala.

33 Sa qai kaya vua na nona tisaipeli, Eda na rawata vakacava na madrai mai na veikau oqo, me ra mamau kina ko ira na le vuqa oqo?

34 Sa qai kaya vei ira ko Jisu, E vica mada nai buli madrai sa tu·

vei kemudou? A ra sa kaya, E vitu ga, kei na ika lalai eso.

35 A sa vosa ko koya vei ira na lewe vuqa me ra tiko sobu e na qele era.

36 A sa taura ko koya nai buli madrai e vitu kei na ika, a sa vatonaka, a sa dovia, a sa golia vei ira na nona tisaipeli, a *ra vota* ko ira na tisaipeli kivei ira na lewe vuqa.

37 A ra sa kana vakaaduaga, a ra mamau: a ra sa tomikavata na vo ni kakana sa dovi a sa sinai kina e vitu nai su.

38 E ra sa lewe va na udolu na tagane e ra sa kana, ia ko ira na alewa kei ira na gone e ra sa tawa wili.

39 A sa talai ira yani na lewe vuqa ko koya, a sa qai laki vodoka e dua na waqa, a sa tadu ki na yasa i Makatala.

A WASE XVI.

Sa via raica nai vakatakilakila ko ira na Farasi, 1—5. *Sa vakavulici ira na nona tisaipeli ko Jisu me ra kakua ni vakabauta nai vakavuvuli ca ni Farasi*, 6—12. *E ra nanuma eso na profita valega ko Jisu, a sa kila na nona tisaipeli na Mesaia dina ko koya*, 13—20. *Sa vakatakila ko Jisu na ka ena vosota ko koya e na vuku ni tamata, a sa kaya talega me ra vosota na ka ca e na vukuna ko ira kece na nona tisaipeli*, 21—28.

SA qai lako mai na Farasi kei na Satusi, me ra vakatovolei koya, a ra sa masuta me vakatakila vei ira nai vakatakilakila mai lomalagi.

2 Sa vosa ko koya ka kaya vei ira, Ni sa yakavi, dou sa kaya, Ena siga vinaka *e na sabogibogi*: ni sa damudamu na lomalagi.

3 E na mataka, *dou sa kaya*, Ena siga ca edaidai: ni sa damudamu ka loaloa na lomalagi. Oi kemudou na dauveivakaisini, dou sa kila rawa na mata ni lomalagi; dou sega ni kila nai vakatakilakila ni gauna oqo?

4 Ai tabatamata ca ka dauyalewa sa vakasaqara nai vakatakilakila; ena sega nai vakatakilakila me soli kina, ai vakatakilakila ga i Jona na profita. A sa qai laivi ira yani ko koya, ka lako.

5 Ni sa tadu na nona tisaipeli ki taikadua, e ra sa guilecava me ra kau madrai.

6 ¶ Sa qai kaya vei ira ko Jisu, Dou raica ka qarauni kemudou mai na leveni ni Farasi kei na Satusi.

7 E ra sa veinanuyaka e lomadra, ka kaya, Oqo beka ni datou sa sega ni kauta mai na madrai.

8 Ia ni sa kila *ogori* ko Jisu, sa kaya vei iratou, Oi kemudou sa lailai na nomudou vakabauta, e na vuku ni cava dou sa veinanuyaka kina *vakaogo* e na lomamudou, ni dou sa sega ni kauta mai na madrai?

9 Dou sa sega beka ni kila rawa mai, se nanuma nai buli madrai e lima vei ira e lewe lima na udolu, ia ka vica nai su dou sa vakatawa kina *na kena vo*?

10 Se nai buli madrai e vitu vei ira na lewe va na udolu, ia ka vica nai su dou sa vakatawa kina *na kena vo*?

11 E vakaevei dou sa sega ni kila rawa kina niu sa sega ni vosataka vei kemudou na madrai, mo dou qarauni kemudou mai na leveni ni Farasi kei na Satusi?

12 E ra sa qai kila ni sa sega ni vosa *vei ira* ko koya me ra qarauni ira mai na leveni ni madrai, aya mai nai vakavuvuli ga ni Farasi kei na Satusi.

13 ¶ Sa tadu ko Jisu ki na yasa i Seseria Filipai, a sa tarogi ira na nona tisaipeli, ka kaya, E ra sa kaya na tamata mei cei koi au na Luve ni tamata?

14 A ratou sa kaya, *Sa kaya* eso, *o iko* ko Joni na papitaiso: *sa kaya* eso, *o iko* ko Ilaija; *sa kaya*

eso, o iko ko Jeremaia, se dua tani na profita.

15 Sa qai kaya vei ira ko koya, A cava dou sa kaya se ko cei koi au?

16 Sa qai vosa ko Saimoni Pita, ka kaya, O iko na Kraisiti, na Luve ni Kalou bula.

17 Sa vosa ko Jisu ka kaya vua, O sa kalougata, Saimoni Pajona: ni sa sega ni vakatakila *oqori* vei iko na lewena kei na dra, aya na Tamaqu ga sa tiko mai lomalagi.

18 Au sa kaya talega vei iko, O iko ko Pita, e na vatu oqo kau na tara kina na noqui vavakoso lewe ni soro; ena sega ni rawata na matanikoro ko etese.

19 Au na solia talega vei iko nai dola ni matanitu ko lomalagi: ia na ka kecega ko na vauca e vuravura ena vauci mai lomalagi: kei na ka kecega ko na sereka e vuravura ena sereki mai lomalagi.

20 Sa qai vakarota matua vei ira na nona tisaipeli, me ra kakua ni tukuna vua e dua na tamata ni sai Jisu na Mesaia ko koya.

21 ¶ E na gauna ko ya sa vakatekivu kina ko Jisu, me vakatakila kivei ira na nona tisaipeli, ni sa kilikili kaya me lako ki Jeruselema, me vuqa na ka ca ena vosota mai vei ira na qase, kei ira na bete levu, kei ira na vunivola, me ra vakamatea, me vakaturi cake tale mai e nai ka tolu ni siga.

22 Sa qai kauti koya ko Pita, ka vakatekivu me vunauca, ka kaya, Me vakayawa tani vei iko, Turaga: na ka oqo ena sega sara ni yaco vei iko.

23 A sa vuki ko koya, ka kaya vei Pita, Lako tani ki dakuqu, Setani: o sa via vakatarabetaki au; ni ko sa sega ni guta na ka ni Kalou, *o sa guta* ga na ka ni tamata.

24 ¶ Sa qai kaya ko Jisu vei ira na nona tisaipeli, Kevaka e dua na tamata sa via muri au, me kakua ni muria na lomana, me colata na nona kau veilatai, ka muri au.

25 O koya e via maroroya na nona bula ena vakayalia: o koya ena vakayalia na nona bula e na vukuqu ena kunea tale.

26 Ena yaga vakacava vua na tamata, kevaka e rawati vuravura kecega me nona, ka yali na yalona? se cava ena solia na tamata mei sau ni yalona?

27 Ena lako mai na Luve ni tamata e nai ukuuku i Tamana kei ira vata kaya na nona agilose; ena qai sauma yadua vei ira na tamata me vaka na nodrai valavala.

28 E dina kau sa kaya vei kemudou, Eso sa qai tu eke, e ra na sega ni tovolea na mate, e ra na raica mada eliu na Luve ni tamata ni sa lako mai e na nona matanitu.

A WASE XVII.

Sa vuki vou na yago i Jisu, a sa sikavotu vua ko Mosese kei Ilaija, 1—13. *Sa vakabula e dua na mate e ra dredreta na tisaipeli,* 14—21. *Sa vakatakila na nona mate vei ira na tisaipeli,* 22, 23. *Sa muria nai valavala ni vanua ni sa solia nai vakacavacava,* 24—27.

SA oti e ono na bogi ka qai kauti Pita ko Jisu, kei Jemesa kei Joni na tacina, a sa kauti iratou ki na ulunivanua cecere sara, o iratou vakai iratou.

2 A sa vuki vou mai na yagona e matadratou; a sa serau na matana me vaka na mata ni siga, ka vulavula na nonai sulu me vaka na rarama.

3 Ka raica, sa sikavotu vei iratou ko Mosese kei Ilaija, a ratou sa veivosaki kaya.

4 Sa qai vosa ko Pita, ka kaya vei Jisu, Turaga, sa yaga vei kedatou me datou tiko ga eke: kevaka ko sa vinakata, me keitou tara eke e tolu na vale vakacevaceva; e dua me nomu, e dua me nei Mosese, e dua me nei Ilaija.

5 Ni sa vosa tiko ga ko koya, raica, sa dua na o lumilumisa sa vakarurugi iratou: ka raica, sa dua

na vosa mai na o, sa kaya, O koya oqo na noqu Gone ni toko, au sa rekitaki koya vakalevu; dou vakarogoci koya.

6 Ni ratou sa rogoca ko iratou na tisaipeli, e ratou sa bale vakatoboicu, ka rere sara.

7 A sa lako mai ko Jisu ka tarai iratou, ka kaya, Tu cake, kakua ni rere.

8 A ratou sa qai ta cake e na matadratou, a ratou sa tawa raica e dua tale na tamata, o Jisu duaduaga.

9 Ni ratou sa lako sobu mai na ulunivanua, sa vakarota vei iratou ko Jisu, ka kaya, Kakua ni tukuna vua e dua na tamata na ka sa qai rairai mata vou mai, malua mada me tu cake tale mai na mate na Luve ni tamata.

10 A sa tarogi koya na nona tisaipeli, ka kaya, E ra sa kaya vakacava na vunivola me liu mada mai ko Ilaija?

11 Sa vosa ko Jisu ka kaya vei iratou, Sa liu dina mai ko Ilaija, ena vakavukici tale na ka kecega me vinaka.

12 Au sa kaya vei kemudou, O Ilaija sa tadu makawa mai, a ra sa tawa kilai koya, a ra sa kitaka vua na ka kecega e ra sa vinakata. Ena vakatale kina na Luve ni tamata ena vosota na ka ca vei ira.

13 E ra sa qai kila ko ira na tisaipeli ni sa vosataki Joni na papitaiso vei iratou.

14 ¶ E ratou sa qai yaco vei ira na lewe vuqa, a sa lako mai vua e dua na tamata, sa tekiduru vua, ka kaya,

15 Turaga, lomani koya na luvequ tagane: sa mate vakavula, a sa rarawa vakalevu sara: a sa lutu vakavuqa ki na buka, ka vakavuqa talega ki wai.

16 Au a kauta vei iratou na nomu tisaipeli, a ratou sa sega ni vakabulai koya rawa.

17 Sa qai vosa ko Jisu, ka kaya, Ai tabatamata tawa vakabauta oqo ka yalo vakatani, me bogi vica vata meu tiko kei kemudou? me bogi vica vata meu vorakitaki kemudou? kauti koya mai vei au kike.

18 Sa qai vunauca na tevoro ko Jisu; a sa lako tani vua: a sa bula na gone mai na tiki ni siga ko ya.

19 E ratou sa qai lako mai ko iratou na tisaipeli vei Jisu ni sa tiko duaduaga, a ratou kaya, E na vuku ni cava beka keitou sa sega ni vakasavi koya rawa kina?

20 Sa kaya vei iratou ko Jisu, E na vuku ni dou sa tawa vakabauta: e sa dina kau sa kaya vei kemudou, Kevaka e tu vei kemudou na vakabauta e vaka walega na vua ni musita, dou na kaya ki na ulunivanua oqo, Lako tani ki na tikina ko ya; ena lako tani sara: a sa sega na ka ena dredre vei kemudou.

21 Ia na ka vakaoqo sa sega ni lako tani walega, ena daumasu ga kei na lolo.

22 ¶ Ni ratou sa lako voli e Kalili, sa kaya vei iratou ko Jisu, Sa voleka ni soli yani na Luve ni tamata ki na ligadra na tamata:

23 E ra na vakamatei koya, ena vakaturi cake tale e nai ka tolu ni siga. A sa rarawa vakalevu sara na lomadra.

24 ¶ E ra sa qai tadu ki Kepeniuma, a sa lako mai vei Pita ko ira sa kumunavata nai vakacavacava; ka kaya, Sa solia nai vakacavacava na nomudoui vakavuvuli se segai?

25 Sa kaya ko koya, Io. Sa qai curu ki vale, a sa taumadaka yani na nona vosa ko Jisu, ka kaya, Mo lewa, Saimoni, e ra sa soqonavata vei cei nai vakacavacava ko ira na turaga vakavuravura? vei ira na nodra gone, se vei ira ga na vulagi?

26 Sa kaya vua ko Pita, Vei ira ga na vulagi. Sa qai kaya vua ko Jisu, E ra na qai veitalia ga na nodra gone.

27 Ia me da kakua ni vakalomacataki ira, mo lako ki matasawa,

ka viritaka na siwa, ka siwata na ika ena vude cake mai eliu; o na basuka na gusuna, o na raica kina nai lavo: aya ga mo kauta, mo solia me nodarui tavi.

A WASE XVIII.

Sa vakavulici ira na nona tisaipeli me ra kakua ni viavia levu me ra vaka ga na gone, me ra kakua talega ni dauveivakacalai, 1—6. *Me ra biuta na ka kecega e dauvakacalai ira, me ra lomani ira e ra gone lalai ga e na lotu*, 7—14. *Sa qai vakatakila nai valavala e dodonu ni sa vakacacani keda na tamata*, 15—20. *Me da lomadonu vei ira ni ra sa vakacacani keda vakavuqa, ni da sa nanuma na loloma ni Kalou ni sa lomadonu vei keda*, 21—35.

E NA gauna ko ya sa lako mai vei Jisu ko ira na tisaipeli, ka taroga, O cei sa levu sara e na matanitu ko lomalagi?

2 A sa kaciva mai e dua na gone lailai ko Jisu, a sa vakatura e na kedra maliwa,

3 A sa kaya, E dina kau sa kaya vei kemudou, Kevaka dou na sega ni saumaki mai, ka yaco me vaka na gone lalai, dou na sega ni curu ki na matanitu ko lomalagi.

4 O koya sa vakamalumalumutaki koya me vaka na gone lailai oqo, o koya ga sa levu sara e na matanitu ko lomalagi.

5 O koya sa vinakata e dua na gone lailai oqo e na vuku ni yacaqu sa vinakati au.

6 O koya sa vakacala e dua vei ira na lalai oqo e ra sa vakabauti au, sa vinaka vua kevaka e vakarubeci e domona na vatu i qaqi, ka biu ki na wasa liwa titobu *me vakavatudromudromutaki*.

7 ¶ Sa ca ko vuravura e na vuku ni veivakacalai! e dredre me sega ni yaco mai na veivakacalai; a sa ca vua na tamata sa dauvakayacora na veivakacalai!

8 Ia kevaka sa vakacalai iko na ligamu se na yavamu, muduka ruarua tani, ka biuta tani vei iko: ni sa vinaka vei iko me curu ki na bula ka coqe se lokiloki, a sa ca me toka ruarua na ligamu se na yavamu ruarua mo biu ki na buka tawa oti.

9 Kevaka e vakacalai iko talega na matamu, vecuka tani, ka biuta tani vei iko: ni sa vinaka vei iko mo curu ki na bula ka dua ga na matamu, a sa ca me rua na matamu mo biu ki na bukawaqa mai eli.

10 ¶ Raici kemudou vinaka mo dou kakua ni cata e dua vei ira na lalai oqo; niu sa kaya vei kemudou, A nodra agilose mai lomalagi e ra sa raica tiko ga na mata i Tamaqu sa tiko mai lomalagi.

11 A sa lako mai na Luve ni tamata me vakabulai koya sa yali.

12 Dou sa vakasama e vakaevei? kevaka e dua na tamata sa dua na drau na nona sipi, a sa dua vei ira sa yali, ena sega beka ni biuta laivi na ciwasagavulu ka ciwa, ka lako ki na ulunivanua me vakasaqarai koya sa yali?

13 Ia kevaka ena kunea, e dina kau sa kaya vei kemudou, ena reki vakalevu e na vuku ni *sipi ko ya*, ka vakalailai ga e na vukudra na ciwasagavulu ka ciwa sa sega ni yali.

14 Sa vakatalega oqo na Tamamudou sa tiko mai lomalagi, ni sa sega ni vinakata me yali e dua vei ira na lalai oqo.

15 ¶ Oqori talega, kevaka sai valavala ca vei iko na wekamu, lako ka vunauca ni drau sa tiko vakai kemudrau ga: kevaka ena rogoci iko, o sa qai rawata na wekamu.

16 Ia kevaka ena sega ni rogoci *iko*, me lewe dua se lewe rua tale mo kauta vata kei iko, me vakadinadina na vosa kecega e na gusu ni dautukutuku e le rua se le tolu.

17 Ia kevaka e bese ni rogoci iratou, tukuna vei ira nai vavakoso lewe ni soro: ia kevaka e bese ni rogoci ira nai vavakoso lewe ni soro, laivi koya ga me

vakataki ira na iceni kei ira na pupilikani vei iko.

18 E dina kau sa kaya vei kemudou, A ka kecega dou na vauca e vuravura ena vauci talega mai lomalagi: kei na ka kecega dou na sereka e vuravura ena sereki talega mai lomalagi.

19 Au sa kaya tale vei kemudou, Kevaka e lewe rua vei kemudou e vuravura e rau lomavata e na ka e dua e rau sa kerea, ena vakayacora vei rau na Tamaqu sa tiko mai lomalagi.

20 E na tikina e soqonivata kina e le rua, se le tolu, e na yacaqu, au sa tiko ga kina e na kedra maliwa.

21 ¶ Sa qai lako mai vua ko Pita, ka kaya, Turaga, mei valavala ca vakavica mada vei au na wekaqu, kau kakua ga ni cudruva? me vakavitu?

22 Sa kaya vua ko Jisu, Au sa sega ni kaya vei iko, Me vakavitu walega: aya, Me vakavitusagavulu na vitu.

23 ¶ O koya ga oqo ena vakatautauvatataki kina na matanitu ko lomalagi kei na dua na turaga levu, sa via tarogi ira na nona tamata.

24 A sa vakatekivu kina me tarogi *ira*, a sa kau mai vua e dua *na tamata*, sa dua na udolu na nonai lavo sa sega ni vakaivolitaki.

25 Ni sa sega vua na ka me kenai voli, sa vosa na nona turaga me volitaki koya, kei na watina, kei na luvena, kei na ka kecega sa tu vua, me vakaivolitaki kina.

26 Sa qai bale sobu na tamata ko ya, ka masuti koya, ka kaya, Turaga, vosoti au mada ga, au na vakaivolitaka kecega vei iko.

27 Sa qai yalovinaka mai na turaga ki na tamata ko ya, a sa sereka, ka laiva ga me kakua ni vakaivolitaka na ka sa sega ni vakaivolitaki.

28 A sa lako ki tautuba na tamata ko ya, a sa kunea e dua na nonai tokani, sa tawa vakaivolitaka vua e dua na drau nai lavo lalai: a sa taura ka boboka na domona, ka kaya, Vakaivolitaka mada na ka sa sega ni vakaivolitaki.

29 Sa qai bale sobu eruku ni yavana na nonai tokani, a sa vakamasuta, ka kaya, Mo vosoti au mada ga, au na vakaivolitaka kecega vei iko.

30 A sa bese ni vosota: a sa lako ka biuta ki na vale ni veivesu, me malua me vakaivolitaka mada na ka *kecega* sa sega ni vakaivolitaki.

31 Ia ko ira eso na nonai tokani ni ra sa raica na ka sa caka, e ra sa rarawa sara; a ra sa laki tukuna vua na nodra turaga na ka kecega sa caka.

32 Ia na turaga, ni sa kacivi koya mai, sa kaya vua, Sa dua na tamata ca ko iko, au a sereki iko mai na ka kecega oqo sa sega ni vakaivolitaki, ni ko sa masuti au walega:

33 E sega beka ni kilikili kei iko mo yalovinaka vua na nomui tokani *oqo*, me vaka na noqu yalovinaka vei iko?

34 A sa cudru na nona turaga, a sa solia ki nai vakatawa ni vale ni veivesu, me malua me vakaivolitaka mada na ka kecega sa sega ni vakaivolitaki.

35 Ena kitaka vakakina vei kemudou na Tamaqu vakalomalagi, kevaka dou sega ni lomadonu yadua mai na vu ni yalomudou kivei ira na wekamudou e ra sai valavala ca.

A WASE XIX.

Sa vakabula na mate ko Jisu, a sa vakavulici ira na tamata me ra kakua ni biuta vakailoa na watidra, 1—12. *Sa masutaki ira na gone lalai*, 13—15. *Sa vakatakila na ka me kitaka na tamata me ra bula kina*, 16—22. *Sa vakatakila vei ira na nona tisaipeli ni sa dredre me lako ki lomalagi na tamata sa vutuniyau*, 23—26. *Sa yalata na kenai sau vinaka vei ira kecega e ra sa*

biuta na ka kecega me ra muri koya, 27—30.

ASA yaco, ni sa vakaotia ko Jisu na vosa oqo, sa qai lako tani tale mai Kalili, ka yaco ki na yasa i Jutia e na taikadua ki Jotani;

2 A sa muri koya na lewe vuqa; a sa vakabulai ira ko koya kikea.

3 ¶ O ira talega na Farasi e ra sa lako mai vei koya, ka vakatovolea, ka kaya, Sa tara vua na tamata me biuta vakailoa na watina e na vuku ni ka kecega se segai?

4 A sa vosa ko koya ka kaya vei ira, Dou a sega beka ni wilika, o koya ka buli rau e nai vakatekivu ka bulia ga na tagane kei na alewa,

5 A sa kaya, E na vuku ni ka oqo ena biuti tamana kina kei na tinana na tamata, ka kabita vua na watina: e rau na vaka ga na lewe dua?

6 O koya oqo e rau sa sega kina ni lewe rua, e rau sa lewe dua ga. Ia na ka ka sa vauca vata na Kalou, me kakua ni tawase rau rua na tamata.

7 E ra sa kaya vua, A vosa vakacava beka ko Mosese me solia vua nai vola ni veibiu, ka qai biuta tani?

8 Sa qai kaya vei ira ko koya, E na vuku ga ni nomudou yalo kaukaua sa vosoti kemudou kina ko Mosese mo dou biuta tani na watimudou: ia ka sega ni vakaoqo mai nai vakatekivu.

9 Au sa kaya vei kemudou, O koya ena biuta na watina, sa sega ni dauyatagane, ka laki vakawati kei na dua tani, sa dauyalewa; o koya talega e rau laki veiwatini kaya sa biu sa dauyalewa.

10 ¶ Sa qai kaya vua ko ira na nona tisaipeli, Kevaka sa vakaoqo nai valavala ni tamata kei na watina, ke sa vinaka beka me kakua ni ia na vakawati.

11 A sa kaya ko koya vei ira, Sa sega ni rawata na tamata kecega me ra vaka ko ya, o ira ga sa soli vei ira.

12 Eso na yunoke, e ra sa sucu vakakina mai na kete i tinadra: eso na yunoke, e ra cakavi ira na tamata me ra yunoke: eso na yunoke, sa cakavi ira vakai ira ga me ra yunoke e na vuku ni matanitu ko lomalagi. O koya e rawata me vakabauta, me vakabauta.

13 ¶ Sa qai kau mai vei koya na gone lalai, me tabaki ira e na ligana, ka masutaka: a sa tarovi ira na nona tisaipeli.

14 A sa kaya ko Jisu, Vakalaivi ira ga na gone lalai, kakua ni tarovi ira, ni ra sa lako mai vei au: ni sa vakataki ira na matanitu ko lomalagi.

15 A sa tabaki ira e na ligana ko koya, a sa qai lako tani yani.

16 ¶ Ka raica, sa lako mai e dua ka kaya vua, Vakavuvuli vinaka, a cava na ka vinaka meu kitaka, meu rawata kina na bula tawa mudu?

17 A sa kaya vua ko koya, O sa vakatokai au meu vinaka e na cava? sa dua bauga e vinaka, na Kalou; kevaka ko sa via curu ki na bula, mo qarava na vunau.

18 A sa kaya vua ko koya, A vunau cava? Sa kaya ko Jisu, Mo kakua ni laba, Mo kakua ni dauyalewa, Mo kakua ni butako, Mo kakua ni dauveibeitaki vakailasu,

19 Vakarokoroko vei tamamu kei tinamu: ka lomana na nomu lewe ni koro me vakai iko.

20 Sa qai kaya vua na cauravou, Ia na ka kecega oqori kau a vakabauta ga ni kau a sa gone *ka yacova na siga oqo*; a cava tale na ka e sa yali vei au?

21 Sa kaya vua ko Jisu, Kevaka ko sa vinakata mo sa vinaka sara, lako ka volitaka kecega na nomu yau, ka solia walega vei ira sa dravudravua, o na qai vakayau tale mai lomalagi: ia mo lako mai ka muri au.

22 Ni sa rogoca na vosa oqo na cauravou oqo, sa qai lako tani ni sa rarawa na lomana: ni sa levu tu vua na nona yau.

23 ¶ Sa qai kaya ko Jisu vei ira na nona tisaipeli, E dina kau sa kaya vei kemudou, Ena dredre vua na tamata vutuniyau me curu ki na matanitu ko lomalagi.

24 Au sa kaya tale vei kemudou, Sa rawarawa vua na kamili me curu ki na mata ni cula, ia ka dredre vua na tamata vutuniyau me curu ki na matanitu ni Kalou.

25 Ni ra sa rogoca *oqori* ko ira na nona tisaipeli, e ra sa kidacala sara, ka kaya, O cei beka ena bula rawa?

26 A sa vakaraici *iratou* matua ko Jisu, ka kaya vei iratou, Oqori e dredre sara vei ira na tamata; a sa rawarawa vua na Kalou na ka kecega.

27 ¶ Sa qai vosa ko Pita ka kaya vua, Raica, keitou a biuta na ka kecega, me muri iko: a cava beka ena neitou?

28 A sa kaya vei iratou ko Jisu, E dina kau sa kaya vei kemudou, Oi kemudou sa muri au, ni na yaco na veivakadodonutaki ni na tiko na Luve ni tamata e nai tikotiko vakaturaga ni nonai ukuuku, dou na qai tiko talega e nai tikotiko vakaturaga e tinikarua, me lewai ira na mataqali nei Isireli e tinikarua.

29 O koya yadua sa biuta na vale, se na tacina, se na ganena, se na tamana, se na tinana, se na watina, se na luvena, se nona vanua, e na vuku ni yacaqu, e ra na yadrau na kenai sau, e ra na rawata talega na bula tawa mudu.

30 Ia ka ra lewe vuqa sa liu e ra na muri; kei ira talega sa muri e ra na liu.

A WASE XX.

A vosa vakatautauvata ni tamata sa lavaka vei ira e dua nai taukei ni were, 1—16. *Sa vakatakila ko Jisu na nona mate,* 17—19. *Sa vakavulici ira me ra yalomalumalumu,* 20—29. *Sa vakabula na mataboko e rua,* 30—34.

NI sa tautauvata na matanitu ko lomalagi kei na tamata e dua sa taukena na vale, a sa lako e na mataka caca me lavaka vei ira na tamata daucakacaka na nona were ni vaini.

2 Ni sa veivosaki kei ira eso na tamata daucakacaka me ra tauyadua nai lavo e na dua na siga me kedrai voli, sa qai talai ira ki na nona were ni vaini.

3 A sa lako ko koya e nai ka tolu ni tiki ni siga, a sa raici ira eso e ra sa tu walega e na rara ni veivoli ka sega ni bau cakacaka,

4 A sa kaya vei ira, Dou lako talega ki na were ni vaini, ia na ka kecega e dodonu kau na solia vei kemudou. A ra sa lako.

5 A sa lako tale ko koya e nai ka ono kei nai ka ciwa ni tiki ni siga, a sa kitaka vakakina.

6 Sa qai lako ko koya e nai ka tinikadua ni tiki ni siga, a sa raici ira eso e ra sa tu walega ka sega ni bau cakacaka, a sa kaya vei ira, Dou sa mai tiko walega vakacava eke e na siga ka bogi caka ka sega ni bau cakacaka?

7 A ra sa kaya vua, Ni sa sega e dua sa lavaka vei keitou. Sa kaya ko koya vei ira, Dou lako talega ki na were ni vaini; ia na ka kecega e dodonu, dou na rawata kina.

8 Sa qai yakavi mai, sa kaya na turaga ni were ni vaini vua na nonai talatala, Kacivi ira na tamata daucakacaka, ka solia vei ira na kedrai voli, mo vakatekivu vei ira sa muri mo tinia vei ira sa liu.

9 Ni sa lako mai ko ira *sa lavaka vei ira* e nai ka tinikadua ni tiki ni siga, e ra sa tauyadua nai lavo.

10 Sa qai lako mai ko ira e ra sa

liu, a ra sa nanuma e ra na rawata vakalevu; ia ka ra sa tauyaduaga nai lavo.

11 Ni ra sa taura, e ra sa qai didi tale vua nai taukei ni vale,

12 A ra sa kaya, O ira oqo e ra sa muri, ia ka sa dua bau na tiki ni siga e ra sa cakacaka kina, ia ko sa vakatautauvatataki keimami kei ira, a keimami sa colata nai colacola bibi kei na todra ni siga.

13 A sa vosa vua e dua vei ira, ka kaya, Noqui tau, au sa sega ni vakacacani iko: edaru a veivosaki kei iko me dua bauga na nomui lavo se segai?

14 Oqori ga mo kauta, ka lako; au na solia tale vua oqo ka muri, me vakataki iko.

15 Sa sega beka ni tara meu veitaliataka na noqu ka? Sa ca beka na matamu niu sa yalovinaka?

16 Ena sa vakakina ena liu ko koya ka muri, ena muri ko koya ka liu; ni ra sa lewe vuqa e ra sa kacivi, a ra sa lewe lailai e ra sa digitaki.

17 ¶ A sa lako cake ki Jeruselema ko Jisu a sa kauti ira vakatikitiki tani na tisaipeli e tinikarua mai na salatu, ka kaya vei ira,

18 Raica, edatou sa lako cake ki Jeruselema; ena soli yani na Luve ni tamata vei ira na bete levu kei na vunivola, e ra na lewai koya me mate,

19 E ra na qai solia vei ira na iceni me ra vakalialiai *koya*, ka yavita, ka vakota ki na kau veilatai; ena qai tu cake tale e nai ka tolu ni siga.

20 ¶ Sa qai lako mai vua na tinadrau na luve i Sepeti kei rau na luvenatagane, ka cuva, ka kerea vua e dua na ka.

21 A sa kaya vua ko koya, A cava ko sa vinakata? Sa kaya vua ko koya, Mo lewa me rau tiko na luvequ oqo, e dua e na ligamu imatau, e dua e na ligamu imawi, e na nomu matanitu.

22 A sa vosa ko Jisu, ka kaya, Dou sa sega ni kila na ka dou kerea. Drau sa rawata beka me gunuva na bilo kau na gunuva, ka papitaisotaki e na papitaiso kau na papitaisotaki kina? E rau sa kaya vua, Keirau sa rawata.

23 A sa kaya ko koya vei rau, Drau na gunuva dina na bilo kau na gunuva, ka papitaisotaki e na papitaiso kau na papitaisotaki kina: ia me tiko e na ligaqu imatau, kei na ligaqu imawi, sa sega ni noqu meu solia vakailoa, kivei ira ga sa vakarautaka ko Tamaqu me nodra.

24 Ni sa rogoca *oqori* ko ira na lewe tini, e ra sa cudru sara vei rau na veitacini.

25 A sa kacivi iratou mai ko Jisu, ka kaya, Dou sa kila sa lewai ira na iceni na nodra turaga levu, a sa veitalia vei ira ko ira sa qaqa.

26 Ia me kakua ni vakaoqori vei kemudou; o koya vei kemudou sa viavia levu, me nomudou tamata.

27 O koya vei kemudou sa viavia turaga, me nomudou kaisi:

28 Mo dou vaka ga na Luve ni tamata ni sa sega ni lako mai me ra qarava, me qaravi ira ga, me solia talega na nona bula mei soro ni lewe vuqa.

29 A ratou sa lako tani mai Jeriko, a sa lewe vuqa sa muri koya.

30 ¶ Ka raica, e lewe rua na tamata mataboko sa tiko e na bati ni sala, ni rau sa rogoca sa lako yani ko Jisu, e rau sa kacikaci, ka kaya, Lomani keirau mai, Turaga, na Luve i Tevita.

31 A sa vunauci rau na lewe vuqa, me rau tiko lo: a rau sa qai kaci vakalevu kina, ka kaya, Lomani keirau mai, Turaga, na Luve i Tevita.

32 Sa qai tu vakadua ko Jisu, ka kacivi rau, ka kaya, A cava ko drau sa vinakata meu cakava vei kemudrau?

33 A rau sa kaya, Turaga, mo basuka na mata i rau.

34 Sa qai lomani rau sara ko Jisu, a sa tara na matadrau: a sa rai vinaka vakasauri na matadrau, a rau sa muri koya.

A WASE XXI.

Sa vodoka na asa ko Jisu ka curu ki Jeruselema, a sa yaco kina na vosa ni profita, 1—11. *Sa vakasavi ira e ra sa veivoli e na vale ni soro,* 12—16. *Sa vakamatea na lolo sa tawa vua, a sa vakavulici ira na nona tisaipeli me ra dauvahabauta,* 17—22. *Sa vagalui ira na bete kei na qase,* 23—27. *Sa vunauci ira na bete kei na qase e na vosa vakatautauvata e na gone sa vosa lasu, kei nai vakatau ni were e ra sa cidroi,* 28—46.

A RA sa qai toro voleka ki Jeruselema, ka yaco ki Pecefeji, ki na ulunivanua ko Oliva, a sa tala ko Jisu e le rua na tisaipeli,

2 Ka kaya vei rau, Drau lako ki na koro sa donui kemudrau, drau na kunea sara kina e dua na asa, e rau sa noka vata kei na luvenatagane: sereki *rau*, ka kauta mai vei au.

3 Kevaka e dua na tamata ena kaya e dua na ka vei kemudrau, drau na kaya, E rau sa yaga vua na Turaga: ena qai talai rau sara kina.

4 Ni sa caka kecega oqori, sa vakayacori kina na ka sa vosataka na profita, ka kaya,

5 Tukuna vua na gonealewa ni Saioni, Raica, sa lako mai vei iko na nomu Turaga levu, a sa yalomalua, sa vodoka na asa, kei na gonetagane ni asa.

6 A rau sa lako na tisaipeli, ka kitaka me vaka na vosa i Jisu vei rau,

7 A rau sa kauta mai na asa, kei na luvenatagane, a rau sa tevuka vei rau na nodraui sulu, ka vakavodoki koya kina.

8 A ra sa lewe vuqa sara sa tevuka na nodrai sulu e na gau ni sala; o ira eso e ra sa musuk ana taba ni kau, ka duibiubiuta e na gau ni sala.

9 Ia ko ira na lewe vuqa sa lako eliu, kei ira sa muri, e ra sa kaci, ka kaya, Osana vua na Luve i Tevita: Sa kalougata ko koya, sa lako mai e na yaca ni Turaga; Osana kicake sara.

10 Ni sa yaco ki Jeruselema ko koya, sa yavala na lewe ni koro kecega, ka kaya, O cei beka oqo?

11 A ra sa kaya na lewe vuqa, Oqori ko Jisu na profita mai Nasara e Kalili.

12 ¶ A sa curu ko Jisu ki na vale ni Kalou, ka vakasavi ira kecega era sa veivoli e na vale ni soro, a sa vukica nai tutu ni tamata sa veisau nai lavo, kei na nodrai tikotiko e ra sa volitaka na ruve,

13 A sa kaya vei ira, Sa vola *vakaoqo*, A noqu vale ena vakatokai na vale ni masu; ia dou sa cakava me nodra qara na daubutako.

14 A sa lako mai vua ki na vale ni soro na mataboko kei na lokiloki; a sa vakabulai ira kina ko koya.

15 Ia ni ra sa raica ko ira na bete levu kei na vunivola na ka e veivakidacalataki sa cakava ko koya, kei ira na gone lalai e ra sa kaci e na vale ni soro, ka kaya, Osana vua na Luve i Tevita; e ra sa cudru sara.

16 A ra sa kaya vua, O sa rogoca na ka e ra vosataka ko ira oqo? A sa kaya vei ira ko Jisu, Io; dou sa sega beka ni wilika, Mai na gusu ni gone lalai kei na gusudra sa sucu tiko ko sa cakava me vinaka sara na vakavinavinaka?

17 ¶ A sa laivi ira yani ko koya, ka lako tani e na koro ko ya ki Peceni; a sa moce kina.

18 E na mataka ni sa lesu tale ki na koro, sa viakana.

19 A sa raica e dua na lolo e na gau ni sala, a sa lako kina, a sa

sega ni kunea kina e dua na ka, a drauna walega, a sa kaya kina, Me kakua sara na vuana me tubu tale vei iko e na gauna emuri ka tawa mudu. A sa malai vakasauri kina na lolo.

20 Ni ra sa raica na tisaipeli, e ra kidacala, ka kaya, Sa vakaevei ka sa tei malai vakasauri na lolo!

21 A sa vosa ko Jisu ka kaya vei iratou, E dina kau sa kaya vei kemudou, Kevaka e tu vei kemudou na vakadinata, ka sega ga na vakatitiqa, dou na sega ni cakava walega na ka sa qai caka ki na lolo, ia kevaka dou na kaya ki na ulunivanua oqo, Mo kauti tani yani, mo biu ki na waitui; ena yaco ga.

22 Kei na ka kece sara ga, dou na kerea e na masu ni vakadinata, dou na rawata.

23 ¶ A sa yaco mai ko koya ki na vale ni soro, ia ni sa vakavuvuli tiko sa lako mai vua na bete levu kei ira na qase ni tamata, ka kaya, A cava na vu ni kaukaua ko sa cakava kina na ka oqo? se ko cei sa solia vei iko na kaukaua oqo?

24 Sa qai vosa ko Jisu ka kaya vei ira, Au na tarogi kemudou talega e na dua na ka, kevaka dou na tukuna vei au, au na qai tukuna talega vei kemudou na vu ni kaukaua kau sa cakava kina na ka oqo.

25 A papitaiso i Joni, mai vei oqo? mai lomalagi, se mai na tamata walega? A ra sa veinanuyaka e lomadra, ka kaya, Kevaka eda kaya, Mai lomalagi; ena qai kaya ko koya vei keda, Dou a sega ni vakadinati koya e na vuku ni cava?

26 Ia kevaka eda na kaya, Mai na tamata walega; eda sa rerevaki ira na tamata; ni ra sa nanuma kecega ni sa profita ko Joni.

27 A ra sa vosa vei Jisu, ka kaya, Keitou sa sega ni tukuna rawa. Sa qai kaya tale ko koya vei ira, Au na sega talega ni tukuna vei kemudou na vu ni kaukaua kau sa cakava kina na ka oqo.

28 ¶ Dou lewa e na ka oqo? E dua na tamata e lewe rua na luvenatagane; a sa lako vua sa qase vei rau, ka kaya, Naluvequ, laki cakacaka edaidai ki na noqu were ni vaini.

29 A sa vosa ko koya, ka kaya, Au sa sega ni vinakata: a sa qai veivutuni tale emuri, ka lako.

30 Sa qai lako vua sa gone vei rau, ka vosa vakakina vua. A sa vosa ko koya ka kaya, Au *sa lako*, saka; ia ka sa sega ni lako.

31 O cei vei rau sa cakava na loma i tamana? A ra sa kaya vua, O koya sa qase vei rau. Sa kaya vei ira ko Jisu, E dina kau sa kaya vei kemudou, O ira na pupilikani kei na dauyatagane e ra sa liutaki kemudou ki na matanitu ni Kalou.

32 Ni sa lako mai vei kemudou ko Joni e na sala ni yalododonu, ia dou sa sega ni vakadinata: ia ko ira na pupilikani kei ira na dauyatagane e ra sa yakadinata: ia koi kemudou, ni dou sa raica, dou sa sega ni veivutuni emuri, mo dou vakadinata.

33 ¶ Dou rogoca e dua tale na vosa vakatautauvata: Sa dua na tamata na taukena na vale, sa tea na were ni vaini, a sa viribaita vakavolivolita, a sa kelia kina nai kelikeli ni waini, a sa tara na vale ni kenai vakatawa, a sa yalataka vei ira nai vakatau ni were, a sa qai lako ki na vanua tani.

34 Ni sa voleka mai na vulai matua, sa tala ko koya na nonai talatala vei ira nai vakatau ni were, me ra kauta mai eso na vuana.

35 A ra sa tauri ira na nonai talatala ko ira nai vakatau ni were, a ra sa yavita e dua, ka vakamatea e dua, ka virika e dua.

36 A sa tala tale eso tale nai talatala, sa uasivi vei ira sa liu; a ra sa kitaka vakakina vei ira.

37 A sa oti sa qai tala kivei ira na luvena, ka kaya, E ra na rerevaka na luvequ.

38 Ni ra sa raica na luvena ko ira nai vakatau ni were, e ra sa vosa vakai ira, ka kaya, O koya oqo nai taukei emuri; tou mai vakamatea, me da suguta na nona vanua me noda.

39 A ra sa taura ka biliga ki taudaku ni were ni vaini, ka vakamatea.

40 E sa bera ni lako mai na turaga ni were ni vaini, a cava.ena qai kitaka vei ira nai vakatau ni were oqo?

41 A ra sa kaya vua, Ena vakamatei ira vakararawa na tamata ca oqori, ka yalataka na nona were ni vaini kivei ira nai vakatau ni were eso tani, e ra na solia na vuana e na kena yabaki.

42 Sa kaya vei ira ko Jisu, Dou a sega beka ni wilika e nai Vola *Tabu*, A vatu e ra sa cata ko ira na matai ni vale, sa yaco mei teteki e na tutu ni vale: oqori na cakacaka ni Turaga, kei na ka e veivakidacalataki e matada?

43 O koya oqo kau sa vosa kina vei kemudou, Ena kauti tani mai vei kemudou na matanitu ni Kalou, me soli ki na vanua tani e ra na cakava mai na vuana.

44 O koya ena lutu ki na vatu oqo ena dasila kina; ia ko koya ena lutuka, ena vurumemea me vaka na nuku.

45 Ni ra sa rogoca ko ira na bete levu kei ira na vunivola na nona vosa vakatautauvata *oqo*, e ra sa kila ni sa vosataki ira ko koya.

46 A ra sa vakatovolea kina me ra taura, a ra sa rerevaki ira na lewe vuqa, ni ra sa vakasama na profita dina ko koya.

A WASE XXII.

A vosa vakatautauvata ni solevu ni vakawati; eso sa bese ni lako mai kina, ka dua sa lako vakaca kina, 1—14. *Sa vakatakila ko Jisu e dodonu me da solia nai vakacavacava,* 15—22. *A sa dina ni na tu cake tale na mate,* 23—33. *A vu ni vunau na loloma,* 34—40. *A kava i Tevita ko Kraisiti ni sa tamata,.a nona vu ni sa Kalou, a ka oqo e ra lecava na Farasi,* 41—46.

A SA vosa tiko ko Jisu ka tukuna vei ira na vosa vakatautauvata, ka kaya,

2 Sa tautauvata na matanitu ko lomalagi kei na dua na turaga levu, sa cakava na magiti ni vakawati nei luvenatagane;

3 A sa tala yani na nonai talatala me ra lakovi ira mai ki na magiti ni vakawati ko ira ka tukuni vei ira eliu: a ra sa sega ni vinakata me lako mai.

4 Sa qai tala tale ko koya eso tani nai talatala, ka kaya, Laki kaya vei ira ka tukuni vei ira eliu, Raica, kau sa cokonaka oti na noqu magiti: sa vakamatei na noqu karavau kei na noqu manumanu uro, sa cokonaki oti tu na ka kecega: dou lako mai ki na magiti ni vakawati.

5 A ra sa wele ga, a ra sa dui lako, e dua *e laki kitaka* na nona were, e dua sa laki veivoli:

6 O ira sa tiko ga e ra sa taura na nonai talatala, ka vakacacani *ira*, ka vakamatea.

7 Ni sa qai rogoca na turaga levu ko ya, sa cudru *kina*; a sa vakatalai ira na nonai valu, ka vakawabokotaki ira na daulaba ko ya, ka visa sara na nodra koro.

8 Sa qai kaya tale ko koya vei ira na nonai talatala, Sa cokonaki oti tu na magiti, a ra sa sega ni vinaka ko ira ka tukuni oti vei ira.

9 O koya ga oqo mo dou lako kina ki na salatu, ia ko ira kece dou na kunea, dou kacivi ira mai ki na magiti ni vakawati.

10 E ra sa qai lako yani ko ira nai talatala oqo ki na salatu, ka vakasoqoni ira kecega e ra sa kunea, se ra vinaka se ra ca; a sa eso na tamata e ra mai tiko me ra kana magiti.

11 ¶ A sa qai curu mai na turaga levu me raici ira e ra sa mai tiko me ra kana *magiti*, a sa raica kina e dua sa sega vua nai sulu ni vakawati:

12 A sa kaya vua, Na wekaqu, o sa curu vakacava mai kike ni sa sega ga vei iko nai sulu ni vakawati? A sa vagagalu ga.

13 Sa qai kaya na turaga vei ira nai talatala, Dou vauca, a ligana kei na yavana, ka kauta tani, ka biuta ki na butobuto etautuba; ena tu ga kina na tagi kei na vakasequruquru na batina.

14 Ni sa lewe vuqa e ra sa kacivi, ka lewe lailai e ra sa digitaki.

15 ¶ Sa ra qai lako ko ira na Farasi, a ra sa bosei koya vakai ira se ra na corita vakaevei na *nona* vosa.

16 A ra sa tala vua na nodra tisaipeli kei ira nai tokani i Erota, me ra kaya, Vakavuvuli, keitou sa kila ko iko ko sa dina, o sa vakatavuvuli dina e na sala ni Kalou, o sa sega ni rerevaka na tamata: ni ko sa sega ni vakaraica *walega* na matadra na tamata.

17 O koya ga oqo mo tukuna kina vei keitou, A cava ko lewa? Sa tara me da solia nai vakacavacava vei Sisa, se segai?

18 A sa kila na nodra yaloca ko Jisu, ka kaya, Dou sa dauveretaki au e na vuku ni cava, oi kemudou na dauveivakaisini?

19 Vakatakila mai vei au nai lavo ni vakacavacava. A ra sa kauta mai vua e dua nai lavo.

20 A sa kaya vei ira ko koya, A yaloyalo i cei oqo? ai vola *i cei oqo*?

21 A ra sa kaya vua, A nei Sisa. Sa qai kaya ko koya vei ira, O koya oqo mo dou solia kina vei Sisa na nona ka; vei koya talega na Kalou na nona ka.

22 Ni ra sa rogoca *na vosa oqo*, e ra sa kidacala; a ra sa laivi koya, ka lako tani yani.

23 ¶ E na siga dina ko ya sa lako mai vua ko ira na Satusi, o ira sa kaya ena sega ni tu cake tale na mate, a ra sa taroga,

24 Ka kaya, Vakavuvuli, sa kaya ko Mosese, Kevaka e dua na tamata sa mate, ka sega na luvena, ena curuma na nona yada na tacina, me vakaluveni, me dua na kedraui vakawa kei tuakana.

25 Keitou sa tiko vata kei iratou na mata veitacini e ratou lewe vitu: a sa vakawati ko koya sa qase vei iratou, a sa mate, ka sega na luvena, a sa laiva vua na tacina na watina:

26 A sa vakatalega kina nai ka rua, kei nai ka tolu, ka yaco ki nai ka vitu.

27 Ia ka sa qai mate sara emuri na alewa.

28 Ia ni na sa tu cake tale na mate ena wati i cei vei iratou na lewe vitu ko koya oqo? ni ratou sa curuma ko iratou kece.

29 A sa vosa ko Jisu ka kaya vei ira, Dou sa sesewa, ni dou sa sega ni kila nai Vola *Tabu*, se na kaukaua ni Kalou.

30 Ni ra na tu cake tale na mate e ra na sega ni vakawati, se veimusumusukitaki me ra vakawati, e ra na vakataki ira na agilose ni Kalou mai lomalagi.

31 Ia ni sa dina na tu cake tale mai na mate, dou sa sega beka ni wilika na ka sa kaya vei kemudou na Kalou, ka kaya,

32 Oi au na Kalou i Eparaama, kei na Kalou i Aisake, kei na Kalou i Jekope? Ia na Kalou e sega ni nodra Kalou na mate, a nodra ga e ra sa bula.

33 Ni ra sa rogoca ko ira na lewe vuqa, e ra sa kidacala e na nonai vakavuvuli.

34 ¶ Ia ni ra sa rogoca ko ira na Farasi ni sa vagalui ira na Satusi ko koya, e ra sa qai soqonivata mai.

35 A sa dua vei ira, a vunivunau, sa tarogi koya, ni sa dauveretaka, ka kaya,

36 Vakavuvuli, a cava na vunau levu e na vunau?

37 Sa kaya vua ko Jisu, O na lomani koya na Turaga na nomu Kalou e na yalomu kece, kei na vu ni nomu bula kece, kei na lomamu kece.

38 A matai ni vunau oqo, oqori talega na vunau levu.

39 A sa vakatalega kina nai ka rua, O na lomana na nomu lewe ni koro me vakataki iko.

40 E rua na vunau oqo a sa rube kecega kina na vunau kei *nai vakavuvuli* ni profita.

41 ¶ Ni ra sa soqonivata tiko na Farasi, sa tarogi ira ko Jisu,

42 Ka kaya, A cava dou lewa kina vei Kraisiti? a luve i cei ko koya? E ra sa kaya vua, *A luve* i Tevita.

43 Sa kaya vei ira ko koya, Sa vakaevei beka ko Tevita *ni sa vosa* e na Yalo *Tabu* ka sa vakatokai koya na Turaga, ka kaya,

44 Sa kaya na Turaga vua na noqu Turaga, Mo tiko e na ligaqu imatau, ka malua kau na cakavi ira mada na nomu meca mei tutuniyavamu?

45 Kevaka sa vakatokai koya ko Tevita na Turaga, e vakaevei ni sa luvena?

46 A sa sega e dua na tamata sa vosataka rawa e dua na vosa, a sa sega tale e dua e doudou me tarogi koya *e na dua na ka* e na siga emuri.

A WASE XXIII.

Sa vakavulici ira na tamata ko Jisu me ra muria nai vakavuvuli vinaka ni Farasi kei na vunivola, me ra kakua ni muria na nodrai valavala ca, 1—12. *Sa qai vunauci ira na Farasi, a sa vakatakila ena ca ko Jeruselema,* 13—39.

SA qai vosa ko Jisu vei ira na lewe vuqa, vei ira talega na nona tisaipeli,

2 Ka kaya, Sa tiko e nai tikotiko i Mosese ko ira na vunivola kei na Farasi;

3 Ia na ka kecega e ra sa kaya vei kemudou me vakabauta, dou vakabauta ga ka cakava; ia dou kakua ga ni kitaka na nodrai valavala, ni ra sa vosa ga ka sega ni cakava.

4 E ra sa vauca nai colacola bibi e dredre sara ni colati, ka virikoto e na usausa ni domodra na tamata; a ra sa sega ni via vakayavalata ko ira e na dua nai qaqalu ni ligadra.

5 Ia na nodra cakacaka kecega e ra sa kitaka me raici ira kina na tamata: e ra sa vakarabailevutaka na nodra filakateri, a ra sa vakalevutaka na tutu ni nodrai sulu,

6 A ra sa vinakata nai tikotiko vakaturaga e na solevu, kei nai tikotiko ni qase e na vale ni lotu,

7 Kei na vosa vakalomalomana e na rara ni veivoli, me kacivi ira talega na tamata, Rapai, Rapai.

8 Dou kakua ni vakatokai me Rapai; ni sa dua bauga na nomudoui Vakavuvuli, o koya na Kraisiti; ia dou sa veitacini kecega.

9 Kakua talega ni vakatokai e dua me tamamudou e vuravura; ni sa dua bauga na Tamamudou, o koya mai lomalagi.

10 Dou kakua talega ni vakatokai mei vakavuvuli: ni sa dua bauga na nomudoui Vakavuvuli, o koya na Kraisiti.

11 O koya sa uasivi cake vei kemudou me nomudou tamata ko ya.

12 O koya ena dauvakalevulevuya ena vakamalumalumutaki; o koya ena vakamalumalumutaka ena vakalevulevui.

13 ¶ E ca vei kemudou na vunivola kei na Farasi dauveivakaisini! ni dou sa sogota na matanitu ko lomalagi vei ira na tamata: ni dou sa sega ni curu kina koi kemudou, se laivi ira e ra sa via curu me ra curu kina.

14 E ca vei kemudou na vunivola kei na Farasi dauveivakaisini! ni dou sa vakacacana na vale ni alewa dawai, ka kitaka vakailasu ga na masu balavu: o koya oqo dou na cudruvi vakalevu kina.

15 E ca vei kemudou na vunivola kei na Farasi dauveivakaisini! ni dou sa veilakoyaka na waitui kei na vanua me cakava e dua na tamata lotu vakai kemudou; ia ni sa cakavi oti, dou

sa cakava me luve ni eli vakarua vei kemudou.

16 E ca vei kemudou nai vakavuvuli mataboko, dou sa kaya, O koya ena vosa vavakini ki na vale ni soro, a ka walega ko ya; ia ko koya ena vosa vavakini ki na koula ni vale ni soro, aya ga e dodonu me yaco!

17 Dou sa lialia ka mataboko: a cava vei rau e levu cake, a koula, se na vale ni soro sa vakatabui kina na koula?

18 *Dou sa kaya* talega, O koya ena vosa vavakini ki nai tutunimadrali, a ka walega ko ya; ia ko koya ena vosa vavakini e nai madrali sa koto e *nai tutunimadrali*, aya ga e dodonu me yaco.

19 Dou sa lialia ka mataboko: a cava vei rau e levu cake, ai madrali, se nai tutunimadrali sa vakatabui kina nai madrali?

20 O koya sa vosa vavakini ki nai tutunimadrali, sa vosa vavakini ki na ka ko ya, kei na ka kecega sa koto kina.

21 O koya sa vosa vavakini ki na vale ni soro, sa vosa vavakini ki na ka ko ya, vei koya talega sa tiko kina.

22 O koya sa vosa vavakini ki lomalagi, sa vosa vavakini ki nai tikotiko vakaturaga ni Kalou, vei koya talega sa tiko kina.

23 E ca vei kemudou na vunivola kei na Farasi dauveivakaisini! ni dou sa vakaisiganataka na botebotekoro, kei na anisa, kei na kumino, ia dou sa biuta na ka bibi e na vunau, nai valavala dodonu, kei na loloma, kei na vakadinata: aya e kilikili kemudou me kitaka, me kakua talega ni biuta ko ya.

24 Ai vakavuvuli mataboko koi kemudou, dou sa tauvulona na nana, ia na kamili dou sa tiloma ga.

25 E ca vei kemudou na vunivola kei na Farasi dauveivakaisini! ni dou sa vakasavasavataka na bilo kei na dari etaudaku, ia na lomana sa sinai e na daubutako kei na ka e tawa savasava.

26 A Farasi mataboko ko iko, vuya laivi mada eliu na ka mai na loma ni bilo kei na dari, ena qai savasava talega etaudaku.

27 E ca vei kemudou na vunivola kei na Farasi dauveivakaisini! ni dou sa vaka nai vakaruru ni mate ei boro vulavula, e ra sa rai vinaka sara etaudaku, ia na lomadra sa sinai e na sui ni mate kei na ka kecega sa dukaveluvelu.

28 Sa vakatalega kina koi kemudou dou sa rairai ga vei ira na tamata me tamata dodonu, ia eloma dou sa sinai e na dauveivakaisini kei na ka e tawa dodonu.

29 E ca vei kemudou na vunivola kei na Farasi dauveivakaisini! ni dou sa tara na nodrai vakaruru na profita, ka vakaiukuukutaka na nodrai vakaruru na tamata yalododonu,

30 Ka kaya, Kevaka edatou a bula e na gauna ni nodatou qase, edatou a bese ni lomavata kei ira e na dra ni profita.'

31 O koya oqo dou sa dautukuni kemudou kina, ni dou sa luvedra e ra vakamatea na profita.

32 Dou vakasinaita nai vakarau ni nomudou qase.

33 Oi kemudou na gata, a kawa ni gata loaloa, dou na dro rawa vakaevei mai na cudruvi ki eli?

34 ¶ Ia raica, au na tala yani vei kemudou na profita, kei na tamata vuku, kei na vunivola; eso vei ira dou na vakamatea ka vakota ki na kau veilatai; eso dou na yavita e na nomudou vale ni lotu, ka veivakasaviyaki *ira* mai na koro ko ya ki na koro ko ya:

35 Me yaco kina vei kemudou *nai sau* ni kedra dra na tamata yalododonu kecega ka dave e vuravura, mai na dra i Epeli na tamata yalododonu ka yaco ki na dra i Sakaraia na luve i Parakaia, o koya dou a vakamatea e na tadrua ni vale ni soro kei nai tutunimadrali.

36 E dina kau sa kaya vei kemudou, A ka kecega oqori ena yaco ki nai tabatamata oqo.

37 O Jeruselema, o Jeruselema, o iko ko sa vakamatei ira na profita, ka viriki ira sa talai yani vei iko, au a nanuma vakavica vata meu vakasoqoni ira na nomu gone, me vaka na toa alewa sa vakasoqoni ira na luvena eruku ni tabana, ia dou a sega ni vinakata!

38 Raica, sa qai laivi vei kemudou na nomudou vale me lala didi.

39 Niu sa kaya vei kemudou, Dou na sega ni raici au tale, ka malua dou na kaya mada, Sa kalougata ko koya sa lako mai e na yaca ni Turaga.

A WASE XXIV.

Sa vakatakila vei ira na nona tisaipeli ko Jisu ni na ca na vale ni soro mai Jeruselema, e ra daudoka, 1, 2. *Sa qai tukuna na ka ca ena yaco ki Jeruselema,* 3—28; *kei nai vakatakilakila ni nona lako tale mai,* 29—35. *Sa vunauci ira me ra vakarau tu, ni da sa sega ni kila na tiki ni siga ena kacivi keda kina na Turaga me lewai keda,* 36—51.

A SA curu yani ko Jisu ka lako tani e na vale ni soro: a ra sa lako mai na nona tisaipeli me ra vakatakila vua na veiyasana ni vale ni soro.

2 A sa kaya vei ira ko Jisu, Dou sa raica na ka kecega oqori se segai? e dina kau sa kaya vei kemudou, Ena sega ni veitaqataqai na *kena* veivatu, ena talaraki sobu kecega kira.

3 ¶ Ni sa tiko ko koya mai na ulunivanua ko Oliva, sa lako mai vua na nona tisaipeli, o iratou vakai iratou ga, ka kaya, Tukuna mai vei keitou, ena yaco mai ninaica na ka oqo? ia ka cava nai vakatakilakila ni nomu lako tale mai, kei nai vakataotioti kei vuravura?

4 A sa vosa ko Jisu ka kaya vei ira, Raici kemudou vinaka de vakacalai kemudou e dua.

5 Ni ra na lewe vuqa e ra na lako mai e na yacaqu, ka kaya, Oi au na Kraisiti; ia ka lewe vuqa e ra na vakacala.

6 Dou na rogoca nai valu, kei nai rogorogo ni valu: dou raici kemudou vinaka mo dou kakua ni kidroa; ni na yaco mada mai *eliu* na ka kecega oqo, ia na kenai vakataotioti sa sega ni voleka sara.

7 Ena veibolebolei na veivanua eso, kei na veimatanitu eso: ena tubu talega na dausiga, kei na mate ca, ena vuki talega na vanua e na yasana eso.

8 A ka kecega oqo nai vakatekivu ni ka rarawa.

9 E ra na soli kemudou yani me ra vakararawataki kemudou, e ra na vakamatei kemudou; dou na cati mai vei ira na lewe ni veivanua kecega e na vuku ni yacaqu.

10 Ena lewe vuqa e ra na qai tarabe, ka veisoliyaka, ka veicati.

11 Ena lewe vuqa talega na profita vakailasu ena tubu cake mai, ia ka lewe vuqa e ra na vakacala.

12 Ni sa tubu vakalevu nai valavala ca, ena lewe vuqa ena liliwa mai na nodra loloma.

13 O koya ena voraki me yaco mada na kenai vakataotioti, o koya ga ena bula.

14 Ena vunautaki *mada eliu* na kosipeli oqo ni matanitu mei vakatakilakila ki na veivanua vakaaduaga; ena qai yaco mai emuri na kenai vakataotioti.

15 Ni dou sa raica na ka ni dauveivakarusai vakaca; o koya ka vosa kina ko Taniele na profita, ni sa tu e na tikina tabu, (me vakananuma ko koya sa wilika:)

16 Me qai dro sara ki na ulunivanua ko ira sa tiko mai Jutia:

17 Me kakua ni lako sobu mai ko koya sa tiko e na dela ni vale me kauta na ka mai na nona vale;

18 Me kakua ni lesu tale mai ko koya sa tiko e na were me kauta na nonai sulu.

19 E ca vei ira sa bukete, kei ira

sa vakasucuma na gone, e na gauna ko ya!

20 Dou masulaki kemudou me kakua ni yaco na nomudou dro e na vulai liliwa, se na siga tabu:

21 Ni na qai levu sara na rarawa, a sega ni vakakina eliu, mai nai vakatekivu kei vuravura ka yacova na gauna oqo, e sega sara, ena sega talega *ni vakakina* emuri.

22 Ia kevaka ena sega ni vakalekalekataki na gauna ko ya, ena sega na tamata sa bula rawa: ia e na vukudra ga na digitaki ena vakalekalekataki kina na gauna ko ya.

23 Kevaka ena qai kaya vei kemudou e dua, Raica, sa tiko eke na Mesaia, se, Sa tiko maikea; kakua ni vakadinata.

24 Ni na tubu cake na Mesaia vakailasu, kei na profita vakailasu, e ra na vakatakila nai vakatakilakila levu kei na ka e veivakidacalataki; ia kevaka sa sega ni dredre sara, ke ra sa na vakacalai ira rawa talega na digitaki.

25 Raica, au sa tukuna oti mada vei kemudou eliu.

26 Kevaka e ra na kaya vei kemudou, Raica, sa tiko ko koya mai veikau; kakua ni lako kina: *se ra kaya*, Raica, *sa tiko ko koya* mai na vale vuni; kakua ni vakadinata.

27 Ni sa vaka na livaliva sa lako mai cake, ka liva yani kira; ena vakatalega kina ni na lako mai na Luve ni tamata.

28 E na tikina kecega e tiko kina na yago, ena soqonivata kina na ikeli.

29 ¶ Ni sa oti na gauna rarawa oqo, ena qai yaco vakasauri mai me vakabutobutotaki na mata ni siga, ena sega talega ni cila na rarama ni vula, ena lutu mai lomalagi na kalokalo, ena veitosoyaki na kaukaua *kecega* ni lomalagi:

30 Ena qai rairai mai nai vakatakilakila ni Luve ni tamata mai lomalagi; ena qai tagi na veimataqali vakaaduaga e vuravura, e ra na qai raica na Luve ni tamata ni sa lako mai e na o ni lomalagi e na kaukaua kei nai ukuuku levu.

31 Ena tala ko koya na nona agilose e na davui domoi levu, e ra na vakasoqonavata na nona tamata digitaki mai na mata ni cagi e va, e ra na vakatekivu mai na vu ni lagi ka dua ka kauta mai ki nai ka dua.

32 Mo dou qai kila na vosa vakatautauvata ni lolo; Ni sa malumalumu ga na tabana, a sa tubu na drauna, dou sa qai kila kina sa voleka na vulai katakata:

33 Sa vakatalega kina koi kemudou, ni dou sa raica kecega na ka oqo, mo dou kila sa voleka *na ka ko ya, ia sa tu dina ga* e na katuba.

34 E dina kau sa kaya vei kemudou, Ena sega ni takali nai tabatamata oqo, ena yaco mada eliu na ka kecega oqori.

35 Ena takali ko lomalagi kei vuravura, ena sega ni takali na noqu vosa.

36 ¶ Ia na siga ko ya kei na tiki ni siga ko ya sa sega e dua sa kila, o ira na agilose mai lomalagi e segai, o koya duaduaga na Tamaqu.

37 Ena tautauvata dina kei na siga i Noa, ena vakatalega kina ni na lako mai na Luve ni tamata.

38 E ra na vakataki ira na tamata sa donui ira na waluvu eliu ni ra sa kana ga ka gunu ga, ka vakawati, ka veimusumusukitaka me ra vakawati, a sa yacova dina na siga sa curu kina ko Noa ki loma ni waqa;

39 A ra sa sega ni kila mada eliu a sa qai yaco dina na waluvu, ka kauti ira kece yani; ena vakatalega kina ni na lako mai na Luve ni tamata.

40 E rau na lewe rua e rau na tiko e na veiwere; ena kauti tani e dua, ka laivi e dua.

41 Ena lewe rua na alewa e rau na qaqi sila e na kenai qaqi; ena kauti tani e dua, ka laivi e dua.

42 ¶ O koya oqo mo dou vakatawa kina; ni dou sa sega ni kila na tiki ni siga sa lako mai kina na nomudou Turaga.

43 Dou kila ga oqo, kevaka e kila nai taukei ni vale na tiki ni bogi e lako mai kina na daubutako, ena vakatawa ga, ka sega ni laiva na nona vale me ravabasuki yani.

44 O koya oqo mo dou vakarau talega kina: ni sa lako mai na Luve ni tamata e na tiki ni siga dou sa sega ni vakananuma kina.

45 O cei na tamata dina ka vuku, me na lesia na nona turaga me lewai ira na nona lewe ni vale, me solia vei ira na kedra e na gauna dodonu?

46 Sa kalougata na tamata ko ya, ni na lako mai na nona turaga ka kunea ni sa kitaka vaka ko ya.

47 E dina kau sa kaya vei kemudou, Ena lesia me veitaliataka na nona ka kecega.

48 Ia kevaka ena kaya e lomana na tamata ca ko ya, Sa vakadedetaka na noqu turaga na nona lako mai:

49 A sa vakatekivu kina me yaviti ira na nonai tokani, me daukana talega ka daugunu vata kei ira na daumateni;

50 Ena lako mai na turaga ni tamata ko ya e na siga sa sega ni vakananuma kina, kei na tiki ni siga e sega ni kila kina;

51 Ena qai varomusuka rua, ka vota vua me rai votavota vata kei ira na dauveivakaisini: e na tu ga kina na tagi kei na vakasequruquru na batina.

A WASE XXV.

A vosa vakatautauvata ni gonealewa e tini, 1—13, *kei nai lavo,* 14—30. *Sa vakatakila ko Jisu nai valavala ni siga ni lewa,* 31—46.

ENA qai vakatautauvatataki na matanitu ko lomalagi kei na gonealewa e lewe tini, e ratou sa kauta na nodratou cina, ka laki veitata kei na watinatagane.

2 E lewe lima vei iratou sa vuku, a ratou sa lewe lima sa lialia.

3 O iratou na lialia e ratou sa kauta na nodratou cina, a ratou sa sega ni kauta vata kei na nodratou waiwai:

4 O iratou na vuku e ratou sa kauta na nodratou cina kei na nodratou tavaia waiwai e tawa.

5 A sa dede mai na watinatagane, e ratou sa sosovu kecega ka moce.

6 Ni sa qai lomaloma ni bogi *na vanua* sa kitaka na kacikaci, *e vakane,* Raica, sa lako mai na watinatagane; dou laki veitata kaya.

7 Sa qai tu cake kecega ko iratou na gonealewa oqo, a ratou sa vakarautaka na nodratou cina.

8 A ratou sa kaya ko iratou na lialia vei iratou na vuku, Solia mai vei keitou eso na nomudou waiwai; ni sa boko na neitou cina.

9 A ratou sa vosa na vuku, ka kaya, *Kakua ni vakaoqo*; de sega ni takiveilevu vei keda: e vinaka mo dou lako vei iratou na dauveivoli, me volia me nomudou.

10 Ia ni ratou sa lako me ratou volivoli, sa tadu mai na watinatagane; o iratou sa vakarau oti tu e ratou sa curu vata kaya ki na vakawati: a sa qai sogo na katuba.

11 Sa qai lako talega emuri ko iratou talega na gonealewa ko ya, ka kaya, Turaga, Turaga, dolavi keitou.

12 A sa vosa ko koya, ka kaya, E dina kau sa kaya vei kemudou, au sa sega ni kilai kemudou.

13 O koya ga oqo mo dou vakatawa kina, ni dou sa sega ni kila na siga se na tiki ni siga sa lako mai kina na Luve ni tamata.

14 ¶ Ni sa tautauvata *na matanitu ko lomalagi* kei na dua na turaga sa tatau me lako ki na vanua tani, a sa kacivi ira kina na nona tamata ka solia vei ira na nona yau.

15 Sa solia vua e dua e lima nai lavo, vua tale e dua e rua, vua tale e dua e dua bauga; vei ira yadua me vaka na ka e ra sa duirawata; a sa qai lako sara e nonai lakolako.

16 O koya sa taura nai lavo e lima sa laki veivoli kina, a sa cakava kina me lima tale nai lavo.

17 Sa vakatalega kina ko koya *sa taura* e rua, sa rawata tale e rua tale nai lavo.

18 O koya sa taura ga e dua ban sa lako ka kelia na qele, ka vunia *kina* nai lavo ni nona turaga.

19 A sa dede sara mada sa qai lako tale mai na nodra turaga na tamata ko ya, a sa tarogi ira.

20 A sa vakaoqo, o koya ka taura nai lavo e lima sa lako mai ka kauta mai e lima tale nai lavo, ka kaya, Turaga, e lima nai lavo ko a solia mai vei au: raica, au sa rawata e lima tale nai lavo.

21 Sa kaya vua na nona turaga, E vinaka, a tamata vinaka ko iko ka dina; o sa dina e na ka lailai, au na lesi iko mo lewa na ka e vuqa: curu ki na marau ni nomu turaga.

22 O koya talega ka taura nai lavo e rua sa lako mai ka kaya, Turaga, e rua nai lavo ko a solia mai vei au: raica, au sa rawata e rua tale nai lavo.

23 Sa kaya vua na nona turaga, E vinaka, a tamata vinaka ko iko ka dina; o sa dina e na ka lailai, au na lesi iko mo lewa na ka e vuqa: curu ki na marau ni nomu turaga.

24 O koya ka taura ga nai lavo e dua bauga sa lako mai ka kaya, Turaga, au sa kilai iko, ni ko sa tamatai lawaki dredre, o sa tamusuka e na vanua ko sa sega ni kaburaka kina, ka kumunavata e na vanua ko a sega ni veibiuyaka kina:

25 Au sa rere kina, ka laki vunia na nomui lavo e na qele: raica, oqori na nomu sa tu ga vei iko.

26 Sa qai vosa vua na nona turaga, ka kaya, A tamata ca ko iko ka vucesa; o sa kila dina kau sa tamusuka e na vanua kau a sega ni kaburaka kina, ka kumunavata e na vanua kau a sega ni veibiuyaka kina:

27 O koya ga oqo e kilikili kina kei iko me solia na noqui lavo vei ira na dauveisaumi lavo, niu sa qai lako tale mai kau taura na noqui *lavo* kei na kenai sau talega.

28 O koya ga oqo mo dou kauta tani kina vua nai lavo, ka solia vua sa tu vei koya nai lavo e tini.

29 O koya *sa yaga vua na ka* sa tu vua, ena solia tale vua me levu sara: o koya e sega *ni yaga vua na ka* sa tu vua, ena vakasukataki vua na ka sa tu vua.

30 Ia na tamata tawa yaga oqo mo dou biuta ki na butobuto etautuba: ena tu ga kina na tagi kei na vakasequruquru na batina.

31 ¶ E na siga ena lako mai kina na Luve ni tamata, e na nonai ukuuku, kei ira vata kaya na agilose yalosavasava kecega, ena qai tiko e na nonai tikotiko vakaturaga sa vakaiukuuku:

32 Ena qai soqonivata ematana na lewe ni veivanua kecega: ena qai tawasei ira rua ko koya e dua mai na dua, me vaka nai vakatawa sa tawasei ira rua na nona sipi mai vei ira na kokoti;

33 Ena vakaturi ira na sipi e na ligana imatau, kei ira na kokoti e na ligana imawi.

34 Ena qai vosa na Turaga levu vei ira e na ligana imatau, Dou lako mai, oi kemudou sa vakalougatataki kemudou ko Tamaqu, mo dou rawata na matanitu sa vakarau tu me nomudou mai nai vakatekivu kei vuravura:

35 Ni kau a viakana, dou a solia mai vei au na kakana: au a viagunu, dou a vagunuvi au: au a vulagi, dou a kauti au ki vale:

36 Au a luvawale, dou a vakasulumi au: au a mate, dou a mai raici au: au a tiko e na vale ni veivesu, dou a lako mai vei au.

37 Ena qai vosa vua na tamata yalododonu, ka kaya, Turaga, enaica mada na siga keitou a raici iko kina ni ko sa viakana, ka vakani *iko*? se viagunu, ka vagunuvi *iko*?

38 Keitou a raici iko ninaica ni

ko sa vulagi, ka kauti *iko* ki vale? se luvawale, ka vakasulumi *iko*?

39 Se keitou a raici iko ninaica ni ko sa mate, se tiko e na vale ni veivesu, ka lako vei iko?

40 Ena qai vosa na Turaga levu ka kaya vei ira, E dina kau sa kaya vei kemudou, E na vuku ni dou a cakava *na ka oqo* vua e dua vei ira na wekaqu lalai oqo, dou a cakava talega vei au.

41 Ena qai vosa talega ko koya vei ira e na ligana imawi, Lako tani vei au koi kemudou sa cudruvi, ki na bukawaqa tawa mudu, sa vakarautaki me nona na tevoro kei na nona agilose.

42 Ni kau a viakana, dou a sega ni solia mai vei au na kakana: au a viagunu, dou a sega ni vagunuvi au:

43 Au a vulagi, dou a sega ni kauti au ki vale: au a luvawale, dou a sega ni vakasulumi au: au a mate ka tiko e na vale ni veivesu, dou a sega ni mai raici au.

44 E ra na qai vosa talega vua, ka kaya, Turaga, keitou a raici iko ninaica ni ko sa viakana, se viagunu, se vulagi, se luvawale, se mate, se ni ko a tiko e na vale ni veivesu, ka sega ni qaravi iko?

45 Ena qai vosa ko koya vei ira, ka kaya, E dina kau sa kaya vei kemudou, E na vuku ni dou a sega ni cakava *na ka oqo* vua e dua vei ira na wekaqu lalai oqo, dou a sega talega ni cakava vei au.

46 E ra na qai lako ko ira oqo ki na cudruvi tawa mudu: kei ira na yalododonu ki na bula tawa mudu.

A WASE XXVI.

E ra sa bese na turaga me ra lawakitaki Jisu me ra vakamatea, 1—5. *Sa vakatakila vua na nona loloma ko Meri ni sa lumuta na uluna e na waiwai dredre,* 6—13. *Sa volitaka ko Juta,* 14 — 16. *Sa kania na vakayakavi ni Pasova ko Jisu, a sa qai vakatekivuna na vakayakavi ni Turaga,* 17—35. *Sa laki masu ko Jisu e na were ko Kecesemani,* 36—46. *Sa mai reguca ko Juta ka solia yani,* 47—56. *E ra sa kauta vei Kaiafa, a ra sa lewa me mate,* 57—68. *Sa cakitaka ko Pita na nona kilai koya,* 69—75.

ASA yaco ni sa vakaotia ko Jisu na nona vosa kecega oqo, sa kaya vei ira na nona tisaipeli,

2 Dou sa kila sa vo ga na bogi e rua ena qai yaco na *solevu ni* Pasova, ena qai soli yani na Luve ni tamata me lauvako ki na kau veilatai.

3 E ra sa qai soqonivata ko ira na bete levu, kei ira na vunivola, kei ira na nodra qase na tamata, e na vale ni bete levu, o Kaiafa na yacana,

4 E ra sa bose me ra lawakitaki Jisu me ra vauca, ka vakamatea.

5 A ra sa kaya, Me kakua mada ni sa ia na solevu, de ra kubu kina na tamata.

6 ¶ A sa tiko ko Jisu mai Peceni, e na vale i Saimoni na vukavuka,

7 A sa lako mai vua e dua na alewa sa taura na tavaia alapasata sa tawa e na waiwai dredre sara, a sa livia ki na uluna, ni sa tiko ko koya me kana.

8 Ni ratou sa raica ko iratou na nona tisaipeli, e ratou sa cudru sara, ka kaya, Sa biu walega oqori e na vuku ni cava?

9 Ni sa rawarawa me volitaki na waiwai oqo e nai lavo e vuqa, ka soli vei ira na dravudravua.

10 Ni sa kila ko Jisu, sa kaya vei iratou, Dou sa vakararawataka na alewa oqo e na vuku ni cava? ni sa cakava na cakacaka vinaka vei au.

11 Ni sa tiko vakaduaga kei kemudou ko iratou na dravudravua; oi au kau na sega ni tiko vakadua kei kemudou.

12 Ni sa sova ko koya na waiwai oqo ki na yagoqu, sa kitaka me noqu waiwai ni bulu.

13 E dina kau sa kaya vei kemudou, E na veivanua kecega e vuravura ena vunautaki kina na Kosi-

peli oqo, ena bau tukuni talega kina, na ka sa kitaka na alewa oqo, me kenai divi.

14 ¶ Sa qai dua vei iratou na tinikarua, sa vakatokai ko Juta Isikariota, sa lako vei ira na bete levu,

15 Ka kaya, A cava dou na solia mai vei au kevaka kau na soli koya yani vei kemudou? A ra sa vakarautaka vua na tiki ni siliva e tolusagavulu.

16 Mai na siga ko ya sa vakasaqara matua me dua na siga vinaka me tei solia rawa kina.

17 ¶ E nai kadua ni siga *ni solevu* ni madrai tawa leveni sa lako mai vei Jisu na *nona* tisaipeli, ka kaya vua, Evei na tikina ko sa vinakata me keitou cokonaka kina na pasova mo kania?

18 A sa kaya ko koya, Lako vua e dua na tamata ki na koro ka kaya vua, Sa kaya nai Vakavuvuli, Sa voleka na noqu siga; oi au kei iratou na noqu tisaipeli keitou na cakava na pasova e na nomu vale.

19 A sa kitaka na *nona* tisaipeli me vaka na vosa i Jisu vei iratou; a ratou sa cokonaka na pasova.

20 Ni sa yaco mai na yakavi, sa tiko ko koya kei iratou na tinikarua.

21 Ni ratou sa kana tiko ga, sa vosa ko koya, E dina kau sa kaya vei kemudou, e dua vei kemudou ena soli au yani.

22 E ratou sa qai rarawa sara, a ratou sa vakatekivu yadua me kaya vua, Turaga, oi au beka se segai?

23 A sa vosa ko koya ka kaya, O koya keirau sa tonidromuca vata kaya na ligana e na bilo, o koya ga oqo ena soli au yani.

24 Sa lako na Luve ni tamata me vaka sa volai *e nai vola*: ia ka ca ga vua na tamata sa solia yani na Luve ni tamata! ke sa sega ni sucu mai na tamata ko ya ke sa vinaka vua.

25 Sa qai vosa *vua* ko Juta, o koya sa solia yani, ka kaya, Rapai, oi au beka se segai? Sa kaya vua ko koya, O sa kaya ga mai.

26 ¶ E ra sa kana tiko, a sa taura nai buli madrai ko Jisu, a sa vatonaka, ka dovia, ka solia vei iratou na tisaipeli, ka kaya, Taura, ka kania; oqori na yagoqu.

27 A sa taura na bilo ko koya, a sa vatonaka, ka solia vei iratou, ka kaya, Dou gunu kece mai kina;

28 Ni sa noqu dra oqori ni veiyalayalati vou, o koya sa dave e na vukudra na lewe vuqa me kauta tani nai valavala ca.

29 Ia kau sa kaya talega vei kemudou, Au na sega ni gunuva tale emuri na vua ni vaini oqo, ena yaco mada na siga kau na gunuva vou kina kei kemudou e na matanitu nei Tamaqu.

30 Ia ni ratou sa meketaka oti na meke, e ratou sa lako ki na ulunivanua ko Oliva.

31 Sa qai kaya vei iratou ko Jisu, Dou na tarabe kecega e na vukuqu e na bogi edaidai: ni sa volai, Au na yavita nai vakatawa, e ra na duivakasevi yani na qele ni sipi.

32 Ia ni kau sa tu cake oti tale mai na mate, au na qai liutaki kemudou ki Kalili.

33 Sa qai vosa ko Pita ka kaya vua, Kevaka e ratou na tarabe kecega e na vukumu, au na sega ni tarabe koi au.

34 Sa kaya vua ko Jisu, E dina kau sa kaya vei iko, E na bogi ga edaidai, ena sa sega ni tagi mada eliu na toa, o sa na cakitaki au vakatolu mada ga.

35 Sa kaya vua ko Pita, Kevaka edaru na mate vata, au na sega ni cakitaki iko kina. Sa vosa talega vakakina ko iratou kecega na tisaipeli.

36 ¶ Sa qai lako mai ko Jisu kei iratou ki na vanua sa vakatokai ko Kecesemani, a sa kaya

vei iratou na tisaipeli, Dou tiko ga eke, meu lako mada kikea me masu.

37 A sa kauti iratou ko Pita kei rau na luve i Sepeti e rau atagane, a sa qai vakatekivu me rarawa ka yaluma sara.

38 Sa qai kaya vei iratou ko koya, Sa rarawa vakalevu sara na yaloqu, me vaka na mate: dou tiko ga eke, me datou vakatawa.

39 A sa lako vakalailai yani ko koya, a sa bale sobu vakatoboicu, a sa masu, ka kaya, Tamaqu, kevaka e rawarawa, laiva me lako tani vei au na bilo oqo: ia me kakua ga ni vaka na noqu veitalia, me vaka ga na nomu *veitalia*.

40 A sa qai lako tale mai vei iratou na nona tisaipeli, a sa kunei iratou ni ratou sa moce, a sa kaya vei Pita, E vakaevei oqo, dou sa sega ni rawata me datou vakatawa vata e na dua bauga na tiki ni bogi?

41 Dou vakatawa ka daumasu, mo dou kakua kina ni curu ki na dauvere: e dina ya ni sa guta na yalo, ia na yago ga sa malumalumu.

42 Sa lako vakarua ko koya, ka masu, ka kaya, Tamaqu, kevaka e sega ni rawa me lako tani vei au na bilo oqo, keu sega ni gunuva, me yaco ga na nomu veitalia.

43 Sa qai lako tale mai ko koya, a sa kunei iratou ni ratou sa moce tale: e na vuku ni sa bibi na matadratou.

44 A sa laivi iratou ko koya, a sa lako tale yani, ka masu vakatolu, a sa cavuta ga na vosa ko ya.

45 Sa qai lako mai vei iratou na nona tisaipeli, ka kaya vei iratou, Dou qai moce ga, mo dou cegu: raica, sa voleka na gauna, a sa soli yani na Luve ni tamata ki na ligadra na tamatai valavala ca.

46 Tu cake, me datou lako: raica, sa voleka mai ko koya sa soli au yani.

47 ¶ Ni sa vosa tiko ga *vakaoqo* ko koya, raica, sa lako mai ko Juta, e dua vei iratou na lewe tinikarua, kei ira na lewe vuqa e ra sa taura nai seleiwau kei nai wau talega, e ra sa lako mai vei ira na bete levu kei ira na nodra qase na tamata.

48 O koya sa soli koya yani sa vakaraitaka vei ira nai vakatakilakila, ka kaya, O koya kau na reguca, sai koya ko ya: vauca matua.

49 A sa qai lako sara mai vei Jisu, ka kaya, Sa loloma, Rapai; a sa qai reguca.

50 A sa kaya vua ko Jisu, Na wekaqu, o sa lako mai e na vuku ni cava? E ra sa qai lako mai, ka tauri Jisu, ka vauca.

51 Ka raica, e dua vei iratou e rau dautiko vata kei Jisu sa dodoka na ligana, ka ucuna na nonai seleiwau, a sa yavita e dua na nona tamata na bete levu, a sa ravu drutia laivi na daligana.

52 Sa qai kaya vua ko Jisu, Daramaka tale na nomui seleiwau ki na kena taga: ni ra na mate kece e nai seleiwau e ra taura nai seleiwau.

53 O sa nanuma beka e sega ni rawarawa vei au meu masuti Tamaqu, ena solia sara mai vei au e tinikarua ka mani vakacaca tale na lijione ni agilose?

54 Ia kevaka e vakaoqo, ena qai vakayacori vakaevei nai Vola *Tabu*, ni sa dodonu me yaco mai vakaoqo?

55 E na tiki ni bogi ko ya sa kaya ko Jisu vei ira na lewe vuqa, Dou sa lako mai *vei au* ka taura nai seleiwau kei nai wau talega me vauci au me vaka na daubutako ne? Au a tiko voli kei kemudou e na veisiga ka vakatavuvuli e na vale ni soro, ia dou a sega ni vauci au.

56 Ia ni sa caka kecega na ka oqo sa vakayacori na nodrai vola na profita. A ra sa qai laivi koya kecega na tisaipeli, a ra sa dro.

57 ¶ O ira sa vauci Jisu e ra sa kauta yani vei Kaiafa na bete levu,

ki na vale e ra sa soqonivata kina na vunivola kei na qase.

58 A sa muri koya vakayawa ko Pita ki na vale ni bete levu, a sa curu kina, a sa tiko vata kei ira na lewe ni vale, me raica mada ka vakakina na kenai otioti.

59 O ira na bete levu, kei na qase, kei na mataveilewai kece, e ra vakasaqara eso me ra beitaki Jisu vakailasu, me ra vakamatea;

60 A ra sa sega ni kunea *e dua*: sa levu ga na dauveibeitaki vakailasu sa lako mai, ia ka sega ni kune *e dua e yaga*. Sa qai lako mai emuri e lewe rua na dauveibeitaki vakailasu.

61 A rau sa kaya, O koya oqo sa kaya, Au sa rawata meu basuka na vale ni Kalou, ka tara oti tale e na bogi e tolu.

62 Sa qai tu cake na bete levu, a sa kaya vua, Sa sega na ka mo kaya mai? a ka cava oqo e rau sa beitaki iko kina?

63 A sa galu tu ga ko Jisu. A sa qai vosa na bete levu ka kaya vua, Au vakaroti iko matua e na vuku ni Kalou bula, mo tukuna mai vei keitou se na Mesaia ko iko, na Luve ni Kalou, se segai?

64 Sa kaya vua ko Jisu, O sa kaya ga mai: ia kau sa kaya talega mai vei kemudou, E na gauna emuri dou na raica na Luve ni tamata ni sa tiko e na liga imatau ni *Kalou* kaukaua, ni sa lako talega mai e na o ni lomalagi.

65 Sa qai dresulaka na nonai sulu na bete levu, ka kaya, Sa qai vosavakacacataka na Kalou ko koya oqo: me yaga vakacava tale eso na dauveibeitaki? raica, dou sa rogoca ga ni sa dauvosavakacacataka na Kalou.

66 Dou lewa me vakaevei? A ra sa vosa ka kaya, E dodonu ga me mate.

67 E ra sa qai kasivita na matana, a sa dubia eso; a ra sa sabica eso,

68 A ra sa kaya, Profisai vei keitou, na Mesaia, O cei sa yaviti iko?

69 ¶ A sa tiko etautuba ko Pita e na vale levu, a sa dua na vada sa lako vua, ka kaya, O iko ko drau a tiko vata kei Jisu na kai Kalili.

70 A sa cakitaka ko koya ematadra kecega, ka kaya, Au sa sega ni kila na ka ko sa kaya.

71 Ni sa qai lako ko koya ki na sala ni vale, sa dua tale sa raica, a sa kaya vei ira sa tiko kina, O koya oqo e rau a tiko vata kei Jisu na kai Nasara.

72 A sa cakitaka tale e na vosa vavakini vakaca, ka kaya, Au sa sega ni kila na tamata ko ya.

73 A sa dede vakalailai ga ka sa lako mai eso e ra a tu *vata kaya*, a ra sa kaya vei Pita, E dina ga ni sa dua vei ira ko iko; ni sa vakatakilai iko no nomu vosa.

74 Sa qai vakatekivu me ruru vakalevu ka vosa vavakini vakaca, *ka kaya*, Au sa sega ni kila na tamata ko ya. Sa qai tagi na toa.

75 A sa nanuma na vosa i Jisu ko Pita, ni sa kaya vua, Ena sa sega ni tagi mada eliu na toa, o na cakitaki au vakatolu mada ga. A sa curu kituba, ka tagi vakalevu sara.

A WASE XXVII.

E ra sa kauti Jisu vei Pailato, 1, 2. *Sa kukunataki koya ko Juta*, 3—18. *Sa vunauci Pailato na watina me kakua ni lewai Jisu, a sa qai rere ko Pailato, a sa vuluvulu na ligana me ra kila na kai Jutia sa sega ni vinakata me mate ko Jisu*, 19—25. *E ra sa gumatua na kai Jutia, a sa soli koya vei ira ko Pailato me lauvako ki na kau veilatai*, 26—28. *A ra sa qai vakaisalataka na uluna e na wavotovotoa, a ra sa vakalialia, ka vakota ki na kau veilatai*, 29—38. *E ra sa vakalialia tale*, 39—49. *Sa qai ciba ko Jisu ka levu na ka mana sa yaco*, 50—54. *Sa qai buluta ko Josefa na kai Arimacia*, 55—61. *A ra sa qai vakaukauataka nai bulubulu ko ira na kai Jutia*, 62—66.

NI sa kida mai na mataka, e ra sa bosei Jisu ko ira kecega na

bete levu kei na nodra qase na tamata me ra vakamatea:

2 Ni ra sa vesuka, e ra sa tubera yani, ka solia vei Ponito Pailato na turaga.

3 ¶ Ia ko Juta, o koya ka solia yani, ni sa raica sa lewai ko koya me mate, sa qai veivutuni, a sa vakasuka na tiki ni siliva e tolusagavulu vei ira na bete levu kei na qase,

4 Ka kaya, Au sai valavala ca ni kau a solia na dra e tawa cala. A ra sa kaya, E ca vakacava li vei keitou? o iko ga mo raica *na ka oqo.*

5 A sa biuta ko koya na tiki ni siliva e na vale ni soro, a sa lesu tale yani, a sa laki kukunataki koya.

6 A ra sa kauta na tiki ni siliva ko ira na bete levu, ka kaya, Sa sega ni tara me virikotori ki na kato kamunaga, ni sa kenai voli na dra.

7 A ra sa qai bosea, a ra sa kauta ka volia kina na nodra vanua na dautuli kuro, me bulu kina na vulagi.

8 O koya oqo ka sa vakatokai kina na were ko ya, Me were ni dra, a sa yacova na siga oqo.

9 Sa qai vakayacori na ka sa vosataka ko Jeremaia na profita, ka kaya, E ra sa kauta na tiki ni siliva e tolusagavulu, ai voli kei koya e ra sa volia, o koya e ra sa volia ko ira na luve i Isireli;

10 A ra sa solia mei voli ni nodra vanua na dautuli kuro, me vaka sa vosa vei au na Turaga.

11 A sa tu e na mata ni turaga ko Jisu, a sa taroga na turaga, ka kaya, O sa Turaga levu ni kai Jutia se sega? Sa kaya ko Jisu, O sa kaya ga mai.

12 Ia ni ra sa beitaka ko ira na bete levu kei na qase, sa sega na ka e kaya.

13 Sa qai kaya vua ko Pailato, O sa sega beka ni rogoca na levu ni ka e ra sa beitaka vei iko?

14 A sa sega ni vosa tale vua ko koya e na dua na ka, a sa kidacala vakalevu kina na turaga.

15 A sa dau nonai valavala na turaga e na solevu ko ya me sereka vei ira na lewe vuqa e dua na tamata sa vesu, o koya e ra sa digitaka.

16 A sa tiko vei ira e dua na daubutako e rogo tiko, sa vakatokai ko Parapa.

17 Ni ra sa soqonivata mai, sa vosa vei ira ko Pailato, Dou sa vinakati cei vei rau meu sereka vei kemudou? O Parapa, se ko Jisu ko koya sa vakatokai mei Mesaia?

18 Ni sa kila ko koya e ra solia yani e na vuku ni ra sa vuvutaka.

19 ¶ Ni sa tiko sobu ko *Pailato* e nai tikotiko ni lewa, sa talaki vua ko na watina, ka kaya, Mo kakua ni kitaka e dua na ka vua na tamata dodonu ko ya: ni kau sa rarawa vakalevu edaidai ni kau sa tadrai koya.

20 A sa vakarota vakalomalomana vei ira na lewe vuqa ko ira na bete levu kei na qase me ra masuti Parapa, ka vakamatei Jisu.

21 Sa qai vosa na turaga ka kaya vei ira, O cei vei rau na lewe rua dou sa vinakata meu sereka vei kemudou? A ra sa kaya, O Parapa.

22 Sa qai kaya vei ira ko Pailato, A cava meu qai kitaka vei Jisu ko koya sa vakatokai mei Mesaia? A ra sa kaya kecega vua, Me lauvako ga ki na kau veilatai.

23 Sa qai kaya na turaga, Me icavai, a cava na ka ca sa cakava? A ra sa qai qolou sara ecake, ka kaya, Me lauvako ga ki na kau veilatai.

24 ¶ Ni sa raica ko Pailato sa sega ni yaga e dua na ka, ia ka sa kubu mai na tamata, sa qai kauta eso na wai, a sa vuluvulu na ligana e na matadra na lewe vuqa, ka kaya, Oi au kau sa sega ni kila na dra ni tamata dodonu oqo: dou raica ga *ka vakakina.*

25 A ra sa qai vosa kece na tamata, ka kaya, Me tu ga vei keimami na nona dra, vei ira talega na luveimami.

26 ¶ Sa qai sereki Parapa vei ira ko koya, a sa yaviti Jisu mada eliu e na kuita, ka qai solia yani me lauvako ki na kau veilatai.

27 Ia ko ira na tamatai valu ni turaga e ra sa kauti Jisu ki na vale ni turaga, ka vakaoqoni ira vata kina na matai valu kecega.

28 E ra sa luvata na nonai sulu, a ra sa vakasuluma e nai sulu damudamu.

29 ¶ Ni ra sa qai talia nai sala veiwa votovotoa, e ra sa vakaisalataka *kina* na uluna, a *ra sa vaqumia* e na ligana imatau na gasau: a ra sa tekiduru ematana, a ra sa vakalialiai koya, ka kaya, Sa loloma, na Turaga levu ni kai Jutia!

30 A ra sa qai kasivita, ka kliraka na gasau, ka yavita na uluna.

31 Ni ra sa vakalialia oti, e ra sa luvata vua nai sulu, ka vakasuluma e na nonai sulu dina, ka tubera yani me ra vakota ki na kau veilatai.

32 Ia ni ra sa lako tani, e ra sa kunea e dua na tamata na kai Sairini, o Saimoni na yacana: e ra sa vakasaurarataka me colata na nona kau.

33 Ni ra sa yaco ki na yasana sa vakatokai ko Kolokoca, a kenai balebale, A tiki ni qavokavoka,

34 ¶ A ra sa qai solia vua me gunuva na wai wiwi sa sova vata kei na mi: ia ni sa vakatovolea, sa bese ni gunuva.

35 E ra sa qai vakota ki na kau veilatai, a ra sa sea rua na nonai sulu, a ra sa veidigiyaka: a sa vakayacori kina na ka sa vosataka na profita, E ra sa vota vei ira na noqui sulu, a ra sa veidigiyaka na noqui tutuvi.

36 A ra sa tiko sobu ka vakatawai koya kikea.

37 A ra sa vakota me irova na uluna nai vola ni vu ni kena mate, *sa vakaoqo*, O JISU OQO NA NODRA TURAGA LEVU NA KAI JUTIA.

38 A rau sa lewe rua na daubutako e ratou lauvako vata kaya, e dua e na ligana imatau, e dua e na ligana imawi.

39 ¶ O ira sa lako voli e ra sa vosa vakacacataka, a ra sa kurekure na uludra,

40 A ra sa kaya, O iko oqo ko *sa kaya* mo basuka na vale ni soro, ka tara oti tale e na bogi e tolu, vakabulai iko mada ga. Kevaka ko sa Gone ni Kalou, mo kevu sobu mai na kau veilatai.

41 A sa vakatalega kina ko ira na bete levu e ra sa vakalialia, kei ira talega na vunivola kei na qase, ka kaya,

42 O koya oqo sa dauvakabulai ira na tani; ia ka sega ni vakabulai koya rawa. Kevaka e Turaga levu ni Isireli ko koya oqo, e vinaka me kevu sobu mai na kau veilatai edaidai, keimami na qai vakabauti koya.

43 O koya oqo ka dauvakararavi vua na Kalou; e vinaka me vakabulai koya edaidai, kevaka e rekitaka: ni sa kaya, Oi au na Luve ni Kalou.

44 Oi rau talega na daubutabutako, e ratou sa lauvako vata kaya, e rau sa vakalialia talega.

45 Ia ka sa butobuto kecega na vanua, sa vakatekivu mai nai ka ono ni tiki ni siga ka yacova nai ka ciwa ni tiki ni siga.

46 E nai ka ciwa ni tiki ni siga sa kaci ko Jisu e na domo levu, ka kaya, Ilai, Ilai, Lama Sapakacanai? a kenai balebale, Noqu Kalou, noqu Kalou, o sa biuti au laivi tu e na vuku ni cava?

47 Eso vei ira sa tu voleka, ni ra sa rogoca *na ka oqori*, e ra sa kaya, O koya oqo sa kacivi Ilaija.

48 A sa dua vei ira sa cicisara, a sa taura na vutovuto, ka tonia e na wai wiwi, a sa cula e na vuso ni gasau, me vagunuva kina.

49 A sa kaya eso, Laiva mada ga, me da raica se na lako beka mai ko Ilaija me vakabulai koya se segai.

50 ¶ Ia ko Jisu, ni sa kaci tale e na domo levu, sa qai laiva na yalona.

51 Ka raica, sa kasei rua nai lati ni vale ni soro mai na tikina ecake ka kauta sara kira; a sa tavuki na vanua, a sa kavida rua na vatu levu;

52 A sa kaca rua nai bulubulu; a sa vuqa na yago ni tamata yalododonu e ra a moce mada ka qai tu cake tale mai,

53 Ia ni sa tu cake oti tale mai na mate ko koya e ra sa lako mai nai bulubulu, a ra sa lako ki na koro tabu, a ra sa rairai vei ira na lewe vuqa.

54 Ia na turaga ni valu, kei ira sa tiko vata kaya me vakatawai Jisu, ni ra sa raica sa tavuki na vanua, kei na ka sa caka, e ra sa rere vakalevu, ka kaya, E dina ga o koya oqo na Luve ni Kalou.

55 E ra sa lewe vuqa talega na alewa e ra sa vakaraica vakayawa, o ira e ra sa muri Jisu mai Kalili, me ra qarava:

56 E dua vei ira ko Meri Makatelini, kei Meri na tina i Jemesa kei Josesa, kei na tinadrau na luve i Sepeti.

57 Ni sa yakavi, sa lako mai e dua na tamata vutuniyau na kai Arimacia, sa vakatokai ko Josefa, o koya talega oqo na tisaipeli i Jisu:

58 A sa lako vei Pailato, a sa masuta na yago i Jisu. Sa qai vosa ko Pailato me solia na yagona.

59 Ni sa kauta na yagona ko Josefa, sa solega e na malo savasava,

60 A sa vakadavora e na nonai bulubulu vou, o koya ka sa taya e na vatu: a sa vaqiqica na vatu levu ki na katuba ni bulubulu, ka lako tale yani.

61 A sa tiko laivi kina ko Meri Makatelini, kei na dua tale na Meri, e rau sa tiko e na mata ni bulubulu.

62 ¶ E na sabogibogi, e na siga sa tarava na siga vakarau, e ra sa soqonivata vei Pailato ko ira na bete levu kei ira na Farasi,

63 A ra sa kaya, Turaga, keitou sa nanuma ni sa kaya na dauveivakacalai ko ya, ni sa bula tiko ga, Me oti mada na bogi e tolu kau na qai tu cake tale mai.

64 O koya ga oqo mo vosa kina me vakaukauataki nai bulubulu me oti mada nai ka tolu ni bogi, de ra lako mai na nona tisaipeli e na bogi, a ra mai butakoca, a ra laki kaya vei ira na tamata, Sa tu cake tale mai na mate ko koya: ena qai ca vakalevu kina na veivakacalai ka qai ia emuri sa ca vakalailai ga eliu.

65 Sa qai kaya vei ira ko Pailato, Sa tu ga vei kemudou nai vakatawa: dou lako, ka vakaukauataka me vaka na nomudou vuku.

66 E ra sa qai lako, a ra sa vakaukauataka nai bulubulu, e ra sa vola na vatu, ka *lesi* ira nai vakatawa.

A WASE XXVIII.

E dua na agilose sa tukuna mai vei rau na alewa ni sa tu cake tale mai na mate ko Jisu, 1—8. *Sa qai rairai mai vei rau ko Jisu,* 9, 10. *Sa solia nai lavo ko ira na bete levu vei ira nai vakatawa me ra kaya sa butakoca na nona tisaipeli,* 11—15. *Sa rairai vei iratou na nona tisaipeli ko Jisu,* 16—18 *A sa talai ira me ra lako ki na veivanua kece ga me ra vakavulici ira na tamata ka papitaisotaki ira sa vakabauta,* 19, 20.

NI sa oti na siga tabu, a sa kida nai mataini siga ni wiki, sa qai lako mai ko Meri Makatelini kei na Meri kadua, me rau raica nai bulubulu.

2 Ka raica, sa tavuki vakalevu na vanua: ni sa dua na agilose ni Turaga sa lako sobu mai lomalagi, a sa lako mai ka vaqiqica na vatu mai na katuba, a sa tiko e delana.

3 A sa vaka na liva na matana, a sa vulavula na nonai sulu me vaka na uca vulavula.

4 A ra sa sautaninini nai vakatawa ni ra sa rerevaka, a ra yaco me vaka na tamata sa mate sara.

5 A sa qai vosa na agilose ka kaya vei rau na alewa, Drau kakua ni rere; niu sa kila drau sa vakasaqarai Jisu, o koya ka lauvako ki na kau veilatai.

6 A sa sega eke ko koya: ni sa tu cake tale mai, me vaka na nona vosa. Drau lako mai, me raica na yasana ka davo kina na Turaga.

7 Drau lako kusa rawa, ka tukuna vei iratou na nona tisaipeli ni sa tu cake tale mai na mate ko koya; ka raica, sa liutaki kemudou ki Kalili; dou na raica kina: raica, au sa tukuna vei kemudou.

8 A rau sa lako kusa rawa mai nai bulubulu ni rau sa rere ka reki vakalevu; a rau cici me tukuna *na vosa oqo* vei iratou na nona tisaipeli.

9 ¶ Ni rau sa lako me tukuna vei iratou na nona tisaipeli, raica, sa veitata kei rau ko Jisu, ka kaya, Sa loloma. E rau sa qai lako ka taura na yavana, ka masuta.

10 Sa qai vosa vei rau ko Jisu, Drau kakua ni rere; drau laki tukuna ga vei iratou na wekaqu me ratou lako ki Kalili, e ratou na raici au kina.

11 ¶ Ni rau sa lako yani, raica, eso vei ira nai vakatawa e ra sa lako ki na koro, a ra sa vakatakila kivei ira na bete levu na ka kece sa qai yaco.

12 Ni ra sa soqonivata kei ira na qase, e ra sa bose me ra solia nai lavo e vuqa vei ira nai vakatawa,

13 Ka kaya, Dou tukuna vakaoqo ne, Sa lako mai e na bogi na nona tisaipeli, a ratou sa mai butakoca ni keitou a moce tu.

14 Ia kevaka ena rogoca na turaga, keitou na vakalomavinakataka, ka vakabulai kemudou.

15 A ra sa taura nai lavo, a ra sa kitaka me vaka e ra sa vakatavulici kina: a sa dautukuni tiko ga na vosa oqo vei ira na kai Jutia ka yacova kaya na siga edaidai.

16 ¶ Sa qai lako ki Kalili ko iratou na tisaipeli na lewe tinikadua, ki na ulunivanua ka tukuna vei iratou ko Jisu.

17 Ni ratou sa raica, e ratou sa masuta: a sa sega ni vakadinata eso.

18 A sa lako mai ko Jisu ka vosa vei iratou, ka kaya, Sa soli mai vei au na kaukaua kecega mai lomalagi kei vuravura:

19 ¶ O koya ga oqo mo dou lako kina, ka cakavi ira me ra tisaipeli na lewe ni veivanua kecega, ka papitaisotaki ira e na yaca i Tamada, kei na Luvena, kei na Yalo Tabu:

20 Vakavulici ira me ra vakabauta na ka kece kau a vosa kina vei kemudou: ka raica, au sa tiko vata kei kemudou e na veisiga kecega, ka yacova nai vakataotioti kei vuravura. Emeni.

A KOSIPELI I MARIKA.

A WASE I.

Sa lako mai ko Joni na papitaiso ka papitaisotaki ira na tamata, 1—8. *Sa qai laki papitaiso vua ko Jisu,* 9—11. *Sa qai dauveretaki koya na tevoro,* 12, 13. *Sa qai vakatekivu me vunau,* 14, 15. *Sa qai kacivi iratou ko Pita kei Adriu, kei Jemesa, kei Joni me ra nona tisaipeli,* 16—22. *Sa vakabula e dua na tamata sa curuma na tevoro, kei na vugo i Pita, kei ira e ra lewe vuqa e ra sa tauvi mate, kei na vukavuka e dua,* 23—45.

AI vakatekivu ni rogorogo vinaka i Jisu Kraisiti, na Luve ni Kalou;

2 Me vaka na ka sa vola e *na nodrai vola* na profita, Raica, au sa tala na noqui talatala me liu

ematamu, ena caramaka na nomu sala ematamu:

3 A domo ni dua sa kacikaci eloma ni veikau, Dou caramaka na sala ni Turaga, cakava me dodonu na nona salatu.

4 Sa dauveipapitaisotaki ko Joni eloma ni veikau, a sa vunautaka na papitaiso ni veivutuni me kauti tani nai valavala ca.

5 A sa lako yani vua na kai Jutia kecega, kei ira talega mai Jeruselema, a ra sa papitaiso kecega vua e na uciwai na yacana ko Jotani, a ra sa vakatusa nodrai valavala ca.

6 A sa vakaisulumi ko Joni e na vuti ni kamili, kei na wa ni nonai sulu e tolona na wa kuli ni manumanu; a sa kana tiko na vodre kei na meli ni veikau;

7 A sa dauvunau, ka kaya, E dua sa muri au mai sa levu cake vei keirau, au sa sega ni yaga me cuva sobu me sereka na wa ni nonai vava.

8 E dina kau a papitaisotaki kemudou e na wai: ena papitaisotaki kemudou ko koya e na Yalo Tabu.

9 ¶ A sa yaco e na gauna ko ya, sa lako mai Nasara e Kalili ko Jisu, a sa papitaisotaka ko Joni e na Jotani.

10 A sa cabe tale vakasauri mai na wai, a sa raici lomalagi ni sa wase rua, kei na Yalo *ni Kalou* ni sa lako sobu vua me vaka na ruve:

11 A sa dua na vosa sa lako mai lomalagi, *ka kaya*, O iko na noqu Gone ni toko, au sa rekitaki iko vakalevu.

12 ¶ A sa vakatalai koya vakasauri na Yalo *Tabu* ki na veikau.

13 A sa tiko kina eloma ni veikau e na bogi e vasagavulu, a sa dauveretaka ko Setani; a sa tiko vata kei ira na manumanu kila; a ra sa qaravi koya na agilose.

14 ¶ Ia ni sa biu ki na vale ni veivesu ko Joni, sa lako mai ki Kalili ko Jisu, a sa dauvunautaka nai rogorogo vinaka ni matanitu ni Kalou,

15 A sa kaya, Sa yaco na gauna, sa voleka na matanitu ni Kalou; dou veivutuni, ka vakabauta nai rogorogo vinaka.

16 ¶ A sa lako voli ko *Jisu* e na bati ni waitui ko Kalili, a sa raici rau ko Saimoni kei Adriu na tacina e rau sa viritaka na lawa vau ki wai: ni rau sa gonedau.

17 A sa kaya vei rau ko Jisu, Drau muri au mai, au na cakavi komudrau mo drau yaco mo drau gonedau ni tamata.

18 A rau sa biuta sarani na nodrau lawa, ka muri koya.

19 Ni sa lako vakalailai vakakiliu, sa raici Jemesa na luve i Sepeti, kei Joni na tacina, e rau sa tiko e na waqa ka oneva nodrau lawa.

20 A sa kacivi rau sara ko *Jisu*: a rau sa laiva na tamadrau ko Sepeti e na waqa kei iratou na tamata, ka muri koya.

21 A ratou sa lako ki Kepeniuma; a sa yaco na siga tabu sa curu sara ko koya ki na vale ni lotu, ka vakatavuvuli.

22 A ra sa kidacala e na nonai vakavuvuli; ni sa vakatavulici ira me vaka e dua e kaukaua vakai koya, ka sega ni vakataki ira na vunivola.

23 ¶ A sa tiko e na vale ni lotu e dua na tamata sa curuma na yalo tawa savasava; a sa qoqolou cake,

24 Ka kaya, Laivi *keirau* ga; a cava ko mai kitaka vei keirau, o iko ko Jisu mai Nasara? o sa lako beka mai me vakacacani keirau? au sa kilai iko ga, o iko na *Gone* Yalosavasava ni Kalou.

25 A sa vunauca ko Jisu, ka kaya, Mo galu ga, ka lako tani mai vua.

26 Ia ni sa dresulaka na tamata na yalo tawa savasava, ka qoqolou vakadomoi levu cake, sa qai lako tani mai vua.

27 A ra sa kidacala kecega kina, a ra sa veitarogi kina vakai ira, ka kaya, A ka cava beka oqo? ai vakavuvuli vou cava beka oqo? ni

sa vosa vakaukaua vakai koya ga vei ira na yalo tawa savasava, a ra sa talairawarawa vua.

28 A sa lako vakasauri na nonai rogorogo ki na veivanua ko ya sa vakavolivoliti Kalili.

29 ¶ A ratou sa lako tani e na vale ni lotu, a ratou sa curu ki na vale i Saimoni kei Adriu, o iratou vata kei Jemesa kei Joni.

30 A sa davo na vugo i Saimoni ni sa tauva na katakata, a ra sa tukuna sara vua.

31 A sa lako ko koya ka taura na ligana, ka tubera cake; a sa takali vakasauri na nona katakata, a sa qaravi ira.

32 ¶ Ia ni sa yakavi mai, ni sa dromu na siga, e ra sa kauta mai vua na tamata kecega sa tauvi mate, kei ira talega sa curumi ira na tevoro.

33 A sa soqonivata na lewe ni koro kecega e na mata ni katuba.

34 A sa vakabulai ira na lewe vuqa sa vuqa na mate sa tauvi ira, ka vakasavi ira na tevoro e vuqa; a sa sega ni laivi ira na tevoro me ra vosa, e na vuku ni ra sa kilai koya.

35 ¶ Ni sa mataka mai, sa tu cake mai ni sa bogi tu ga na vanua, a sa lako ki tautuba, a sa laki tiko e na yasana vuni, ka masu kina.

36 A sa muri koya ko Saimoni kei ira e ra sa tiko vata kaya.

37 E ra sa qai kunea, e ra sa kaya vua, Sa vakasaqarai iko na tamata kecega.

38 Sa kaya vei iratou, Tou lako ga ki na veikoro sa voleka, meu laki vunau talega kina: a ka ga oqo kau sa lako mai kina.

39 A sa vunau e na nodra vale ni lotu e Kalili kecega, ka vakasavi ira tani na tevoro.

40 ¶ A sa lako mai vei koya, e dua na vukavuka, ka masuta, ka tekiduru vua, ka kaya vua, Kevaka ko sa vinakata, e rawarawa vei iko me vakasavasavataki au.

41 A sa lomani koya sara ko Jisu, ka dodoka yani na ligana, ka tarai koya, ka kaya vua, Au sa vinakata; mo savasava mai.

42 Ni sa vosa oti, sa takali vakasauri sara vua na vukavuka, a sa savasava mai.

43 A sa vakarota matua vua, ka vakatala sara yani;

44 A sa kaya vua, Raica mo kakua ni tukuna vua e dua na tamata: mo laki vakatakilai iko vua na bete, mo vakacabora talega na ka sa vosa kina ko Mosese me nomui vakasavasavataki, mei vakatakilakila vei ira.

45 A sa lako tani yani, ka vakatekivu me dautukuna vakalevu, ka cacavaka na ka oqo, a sa dredre kina vei Jisu me curu votu ki na koro, a sa tiko ga e nai bili e na veikau: a ra sa lako mai na yasana kecega vei koya.

A WASE II.

Sa vakabula ko Jisu e dua na tamata sa tauvi paralasi, 1—12. *Sa kacivi Maciu me nona tisaipeli a sa kana vata kei ira na tamatai valavala ca,* 13—17. *Sa kaya ni sa sega ni cala na nona tisaipeli ni ra sa sega ni daulolo; sa kaya talega ni ra sega ni cala ni ra sa vetia na sola ni sila e na siga tabu,* 18—27.

SA qai curu tale ki Kepeniuma ko koya, a sa oti na bogi eso; a sa qai rogovaki ni sa tiko e vale.

2 A ra sa lewe vuqa sa soqonivata sara mai, sa sega kina ni lalaga na vale me ra curu kina, a ra sega ni *tu rawa* e na mata ni katuba: a sa vunautaka vei ira nonai vakavuvuli.

3 ¶ A ra sa lako mai vei koya, ka kauta mai e dua sa tauvi paralasi, sa colati koya e le va.

4 Ia ni ra sa sega ni torovi koya rawa e na vuku ni veidrigidrigi, e ra sa basia na dela ni vale sa tiko kina: ni ra sa basuka sara, e ra sa tukuca sobu nai mocemoce sa davo kina ko koya sa tauvi paralasi.

5 Ni sa raica ko Jisu na nodra vakabauta, sa kaya vua sa mate e na paralasi, Na luvequ, o na sega

ematamu, ena caramaka na nomu sala ematamu:

3 A domo ni dua sa kacikaci eloma ni veikau, Dou caramaka na sala ni Turaga, cakava me dodonu na nona salatu.

4 Sa dauveipapitaisotaki ko Joni eloma ni veikau, a sa vunautaka na papitaiso ni veivutuni me kauti tani nai valavala ca.

5 A sa lako yani vua na kai Jutia kecega, kei ira talega mai Jeruselema, a ra sa papitaiso kecega vua e na uciwai na yacana ko Jotani, a ra sa vakatusa nodrai valavala ca.

6 A sa vakaisulumi ko Joni e na vuti ni kamili, kei na wa ni nonai sulu e tolona na wa kuli ni manumanu; a sa kana tiko na vodre kei na meli ni veikau;

7 A sa dauvunau, ka kaya, E dua sa muri au mai sa levu cake vei keirau, au sa sega ni yaga me cuva sobu me sereka na wa ni nonai vava.

8 E dina kau a papitaisotaki kemudou e na wai: ena papitaisotaki kemudou ko koya e na Yalo Tabu.

9 ¶ A sa yaco e na gauna ko ya, sa lako mai Nasara e Kalili ko Jisu, a sa papitaisotaka ko Joni e na Jotani.

10 A sa cabe tale vakasauri mai na wai, a sa raici lomalagi ni sa wase rua, kei na Yalo *ni Kalou* ni sa lako sobu vua me vaka na ruve:

11 A sa dua na vosa sa lako mai lomalagi, *ka kaya*, O iko na noqu Gone ni toko, au sa rekitaki iko vakalevu.

12 ¶ A sa vakatalai koya vakasauri na Yalo *Tabu* ki na veikau.

13 A sa tiko kina eloma ni veikau e na bogi e vasagavulu, a sa dauveretaka ko Setani; a sa tiko vata kei ira na manumanu kila; a ra sa qaravi koya na agilose.

14 ¶ Ia ni sa biu ki na vale ni veivesu ko Joni, sa lako mai ki Kalili ko Jisu, a sa dauvunautaka nai rogorogo vinaka ni matanitu ni Kalou,

15 A sa kaya, Sa yaco na gauna, sa voleka na matanitu ni Kalou; dou veivutuni, ka vakabauta nai rogorogo vinaka.

16 ¶ A sa lako voli ko *Jisu* e na bati ni waitui ko Kalili, a sa raici rau ko Saimoni kei Adriu na tacina e rau sa viritaka na lawa vau ki wai: ni rau sa gonedau.

17 A sa kaya vei rau ko Jisu, Drau muri au mai, au na cakavi kemudrau mo drau yaco mo drau gonedau ni tamata.

18 A rau sa biuta sarani na nodrau lawa, ka muri koya.

19 Ni sa lako vakalailai vakakiliu, sa raici Jemesa na luve i Sepeti, kei Joni na tacina, e rau sa tiko e na waqa ka oneva nodrau lawa.

20 A sa kacivi rau sara ko *Jisu*: a rau sa laiva na tamadrau ko Sepeti e na waqa kei iratou na tamata, ka muri koya.

21 A ratou sa lako ki Kepeniuma; a sa yaco na siga tabu sa curu sara ko koya ki na vale ni lotu, ka vakatavuvuli.

22 A ra sa kidacala e na nonai vakavuvuli; ni sa vakatavulici ira me vaka e dua e kaukaua vakai koya, ka sega ni vakataki ira na vunivola.

23 ¶ A sa tiko e na vale ni lotu e dua na tamata sa curuma na yalo tawa savasava; a sa qoqolou cake,

24 Ka kaya, Laivi *keirau* ga; a cava ko mai kitaka vei keirau, o iko ko Jisu mai Nasara? o sa lako beka mai me vakacacani keirau? au sa kilai iko ga, o iko na *Gone* Yalosavasava ni Kalou.

25 A sa vunauca ko Jisu, ka kaya, Mo galu ga, ka lako tani mai vua.

26 Ia ni sa dresulaka na tamata na yalo tawa savasava, ka qoqolou vakadomoi levu cake, sa qai lako tani mai vua.

27 A ra sa kidacala kecega kina, a ra sa veitarogi kina vakai ira, ka kaya, A ka cava beka oqo? ai vakavuvuli vou cava beka oqo? ni

sa vosa vakaukaua vakai koya ga vei ira na yalo tawa savasava, a ra sa talairawarawa vua.

28 A sa lako vakasauri na nonai rogorogo ki na veivanua ko ya sa vakavolivoliti Kalili.

29 ¶ A ratou sa lako tani e na vale ni lotu, a ratou sa curu ki na vale i Saimoni kei Adriu, o iratou vata kei Jemesa kei Joni.

30 A sa davo na vugo i Saimoni ni sa tauva na katakata, a ra sa tukuna sara vua.

31 A sa lako ko koya ka taura na ligana, ka tubera cake; a sa takali vakasauri na nona katakata, a sa qaravi ira.

32 ¶ Ia ni sa yakavi mai, ni sa dromu na siga, e ra sa kauta mai vua na tamata kecega sa tauvi mate, kei ira talega sa curumi ira na tevoro.

33 A sa soqonivata na lewe ni koro kecega e na mata ni katuba.

34 A sa vakabulai ira na lewe vuqa sa vuqa na mate sa tauvi ira, ka vakasavi ira na tevoro e vuqa; a sa sega ni laivi ira na tevoro me ra vosa, e na vuku ni ra sa kilai koya.

35 ¶ Ni sa mataka mai, sa tu cake mai ni sa bogi tu ga na vanua, a sa lako ki tautuba, a sa laki tiko e na yasana vuni, ka masu kina.

36 A sa muri koya ko Saimoni kei ira e ra sa tiko vata kaya.

37 E ra sa qai kunea, e ra sa kaya vua, Sa vakasaqarai iko na tamata kecega.

38 Sa kaya vei iratou, Tou lako ga ki na veikoro sa voleka, meu laki vunau talega kina: a ka ga oqo kau sa lako mai kina.

39 A sa vunau e na nodra vale ni lotu e Kalili kecega, ka vakasavi ira tani na tevoro.

40 ¶ A sa lako mai vei koya, e dua na vukavuka, ka masuta, ka tekiduru vua, ka kaya vua, Kevaka ko sa vinakata, e rawarawa vei iko me vakasavasavataki au.

41 A sa lomani koya sara ko Jisu, ka dodoka yani na ligana, ka tarai koya, ka kaya vua, Au sa vinakata; mo savasava mai.

42 Ni sa vosa oti, sa takali vakasauri sara vua na vukavuka, a sa savasava mai.

43 A sa vakarota matua vua, ka vakatala sara yani;

44 A sa kaya vua, Raica mo kakua ni tukuna vua e dua na tamata: mo laki vakatakilai iko vua na bete, mo vakacabora talega na ka sa vosa kina ko Mosese me nomui vakasavasavataki, mei vakatakilakila vei ira.

45 A sa lako tani yani, ka vakatekivu me dautukuna vakalevu, ka cacavaka na ka oqo, a sa dredre kina vei Jisu me curu votu ki na koro, a sa tiko ga e nai bili e na veikau: a ra sa lako mai na yasana kecega vei koya.

A WASE II.

Sa vakabula ko Jisu e dua na tamata sa tauvi paralasi, 1—12. *Sa kacivi Maciu me nona tisaipeli a sa kana vata kei ira na tamatai valavala ca,* 13—17. *Sa kaya ni sa sega ni cala na nona tisaipeli ni ra sa sega ni daulolo; sa kaya talega ni ra sega ni cala ni ra sa vetia na sola ni sila e na siga tabu,* 18—27.

SA qai curu tale ki Kepeniuma ko koya, a sa oti na bogi eso; a sa qai rogovaki ni sa tiko e vale.

2 A ra sa lewe vuqa sa soqonivata sara mai, sa sega kina ni lalaga na vale me ra curu kina, a ra sega ni *tu rawa* e na mata ni katuba: a sa vunautaka vei ira nonai vakavuvuli.

3 ¶ A ra sa lako mai vei koya, ka kauta mai e dua sa tauvi paralasi, sa colati koya e le va.

4 Ia ni ra sa sega ni torovi koya rawa e na vuku ni veidrigidrigi, e ra sa basia na dela ni vale sa tiko kina: ni ra sa basuka sara, e ra sa tukuca sobu nai mocemoce sa davo kina ko koya sa tauvi paralasi.

5 Ni sa raica ko Jisu na nodra vakabauta, sa kaya vua sa mate e na paralasi, Na luvequ, o na sega

ni cudruvi e na vuku ni nomui valavala ca.

6 Ia ka so na vunivola e ra sa tiko kina, a ra sa veinanuyaka e lomadra vakane,

7 Sa vosa vakacacataka na Kalou na tamata oqo e na vuku ni cava? o cei sa rawata me vosa me kakua ni cudruvi nai valavala ca, a Kalou duaduaga?

8 Sa qai kila sara e yalona ko Jisu ni ra sa veinanuyaka vaka ko ya e lomadra, a sa kaya vei ira, Dou sa veinanuyaka na ka oqo e na lomamudou e na vuku ni cava?

9 A cava vei rau e rawarawa me kaya vua sa mate e na paralasi, *me kaya*, Mo kakua ni cudruvi e na vuku ni nomui valavala ca; se me kaya, Mo tu cake, ka kauta nomui mocemoce, ka lako?

10 Ia mo dou kila kina ni sa rawata na Luve ni tamata e vuravura me kaya me kakua ni cudruvi nai valavala ca, (sa qai kaya ko koya vua sa mate e na paralasi,)

11 Au sa kaya vei iko, Mo tu cake, kauta na nomui mocemoce, ka lako ki na nomu vale.

12 A sa tu cake sara, ka kauta na nonai mocemoce, ka lako yani e na matadra kecega; a ra sa kidacala kecega kina, ka vakavinavinaka vua na Kalou, ka kaya, Eda sa sega ni raica na ka e vakaoqo na kenai valavala.

13 ¶ A sa lako tale yani ki na bati ni waitui; a ra sa lako vei koya ko ira kecega e ra sa lewe vuqa, a sa vakavulici ira ko koya.

14 Ia ni sa lako voli yani, sa raici Livai na luve i Alifusa sa tiko e na vale ni pupilikani, a sa kaya vua, Muri au. A sa tu cake ka muri koya.

15 ¶ A sa yaco, ni sa tiko ko *Jisu* e na vale i *Livai* me kana, e ra sa lewe vuqa na pupilikani kei na tamatai valavala ca e ra sa tiko vata kei Jisu kei ira na nona tisaipeli: ni ra sa lewe vuqa, e ra sa muri koya.

16 Ni ra sa raica ko ira na vunivola kei ira na Farasi ni sa kana vata kei ira na pupilikani kei ira na tamatai valavala ca, e ra sa kaya vei ira na nona tisaipeli, E vakaevei beka oqo ni sa kana vata kina ka gunu vata kina ko koya kei ira na pupilikani kei ira na tamatai valavala ca?

17 Ni sa rogoca ko Jisu, sa kaya vei ira, Sa sega ni yaga na matai ni mate vei ira sa bula vinaka, vei ira ga sa tauvi mate: au sa sega ni lako mai me kacivi ira sa yalododonu, o ira ga nai valavala ca me ra veivutuni.

18 ¶ A ra sa daulolo ko ira na tisaipeli i Joni kei ira na Farasi: a ra sa lako mai ka kaya vua, E vakaevei ni sa lolo tiko na tisaipeli i Joni kei ira talega na Farasi, ia ka sega ni lolo na nomu tisaipeli?

19 A sa tarogi ira ko Jisu, *Dou cakavi* ira rawa na weka ni watinatagane me ra lolo ni sa tiko vata kei ira na watinatagane, ne? ni sa tiko ga kei ira na watinatagane, e ra sa sega ni lolo rawa.

20 Ena yaco mai na siga, ena kauti tani kina vei ira na watinatagane; e ra na qai lolo e na gauna ko ya.

21 Sa sega na tamata e laki cula vata na tiki ni sulu vou kei nai sulu madra: de dresuka nai sulu madra na tiki ni sulu vou sa tabonaki kina, a sa kadresu vakalevu kina.

22 Sa sega talega na tamata sa laki vakataloca na waini vou ki na tavaia madra; de vakacabotetaka na tavaia na waini vou, a sa dave yani na waini, a sa ca talega na tavaia; e vinaka ga me vakataloca na waini vou ki na tavaia vou.

23 ¶ A sa yaco, ni sa lako ki na dua na were ni sila e na siga tabu; a ra kitaka na nona tisaipeli, ni ra sa lako voli, me ra vetia na sola ni sila.

24 A ra sa kaya vua ko ira na Farasi, Raica, e vakaevei ni sa kitaka *na nomu tisaipeli* e na siga

tabu na ka e sega ni tara *me kitaka*?

25 Sa qai kaya vei ira ko koya, Dou sa sega beka ni wilika na ka sa kitaka ko Tevita, ni sa sega na kena, ka sa viakana, o koya kei ira talega e ra sa tiko vata kaya?

26 Ni sa curu ki na vale ni Kalou e na gauna i Apaiaca na bete levu, a sa kania na madrai ni mata, sa sega ni tara me kani vakailoa, vei ira duaduaga na bete, sa solia talega vei ira e ra sa tiko vata kaya?

27 A sa kaya vei ira, Sa caka na siga tabu me yaga vei ira na tamata, *a* sa sega *ni caka* na tamata me yaga ki na siga tabu.

28 Ia na Luve ni tamata sa Turaga talega ni siga tabu.

A WASE III.

Sa vakabula ko Jisu e dua na tamata sa wamalai na ligana, kei ira e vuqa sa tauvi mate, 1—12. *Sa digitaki ira nai aposila*, 13—19. *E ra sa kaya na vekana e sa lialia*, 20, 21. *Sa vakatakila ko Jisu ni ra sa lialia ka ca ni ra kaya sa cakava ko koya na nona caka mana ni sa vukei koya na tevoro*, 22—30. *Sa vakatakila na tamata e ra sa wekana dina*, 31—35.

A SA curu tale ko koya ki na vale ni lotu; a sa tiko kina e dua na tamata sa wamalai na ligana.

2 A ra sa vakaraici koya matua, se na vakabulai koya e na siga tabu se segai; a ya me ra vakaucacataka.

3 Sa qai kaya ko koya vua na tamata sa wamalai na ligana, Tu cake mai.

4 A sa taroga talega vei ira, E tara beka me caka vinaka e na siga tabu, se me caka ca? me vakabula na tamata, se me vakamatea? A ra sa galu ga.

5 A sa vakaraici ira e ra tu vakavolivoliti koya, a sa cudru *vei ira*, ni sa rarawa na lomana e na vuku ni sa kaukaua na yalodra, a sa qai kaya vua na tamata, Dodoka mai na ligamu. A sa dodoka yani: a sa vakabulai na ligana ka yaco me vaka na ligana ka dua.

6 ¶ A ra sa lako yani na Farasi, a ra bosea kei ira nai tokani kei Erota, me ra vakamatea vakaevei.

7 A sa lako tani ko Jisu ki vaka ki na waitui kei ira vata kaya na nona tisaipeli: a ra sa lewe vuqa sara sa muri koya mai Kalili, kei Jutia talega,

8 Kei ira talega mai Jeruselema, kei Itumia, kei na bati i Jotani; kei na yasa i Taira kei Saitoni, e ra lewe vuqa sara, ni ra sa rogoca na levu ni ka sa cakava ko koya, e ra sa lako mai vei koya.

9 A sa kaya vei ira na nona tisaipeli, me dua na waqa lailai me toka ga vua e na vuku ni sa lewe vuqa na tamata, de ra drigita.

10 Ni sa vakabulai ira e ra lewe vuqa; a ra sa drigiti koya kina me ra tarai koya, o ira kecega e ra sa tauvi mate.

11 O ira talega na yalo tawa savasava, ni ra sa raica, e ra sa bale sobu ematana a ra qoqolou, ka kaya, O iko na Luve ni Kalou.

12 A sa vakarota matua vei ira me ra kakua sara ni tukuni koya.

13 ¶ A sa qai cabe ki na dua na ulunivanua, ka kacivi ira sa digitaka: a ra sa lako mai vua.

14 A sa lesi ira na tinikarua, me ra tiko vata kaya, me vakatalai ira talega me ra vunau,

15 Me tu talega vei ira na kaukaua me ra vakabulai ira na mate, me ra vakasavi ira talega na tevoro.

16 A sa vakayacani Saimoni mei Pita;

17 A sa vakayacani rau ko Jemesa na luve i Sepeti, kei Joni na taci i Jemesa, mei Poaneji, a kenai balebale, A luve ni kurukuru:

18 A *sa lesi* Adriu talega, kei Filipe, kei Pacolomiu, kei Maciu, kei Tomasa, kei Jemesa na luve i Alifusa, kei Catusa, kei Saimoni na kai Kenani,

19 Kei Juta Isikariota, o koya

sa soli koya yani: a ra sa curu ki na dua na vale.

20 ¶ A ra sa soqonivata tale na lewe vuqa, a ra sa sega kina ni kana rawa na kedra.

21 Ni ra sa rogoca ko ira na wekana, e ra sa lako me ra vauca: ni ra sa kaya, Sa lialia.

22 ¶ A ra sa lako sobu mai Jerusaléma ko ira na vunivola, ka kaya, Sa tiko vua ko Pelesipupe, a sa vakasavi ira na tevoro e na vuku ni nodra turaga na tevoro.

23 A sa kacivi ira ko *Jisu*, ka vosa vei ira e na vosa vakatautauvata, *ka kaya*, E rawata vakaevei ko Setani me vakasavi Setani?

24 Kevaka sa dua na matanitu sa veisei vakai koya, ena sega ni tu dei rawa na matanitu ko ya.

25 Kevaka e dua na vale sa veisei vakai koya, ena sega ni tu dei rawa na vale ko ya.

26 Ia kevaka e tu cake ko Setani me veivala vakai koya, ka veisei, ena sega ni tu dei rawa, ena yaco ga me oti.

27 Sa sega na tamata me curuma rawa na vale ni qaqa, me vakacacana na nona yaya, kevaka e sega ni vauca mada eliu na qaqa; ena qai vakacacana emuri na nona vale.

28 E dina kau sa kaya vei kemudou, Ena rawarawa ga vei ira na luve ni tamata me ra kakua ni cudruvi e na nodrai valavala ca kecega, kei na nodra vosa ca kecega ni ra vosa vakacacataka na Kalou:

29 Ia ko koya ena vosa vakacacataka na Yalo Tabu ena dredre sara me kakua ni cudruvi kina, a sa vo lailai me cudruvi tawa mudu;

30 A ya ni ra sa kaya, Sa tiko vua na yalo tawa savasava.

31 ¶ Sa qai lako mai ko iratou na tacina kei na tinana, a ratou sa tu ga etautuba, a ratou sa talaki vua, me kacivi mai.

32 O ira na lewe vuqa e ra sa tiko vakavolivolita, e ra sa kaya vua, Raica, o iratou na tinamu kei na tacimu e ra sa qarai iko etautuba.

33 A sa vosa vei ira, ka kaya, O cei na tinaqu, se na taciqu?

34 A sa vakaraici ira e ra sa tiko vakavolivoliti koya, ka kaya, Raica na tinaqu kei na taciqu!

35 O koya yadua ena cakava na veitalia ni Kalou, o koya ga na taciqu, kei na ganequ, kei na tinaqu.

A WASE IV.

A vosa vakatautauvata ni tamata sa kaburaka na sila, kei na kenai balebale, 1—20. *E dodonu me da vakatovolea me da yaga vei ira na tamata eso*, 21—25. *A vosa vakatautauvata ni sila sa tubu vuni, kei na vua ni musita sa tei*, 26—34. *Sa kaya ko Jisu me ruru na cava, me maravu talega na wai*, 35—41.

A SA vakatekivu tale ko *Jisu* me vakavulici *ira* e na bati ni waitui: a sa lewe vuqa sara na tamata sa soqonivata kina vua, a sa vodoka kina e dua na waqa, ka laki toka ga kina e wai, a ra sa tu kecega na lewe vuqa e matasawa.

2 A sa vakavulici ira ko koya e na ka e vuqa e na vosa vakatautauvata, ka kaya vei ira e na nonai vakavuvuli,

3 Dou rogoca; Raica, sa dua nai vakatau ni were sa laki kaburaka *na sila*:

4 A sa yaco, ni sa kaburaka lako, sa lutu eso e na tutu ni sala, a sa lako mai na manumanu ni lomalagi ka kania.

5 Eso sa lutu e na vanua veivatu, sa sega ni levu kina na qele; a sa tubu cake vakasauri sara, ni sa sega ni vavaku na qele;

6 Ni sa cadra na siga, sa malai; a sa qai raqosa sara, ni sa sega na wakana.

7 Eso sa lutu ki na veiwa vakavotona, a sa tubu cake na veiwa vakavotona, ka vakaruguta, a sa sega kina ni vua.

8 A sa lutu eso ki na vanua vinaka, a sa vua vinaka ka tubu cake me levu; sa vuai tolusagavulu eso, ka onosagavulu eso, ka drau eso.

9 A sa kaya vei ira ko koya, O koya sa vakaqara daligana me rogoca, me mani rogoca sara.

10 ¶ Ni sa tiko duaduaga vakai koya, e ra sa taroga *nai balebale* ni vosa vakatautauvata ko ira na tinikarua kei ira e ra sa tiko vata kaya.

11 A sa kaya vei ira, Sa soli vei kemudou me kila na ka vuni e na matanitu ni Kalou: ia vei ira etautuba, sa caka na ka kecega e na vosa vakatautauvata;

12 Me ra dauraica tiko ka sega ni kila; me ra daurogoca tiko ka lecava tu; de dua na siga e ra saumaki kina, me sega ni cudruvi nodrai valavala ca.

13 A sa kaya vei ira, Dou sa sega ni kila *nai balebale* ni vosa vakatautauvata oqo, ne? dou na kila rawa vakaevei na vosa vakatautauvata kecega?

14 ¶ Sa kaburaka na vosa *ni Kalou* nai vakatau ni were.

15 O ira e ra vaka na tutu ni sala ni sa kaburaki *elomadra* na vosa *ni Kalou*; o ira oqo e ra sa rogoca, a sa lako vakasauri mai ko Setani, a sa kauta tani na vosa *ni Kalou* sa kaburaki elomadra.

16 O ira talega e ra vaka na vanua veivatu sa kaburaki kina; o ira oqo, e ra rogoca na vosa *ni Kalou*, ka reki ka vakabauta sara;

17 Ia ka sega ga na wakadra elomadra, a ra sa tu dei vakadede vakalailai ga: ni sa tubu emuri na rarawa se na veivakacacani e na vuku ni vosa *ni Kalou*, e ra sa tarabe sara.

18 O ira e ra sa vaka na vanua veiwa vakavotona sa kaburaki kina; o ira oqo e ra sa rogoca na vosa *ni Kalou*,

19 Ia na daunanuma ki *na ka* ni vuravura oqo, kei na yau e dauveivakaisini, kei na daugadreva na ka tani eso, sa curu vata, ka vakaruguta na vosa *ni Kalou*, a sa sega kina ni vua.

20 O ira e ra sa vaka na vanua vinaka sa kaburaki kina; e ra sa rogoca na vosa *ni Kalou*, ka vakabauta, ka vua, sa vuai tolusagavulu eso, ka onosagavulu eso, ka drau eso.

21 ¶ A sa kaya vei ira ko koya, Sa dua beka na cina sa kau mai me virikoto eruku ni kato, se ruku ni mocemoce, ne? e sega beka *ni kau mai* me tu e na kenai tutu?

22 Ni sa sega na ka e vuni, me sega ni vakarairaitaki mai; se na ka sa vuni tiko, me sega ni vakavotu.

23 Kevaka e dua e vakaqara daligana me rogoca, me mani rogoca sara.

24 A sa kaya vei ira, Dou qarauni kemudou e na ka dou rogoca; ai vakarau dou na vakarautaka, ena vakarautaki *tale* vei kemudou: ena soli vakalevu vei kemudou sa rogoca vinaka.

25 O koya *e yaga vua na ka* sa tu vua, ena soli ga vua; ia ko koya ena sega *ni yaga vua na ka* sa tu vua, ena kauti tani vua na ka sa tu vua.

26 ¶ A sa kaya ko koya, Sa tautauvata na matanitu ni Kalou, kei na tamata sa laki kaburaka na sila e na veiwere;

27 A sa laki moce, ka tu cake, e na siga kei na bogi, a sa tubu cake na sila, a sa sega ni kila *nai taukei* na kenai valavala.

28 Ni sa vuataka vakai koya ga na qele na vuana; sa liu mada na kena buroro, sa tarava na kena sola, sa qai muri na vuana e matua e na sola.

29 Ia ni sa qai matua sara na vuana, sa qai vakacuruma kina nai sele takelo, ni sa cava na kena yabaki.

30 ¶ A sa kaya ko koya, Tou na vakatautauvatataka na matanitu ni Kalou kei na cava? se cava na ka e vakaibalebale me da vakatautauvatataki koya kina?

31 Sa vaka ga kei na vua ni musita, ni sa tei e na qele, sa lailai vei ira kecega na vua ni kau e vuravura:

32 A sa tei, sa tubu cake, a sa

yaco me uasivi vei ira kecega na kau lalai, a sa vakatabana vakaidina, a ra sa lako kina na manumanu ni lomalagi me ra ro toka erukuna.

33 A sa levu tale na vosa vakatautaùvata vakaoqo sa tukuna kina vei ira nai vakavuvuli, me vaka e ra sa rogoca rawa.

34 A sa sega ni vosa walega vei ira sa vosa vakatautauvata tiko ga; a sa vakatakila nai balebale ni ka kecega vei ira na tisaipeli, ni ra sa tiko duaduaga vakai ira.

35 ¶ E na siga dina ko ya, ni sa yakavi mai, sa kaya vei ira ko koya, Tou lako yani ki tai kadua.

36 Ia ni ra sa vakatalai ira mada eliu na lewe vuqa, e ra sa kauti koya vaka ga ko ya e na waqa. Eso talega na waqa lalai e ra sa tiko vata kaya.

37 A sa tubu na cagi me cava levu, a sa seva na waqa na biau, a sa qai vakasinaiti kina.

38 A sa tiko ko koya e na mua turaga, sa moce e nai lokoloko; a ra sa vakayadrata, ka kaya vua, Turaga, o sa sega beka ni lomani kedatou ni datou sa mate?

39 A sa tu cake, ka vunauca na cagi, a sa kaya ki na waitui, Mo cegu, ka maravu ga. A sa ruru sara na cagi, a sa maravu vakalevu.

40 A sa kaya vei ira ko koya, Dou sa rere e na vuku ni cava? e vakaevei ni sa sega na nomudou vakabauta?

41 A ra sa rere vakalevu sara, a ra sa veivosaki vakai ira, *ka kaya*, E vakaevei nai valavala ni turaga oqo, ni sa talairawarawa vua na cagi kei na waitui?

A WASE V.

Sa vakasavi ira na tevoro ko Jisu, a ra sa curuma na vuaka, 1—20. *Sa vakabula na alewa sa turidrabalavu, kei na luve i Jairo sa mate sara*, 21—43.

ARA sa yaco ki tai kadua ni waitui, ki na nodra vanua na kai Katara.

2 Ni sa sobu mai na waqa ko koya, sa veitata kaya e dua na tamata sa lako mai nai bulubulu sa curuma na yalo tawa savasava;

3 A sa tiko ga e nai bulubulu ko koya oqo; a sa sega e dua na tamata sa vesuka rawa, sa sega ga e na sinucodo:

4 Ni sa vauci vakavuqa e nai vesu kei na sinucodo, a sa drutilaka tani vua na sinucodo, a sa musulaka vakamatailalai nai vesu: a sa sega e dua sa vakamanoataka rawa.

5 A sa tiko vakaduaga, e na siga kei na bogi, e na ulunivanua, kei nai bulubulu, a sa qoqolou, ka tavai koya e na vatu.

6 Ia ni sa raici Jisu ni sa vakayawa tu, sa cici yani ka cuva vua,

7 A sa kaci vakadomoi levu cake, ka kaya, A cava ko mai kitaka vei au, Jisu, o iko na Luve ni Kalou Cecere Sara? au vakarota vei iko e na vuku ni Kalou, mo kakua ni vakararawataki au.

8 Ni sa kaya vua ko koya, Mo lako tani vua na tamata, o iko na yalo tawa savasava.

9 A sa tarogi koya ko *Jisu*, *ka kaya*, O cei na yacamu? A sa vosa, ka kaya, A yacaqu ko Lijioni, ni keimami sa lewe vuqa.

10 A ra sa masuti koya vakalevu, me kakua ni vakatalai ira tani e na vanua ko ya.

11 A sa tiko voleka kina e na ulunivanua a qele ni vuaka levu e ra vakani.

12 A ra sa masuti koya ko ira kecega na tevoro, ka kaya, Vakatalai keimami kivei ira na vuaka, me keimami curumi ira.

13 A sa vakalaivi ira sara ko Jisu. A ra sa qai lako tani na yalo tawa savasava, ka curuma na vuaka: a ra sa cici sara na qele *ni vuaka* kecega ka rikai savu ki na waitui, (e ra sa rua na udolu;) a ra sa luvu *kecega*.

14 O ira sa vakani ira e ra sa dro, ka tukuna ki na koro, kei na vanua. A ra sa lako yani me raica na ka sa caka.

15 A ra sa yaco sara vei Jisu, ia ni ra sa raici koya ka curuma na tevoro *eliu*, ka tiko vua na lijioni, ni sa tiko, ka vakaisulutaki, a sa yalomatua: e ra sa rere.

16 O ira e ra raica e ra sa tukuna na ka sa yaco vua sa curuma na tevoro, kei ira talega na vuaka.

17 A ra sa masuta me lako tani e nodra vanua.

18 Ni sa vodo ki na waqa ko *Jisu*, sa masuti koya na tamata ka tiko vua eliu na tevoro me tiko *vakaduaga* vua.

19 A sa sega ni laiva ko Jisu, a sa kaya vua, Mo lako ga ki nomudou vei ira na wekamu, ka tukuna vei ira na levu ni ka sa cakava vei iko na Turaga, ni sa lomani iko.

20 A sa lako, ka tukuna sara mai Tikapoli na levu ni ka sa cakava vua ko Jisu: a ra sa kidacala kecega.

21 ¶ A sa lako tale ko Jisu e na waqa ki na tai kadua; a ra sa lewe vuqa na tamata sa soqonivata vei koya: a sa tiko voleka ki na waitui.

22 Ka raica, sa lako mai *vei koya* e dua na turaga ni vale ni lotu, o Jairo na yacana; ia ni sa raici *Jisu*, sa bale sara kiruku ni yavana,

23 A sa masuta vakalevu, ka kaya, E dua na luvequ lailai sa gonealewa sa davo koto ka voleka sara ni mate: mo lako ga mai mo virikoto vua na ligamu, me vakabulai kina; ena bula ga.

24 A sa lako vata kaya ko *Jisu*, a ra sa lewe vuqa na tamata sa muri koya ka drigita.

25 ¶ A sa dua na alewa sa tauvi turidrabalavu, ka tinikarua na kena yabaki.

26 A sa levu na ka sa vosota vei ira na matai ni mate e ra le vuqa, a sa volitaka kina na nona yau kecega, a sa sega ni bula, sa ca vakalevu mai.

27 Ni sa rogoca nai tukutuku kei Jisu, sa lako mai ki na dakuna vei ira e ra sa veidrigidrigi, ka tara nonai sulu.

28 Ni sa kaya, Kevaka kau na tara ga na nonai sulu, au na vakabulai kina.

29 A sa tirimudu vakasauri kina nai davedave ni nona dra; a sa vakarogoca e yagona ni sa bula sara mai na nona mate ca ko ya.

30 A sa kila sara ko Jisu e lomana ni sa lako tani vua na kaukaua, a sa vuki vaka vei ira e ra veidrigidrigi, ka kaya, O cei sa tara na noqui sulu?

31 A ra sa kaya vua na nona tisaipeli, O sa raica ni sa drigiti iko na lewe vuqa, o sa kaya *vakacava* kina, O cei sa tarai au?

32 Sa qai rai vakavolivoliti *ira* me kunei koya sa cakava na ka ko ya.

33 A sa rere na alewa ka sautaninini, ni sa kila sara na ka sa caka vua, a sa lako mai ka bale sobu e na mata i *Jisu*, ka tukuna vua kecega na kena dina.

34 A sa kaya vua ko koya, Na Luvequ alewa, sa vakabulai iko na nomu vakabauta; lako e na vakacegu, mo bula ga mai na nomu mate ca.

35 ¶ Ia ni sa vosa tiko, eso sa lako mai na *vale ni* turaga ni vale ni lotu, e ra kaya, Sa mate sara na luvemu na gonealewa; o sa vakaceguocataka tale na Turaga e na vuku ni cava?

36 Ia ni sa rogoca ko Jisu na vosa e ra sa kaya, sa qai kaya sara vua na turaga ni vale ni lotu, Kakua ni rere, vakadinata ga.

37 A sa sega ni laiva e dua me muri koya, o iratou walega ko Pita, kei Jemesa, kei Joni na taci i Jemesa.

38 A sa yaco ko koya ki na vale ni turaga ni vale ni lotu, a sa raici ira ni ra kidroa, kei ira e ra sa dautagi ka qoqolou vakalevu.

39 Ia ni sa curu ko koya, sa kaya vei ira, Dou sa kidroa *vakaoqo* ka tagi e na vuku ni cava? sa sega ni mate sara na gonealewa, sa moce walega.

40 A ra sa dredrevaki koya sara. Ia ni sa vakatalai ira kece ki tautuba, sa kauti rau na tamana ni gonealewa kei na tinana, kei ira e ra sa tiko vata kaya, ka curu ki na yasana sa davo kina na gonealewa.

41 A sa taura na liga ni gonealewa ko koya, ka kaya vua, Talica kumi; a kenai balebale, Gonealewa, au sa kaya vei iko, tu cake mai.

42 A sa tu cake sara na gonealewa, ka lako voli; a sa tinikarua na nona yabaki. A ra sa kidacala vakalevu sara.

43 A sa vakarota matua vei ira ko koya, me kakua ni kila oqori e dua na tamata: a sa kaya me so na ka me soli vua na gonealewa me kana.

A WASE VI.

Sa cati Jisu na kai nona, 1—6. *Sa talai ira na nonai aposila me ra vunau ka vakabulai ira na mate*, 7—13. *Sa kaya ko Erota, ko Joni na papitaiso ko Jisu, a sa kaya eso, ni sa dua na profita. A sa rere ko Erota ni sa vakamatei Joni*, 14—29. *E ra sa lesu tale mai nai aposila. Sa vakani ira na lewe vuqa ko Jisu, a sa lako e na dela ni waitui, a sa vakabulai ira na mate*, 30—56.

SA qai lako tani eke ko *Jisu*, a sa yaco ki na nona vanua; a sa muri koya na nona tisaipeli.

2 Ia ni sa yaco na siga tabu, sa vakatekivu ko koya me vakatavuvuli e na *nodra* vale ni lotu: a ra lewe vuqa ni ra sa rogoca e ra sa kidacala, ka taroga, Sa rawata maivei ko koya oqo na ka oqo? se na vuku cava oqo sa soli vua, me sa caka kina e na ligana na cakamana vakaoqo?

3 O koya oqo na matai se segai, a luve i Meri, kei na tuakai i Jemesa, kei Josesa, kei Juta, kei Saimoni, se segai? kei ira talega na ganena e ra sa tiko kei keda, se segai? A ra sa tarabe e na vukuna.

4 A sa kaya vei ira ko Jisu, Sa vakarokorokotaki na profita e na veivanua tani, e na nona vanua duaduaga e segai, se vei ira na kai nona, se na nona vale.

5 A sa sega ni cakava rawa kikea na cakamana e dua; sa virikoto walega na ligana vei ira e ra lewe vica sa tauvi mate, ka vakabulai *ira*.

6 A sa kidacala ko koya e na vuku ni nodra tawa vakabauta. A sa lako voli ki na veikoro sa voleka, ka vakatavuvuli.

7 ¶ A sa kacivi ira na lewe tinikarua, ka vakatekivu me talai ira me ra dui lako yarua; a sa solia vei ira me ra rawai ira na yalo tawa savasava;

8 A sa vakarota vei ira me ra kakua ni kauta e dua na ka e na gau ni sala, ai titoko walega; me kakua na *nodra* taga, se na *kedra* madrai, se nai lavo e na *nodra* wa ni sulu:

9 Me ra vakaivava e nai vava vakatakeli; me ra kakua ni vakaisulumi e nai curucuru e rua.

10 A sa kaya vei ira ko koya, Ni dou sa curu ki na dua na vale e na dua na yasana, dou tiko ga kina ka malua mada mo dou lako tani mada e na tikina ko ya.

11 Ia kevaka e dua ena sega ni vakacegui kemudou, se rogoci kemudou, ni dou sa lako tani e na yasana ko ya, tataviraka na kuvu ni soso e na ruku ni yavamudou, me kedrai vakatakilakila *ni ra sa biu*. E dina kau sa kaya vei kemudou, Ena ca vakalailai ko Sotoma kei Komora e na siga ni lewa, ena ca vakalevu na koro ko ya.

12 A ra sa lako yani, a ra sa dauvunauci ira na tamata me ra veivutuni.

13 A ra sa lewe vuqa na tevoro e ra sa vakasava tani, a ra sa wali ira e na waiwai na lewe vuqa e ra sa tauvi mate, ka vakabulai ira.

14 ¶ A sa rogoca *nonai tukutuku* ko Erota na tui *Jutia*; (ni sa kuruvaki na yacana:) a sa kaya, Sa tu cake tale mai na mate ko Joni

na papitaiso, o koya ga oqo sa cakava kina ko koya na cakamana *vakaoqo*.

15 A ra sa kaya eso, Oqo ko Ilaija. Sa kaya eso, Sa dua na profita, se dua e vakai ira na profita *eliu*.

16 ¶ Ia ni sa rogoca ko Erota, sa kaya, O Joni ga oqo, o koya kau a tamusuka na uluna; sa tu cake tale mai na mate.

17 Ni ka talaki ko Erota ka tauri Joni, ka vesuka e na vale ni veivesu, e na vuku i Erotiasa, a wati i Filipe na tacina; ni rau sa veiwatini kaya.

18 Ni sa kaya vei Erota ko Joni, Sa sega ni tara mo drau veiwatini kei na wati ni tacimu.

19 O koya oqo sa cati koya kina ko Erotiasa, a sa vinakata me vakamatea; ia ka sega ni rawata:

20 Ni sa rerevaki Joni ko Erota, a sa maroroi koya, ni sa kila ni sa tamata yalododonu ka yalosavasava; a sa kitaka na ka e vuqa, ia ni sa rogoci koya, a sa vinakata me rogoca.

21 Ia ni sa yaco na siga ni solevu, a siga ni sucu i Erota, a sa cakava kina ko koya na kedra magiti na turaga ni vanua, kei na turaga ni valu, kei ira na qase ni Kalili;

22 A sa curu yani na luve i Erotiasa na gonealewa, ka meke, a sa vinakata ko Erota kei ira e ra sa tiko vata kaya, a sa kaya na turaga levu vua na gonealewa, Kerea vei au na ka ko sa vinakata, kau na solia vei iko.

23 A sa vosa vavakini vua, *ka kaya*, A ka kecega ko na kerea vei au, au na solia vei iko, au na wase rua na noqu matanitu ka solia e dua na wase vei iko.

24 A sa lako tani yani na gonealewa, a sa tarogi tinana, *ka kaya*, A cava meu kerea? A sa kaya ko koya, A ulu i Joni na papitaiso.

25 A sa curu tale vakasauri vua na turaga levu, ka masuta, ka kaya, Au sa vinakata mo solia vei au edaidai oqo na ulu i Joni na papitaiso e na dari.

26 A sa rarawa vakalevu sara na loma ni turaga levu; ia e na vuku ni nona vosa vavakini, kei na vukudra talega e ra sa tiko vata kaya, sa sega ni via bureitaka vua.

27 A sa tala vakasauri na turaga levu e dua nai valui vakatawa, a sa kaya me kau mai na uluna; a sa lako ka tamusuka na uluna e na vale ni veivesu;

28 A sa kau mai na uluna e na dari, ka solia vua na gonealewa: a sa solia na gonealewa vei tinana.

29 Ni ra sa rogoca na nona tisaipeli, e ra sa lako mai ka kauta na yagona, ka virikotora e nai bulubulu.

30 ¶ A ra sa soqonivata tale vei Jisu ko ira nai aposila, a ra sa tukuna vua na ka kecega, a ka e ra sa cakava, kei na ka talega e ra sa vakatavulica.

31 A sa kaya vei ira ko koya, Dou lako mai, oi kemudou vakai kemudou ki na tikina vuni, mo dou vakacegu vakalailai mada: ni ra sa lewe vuqa e ra lako mai ka lako tani yani, a sa sega kina na gauna e ra lalaga me ra kana kina.

32 A ra sa vodoka na waqa ka lako tani kina ki na tikina vuni ko ira vakai ira ga.

33 Ia ko ira na lewe vuqa ni ra sa raica ni ra sa lako tani yani, a ra sa kila na lewe vuqa na vanua *e ra lako kina*, a ra sa cici e vanua mai na veikoro, ka yawa sivi vei ira, ka soqonivata kina vei koya.

34 ¶ Ia ni sa sobu ki vanua ko Jisu, ka raici ira na lewe vuqa, sa lomani ira sara, ni ra sa vaka na sipi sa sega na nodrai vakatawa: a sa vakatekivu me vakatavulici ira e na ka e vuqa.

35 Ni sa kolai oti na siga, sa lako mai vei koya na nona tisaipeli, ka kaya, Oqo na vanua lala, a sa kolai oti na siga;

36 Vakatalai ira tani mada, me ra lako ki na veiyasana sa vakavolivolita, kei na veikoro lalai, me ra volia na kedra madrai: ni sa sega na ka vei ira me ra kania.

37 A sa vosa ko koya, ka kaya vei ira, Dou solia vei ira *na ka* me ra kania. A ra sa kaya vua, Me keitou kauta beka e rua na drau nai lavo me volia kina na madrai, me soli vei ira me ra kania?

38 Sa kaya vei ira ko koya, E vica nai buli madrai sa tu vei kemudou? dou laki raica. Ni ra sa kila, e ra sa kaya, E lima, kei na ika e rua.

39 A sa kaya ko koya me ra tiko sobu kecega me ra tiko vakamatai tikotiko, e na co karakarawa.

40 A ra sa tiko sobu, e ra sa yatuni, e dua na yatu e dua na drau, e dua e limasagavulu.

41 Ni sa taura ko koya nai buli madrai e lima kei na ika e rua, sa ta cake ki lomalagi, ka vakavinavinaka, ka dovia nai buli madrai, ka solia vei ira na nona tisaipeli me ra virikotora ematadra na tamata; a sa vota na ika e rua vei ira kecega.

42 A ra sa kana kecega, a ra sa mamau.

43 A ra sa soqonavata na madrai sa vo, a ra sa vakasinaita kina nai su e tinikarua, kei na ika talega *sa vo*.

44 Ia ko ira e ra sa kania nai buli madrai e ra lewe lima na udolu.

45 ¶ Sa qai vakarota matua ko koya vei ira na nona tisaipeli me ra vodoka e dua na waqa, me ra liu ki na tai kadua ki vaka ki Peceseita, me vakatalai ira mada yani na lewe vuqa ko koya.

46 Ia ni sa vakatalai ira yani, sa lako ko koya ki na ulunivanua me masu.

47 Ia ni sa yakavi mai, sa tiko na waqa eloma ni wasa liwa, a sa tiko duaduaga ko koya e vanua.

48 A sa raici ira ni ra sa oca e na voce; ni sa vuraraba vei ira na cagi: a sa yaco mada nai ka va ni tiki ni bogi sa qai lako vei ira, sa lako ga e na dela ni wai, a sa lako ki vaka me sivi ira.

49 Ni ra sa raica ni sa lako voli e na dela ni wai, e ra sa nanuma e ra sa raica na yalo, a ra sa qoqolou cake:

50 Ni ra sa raici koya kecega, a ra sa kidroa. A sa vosa sara vei ira ko koya, ka kaya vei ira, Dou lomavinaka: sai au ga; dou kakua ni rere.

51 Ia ni sa cabe vei ira ki na waqa, sa ruru na cagi: a ra sa kidacala vakalevu sara elomadra, ka kurabui.

52 A ra sa sega ni vakasama *na cakamana* e nai buli madrai: ni sa kaukaua na lomadra.

53 ¶ Ia ni ra sa lako ki tai kadua, e ra sa yaco ki na nodra vanua na kai Kenesara, a ra sa udu ki matasawa.

54 Ia ni ra sa sobu mai na waqa, e ra sa kilai koya sara *nai taukei*,

55 A ra sa cici sara ki na veiyasana kece sa vakavolivolita, a ra sa vakatekivu me colati ira sa tauvi mate e na nodrai mocemoce, ki na yasana e ra rogoca sa tiko kina ko koya.

56 Ia na yasana kece sara sa lako kina ko koya, se na veikoro lalai, se na veikoro lelevu, se na koro e veikau, e ra sa biuta na nodra mate e na sala ni koro, a ra sa masuti koya me laivi ira me ra taura walega nai tutu ni nonai sulu: ia ko ira kecega e ra sa taura e ra sa vakabulai kina.

A WASE VII.

Sa vunauci ira na tisaipeli i Jisu ko ira na Farasi ni ra sa sega ni vakabauta nai vakavuvuli ni tamata, a sa vunauci ira na Farasi ko Jisu ni ra sa sega ni vakabauta na vosa ni Kalou, 1—13. *Sa vakavulici ira na lewe vuqa ko Jisu, me ra kila na ka eda sa ca dina kina,* 14—23. *Sa vakabula e dua na gone ni sa dauvakabauta ko tinana,* 24—30. *Sa vakabula e dua sa didivara, ka kaka,* 31—37.

SA qai soqonivata vua na Farasi, kei na vunivola eso, e ra sa lako mai Jeruselema.

2 Ia ni ra sa raica na nona tisai-

peli eso ni ra sa kana madrai ni sa dukaveluvelu na ligadra, ni ra sa sega ni vuluvulu mada, e ra sa vakaucacataka.

3 Ia ko ira na Farasi, kei ira kecega na kai Jutia eso, e ra sa sega ni kana *loa*, e ra sa vuluvulu mada eliu na ligadra, ni ra sa vakabauta nai vakavuvuli ni qase.

4 Ia *ni ra sa tale* mai na veivoli, e ra sa sili mada eliu, a ra qai kana. A sa vuqa tale na ka tani, e ra sa vakabauta me ra muria, e ra sa derea na bilo, kei na bilo i vakarau, kei na bilo kaukamea, kei nai kanakana.

5 Sa qai tarogi koya ko ira na Farasi, kei ira na vunivola, E ra sa sega ni muria na nodrai vakavuvuli na qase ko ira na nomu tisaipeli e na vuku ni cava, a ra sa kana madrai ka sega ni vuluvulu mada eliu na ligadra?

6 Sa qai vosa ko koya ka kaya vei ira, Sa tukuni kemudou vinaka ko Aisea koi kemudou na dauveivakaisini, me vaka na ka sa volai, O ira na tamata oqo e ra sa vakarokorokotaki au e na tebe ni gusudra, ia na yalodra sa yawa tani vei au.

7 Ia na ka walega na nodra masu vei au, ni ra sa vakatavuvuli me *nodrai* vakavuvuli na vunau ni tamata.

8 Ni dou sa biuta tani na vunau ni Kalou, mo dou vakabauta nai vakavuvuli ni tamata, me derea na bilo i vakarau, kei na bilo walega; a sa vuqa tale na ka tani vakakina dou sa cakava.

9 A sa kaya vei ira ko koya, Dou sa lewa vinaka me biuta na vunau ni Kalou, mo dou vakabauta na nomudoui vakavuvuli.

10 Ni sa kaya ko Mosese, Vakarokorokotaka na tamamu kei na tinamu; ia, Ko koya sa vosa ca vua na tamana se na tinana, e vinaka me vakamatei sara kina:

11 Ia dou sa kaya, Kevaka e dua na tamata ena kaya vua na tamana se tinana, Sa Korpani, (a kenai balebale, Sa tabu,) na noqu ka sa yaga vei iko;

12 Ia dou sa qai tarova me kakua ni cakava e dua na ka me yaga vua na tamana se na tinana:

13 Dou sa vakatawayagataka na vunau ni Kalou e na nomudoui vakavuvuli, dou sa vakatavuvuli vakai kemudou; a sa vuqa na ka vakaoqo dou sa kitaka.

14 ¶ Ia ni sa kacivi ira kecega na lewe vuqa, sa kaya vei ira, Dou rogoci au koi kemudou vakaaduaga, mo dou kila mai:

15 Sa sega na ka etaudaku ni tamata, sa curuma ka vakadukaveluvelutaka; ia na ka ga sa lako tani mai vua, o ira ga oqo sa vakadukaveluvelutaka na tamata.

16 Kevaka e dua na tamata sa vakaqara daligana me rogoca, me mani rogoca sara.

17 Ia ni sa curu ki vale ko koya ka laivi ira na lewe vuqa, sa tarogi koya na nona tisaipeli e na vuku ni vosa vakatautauvata.

18 A sa kaya vei ira ko koya, Sa takali vakakina talega vei kemudou na yalomatua, ne? Dou sa sega ni kila, a ka kecega etaudaku sa curuma na tamata, sa sega ni vakadukaveluvelutaka:

19 Ni sa sega ni curu dina ki na yalona, ki ketena walega, a sa qai lako tani ki nai benubenu, *sa tautauvata* kina na kena savasava na kakana kecega?

20 A sa kaya ko koya, A ka sa lako tani mai na tamata, o koya ga sa vakadukadukalitaka na tamata.

21 Ni sa lako cake mai loma, mai na yalodra na tamata, na nanuma ca, kei na dauyalewa, kei na daudara, kei na daulaba,

22 Kei na daubutako, kei na daukocokoco, kei nai valavala ca, kei na dauveivakaisini, kei na daugarogaro, kei na mata ca, kei na vosa ca, kei na qaciqacia, kei na lialia:

23 A ka ca kecega oqo sa lako cake mai loma, a sa vakadukadukalitaka na tamata.

24 ¶ A sa tu cake eke ko koya, ka lako tani kina ki vaka ki na yasa i Taira kei Saitoni, a sa curu ki na dua na vale, a sa sega ni vinakata me dua na tamata me kila: a sa dredre me vuni.

25 Ni sa dua na alewa, sa curuma na luvena na gonealewa na yalo tawa savasava, sa rogoca nonai tukutuku, a sa lako mai ka bale ki na ruku ni yavana:

26 A kai Krisi na alewa oqo, a kai Sairofinisia; a sa masuti koya me vakasava tani na tevoro mai na luvena na gonealewa.

27 A sa vosa vua ko Jisu, E vinaka me ra mamau mada eliu ko ira na gone; ni sa sega ni vinaka me kauta na kedra madrai na gone, me biuta vei ira na koli.

28 A sa vosa na alewa ka kaya vua, E dina ya, *noqu* Turaga; ia ko ira na koli *e ra tu* eruku ni kanakana ka kania na meme ni kedra madrai na gone.

29 Sa qai kaya vua ko koya, E na vuku ni *nomu* vosa oqo, me lako tani yani; sa lako tani mai na luvemu na tevoro.

30 Ia ni sa yaco ki nona vale, sa kunea ni sa lako tani na tevoro, a sa davo e nai mocemoce na luvena.

31 ¶ A sa lesu tale ko koya mai na yasa i Taira kei Saitoni, a sa lako ki na waitui i Kalili, sa lako eloma ni yasa i Tikapoli.

32 A ra sa kauta mai vei koya e dua sa didivara, a sa kaka; a ra sa masuti koya me virikoto vua na ligana.

33 A sa kauti koya tani vakai rau mai vei ira na lewe vuqa, a sa kasivita ko *Jisu*, ka daramaka nai qaqalu ni ligana ki qaradaliga ni tamata, a sa tara talega na yamena;

34 Sa qai ta cake ki lomalagi, ka vutugu, ka kaya vua, Efaca, a kenai balebale, Mo basuki mai.

35 A sa basuki sara na daligana, a sa sere na wa ni yamena, a sa vosa vinaka.

36 Sa qai vakarota vei ira ko *Jisu*, me ra kakua sara ni tukuna vua e dua na tamata: ia ni sa vakarota vakalevu vei ira ko koya, e ra sa dautukuna vakalevu sara kina;

37 Ni ra sa kidacala vakalevu sara, ka kaya, Sa cakava vinaka na ka kecega ko koya; sa kitaki ira na didivara me ra rogoca rawa, kei ira talega na galu me ra vosa.

A WASE VIII.

Sa vakani ira na lewe vuqa ko Jisu e na kakana lailai, 1—9. *Sa bureitaka nai vakatakilakila mana vei ira na Farasi*, 10—13. *Sa vakavulici ira na nona tisaipeli me ra qarauni ira mai nai vakavuvuli ca ni Farasi kei nai tokani kei Erota*, 14—21. *Sa vakabula e dua sa mataboko*, 22—26. *Sa tukuni koya ni sa Mesaia dina, ni sa kili koya talega me mate, ka bula tale mai*, 27—33. *Sa vakatakila nai balebale ni muri koya, kei na kena yaga*, 34—38.

E NA gauna ko ya ni ra sa lewe vuqa sara na tamata, ka sega na ka me ra kania, sa kācivi ira na nona tisaipeli ko Jisu, ka kaya vei ira,

2 Au sa lomani ira na lewe vuqa, ni sa qai tolu na bogi e ra sa tiko ga vei au, ia ka sega na ka me ra kania:

3 Ia kevaka kau vakatalai ira tani ki na nodra veivale a ra sega ni kana, e ra na malumalumu e na gau ni sala; ni sa so vei ira e ra sa lako vakayawa mai.

4 E ra sa qai kaya vua na nona tisaipeli, Eda na rawata maivei na madrai me ra mamau kina ko ira oqo e na vanua lala oqo?

5 A sa tarogi ira ko koya, E vica nai buli madrai sa tu vei kemudou? A ra sa kaya, E vitu.

6 A sa kaya vei ira na lewe vuqa me ra tiko sobu e na qele; a sa taura nai buli madrai e vitu, ka dovia, ka vatonaka, ka solia vei ira na tisaipeli me ra virikotora e

na matadra; a ra sa virikotora e na matadra na lewe vuqa.

7 Eso talega na ika lalai sa tu vei ira; a sa vatonaka ko koya, ka kaya me ra virikotora e na matadra.

8 A ra sa kana, a ra sa mamau; ia ni ra sa kauta tani na vo ni kakana e vitu nai su sa vakatawa kina.

9 Ia ko ira e ra sa kana e ra sa lewe va na udolu: a sa vakatalai ira tani ko koya.

10 ¶ A sa vodoka sara e dua na waqa kei ira vata kaya na nona tisaipeli, a ra sa lako ki na yasa i Talamanuca.

11 A ra sa lako mai ko ira na Farasi, a ra sa vakatekivu me ra veileti kaya, a ra sa vakataroga nai vakatakilakila *mana* mai lomalagi, a ra sa vakatovolei koya vakaca.

12 A sa vutugu sara ko koya mai na vu ni yalona, ka kaya, E na vuku ni cava beka e ra sa vakataroga kina nai vakatakilakila *mana* ko ira nai tabatamata oqo? e dina kau sa kaya vei kemudou, Ena sega sara nai vakatakilakila *mana* me soli ki nai tabatamata oqo.

13 A sa laivi ira, ka vodoka tale na waqa, ka lako yani ki tai kadua.

14 ¶ Ia ko ira *na tisaipeli* e ra sa guilecava me ra kauta na madrai, a sa sega ga ni tu vei ira e na waqa, e dua bauga nai buli.

15 A sa vakarota vei ira ko *Jisu*, ka kaya, Dou raica, ka qarauni kemudou mai na leveni ni Farasi, kei na leveni nei Erota.

16 A ra sa qai veinanuyaka vakai ira, ka kaya, *Sa kaya oqo* ni datou sa sega ni kauta mai na madrai.

17 Ni sa kila ko Jisu, sa kaya vei ira, E na vuku ni cava dou sa veinanuyaka kina, ni dou sa sega ni kauta mai na madrai? dou sa sega beka ni kila rawa, se vakasama? sa kaukaua tiko beka na yalomudou?

18 Dou sa vakamatana beka ga, ka tawa rai rawa? ka vakadaligana, ka tawa rogoca rawa? se dou sa sega beka ni nanuma?

19 Niu sa dovia nai buli madrai e lima vei ira na lewe lima na udolu, ia dou sa kauta tani na kena vo, e vica nai su sa sinai kina? A ra sa kaya, E tinikarua.

20 Ia *niu sa dovia* nai buli madrai e vitu vei ira na lewe va na udolu, ka dou sa kauta tani na kena vo, e vica nai su sa sinai kina? A ra sa kaya, E vitu.

21 A sa kaya vei ira, E vakaevei ni dou sa sega ni kila rawa kina?

22 ¶ A sa yaco ko koya ki Peceseita; a ra sa kauta mai vei koya e dua na mataboko, a ra sa masuti koya me tara.

23 A sa taura na liga ni mataboko ko koya, ka tubera ki nai bili ni koro; a sa qai kasivi e na matana, a sa qai virikoto vua na ligana, ka taroga se raica e dua na ka se segai.

24 A sa rai cake, ka kaya, Au sa raica na tamata eso e ra vaka na kau, ia ka ra sa lako voli.

25 A sa virikotora tale na ligana e na matana, ka kaya me rai cake: a sa qai vakabulai sara, ka sa raica vakavinaka na tamata kecega.

26 A sa vakatalai koya ko *Jisu* ki na nona vale, ka kaya, Kakua ni ko lako ki na koro, se tukuna vua e dua e na koro.

27 ¶ A sa lako tani yani ko Jisu, kei ira na nona tisaipeli, ki na veikoro ki Seseria Filipai: a sa tarogi ira na nona tisaipeli ni ra sa lako e na gau ni sala, ka kaya vei ira, E ra sa kaya na tamata se ko cei koi au?

28 A ra sa kaya, O Joni na papitaiso: ia ka so, Ko Ilaija; ia ka so tale, E dua vei ira na profita.

29 A sa kaya vei ira, Ia dou sa kaya se ko cei koi au? Sa qai vosa ko Pita ka kaya vua, O iko na Mesaia.

30 A sa vakarota vei ira, me ra

kakua ni tukuni koya vua e dua na tamata.

31 ¶ A sa qai vakatekivu me vakatakila vei ira, ni sa kilikili kaya na Luve ni tamata me vosota na ka *ca* e vuqa, me ra biuti koya talega na qase, kei ira na bete levu, kei ira na vunivola, me vakamatei, ka qai tu cake tale e nai ka tolu ni siga.

32 A sa tukuna vakamacala na vosa ko ya. Sa qai kauti koya ko Pita, ka vakatekivu me vunauca.

33 Ia ni sa vuki mai ko koya ka vakaraici ira na nona tisaipeli, sa vunauci Pita, ka kaya, Mo lako ki dakuqu, Setani; ni ko sa sega ni garova na ka ni Kalou, a ka walega ni tamata.

34 ¶ Ia ni sa qai kacivi ira na lewe vuqa kei ira talega na nona tisaipeli, sa kaya vei ira, O koya yadua sa via muri au, me kakua ni via muri na lomana, me colata ga na nona kau veilatai, ka muri au.

35 Ia ko koya yadua sa via maroroya na nona bula ena vakayalia; ia ko koya yadua ena vakayalia na nona bula e na vukuqu kei na vuku ni tukutuku vinaka, ena maroroya.

36 Ia ka cava ena yaga kina vua na tamata, kevaka e rawati vuravura kecega me nona, ka sa vakayalia na yalona?

37 Se cava ena solia na tamata mei sau ni yalona?

38 Ia ko koya ena maduataki au kei na noqu vosa e nai tabatamata oqo e dauyalewa ka ca; ena maduataki koya na Luve ni tamata, ni sa lako mai ko koya e nai ukuuku nei Tamana kei ira vata kaya na agilose yalosavasava.

A WASE IX.

Sa matalia na yago i Jisu, 1—10. *Sa tukuna vei ira na nona tisaipeli ni sa Ilaija e ra tukuna na profita ko Joni na papitaiso,* 11—13. *Sa vakabula e dua na tamata sa galu ka mataboko ni sa curuma na tevoro,* 14—29. *Sa qai tukuna na nona mate, kei na nona tu cake tale, o sa vakavulici ira na nona tisaipeli me ra yalomalumalumu, me ra lomani ira kecega e ra sa lotu,* 30—50.

ASA kaya vei ira ko koya, E dina kau sa kaya vei kemudou, Eso e ra sa tu eke, e ra na sega ni vakatovolea na mate, e ra na raica mada na matanitu ni Kalou ni sa yaco vakaukaua mai.

2 ¶ Sa oti na bogi e ono sa qai kauti Pita ko Jisu, kei Jemesa, kei Joni, a sa kauti iratou ki na ulunivanua cecere, o iratou vakai iratou ga; a sa matalia na yagona ematadratou.

3 A sa lumilumisa sara na nonai sulu, sa vulavula sara me vaka na uca vulavula; sa sega na dausavai sulu e vuravura e vakavulavulataka rawa me vakakina.

4 A sa rairai vei iratou ko Ilaija kei Mosese; a ratou sa veivosaki kei Jisu.

5 A sa vosa ko Pita ka kaya vei Jisu, Turaga, sa vinaka ga vei kedatou me datou tiko *vakadua* eke; e vinaka me keitou tara na vale vakacevaceva e tolu; e dua vei iko, e dua vei Mosese, e dua vei Ilaija.

6 Ni sa sega ni kila na ka me kaya; ni ratou sa rere vakalevu.

7 A sa dua na o sa vakarurugi iratou: a sa dua na vosa sa lako mai na o, sa kaya, Oqori na noqu Gone ni toko: dou rogoci koya.

8 A sa oti oqo, a ratou sa qai vakaraica vakavolivolita, a sa sega na tamata e ra kunea tale, o Jisu duaduaga kei iratou.

9 Ia ni ratou sa lako sobu mai na ulunivanua, sa vakarota matua ko koya vei iratou mē ratou kakua ni tukuna na ka e ratou raica vua e dua na tamata, ka malua me tu cake tale mai na mate na Luve ni tamata.

10 A ratou sa vunia matua na vosa ko ya me tu ga vei iratou, a ratou sa veitarogi tiko vakai ira-

tou, me cava beka nai balebale ni na tu cake tale mai na mate.

11 ¶ A ra sa tarogi koya, ka kaya, E na vuku ni cava e ra kaya kina ko ira na vunivola ni sa dodonu me lako mada mai eliu ko Ilaija?

12 A sa vosa ko koya ka kaya vei ira, E dina ya ni sa lako mada mai eliu ko Ilaija, me vakavukica na ka kece me vinaka tale; ia ka vakaevei talega na ka sa volai kina na Luve ni tamata, ni sa dodonu me vosota ko koya na ka e vuqa, ka vakalialiai.

13 Ia kau sa kaya vei kemudou, Sa tadu ga mai ko Ilaija, a ra sa kitaka vua na ka kecega e ra sa vinakata, me vaka na ka sa volai vua.

14 Ni sa yaco ko koya vei ira na nona tisaipeli, sa raica ni ra sa lewe vuqa sa voliti ira, kei ira na vunivola e ra sa veileti kei ira.

15 Ia ko ira kecega na lewe vuqa, ni ra sa raici koya, e ra sa kidacala sara, a ra sa cici vua me ra veikidavaki kaya.

16 A sa tarogi ira na vunivola ko *Jisu*, A cava dou veileti kina kei iratou?

17 A sa dua vei ira na lewe vuqa sa vosa, ka kaya, Vakavuvuli, au sa kauta mai vei iko na luvequ atagane, sa curumi koya na tevoro galu;

18 Ia na vanua kecega sa tauva kina, sa waburaka; a sa qai tuburaki vuso, ka vakasequruquru na batina, ka ciba yani: ia kau sa vosa vei ira na nomu tisaipeli, me ra vakasava tani; a ra sa sega ni rawata.

19 Sa qai vosa ko *Jisu*, ka kaya, Ai tabatamata tawa vakabauta koi kemuni, me bogi vica vata meu tiko kei kemudou? me bogi vica vata meu vosoti kemudou? kauti koya mai vei au.

20 A ra sa kauta mai vei koya: ia ni sa raici *Jisu* na tevoro, sa waburaka sara *na gone*, a sa bale ki na soso ka vakatautoqitoqi ka tuburaki vuso.

21 A sa taroga na tamana ko koya, E bogi vica na kena dede ni sa tauvi koya na ka oqo? a sa kaya, Ni sa gone ga.

22 A sa biuti koya vakavuqa ki na buka, ka vakavuqa talega ki wai, me vakamatea: ia kevaka ko sa rawata e dua na ka *e yaga*, lomani keirau mai, ka vukei keirau.

23 Sa qai kaya vua ko Jisu, Kevaka ko sa vakabauta rawa, sa rawarawa na ka kecega vua sa vakabauta.

24 Sa qai tabalaka cake na tama ni gone, ka sa kaya, ia ka vakawai na matana, Turaga, au sa vakabauta; vukei au ni sa malumalumu na noqu vakabauta.

25 Ia ni sa raica ko Jisu ni ra sa cici vata mai na lewe vuqa, sa vunauca na yalo ca, ka kaya vua, O iko na yalo daugalu ka didivara, au sa vakarota vei iko, me lako tani mai vua, mo kakua sara ni curuma tale.

26 A sa qolou *na yalo*, ka waburaka vakalevu, a sa qai lako tani mai vua; a sa vaka e dua sa mate sara *na gone*; a ra sa kaya kina e lewe vuqa, Sa mate sara ko koya *oqo*.

27 A sa taura na ligana ko Jisu, a sa tubera cake; a sa qai tu cake mai.

28 Ia ni sa curu ki vale ko *Jisu*, e ra sa tarogi koya vuni ko ira na tisaipeli, E na vuku ni cava keitou sa sega ni vakasavi koya tani kina?

29 A sa kaya vei ira ko koya, A *tevoro* vakaoqo e ra sa sega ni vakasava tani vakailoa, a ya ga e na daulolo kei na daumasu.

30 ¶ A ra sa lako tani eke, a ra sa lako sara ki Kalili kece; a sa sega ni vinakata ko koya me kila e dua na tamata.

31 Ni sa vakavulici ira na nona tisaipeli ko koya, ka kaya vei ira, Ni sa kolai soli yani na Luve ni tamata ki na ligadra na tamata, me ra vakamatea; me sa vakamatei oti mada, ena qai tu cake tale e nai ka tolu ni siga.

32 A ra sa sega ni kila *nai balebale* ni vosa ko ya, a ra sa rere ni tarogi koya.

33 ¶ Sa qai yaco ki Kepeniuma; ia ni sa curu ki vale sa tarogi ira *na nona tisaipeli*, A cava dou sa veileti kina vakai kemudou e na gau ni sala?

34 A ra sa vagagalu ga: ni ra sa veileti vakai ira e na gau ni sala, se ko cei vei ira ena levu sara.

35 A sa tiko sobu ko koya, ka kacivi ira na lewe tinikarua, ka kaya vei ira, Kevaka e dua na tamata sa via liu, ena muri sara, ena *nomudou* tamata kece talega.

36 A sa kauta e dua na gone, ka viritu e na kedra maliwa: ia ni sa cuquma e na ligana, sa kaya vei ira,

37 O koya yadua ena vakacegui e dua na gone lailai e na yacaqu, sa vakabauti au; ia ko koya sa vakabauti au, sa sega ni vakabauti au *duaduaga*, sa vakabauti koya *talega* sa talai au mai.

38 ¶ Sa qai vosa vua ko Joni, ka kaya, Vakavuvuli, keitou sa raica e dua sa vakasava tani na tevoro e na yacamu, ia ka sega ni muri kedatou; a keitou sa tarova, ni sa sega ni muri kedatou.

39 Sa kaya ko Jisu, Kakua ni tarova; ni sa sega e dua na tamata me cakava rawa e dua na cakamana e na yacaqu, me qai laki vosacataki au.

40 O koya yadua sa sega ni nodatou meca sa totaki kedatou.

41 O koya yadua ena solia vei kemudou na bilo ni wai *dranu* me gunu e na vuku ni yacaqu, ni dou sa nonai tokani na Mesaia, e dina kau sa kaya vei kemudou, ena sega ni yali vua na *kenai* sau.

42 Ia ko koya yadua ena vakacala e dua vei ira na lalai oqo e ra sa vakabauti au, sa vinaka cake vua kevaka sa rubeca e domona na vatu i qaqi, me biuti koya kiloma ni wasa liwa.

43 Ia kevaka sa vakacalai iko na ligamu, muduka tani yani; ni sa yaga vei iko mo curu ki na bula ka dua bau na ligamu, ka ca me rua na ligamu mo lako ki eli, ki na bukawaqa ena tawa bokoci rawa:

44 Ena tawa mate kina na nodra baca, ena tawa bokoci kina na bukawaqa.

45 Ia kevaka e vakacalai iko na yavamu, muduka tani yani: ni sa vinaka vei iko mo curu ki na bula ka dua ga na yavamu, ia ka ca me rua na yavamu mo biu ki eli, ki na bukawaqa e tawa bokoci rawa:

46 Ena tawa mate kina na nodra baca, ena tawa bokoci kina na bukawaqa.

47 Ia kevaka e vakacalai iko na matamu, vutia tani yani: ni sa yaga vei iko mo curu ki na matanitu ni Kalou ka dua bauga na matamu, ia ka ca me rua na matamu mo biu ki na bukawaqa mai eli:

48 Ena tawa mate kina na nodra baca, ena tawa bokoci kina na bukawaqa.

49 Ena vakamasimataka kecega e na bukawaqa, ia nai madrali kece ena vakamasimataki e na masima.

50 A masima e vinaka: ia kevaka sa takali na kenai tuituina, ena vakatuituinataki *tale* e na cava? Me tu ga e na lomamudou na masima, dou veilomani talega vakai kemudou.

A WASE X.

Sa vakavulici ira na Farasi ko Jisu, me ra kakua ni biuta na watidra, 1—12. *Sa vakalougatataki ira na gone lalai sa kau mai vua*, 13—16. *Sa vakatakila nai balebale ni vunau ni Kalou*, 17—22. *Sa kaya ni sa dredre me lako ki lomalagi ko ira e ra sa vutuniyau*, 23—27. *Sa qai yalataka na ka vinaka vei ira sa biuta na ka kece me ra muri koya*, 28—31. *Sa tukuna vei ira na nona mate*, 32—34. *Sa vakavulici ira na nona tisaipeli me ra malumalumu; a sa vakabulai Batimio*, 36—52.

ASA tu cake eke, ka lako ki na yasa i Jutia e na tai kadua ni Jotani: a ra sa soqonivata tale vua na lewe vuqa; a sa vakavulici ira tale, me vaka na nonai valavala.

2 ¶ Ia ko ira na Farasi e ra sa lako mai vei koya, a ra sa taroga, E tara vua na tamata me biuta tani na watina? a ya ni ra sa vakatovolei koya vakaca.

3 A sa vosa ko koya ka kaya vei ira, A cava sa vosa kina vei kemudou ko Mosese?

4 A ra sa kaya, Sa laiva ga ko Mosese me vola na nonai vola ni veibiu, me biuta tani.

5 Sa qai vosa ko Jisu ka kaya vei ira, E na vuku ni dou sa loma kaukaua sa vola vei kemudou ko koya na vunau oqo.

6 Ia e nai vakatekivu kei na ka sa caka sa cakavi rau na Kalou me dua na tagane ka dua na alewa.

7 E na vuku ni ka oqo ena biuti tamana kei tinana na tamata, ka kabiraka vua na watina;

8 Ia koi rau e rau na vaka ga na lewe dua: e rau sa sega ni vaka na lewe rua, e rau lewe dua ga.

9 Ia na ka sa vauca vata na Kalou, me kakua ni tawase rua na tamata.

10 *Ni ratou sa tiko* e vale, sa tarogi koya tale na nona tisaipeli e na ka ko ya.

11 A sa kaya vei ira, O koya yadua sa biuta tani na watina, ka laki veiwatini kei na dua tani, sa dauyalewa.

12 Ia kevaka sa biuta na watina na alewa, ka laki veiwatini kei na dua tani, sa dauyatagane.

13 ¶ A ra sa kauta mai vei koya na gone lalai, me tarai ira: a sa vunauci ira na nona tisaipeli e ra sa kauti *ira* mai.

14 Ia ni sa raica ko Jisu sa rarawa sara na yalona, a sa kaya vei ira, Laivi ira na gone lalai me ra lako mai vei au, kakua ni tarovi ira: ni sa vakataki ira na lewe ni matanitu ni Kalou.

15 E dina kau sa kaya vei kemudou, O koya ena sega ni vakabauta na matanitu ni Kalou me vaka na gone lailai, ena sega ni curu kina.

16 A sa keveti ira e na ligana, ka virikoto vei ira na ligana, ka vakalougatataki ira.

17 ¶ Ia ni sa lako yani ko koya e na gau ni sala, sa cici mai vua e dua, sa tekiduru vua, ka taroga, Vakavuvuli vinaka, a cava meu kitaka meu rawata kina na bula tawa mudu?

18 Sa kaya vua ko Jisu, O sa vakatokai au me vinaka e na vuku ni cava? sa dua bauga e vinaka, na Kalou duaduaga.

19 O sa kila na vunau, Kakua ni dauyalewa, Kakua ni laba, Kakua ni butako, Kakua ni beitaka vakailasu, Kakua ni lawaki ca, Vakarokorokotaka na tamamu kei na tinamu.

20 A sa vosa na tamata ka kaya vua, Vakavuvuli, a ka kecega oqo kau sa vakabauta ga ni kau sa gone.

21 A sa vakaraici koya ko Jisu, ka sa lomana, a sa kaya vua, E dua na ka sa yali vei iko: lako, ka volitaka na yau kecega sa tu vei iko, ka solia *na kenai voli* vei ira sa dravudravua, o na qai vakayau tale mai lomalagi: ia mo lako mai mo colata na kau veilatai ka muri au.

22 A sa mataveveku e na vuku ni vosa ko ya, a sa lako tani a sa rarawa na yalona: ni sa levu na nona yau.

23 ¶ A sa rai vakavolivolita ko Jisu, a sa kaya vei ira nona tisaipeli, E dredre sara vei ira sa vutuniyau me curu ki na matanitu ni Kalou!

24 A ra sa kidacala na nona tisaipeli e na nona vosa. Sa qai vosa tale ko Jisu, ka kaya vei ira; Ragone, e dredre sara vei ira e ra sa vakararavi e na yau, me ra curu ki na matanitu ni Kalou!

25 Sa rawarawa vua na kamili me curu ki na mata ni cula, sa dre-

dre vua na tamata vutuniyau me curu ki na matanitu ni Kalou.

26 A ra sa kidacala vakalevu sara, a ra sa veivosaki vakai ira, *ka kaya*, O cei beka ena bula rawa?

27 A sa vakaraici ira ko Jisu, ka kaya, *A ka oqo* e dredre sara vei ira na tamata, ia ka sega ga vua na Kalou; ni sa rawarawa vua na Kalou na ka kecega.

28 ¶ Sa qai vakatekivu ko Pita me kaya vua, Raica, keitou sa biuta na ka kecega, me muri iko.

29 Sa qai vosa ko Jisu ka kaya, E dina kau sa kaya vei kemudou, Sa sega e dua na tamata sa biuta wale na nona vale, se na tacina, se na ganena, se na tamana, se na tinana, se na watina, se na luvena, se na nona vanua, e na vuku ni yacaqu, kei na vuku ni *noqui* rogorogo vinaka,

30 Ia ena rawata ga e drau me kenai sau e na *nona* bula oqo, na veivale, kei na tacina, kei na ganena, kei na tinana, kei na luvena, kei na vanua, kei na veivakacacani talega; ia e na vuravura ena muri mai *ena rawata* na bula tawa mudu.

31 A ra sa lewe vuqa e ra sa qai liu e ra na muri; kei ira sa qai muri e ra na liu.

32 ¶ A ra sa lako ga e na sala ni ra sa lako ki Jeruselema; a sa lako kiliu ko Jisu: a ra sa kidacala kina; a ra sa muri, ka ra rere. A sa kauti ira tale na tinikarua, ka vakatekivu me tukuna vei ira na ka ena yaco vua,

33 *A sa kaya*, Raica, eda sa lako cake ki Jeruselema; ia na Luve ni tamata ena soli ga vei ira na bete levu, kei na vunivola; e ra na lewai koya me mate sara, a ra na soli koya vei ira na iceni:

34 E ra na vakalialiai koya, ka yavita e na kuita, ka kasivita, ka vakamatea: ia ena tu cake tale e nai ka tolu ni siga.

35 ¶ A rau sa lako mai vua, ko Jemesa kei Joni, na luve i Sepeti, ka kaya, Vakavuvuli, keirau sa vinakata mo cakava vei keirau na ka kecega keirau na kerea.

36 A sa kaya vei rau ko koya, A cava drau sa vinakata meu cakava vei kemudrau?

37 A rau sa kaya vua, Solia vei keirau, me keirau tiko kei iko e na nomui ukuuku, e dua e na ligamu imatau, e dua e na ligamu imawi.

38 Sa qai kaya vei rau ko Jisu, Drau sa sega ni kila na ka drau sa kerea: drau sa rawata beka me gunuva na bilo kau na gunuva? *drau sa rawata* talega beka me papitaisotaki e na papitaiso kau na papitaisotaki kina, se segai?

39 A rau sa kaya vua, Keirau sa rawata. Sa qai kaya vei rau ko Jisu, Drau na gunuva dina na bilo kau na gunuva; drau na papitaisotaki talega e na papitaiso kau na papitaisotaki kina:

40 Ia me tiko e na ligaqu imatau kei na ligaqu imawi sa sega ni noqu oqo meu solia vakailoa; vei ira ga sa vakarauti me nodra.

41 Ia ni sa rogoca ko ira na lewe tini, e ra sa vakatekivu me ra cudru sara vei rau ko Jemesa kei Joni.

42 A sa kacivi ira ko Jisu, ka kaya vei ira, Dou sa kila, o ira e ra sa vakatokai me nodra turaga na iceni e ra sa lewai ira; a ra sa veitaliataki ira na nodra qaqa.

43 Ia ena sega ni vakakina vei kemudou; ia ko koya vei kemudou sa viavia levu, ena nomudoui talatala.

44 Ia ko koya vei kemudou sa viavia turaga, ena nomudou kaisi kecega.

45 Ni sa sega ni lako mai na Luve ni tamata me ra qaravi koya na tamata, me qaravi *ira* ga, me solia talega na nona bula me kedrai voli na lewe vuqa.

46 ¶ A ra sa yaco ki Jeriko, a sa qai lako tani e Jeriko ko koya, kei ira na nona tisaipeli, kei ira na tamata e ra lewe vuqa, ia ko Patimio na mataboko, na luve i Timio,

sa tiko e na tutu ni sala me kere ka ni loloma.

47 Ia ni sa rogoca ni sa yaco ko Jisu na kai Nasara, sa vakatekivu me kaci yani, ka kaya, Jisu, luve i Tevita, lomani au.

48 A ra sa lewe vuqa e ra vakarota vua me tiko lo: a sa qai tabalaka cake na kaci, *ka kaya*, Luve i Tevita, lomani au.

49 Sa qai tu vakadua ko Jisu, a sa kaya me ra kaciva mai. A ra sa qai kaciva na tamata mataboko, a ra sa kaya vua, Mo loma vinaka, tu cake; sa kacivi iko ko koya.

50 A sa biuta na nonai tutuvi, sa tu cake ka sa lako vei Jisu.

51 A sa vosa ko Jisu ka kaya vua, A cava ko sa vinakata meu cakava vei iko? A sa kaya vua na tamata mataboko, Turaga, meu rai rawa mai.

52 A sa kaya vua ko Jisu, Mo lako ga; sa vakabulai iko na nomu vakabauta. A sa rai rawa sara, a sa muri Jisu e na gau ni sala.

A WASE XI.

Sa vodoka na asa ko Jisu, ka lako ki Jeruselema, 1—11. *Sa vosa me ca na lolo sa tawa vua*, 12—14. *Sa vakasavi ira e ra sa veivoli e na vale ni soro*, 15—19. *Sa vakavulici ira na nona tisaipeli me ra mani e na vakabauta*, 20—26. *Sa veileti kei ira na Farasi*, 27—33.

IA ni ra sa toro voleka ki Jeruselema, ki Pecefeji kei Peceni, e na ulunivanua ko Oliva, sa tala ko koya e lewe rua na nona tisaipeli;

2 A sa kaya vei rau, Drau lako ki na koro sa donui kemudrau: ia ni drau sa curu kina, drau na kunea sara e dua na luvenatagane ni asa sa noka, sa sega na tamata ka vodoka; sereka, ka kauta mai:

3 Ia kevaka e dua na tamata sa kaya vei kemudrau, Drau sa kitaka oqo e na vuku ni cava? drau kaya ni sa yaga vua na turaga; ena qai vakatalai koya sara kike.

4 A rau sa lako, ka kunea na goneatagane ni asa sa noka e na mata ni katuba e na tikina sa sota vata kina e rua na sala; a rau sa sereka.

5 Ia ka so vei ira e ra sa tu kina e ra sa kaya vei rau, A cava drau sa kitaka, ni drau sa sereka na goneatagane ni asa?

6 A rau sa kaya vei ira me vaka na vosa i Jisu *vei rau*: a ra sa qai laiva me lako.

7 A rau sa kauta na goneatagane ni asa vei Jisu, a rau sa tevuka kina na nodraui sulu, a sa vakavodoki koya ko Jisu.

8 A ra sa lewe vuqa e ra sa tevuka na nodrai sulu e na gau ni sala: eso tale e ra sa tamusuka na taba ni kau, ka duibiuta e na gau ni sala.

9 Ia ko ira sa lako eliu, kei ira talega e ra lako emuri, e ra sa kaci, ka kaya, Osana; sa kalougata ko koya sa lako mai e na yaca ni Turaga;

10 Sa kalougata na matanitu sa nei Tevita na tamada, sa lako mai e na yaca ni Turaga; Osana kicake sara.

11 A sa curu ko Jisu ki Jeruselema, ki na vale ni soro talega: ia ni sa vakaraica voli e na ka kecega, ka sa qai yakavi mai, sa lako tani eke ka lako ki Peceni kei ira na lewe tinikarua.

12 ¶ E na sabogibogi, ni ra sa tale mai Peceni, sa viakana ko koya:

13 Ia ni sa raica vakayawa e dua na lolo sa vakadrauna, sa lako *kina*, de kunea kina e dua na ka: ia ni sa yaco kina, sa sega ni kunea e dua na ka, a drauna walega; ni sa tawa yaco na vula *me vetia* na lolo.

14 A sa vosa kina ko Jisu ka kaya, Me kakua e dua na tamata me kana lolo vei iko emuri ka tawa mudu. A ra sa rogoca ko ira na nona tisaipeli.

15 ¶ A ra sa yaco ki Jeruselema: a sa curu ki na vale ni soro ko

Jisu, a sa vakatekivu me vakasavi ira tani kina e ra sa veivoli e na vale ni soro, a sa vukica na nodrai tutu e ra sa veisaumi lavo, kei na nodrai tikotiko e ra veivoli ruve;

16 A sa sega ni laiva e dua me colata e dua na ka eloma ni vale ni soro.

17 A sa vakavulici ira, ka kaya, Sa volai se segai, A noqu vale ena vakatokai me nodra vale ni masu na iceni kecega? ia dou sa cakava me nodra qara na daubutako.

18 A ra sa rogoca ko ira na vunivola kei ira na bete levu, a ra sa vakasaqara me ra vakamatea rawa: ni ra sa rerevaka, ni ra sa kidacala ko ira kecega na lewe vuqa e na nonai vakavuvuli.

19 Ia ni sa yakavi, sa lako tani e na koro.

20 ¶ Ia e na mataka, ni ra sa lako yani, e ra sa raica na lolo ni sa malai sara mai na wakana.

21 Ia ni sa nanuma ko Pita, sa kaya vei koya, Vakavuvuli, raica, na lolo ko sa kaya me ca sa malai sara yani.

22 A sa vosa ko Jisu ka kaya vei ira, Dou vakadinata na Kalou.

23 Niu sa kaya dina vei kemudou, Kevaka e dua ena vosa ki na ulunivanua ko ya, Mo kauti tani, mo biu ki na wasa liwa; ia ka sega ni vakatitiqa na yalona, a sa dinata ga ni na yaco na ka sa kaya; ena rawata kecega na ka sa kaya.

24 O koya oqo kau sa kaya kina vei kemudou, A ka vakaaduaga dou na gadreva, ni dou sa masu, dou vakadinata mo dou rawata, ena nomudou ga.

25 Ia ni dou sa tu me masu, kakua ni cudruvi koya sa ca vei iko; me kakua talega ni cudruvi kemudou e na vuku ni nomudoui valavala ca na Tamamudou sa tiko mai lomalagi.

26 Ia kevaka dou sa cudruvi *ira* ga, ena cudruvi *kemudou* talega na Tamamudou sa tiko mai lomalagi e na vuku ni nomudoui valavala ca.

27 ¶ A ra sa lako tale mai ki Jerusalema: ia ni sa lako voli ko koya e na vale ni soro, sa lako mai vei koya na bete levu, kei na vunivola, kei na qase,

28 A ra sa kaya vua, A kaukaua cava beka ko sa cakava kina na ka oqo? ia ko cei sa solia vei iko na kaukaua oqo, mo kitaka kina na ka oqo?

29 A sa kaya vei ira ko Jisu, Au na tarogi kemudou talega e na dua na ka, ia kevaka dou na tukuna vei au, au na qai tukuna talega vei kemudou na kaukaua kau sa kitaka kina na ka oqo.

30 *Au taroga ga* na papitaiso i Joni, sa mai lomalagi, se mai na tamata *walega*? tukuna mai vei au.

31 A ra sa veinanuyaka vakai ira vakaoqo, Kevaka eda na kaya, Mai lomalagi; ena kaya ko koya, Ia dou sa bese ni vakabauti koya e na vuku ni cava?

32 Ia kevaka eda na kaya, Mai na tamata *walega*; e ra sa rerevaki ira na lewe vuqa: ni ra sa vakasami Joni kecega, ni sa profita dina.

33 A ra sa vosa vei Jisu ka kaya, Keitou sa sega ni tukuna rawa. Sa qai vosa ko Jisu ka kaya vei ira, Au na sega ni tukuna vei kemudou na kaukaua kau cakava kina na ka oqo.

A WASE XII.

Sa vunauci ira na kai Jutia ko Jisu, ni ra sa bese ni muria na vosa ni Kalou, 1—14. *Sa vakavulici ira me ra solia na ka e dodonu vei Sisa, kei na Kalou talega*, 15—17. *Sa vakavulici ira na Satusi, kei na vunivunau*, 18—40. *Sa doka na alewa dawai sa solia na nona yau kece ki na lotu*, 41—44.

ASA vakatekivu me vosa vei ira e na vosa vakatautauvata, *ka kaya*, Sa dua na tamata sa tea na were ni vaini, a sa viribaita, ka kelia *kina* nai kelikeli ni waini, ka

tara *kina* na nodra vale nai vakatawa, ka yalata vei ira nai vakatau ni were eso, ka sa qai lako ki na vanua vakayawa.

2 Ia ni sa yaco na vulai *matua* sa tala ko koya e dua na *nonai* talatala, vei ira nai vakatau ni were, me kauta mai ko koya vei ira nai vakatau ni were eso na vua ni were ni vaini.

3 A ra sa taura, ka yavita e na kuita, ka vakatala tani vakalala.

4 Sa qai tala ko koya nai talatala tani e dua; a ra sa virika e na vatu, ka lauta na uluna, ka vakatala tani ni sa vakacacani sara.

5 A sa tala ko koya e dua tani tale; a ra sa vakamatea, ia ka ra lewe vuqa tale *sa talaki*; a ra sa yaviti ira eso, ka vakamatei ira eso.

6 A sa vo ga e dua bauga na luvena, na nona gone ni toko, a sa talai koya talega vei ira emuri, ka kaya, E ra na rerevaka na luvequ.

7 Ia ko ira nai vakatau ni were ko ya e ra sa kaya vakai ira, O koya oqo nai taukei emuri; tou mai vakamatea, ena qai noda ga na were ni vaini.

8 A ra sa taura, ka vakamatea, ka biuta ki taudaku ni were ni vaini.

9 A cava beka ena qai kitaka na turaga ni were ni vaini? ena lako ga mai ka vakawabokotaki ira nai vakatau ni were ko ya, ka yalata na nona were ni vaini vei ira nai vakatau tani eso.

10 Ia dou sa sega beka ni wilika na tiki ni Vola *Tabu* oqo; A vatu e ra sa cata ko ira na matai ni vale sa yaco mei teteki ni tutu *ni vale*:

11 A ka oqori na cakacaka ni Turaga, kei na ka e veivakidacalataki talega e matada?

12 A ra sa vakatovolea me ra tauri *Jisu*, a ra sa rerevaki ira na lewe vuqa; ni ra sa kila sa vosataki ira ko koya e na vosa vakatautauvata ko ya; a ra sa qai laivi koya, ka lako tani yani.

13 ¶ A ra sa tala vua eso na Farasi, kei nai tokani kei Erota, me ra corita e na *nona* vosa.

14 Ia ni ra sa yaco *vua*, e ra sa kaya vua, Vakavuvuli, keitou sa kila ni ko sa dina ga, ni ko sa sega ni rerevaka na tamata: ni ko sa sega talega ni vinakata loa na mata ni tamata, ia ko sa vakatakila dina ga na sala ni Kalou: Sa tara me keitou solia nai vakacavacava vei Sisa, se segai?

15 Me keitou solia, se kakua? Ia ka sa kila ko koya ni ra dauveivakaisini, a sa kaya kina vei ira; Dou vakatovolei au vakaca e na vuku ni cava? kauta mai vei au nai lavo, meu raica.

16 A ra sa kauta mai *e dua*. A sa tarogi ira ko koya, A yaloyalo i cei oqo, se nai vakatakilakila *i cei*? A ra sa kaya vua, A nei Sisa.

17 Sa qai kaya vei ira ko Jisu, Solia vei Sisa na ka sa nei Sisa, vua talega na Kalou na ka sa nona na Kalou. A ra sa kidacala *kina* vua.

18 ¶ Sa qai lako mai vei koya ko ira na Satusi, o ira e ra sa daukaya ni na sega ni tu cake tale na mate; a ra sa taroga ka kaya,

19 Vakavuvuli, sa vola ko Mosese vei keda, Kevaka sa dua na tamata sa mate na tuakana, ka laiva na watina, ka sega na luvena, ena curuma na nona yada na tacina, me vakaluveni me dua na nodraui vakawa kei tuakana.

20 Ia ka ra sa lewe vitu na veitacini sa tiko *vei keitou*: a sa laki vakawati ko koya sa qase, a sa mate ka sega na luvena.

21 A sa curuma nai ka rua, a sa mate ga, ka sega na luvena: a sa vakatalega kina nai ka tolu.

22 A sa curuma ko ira kecega na lewe vitu, a ra sa mate ka sega na luvedra: sa oti sa qai mate talega emuri na alewa.

23 Ia e na *siga ni* tu cake tale, ni ra na tu cake tale mai, ena wati i cei vei ira *na alewa ko ya*? ni ra sa curuma kecega na lewe vitu.

24 A sa kaya vei ira ko Jisu, O koya oqo dou sa sese kina se segai, ni dou sa sega ni kila nai Vola *Tabu*, se na kaukaua ni Kalou?

25 Ni ra na tu cake tale mai na mate, e ra na sega ni vakawati, se veisoliyaki me ra vakawati; e ra na tautauvata ga kei ira na agilose mai lomalagi.

26 Ia e na vuku ni ra na tu cake tale na mate; dou sa sega beka ni wilika e nai vola i Mosese, ni sa vosa vua na Kalou mai na kau, ka kaya, Oi au na Kalou i Epa-raama, kei na Kalou i Aisake, kei na Kalou i Jekope?

27 Ia ka sa sega ni nodra Kalou na mate ko koya, a nodra Kalou ga e ra sa bula tiko: o koya oqo dou sa sese sara kina.

28 ¶ Ia ka sa dua na vunivola ni sa rogoca na nodra veileti, a sa rogoca ni sa vosa vakavuku ko *Jisu*, sa qai tarogi koya, A cava na vunau levu vei ira kece na vunau?

29 Sa kaya vua ko Jisu, A vunau levu vei ira kecega na vunau *sa vakaoqo*, Oi kemudou na Isireli, dou rogoca; A Turaga na noda Kalou, a Turaga e dua bauga:

30 Ia mo lomani koya na Turaga na nomu Kalou e na yalomu kecega, kei na vu ni nomu bula kecega, kei na lomamu kecega, kei na nomu kaukaua kecega; o koya oqo na vunau levu.

31 A sa tautauvata *kina* nai ka rua, sa vakaoqo, Mo lomana na nomu lewe ni koro me vakataki iko. Sa sega e dua na vunau me uasivi vei rau oqo.

32 Sa kaya vua na vunivola, E vinaka, Turaga, o sa vosa dina: ni sa dua bauga na Kalou; a sa sega tale e dua me rau le rua kaya:

33 Ia na ka levu me da lomani koya e na yaloda kecega, kei na lomada kecega, kei na vu ni noda bula kecega, kei na noda kaukaua kecega, ka me lomana na noda lewe ni koro me vakataki keda; ia na ka lailai nai madrali tavu kecega, kei nai soro kecega.

34 Ia ni sa raica ko Jisu ni sa vosa vakavuku, sa kaya vua, O sa sega ni yawa e na matanitu ni Kalou. A sa sega tale na tamata sa doudou me dautarogi koya.

35 ¶ A sa vosa ko Jisu ni sa vakavuvuli tiko e na vale ni soro, E vakaevei beka *nai balebale ni* ra sa kaya ko ira na vunivola ni sa luve i Tevita na Mesaia?

36 Ni sa vosa ko Tevita e na Yalo Tabu, *ka kaya*; Sa kaya na Turaga vua na noqu Turaga, Mo tiko e na ligaqu imatau, ka malua kau na cakavi ira na nomu meca mei tutuniyavamu.

37 Sa vakatokai koya ko Tevita na *noma* Turaga; ena qai luvena beka vakacava? A ra sa vinakata na lewe vuqa me ra rogoci *Jisu*.

38 ¶ A sa kaya vei ira e na nonai vakavuvuli, Dou raici ira na vunivola, e ra sa vinakata me ra lako voli e nai sulu balavu, *e ra sa vinakata* talega na veikidavaki e na rara ni veivoli,

39 Kei nai tikotiko ni vuku e na vale ni lotu, kei nai tikotiko ni turaga e na solevu;

40 A ra sa kania ga na vale ni alewa dawai, a ra cakava vakailasu ga me balabalavu na nodra masu; o ira oqo e ra na cudruvi vakalevu.

41 ¶ A sa tiko ko Jisu e na yasana sa donuya na vale ni yau *ni lotu*, a sa raici ira na tamata ni ra sa biuta nai lavo ki na vale ni yau: a ra sa lewe vuqa e ra sa vutuniyau e ra sa biuta vakalevu *kina*.

42 A sa lako mai e dua na alewa dawai sa dravudravua, a sa biuta *kina* e rua nai lavo lalai sara, *ni* sa wili vata sa dua bauga na faciga.

43 A sa kacivi ira na nona tisaipeli, ka kaya vei ira, E dina kau sa kaya vei kemudou, Alewa dawai dravudravua oqo sa biuta vakalevu ki na vale ni yau, o ira kecega e ra sa biuta vakalailai ga:

44 Ni ra sa biuta *kina* ko ira kecega *oqo* a sa levu sa vo vei ira; ia

ko koya oqo sa dravudravua, a sa biuta na nona ka kecega, sa sega ni vo vua e dua me bula kina.

A WASE XIII.

Sa vakatakila ko Jisu ni na ca na vale ni soro, kei na ka e ra na vosota e ra sa dautukuna na Lotu, 1—8. *Ia na Lotu ena tukuni ga e na veivanua kecega*, 9—13. *Ena levu na ca ena yaco vei ira na kai Jutia*, 14—23. *Sa qai tukuna na nona lako mai me lewai vuravura, a sa kaya me da vakarau me da mate*, 24—37.

NI sa lako tani e na vale ni soro, sa dua na nona tisaipeli sa kaya vua, Vakavuvuli, raica na kena vinaka na veivatu kei na veivale *sa tu*!

2 Sa vosa ko Jisu ka kaya vua, O sa raica na vale levu oqori, ne? ena sega na vatu ka tu me veitaqataqaya, ena kalaraki sobu kece.

3 Ia ni sa tiko e na dela ni ulunivanua ko Oliva sa donuya na vale ni soro, sa tarogi koya lo ko Pita kei Jemesa kei Joni, kei Adriu, *ka kaya*,

4 Tukuna mai vei keitou, na siga ena yaco kina na ka oqo? ia ka cava nai vakatakilakila me vakayacori na ka kecega oqo?

5 Sa qai vakatekivu me kaya vei ira ko Jisu, Dou raica vinaka de dua sa vakacalai kemudou;

6 Ni ra na lewe vuqa e ra na lako mai e na yacaqu, ka kaya, Oi au *na Mesaia*; a ra na vakacalai ira na lewe vuqa.

7 Ia ni dou na rogoca nai valu kei nai tukutuku ni valu, dou kakua ni kidroa; ni sa dredre me sega ni yaco *na ka vakaoqo*; ia ka sa bera ga na kenai otioti.

8 Ni na veibolebolei na veivanua, kei na veimatanitu: ena vuki talega ko vuravura e na veiyasana eso, ena dausiga talega eso ka tubu kina na ca: a ya nai vakatekivu *walega* ni ka rarawa.

9 ¶ Ia dou raici kemudou vinaka: ni ra na soli kemudou yani vei ira na mataveilewai; e ra na yaviti kemudou e na kuita e na *nodra* vale ni lotu; dou na kau talega ki na matadra na turaga ni lewa, kei na turaga levu, e na vuku ni yacaqu, oqori nai vakatakilakila vei ira.

10 Ena vunautaki mada eliu nai rogorogo vinaka ki na veivanua kecega.

11 Ia ni ra kauti kemudou yani, ka soli kemudou yani, dou kakua ni vakananuma kiliu se cava mo dou kaya, dou kakua ni nuiqawaqawa *kina*; ia na ka kecega ena soli vei kemudou, e na tiki ni siga ko ya, a ya ga mo dou vosataka: ni dou sa sega ni vosa vakai kemudou walega, *e na vukui koya* ga na Yalo Tabu.

12 Ena solia yani na tamata na tuakana me mate, kei na tama ni gone na luvena; ena tu cake na gone vei ira na *nodra* qase, ka soli ira me ra vakamatei.

13 Ia dou na cati mai vei ira na tamata kecega e na vuku ni yacaqu; ia ko koya ena vosota ga me yaco na kenai vakataotioti, ena bula.

14 ¶ Ia ni dou sa raica na ka ca sa dauveivakacacani, sa tukuna ko Taniele na profita, ni sa tu ga e na yasana tabu, (me qai kila ko koya sa wilika,) me qai dro talega ki na ulunivanua ko ira e ra sa tiko mai Jutia;

15 Ia me kakua ni lako sobu ki na nona vale ko koya sa tiko e na delana, se curu kina, me kauta tani e dua na ka e na nona vale:

16 Ia ko koya sa tiko e na were me kakua ni lesu tale me kauta na nonai sulu.

17 Ena ca vei ira sa bukete, kei ira e ra sa vakasucuma na gone, e na gauna ko ya!

18 Dou masu ga me kakua ni yaco na nomudou dro e na vulai liliwa.

19 Ena yaco na ka rarawa dina e na gauna ko ya, sa sega ni vakakina mai nai vakatekivu ni ka sa cakavi vuravura na Kalou ka ya-

cova na siga oqo, ena sega talega *ni vakakina maimuri.*

20 Ia kevaka sa sega ni vakalekalekataka na gauna ko ya na Turaga, sa sega na tamata sa bula rawa: ia e na vukudra na digitaki, sa digitaka ko koya, ena vakalekalekataka ko koya na gauna ko ya.

21 Kevaka ena qai kaya vei kemudou e dua na tamata, Raica, a Mesaia *sa tu* ga eke; se, Raica, *sa tu* ga kikea; kakua ni dinata:

22 Ni na tubu mai na Mesaia vakailasu, kei na profita vakailasu, e ra na vakatakila mai nai vakatakilakila kei na ka e veivakidacalataki, me vakacalai ira kina na digitaki, kevaka e rawarawa.

23 Ia dou raici kemudou vinaka: raica, au sa tukuna na ka kecega vei kemudou *vakaoqo* kiliu.

24 ¶ E na gauna ko ya, ni sa oti mada na ka rarawa ko ya, ena qai vakabutobutotaki na mata ni siga; ena sega talega ni solia na kena rarama na vula;

25 Ena lutu sobu talega na kalokalo ni lomalagi, ena vakayavalati talega na kaukaua ni lomalagi.

26 E ra na qai raica na Luve ni tamata ni sa lako mai e na o, e na kaukaua levu kei nai ukuuku.

27 Ena qai tala yani na nona agilose, me vakasoqoni ira vata na nona digitaki mai na mata ni cagi e va, mai nai yalayala kei vuravura ki nai yalayala kei lomalagi.

28 Mo dou kila mada na vosa vakatautauvata e na lolo; Ni sa qai lavovou na tabana, ka tubuileka na drauna, dou sa kila kina ni sa voleka na vulai katakata;

29 Sa vakakina koi kemudou, ni dou sa raica ni sa yaco na ka oqori, dou kila ni sa qai voleka, *io sa tu ga* e na mata ni katuba.

30 E dina kau sa kaya vei kemudou, Ena sega mada ni oti nai tabatamata oqo, ena vakayacori mada eliu na ka kecega oqo.

31 Ena takali ko lomalagi kei vuravura; ia na noqu vosa ena sega ni takali.

32 ¶ Ia na siga ko ya kei na tiki ni siga ko ya sa sega e dua e kila, o ira na agilose mai lomalagi, e segai, se na Luvena, a Tamana duaduaga.

33 Dou raici kemudou vinaka, ka vakatawa, ka masu: ni dou sa sega ni kila na kena siga.

34 Ni sa tautauvata *na Luve ni tamata* kei na dua na tamata sa lako ki na vanua vakayawa, a sa laiva na nona vale, a sa solia vei ira na nona tamata me ra veitaliataka *nona ka*; a *sa vota* yadua vei ira na nona cakacaka, a sa kaya vua nai vakatawa me dauvakatawa.

35 O koya oqo mo dou vakatawa kina: ni dou sa sega ni kila na tiki ni siga ena lako mai kina nai taukei ni vale; se na yakavi, se na lomaloma ni bogi, se ni sa tagi na toa, se na mataka:

36 De lako vakasauri mai ka kunei kemudou ni dou sa moce ga.

37 Ia na ka kau sa kaya vei kemudou kau kaya vei ira kece na tamata, Dou vakatawa.

A WASE XIV.

Sa buki kena vere eso, 1, 2. *Sa lumuti koya e dua na alewa,* 3—9. *Sa volitaki koya ko Juta,* 10, 11. *Sa tukuna eliu ko Jisu ni na soli koya yani e dua na nona tisaipeli,* 12—21. *Sa kania na pasova ka vakatekivuna na nona vakayakavi,* 22—25. *Sa tukuna eliu ni ra na dro na nona tisaipeli ka cakitaki koya ko Pita,* 26—42. *Sa soli koya ko Juta,* 43—45. *Sa tauri koya na tamata,* 46—52. *E ra sa beitaka vakailasu vua.—E ra sa lewa me mate.—E ra sa qai vakacacani koya,* 53—65. *Sa qai cakitaki koya ko Pita,* 66—72.

NI sa oti na bogi e rua sa yaco na *solevu ni* pasova, kei na madrai tawa leveni: a ra sa vakatovolea ko ira na bete levu kei ira

na vuniva olme ra temaki *Jisu* ka taura, me ra vakamatea.

2 A ra sa kaya; Me kakua ga e na *siga ni* solevu, de ra kidroa kina na lewe vuqa.

3 ¶ Ia ni sa tiko ko koya mai Peceni e na vale i Saimoni na vukavuka, ni sa tiko me kana, sa lako mai e dua na alewa sa kauta mai na tavaia waiwai na narito dina, sa yaga vakalevu sara; a sa vorota na tavaia, ka sovara ki na uluna.

4 A sa cudru *kina* eso vei ira, ka kaya, Sa biuta walega na waiwai oqo e na vuku ni cava?

5 Ni sa rawarawa me volitaki oqo me tolu na drau ka vakacaca nai lavo na kenai voli, me soli vei ira na dravudravua. A ra sa vosa vakacataka na alewa.

6 A sa kaya ko Jisu, Laiva ga; dou sa vakararawataka e na vuku ni cava? sa kitaka na ka vinaka vei au.

7 Ni sa tiko vakadua kei kemudou na dravudravua; ni dou sa vinakata me cakava na ka eso sa yaga vei ira, sa rawarawa ga: ia koi au kau sa sega ni tiko vakadua vei kemudou.

8 Sa kitaka ko koya na ka sa rawa vua: sa lako mai eliu me lumuta na yagoqu me bulu.

9 E dina kau sa kaya vei kemudou, E na veiyasana kecega e vuravura kecega ena vunautaki kina nai rogorogo vinaka oqo, ena tukuni talega kina na ka oqo sa kitaka na alewa oqo me nonai divi.

10 ¶ Ia ko Juta Isikariota, e dua vei ira na lewe tinikarua, sa lako vei ira na bete levu, me soli *Jisu* vei ira.

11 Ni ra sa rogoca, e ra sa reki, a ra sa yalata vua nai lavo. Sa qai qara ko koya na gauna e vinaka me soli koya kina.

12 ¶ E nai mataini siga ni madrai tawa leveni, ni ra sa vakamatea na *lami ni* pasova, sa kaya vua na nona tisaipeli, Evei ko sa vinakata me keitou lako kina me vakarautaka mo kania na pasova?

13 A sa tala ko koya na nona tisaipeli e rau lewe rua, ka kaya vei rau, Drau lako ki na koro, drau na sota kaya e dua na tamata sa colata na saqa ni wai sa tawa: muri koya.

14 Ia na vale ena curu kina, drau kaya vua na kenai taukei, Sa taroga nai Vakavuvuli, Evei nai taba loma ni vale *ecake* e dautiko kina na vulagi, meu kana kina na pasova kei ira na noqu tisaipeli?

15 Ena qai vakatakila vei kemudrau e dua nai taba loma ni vale levu ecake sa vakarautaki ka caka vinaka: drau vakarautaka kina na kedatou.

16 A rau sa lako yani na nona tisaipeli, a rau sa yaco ki na koro; a rau sa kunea me vaka na ka ka kaya vei rau ko koya: a rau sa vakarautaka na pasova.

17 Ia ni sa yakavi sa lako mai ko koya kei ira na tinikarua.

18 Ia ni ra sa tiko me kana, sa kaya ko Jisu, E dina kau sa kaya vei kemudou, E dua vei kemudou sa kana vata kei au ena soli au yani.

19 A ra sa vakatekivu me ra rarawa, ka kaya yadua vei koya, Oi au beka? a *sa kaya* e dua tale, Oi au beka?

20 A sa kaya vei ira ko koya, Sa dua vei kemudou na lewe tinikarua, sa toni dromuca vata kei au e na bilo.

21 Sa lako na Luve ni tamata, me vaka na ka sa volai vua; ia ka ca vua na tamata sa solia yani na Luve ni tamata! sa vinaka vua na tamata oqo kevaka e sa sega ni sucu.

22 ¶ Ia ni ra sa kana, sa taura nai buli madrai ko Jisu, ka vakavinavinaka, ka dovia, ka solia vei ira, ka kaya, Taura, ka kania: oqori na yagoqu.

23 Sa qai taura talega na bilo, ia ni sa vakavinavinaka oti, sa solia vei ira; a ra sa gunu kina ko ira kecega.

24 A sa kaya vei ira, Oqori na noqu dra ni veiyalayalati vou, sa sova e na vukudra na lewe vuqa.

25 E dina kau sa kaya vei kemudou, Au na sega ni gunuva tale na vua ni vaini, me yaco mada na siga kau na gunuva na *waini* vou e na matanitu ni Kalou.

26 ¶ Ia ni ra sa meketaka na meke, e ra sa lako tani ki na ulunivanua ko Oliva.

27 A sa kaya vei ira ko Jisu, Dou na lomaca kecega e na vukuqu e na bogi edaidai; ni sa volai, Au na yavita nai vakatawa ni sipi, ena duibiubiuti na qele ni sipi.

28 Ia meu tu cake tale mada mai na mate, au na qai liutaki kemudou ki Kalili.

29 A sa kaya vua ko Pita, Kevaka e ra lomaca kecega, oi au kau na segai.

30 A sa kaya vua ko Jisu, E dina kau sa kaya vei iko, E na siga oqo, e na bogi ga edaidai, ena sega ni tagi mada vakarua na toa, o na cakitaki au mada vakatolu.

31 Sa qai vosa vakaukaua cake mai ko *Pita, ka kaya*, Kevaka kedaru na mate vata, au na sega sara ni cakitaki iko. A ra sa kaya vakakina ko ira kecega.

32 A ra sa yaco ki na dua na yasana na yacana ko Kecesemani: a sa kaya ko koya vei ira na nona tisaipeli. Dou tiko mada eke, meu laki masu.

33 A sa kauta vata kaya ko Pita kei Jemesa kei Joni, a sa vakatekivu me kidacala sara, ka rarawa sara;

34 A sa kaya vei ira, Sa rarawa vakalevu sara na yaloqu me vaka ena mate sara; dou tiko mada eke, me vakatawa.

35 A sa lako vakalailai vakakiliu, a sa bale ki na soso, a sa masumasu, kevaka e rawarawa, me lako tani vua na gauna ko ya.

36 A sa kaya, Apa, Tamaqu, sa rawarawa vei iko na ka kecega; kauta tani vei au na bilo oqo; ia me kakua ni vaka na noqu veitalia, me vaka ga na nomu *veitalia*.

37 A sa lako *tale* mai, ka kunei ira ni ra sa moce tu, ka kaya vei Pita, Saimoni, o sa moce, ne? o sa sega ni rawata me vakatawa e na dua ga na tiki ni bogi, ne?

38 Dou vakatawa ka masu, do dou curu ki na dauvere. Sa vinakata dina na yalo, a sa malumalumu na yago.

39 A sa lako tani tale, ka masu, a sa cavuta tale na vosa ko ya.

40 Ia ni sa lesu tale mai, sa kunei ira ni ra sa moce tu, (ni sa bibi na matadra,) a ra sa sega ni kila e dua na ka me ra kaya vua.

41 A sa lako *tale* vakatolu mai, a sa kaya vei ira, Dou moce ga, mo dou vakacegu: sa vinaka ga, sa yaco dina na gauna: raica, sa soli tani yani na Luve ni tamata ki na ligadra na tamata ca.

42 Tu cake, me datou lako; raica, o koya sa soli au yani sa voleka mai.

43 ¶ Ia ni sa vosa tiko ga ko koya, sa tadu sara ko Juta, e dua vei ira na tinikarua, kei ira vata kaya na lewe vuqa e ra sa taura nai seleiwau kei nai wau talega *e ra sa lako* mai vei ira na bete levu kei na vunivola kei na qase.

44 A sa cavuta e dua na ka vei ira me kenai vakatakilakila ko koya sa soli *Jisu*, ka kaya, O koya ga kau na reguca, sai koya ga ko ya; taura, ka kauta tani vinaka.

45 Ia ni sa tadu ko *Juta*, sa lako sara vua, a sa kaya, Vakavuvuli, vakavuvuli: a sa reguca.

46 ¶ A ra sa qai taura, ka kauta tani.

47 A sa dua vei ira sa tu voleka sa cavuta nonai seleiwau, a sa yavita e dua na nona tamata na bete levu, a sa seledrutia na daligana.

48 A sa tarogi ira ko Jisu, ka kaya, Dou sa lako beka mai ki na daubutako, ni dou sa taura nai seleiwau kei nai wau talega mo dou vauci au, ne?

49 Au a dautiko kei kemudou e na veisiga e na vale ni soro ka vakavuvuli, ia dou sa sega ni tauri au: ia nai Vola *Tabu* ena vakayacori ga.

50 A ra sa qai biuti koya ko ira kecega, ka dro.

51 A sa muri koya e dua na cauravou, sa ovici na yagona e na malo; a ra sa taura ko ira na cauravou:

52 A sa laiva na malo, ka dro tani ni sa luvawale.

53 ¶ A ra sa kauti Jisu vua na bete levu; a ra sa soqonivata kaya ko ira kecega na bete levu kei ira na qase kei ira na vunivola.

54 A sa muri koya vakayawa ko Pita, ka yaco sara ki na nona vale na bete levu; a sa tiko vata kei ira na lewe ni vale, ka tatalai e na buka.

55 Ia ko ira na bete levu kei ira kecega na mataveilewai e ra sa vakasaqara na tamata me ra beitaki Jisu me ra vakamatea; a ra sa tawa kunea *e dua*.

56 Ni ra sa lewe vuqa sa beitaka vakailasu, a sa veivoretaki na *nodra* veibeitaki.

57 Sa qai tu cake eso, a ra sa beitaka vakailasu, ka kaya,

58 Keitou sa rogoci koya ni sa kaya, Au na basuka na vale ni soro oqo sa caka e na liga, au na tara tale e dua sa sega ni caka e na liga ka bogi tolu ga ena oti.

59 A sa veivoretaki talega na nodra veibeitaki.

60 Sa qai tu cake na bete levu e na *kedra* maliwa, ka tarogi Jisu, ka kaya, O sa sega ni kaya e dua na ka, ne? A cava e ra sa beitaka kina vei iko o ira oqo?

61 A sa galu ga ko koya, sa sega na ka e kaya. Sa qai tarogi koya tale na bete levu, ka kaya vua, O iko beka na Mesaia, na Luve ni *Kalou* yalovinaka, se segai?

62 A sa kaya ko Jisu, Sai koya: ia dou na raica na Luve ni tamata ni sa tiko e na liga imatau ni *Kalou* kaukaua, ka lako mai e na o ni lomalagi.

63 Sa qai kadresuka na nonai sulu na bete levu, ka kaya, Me yaga tale vakacava me so me beitaka *vua*?

64 Dou sa rogoca ni sa vosa vakacacataka na Kalou; a cava dou lewa? A ra sa lewai koya kecega *ka kaya*, ni sa dodonu me vakamatei.

65 A ra sa vakatekivu eso me kasivita, a ra sa ubia na matana, a ra tavia, ka kaya vua, Profisai; a ra sa sabica ko ira na lewe ni vale e na qeteqete ni ligadra.

66 ¶ Ia ka sa tiko era ko Pita e na vale levu, a sa lako mai *vei koya* e dua na nona vada na bete levu:

67 Ia ni sa kunei Pita ni sa tatalai, sa vakaraici koya, ka kaya, O iko talega sa tiko kei Jisu na kai Nasara.

68 A sa cakitaka ko *Pita*, ka kaya, Au sa sega ni kila, au sa lecava tu na ka ko sa kaya. A sa qai lako ki na sala ni vale; a sa tagi sara na toa.

69 A sa dua tale na vada sa raici koya, a sa vakatekivu me vosa vei ira sa tu voleka, E dua vei ira ko koya oqo.

70 A sa cakitaka tale ko *Pita*. A sa dede vakalailai ga, a ra sa kaya vei Pita ko ira sa tu voleka, Sa dina ga ni sa dua vei ira ko iko; ni sa kai Kalili, sa tautauvata *kina* na nomu vosa.

71 Sa qai vakatekivu ko *Pita* me ruru ka vosa vavakini vakaca, *ka kaya*, Au sa sega ni kila na tamata ko ya dou sa vosataka.

72 Sa qai tagi vakarua na toa. Sa qai vakananuma tale ko Pita na vosa sa kaya vua ko Jisu, Ena sega ni tagi mada vakarua na toa, o na cakitaki au mada vakatolu. Ia ni sa kila na kenai balebale, sa tagi sara.

A WASE XV.

E ra sa kauti Jisu vei Pailato ni sa vesu tu, a ra sa beitaka vua, a sa qai sereki Parapa ko Pailato, a sa soli Jisu vei ira, 1—15. *E ra sa qai vakacacana, ka vakota ki na kau veilatai, a ra sa vakalialiai koya kina*, 16—38. *Sa kaya e dua na turaga ni valu ni sa Luve ni*

Kalou, 39—41. *Sa kerea na yagona ko Josefa, ka buluta*, 42—47.

ENA sabogibogi e ra sa soqovata me ra bose ko ira na bete levu kei ira na qase kei ira na vunivola kei ira na mataveilewai kecega, a ra sa vauci Jisu, ka kauta tani, ka solia vei Pailato.

2 A sa tarogi koya ko Pailato, O iko beka na nodra Turaga levu na kai Jutia, se segai? A sa vosa ko koya ka kaya vua, O sa kaya *dina*.

3 A sa levu na ka e ra beitaki koya kina ko ira na bete levu: *a sa sega ni kaya e dua na ka ko koya*.

4 Sa qai tarogi koya tale ko Pailato, ka kaya, O sa sega ni kaya e dua na ka, ne? raica na levu ni ka e ra sa beitaka vei iko *ko ira oqo*.

5 A sa sega na ka sa kaya ko Jisu; a sa kidacala kina ko Pailato.

6 A sa dau nonai valavala me sereka vei ira e na solevu *ko ya* e dua na tamata sa vesu, o koya e ra sa digitaka.

7 A sa tiko e dua, na yacana ko Parapa, sa vesuki vata kei ira *tale eso* e ra sa vakatekivuna vata kaya na veivakacacani, a ra sa laba talega ni ra kitaka na veivakacacani.

8 A ra sa tagi tiko ga na lewe vuqa ka vakamasuti *Pailato me kitaka* me vaka sa dau nonai valavala me kitaka vei ira.

9 A sa vosa vei ira ko Pailato, ka kaya, Dou sa vinakata meu sereka vei kemudou na Turaga levu ni kai Jutia, se segai?

10 Ni sa kila ko koya e ra sa soli koya yani ko ira na bete levu ni ra sa vuvutaka.

11 A ra sa vakamasuti ira na lewe vuqa ko ira na bete levu, *me ra kaya* me sereki Parapa vei ira.

12 Sa qai vosa ko Pailato ka kaya vei ira, A cava dou sa vinakata meu kitaka vua dou sa vakatoka me Turaga levu ni kai Jutia?

13 A ra sa kaci vata tale, Vakota ki na kau veilatai.

14 Sa qai kaya vei ira ko Pailato, E na vuku ni cava; a cava na ka ca sa kitaka? A ra sa qai tabalaka cake sara na kaci, ka kaya, Vakota ki na kau veilatai.

15 ¶ Ia ni sa vinakata ko Pailato me vakalomavinakataki ira na lewe vuqa, sa sereki Parapa vei ira, a sa soli Jisu yani, ni sa yavita mada eliu e na kuita, me vakota ki na kau veilatai.

16 A ra sa kauta tani ko ira nai valu ki na yasa ni vale, a yacana ko Pritoriuma; a ra sa vakasoqoni ira vata na matai valu kecega.

17 A ra sa vakasulumi koya e nai *sulu* damudamu, a ra sa talia nai sala e na veiwa vakavotona, ka vakaisalataka kina *na uluna*.

18 A ra sa vakatekivu me veikidavaki kaya, *a ra sa kaya*, Sa loloma, na Turaga levu ni kai Jutia!

19 A ra sa yavita na uluna e na gasau, a ra sa kasivita, a ra tekiduru ka masu vua.

20 Ia ni ra sa vakalialiai koya oti, e ra sa luvata vua nai sulu damudamu, a ra sa vakasuluma e na nonai sulu dina, a ra sa kauta yani me ra vakota ki na kau veilatai.

21 A sa dua na kai Sairini, sa lako mai vanua, ka lako yani, o Saimoni *na yacana*, a tamadrau ko Alekasada kei Rufasa, a ra sa vakasaurarataki koya me colata nona kau veilatai.

22 A ra sa kauti koya ki na dua na yasana *na yacana* ko Kolokoca, a kenai balebale, A yasa ni qavokavoka.

23 A ra sa solia vua na waini sa veiwaki vata kei na mura me gunuva; a sa sega ni gunuva.

24 Ni ra vakota oti ki na kau veilatai, e ra sa qai vota na nonai sulu, a ra sa vumadigi, me ra dui kila nodrai votavota.

25 Ia ka sa kenai ka tolu ni tiki ni siga, ni ra sa vakota ki na kau veilatai.

26 A *ra sa vakota* me irova *na*

uluna nai vola, sa vola kina na vu ni kena mate, *sa vakaoqo*, A NODRA TURAGA LEVU NA KAI JUTIA.

27 A ra sa vakota vata kaya e na kau veilatai e rua na daubutako; e dua e na ligana imatau, e dua e na ligana imawi.

28 A sa vakayacori *kina* na tiki ni Vola *Tabu*, sa kaya, Sa wili vata kei na tamatai valavala ca ko koya.

29 Ia ko ira sa lako voli e ra sa vakalialiai koya, a ra sa kuretaka na uludra, ka kaya, Io, o iko ko sa basuka na vale ni soro, ka tara *tale* ka bogi tolu ga sa oti,

30 Vakabulai iko, ka kevu sobu mai na kau veilatai.

31 O ira talega na bete levu e ra sa vakalialiai *koya*, *ka vosa* vakai ira kei ira talega na vunivola, ka kaya, Sa vakabulai ira na tani ko koya; a sa sega ni vakabulai koya rawa.

32 E vinaka me qai kevu sobu mai na kau veilatai na Mesaia na nodra Turaga levu na Isireli, me keimami raica ka vakabauta. Oi rau talega e rau vakota vata kaya e na kau veilatai, e rau sa vakalialiai koya.

33 Ia ni sa yaco nai ka ono ni tiki ni siga, sa butobuto sara na vanua ka yacova nai ka ciwa ni tiki ni siga.

34 E nai ka ciwa ni tiki ni siga sa kaci vakadomoi levu cake ko Jisu, ka kaya, Iloi, Iloi, Lama Sapakacanai? a kenai balebale, Noqu Kalou, noqu Kalou, o sa biuti au laivi tu e na vuku ni cava?

35 Ia ka so vei ira sa tu voleka ni ra sa rogoca, e ra sa kaya, Raica, sa kacivi Ilaija.

36 A sa cici sara e dua ka tonisua sara na vutovuto e na wai wiwi, ka cula e na gasau, ka solia vua me gunuva, ka kaya, Laiva ga, me da raica mada de lako mai ko Ilaija me vakevuta sobu mai.

37 A sa kaci vakadomoi levu cake ko Jisu, a sa qai ciba yani.

38 A sa se rua nai lati ni vale ni soro mai na tikina ecake ka kauta sara kira.

39 ¶ Ia ni sa raica na turaga ni valu, sa tu voleka ka donui koya, ni sa kaci vakaoqo, ka qai ciba yani, sa kaya, E dina ga sa Luve ni Kalou na tamata oqo.

40 Eso tálega na alewa e ra sa vakaraica vakayawa; e dua vei ira *na yacana* ko Meri Makatalini, kei Meri na tina i Jemesa sa lailai sobu, kei Josesa, kei Salomi;

41 (Sa ra tiko vata kaya mai Kalili, ka muri koya, ka qarauni koya;) a ra sa lewe vuqa talega na alewa sa lako vata kaya mai Jeruselema.

42 ¶ Ia ni sa yakavi mai, ni sa siga cokonaki, na siga sa liu ga e na siga tabu,

43 *Sa dua na tamata* ko Josefa *na yacana* na kai Arimacia, a turaga, a sa dua vei ira na mataveilewai, a sa waraka me yaco na matanitu ni Kalou, sa lako mai, a sa lako doudou vei Pailato, ka masuta na yago i Jisu.

44 A sa kidacala ko Pailato ni sa tei mate kusarawa vakaoqo; a sa kaciva na turaga ni valu, ka taroga se mate vakadede, se segai?

45 Ia ni sa kila mai vua na turaga ni valu, sa solia na yagona vei Josefa.

46 A sa volia eso na malo *matailalai*, a sa vakevuta sobu, ka solega e na malo, a sa virikotora e nai bulubulu sa taya e na vatu; a sa vaqiqica na vatu ki na mata ni katuba ni bulubulu.

47 A rau sa raica na vanua sa virikotori kina, koi rau ko Meri Makatalini kei Meri *na tina* i Josesa.

A WASE XVI.

Sa tukuna e dua na agilose vei ira na alewa e tolu ni sa tu cake tale mai na mate ko Jisu, 1—8. *Sa qai rairai vei Meri Makatalini ko Jisu: vei rau talega e rau lewe rua sa lako ki vanua; vei ira talega na lewe tinikadua*, 9—14. *Sa qai kaya*

vei ira me ra lako ki na veivanua kecega me tukuni koya, 15—18. *A ra sa lako ka sa vakadinadina vei ira na Kalou e na cakamana e vuqa*, 19, 20.

IA ni sa oti na siga tabu, o iratou ko Meri Makatalini, kei Meri na *tina* i Jemesa, kei Salomi, e ratou sa kauta mai na waiwai vakaisaluaki, me ra lumuti koya *kina*.

2 E na mataka caca sara e nai mataini siga ni wiki, e ratou sa lako mai ki nai bulubulu ni sa cadra na siga.

3 A ratou sa kaya vakai iratou, O cei ena vaqiqica tani na vatu vei kedatou mai na katuba ni bulubulu?

4 A ra sa qai raica, a ra sa kunea ni sa qiqici tani na vatu: ni sa levu sara.

5 Ia ni ratou sa curu ki nai bulubulu, e ratou sa kunea e dua na cauravou sa tiko e na tikina imatau, sa vakaisulu e nai sulu balabalavu ka vulavula; a ratou sa rere.

6 A sa kaya ko koya vei iratou, Dou kakua ni rere: Dou sa vakasaqarai Jisu na kai Nasara, ka lauvako ki na kau veilatai: sa tu cake tale: sa takali eke: raica na yasana e ra vakadavora kina.

7 Ia dou lako, ka tukuna vei ira na nona tisaipeli vei Pita talega, ni sa liutaki kemudou ki Kalili; dou na raici koya kina, me vaka na nona vosa vei kemudou.

8 A ratou lako kusarawa yani, ka lako tani e nai bulubulu; a ratou sa sautaninini ka kidroa; a ratou sa sega ni kaya e dua na ka vua e dua; ni ratou sa rere.

9 ¶ Ia ni sa tu cake tale ko *Jisu* e na mataka caca e nai mataini siga ni wiki, sa rairai eliu vei Meri Makatalini, o koya ka vakasava tani kina na tevoro e lewe vitu.

10 A sa lako ko koya ka tukuna vei ira e ra tiko vata kaya eliu, ni ra sa rarawa ka tagi.

11 Ia ko ira, ni ra sa rogoca ni sa bula ka sa rairai vei koya, e ra sa sega ni vakadinata.

12 ¶ Sa qai rairai tale vei rau na lewe rua ka sa matalia na yagona me dua tani, ni rau sa lako kivaka ki vanua.

13 A rau sa lako ka tukuna vei ira sa vo; a ra sa sega ni vakadinati rau.

14 ¶ Ka oti, sa laki rairai vei ira na tinikadua ni ra sa tiko me ra kana, a sa vunauci ira ni ra sa tawa vakabauta ni ra sa loma kaukaua talega, ni ra sa sega ni vakadinati ira e ra sa raica, ni sa tu cake tale.

15 A sa kaya vei ira, Dou lako ki vuravura kecega, ka vunautaka nai rogorogo vinaka ki na tamata kecega.

16 O koya sa vakabauta ka papitaiso ena bula: ena cudruvi ga ko koya sa sega ni vakabauta.

17 Ia nai vakatakilakila mana oqo ena muri ira e ra sa vakabauta; E ra na vakasava tani na tevoro e na yacaqu; e ra na vosataka na vosa ni vanua tani;

18 E ra na tomika rawa na gata; ia kevaka e ra gunuva na *wai* e gaga, e ra na sega ni ca kina; e ra na tabaki ira talega na mate e na ligadra, a ra na bula kina.

19 ¶ Ia ni sa vosa oti vei ira na Turaga, sa kau cake ki lomalagi, ka sa tiko e na liga imatau ni Kalou.

20 Ia ko ira, e ra sa lako yani, ka vunau e na veiyasana kecega, sa cakacaka vata kei ira na Turaga, a sa vakadinadina na nona vosa e nai vakatakilakila mana sa muri. Emeni.

A KOSIPELI I LUKE.

A WASE I.

Sa vakatovolea ko Luke me vola nai tukutuku kei Jisu, 1—4. *Sa qai tukuna ni sa kunekune na tina i Joni na papitaiso, kei na tina i Jisu talega,* 5—38. *Sa tukuni Jisu ko Ilisepeca, kei Meri talega,* 39—56. *Sa sucu ko Joni, a sa tukuni Jisu ko Sakaraia, kei Joni talega,* 57—80.

NI ra sa lewe vuqa e ra sa vakatovolea me ra tukuna vakadodonu nai tukutuku ni ka sa vakadinati dina sara vei keda,

2 Me vaka na ka e ra sa tukuna vei keda, ko ira e ra sa raica e na matadra mai nai vakatekivu, o ira e rai talatala *me ra tukuna* na vosa;

3 Au vaka sa vinaka talega vei au, niu a vakananuma matua sara meu kila vinaka na ka kecega mai nai vakatekivu, meu vola vakadodonu vei iko, Ciofilo yalovinaka sara,

4 Mo kila kina na kena dina ni ka ko sa vakatavulici kina.

5 E NA gauna sa tui Jutia kina ko Erota, sa bula e dua na bete ko Sakaraia na yacana, a mata cakacaka *bete* i Apia: a sa dua vei ira na luve i Erona na watina, o Ilisepeca na yacana.

6 A rau sa dodonu ruarua e na mata ni Kalou, e rau sa muria lako kecega na vunau kei nai valavala ni Turaga ka tawa cala.

7 A sa sega na luvedrau, ni sa yava ko Ilisepeca, a rau sa qai qase ruarua.

8 A sa yaco, ni sa ia tiko ko *Sakaraia* na cakacaka ni bete e na mata ni Kalou me vaka na nona mata cakacaka,

9 Me vaka nai valavala ni nodra cakacaka na bete, sa nonai tavi me vakacaudreva nai madrali boivinaka ni sa curu ki na vale ni soro ni Turaga.

10 Ia ko ira kecega na lewe vuqa e ra sa tu ga etautuba ka masu, ni sa caudre tiko na ka boivinaka.

11 A sa rairai vua e dua na agilose ni Turaga, sa tu e na kenai matau ni tutunimadrali boivinaka.

12 Ia ni sa raici *koya* ko Sakaraia, sa kidroa, a sa lutu vua na rere.

13 A sa kaya vua na agilose, Kakua ni rere, Sakaraia; ni sa rogoci na nomu masu; ena sucu e dua na gone vei iko mai vei Ilisepeca na watimu, o na vakatoka na yacana ko Joni.

14 O na reki ka marau kina; ena lewe vuqa talega e ra na reki e na vuku ni nona sucu.

15 Ni na levu ko koya e na mata ni Turaga, ena sega ni gunu waini se dua na wai e mateni kina na tamata; ena vakasinaiti e na Yalo Tabu, mai na kete i tinana.

16 Ia ka lewe vuqa vei ira na luve i Isireli ena saumaka mai ki na Turaga na nodra Kalou.

17 Ena liu e na mata i koya e na yalo i Ilaija kei na nona kaukaua, me saumaka na lomadra na qase vei ira na gone, kei ira e ra talaidredre ki na vuku ni yalododonu; me cokonaka na tamata e ra qarava na Turaga.

18 A sa kaya vua na agilose ko Sakaraia, Au na kila oqori vakacava? niu sa qase, a sa qase talega na watiqu.

19 A sa vosa na agilose ka kaya vua, Oi au ko Kepereli, au sa tu ga e na mata ni Kalou; au sa talai mai meu vosa vei iko, meu tukuna vei iko nai tukutuku vinaka oqo.

20 Ka raica, o na galu mai, o na sega ni vosa rawa, me yaco mada na sīga ena vakayacori kina na ka oqo, ni ko sa sega ni vakadinata na noqu vosa, a ya ena vakayacori ga e na kena gauna.

21 A ra sa waraki Sakaraia ko ira na lewe vuqa, a ra sa kidacala

ni sa dede *vaka ko ya* e na vale ni soro.

22 Ia ni sa lako mai ki tautuba, sa sega ni vosa rawa vei ira: a ra sa qai kila ni sa raica na rai votu e na vale ni soro: ni sa yalovi ira, ka galu tiko ga.

23 A sa yaco, ni sa takali na veisiga ni nona cakacaka vakabete, sa lako tani yani ki na nona vale.

24 A sa oti na veisiga ko ya sa qai kunekune na watina ko Ilisepeca, a sa vuni koya e na vula e lima, ka kaya,

25 Sa caka vakaoqo vei au na Turaga e na siga sa raici au kina ko koya, me kauta tani na ka kau rogorogo vakaca kina vei ira na tamata.

26 E nai ka ono ni vula sa talai na agilose ko Kepereli mai na Kalou ki na dua na koro ki Kalili, a yacana ko Nasara,

27 Vua e dua na gonealewa sa soli vua na tamata na yacana ko Josefa, e na mataqali i Tevita; ia na yaca ni gonealewa ko Meri.

28 A sa lako mai vua na agilose, ka kaya, Sa loloma, o iko sa daulomani, *sa tiko* vata kei iko na Turaga, o sa kalougata *vakalevu* vei ira na alewa *kecega*.

29 Ia ni sa raici *koya* ko *Meri*, sa kidroa e na nona vosa, a sa vakananuma e lomana se na vakaevei beka nai balebale ni veikidavaki vakaoqo.

30 A sa kaya vua na agilose, Kakua ni rere, Meri: ni ko sa kune loloma vua na Kalou.

31 Ka raica, o na kunekune e ketemu, ena sucu talega vei iko na goneatagane, o na vakatoka na yacana ko JISU.

32 Ena levu ko koya, ena vakatokai na Luve ni *Kalou* Cecere Sara; ena solia vua na Turaga na Kalou nai tikotiko vakaturaga nei tamana ko Tevita.

33 Ena lewai ira na mataqali i Jekope ka tawa mudu; ena sega ni oti na nona matanitu.

34 Sa qai kaya ko Meri vua na agilose, Ena yaco beka vakaevei na ka oqo, niu sa sega ni veikilai kaya e dua na tamata?

35 A sa vosa na agilose ka kaya vua, Ena lako mai vei iko na Yalo Tabu, ena vakarurugi iko talega na kaukaua ni *Kalou* Cecere Sara: o koya oqo ena vakatokai kina na ka tabu ena sucu *mai vei iko* na Luve ni Kalou.

36 Ka raica, na dauvemu ko Ilisepeca, sa kunekunetaka talega na goneatagane ni sa qai qase; a kenai ka ono oqo ni nona vula, ka vakatokai na yava.

37 Ni na sega ni dredre vua na Kalou e dua na ka.

38 Sa qai kaya ko Meri, Raica na vada ni Turaga; me yaco ga vei au me vaka na nomu vosa. A sa lako tani vua na agilose.

39 A sa tu cake ko Meri e na gauna ko ya, ka lako vakusarawa ki na vanua vakaulunivanua, ki na dua na koro ni Jutia;

40 A sa curu ki na vale i Sakaraia, a sa veikidavaki kei Ilisepeca.

41 A sa yaco, ni sa rogoca ko Ilisepeca na vosa ni veikidavaki nei Meri, sa rika sara e ketena na gone lailai, a sa vakasinaiti ko Ilisepeca e na Yalo Tabu:

42 A sa tabalaka cake na domona ko koya, ka kaya, Sa kalougata vei ira na alewa ko iko, a sa kalougata na vua ni ketemu.

43 A sa vakaevei *ni sa yaco* na ka oqo vei au, ka me lako mai vei au na tinana na noqu Turaga?

44 Ka raica, ni sa rorogo e na daligaqu na vosa ni nomu veikidavaki, sa rika na gone e na ketequ ni sa reki.

45 A sa kalougata ko koya sa vakadinata; ni na vakayacori *vua* na ka sa tukuni ga vua mai vei koya na Turaga.

46 A sa kaya ko Meri, Sa vakamalua vua na Turaga na yaloqu,

47 A sa reki na yaloqu vua na Kalou na noqui Vakabula.

48 Ni sa lomana na nona vada dravudravua: ka raica, ena qai

vakatokai au me daukalougata nai tabatamata kecega ena muri mai.

49 Ni sa cakava na ka levu vei au ko koya sa qaqa; a ka me vakarokorokotaki kina na yacana.

50 *Sa tu* ga na nona loloma vei ira sa rerevaki koya mai nai tabatamata ka yaco ki nai tabatamata.

51 Sa vakatakila ko koya na kaukaua e na tabana; sa duibiubiuti ira na qaciqacia e na vuku ni nanuma na yalodra.

52 Sa vakasivoi ira sobu na kaukaua mai na *nodrai* tikotiko, a sa vakatikori ira cake e ra kaisi.

53 Sa vakasinaiti ira e ra sa viakana e na ka vinaka; a sa vakatalai ira tani e ra vutuniyau a ra sa lala tu.

54 Sa vukei koya na nona tamata ko Isireli, ni sa vakananuma *nona* loloma;

55 Me vaka na nona vosa vei ira na noda qase, vei Eparaama, kei na nona kawa ka tawa mudu.

56 A sa tiko vata kei *Ilisepeca* ko Meri e tolu na vula, a sa qai lesu tale ki na nona vale.

57 Sa qai yaco sara na siga i Ilisepeca me sucu; a sa sucu mai vei koya na goneatagane.

58 A ra sa rogoca na nona lewe ni koro kei na dauvena, ni sa lomani koya vakalevu na Turaga; a ra sa reki vata kaya.

59 A sa yaco, ni ra sa lako mai me vakalotutabutaka na gone e nai ka walu ni nona bogi; a ra sa vakayacani koya ko Sakaraia, me vaka na yaca i tamana.

60 A sa vosa na tinana ka kaya, Kakua *ni vakaoqo*; ena vakayacani ga ko Joni.

61 A ra sa kaya vua, Sa sega na wekamu sa vakayacani e na yaca oqo.

62 A ra sa yalovi tamana, me ra kila kina se ko cei e vinakata me vakatokai koya.

63 A sa yalova me dua na papa ni volavola, a sa vola, ka kaya, A yacana ko Joni. A ra sa kidacala kecega.

64 A sa dalaga sara na gusu *Sakaraia*, a *sa sere sara* na yamena; a sa vosa mai, ka vakavinavinaka vua na Kalou.

65 A sa yaco na rere vei ira kecega e ra tiko vakavolivoliti ira; a sa tukuni yani na vosa kecega oqo e na veiyasana kece e na vanua vakaulunivanua ni Jutia.

66 Ia ko ira kece e ra rogoca e ra sa vunia e lomadra, ka kaya, Ena vakaevei beka nai valavala ni gone oqo! A sa tiko vata kaya na liga ni Turaga.

67 A sa vakasinaiti e na Yalo Tabu ko Sakaraia na tamana, a sa profisai, ka kaya,

68 Vakavinavinaka vua na Turaga na Kalou nei Isireli; ni sa lako mai vei ira na nona tamata ka vakabulai ira,

69 A sa vakatubura vei keda na kaukamea manumanu ni bula e na mataqali i Tevita na nona tamata;

70 Me vaka na ka sa tukuni e na gusudra na nona profita tabu, e ra sa tiko *e vuravura* mai na kenai vakatekivu:

71 Me da bula mai na noda meca, mai na ligadra talega e ra sa cati keda;

72 Me vakayacora na loloma *sa yalata* vei ira na noda qase, me nanuma talega na nona veiyalayalati tabu;

73 A vosa vavakini sa vavakini kina vei Eparaama ko tamada,

74 Me solia mai vei keda, me da vakabulai mai na ligadra na noda meca me da qaravi koya ka tawa rere;

75 Me da dauqarava na Kalou ka cakadodonu *vei ira na tamata* e matana, e na veisiga kecega ni noda bula.

76 Ia ko iko, gone, o na vakatokai na nona profita na *Kalou* Cecere Sara: ni ko na liu e na mata ni Turaga me caramaka na nona sala;

77 Me solia na vuku ni bula vei ira na nona tamata, ni sa kauti tani na nodrai valavala ca,

78 E na vuku ni nona loloma levu na noda Kalou, sa lako mai kina vei keda *me vaka ni sa kida* na mataka mai lomalagi,

79 Me solia vei ira na rarama e ra sa tiko e na butobuto kei na yaloyalo ni mate, me tubera na yavada ki na sala ni bula.

80 A sa tubu cake na gone, a sa kaukaua mai na yalona, a sa tiko ga eloma ni veikau me yaco mada na nona siga, me vakaraitaki kina vei ira na Isireli.

A WASE II.

Sa volai ira na kai Jutia ko Akusito, 1—5. *Sa sucu ko Jisu,* 6, 7. *Sa tukuna e dua na agilose vei ira nai vakatawa eso ni sa sucu nai Vakabula,* 8—20. *E ra sa vakalotutabutaki Jisu,* 21—24. *Sa tukuni koya ko Simioni kei Ana,* 25—38. *Sa tubu ko Jisu e na kaukaua kei na vuku,* 39, 40. *Sa veileti kei ira na tamata vuku mai Jeruselema ni sa gone ga,* 41—47. *Sa talairawarawa vei rau ko Meri kei Josefa,* 48—52.

ASA yaco e na gauna ko ya, sa tukuni yani na vosa ni turaga levu ko Sisa Akusito, me volai *na lewe* i vuravura kecega.

2 (Ia na veivolavolai taumada oqo sa cakavi ni sa turaga mai Siria ko Sairinio.)

3 A ra sa dui lako kecega na tamata me ra volai, o ira yadua ki na nona koro.

4 Sa lako cake talega ko Josefa e Kalili, mai na koro ko Nasara, ki Jutia, ki na koro i Tevita, a yacana ko Pecelema; (ni sa vale vata ka yavusa vata kei Tevita:)

5 Me volai, ia ko Meri sa musu vua me watina, a sa bukete tiko, *sa lako vata kaya.*

6 A sa vakakina, ni rau sa tiko eke, sa yaco na nona siga me sucu kina.

7 A sa sucu na nona ulumatua na goneatagane, a sa vivirika vua nai sulu ni gone, a sa vakadavora e na tiki ni manumanu; ni sa sega na tiki ni bure ni vulagi me nodratou.

8 A sa tiko e na vanua ko ya nai vakatawa ni sipi, e ra sa tiko ga e vanua, a ra veivuke me vakatawa na sipi e na bogi.

9 Ka raica, sa dua na agilose ni Turaga sa yaco sara vei ira, a sa cila vakavolivoliti ira nai ukuuku ni Turaga; a ra sa rere vakalevu sara.

10 A sa kaya vei ira na agilose, Dou kakua ni rere; ka raica, au sa kauta mai vei kemudou nai tukutuku vinaka me reki vakaleva kina, ena yaco talega vei ira kecega na tamata.

11 Ni sa sucu vei kemudou e na siga oqo e na koro nei Tevita, nai Vakabula, o koya na Mesaia na Turaga.

12 Ia na ka oqo na nomudoui vakatakilakila; dou na kunea na gone sa vivirika vua nai sulu ni gone, a sa davo e na tiki ni manumanu.

13 A sa yaco vakasauri vata kaya na agilose e ra lewe vuqa na kai lomalagi, e ra sa vakavinavinaka vua na Kalou, ka kaya,

14 Vakavinavinaka vua na Kalou Cecere Sara; *ena yaco* talega e vuravura na veivakacegui, kei na veivinakati kei ira na tamata.

15 A sa yaco ni sa lako tani vei ira na agilose ki lomalagi, e ra sa kaya vakai ira nai vakatawa; Me datou lako sara ki Pecelema, me raica na ka oqo sa qai yaco mai; o koya sa vakatakila mai vei kedatou na Turaga.

16 A ra sa lako vakasauri mai, a ra sa kunei Meri, kei Josefa, kei na gone sa davo e na tiki manumanu.

17 Ia ni ra sa raica, e ra sa tukuna yani na vosa sa tukuni vei ira e na vuku ni gone oqo.

18 A ra sa kidacala kecega e ra sa rogoca na ka sa tukuna vei ira nai vakatawa.

19 A sa taura na ka kecega oqo ko Meri e na lomana, a sa vakananuma *kina.*

20 Ia ko ira nai vakatawa e ra sa lesu tale, a ra sa vakavinavinaka ka vakamolimoli vua na Kalou e na vuku ni ka kecega e ra sa rogoca ka raica, me vaka sa tukuni vei ira.

21 Ia ni sa oti na bogi e walu, me ra vakalotutabutaka na gone, e ra sa vakatokai koya ko Jisu, ni sa vakatokai koya vakakina na agilose ni sa bera ni kunekunetaki e na kete *i tinana.*

22 Ia ni sa oti na siga ni nodrau vakasavasavataki *kei tinana* me vaka na vunau i Mosese, e rau sa kauti koya ki Jeruselema, me vakacabora ki na Turaga;

23 (Me vaka sa volai e na vunau ni Turaga, A goneatagane kecega sa ulumatua i tinana ena vakatokai me tabu vua na Turaga;)

24 Me rau cabora talega nai madrali me vaka na ka sa kaya e na vunau ni Turaga, Me rua ni ruve ni veikau se rua na gone ni ruve lasa.

25 Ka raica, sa dua na tamata mai Jeruselema, o Simioni na yacana; sa yalododonu ka daumasu, a sa waraka na nodrai vakacegu na Isireli: a sa tiko sara vua na Yalo Tabu.

26 A sa vakatakila vei koya na Yalo Tabu, ni na sega ni raica mada na mate, ena kunea mada eliu na Mesaia ni Turaga.

27 A sa lako ko koya ki na vale ni soro e na vuku ni Yalo *Tabu*; ia ni rau sa kauta mai na gone ko Jisu na nona qase, me cakava vei koya me vaka nai valavala ni vunau,

28 Sa qai keveta cake e na ligana ko *Simioni*, ka vakavinavinaka ki na Kalou, ka kaya;

29 Turaga, laiva na nomu tamata me lako e na vakacegu, me vaka na nomu vosa:

30 Ni sa qai raica na nomui Vakabula na mataqu;

31 O koya ko sa vakarautaka e na matadra na tamata kecega;

32 A rarama me vakararamataki ira na iceni, kei na nodrai ukuuku talega na nomu tamata na Isireli.

33 A rau sa kidacala ko Josefa kei na tinana e na vuku ni ka oqo sa tukuni vua.

34 A sa vosa vinaka talega vei rau ko Simioni, a sa kaya vei tinana ko Meri, Raica, na *gone* oqo sa virikoto me bale sobu kina se tu cake tale kina na lewe vuqa vei ira na Isireli; kei nai vakatakilakila me vosa vakacacataki;

35 (Ena laubasika talega na yalomu nai seleiwau,) me vakaraitaki kina na nanuma ni yalodra e ra lewe vuqa.

36 A sa dua na alewa ko Ana *na yacana*, a profita, a luve i Fanueli, e na mataqali i Aseri: sa qase sara, sa gonealewa ni sa qai vakawati, a rau sa bula vata kei na watina ka yabaki vitu.

37 A sa qai dawai, a sa walusagavulu ka va na nona yabaki, a sa sega ni lako tani e na vale ni soro, sa qarava na Kalou e na siga kei na bogi a sa daulolo ka daumasu.

38 A sa lako sara ko koya e na tiki ni siga ko ya *ki na vale ni soro*, a sa vakavinavinaka talega vua na Turaga, a sa tukuni *Jisu* talega vei ira kecega e ra tiko mai Jeruselema e ra waraka nai Vakabula.

39 Ia ni rau sa cakava kecega na ka me vaka na vunau ni Turaga, e rau sa lesu tale ki Kalili, ki na nodrau koro ko Nasara.

40 A sa tubu cake na gone; a sa tubu me kaukaua na yalona, sa sinai e na vuku: a sa tu ga vua na loloma ni Kalou.

41 A rau sa lako na nona qase e na veiyabaki ki Jeruselema ki na solevu ni pasova.

42 Ia ni sa qai tinikarua na nona yabaki, e ratou sa lako ki Jeruselema, me vaka na kenai valavala ki na solevu.

43 Ia ni ratou sa vakaotia na nodratou siga, e rau sa lesu tale, a sa laiva tiko na gone ko Jisu mai

Jeruselema; a rau sa sega ni kila ko Josefa kei tinana.

44 A rau vakasama ena sa tiko beka kei ira na lewe vuqa, a rau sa lako ga e na dua na siga ka bogi; a rau sa vakasaqarai koya vei ira na kai nodra kei ira e ra veikilai kei ira.

45 Ia ni rau sa sega ni kunea, e rau sa lesu tale ki Jeruselema, ni rau sa vakasaqara tiko.

46 A sa yaco, ni sa bogi tolu ka seavu yani e ra sa qai kunea e na vale ni soro, sa tiko e na kedra maliwa na vunivunau, sa rogoci ira tiko, ka tarogi ira *e na ka eso.*

47 A ra sa kidacala kece e ra sa rogoca e na nona vuku kei na nona vosa.

48 Ia ni rau sa raica, e rau sa kidacala; a sa kaya vua ko tinana, Na luvequ, o sai valavala vakaoqo vei keirau e na vuku ni cava? raica, keirau kei tamamu keirau sa vakasaqarai iko vakararawa.

49 A sa kaya vei rau ko koya, Drau vakasaqarai au e na vuku ni cava? drau sa sega beka ni kila ni sa kilikili kei au meu kitaka na cakacaka nei Tamaqu?

50 A rau sa sega ni kila nai balebale ni vosa sa kaya vei rau.

51 A sa lako sobu vata kei rau, a sa yaco ki Nasara, a sa vakamalumalumutaki koya vei rau: a sa taura ko tinana na vosa kecega oqo e na lomana.

52 A sa tubu cake ko Jisu e na vuku kei na yagona talega, a sa lomani koya *vakalevu cake tiko ga* na Kalou kei na tamata talega.

A WASE III.

Sa vunau ko Joni na papitaiso, 1—18. *Sa biuti koya ko Erota ki na vale ni veivesu,* 19, 20. *Sa papitaisotaki Jisu ko Joni,* 21, 22. *A kawa i Jisu,* 23—38.

ENAI ka tinikalima ni yabaki sa turaga levu kina ko Taipirio Sisa, a sa turaga ni lewa mai Jutia ko Ponito Pailato, a sa turaga mai Kalili ko Erota, a sa turaga mai Ituria kei na tiki i Trikqnaito ko Filipe na tacina, a sa turaga mai Apilini ko Laisenia,

2 Sa bete levu ko Anasa kei Kaiafa, a sa yaco na vosa ni Kalou vei Joni na luve i Sakaraia e na veico.

3 A sa lako mai ko koya ki na veiyasana kecega sa voleka ki na Jotani, a sa vunautaka kina na papitaiso ni veivutuni me kauti tani nai valavala ca:

4 Me vaka sa volai e nai vola ni vosa i Aisea na profita, ka kaya, A domo ni dua sa kacikaci e na loma ni veico, Dou caramaka na sala ni Turaga, cakava me dodonu na nona salatu.

5 Ena vakasinaiti na buca kecega, ena vakaloloviratataki na ulunivanua kei na ulunikoro kecega; ena vakadodonutaki na sala sa sukusukuru kei na vanua veivatu ka ca;

6 Ena raica na vu ni bula mai vua na Kalou na lewe i vuravura kecega.

7 Sa qai kaya ko koya vei ira na lewe vuqa e ra sa lako mai me ra papitaisotaki vua, Oi kemudou na kawa ni gata, o cei sa vakasalataki kemudou mo dou dro tani e na cudru sa voleka mai?

8 O koya oqo mo dou vuataka kina na vua ni veivutuni e yaga, ia kakua ni vakatekivu me kaya lo e na lomamudou, A tamai keitou ko Eparaama; niu sa kaya vei kemudou, sa rawarawa vua na Kalou, me vakatuburi ira na veivatu oqo, me ra luve i Eparaama.

9 A sa no talega edaidai na matau e na vu ni kau; ia na kau kecega sa sega ni vuataka na vua vinaka ena ta sobu, ka biu kina bukawaqa.

10 A ra sa tarogi koya na tamata, ka kaya, A cava me keimami cakava?

11 A sa vosa ko koya ka kaya vei ira, O koya e rua na nonai curucuru, me solia vua sa sega ni nona; me vakatalega kina ko koya sa tu vua na kakana.

12 Sa qai lako talega mai ko ira

na pupilikani me ra papitaisotaki, a ra sa taroga, Vakavuvuli, a cava me keimami cakava?

13 A sa kaya vei ira ko koya, Dou kakua ni kovea, dou taroga na ka sa lesi vei kemudou.

14 O ira talega nai valu e ra sa mai tarogi koya, ka kaya, A cava me keimami cakava? A sa kaya vei ira, Dou kakua ni vakacacana e dua, se beitaka vakailasu *e dua*; dou lomavinaka talega e na nomudoui voli.

15 Ia ni ra sa wawa kecega na tamata, a sa vakananumi Joni e lomadra ko ira na tamata kecega, se na Mesaia ko koya, se segai:

16 Sa vosa ko Joni, ka kaya vei ira kecega; Oi au dina kau papitaisotaki kemudou e na wai; a sa lako mai e dua sa levu cake vei au, au sa sega ni yaga meu sereka na wa ni nonai vava: ena papitaisotaki kemudou ko koya e na Yalo Tabu kei na bukawaqa:

17 *Sa taura* na nonai sivi ni sila na ligana, ena vakasavasavataka sara na nona sila, ena bitia vata na nona sila e na nona lololo; ena vakama na qana e na bukawaqa sa tawa bokoci rawa.

18 A sa levu tale na ka sa tukuna *vei ira* ni sa vunautaka vei ira na tamata nai tukutuku vinaka.

19 Ia ko Erota na turaga, ni sa vunauci koya ko *Joni* e na vuku i Erotiasa na wati i Filipe na tacina, kei na vuku ni ka ca kecega sa kitaka ko Erota,

20 Sa qai vakaikuritaka me levu cake, ni sa sogoti Joni e na vale ni veivesu.

21 Ia ni sa papitaisotaki na tamata kece, sa qai papitaisotaki talega ko Jisu, ia ni sa masu, sa kasei rua ko lomalagi,

22 A sa lako sobu mai na Yalo Tabu e yago vaka na ruve, *a sa roro mai* vei koya, a sa dua na vosa mai lomalagi, sa kaya, O iko na noqu Gone ni toko; au sa rekitaki iko vakalevu.

23 A sa voleka ni oti nai ka tolusagavulu ni yabaki i Jisu, (a ra vakasama) ni sa luve i Josefa, a luve i Ilai;

24 A luve i Macata, a luve i Livai, a luve i Melekai, a luve i Jana, a luve i Josefa,

25 A luve i Matacaiasa, a luve i Emosa, a luve i Neuma, a luve i Eselai, a luve i Naki,

26 A luve i Maaca, a luve i Matacaiasa, a luve i Semei, a luve i Josefa, a luve i Juta,

27 A luve i Joana, a luve i Resa, a luve i Seropepeli, a luve i Salecieli, a luve i Nirai,

28 A luve i Melikai, a luve i Atai, a luve i Kosama, a luve i Elimotama, a luve i Eri,

29 A luve i Jose, a luve i Iliesa, a luve i Jorima, a luve i Matacata, a luve i Livai,

30 A luve i Simioni, a luve i Juta, a luve i Josefa, a luve i Jonani, a luve i Elaiakima,

31 A luve i Melia, a luve i Menani, a luve i Mataca, a luve i Neconi, a luve i Tevita,

32 A luve i Jese, a luve i Opeta, a luve i Poasa, a luve i Salimoni, a luve i Neasoni,

33 A luve i Aminatape, a luve i Erama, a luve i Esaroma, a luve i Feresa, a luve i Juta,

34 A luve i Jekope, a luve i Aisake, a luve i Eparaama, a luve i Tira, a luve i Neori,

35 A luve i Seruke, a luve i Rakau, a luve i Feleke, a luve i Ipa, a luve i Sela,

36 A luve i Kenani, a luve i Afakasata, a luve i Sema, a luve i Noa, a luve i Lemeke,

37 A luve i Mecusela, a luve i Inoke, a luve i Jereta, a luve i Maleliili, a luve i Kenani,

38 A luve i Inosa, a luve i Seca, a luve i Atama, a luve ni Kalou.

A WASE IV.

Sa dauveretaki Jisu na tevoro, 1—13. *Sa vakatekivu ko Jisu me vunau,* 14—32. *Sa vakabulai ira na lewe vuqa e ra sa mate,* 33—44.

IA ni sa sinai ko Jisu e na Yalo Tabu sa lesu tale mai Jotani, a sa kauti koya na Yalo *Tabu* ki na loma ni veico,

2 A sa dauveretaki koya na tevoro e na bogi e vasagavulu. Ia ka sega ni kana e na veisiga ko ya: a sa qai oti, sa viakana emuri.

3 A sa kaya vua na tevoro, Kevaka ko sa Gone ni Kalou, kaya me tubu me buli madrai na vatu oqo.

4 A sa vosa ko Jisu, ka kaya vua, Sa volai, Ena sega ni bula duaduaga na tamata e na madrai, a ya e na vosa kecega ni Kalou.

5 A sa kauti koya na tevoro ki na ulunivanua cecere, a sa vakaraitaka vua vakasauri sara na matanitu kecega e vuravura.

6 Sa qai kaya vua na tevoro, A veivanua kece oqori kau na solia vei iko, kei na kedrai ukuuku talega, ni sa soli vei au; ia kau sa solia vei koya yadua kau sa vinakata me nona.

7 Ia kevaka ko cuva vei au, ena nomu kecega.

8 A sa vosa ko Jisu ka kaya vua, Lakani ki dakuqu, Setani: ni sa volai, Mo masu vua na Turaga na nomu Kalou, mo qaravi koya duaduaga.

9 A sa kauti koya ki Jerusalema, a sa vakatikora e na taba ni vale ni soro, ka kaya vua, Kevaka ko sa Gone ni Kalou, rikaisavu sobu kira;

10 Ni sa volai, Ena vakarota ko koya vei ira na nona agilose e na vukumu, me ra maroroi iko:

11 E ra na keveti iko ga e na ligadra, de dua na siga ko tavutu beka na yavamu e na vatu.

12 A sa vosa ko Jisu ka kaya vua, Sa kaya *talega*, Mo kakua ni vakatovolea vakaca na Turaga na nomu Kalou.

13 Ia ni sa vakaotia kecega na tevoro na dauvere *oqo*, sa lako tani vua e na gauna ko ya.

14 ¶ A sa lesu tale ko Jisu e na kaukaua ni Yalo *Tabu* ki Kalili; a sa lako na kenai rogorogo ki na veiyasana sa vakavolivolita.

15 A sa vakatavuvuli tiko e na nodra vale ni lotu, a ra sa doka koya ko ira kecega.

16 ¶ A sa yaco sara ki Nasara, e *koro* sa susugi kina: ia me vaka na nonai valavala, sa curu ki na vale ni lotu e na siga tabu, a sa tu cake me wilivola.

17 A sa soli vua nai vola nei Aisea na profita. Ia ni sa tevuka nai vola, sa kunea na tikina sa volai kina,

18 *Sa tu ga* vei au na Yalo ni Turaga, ni sa buli au ko koya me vunautaka nai rogorogo vinaka vei ira e ra sa dravudravua; sa talai au mai me vakabulai ira sa kavoro na yalodra, meu vunautaka na bula vei ira na bobula, kei na rai rawa tale vei ira e ra sa mataboko, meu sereki ira e ra sa vesuki ka mavoa,

19 Meu vunautaka na yabaki vinaka ni Turaga.

20 A sa viviga *tale* nai vola, a sa solia vua nai talatala, a sa tiko sobu, a sa rai matua vua na matadra kecega *e ra sa tiko* e na vale ni lotu.

21 A sa vakatekivu ko koya me vosa vei ira, E na siga ga oqo sa vakayacori e na daligamudou *na ka sa tu e* nai vola oqo.

22 A ra sa vakadinadina vua ko ira kecega, a ra sa kidacala e na vuku ni vosa loloma sa lako mai na gusuna. A ra sa kaya, O koya oqo na luve i Josefa, se segai?

23 A sa kaya vei ira ko koya, E dina ga dou na cavuta vei au na vosa vakaibalebale oqo, Matai *ni* mate, vakabulai iko: a ka kecega eda rogoca sa caka mai Kepeniuma, kitaka talega e na nomu vanua oqo.

24 A sa kaya ko koya, E dina kau kaya vei kemudou, Sa sega e dua na profita sa vinakati e na nona vanua.

25 Ia kau vosa dina vei kemudou, E ra lewe vuqa na alewa dawai mai Isireli e na gauna i Ilaija, ni

sa sogoti ko lomalagi e na yabaki e tolu kei na vula e ono, ni sa dausiga vakalevu na vanua kecega;

26 A sa sega ni talai ko Ilaija vua e dua vei ira, vua ga na alewa dawai mai Sarepeta, *a koro* ki Saitoni,

27 A sa lewe vuqa talega na vukavuka vei ira na Isireli e na gauna i Ilaisa na profita; a sa sega e dua vei ira sa vakasavasavataki, o Neamani ga na kai Siria.

28 Ia ko ira kecega *e ra tiko* e na vale ni lotu, ni ra sa rogoca na ka oqo, e ra sa sinai e na cudru;

29 A ra sa tu cake, ka vakasavi koya ki nai bili ni koro; ia ni ra sa kauta ki na bati ni ulunivanua sa tara kina na nodra koro, me ra biliga me saumakiduli sobu kira;

30 Sa lako ko koya e na kedra maliwa ka lako tani yani.

31 A sa lako sobu ki Kepeniuma, a koro ni Kalili, a sa vakatavuvuli e na veisiga tabu.

32 A ra sa kidacala e na nonai vakavuvuli, ni sa kaukaua na nona vosa.

33 ¶ A sa tiko e na vale ni lotu e dua na tamata, sa curuma na yalo ni tevoro tawa savasava, a sa kaci vakadomoi levu cake,

34 Ka kaya, Laivi *keitou* ga; a cava ko mai kitaka vei keitou, Jisu na kai Nasara? o sa lako beka mai me vakacacani keitou? au sa kilai iko; o iko na *Gone* Yalosavasava ni Kalou.

35 A sa vunauci koya ko Jisu, ka kaya, Mo galu ga, ka lako tani mai vua. Ia ni sa vakabalei koya na tevoro e na *kedra* maliwa, sa qai lako tani mai vua, a sa sega ni vakamavoataka.

36 A ra sa kidacala kecega, a ra sa veivosaki vakai ira, ka kaya, A vosa cava beka oqo! ni sa vosa vakaturaga ka vakaukaua vei ira na yalo tawa savasava, a ra sa lako tani mai.

37 A sa lako yani na kenai rogorogo ki na veiyasana kecega ni vanua sa vakavolivolita.

38 ¶ A sa tu cake e na vale ni lotu ko koya, a sa curu ki na vale i Saimoni. A sa tauvi mate katakata vakalevu na tina i na wati i Saimoni; a ra sa masuti koya e na vukuna.

39 A sa tu cake ko *Jisu* a sa irova tu, ka vunauca na katakata: a sa takali sara vua, a sa tu cake sara ko koya ka qaravi ira.

40 ¶ Ia ni sa dromu na siga, o ira kecega sa so na nodra mate e ra sa tauvi ira na mate e vuqa e ra sa kauti ira mai vei koya: a sa virikotora na ligana vei ira yadua, ka vakabulai ira.

41 Ia ko ira talega na tevoro e ra sa lako tani mai vei ira na lewe vuqa, a ra sa qoqolou, ka kaya, O iko na Mesaia na Luve ni Kalou. A sa vunauci *ira* ko koya ka sega ni laivi ira me ra vosa, ni ra sa kila ni sa Mesaia ko koya.

42 Ia ni sa siga mai, sa lako tani ko koya ka lako ki na vanua lala: a ra sa vakasaqarai koya ko ira na tamata, a ra lako mai vua, a ra sa tarovi koya, me kakua ni lako tani vei ira.

43 A sa kaya vei ira, Au na lako me vunautaka na matanitu ni Kalou e na veikoro lelevu tani talega: niu sa talai mai me vakakina.

44 A sa vunau tiko ko koya e na veivale ni lotu mai Kalili.

A WASE V.

Eso na cakamana sa cakava ko Jisu, a sa kacivi Maciu na pupilikani me nonai talatala, 1—32. *Sa vakavulici ira na tamata,* 33—39.

ASA yaco, ni sa drigiti koya na lewe vuqa me ra rogoca na vosa ni Kalou, sa tu ko koya e na bati ni namo mai Kenesereta,

2 A sa raica na waqa e rua sa no ga e na namo, sa lako tani kina na gonedau, a sa derea na nodra lawa.

3 A sa vodoka e dua na waqa, a nei Saimoni, a sa masuta me lako tani vakalailai ki wai. A sa tiko sobu ko koya, ka vakavulici ira na lewe vuqa mai na waqa.

4 Ia ni sa tinia nona vunau, sa

kaya vei Saimoni, Lako yani ki na wai titobu, ka viritaka sobu na nomudou lawa me dua na qele *ni ika.*

5 A sa vosa ko Saimoni ka kaya vua, Turaga, keitou sa daucakacaka e na bogi ka sigavaka, keitou sa sega ni rawata e dua na ka: ia e na vuku ni nomu vosa kau na viritaka sobu kina na lawa.

6 Ia ni ra sa kitaka vakakina, e ra sa qelena na ika e vuqa sara: a sa bote kina na nodra lawa.

7 A ra sa yalovi ira na nodrai tokani e ra sa tiko e na waqa e dua, me ra mai vukei ira. A ra sa lako mai, a ra vakasinaita ruarua na waqa, a ra sa voleka ni luvu.

8 Ni sa raica ko Saimoni Pita, sa bale sobu ki na duru i Jisu, ka kaya, Lako tani vei au, Turaga; niu sa tamatai valavala ca.

9 Ni sa kidacala ko koya, kei ira e ra sa tiko vata kaya, e na vuku ni qele ni ika e ra sa rawata:

10 Sa vakatalega kina ko Jemesa, kei Joni, na luve i Sepeti, e ratou sa veitokani kei Saimoni. A sa kaya vei Saimoni ko Jisu, Kakua ni rere; ena veisiga emuri ko na rawai ira na tamata.

11 Ia ni ratou sa kauta na nodratou waqa ki vanua, e ratou sa biuta na *nodratou* ka kecega, ka muri koya.

12 ¶ A sa yaco, ni sa tiko e na dua na koro ko koya, raica, sa dua na tamata e sa robo *na yagona* na vukavuka: ia ni sa raici Jisu sa bale e matana, ka masuta, ka kaya, Turaga, kevaka ko sa vinakata, ko sa vakasavasavataki au rawa.

13 A sa dodoka na ligana ko *Jisu*, ka tarai koya, ka kaya, Au sa vinakata: mo savasava mai. A sa takali sara vua na nona vukavuka.

14 A sa vakarota vua me kakua ni tukuna vua e dua na tamata: mo lako ga, ka vakatakilai iko vua na bete, mo cabora talega *nai madrali* ni nomu vakasavasavataki, me vaka na vosa i Mosese, mei vakatakilakila vei ira.

15 Ia na kenai rogorogo sa lako vakalevu sara kina: a ra sa lewe vuqa sara e ra sa soqonivata mai me ra rogoci koya, ni ra sa vakabulai talega vua mai na nodra malumalumu.

16 ¶ A sa lako tani yani ko koya ki na veico me masu.

17 A sa yaco e na dua na siga, ni sa vakatavuvuli tiko ko *Jisu*, sa tiko *voleka* eso na Farasi kei na vunivunau, e ra sa lako mai na veikoro ni Kalili, kei Jutia, kei Jeruselema: a sa tu ga na kaukaua ni Turaga me vakabulai ira.

18 ¶ Ia ka raica, eso na tamata e ra sa kauta mai e na mocemoce e dua na tamata sa tauvi paralasi: a ra sa vakatovolea me ra kauta ki loma ni vale, me ra vakadavoro e na mata i koya.

19 Ia ni ra sa sega ni kauti koya rawa ki loqi e na vukudra na lewe vuqa, e ra sa cabe cake ki na dela ni vale, ka tukuca sobu e nai tibitibi e na nonai mocemoce ki na *kedra* maliwa e na mata i Jisu.

20 Ia ni sa raica na nodra vakabauta ko koya, sa kaya vua, *Noqu* tamata, o na sega ni cudruvi e na vuku ni nomui valavala ca.

21 A ra sa vakatekivu ko ira na vunivola kei na Farasi me ra veinanuyaka, ka kaya, O cei oqo sa vosa vakacacataka na Kalou? O cei sa kaya rawa me kakua ni cudruvi na tamata e na vuku ni valavala ca, a Kalou duaduaga?

22 Ia ni sa raica ko Jisu na nodra veinanuyaka, sa vosa ko koya ka kaya vei ira, A cava dou sa veinanuyaka kina e na lomamudou?

23 A cava vei rau e rawarawa, me kaya, Me kakua ni cudruvi iko e na vuku ni nomui valavala ca; se me kaya, Tu cake ka lako voli?

24 Ia mo dou kila kina ni sa rawarawa vua na Luve ni tamata e vuravura me lewa me kakua ni cudruvi nai valavala ca, (sa qai kaya ko koya vua sa tauvi para-

asi,) Au sa kaya vei iko, Tu cake, kauta tani na nomui mocemoce, ka lako ki na nomu vale.

25 A sa tu cake vakasauri e na matadra, a sa kauta tani na ka sa davo kina, ka lako ki na nona vale, a sa vakavinavinaka ki na Kalou.

26 A ra sa kidacala kecega, a ra sa vakavinavinaka ki na Kalou; a ra sa sinai e na rere, ka kaya, Eda sa qai kunea na ka e veivakidacalataki e na siga edaidai.

27 ¶ A sa oti na ka oqo, sa lako yani ko koya, a sa raica e dua na pupilikani, o Livai na yacana, sa tiko e na vale ni pupilikani: a sa kaya vua, Muri au.

28 A sa biuta kecega na *nona* ka, ka tu cake, ka muri koya.

29 A sa cakava vua na magiti levu ko Livai e na nona vale: a ra sa lewe vuqa na pupilikani kei ira tale eso e ra sa tiko vata kei ira me kana.

30 Ia ko ira na nodra vunivola kei na Farasi e ra sa vosa ca vei ira na nona tisaipeli, ka kaya, E na vuku ni cava dou sa kana vata kina kei ira na pupilikani kei na tamatai valavala ca?

31 A sa vosa ko Jisu ka kaya vei ira, Sa sega ni yaga na matai ni mate vei ira sa bula vinaka; vei ira ga e ra sa mate.

32 ¶ Au sa sega ni lako mai me kacivi ira e ra sa yalododonu, o ira ga e ra sai valavala ca me ra veivutuni.

33 ¶ A ra sa kaya vua, E na vuku ni cava e ra sa lolo tiko vakavuqa ko ira na tisaipeli i Joni, ka masu, kei na nodra talega na Farasi; ia na nomu e ra sa kana ka gunu?

34 A sa kaya vei ira ko koya, Dou sa lewai ira rawa na gone ni watinatagane me lolo, ni sa tiko vata kei ira na watinatagane, se segai?

35 Ia ena yaco ga na siga, ena kauta tani kina vei ira na watinatagane, e ra na qai lolo e na siga ko ya.

36 ¶ A sa tukuna vei ira e dua na vosa vakatautauvata; *ka kaya*, Sa sega na tamata sa laki cula vata na tiki ni sulu vou ki nai sulu madra; ke sa vakaoqo, ena dresuka *nai sulu madra* na tikina vou, a sa sega ni veikabi vata na tikina vou sa cula kaya kei nai *sulu* madra.

37 A sa sega na tamata sa laki vakataloca na waini vou ki na tavaia madra; de kacabote na tavaia na waini vou, a sa dave yani, ka rusa talega na tavaia.

38 Ia ka vinaka me vakataloca na waini vou ki na tavaia vou, a rau sa maroroi ruarua kina.

39 Sa sega talega na tamata me sa gunuva oti na *waini* makawa me qai laki vinakata na *waini* vou; ni sa kaya, E vinaka vei rau na ka makawa.

A WASE VI.

Sa vunauci ira na Farasi ko Jisu ni ra sa tawa kila nai balebale ni siga tabu, 1—12. *Sa lesi ira na tinikarua ka vakavulici ira,* 13—49.

ASA yaco e nai mataini siga tabu sa muria nai ka rua ni solevu, sa lako ko koya ki na were ni sila; a ra sa vetia na sola ni sila ko ira na nona tisaipeli, ka kania, a ra sa qilia e na ligadra.

2 Ia ka so vei ira na Farasi sa kaya vei ira, Dou sa kitaka na ka e sega ni tara me kitaki e na siga tabu e na vuku ni cava?

3 A sa vosa ko Jisu ka kaya vei ira, Dou sa sega beka ni wilika na ka oqori, a ka sa cakava ko Tevita, ni sa viakana, kei ira talega e ra sa tiko kaya;

4 Ni sa curu ko koya ki na vale ni Kalou, ka taura ka kania na madrai ni mata, ka solia talega vei ira e ra tiko kaya; ia ka sega ni tara me kani loa vei ira duaduaga na bete?

5 A sa kaya ko koya vei ira, Ni sa Turaga talega ni siga tabu na Luve ni tamata.

6 A sa yaco e na dua tani taie na

siga tabu, sa curu ko koya ki na *nodra* vale ni lotu ka vakatavuvuli: a sa tiko kina e dua na tamata, sa wamalai na ligana imatau.

7 A ra sa vakaraici koya ko ira na vunivola kei na Farasi, *me ra kila* se na vakabulai koya e na siga tabu, se segai, me ra vakaucacataka.

8 Ia ka sa kila na nodra nanuma ko koya, ka kaya vua na tamata sa wamalai na ligana, Tu cake, ka wavu tu e na *kedra* maliwa. A sa tu cake ka wavu tu.

9 Sa qai kaya vei ira ko Jisu, Au tarogi kemudou *e na dua na ka*; sa tara me da cakava na ka vinaka e na siga tabu, se na ka ca? me da vakabula na tamata, se da vakamatea?

10 Ia ni sa rai vakavolivolita vei ira kecega ko koya, sa kaya vua na tamata, Dodoka na ligamu. A sa kitaka vakakina: a sa vakabulai na ligana me vaka na ligana kadua.

11 A ra sa sinai e na cudru; a ra veivosaki vakai ira se cava me ra kitaka vei Jisu.

12 A sa yaco e na gauna ko ya, sa lako ko koya ki na dua na ulunivanua me masu, a sa masu tiko ki na Kalou e na bogi ka sigavaka.

13 ¶ Ia ni sa siga mai, sa kacivi ira na nona tisaipeli: a sa digitaka vei ira e lewe tinikarua, a sa vakatokai ira nai Aposila;

14 O Saimoni, (sa vakatokai koya talega mei Pita,) kei Adriu na tacina, o Jemesa kei Joni, o Filipe kei Pacolomiu,

15 O Maciu kei Tomasa, o Jemesa na luve i Alifusa, kei Saimoni na yacana ko Silote,

16 O Juta na taci i Jemesa, kei Juta Isikariota, o koya sa soli *koya* yani.

17 ¶ A sa lako sobu vata kei ira, ka tu e na buca, kei ira na nona tisaipeli e ra sa lewe vuqa, kei na tamata e ra sa lewe vuqa sara mai Jutia kecega kei Jeruselema, kei na baravi kei Taira kei Saitoni, e ra sa lako mai me ra rogoci koya, me ra vakabulai talega mai na nodra mate.

18 Kei ira talega sa vakacacani ira na yalo tawa savasava, a ra sa vakabulai.

19 A ra sa vakatovolea kecega na lewe vuqa me ra tarai koya: ni sa lako tani mai vei koya na kaukaua *mana*, ka vakabulai ira kecega.

20 ¶ A sa ta cake na matana vei ira na nona tisaipeli, ka kaya, Dou sa kalougata na dravudravua; ni sa nomudou na matanitu ni Kalou.

21 Dou sa kalougata sa qai viakana: ni dou na vakamamautaki. Dou sa kalougata sa qai tagi: ni dou na dredre.

22 Dou sa kalougata, ni sa cati kemudou na tamata, ni ra na wasei kemudou tani *vei ira*, ka vosa ca vei *kemudou*, ka vakarogorogocataka na yacamudou, e na vukuna na Luve ni tamata.

23 Dou reki e na siga ko ya, ka rika e na marau: ka raica, sa levu na nomudoui sau mai Lomalagi: ni ra sa kitaka vakakina, na nodra qase vei ira na profita.

24 Ia ena ca vei kemudou sa vutuniyau! ni dou sa qai rawata ga na nomudou vakacegu.

25 Ena ca vei kemudou sa mamau! ni dou na viakana. Ena ca vei kemudou sa qai dredre! ni dou na rarawa ka tagi.

26 Ena ca vei kemudou, ni sa vosa vakavinakataki kemudou na tamata kecega! ni ra sa kitaka vakakina ko ira na nodra qase vei ira na profita vakailasu.

27 ¶ Ia kau sa kaya vei kemudou sa rogoca, Dou lomani ira na nomudou meca, caka vinaka vei ira sa cati kemudou,

28 Vosa vinaka vei ira sa rukaki kemudou, ka masulaki ira sa vakaisini kemudou.

29 Ia kevaka e dua sa sabica na balumu kadua, goleva talega vua nai kadua; kakua ni bureitaka vua na nomui curucuru sa kauta tani na nomui tutuvi.

30 Solia vei ira kecega sa kerekere vei iko; kakua ni taroga tale na nomu ka vua sa kauta tani *vei iko*.

31 Ia na ka dou sa vinakata me kitaka vei kemudou na tamata, dou kitaka vakakina vei ira.

32 Ia kevaka dou lomani ira *walega* e ra sa lomani kemudou, o cei me vakavinavinaka *kina* vei kemudou? ia ko ira na tamatai valavala ca e ra sa lomani ira na tamata sa lomani iratou.

33 Ia kevaka dou sa caka vinaka ga vei ira sa caka vinaka vei kemudou, o cei ena vakavinavinaka *kina* vei kemudou? ni sa cakava vakakina na tamatai valavala ca.

34 Ia kevaka dou sa solia ga vei ira dou sa vakasama e ra na kauta tale mai, o cei ena vakavinavinaka *kina* vei kemudou? ni sa solia na tamatai valavala ca vei ira talega na tamatai valavala ca, me ra kauta tale mai na ka e vaka sara *kina*.

35 Ia koi kemudou, dou lomani ira na nomudou meca, ka caka vinaka, ka dausolia, ia dou kakua ni nanuma e ra na kauta tale mai e dua na ka; ena levu kina na nomudoui sau, dou na luvena talega na *Kalou* Cecere Sara: ni sa lomasoli ko koya vei ira e ra sa tawa vakavinavinaka kai valavala ca.

36 O koya ga oqo mo dou yalovinaka kina, me vaka sa yalovinaka na Tamamudou.

37 Dou kakua ni daulelewa wale e na lomamudou, dou na sega kina ni lewai: kakua ni daulelewa e na nomudou vosa, mo dou kakua ni lewai me ca: kakua ni daucudruva *na tamata*, dou na sega kina ni cudruvi:

38 Solia, ena soli kina vei kemudou; nai vakarau vinaka, ka tabaraki sobu, ka kuretaki vata, ka vuabale, e ra na solia na tamata ki na lomaseremudou. Ia nai vakarau dou sa vakarautaka ena vakarautaki talega vei kemudou.

39 A sa cavuta vei ira e dua na vosa vakatautauvata, *ka taroga*, E rawata na mataboko me tubera na mataboko? e rau na sega beka ni lutu ruarua ki na keli?

40 Sa sega na tisaipeli me uasivi vua na nonai vakavuvuli; ia ko koya yadua sa yaco me vinaka sara ena tautauvata kei na nonai vakavuvuli.

41 Ia ka vakaevei ni ko sa kunea na malamala e na mata ni wekamu, ia na kau sa coba tu e matamu ko sa sega ni kunea?

42 Se ko na kaya vakaevei vua na wekamu, Na wekaqu, laiva meu vutia tani mada na malamala sa coba tu e matamu, ia ko sa sega ni kunea na kau sa coba tu e matamu? A dauveivakaisini ko iko, vutia mada eliu na kau mai na matamu, o na qai raica vinaka mo vutia talega na malamala mai na mata ni wekamu.

43 Ni sa sega na kau vinaka, me vuataka na vua ca; se na kau ca, me vuataka na vua vinaka.

44 Ni sa kilai na kau kecega e na vuana. Ni sa sega na tamata me vetia na lolo mai na wa gadrogadro, se ra vetia na vua ni vaini mai na sone.

45 A tamata vinaka mai na lololo vinaka ni lomana sa kauta mai na ka vinaka: kei na tamata ca mai na lololo ca ni lomana sa kauta mai na ka ca: ni sa vosataka na gusuda na ka sa oso kina na lomada.

46 ¶ Ia ka vakaevei ni dou sa vakatokai au me Turaga, Turaga, ka sega ni cakava na ka kau kaya?

47 O koya yadua sa lako mai vei au, ka rogoca na noqu vosa, ka laki cakava, au na vakatakila vei kemudou se rau na tautauvata kei cei:

48 E rau sa tautauvata kei na tamata sa tara na vale, a sa keli titobu, ka vakatauyavutaka na kena yavu e na dela ni vatu: ia ni sa tubu cake na waluvu, ka roba vakaukaua na vale ko ya na wai

drodro, sa sega ni yavalata rawa: ni sa tauyavutaki e na dela ni vatu.

49 Ia ko koya sa rogoca *walega*, ka sega ni cakava, sa rau tautauvata kei na tamata sa tara *walega* na vale e na dela ni soso, ka sega na kena yavu; a sa roba vakaukaua kina na wai drodro, a sa bale sara kina; ia na ka levu na kena rusa na vale ko ya.

A WASE VII.

Sa kitaka eso na cakamana ko Jisu, 1—18. *Sa tukuni koya vei rau na tisaipeli i Joni,* 19—23. *Sa qai tukuni Joni vei ira na tamata ko Jisu,* 24—30. *Sa vunauci ira e ra sa sega ni vakabauti koya,* 31—35. *Sa dua na alewa sa vakaraitaka vua na nona loloma,* 36—50.

IA ni sa vakaotia na nonai vakavuvuli kecega ni ra sa rogoca tiko na lewe vuqa, sa qai curu ki Kepeniuma.

2 Ia sa dua na turaga ni valu, sa tauvi mate na nona tamata, e dua sa dauvinakata, a sa vo lailai me ciba.

3 Ia ni sa rogoca ni sa tu ko Jisu, sa tala vua eso na qase ni Jutia, me masuti koya me lako mai ka vakabula na nona tamata.

4 Ia ni ra sa tadu vei Jisu, e ra masuti koya vakalevu *me lako,* ka kaya, Sa tamata dina ko koya oqo mo kitaka vua na ka oqo;

5 Ni sa vinakata na noda vanua, ia ko koya talega sa tara na noda vale ni lotu.

6 Sa qai lako vata kei ira ko Jisu. Ia ni sa sega ni yawa ki na vale, sa talai ira na wekana na turaga ni valu, me ra kaya, Turaga, kakua ni vakaceguocataki iko: niu sa sega ni yaga mo curu ki noqu vale.

7 O koya talega oqo kau sa tawa nanumi au kina meu yaga me lako vei iko: mo cavuta walega na vosa, ena bula kina na noqu tamata.

8 Ia koi au talega kau sa lewai, kau lewai ira talega na tamatai valu eso sa tu vei au, ia kau sa kaya vua e dua, Lako yani, a sa lako yani: vua tale e dua, Lako mai, a sa lako mai; vua talega na noqu tamata, Kitaka oqo, a sa kitaka.

9 Ni sa rogoca na ka oqo ko Jisu, sa vinakati koya, a sa vuki vei ira na tamata sa muri koya, ka kaya, Au sa kaya vei kemudou, au sa tawa kunea na vakabauta e vakaoqo na kena levu, sa sega ga vei ira na Isireli.

10 Ia ni sa lesu tale ki vale ko ira e ra sa talai, e ra sa kunea na tamata ka tauvi mate ni sa bula vinaka.

11 ¶ A sa yaco e na sabogibogi, sa lako ko *Jisu* ki na dua na koro na yacana ko Neini; a ra sa lewe vuqa na nona tisaipeli e ra sa lako vata kaya, kei ira talega na lewe vuqa.

12 Ia ni sa toro voleka ki na matamata ni koro, raica, sa dua na tamata sa mate sara sa colati yani ki taudaku, a gone i tinana e dua bauga, a sa alewa dawai ko koya: a ra sa lewe vuqa na lewe ni koro e ra tiko vata kaya.

13 Ia ni sa raici koya na Turaga, sa lomana, ka kaya vua, Kakua ni tagi.

14 A sa lako ko *Jisu* ka tara na tavata: a ra sa tu vakadua ko ira sa colata; a sa kaya ko koya, O iko na cauravou, au sa kaya vei iko, Tu cake.

15 A sa duri cake na mate, ka vakatekivu me vosa. A sa solia tale ko koya vei tinana.

16 A sa tauvi ira kecega na *rere:* a ra sa vakavinavinaka vua na *Ka*lou, ka kaya, Sa qai tubu cake vei keda na profita levu; a, Sa lako mai vei ira na nona tamata na Kalou.

17 A sa lako yani na kenai rogorogo oqo ki Jutia kecega, kei na yasana kecega sa vakavolivolita.

18 A sa vakatakila vei Joni na ka kecega oqo ko ira na nona tisaipeli.

19 ¶ A sa kacivi rau e lewe rua na nona tisaipeli ko Joni ka talai *rau* vei Jisu, me taroga, O iko beka ko koya sa dodonu me lako mai? se vinaka me keitou waraka e dua tani?

20 Ia ni rau sa yaco vua e rau sa kaya, Sa talai keirau mai vei iko ko Joni na Papitaiso, me taroga, Se ko iko ko koya sa dodonu me lako mai, se me keitou waraka e dua tani?

21 E na tiki ni siga ko ya sa lewe vuqa sa vakabulai ira ko *Jisu* mai na *nodra* malumalumu kei na *nodra* mate ca, kei na yalo tawa savasava; a ra sa lewe vuqa e ra sa mataboko sa solia vei ira me ra rai rawa.

22 Sa qai vosa ko Jisu ka kaya vei rau, Drau lako, ka tukuna vei Joni na ka drau sa raica ka rogoca; ni ra sa rai rawa na mataboko, ka lako na lokiloki, ka savasava na vukavuka, ka rogoca na didivara, sa vakaturi cake *tale* na mate, *a* sa vunautaki nai rogorogo vinaka vei ira na dravudravua.

23 A sa kalougata ko koya, ena sega ni tarabe e na vukuqu.

24 ¶ Ia ni rau sa takali sa talaki ko Joni, sa vakatekivu ko *Jisu* me tukuni Joni vei ira na lewe vuqa, *ka kaya*, A cava dou sa lakova ki na veico mo dou raica? A gasau sa yavalata na cagi, ne?

25 Ia na cava dou lakova mo dou raica? A tamata sa vakaisulu e nai sulu malumalumu? Raica, o ira sa vakasulumi vakaiukuuku, ka daukana tiko, e ra sa tiko ga e na nodra vale na turaga levu.

26 Ia na cava dou sa lakova mo dou raica? A profita? Io, au sa kaya vei kemudou, e dua sa uasivi vei e dua na profita.

27 O koya oqo, sa volai vakane, Raica, au sa tala yani na noqu vakasaubuta ematamu, ena caramaka na nomu sala ematamu.

28 Niu sa kaya vei kemudou, Vei ira *kecega* sa sucu mai na alewa sa sega e dua sa levu cake vei Joni na Papitaiso; ia ko koya sa lailai sara e na matanitu ni Kalou sa levu cake vei koya.

29 Ia ko ira kecega e ra rogoca, kei ira na pupilikani, e ra vakadinadina vua na Kalou, ni ra sa papitaisotaki e na papitaiso i Joni.

30 Ia ko ira na Farasi kei ira talega na vunivunau e ra sa cata ni lewai ira na Kalou, a ra sa sega ni papitaisotaki vua.

31 ¶ A sa kaya na Turaga, A cava meu vakatautauvatataki ira kina na tamata e nai tabatamata oqo? se ra tautauvata beka kei na cava?

32 E ra sa tautauvata kei na gone sa tiko vata e na rara ni veivoli, ka veikaciyaki, ka kaya, Keitou sa dauuvuca na bitu vakatagi vei kemudou, ia dou sa sega ni meke *kina*: keitou sa dautagi vei kemudou, ia dou sa sega ni tagi *tale*.

33 Ni sa lako mai ko Joni na Papitaiso ka sega ni daukana se gunu waini; ia dou sa kaya, Sa curumi koya na tevoro.

34 Ia ka sa lako mai na Luve ni tamata, a sa kana ga ka gunu ga, ia dou sa kaya, Raica na tamata daukana, ka daugunu waini, a wekadra na pupilikani kei na tamatai valavala ca!

35 Ia ka sa vakadinadina na vuku ko ira kecega na luvena.

36 ¶ A sa masuti koya e dua na Farasi me kana vata kaya. A sa curu ki na vale ni Farasi ko koya, ka tiko sobu me kana.

37 Ka raica, sa dua na alewa e na koro, na alewai valavala ca, ni sa kila ni sa tiko ko *Jisu* e na vale ni Farasi me kana, sa kauta mai na tavaia alapasata ni waiwai.

38 A sa tu e na dakuna e yavana ka tagi, a sa vakatekivu me vakasilima na yavana e na wai ni matana, a sa quata e na drau ni uluna, a sa daureguca na yavana, ka lumuta e na waiwai.

39 Ia ni sa raica na Farasi sa tarogi koya me kana, sa vosa lo elomana, ka kaya, Kevaka sa dua

na profita na tamata oqo, sa kila se ko cei na alewa oqo sa tarai koya kei na nonai valavala talega; ni sa alewai valavala ca.

40 A sa vosa ko Jisu ka kaya vua, Saimoni, sa dua na ka kau sa via tarogi iko. Sa kaya ko koya, Vakavuvuli, kaya ga mai.

41 Sa dua na turaga sa lewe rua na tamata e rau sa tawa vakaivolitaka vua; e dua e lima na drau nai lavo, e dua tale *e nai lavo* e limasagavulu.

42 Ia ni sa sega na nodrau ka me rau vakaivolitaka *vua*, sa qai vakadodonu ga vei rau *me rau kakua ga ni vakaivolitaka vua*. Tukuna mai *vei au*, o cei vei rau ena lomani koya vakalevu?

43 A sa vosa ko Saimoni ka kaya *vua*; Au sa vakasama, ko koya sa levu na nonai lavo sa sega ni vakaivolitaki. Sa kaya vua ko koya, O sa lewa vakadodonu.

44 A sa vuki vaka vua na alewa ko koya, ka kaya vei Saimoni, O sa raica na alewa oqo, ne? Au sa curu ki na nomu vale, sa sega na wai ko sa solia *meu silima kina* na yavaqu; ia ka sa vakasilima na yavaqu na alewa oqo e na wai ni matana, a sa quata e na drau ni uluna.

45 O sa tawa reguci au: ia ko koya sa sega ni cegu ni daureguca na yavaqu niu sa curu mai.

46 O sa sega ni lumuta na uluqu: ia na alewa oqo sa lumuta na yavaqu e na waiwai.

47 O koya oqo kau sa kaya kina vei iko, A nonai valavala ca, e vuqa, ia ena sega sara ni cudruvi kina; a sa lomani *au* vakalevu kina: ia ko koya sa lailai ga na nonai valavala ca sa tawa cudruvi, ena lomani *au* vakalailai.

48 A sa kaya vua ko koya, O na tawa cudruvi e na vuku ni nomui valavala ca.

49 Ia ko ira e ra sa tiko kaya me kana e ra sa vakatekivu me ra kaya vakai ira, O cei oqo sa kaya talega me kakua ni cudruvi nai valavala ca?

50 A sa kaya ko *Jisu* vua na alewa, Sa vakabulai iko na nomu vakabauta; lako e na vakacegu.

A WASE VIII.

Sa lako ki na veikoro ko Jisu me vunau, 1—3. *Sa cavuta na vosa vakatautauvata ni tamata sa daukaburaka na sila, kei na kenai balebale*, 4—15. *Sa yaga na vuku ni da vakavulici ira na lialia*, 16—18. *Sa tukuni ira ko Jisu e ra veiwa dina*, 19—21. *Sa vakabulai ira na nona tisaipeli mai na cava eloma ni wai*, 22—25. *Sa vakatala tani na tevoro*, 26—40. *Sa vakabuladua na alewa sa tauvi turidraba lavu, kei na luve i Jairo talega*, 41—56.

ASA yaco emuri, ni sa lako voli ko koya e na veikoro lelevu kecega kei na veikoro *lalai* kecega, ka vunau ka tukuna nai tukutuku vinaka ni matanitu ni Kalou; a *ra sa tiko* kaya na lewe tinikarua,

2 Kei na alewa talega eso, sa vakabulai mai vei ira na yalo ca kei na malumalumu, e dua ko Meri Makatelini, sa lako tani vua na tevoro e vitu,

3 Kei Joana na wati i Kusa na matanivanua nei Erota, kei Susana, kei ira tale e ra lewe vuqa, e ra sa qaravi koya e na nodra yau.

4 ¶ Ia ni sa lewe vuqa sa soqonivata, ni ra sa lako mai vei koya mai na veikoro lelevu, sa vosa *vei ira* e na vosa vakatautauvata, *ka kaya*,

5 Sa dua nai vakatau ni were sa laki kaburaka na nona vua ni *sila*; ia ni sa kaburaka lako, sa lutu eso e na tutu ni sala; a sa buturaki sobu, a ra sa mai kania na manumanu ni lomalagi.

6 A sa lutu eso e na vatu; a sa tubu cake, ka qai malai sara, ni sa sega ni suasua.

7 A sa lutu eso ki na veiwa vakavotona; a sa tubu cake kaya na veiwa vakavotona, ka vakaruguta.

8 A sa lutu eso ki na vanua vinaka, a sa tubu cake ka vuataka e drau. Ia ni sa vosataka oti na ka oqo, sa kaci, O koya e vakaqara daligana me rogoca rawa, me mani rogoca sara.

9 A sa tarogi koya na nona tisaipeli, ka kaya, A cava beka nai *balebale ni* vosa vakatautauvata oqo?

10 A sa kaya ko koya, Sa soli vei kemudou me kila rawa na ka vuni ni matanitu ni Kalou; vei ira ga na tani *sa tukuni ga* e na vosa vakatautauvata; me ra raica ka sega ni kunea dina, ka rogoca ka sega ni kila dina.

11 Ia na vosa vakatautauvata sa vakaoqo: A sila, na vosa ni Kalou.

12 O ira e ra vaka na tutu ni sala, e ra sa rogoca; a sa qai lako mai na tevoro, a sa kauta tani na vosa mai na yalodra, de ra vakadinata ka bula kina.

13 O ira e ra vaka na vatu, e ra sa rogoca, ka vakadinata na vosa e na reki; a sa sega na wakadra, a ra sa vakadinata vakadede vakalailai ga, a sa qai yaco na gauna ni dauveretaki a ra sa bale tale.

14 Ia ko koya *sa vaka na sila* sa lutu ki na veiwa vakavotona, sa vakai ira e ra sa rogoca, a ra sa lako sara yani, a ra sa vakaruguti e na nuiqawaqawa kei na yau kei na marau ni noda bula oqo, a ra sa sega kina ni vakavuana me dreu.

15 Ia ko koya e na vanua vinaka, sa vakai ira e ra sa yalo dina ka vinaka, a ra sa rogoca na vosa, ka vakabauta, ka vakavuana e na vosota.

16 ¶ Sa sega na tamata, sa vakacaudreva na cina, ka laki ubia e na rubu, se virikotora eruku ni mocemoce; sa virikotori ga e na kenai tutu, me ra raica na *kena* rarama ko ira sa curu mai.

17 Ni sa sega e dua na ka sa vuni, me kakua ni vakaraitaki; se tabonaki, me kakua ni kilai se kauti votu mai.

18 O koya oqo mo dou qarauni kemudou kina, se dou rogoca vakaevei; ni na soli ga vua, *sa yaga vua* na ka sa tu vua; ena kauti tani vua na ka sa tu dina vua, sa sega ni *yaga* vua.

19 ¶ Sa qai lako mai vua na tinana kei na tacina, a ra sa sega ni yaco dina vua e na vuku ni veidrigidrigi.

20 A sa tukuna vua eso ka kaya, A tinamu kei iratou na tacimu e ratou sa tu etautuba, a ratou sa via raici iko.

21 A sa vosa ko koya ka kaya vei ira, A tinaqu kei na taciqu ko ira oqo e ra sa rogoca na vosa ni Kalou, ka cakava.

22 ¶ A sa yaco e na dua na siga, sa vodoka e dua na waqa kei ira talega na nona tisaipeli; a sa kaya vei ira ko koya, Tou lako ki tai kadua ni namo. A ra sa lako yani.

23 Ia ni ra sa soko sa moce ko koya; a sa lako sobu mai na cagi cava e na namo; a ra sa luvu, ka voleka ni mate.

24 A ra sa lako mai vei koya, ka vakayadrata, ka kaya, Turaga, turaga, eda sa rusa. Sa qai tu cake ko koya, ka vunauca na cagi kei na wasa cudrucudru; ka rau sa cegu kina, a sa maravu.

25 ¶ A sa kaya vei ira ko koya, Evei na nomudou vakabauta? A ra sa rere, ka veivosaki vakai ira ka kaya, E vakaevei nai valavala ni tamata oqo! ni sa vosa ki na cagi kei na wai, a rau sa talairawarawa vua.

26 ¶ A ra sa yaco ki na nodra vanua na kai Katara, sa donui Kalili.

27 Ia ni sa sobu yani ki vanua ko *Jisu*, sa sota kaya e dua na tamata mai na koro, sa tiko vakadede vua na tevoro, a sa sega na nonai sulu, se tiko e vale, e nai bulubulu ga.

28 Ia ni sa raici Jisu, sa qoqolou cake, ka bale sobu ematana, ka tabalaka cake na domona *ka kaya*, A cava ko mai kitaka vei au, Jisu,

o iko na Luve ni Kalou Cecere Sara. Au sa vakamasuti iko, kakua ni vakararawataki au.

29 (Ni sa kaya oti ko *Jisu* vua na yalo tawa savasava me lako tani vua na tamata. Ni sa tauvi koya wasoma; a ra sa vauci koya e na sinucodo kei na wa me vakatawa; a sa drutilaka nai vesu, a sa vakasavi koya na tevoro ki na veikau.)

30 A sa tarogi koya ko Jisu, ka kaya, O cei na yacamu? A sa kaya ko koya, O Lijioni; ni ra sa lewe vuqa na tevoro e ra sa curuma.

31 A ra sa vakamasuti *Jisu* me kakua ni kaya vei ira me ra lako yani ki bulu.

32 A sa dua na qele ni vuaka e vuqa sa vakani e na ulunivanua: a ra sa masuti koya me laivi ira me curumi ira. A sa laivi ira ko koya.

33 A ra sa qai lako tani e na tamata ko ira na tevoro, a ra sa curuma na *qele ni* vuaka; a ra sa dro sara na qele *ni vuaka kecega* ka rikaisavu ki na namo, a ra sa ora.

34 Ia ko ira sa vakani *ira* ni ra sa raica na ka sa caka, e ra sa dro, ka laki tukuna ki na koro kei na vanua.

35 A ra sa qai lako yani me ra raica na ka sa caka; a ra sa lako mai vei Jisu, a ra sa kunea na tamata, sa lako tani vua na tevoro, sa tiko eruku ni yava i Jisu, a sa vakaisulu, ka yalomatua; a ra sa rere.

36 O ira talega e ra sa raica e ra sa tukuna na ka sa bula kina ko koya ka tiko vua na tevoro.

37 ¶ Sa qai masuti koya me lako tani vei ira ko ira kecega na lewe vuqa e na yasa i Katara: ni sa tauvi ira na rere levu; a sa vodoka tale na waqa ko koya, ka lesu tale yani.

38 Ia na tamata sa lako tani vua na tevoro sa masuti koya me laki tiko *vakadua* kaya; a sa vakatalai koya tani ko Jisu, ka kaya,

39 Lesu tale yani ki na nomu vale, ka tukuna na ka levu sa cakava vei iko na Kalou. A sa lako ko koya, ka tukuna ki na koro kecega ko ya na ka levu sa cakava vua ko Jisu.

40 A sa yaco ni sa lesu tale ko Jisu, e ra vakacegui koya ko ira na lewe vuqa: ni ra sa waraki koya kecega.

41 ¶ Ka raica, sa dua na tamata ko Jairo na yacana, na turaga ni vale ni lotu, sa lako mai ka bale sobu eruku ni yava i Jisu, ka masuta me lako ki na nona vale:

42 Ni sa dua bauga na luvena, a gonealewa, e tinikarua na nona yabaki, a sa *davo ga ka* voleka ni mate sara. Ia ni sa lako ko koya e ra drigiti koya na lewe vuqa.

43 ¶ A sa dua na alewa sa tauvi turidrabalavu e na yabaki e *tini*karua, ia na nona ka kecega sa tu vua me bula kina sa volitaka vei ira na matai ni mate, a sa sega ni bula vua e dua,

44 A sa lako mai ki na daku i *Jisu*, ka tara nai tutu ni nonai sulu; a sa tirimudu vakasauri kina nai davedave ni nona dra.

45 A sa kaya ko Jisu, O cei sa tarai au? Ni ra sa cakitaka kecega, sa kaya ko Pita kei ira sa tiko vata kaya, Turaga, sa vakasoosoi iko na lewe vuqa ka drigiti *iko*, ia ko sa taroga, O cei sa tarai au?

46 A sa kaya ko Jisu, Sa dua sa tarai au: niu sa kila ni sa lako tani vei au na kaukaua.

47 Ia ni sa kila na alewa ni sa sega ni vuni, sa lako mai ka *sau*taninini, ka bale sobu e na *mata* i *Jisu*, ka tukuna vua e na matadra kecega na lewe vuqa na vuku ni ka sa tarai koya kina, kei na nona bula vakasauri kina.

48 A sa kaya vua ko koya, Luvequ na alewa, mo lomavinaka; sa vakabulai iko na nomu vakabauta; lako e na vakacegu.

49 ¶ Ia ni sa vosa tiko, sa lako mai e dua mai *na nona vale* na turaga

ni vale ni lotu, ka kaya vua, Sa mate sara na luvemu na gonealewa; kakua ni vakaocoi koya wale na Turaga.

50 Ni sa rogoca ko Jisu, sa vosa vua ka kaya, Kakua ni rere: vakabauta ga, ena vakabulai *na gonealewa.*

51 Ia ni sa yaco ki na vale, sa sega ni laiva e dua me curu kina, o iratou ga ko Pita, kei Jemesa, kei Joni, kei na tama ni gonealewa kei na tinana.

52 A ra sa tagi kecega, ka tagicaka: a sa kaya ko koya, Kakua ni tagi; ni sa sega ni mate sara, sa moce ga.

53 A ra sa dredrevaka sara, ni ra sa kila sa mate sara.

54 A sa vakatalai ira kece ki tautuba, ka taura na ligana, ka kaci, ka kaya, Gonealewa, tu cake.

55 A sa lesu tale mai na yalona, a sa tu cake sara; a sa kaya ko koya me solia eso na kena.

56 A rau sa kidacala sara na nona qase; a sa vakarota vei rau ko koya me rau kakua ni tukuna vua e dua na ka sa caka.

A WASE IX.

Sa talai ira na nona tisaipeli ko Jisu me ra cakava na ka mana ka vunautaka nai rogorogo vinaka, 1—6. *Sa via raici Jisu ko Erota,* 7—9. *Sa vakani ira na lewe vuqa ko Jisu e na kakana e lailai, ka vakavulici ira na nona tisaipeli, ka mataliu ematadra, ka vakavulici ira tale,* 10—56. *Eso sa via muri Jisu, a ra sa sega ni via biuta na ka kecega,* 57—62.

SA qai kacivi ira na nona tisaipeli e tinikarua me ra soqonivata, a sa solia vei ira na kaukaua me ra rawai ira kecega na tevoro, me ra vakabulai ira talega na mate.

2 A sa talai ira ko koya me ra vunautaka na matanitu ni Kalou, ka vakabulai ira na mate.

3 A sa kaya ko koya vei ira, Kakua ni kauta e dua na ka e na nomudou lako, kakua ga nai titoko, se na taga, se na madrai, se nai lavo; se yarua na nomudoui curucuru.

4 Ia na vale kecega dou na curu kina, tiko ga kina, ka lako tani tale kina.

5 Ia ko ira vakaaduaga ena sega ni vakacegui kemudou, ni dou sa lako tani e na koro ko ya, kuretaka sara na kuvu ni soso mai na yavamudou nai vakatakilakila vei ira.

6 A ra sa lako yani, a ra sa lako ki na veikoro, ka vunautaka nai rogorogo vinaka, ka vakabulai *ira na mate* e na veiyasana.

7 ¶ A sa rogoca ko Erota na turaga na ka kecega sa cakava: a sa kidroa kina, ni sa kaya eso, sa tu cake tale mai na mate ko Joni;

8 *Sa kaya* eso, sa rairai mai ko Ilaija; eso tale, sa tu cake tale e dua na profita eliu.

9 A sa kaya ko Erota, Au sa tamusuka na ulu i Joni: ia ko cei beka oqo, au sa rogoca kina na ka oqo? A sa via raici koya.

10 ¶ Ia ko ira nai aposila, ni ra sa lesu tale mai, e ra sa tukuna vua na ka kecega e ra sa kitaka. A sa kauti ira lo vakai ira ki na tikina vuni ki na *yasa ni* koro na yacana ko Peceseita.

11 Ia ko ira na tamata, ni ra sa kila, e ra sa muri koya; a sa vakacegui ira ko koya, a sa vosa vei ira e na ka ni matanitu ni Kalou, a sa vakabulai ira e ra sa mate.

12 Ia ni sa kala na siga, sa lako mai vei koya ko ira na tinikarua, ka kaya vua, Vakatalai ira tani na lewe vuqa, me ra lako ki na veikoro kei na veiyasana sa vakavolivolita, me ra moce, ka cakava na kedra: ni da sa tiko eke e na vanua lala.

13 A sa kaya ko koya vei ira, Dou solia vei ira me ra kana. A ra sa kaya, Sa sega ga na ka vei keitou e lima walega nai buli madrai kei na ika e rua; se me keitou lako ka volia na kakana me kedra kecega na lewe vuqa oqo.

14 Ni ra sa lewe lima na udolu

na tagane. A sa kaya ko koya vei ira na nona tisaipeli, Kaya me ra tiko sobu me yalimasagavulu me tiko vata.

15 A ra sa kitaka vakakina, a ra sa kaya me ra tiko sobu kecega.

16 Sa qai taura ko koya nai buli madrai e lima kei na ika e rua, a sa ta cake ki lomalagi, ka vakavinavinaka, ka dovia, ka solia vei ira na tisaipeli me ra virikotora e na matadra na lewe vuqa.

17 A ra sa kana, ka mamau kecega: a sa kau tani na vo ni kakana sa vo vei ira e tinikarua nai su.

18 ¶ A sa yaco, ni sa tiko duaduaga ka masu, e ra tiko talega kaya na nona tisaipeli: sa tarogi ira ko koya, ka kaya, E ra sa kaya na lewe vuqa se ko cei koi au?

19 A ra sa vosa ka kaya, O Joni na Papitaiso; *sa kaya* oso, O Ilaija; *sa kaya* eso, Sa tu cake tale mai e dua na profita eliu.

20 Sa qai kaya vei ira ko koya, Ia dou sa kaya se ko cei koi au? Sa vosa ko Pita ka kaya, A Mesaia ni Kalou.

21 A sa vosa matua vei ira, ka vakarota vei ira me ra kakua ni tukuna vua e dua na ka ko ya;

22 A sa kaya, Ena levu na ka *ca* ena vosota na Luve ni tamata, a ra na biuti koya koi ira na qase kei ira na bete levu kei ira na vunivola, ena vakamatei, ka vakaturi cake tale *mai na mate* e nai ka tolu ni bogi.

23 ¶ A sa kaya vei ira kecega, Kevaka e dua sa via muri au, me kakua sara ni muria na yalona, me colata na nona kau veilatai e na veisiga, ka muri au.

24 O koya yadua sa via maroroya na nona bula, ena vakayalia: o koya ena via vakayalia na nona bula e na vukuqu, ena vakabula.

25 Ia ka cava na kena yaga vua na tamata, kevaka sa rawati vuravura kece me nona, ka vakayalia na yalona se biu tani?

26 Ia ko koya yadua ena madua e na vukuqu kei na vuku ni noqu vosa, ena madua kina vua na Luve ni tamata, ni na lako mai e na nonai ukuuku, kei na nei Tamana, kei na nodra na agilose yalosavasava.

27 Ia kau sa kaya dina vei kemudou, Sa tu ga eke eso, e ra na tawa tovolea na mate, e ra na *raica* mada eliu na matanitu ni Kalou.

28 ¶ Ia ka sa oti na vosa oqo ka qai bogi walu, sa kauti Pita kei Joni kei Jemesa, ka lako cake ki na ulunivanua me masu.

29 Ia ni sa masu tiko ko koya, sa matalia na matana, a sa vulavula ka lumilumisa na nonai sulu.

30 Ka raica, e le rua na tamata sa veivosaki kei koya, oi rau ko Mosese kei Ilaija:

31 E rau sa rairai mai e nai ukuuku, ka rau vosa *vua* e na vuku ni nona mate ena vakayacora mai Jeruselema.

32 A sa bibi e na moce ko Pita kei rau e ratou sa tiko kaya: ia ni ratou sa yadra mai, e ratou sa raica na nonai ukuuku, kei rau na tamata e rau le rua sa tu vata kaya.

33 A sa yaco, ni rau sa lako tani vua, sa kaya ko Pita vei Jisu, Turaga, sa vinaka vei kedatou me datou tiko ga eke: e vinaka me keitou tara na vale e tolu: e dua vei iko, e dua me nei Mosese, e dua me nei Ilaija: ia ka sa sega ni kila na ka e kaya.

34 Ni sa vosa tiko vakaoqo, sa dua na o sa lako mai, ka vakarurugi ira: a ra sa rere ni ra sa *curu* ki na o.

35 A sa dua na vosa sa lako mai na o, ka kaya, Oqori na noqu Gone ni tiko: dou rogoci koya.

36 Ia ni sa oti na vosa ko ya, sa kune duaduaga ko Jisu. A ratou sa vunia ga, a ratou sa sega ni tukuna vua e dua e na gauna ko ya e dua na ka e ratou sa raica.

37 ¶ A sa yaco e na sabogibogi, ni ratou sa lako sobu mai na uluni-

vanua, e ra lewe vuqa sa veitata kaya.

38 Ka raica, sa dua vei ira na lewe vuqa sa qoqolou cake, ka kaya, Turaga, au masuti iko, mai raica na luvequ na tagane; a luvequ duaduaga.

39 Ka raica, sa dua na yalo sa tauri koya, a sa qoqolou vakasauri kina; a sa drebasuka ka sa qai tubuirakivuso, a sa vakanara ka dredre ni lako tani vua.

40 Ia kau sa masuti ira na nomu tisaipeli me ra vakasavi koya tani; a ra sa sega ni rawata.

41 A sa vosa ko Jisu ka kaya *vei ira*, Oi kemudou nai tabatamata tawa vakabauta ka yalo vakatani, e bogi vica vata meu tiko kei kemudou, ka vosoti kemudou? Kauta mai na luvemu kike.

42 Ia ni sa lako mai, sa vakabalea na tevoro, ka drebasuka. A sa vunauca na yalo tawa savasava ko Jisu, a sa vakabula na gone, a sa solia *tale* vei tamana.

43 ¶ A ra sa kidacala kecega e na kaukaua levu ni Kalou. Ia ni ra sa kidacala kecega e na vuku ni ka kecega sa cakava ko Jisu, sa kaya ko koya vei ira na nona tisaipeli,

44 E vinaka me lutu sobu ki na daligamudou na vosa oqo: ni na soli yani na Luve ni tamata ki na ligadra na tamata.

45 A ra sa sega ni kila na vosa ko ya, a sa vuni ga vei ira, a ra sa lecava: a ra sa rere talega ni tarogi koya e na vosa ko ya.

46 ¶ Sa qai tubu na veileti vei ira, se ko cei *vei ira* ena uasivi cake vei ira.

47 Ni sa raica ko Jisu na nanuma ni yalodra, sa kauta e dua na gone lailai, ka vakatura voleka vua,

48 A sa kaya vei ira, O koya yadua sa vinakata na gone lailai oqo e na vuku ni yacaqu sa vinakati au: o koya yadua ena vinakati au sa vinakati koya *talega* sa talai au mai: ni na uasivi cake vei kemudou kecega, ko koya sa lailai sara.

49 ¶ Sa qai vosa ko Joni ka kaya, Turaga, keitou sa raica e dua sa vakasavi ira na tevoro e na yacamu; a keitou sa tarova, ni sa sega ni muri keda.

50 A sa kaya ko Jisu vua, Kakua ni tarova, ni sa nodai to ko koya sa sega ni noda meca.

51 ¶ Ia ni sa yaco dina na gauna me kau kicake ko koya, sa vakaqara matua na matana me lako kivaka ki Jeruselema.

52 A sa tala nai talatala me ra liu ematana: a ra sa lako, ka curu ki na dua na nodra koro na kai Sameria, me ra vakarautaka na kena.

53 A ra sa tawa vakacegui koya ni sa vakaqara na matana me vaka ni sa via lako ki Jeruselema.

54 Ni sa raica *oqo* koi rau na nona tisaipeli ko Jemesa kei Joni, e rau sa kaya, Turaga, o sa vinakata beka me keirau kaya me lutu sobu mai lomalagi na bukawaqa, me vakamai ira me vaka na ka sa kitaka ko Ilaija?

55 A sa vuki ko *Jisu*, ka vunauci rau, ka kaya, Drau sa sega ni kila nai valavala ni yalomudrau.

56 Ni sa sega ni lako mai na Luve ni tamata me vakamatei ira na tamata, me vakabulai *ira* ga. A ra sa lako ki na koro kadua.

57 ¶ A sa yaco, ni ra sa lako e na sala, sa dua na tamata sa kaya vua, Turaga, au na muri iko ki na veivanua ko na lako kina.

58 Sa kaya vua ko Jisu, Sa tu ga vei ira na fokise na nodra qara, vei ira talega na manumanu ni lomalagi na nodrai roro; ia na Luve ni tamata sa sega vua na tikina me no kina na uluna.

59 A sa kaya ko koya vua e dua tale, Muri au. A sa kaya ko koya, Turaga, laivi au ga meu lako mada ka buluti tamaqu.

60 Sa kaya vua ko Jisu, Laiva ga na mate me ra buluta nodra mate; ia ko iko, mo laki vunautaka na matanitu ni Kalou.

61 A sa dua talega sa kaya, Turaga, au na muri iko; ia mo laivi au ga meu lako mada me veikidavaki kei ira e ra sa tikò e noqu vale.

62 A sa kaya vua ko Jisu, E sega e dua na tamata, me laki taura nai sivi yara, ka qai rai vuki tale ki dakuna, me yaga e na matanitu ko lomalagi.

A WASE X.

Sa talai ira na tisaipeli e lewe vitusagavulu ko Jisu me ra vunau ka kitaka na cakamana, 1—16. *Sa vakavulici ira me ra yalomalumalumu, ka marau, ni sa volai na yacadra mai lomalagi,* 17—20. *Sa reki ko Jisu e na vuku ni lewa i Tamana, a sa tukuna vei ira na nona tisaipeli ni ra sa kalougata sara,* 21—24. *Sa tukuna vua e dua na vunivunau na cakacaka e dodonu me kitaka vua na Kalou, vei ira talega na tamata,* 25—37. *Sa vunauci Marica, ka dokai Meri,* 38—43.

SA oti na ka oqori a sa lesi ira na Turaga e dua tale na lewe vitusagavulu, ka talai ira me ra lako yarua ematana ki na veikoro kei na veitikina, sa via lako kina ko koya.

2 O koya oqo sa vosa kina vei ira, E dina ni sa yabaki vakalewe sara oqo, a ra sa lewe lailai ga nai vakatau ni were; o koya oqo mo dou masuti koya kina nai Taukei ni were, me talai ira nai vakatau ni were ki na nona veiwere.

3 Dou lako: raica, au sa talai kemudou yani me vaka na gone ni sipi e na kedra maliwa na wolifa.

4 Kakua ni colata na taga ni lavo, se na taga ni kakana, se nai vava: kakua ni veikidavaki kaya e dua e na gau ni sala.

5 Ia na vale yadua dou sa curu kina, kaya mada eliu, *Me yaco* na veivakacegui e na vale oqo.

6 Ia kevaka sa tiko kina na luve ni veivakacegui, ena tu sara kina na nomudou veivakacegui; kevaka e yali, ena lesu tale vei kemudou.

7 E na vale ga ko ya dou tiko ga kina, dou kania ka gunuva na ka e ra sa solia; ni sa ka dodonu vua na daucakacaka na kenai voli. Dou kakua ni veilakoyaki ki na veivale *me moce kina.*

8 Ia na koro kecega dou curu kina, a ra sa vakacegui kemudou, kania na ka e ra sa virikotorae na matamudou.

9 Vakabulai ira na mate e ra sa tiko kina, ka kaya vei ira, Sa volekati kemudou na matanitu ni Kalou.

10 Ia na koro yadua dou sa curu kina, a ra sa sega ni vakacegui kemudou, dou lako ki na kena sala, ka kaya,

11 A kùvu ni soso ni nomudou koro, sa kabiti keitou, keitou sa quaraka tale vei kemudou; ia dou kila dina ga na ka oqo, ni sa volekati kemudou na matanitu ni Kalou.

12 Ia kau sa kaya vei kemudou, Ena ca vakalailai ko Sotoma e na siga ko ya ena ca vakalevu na koro ko ya.

13 Ena ca vei iko, Koreseni! ena ca vei iko, Peceseita! kevaka e caka mai Taira kei Saitoni na cakacakamana sa caka vei kemudrau, e rau a sa veivutuni makawa, ka tiko e nai sulu taqarotu kei na dravusa.

14 Ia ko Taira kei Saitoni e rau na ca vakalailai e na siga ni lewa, oi kemudrau drau na ca vakalevu.

15 O iko talega, Kapeniuma, o sa lave cake mada ki lomalagi, o na biu sobu tale ki etesa.

16 O koya sa rogoci kemudou sa rogoci au; o koya sa cati kemudou sa cati au; o koya sa cati au sa cati koya sa talai au mai.

17 ¶ A ra sa tale mai ko ira na lewe vitusagavulu e na marau, ka kaya, Turaga, e ra sa malumalumu vei keitou na tevoro e na vuku ni yacamu.

18 A sa kaya ko koya vei ira, Au

sa raici Setani ka sa lutu sobu mai lomalagi me vaka na liva.

19 Raica, au sa solia vei kemudou na kaukaua mana mo dou butuki ira loa na gata kei na cikinovu batibasaga, mo dou rawa na kaukaua kecega ni meca: ena sega sara e dua na ka me vakacacani kemudou.

20 Ia dou kakua ni reki e na vuku ni ka vakaoqo, ni sa malumalumu vei kemudou na tevoro; ia ko koya oqo mo dou reki kina, ni sa volai na yacamudou mai lomalagi.

21 ¶ E na tiki ni siga dina ko ya sa reki sara kina ko Jisu e na yalona, ka kaya, Au sa vakavinavinaka vei iko, Tamaqu, na Turaga ni lomalagi kei vuravura, ni ko sa vunia na ka oqo mai vei ira na vuku kei na yalomatua, o sa vakatakila ga vei ira na gone lalai: sa vakakina, Tamaqu; ni sa vinaka ematamu me vakakina.

22 Sa solia mai vei au ko Tamaqu na ka kecega; ia ka sega e dua sa kilai *au* na Luvena, a Tamaqu duaduaga, se *dua e kila* na Tamaqu, oi *au* duaduaga na Luvena, kei koya sa vinakata na Luvena me vakatakilai *koya* vua.

23 A sa vuki vei ira na nona tisaipeli, ka vosa lo, Sa kalougata na matadra sa raica na ka dou sa raica;

24 Niu sa kaya vei kemudou, E ra lewe vuqa na profita kei na turaga levu e ra sa via raica na ka oqori dou sa qai raica, a ra sa sega ga ni raica; me ra rogoca talega na ka dou sa rogoca, a ra sa sega ga ni rogoca.

25 ¶ Ka raica, sa dua na vunivunau sa tu cake, ka vakatavolei koya vakaca, ka taroga, Turaga, a cava meu kitaka meu rawata kina na bula tawa mudu?

26 A sa kaya vua ko koya, A cava sa volai e na vunau? A cava ko sa wilika?

27 A sa vosa ko koya ka kaya, O na lomana na Turaga na nomu Kalou e na yalomu kecega, kei na nomu vu ni bula kecega, kei na nomu kaukaua kecega, kei na lomamu kecega; kei na nomu lewe ni koro me vakataki iko.

28 A sa kaya vua ko koya, O sa vosa vakadodonu: kitaka oqo, o na bula kina.

29 Ia ko koya, ni sa via vakadodonutaki koya, sa tarogi Jisu *tale*, O cei na noqu lewe ni koro?

30 A sa vosa ko Jisu ka kaya, Sa dua na tamata sa lako sobu mai Jeruselema ki Jeriko, a sa sikabotei ira na tamata daubutako, a ra sa luvata tani nonai sulu, ka laucoka, ka lako tani, a ra laiva *ka nanuma* sa kolai mate.

31 A sa lako walega mai e na sala ko ya e dua na bete; ia ni sa kunea, sa *lako voleka kina ka* lako tani yani.

32 Sa vakatalega kina e dua vei ira na mataqali i Livai, ni sa yaco ki na yasana ko ya, sa lako mai ka raica, a sa qai lako tani yani.

33 A sa dua na kai Sameria, ni sa lako voli, sa yaco ki na yasana sa koto kina; ia ni sa raica, sa lomana sara,

34 A sa lako vua, ka vauca na vanua sa laucoka, ka livia kina na waiwai kei na waini, ka vakavodoka ki na nona manumanu, ka kauta ki na bure ni vulagi, ka mararoya.

35 E na sabogibogi ni sa lako tani, sa taura e rua nai lavo, ka solia vua nai taukei ni bure, ka kaya vua, Mararoya; ia na ka tale ko volitaka, niu sa lako tale mai, au na sauma vei iko.

36 Mo lewa mai, se ko cei vei iratou na lewe tolu oqo, sa nona lewe ni koro sa sikabotei ira na daubutako?

37 A sa kaya, O koya ga sa lomana. A sa qai kaya vua ko Jisu, Mo lako, mo kitaka vakakina.

38 A sa yaco, ni ra sa lako voli, sa curu ko koya ki na dua na koro, a sa kauti koya ki na nona vale e dua na alewa na yacana ko Marica.

39 A sa dua na tacina na yacana ko Meri, sa tiko talega e na yava i Jisu, ka rogoca na nona vosa.

40 Ia ko Marica sa nuiqawaqawa ni sa daucakava na kena. a sa lako mai vei koya, ka kaya, Turaga, o sa wele ga ni sa laivi au na taciqu me qaravi *iko* duaduaga? kaya mada vua me keirau veivuke kaya.

41 A sa vosa ko Jisu ka kaya vua, Marica, Marica, o sa nuiqawaqawa ka yavala na lomamu e na vuku ni ka e vuqa:

42 Ia ka sa dua bauga na ka e yaga; a sa digitaka na ka vinaka ko Meri *me nonai tavi*, ena sega ni kauta tani vua.

A WASE XI.

Sa vakavulici ira na nona tisaipeli ko Jisu me ra daumasu, ni sa via solia na ka vinaka vei ira na Kalou, 1—13. *Sa vakasava tani e dua na tevoro e galu, a sa vunauci ira matua na Farasi e ra sa vosa ca, a sa tukuna vei ira na tamata na ka e ra sa kalougata kina,* 14—28. *Sa vukavulici ira na tamata, ka vunauci ira na Farasi, kei na vunivola, kei na vunivunau,* 29—54.

ASA yaco, ni sa masu ko koya e na dua na yasana, ni sa qai mudu, sa kaya vua e dua na nona tisaipeli, Turaga, vakavulici keitou me keitou masu, me vaka sa vakavulici ira talega na nona tisaipeli ko Joni.

2 A sa kaya vei ira ko koya, Ni dou sa masu, kaya, Tama i keitou mai lomalagi, me vakarokorokotaki na yacamu. Me yaco na nomu lewa. Me caka na nomu veitalia e vuravura, me vaka mai lomalagi.

3 Solia mai kivei keitou na kakana e yaga e na veisiga kecega.

4 Kakua ni cudruvi keitou e na neitoui valavala ca; ni keitou sa sega ni cudruvi e dua vei ira sai valavala ca vei keitou. Kaku ni laivi keitou ki na dauvere; ka vakabulai keitou mai na ca.

5 A sa kaya ko koya vei ira, O cei vei kemudou kevaka sa dua na wekana, a sa lako vua e na lomaloma ni bogi, ka kaya vua, Na wekaqu, solia mai vei au e tolu nai buli madrai;

6 Ni sa dua na wekaqu sa vakacegu e na *nonai* lakolako, a sa lako mai vei au, ia ka sa sega e dua na ka vei au meu virikotora ematana?

7 Ena qai vosa ko koya mai *loqi*, ka kaya, Kakua ga ni vakararawataki au; sa qai sogo na katuba, a keitou sa davo kei ira na gone e nai mocemoce; au sa sega ni tu cake rawa meu solia vei iko.

8 Au sa kaya vei kemudou, Kevaka e bese ni tu cake ka solia vua, ni sa wekana, e na vuku ni sa cikeva tiko ena tu cake ga ka solia na ka ena rauti koya.

9 Au sa kaya talega vei kemudou, Dou kerekere, ena soli vei kemudou; vakasaqara, dou na kunea; tukituki, ena dola vei kemudou.

10 Ni sa rawata ko koya yadua sa kerekere; a sa kunea ko koya sa vakasaqara; a sa dola vua sa tukituki.

11 Kevaka e dua na gone sa kere madrai vei kemudou e dua sa tamana, ena solia vua na vatu, se segai? kevaka *e kere* ika, ena solia vua na gata mei sosomi ni ika, se segai?

12 Kevaka ena kere yaloka, ena solia vua na cikinovu batibasaga, se segai?

13 Ia kevaka dou sa vakaoqo, ni dou sa yaloca, ka kila ga me solia na ka vinaka kivei ira na nomudou gone: ena vakatanievei na Tamamudou vakalomalagi ena sega beka ni solia vakalevu na Yalo Tabu kivei ira sa kerekere vua?

14 ¶ A sa vakasava tani na tevoro, a sa galu. Ia ni sa lako tani na tevoro, sa vosa na galu; a ra sa kidacala *kina* na tamata.

15 A sa kaya eso vei ira, Sa vakasava tani na tevoro ko koya e na vuku i Pelesepupe na nodra turaga na tevoro.

16 O ira tale eso, e ra sa dauvakatovolea vakaca, ka taroga nai vakatakilakila mana mai lomalagi.

17 Ia ko koya ni sa kila na nodra nanuma, sa kaya vei ira, A matanitu kecega sa veisei vakai koya sa vakarusai; ia na vale *sa veisei* vakai koya sa bale.

18 Ia kevaka sa veisei vakai koya ko Setani, ena tu dei rawa vakaevei na nona matanitu? ni dou sa kaya kau sa vakasavi ira na tevoro e na vuku i Pelesepupe.

19 Ia kevaka kau vakasavi ira na tevoro e na vuku i Pelesepupe, e ra vakasavi *ira* e na vuku i cei ko ira na nomudou gone? o ira ga oqo e ra na lewai kemudou.

20 Ia kevaka kau vakasavi ira na tevoro e nai qaqalo ni Kalou, sa qai dina sara ni sa yaco vei kemudou na matanitu ni Kalou.

21 Ni sa dua na qaqa sa taura ga na yaragi ni valu a sa namaka tu na nona vale, sa tu vinaka na nona yaya:

22 Ia ni sa dua tani na tamata sa uasivi vei rau e na qaqa sa lako vakaivalu vua, ka rawai koya, e sa kauta tani mai vua na yaragi ni valu sa vakararavi kina, a sa vota nai toki.

23 O koya sa sega ni totaki au, sa noqu meca: o koya sa sega ni kumunavata vei au, sa duibiubiuta.

24 Ni sa lako tani yani e na tamata na yalo tawa savasava, sa lako voli e na vanua dravuisiga, me vakasaqara nai vakavakacegu; ia ni sa tawa kunea, sa kaya, Au na lesu tale ki na noqu vale kau a lako tani mai kina.

25 Ia ni sa yaco *kina*, sa kunea ni sa tataviraki ka vakaiukuukutaki.

26 Sa qai lako ko koya, ka kauta vata kaya e lewe vitu tale na yalo e uasivi vei koya e na ca; a ra sa curuma, ka tiko ga vua: a sa qai ca vakalevu kina emuri na tamata ko ya, sa ca vakalailai ga eliu.

27 ¶ A sa yaco, ni sa vosa tiko vakaoqo, sa dua na alewa *sa tiko* vata kei ira na lewe vuqa sa tabalaka cake na domona, ka kaya vua, Sa kalougata na kete ko sa sucu mai kina, kei na sucu ko a sucuma.

28 A sa kaya ko koya, Ia ka sa kalougata vakalevu, ko ira sa rogoca na vosa ni Kalou, ka cakava.

29 ¶ Ia ni ra sa soqonivata na tamata ka veidrigidrigi, sa vakatekivu ko koya me kaya, Ai tabatamata ca oqo: e ra sa dautaroga nai vakatakilakila; ena sega nai vakatakilakila me soli kina, a ya ga nai vakatakilakila i Jona na profita.

30 Ni sai vakatakilakila ko Jona vei ira na kai Niniva, ena *vakatakilakila* vakatalega kina na Luve ni tamata vei ira nai tabatamata oqo.

31 Ena tu cake na radi ni ceva e na *siga ni* lewa me lewa nai tabatamata oqo, me ra cudruvi; ni sa lako mai ko koya mai na yalayala sara kei vuravura me rogoca na vuku i Solomoni; ka raica, sa dua eke sa uasivi cake vei Solomoni.

32 Ena tu cake na kai Niniva e na *siga ni* lewa me lewai ira nai tabatamata oqo, me ra cudruvi; ni ra sa veivutuni e na vuku ni vunau i Jona; ka raica, sa dua eke sa uasivi cake vei Jona.

33 Sa sega e dua, sa vakacaudreva na cina, me laki viritoka e na tikina vuni, se na ruku ni vakarau ni sila, a ya e nai tutu ni cina, me ra raica na *kena* rarama ko ira sa curu *ki vale*.

34 Ia na cina ni yagoda na matada: ia kevaka e vinaka na matamu, sa rarama sara kina na yagomu taucoko; ia kevaka e ca *na matamu*, sa butobuto sara kina na yagomu taucoko.

35 O koya oqo mo vakaraica kina de sa butobuto mai na rarama sa tu vei iko.

36 Kevaka sa rarama na yagomu taucoko, ka sega na tikina sa butobuto, ena rarama kece sara, me

vaka ni sa cinavi iko na cina sa caudre vinaka sara.

37 ¶ Ni sa vosa tiko ko koya, sa masuti koya e dua na Farasi me rau kana kaya e nai vakasigalevu: a sa curu *ki vale*, ka tiko sobu me kana.

38 Ia ni sa raica na Farasi, sa kidacala ni sa vakasigalevu ka sega ni vuluvulu mada eliu.

39 Sa qai kaya vua na Turaga, Ia koi kemudou na Farasi dou sa vakasavasavataka na bilo kei na dari etautuba, ia na lomamudou sa sinai e na daubutako kei nai valavala ca.

40 Dou sa yalowai, e sega beka ni cakava na tikina eloma ko koya sa cakava na tikina etaudaku?

41 Ia ka vinaka vei kemudou me solia na ka ni loloma mai na ka sa tu vei kemudou, ka raica, ena savasava vei kemudou na ka kecega.

42 Ia dou na ca, oi kemudou na Farasi! ni dou sa vakaisiganataka na botebotekoro, kei na riu, kei na co kecega ni were, ia na lewa dodonu kei na loloma ni Kalou dou sa vakalaiva ga; ia ka sa dodonu mo dou kitaka ga oqo, me kakua talega ni vakalaiva ko ya.

43 Dou na ca, oi kemudou na Farasi! ni dou sa dauvinakata nai tikotiko ni vuku e na vale ni lotu, kei na veikidavaki e na rara ni veivoli.

44 Dou na ca, oi kemudou na vunivola kei na Farasi, dauveivakaisini! ni dou sa vaka nai bulubulu sa tawa rairai, sa lako voli edelana na tamata ka tawa kila.

45 Sa qai vosa vua e dua na vunivunau, ka kaya, Vakavuvuli, ni ko sa vosa vakaoqo ko sa beitaki keitou talega.

46 Sa qai kaya ko koya, Dou na ca talega, oi kemudou na vunivunau! ni dou sa vakocokocoi ira na tamata e nai colacola e dredre sara ni colati, ia dou sa sega ni tara nai colacola ko ya e na dua na nomudoui qaqalo.

47 Dou na ca! ni dou sa tara na nodra vale ni bulubulu na profita, a ra sa vakamatei ira na nomudou qase.

48 E dina ya ni dou sa tukuni kemudou ni dou sa vinakata nai valavala ni nomudou qase; ni ra sa vakamatei ira *na profita*, ia dou sa tara na vale ni nodrai bulubulu.

49 O koya ga oqo sa vosa *kina* na vuku ni Kalou, *ka kaya*, Au na tala vei ira na profita eso kei nai aposila, e ra na vakamatei ira eso ka vakacacana:

50 Me ra tarogi kina nai tabatamata oqo, e na dra ni profita kecega sa vakadavei mai nai vakatekivu kei vuravura;

51 Sa vakatekivu vata kei na dra i Epeli ka yacova na dra i Sakaraia, o koya ka vakamatei e na tadrua ni tutunimadrali kei na vale *ni Kalou*; e dina kau sa kaya vei kemudou, Ena tarogi kina nai tabatamata oqo.

52 Dou na ca, oi kemudou na vunivola! ni dou sa kauta tani nai dola ni vuku: dou sa sega ni curu kina koi kemudou, ia dou sa tarovi ira talega e ra sa curu kina.

53 Ia ni sa kaya tiko vei ira na ka oqo, sa daucikeva vakalevu ni kere vosa vua ko ira na vunivola kei na Farasi me levu na ka me kaya,

54 A ra sa lawakitaka, a ra qara me ra taura e dua na ka mai na gusuna, me ra vakaucacataki koya kina.

A WASE XII.

Sa vakavulici ira na nona tisaipeli ko Jisu me ra kakua ni dauveivakaisini, se madua ni tukuni koya, se daukocokoco, se nuiqawaqawa e na ka vakavuravura, 1—30. *Me ra vakasaqara mada eliu na matanitu ni Kalou, me ra vakarau tu talega me ra vakacegui koya na Turaga ni sa qai lako mai,* 31—48. *Sa tukuna ni na levu na veicati ena tubu e na vukuna,* 49—53. *Sa vakavulici ira me ra yalomatua ka veilomani,* 54—59.

ENA gauna ko ya ni ra sa lewe vuqa sara na tamata sa soqonivata mai sa sega ni wili rawa a ra sa veibutuqaqi ga, sa vakatekivu ko koya me vosa mada eliu vei ira na nona tisaipeli *ka kaya*, Dou qarauni kemudou mai na leveni ni Farasi, a ya na dauveivakaisini.

2 Ni sa sega na ka sa ubi, me sega ni tukuni; se vuni, me sega ni kilai.

3 Ia na ka dou a tukuna e na butobuto, ena rogo votu; kei na ka dou sa tukuna e na daliga e na tikina vuni, ena tukuni mai e na dela ni vale.

4 Ia kau sa kaya vei kemudou na wekaqu, Dou kakua ni rerevaki ira e ra sa vakamatea *walega* na yago, ka sega tale na ka e ra cakava rawa.

5 Ia meu tukuna mada vei kemudou se ko cei mo dou rerevaka; Rerevaki koya, sa *rawata me* vakamatea, a sa rawata talega me biuta ki eli; io, au sa kaya tale vei kemudou, Dou rerevaki koya.

6 Sa volitaki na sivaro e lima e nai lavo lalai sara e rua, se segai? ia ka sega e dua vei iratou sa guilecavi e na mata ni Kalou.

7 Ia ka sa wiliki kecega na drau ni ulumudou. O koya oqo mo dou kakua ni rere kina: ni dou sa yaga vakalevu ka yaga vakalailai na sivaro e lewe vuqa.

8 Au sa kaya talega vei kemudou, O koya ena vakatusai au e na matadra na tamata, ena vakatusai koya talega na Luve ni tamata e na matadra na agilose ni Kalou;

9 Ia ko koya ena cakitaka *na nona kilai au* e na matadra na tamata, ena cakitaki e na matadra na agilose ni Kalou.

10 Ia ko koya ena vosa cataka na Luve ni tamata, ena rawarawa ga me kakua ni cudruvi kina; ia ko koya ena vosa vakacacataka na Yalo Tabu, ena dredre sara me kakua ni cudruvi kina.

11 Ia ni ra sa kauti kemudou mai ki na nodra vale ni lotu, vei ira talega na turaga ni vanua, kei na turaga ni lewa, dou kakua ni dauvakakananu *kiliu* se vakaevei se cava mo dou kaya, se cava mo dou tukuna.

12 Ni na vakavulici kemudou na Yalo Tabu e na tiki ni siga ko ya, e na ka e dodonu mo dou kaya.

13 ¶ A sa dua vei ira na lewe vuqa sa vosa mai vei koya, Vakavuvuli, kaya mada vua na tuakaqu me keirau veivota kaya na neirau yau.

14 A sa kaya vua ko koya, Tamata, o cei sa lesi au me turaga ni lewa se meu dauvota *na yau* vei kemudou?

15 A sa kaya vei ira ko koya, Dou raici kemudou, ka karoni kemudou mai na daukocokoco; ni sa sega ni bula *kalougata* na tamata e na vuku ni sa levu na ka sa tu vua.

16 A sa qai tukuna ko koya e dua na vosa vakatautauvata vei ira, ka kaya, Sa dua na tamata vutuniyau sa vakalewe vinaka sara na nona veiwere:

17 A sa qai nanuma *vakaoqo* elomana, ka kaya, A cava meu kitaka, ni sa sega na lololo e lalaga me bini kina na noqu lewe ni veiwere?

18 A sa qai kaya, Oqori ga kau na kitaka; au na basia na noqu lololo, ka tara tale eso e lelevu; au na qai binia kecega kina na noqu lewe ni veiwere kei na noqu yau.

19 Au na qai kaya ki na yaloqu, Yaloqu, sa levu na nomu yau sa bini tu ena rauta na yabaki e vuqa; mo vakacegu mada, mo kana, ka gunu, ka marau tiko.

20 Ia ka sa kaya vua na Kalou, O sa lialia, e na bogi ga oqo ena tarogi tale mai vei iko na yalomu: ena qai neicei na ka *kecega oqo*, ko sa vakarautaka?

21 Sa vakakina ko koya sa daubinia na yau me nona, a sa sega ni vutuniyau e na ka ni Kalou.

22 ¶ Sa qai kaya vei ira na nona tisaipeli, O koya oqo kau sa kaya

kina vei kemudou, Dou kakua ni nuiqawaqawa e na vuku ni nomudou bula, se cava mo dou kania; se na vuku ni yagomudou, se cava mo dou vakaisulu kina.

23 A ka levu na bula, a ka lailai na kakana; a ka levu na yago, a ka lailai nai sulu.

24 Nanuma na reveni: e ra sa sega ni kaburaka se kumunavata; sa sega na nodra vale ni yau se nodra lololo; a sa vakani ira na Kalou: ia dou sa yaga vakalevu sa yaga vakalailai ga na manumanu.

25 Ia ko cei vei kemudou ni sa nuiqawaqawa sa vakabalavutaka vakalailai kina na nona bula?

26 Ia kevaka dou sa sega ni cakava rawa na ka oqo e lailai walega, dou sa nuiqawaqawa e na ka sa vo e na vuku ni cava?

27 Dou vakananuma na viavia, se vakatakievei na kenai tubutubu: e ra sa sega ni daucakacaka, se tali; ia kau sa kaya vei kemudou, O Solomoni e na nonai ukuuku kecega sa sega ni vakaiukutaki me vaka e dua vei ira oqo.

28 Ia kevaka sa vakaisuluma vakaoqo na Kalou na co walega, sa tu edaidai e na veiwere, a sa biu ki na lovo e na sabogibogi; *ena* sega beka *ni kitaka* vakalevu cake vei kemudou, oi kemudou sa lailai na nomudou vakabauta?

29 Ia dou kakua ni dauvakasaqara na ka mo dou kania, se na ka mo dou gunuva, me kakua ni veitubutubuyaki na lomamudou.

30 Ni ra sa dauvakasaqara na ka kecega oqo na lewe ni veivanua kecega; a sa kila ga na Tamamudou ni sa yaga vei kemudou na ka kecega oqo.

31 ¶ Ia ka vinaka mo dou dauvakasaqara mada na matanitu ni Kalou; ena qai kenai kuri vei kemudou na ka kecega oqo.

32 Kakua ni rere, *noqu* qele ni sipi lailai; ni sa vinakata sara na Tamamudou me solia vei kemudou na matanitu.

33 Dou volitaka na ka sa tu vei kemudou, ka solia *valega* na ka ni loloma; vakarautaka vei kemudou na taga ni lavo ena sega ni madra, a yau mai lomalagi ena sega ni oti rawa, sa sega na daubutako sa torova, se na sarasara sa kania.

34 Ni na tu na yalomudou, e na vanua sa tu kina na nomudou *yau*.

35 Me vauci tiko ga na tolomudou; me caudre talega na nomudou cina;

36 Ia mo dou vaka na tamata e ra waraka na nodra turaga, me na lako tale mai na solevu ni vakawati; ni sa lako mai ka tukituki, me ra dolavi koya vakasauri sara.

37 Sa kalougata ko ira na tamata ko ya, ni na lako mai na turaga ka kunei ira ni ra sa vakatawa: e dina kau sa kaya vei kemudou, ena vauca nona wa ni sulu, ka kaya me ra tiko sobu ka kana, ena lako mai ko koya ka qaravi ira.

38 Ia kevaka ena lako mai ko koya e nai ka rua ni tiki ni bogi e vakatawai, se na tikina e tolu, ka kunei *ira* vakakina, e ra sa kalougata na tamata ko ya.

39 Ia na ka oqo dou kila ga, kevaka sa kila nai taukei ni vale na tiki ni bogi ena lako mai kina na daubutako, sa na vakatawa ga, ka sega ni laiva na nona vale me ravubasuki.

40 Ia dou vakararau tu talega vakakina: ni sa lako mai na Luve ni tamata e na tiki ni siga dou sa sega ni nanuma kina.

41 ¶ Sa qai kaya vua ko Pita, Turaga, o sa tukuna na vosa vakatautauvata oqo vei keitou walega, se vei ira kecega?

42 A sa kaya na Turaga, O cei nai talatala yalododonu ka vuku, ena lesia na nona turaga me lewa na nona lewe ni vale kecega, me solia *vei ira* na *kedrai* votavota e na kena siga?

43 Sa kalougata na tamata ko ya, o koya ena kunea na nona turaga,

ni sa lako tale mai, ni sa kitaka vakakina.

44 E dina kau sa kaya vei kemudou, Ena lesi koya me lewa na nona ka kecega.

45 Ia kevaka ena kaya e na lomana na tamata ko ya, Sa vakaberaberataka na nona lako tale mai na noqu turaga; ka vakatekivu me yaviti ira na lewe ni vale na tagane kei na vada, me daukana talega ka daugunu, ka daumateni:

46 Ena lako tale mai na turaga ni talatala ko ya e na siga sa sega ni namaka kina, kei na tiki ni siga ena tawa vakaraica kina; ena yaviti koya vakalevu e na kuita, ka solia me rai votavota vata kei na tawa vakabauta.

47 Ia nai talatala, sa kila na loma ni nona turaga, ka sega ni karoni *koya*, se cakava me vaka na lomana, ena yaviti vakalevu.

48 Ia ko koya sa tawa kila, ka kitaka na ka e dodonu me yaviti kina, ena yaviti vakalailai ga. Ni na tarogi vakalevu mai vua, sa soli vakalevu vua; e ra na taroga vakalevu na tamata, mai vua e ra sa solia vakalevu vua.

49 ¶ Au sa lako mai me biuta na bukawaqa ki vuravura; ia ka cava tale meu gadreva, kevaka sa vakacaudretaki tu?

50 Ia ka sa dua na noqu papitaiso meu papitaisotaki kina; a sa levu na noqu rarawa me yaco mada *oqo*!

51 Dou sa vakasama beka niu sa lako mai me solia na veivakacegui ki vuravura? au kaya vei kemudou, E segai, a veisei ga:

52 Ni sa vakatekivu vata kei na gauna oqo me na lewe lima e na dua na vale e ratou na veisei, ena veimecaki na lewe tolu kei rau na le rua, kei rau na lewe rua vei iratou na lewe tolu.

53 E ra na veimecaki na veitamani atagane; kei na veitinani alewa; kei na veivugona alewa.

54 ¶ A sa kaya talega vei ira na lewe vuqa, Ni dou sa raica ni sa tubu maira na o, dou sa kaya sara, Sa dua na uca sa lako mai; a sa vakasara kina.

55 Ia ni dou sa raica ni sa liwa na ceva, dou sa kaya, Ena buno mai: a sa yaco *vakakina*.

56 Oi kemudou na dauveivakaisini, dou sa kila rawa na mata ni lomalagi kei vuravura; ia ka vakaevei ni dou sa sega ni kila na gauna oqo?

57 Ia ka vakaevei, ni dou sa sega ni lewa vakai kemudou na ka e dodonu?

58 ¶ Ni drau sa lako kei na nomu meca vua na dauveilewai, gumatua mo drau veivinakati kaya, *ni drau sa lako vata* e na gau ni sala; do ko biu vua na turaga ni lewa, ena soli iko na turaga ni lewa vua nai talatala ni vanua, ka biuti iko ki na vale ni veivesu nai talatala.

59 Au sa kaya vei iko, O na sega sara ni lako tani tale mai kina, o na sauma kece mada nai lavo.

A WASE XIII.

Sa vunautaka na veivutuni ko Jisu, 1—5. *Sa tukuna na kau sa tawa vua*, 6—10. *Sa vakabula e dua na alewa*, 11—17. *Sa tukuna na vua ni musita kei na leveni talega*, 18—23. *Sa vakarota vei ira na nona tamata me ra gumatua; a sa vunauci Erota, kei Jeruselema*, 24—35.

SA tadu e na gauna dina ko ya eso na tamata e ra sa tukuni ira na kai Kalili, ni sa veiwakitaka vata ko Pailato na kedra dra kei na nodrai madrali.

2 A sa vosa ko Jisu ka kaya vei ira, Dou sa nanuma beka e ra sa uasivi vei ira kecega na kai Kalili e nai valavala ca ko ira na kai Kalili ko ya, ni sa yaco vei ira na ka vakaoqo?

3 Au kaya vei kemudou, E segai; ia kevaka dou sa sega ni veivutuni, dou na rusa kece talega vakakina.

4 Se ko ira na tinikawalu, sa baleti ira na bure ni yadra mai Sailoama, ka vakamatei ira, dou na-

numa beka e ra sa uasivi vei ira kecega e ra sa tiko mai Jeruselema e nai valavala ca?

5 Au kaya vei kemudou, E segai; ia kevaka dou sa sega ni veivutuni, dou na rusa kece talega vakakina.

6 ¶ Sa tukuna talega ko koya na vosa vakatautauvata oqo: Sa dua na tamata sa dua na nona lolo sa tei e na nona were ni vaini; a sa lako mai me vakasaqara kina na vuana, ka sega ni kunea.

7 Sa qai kaya ko koya vua nai vakatau ni nona were, Raica, sa qai yabaki tolu kau sa lako mai ka vakasaqara na vuana e na lolo oqo, ka sega ni kunea: taya sobu; sa vakacacana walega na vanua e na vuku ni cava?

8 Sa qai vosa *nai vakatau ni were* ka kaya vua, Turaga, laiva mada ga me tei kena yabaki talega oqo, meu cukiraka vakavolivolita, ka biuta mai na de ni manumanu *me kena qele*;

9 Ia kevaka sa vuai vinaka kina, *e vinaka ga*: ia kevaka e sega, o na qai mai taya sobu sara.

10 A sa vakavuvuli ko koya e na dua na vale ni lotu e na siga tabu.

11 ¶ Ka raica, sa dua na alewa sa curuma na yalo sa malumalumu kina e na yabaki e tinikawalu, a sa vakalairoro tiko ga, ka sega sara ni tu cake rawa.

12 Ia ni sa raici koya ko Jisu, sa kaciva, ka kaya, *Noqu* alewa, o sa sereki mai na nomu malumalumu.

13 A sa virikotora vua na ligana; a sa vakatudonutaki vakasauri kina, a sa vakavinavinaka ki na Kalou.

14 Sa qai vosa vakacudrucudruya na turaga ni vale ni lotu, ni sa vakabula *na alewa* ko Jisu e na siga tabu, a sa kaya vei ira na tamata, E ono na siga e dodonu me cakacaka kina na tamata: dou lako mai kina e na veisiga ko ya mo dou vakabulai, ia me kakua ga e na siga tabu.

15 A sa vosa vua na Turaga, ka kaya, O iko na dauveivakaisini, oi kemudou yadua dou sa dui sereki nona pulomokau kei na nona asa e na siga tabu mai na nona tikina, ka kauta me vagunuva, se segai?

16 Ia na alewa oqo, na luve i Eparaama, a sa vesuki koya ko Setani, raica, e tinikawalu na *kena* yabaki, a sa sega beka ni *dodonu* me sereki mai na kenai vesu e na siga tabu, ne?

17 Ia ni sa kaya oti ko koya na vosa oqo, e ra sa madua kecega na nona meca, a ra sa reki kece na lewe vuqa e na vuku ni ka vakaidina sa kitaka tiko ko koya.

18 ¶ Sa qai kaya ko koya, Ena vakatauvatani beka kei na cava na matanitu ni Kalou? se cava meu vakatauvatana kina?

19 Sa tautauvata kei na vua ni musita, sa kauta e dua na tamata, ka biuta ki na nona veiwere; a sa tubu cake, ka sa yaco me kau levu; a ra sa mai ro ki na tabana na manumanu ni lomalagi.

20 A sa kaya tale ko koya, Meu vakatauvatana kei na cava na matanitu ni Kalou?

21 Sa tautauvata kei na leveni, sa kauta e dua na alewa ka vunia e nai vakarau ni madrai droka e tolu, me vakalevenitaki mada kecega.

22 A sa lako voli ko koya e na veikoro lelevu kei na veikoro lalai, ka vakavuvuli tiko kina, ka lako vaka ki Jeruselema.

23 Sa qai tarogi koya e dua, ka kaya, Turaga, e ra sa lewe *lailai* beka ga ena bula? A sa kaya *vei* ira ko koya,

24 ¶ Gumatua sara me curu ki na matanikoro osooso; niu sa kaya vei kemudou, e ra lewe vuqa ena vakatovolea me curu *kina*, a ra na sega ni rawata.

25 Ia ni na qai tu cake dina nai taukei ni vale, ka sogolatia na katuba, ia dou sa tu ga etautuba, ka vakatekivu me tukituki ki na katuba, ka kaya, Turaga, Turaga,

olavi keitou; ena qai vosa ko
oya ka kaya vei kemudou, Au
a sega ni kila se koi kemudou
naivei:
26 Ia dou na qai vakatekivu tale
ne kaya, Keitou a kana ka gunu
matamu, o sa dauvakatavuvuli
alega e na salatu ni neitou koro.
27 Ena qai kaya tale ko koya,
Au kaya vei kemudou, Au sa sega
i kila se koi kemudou maivei;
ako tani vei au, oi kemudou ke-
ega sai valavala ca.
28 Ena qai tubu na tagi kei na
akasequruquru ni batimudou, ni
lou na raici iratou ko Eparaama,
kei Aisake, kei Jekope, kei ira ke-
ega na profita, e na matanitu ni
Kalou, ia koi kemudou dou sa va-
asavi ki tautuba.
29 E ra na lako mai cake, mai ra
alega, mai na mata ni tokalau
alega, kei na mata ni ceva, a ra
a tiko sobu e na matanitu ni
Kalou.
30 Ka raica, eso sa muri edaidai,
ra na qai liu; eso talega e ra sa
iu edaidai, e ra na qai muri.
31 ¶ E na siga dina ko ya sa
ako mai vei koya eso vei ira na
Farasi, ka kaya vua, Mo lako ki
audaku, mo lako tani yani eke;
ni sa via vakamatei iko ko Erota.
32 A sa kaya vei ira ko koya,
Dou laki tukuna vua na fokise ko
ya, Raica, au sa vakasavi ira na
evoro, ka vakabulai ira na mate,
daidai kei na sabogibogi, au na
ai oti ga e nai ka tolu ni bogi.
33 Ia kau na lako voli mada ga
daidai, kei na sabogibogi, kei na
iga ena muri mai: ni sa dredre
ne dua na profita me mate etau-
laku kei Jeruselema.
34 I Jeruselema, i Jeruselema, o
iko sa vakamatei ira na profita, ka
viriki ira e na vatu e ra sa talai vei
iko: e vica vata na siga kau a via
vakasoqoni ira vata na luvemu, me
vaka na toa alewa *sa vakasoqoni*
ira na luvena eruku ni tabana, ia
dou sa sega ni vinakata!
35 Ka raica, sa qai biu tu vei ke-
mudou na nomudou vale ka sa lala
didi: e dina kau sa kaya vei ke-
mudou, Dou na sega ni raici au
tale, ka malua me yaco mada na
siga dou na kaya kina, Sa kalou-
gata ko koya sa lako mai e na
yaca ni Turaga.

A WASE XIV.

Sa vakabula na mate ko Jisu, a sa vakavulici ira na nona tisaipeli kei na tamata, me ra yalomalumalumu, me ra vakani ira na dravudravua; a sa tukuna ni sa vaka na magiti levu na lotu, 1—24. *E vinaka me yalomatua na tisaipeli i Jisu, me ra vakasama ni na levu na ka ca me ra vosota e na vukuna,* 25—33. *Me ra vakatovolea talega me ra yaga,* 34, 35.

ASA yaco, ni sa lako ko koya ki
na nona vale e dua sa turaga
vei ira na Farasi me kana magiti e
na siga tabu, e ra sa vakaraici
koya.
2 Ka raica, sa tu ematana e dua
na tamata sa tauva na buketevatu.
3 A sa vosa ko Jisu ka kaya vei
ira na vunivunau kei na Farasi, ka
kaya, E tara me vakabula na mate
e na siga tabu, se segai?
4 A ra sa vagagalu ga. A sa
taura na tamata, ka vakabula, ka
vakatala yani me lako;
5 A sa vosa vei ira ka kaya, O
cei vei kemudou kevaka e lutu ki
na davuke na nona asa se nona
pulomokau, ena sega ni laveta cake
vakasauri e na siga tabu?
6 A ra sa sega ni vosa rawa tale
vua e na ka oqo.
7 ¶ A sa tukuna e dua na vosa
vakatautauvata vei ira e kainaki
vei ira na kana magiti, ni sa raici
ira ni ra sa digitaka na tikina va-
katuraga; a sa kaya vei ira,
8 Ni ko sa tarogi ki na vakawati,
kakua ni tiko e na tikina cecere
sara; de dua sa tarogi mai ka ua-
sivi cake vei iko;
9 Ena qai lako mai ko koya sa
tarogi kemudrau ka kaya vei iko,
Solia na tikina *ogo* vua na tamata

oqo; o na qai madua ni ko laki tiko e na tikina era sara.

10 Ia ni ko sa tarogi, lako ka tiko sobu e na yasana era sara; ni na qai lako mai ko koya sa tarogi iko, me na qai kaya vei iko, Na wekaqu, lako mada kicake: o na qai vakarokorokotaki e na matadra *kecega* e ra sa tiko vata kei iko me kana.

11 Ia ko koya yadua sa vakalevulevui koya, ena vakamalumalumutaki; ia ko koya yadua sa vakamalumalumutaki koya, ena vakalevulevui.

12 ¶ Sa qai kaya ko koya vua na tamata sa tarogi koya, Ni ko sa cakava na magiti ni vakasigalevu sei vakayakavi, kakua ni tarogi ira na wekamu dina, se na tacimu, se na kai nomu, se na nomu lewe ni koro e vutuniyau; de ra tarogi iko tale, o na qai saumi.

13 Ia ni ko sa cakava na magiti, tarogi ira na dravudravua, kei na lokiloki, kei na gera, kei na mataboko:

14 O na qai kalougata kina; ni ra sa sega ni saumi iko rawa: ni ko sa saumi ni ra na tu cake tale *mai na mate* na tamata yalododonu.

15 ¶ Ia ni sa rogoca na ka oqo e dua vei ira sa tiko vata kaya me kana, sa kaya vua, Sa kalougata ko koya ena kana madrai e na matanitu ni Kalou.

16 Sa qai kaya vua ko koya, Sa dua na tamata sa cakava na magiti levu, a sa tukuna vei ira na lewe vuqa:

17 Ia ni sa yaco na gauna *me ia kina* nai vakayakavi, sa tala na nonai talatala me kaya vei ira ka tukuni vei ira, Dou lako mai; ni sa vakarau tu na ka kecega.

18 Ia ko ira yadua e ra lomavata me ra dui vakadredreti ira. Sa kaya ko koya sa liu, Au sa volia e dua na tiki ni vanua, a sa dodonu meu lako ka raica; au masuti iko kina mo laivi au ga meu kakua ni lako.

19 A sa kaya tale e dua, Au sa volia e tini na pulomokau, ia ka sa lako me vakatovolei ira: au masuti iko kina mo laivi au ga meu kakua ni lako.

20 A sa kaya tale e dua, Au sa qai vakawati, au sa sega kina ni lako rawa.

21 Sa qai lako mai nai talatala ko ya, ka tukuna vua na nona *turaga* na ka *kecega* oqo. Sa *qai* cudru nai taukei ni vale a sa kaya kina vua na nonai talatala, Lako vakasauri kituba ki na salatu ni koro kei na sala sa viribaiti, ka kauti ira mai na dravudravua, kei na gera, kei na lokiloki, kei na mataboko.

22 A sa mai kaya nai talatala, Turaga, sa caka ga me vaka na nomu vosa, ia ka sa lalaga ga na vale.

23 A sa kaya na turaga vua nai talatala, Lako kituba ki na salatu, kei na sala sa viribaiti, ka vakasauraratki ira me ra lako mai, me oso sara na noqu vale.

24 Niu sa kaya vei kemudou, Sa sega e dua ka tukuni vei ira ena tovolea na noqui vakayakavi.

25 ¶ A sa lewe vuqa na tamata e ra sa lako vata kaya: a sa vuki, ka kaya vei ira,

26 Kevaka e dua sa lako mai vei au, ka sega ni cata na tamana, kei tinana, kei na watina, kei na luvena, kei na tacina, kei na ganena, kei na nona bula talega, sa na sega ni yaco rawa me noqu tisaipeli.

27 Ia ko koya talega ena tawa colata na nona kau veilatai, ka muri au, sa na sega ni yaco rawa me noqu tisaipeli.

28 Ia ko cei vei kemudou, kevaka sa laki tara vale, e sega ni tiko sobu mada eliu, me wilika na kenai voli, se tu vua na yau me vakaotia kina, se segai?

29 De virikotora ga ko koya na *kena* yavu, ia ka sega ni rawata me vakaotia, e ra na qai vakalialiai koya ko ira kecega e ra sa raica,

30 Ka kaya, A tamata oqo sa va-

katekivu me tara vale, ia ka sega ni rawata me vakaotia.

31 Se ko cei na turaga levu, sa iako me rau veivala kaya e dua tale na turaga levu, ka sega ni tiko sobu mada eliu, ka vakananuma, se rawata me veivala kaya ni sa lini na udolu *na nona tamata*, ia ka vuasagavulu na udolu na nona na neca?

32 Se *na kitaka* beka ga, ni sa rawa sara *na meca*, me tala *vua* mai talatala, me vakamasuta me rau veisorosorovi.

33 Sa vakakina koi kemudou, o koya yadua vei kemudou sa sega ni biuta na nona ka kecega, sa sega ni yaco rawa me noqu tisaipeli.

34 ¶ A ka vinaka na masima: ia kevaka sa yali na kena tuituina, na vakatuituinataki *tale* e na lava?

35 Sa qai sega ni yaga e na veiwere, se nai binibini de ni manumanu; e ra biuta *walega* ki tautuba. O koya ka vakaqara daligana me rogoca, me mani rogoca sara.

A WASE XV.

A vosa vakatautauvata e na sipi sa yali ka kune tale, 1—7. *Kei na tiki ni siliva sa yali ka qai kune tale*, 8—10. *Kei na gone sa biuti tamana ka qai lesu tale mai*, 11—32.

SA qai toro voleka mai vei koya ko ira kecega na pupilikani kei na tamatai valavala ca me ra rogoca.

2 A sa vosa vakacudrucudruya ko ira na Farasi kei na vunivola, ka kaya, A tamata oqo sa veikidavaki kei ira na tamata ca, ka kana vata kei ira.

3 ¶ A sa tukuna vei ira ko koya na vosa vakatautauvata oqo, ka kaya,

4 O cei vei kemudou na tamata, sa dua na drau na nona sipi, kevaka sa vakayalia e dua, ena sega ni biuta laivi tu na ciwasagavulu ka siwa e na veico, ka laki vakasaqarai koya sa yali, me kunea mada?

5 Ia ni sa kunea, sa viribale ki domona, ka reki.

6 Ia ni sa yaco ki nona vale, sa kacivi ira vata na wekana kei na nona lewe ni koro, ka kaya vei ira, Tou mai reki vata, niu sa kunea na noqu sipi ko koya ka yali.

7 Au sa kaya vei kemudou, Ena levu talega na reki mai lomalagi e na vuku ni tamatai valavala ca e le dua bauga sa qai veivutuni, ia ka lailai ga e na vukudra na tamata yalododonu e ciwasagavulu ka ciwa, sa sega ni yaga vei ira na veivutuni.

8 ¶ Se ko cei na alewa sa tini na nona tiki ni siliva, kevaka sa vakayalia e dua na tikina, ena sega ni vakacaudreva na cina, ka taviraka nona vale, ka vakasaqara matua me kunea mada?

9 Ia ni sa kunea, sa kacivi ira vata na wekana kei ira na nona lewe ni koro, ka kaya, Tou mai reki vata; niu sa kunea tale na noqu tiki ni siliva kau a vakayalia.

10 Au sa kaya vei kemudou, Ena tubu vakatalega kina na reki e na matadra na agilose ni Kalou e na vuku ni tamatai valavala ca e le dua bauga sa qai veivutuni.

11 ¶ Sa kaya tale ko koya, E dua na tamata sa lewe rua na luvenatagane:

12 A sa kaya vei tamana ko koya sa gone vei rau, Tamaqu, solia mai vei au nai votavota ni yau sa vota me noqu. A sa vota vei rau na nona yau.

13 A sa tawa vuqa na bogi sa muri sa soqonavata na *nona* yau kecega ko koya na gone oqo, ka lako tani ki na vanua vakayawa, ka sa biuta walega kina na nona yau e nai valavala cidroi.

14 Ia ni sa volitaka kece sara, sa qai tubu na dausiga levu e na vanua ko ya; a sa sega sara na ka sa vo vua.

15 A sa laki tiko kaya e dua na lewe ni vanua ko ya; a sa talai koya ki na nona veiwere me vakani ira na vuaka.

16 A sa garova na qana e ra daukania na vuaka mè mamau kina na ketena; a sa sega e dua sa solia vua *e dua na ka.*

17 Ia ni sa kila yalona tale, sa kaya, E vica na tamata voli walega *e na vale* i tamaqu e ra mamau e na madrai ka mai vo tu yani, ia koi au kau sa mate sara e na viakana!

18 Au na tu cake ka lako vei tamaqu, au na kaya vua, Tamaqu, au ai valavala ca ki lomalagi, e na matamu talega,

19 Au sa sega kina ni yaga meu vakatokai me luvemu: cakavi au meu vakataki koya e dua na nomu tamata voli walega.

20 A sa tu cake, ka lako vei tamana. Ia ni sa yawa sara, sa raici koya ko tamana, a sa lomana sara, ka cici, ka bale ki domona, ka reguca.

21 A sa kaya na gone vei koya, Tamaqu, au ai valavala ca ki lomalagi, e na matamu talega, au sa sega kina ni yaga meu vakatokai me luvemu.

22 A sa kaya na tamana vei ira na nona tamata, Dou kauta mai nai sulu vinaka sara, ka vakasulumi koya *kina*; daramaka talega na mama e na ligana, kei nai vava e na yavana;

23 Ia dou kauta mai kike na gone ni pulomokau sa uro, ka vakamatea; me datou kana ka marau:

24 Ni ka mate sara na luvequ oqo, a sa qai bula tale; sa yali, a sa qai kune tale. A ra sa vakatekivu me ra marau.

25 A sa tiko e na veiwere ko koya na luvena ka qase vei rau; ia ni sa tale mai ka toro kabi ki vale, sa rogoca na bitunivakatagi kei na meke.

26 A sa kaciva e dua vei ira na tamata, ka taroga se cava beka *nai balebale* ni ka oqo.

27 A sa kaya vua *na tamata*, Sa lako tale mai na tacimu; a sa vakamatea ko tamamu na luve ni pulomokau sa uro me kena, ni rau sa veikidavaki tale kaya ni sa bula vinaka.

28 A sa cudru *na tuakana*, k bese ni curu ki vale; a sa lako ma kina ki tautuba ko tamana, ka va kamasuta.

29 Sa qai vosa ko koya ka kaya vei tamana, Raica, e vuqa na yabaki oqo kau sa qaravi iko *kina*, au sa sega sara ni talaidredre *ki na* nomu vosa e na dua na siga: ia *ko* sa sega sara ni solia vei au e dua na luve ni kokoti, me keitou marau vata kina kei ira na wekaqu:

30 Ia ni sa lako tale mai na luvemu oqo, o koya sa kania kecega na nomu yau kei ira na alewa dauyatagane, o sa vakamatea sara mè kena na luve ni pulomokau sa uro.

31 A sa kaya vua ko *tamana*, Luvequ, edaru sa tiko vata vakaduaga, ia na ka kecega sa tu vei au sa nomu.

32 A sa dodonu ga me da reki, ka marau: ni ka mate na tacimu oqo, a sa qai bula tale; sa yali, a sa qai kune tale.

A WASE XVI.

A vosa vakatautauvata ni talatala tawa dodonu, 1—12. *Sa vunauci ira na Farasi ko Jisu*, 13—18. *Sa tukuna na tamata vutuniyau kei Lasarusa*, 19—31.

A SA kaya ko koya vei ira na nona tisaipeli, E dua na tamata vutuniyau, sa dua na nona talatala; a sa beitaki vua ni sa biuta walega na nona yau.

2 A sa kaciva ko koya, ka kaya vua, E vakaevei niu sa rogoca *vei* iko na ka oqo? tukuna mai na nomu cakacaka vakaitalatala; ni sa dredre moi talatala tiko.

3 Sa qai veinanuyaka elomana nai talatala *ka kaya*, A cava meu kitaka? ni sa kauta tani vei au na noqu turaga na noqu cakacaka vakaitalatala; au sa sega ni daucuki rawa; ia kau sa madua ni kerekere walega.

4 Au sa qai kila na ka meu kitaka, me ra kauti au kina ki na no-

ira veivale, niu sa sivo mai na cakacaka vakaitalatala.

5 Sa qai kacivi ira kecega na tamata e ra sa tawa volitaka vua na nona turaga na yau eso, a sa tarogi koya sa liu mai, E vica mada na ka ko sa tawa volitaka vua na noqu turaga?

6 A sa kaya ko koya, E dua na drau nai vakarau waiwai. A sa kaya vua, Taura sara na nomui vola, ka tiko sobu sara, ka vola me imasagavulu.

7 Sa qai taroga tale e dua, E vica na ka ko sa tawa volitaka? A sa kaya, E dua na drau nai vakarau sila. A sa kaya vua, Taura na nomui vola, ka vola me walusagavulu.

8 A sa dokai koya nai talatala tawa dodonu na nona turaga, ni sai valavala vakavuku; ni ra sa vuku vakalevu na gone ni vuravura e na ka vakai ira, a ra sa vuku vakalailai ga na gone ni rarama.

9 Ia kau sa kaya vei kemudou, Cakava eso na wekamudou e na yau e tawa dina, ni dou na mate, me ra na kauti kemudou kina ki na vale e tawa oti rawa.

10 O koya sa dina e na ka lailai, ena dina talega e na ka levu; ia ko koya sa tawa dodonu e na ka lailai, ena tawa dodonu e na ka levu.

11 Ia kevaka dou a tawa dina e na yau sa tawa dodonu, o cei ena solia vei kemudou na yau dina mo dou veitaliataka?

12 Ia kevaka dou sa tawa dina e na yau sa nona na tamata tani, o cei ena solia vei kemudou na nomudou?

13 ¶ Sa sega e dua na tamata me qarava rawa na turaga e lewe rua; ena cata e dua, ka lomana e dua: se na kabita vua e dua, ka lomavakatani vua e dua. Dou sa sega ni qarava rawa na Kalou kei na yau.

14 Ia ko ira talega na Farasi, e ra sa daukocokoco, ni ra sa rogoca na ka kecega oqo, e ra sa vakalialiai koya.

15 A sa kaya vei ira ko koya, Oi kemudou sai ira sa vakadodonutaki kemudou e na matadra na tamata; ia ka sa kila na lomamudou na Kalou: ni sa ca sara e na mata ni Kalou na ka e vinaka sara e na matadra na tamata.

16 *Sa tiko ga* eliu na vunau kei *nai vakavuvuli* ni profita a sa yacova na gauna i Joni: mai na gauna dina ko ya sa vunautaki na matanitu ni Kalou, a sa curu vakaukaua kina na tamata kecega.

17 Ia ka sa rawarawa me takali laivi ko lomalagi kei vuravura, ka dredre me lutu wale e dua na tiki ni vunau.

18 O koya yadua sa biuta na watina, ka laki vakawati kei na dua tani, sa dauyalewa; ia ko koya yadua sa laki veiwatini kaya sa biuti koya na watina, sa dauyalewa.

19 ¶ Sa dua na tamata vutuniyau, sa vakaisulu e nai sulu damudamu kei na malo matailalai, a sa daumarau vakalevu e na veisiga kecega:

20 A sa dua na tamata dravudravua ko Lasarusa na yacana, sa vakadavori e na mata ni nona vale, sa robo na yagona e na vidikoso,

21 A sa garova me vakani e na meme ni kakana sa lutu mai nai kanakana ni tamata vutuniyau; a ra sa lako talega mai na koli me dramica na nona vidikoso.

22 A sa yaco, ni sa mate sara na tamata dravudravua, a ra sa colati koya ko ira na agilose ki na lomasere i Eparaama; sa mate talega na tamata vutuniyau, a sa bulu;

23 A sa ta cake na matana mai etese, ni sa vakararawataki kina, a sa raici Eparaama vakayawa, kei Lasarusa e lomaserena.

24 A sa kaci ka kaya, Tamaqu Eparaama, lomani au mai, ka talai Lasarusa, me tonisua na vuso ni qaqalo ni ligana e na wai, me mai vakabatabatataka na yamequ; niu sa vakararawataki e na yameyame ni bukawaqa oqo.

25 A sa kaya ko Eparaama, Na luvequ, nanuma ni ko sa rawata *kecega* na nomu ka vinaka ni ko a

bula lako, a sa yaco vei Lasarusa na nona ka ca; ia edaidai sa qai vakacegui ko koya, ia ko iko ko sa vakararawataki.

26 Oqori talega, sa viritu e na keda maliwa e dua na buca titobu sara: sa sega ni *lako tani* rawa kina eke vei kemudou ko ira sa via lako, se ra lako rawa mai kivei keitou, ko ira *sa via lako* mai vei kemudou.

27 Sa qai kaya ko koya, Au masuti iko kina, tamaqu, mo talai koya ki na vale i tamaqu:

28 Ni ratou sa lewe lima na taciqu; me laki vakasalataki iratou, de ratou lako talega mai ki na tikina rarawa oqo.

29 Sa kaya vua ko Eparaama, Sa tu ga vei iratou ko Mosese kei ira na profita; me ra rogoci ira.

30 A sa kaya ko koya, E segai, tamaqu Eparaama; ia kevaka e dua vei ira na mate sa lako vei iratou, e ratou na qai veivutuni.

31 Sa kaya vua ko Eparaama, Kevaka e ra sa sega ni rogoci Mosese kei ira na profita, e ra na sega ni vakamasuti, kevaka sa tu cake e dua mai na mate.

A WASE XVII.

Sa vakavulici ira ko Jisu me ra kakua ni vakacala e dua, me ra kakua talega ni cudruvi ira sa vakacacani ira, ka qai veivutuni, 1—4. *Sa tukuna ni sa kaukaua na vakabauta, a sa kilikili kei keda na yalomalumalumu,* 5—10. *Sa vakabulai ira e ra lewe tini e ra sa vukavuka, a sa tukuna nai valavala ni lotu kei na nona lako tale mai,* 11—37.

SA qai kaya ko koya vei ira na nona tisaipeli, E dredre sara me sega ni yaco na veivakacalai: ia ka ca sara vua, sa yaco e na vukuna *na ka oqo*!

2 Sa vinaka vua kevaka ka savenaki e domona na vatu i qaqi levu: me biu ki na wasa liwa, ka ca ni sa vakacalai koya e dua vei ira na lalai oqo.

3 ¶ Dou raici kemudou vinaka: Kevaka sai valavala ca vei iko na wekamu, vunauca; kevaka sa veivutuni, kakua ni cudruva.

4 Kevaka sai valavala ca vakavitu vei iko e na siga ga e dua, ka saumaki vakavitu vei iko e na siga ga e dua, ka kaya, Au sa veivutuni; kakua ni cudruva.

5 A ra sa kaya vua na Turaga ko ira nai Aposila, Vakalevutaka na neitou vakabauta.

6 A sa kaya na Turaga, Kevaka sa tu vei kemudou na vakabauta e vaka ga na vua ni musita, dou na kaya ki na kau oqo na yacana na sikamaini, Me cavu laivi na wakamu, mo laki tei e na wasa liwa; ena talairawarawa vei kemudou.

7 Ia ko cei vei kemudou, ni sa dua na nona tamata sa cuki se vakania na manumanu, a sa bera me kaya vua, ni sa lako tale mai na veiwere, Mo laki tiko sobu mo kana?

8 Ena sega beka ni kaya vakane, Mo cokonaka na ka meu vakayakavi mada, vauca na nomu wa ni sulu, mo qaravi au, meu kana mada ka gunu; o na qai kana ka gunu!

9 Ena vakamolimoli vua na tamata oqo ni sa kitaka na ka oqo sa kaya vua, se segai? Au nanuma, e segai.

10 Me vakakina koi kemudou, ni dou sa kitaka kecega na ka oqo sa kaya mo dou kitaka, dou kaya ga, Oi keda eda sa tawa yaga: eda sa kitaka ga na ka e kilikili kei keda me da kitaka.

11 ¶ A sa yaco, ni sa lako ko koya kivaka ki Jeruselema, sa lako voli eloma i Sameria kei Kalili.

12 Ia ni sa voleka ni curu ki na dua na koro lailai, sa veitata kaya e lewe tini na tamata vukavuka, a ra sa tu vakayawa;

13 A ra sa tabalaka cake na domodra, ka kaya, Jisu, na Turaga, lomani keitou mai.

14 Ia ni sa raici *ira* ko koya, sa kaya vei ira, Dou lako ka vakaraitaki kemudou vei ira na bete. A sa yaco ni ra sa lako, e ra sa vakasavasavataki.

15 A sa dua vei ira, ni sa raica sa
rakabulai mai, sa lesu tale, a sa
rakamolimoli ki na Kalou e na
lomo levu.
16 A sa bale vakatoboicu ki na
rava i *Jisu*, ka vakamolimoli vua:
a na kai Sameria ko ya.
17 A sa vosa ko Jisu ka kaya, E
ra sa lewe tini sa vakasavasavataki
ie segai? ia *ka tiko* evei na lewe
riwa?
18 Sa tawa kune e dua me lesu
sale mai me vakavinavinaka vua
na Kalou, o koya duaduaga na
rulagi oqo.
19 A sa kaya vua, Tu cake, lako
ra: sa vakabulai iko na nomu va-
tabauta.
20 ¶ Ia ni sa tarogi koya ko ira
na Farasi, se na yaco ninaica na
natanitu ni Kalou, sa vosa vei ira
ta kaya, A matanitu ni Kalou sa
ega ni yaco mai me vaka na ka e
reivakidacalataki:
21 E ra na sega ni kaya, Raica
ike! se, Raica kikea! ni sa tu ga e
na lomamudou na matanitu ni
Kalou.
22 A sa kaya vei ira na tisaipeli,
Ena yaco na siga, dou na gadreva
me raica kina e dua na nona siga
na Luve ni tamata, ia dou na tawa
raica.
23 E ra na qai kaya vei kemu-
dou, Raica eke; se, Raica kikea;
dou kakua ni lako kina, se muria.
24 Ni na vaka na livaliva, ni sa
iva mai na tiki i lomalagi e dua,
ta cila yani ki na tiki i lomalagi
tadua, ena vakatalega kina na
Luve ni tamata e na nona siga.
25 Ena vosota mada eliu na ka
ra e vuqa, ena cati koya talega nai
abatamata oqo.
26 Ena tautauvata kei na gauna
i Noa, ena vakatalega kina na
gauna ni Luve ni tamata.
27 E ra sa kana, ka gunu, ka
vakawati, ka veimusumusukitaki
me ra vakawati, a sa yacova dina
na siga sa curuma kina na waqa
ko Noa, a sa qai lako mai na walu-
ru, ka vakarusai ira kecega.
28 Sa vakatalega kina kei na
gauna i Loti; e ra sa kana, ka
gunu, ka volia, ka volitaka, ka ra
sa teitei, ka tara vale;
29 E na siga dina sa lako tani
kina ko Loti e Sotoma, sa qai tau
mai lomalagi na bukawaqa kei na
sulufure, ka vakarusai ira kecega.
30 Ena vakatalega kina e na siga
ena vakarairai kina na Luve ni ta-
mata.
31 E na siga ko ya, o koya sa
tiko e na dela ni vale, ka *tiko* elo-
ma ni vale na nona yau, me kakua
ni lako sobu mai me kauta tani; o
koya talega sa tiko e na veiwere,
me kakua ni lesu tale mai.
32 Dou nanuma na wati i Loti.
33 O koya yadua ena gadreva
me maroroya na nona bula, ena
vakayalia; ia ko koya yadua ena
vakayalia *na nona bula*, ena maro-
roya.
34 Au sa kaya vei kemudou, E na
bogi dina ko ya e rau na lewe rua
na tamata e na dua nai mocemoce;
ena kauti tani e dua, ena vaka-
laivi e dua.
35 Ena lewe rua na alewa e rau
na veivuke me qaqi sila; ena kauti
tani e dua, ka vakalaivi e dua.
36 E rau na lewe rua na tagane
e rau na tiko e na veiwere; ena
kauti tani e dua, ka vakalaivi e dua.
37 A ra sa vosa ka kaya vua,
Evei, Turaga? A sa kaya ko koya
vei ira, E na yasana kece *e tiko*
kina na yago, ena soqonivata ta-
lega kina na ikeli.

A WASE XVIII.

*Sa vakavulici ira ko Jisu me ra dau-
masu ni na rogoci ira na Kalou,*
1—8. *Sa tukuni rau na Farasi
kei na pupilikani,* 9—14. *Sa ka-
ya me ra yalomalumalumu, me va-
ka na gone lailai,* 15—17. *Sa tu-
kuna me biuta na ka walega na ta-
mata sa kacivi me nonai talatala,*
18—30. *Sa tukuna na nona mate,
ka vakabula na mataboko,* 31—43.

SA vakatakila ko *Jisu* e na vosa
vakatautauvata, ni sa dodonu

me daumasu tiko na tamata, me ra kakua ni ceguoca;

2 A sa kaya, Sa dua na koro levu sa tiko kina e dua na dauveilewai, sa sega ni rerevaka na Kalou, se vakarokoroko vei ira na tamata:

3 A sa dua na alewa dawai e na koro ko ya; sa lako mai vei koya, ka kaya, Mo tara qaui sau vua na noqu meca.

4 A sa dede vakalailai ka bese *ni cakava*; a sa qai kaya emuri elomana, Au sa sega ni rerevaka na Kalou, se vakarokoroko vei ira na tamata;

5 Ia ni sa vakasosataki au na alewa dawai oqo, au na tara kenai sau mada, de vakaceguocataki au ni sa tawa mudu ni lako mai.

6 A sa kaya na Turaga, Dou rogoca na ka sa kaya na dauveilewai tawa dodonu.

7 Ena vakaevei na Kalou ena sega ni tara kedrai sau na nona digitaki, e ra dautagi tiko ga vua e na siga kei na bogi, ia ena dede mada beka ka qai cakava vei ira?

8 Au sa kaya vei kemudou, ena tara kedrai sau kusarawa. Ia ni na lako mai na Luve ni tamata, ena kunea beka na vakabauta e na vanua oqo, se segai?

9 A sa cavuta na vosa vakatautauvata oqo me tukuni ira e ra sa vakararavi ga vei ira me ra yalododonu vakai ira, a ra sa beci ira na tamata tani:

10 E lewe rua na tamata, e rau lako cake ki na vale ni soro me masu; e dua na Farasi, e dua na pupilikani.

11 A sa tu na Farasi ka masu vakai koya, ka kaya; Kalou, au vakamolimoli vei iko, niu sa sega ni vakataki ira na tamata eso, e ra sa daukove, ka daubutako lo, ka dauyalewa, se vakataki koya na pupilikani oqo.

12 Au sa lolo vakarua e na veiwiki, au sa vakaisiganataka na ka kecega sa tu vei au.

13 A sa tu vakayawa na pupilikani, a sa sega ni via ta cake e na matana ki lomalagi, a sa yavita na lomaserena, ka kaya, Lomani au mai, *noqu* Kalou, oi au na tamata valavala ca.

14 Au sa kaya vei kemudou, sa lako sobu ki na nona vale na tamata oqo a sa vakadodonutaki, ia ko koya e dua sa segai: ni na vakamalumalumutaki ko koya *yadua* sa vakalevulevui koya; *ia ko* koya *yadua* sa vakamalumalumutaki koya ena vakalevulevui.

15 A ra sa kauta talega mai vua na nodra gone lalai, me tarai ira ko koya; ia ni ra sa raica koya na nona tisaipeli, e ra sa vunaci ira.

16 A sa kacivi ira mai ko Jisu, ka kaya, Vakalaivi ira ga na gone lalai me ra lako mai vei au, kakua ni vakatatabui ira: ni sa vakataki ira na lewe ni matanitu ni Kalou.

17 E dina kau sa kaya vei kemudou, O koya ena sega ni vakabauta na matanitu ni Kalou me vaka na gone lailai, ena sega sara ni curu kina.

18 A sa tarogi koya e dua na turaga, ka kaya, Vakavuvuli vinaka, a cava meu kitaka meu rawata kina na bula tawa mudu?

19 A sa kaya vua ko Jisu, O sa vakatokai au meu vinaka e sa vuku ni cava? sa dua bau e vinaka, na Kalou.

20 O sa kila na vunau; Kakua ni dauyalewa, Kakua ni laba, Kakua ni butako, Kakua ni veibeitaka vakailasu, Vakarokoroko vei tamamu kei tinamu.

21 Sa qai kaya ko koya, Ia na ka kecega oqo kau a vakabauta ga ni kau a sa gone ka yacova na siga oqo.

22 Ia ni sa rogoca na ka oqo ko Jisu, sa kaya vua, E dua na ka sa yali vei iko: volitaka na ka kecega sa tu vei iko, ka solia vei ira sa dravudravua, o na vakayau tale mai lomalagi: io mo lako mai, ka muri au.

23 Ia ni sa rogoca oqo, sa rarawa

sara na lomana: ni sa vutuniyau sara.

24 Ia ni sa raica ko Jisu ni sa rarawa sara na lomana, sa kaya, E dredre sara vei ira sa vutuniyau me curu ki na matanitu ni Kalou!

25 Ni sa rawarawa me curu ki na mata ni cula na kamili, ia ka dredre vua na tamata vutuniyau me curu ki na matanitu ni Kalou.

26 Ia ko ira e ra sa rogoca e ra sa kaya, O cei beka ena vakabulai rawa?

27 A sa kaya ko koya, A ka sa dredre sara vei ira na tamata sa rawarawa vua na Kalou.

28 Sa qai kaya ko Pita, Raica, keitou sa biuta na ka kece, me muri iko.

29 A sa kaya ko koya vei ira, E dina kau sa kaya vei kemudou, Sa sega e dua sa biuta na *nona* vale, se *nona* qase, se na tacina, se na watina, se na luvena, e na vuku ni matanitu ni Kalou,

30 Sa sega e dua e na tawa vakaisau vakalevu sara e vuravura oqo, ka bula tawa mudu talega e na vuravura ena muri mai.

31 ¶ Sa qai kauta vua na tinikarua, ka kaya vei ira, Raica, eda sa lako cake ki Jeruselema, ia na ka kecega e ra sa vola na profita e na Luve ni tamata ena vakayacori mai.

32 Ni na soli yani ko koya vei ira na iceni, ena vakaliliai talega, ka vakaisini, ka kasiviti:

33 E ra na qai yavita e na kuita, ka vakamatea; ena qai tu cake tale mai e nai ka tolu ni siga.

34 A ra sa sega ni kila e dua na ka oqo; a ka oqo sa vuni vei ira, a ra tawa kila na ka sa vosataki.

35 ¶ A sa yaco ni sa torovi Jeriko, sa dua na tamata mataboko sa tiko e na bati ni sala me kerekere:

36 Ia ni sa rogoca ni sa lewe vuqa e ra sa lako yani, sa taroga se cava na kenai balebale.

37 A ra sa tukuna vua, ni sa lako eke ko Jisu na kai Nasara.

38 A sa kaci, ka kaya, Jisu, na Luve i Tevita, lomani au mai.

39 A ra sa vunauca ko ira sa lako eliu, me tiko lo: a sa kaci vakalevu kina, Luve i Tevita, lomani au mai.

40 Sa qai tu vakadua ko Jisu, ka kaya me kau mai vei koya; ia ni sa yaco voleka, sa taroga,

41 Ka kaya, A cava ko vinakata meu cakava vei iko? A sa kaya, Turaga, meu rai rawa.

42 A sa kaya vua ko Jisu, Mo rai rawa ga: sa vakabulai iko na nomu vakabauta.

43 A sa rai rawa vakasauri mai, a sa muri koya, ka vakavinavinaka tiko ki na Kalou; ia ko ira kecega na lewe vuqa, ni ra sa raica, e ra sa vakavinavinaka ki na Kalou.

A WASE XIX.

Sa vakabauti Jisu ko Sakiusa, a ra sa vosa ca eso, a sa tukuna kina ko Jisu na turaga sa cati koya na nona tamata, 1—27. *Sa vodoka na asa ko Jisu ka lako ki Jeruselema, a ra sa vakavinavinaka vua na nona tamata, a ra vosa vakatani eso,* 28—40. *Sa tukuni Jeruselema ko Jisu ni na ca, ka vakasavi ira e ra sa veivoli e na vale ni soro, ka vakavuvuli tiko e na veisiga* 41—48.

ASA curumi Jeriko ko *Jisu* ka lako tani kina.

2 Ka raica, sa dua na tamata na yacana ko Sakiusa, sa turaga vei ira na pupilikani, a sa vutuniyau.

3 A sa vakatovolea me raici Jisu, se tamata vakaevei ko koya; a sa dredreta e na vukudra na lewe vuqa, ni sa tamata lekaleka.

4 A sa cici kiliu, ka kabata e dua na kau na yacana na sikamora me raici koya: ni sa mai lako voleka kina.

5 Ia ni sa yaco ki na yasana ko ya ko Jisu, sa ta cake, ka raica, ka kaya vua, Sakiusa, kusarawa, mo kevu sobu mai; niu na tiko ga e na nomu vale edaidai.

6 A sa tei kusarawa, ka kevu sobu mai, a sa marau ko *Sakiusa* ka vakacegui koya.

7 Ni ra sa raica, e ra sa vosa vakacudrucudruya ko ira kecega, ka kaya, Sa lako me tiko kei na tamatai valavala ca.

8 A sa tu cake ko Sakiusa, a sa kaya vua na Turaga; Raica, Turaga, au sa waseruataka na noqu yau meu solia e dua na kenai wase vei ira na dravudravua; ia kevaka kau sa kauta na nona ka na tamata e dua, niu sa beitaka vakailasu, ena va na kenai sau kau na solia.

9 A sa kaya vua ko Jisu, Sa yaco na bula ki na vale oqo e na siga edaidai, ni sa luve i Eparaama talega ko koya oqo.

10 Ni sa lako mai na Luve ni tamata me vakasaqara ka vakabula na ka sa yali.

11 Ia ni ra sa rogoca na ka oqo, sa qai tukuna ko koya e dua na vosa vakatautauvata, ni sa voleka ki Jeruselema, a ra sa nanuma ena rairai vakasauri mai na matanitu ni Kalou.

12 O koya oqo sa kaya kina *vei ira* ko koya, Sa dua na turaga sa lako ki na vanua vakayawa, me soli vua na matanitu, me qai lesu tale mai.

13 A sa kacivi ira na nona tamata e lewe tini, ka solia vei ira nai lavo e tini, ka kaya vei ira, Dou dauveivoli *kina* ka malua mada meu na qai lesu tale mai.

14 Ia ko ira na nona lewe ni koro e ra sa cati koya, a ra sa tala e dua nai talatala me muria, me kaya, Keitou sa sega ni vinakati koya oqo me lewai keitou.

15 A sa yaco, ni sa lesu tale mai, ni sa soli vua na matanitu, sa kaya me kacivi ira na tamata ko ya me ra lako mai vei koya, o ira ka solia vei ira ko koya nai lavo, me kila se ra yavica tale e ra sa rawata ni ra sa veivoli.

16 Sa qai lako mai ko koya sa liu, ka kaya, Turaga, sa tini tale nai lavo sa rawata na nomui lavo e dua.

17 A sa kaya vua ko koya, E vinaka, o iko na tamata vinaka: ni ko sa lewa dodonu e na ka lailai sara, mo lewa na koro e tini.

18 A sa lako mai nai ka rua, ka kaya, Turaga, sa rawata nai lavo e lima na nomui lavo e dua.

19 A sa kaya talega *vua, Mo* lewa na koro e lima.

20 A sa lako mai e dua tale, ka kaya, Turaga, raica, *sa tu eke* na nomui lavo, au sa maroroya e mai tavoi.

21 Niu sa rerevaki iko, ni ko sa tamatai lawaki dredre: o sa kauta cake na ka ko sa sega ni biuta sobu, ka musuka na ka ko sa sega ni kaburaka.

22 A sa kaya vua ko koya, Au na lewai iko e na ka sa qai lako mai na gusumu, o iko na tamata ca. O sa kila niu sa tamatai lawaki dredre, sa kauti cake na ka kau sa sega ni biuta sobu, ka musuki na ka kau sa sega ni kaburaka ne?

23 Ia ka vakaevei ni ko sa sega ni solia kina na noqui lavo ki na vale e dauvakaisautaki kina nai lavo, niu sa lako mai meu taroga na noqu kei na kenai sau?

24 A sa kaya ko koya vei ira e ra sa tu voleka, Kauta tani vua nai lavo, ka solia vua sa tini na nomai lavo.

25 (A ra sa kaya vua, Turaga, sa tini nai lavo sa tu vua.)

26 Niu sa kaya vei kemudou, O koya yadua *sa yaga vua na ka* sa tu vua, ena soli *vakalevu* vua; *ia* ena kauti tani mai vua sa *tawa yaga* vua na ka sa tu vua.

27 Ia ko ira na noqu meca oqo, e ra sa tawa vinakata meu lewai ira, kauti ira mai kike, ka vakamatei ira emataqu.

28 ¶ Ia ni sa vosa oti vakaoqo ko *Jisu*, sa lako vakakiliu, ki lako cake vaka ki Jeruselema.

29 A sa yaco, ni sa toro voleka ki Pecefeji kei Peceni, ki na ulu-

nivanua na yacana ko Oliva, sa tala e lewe rua na nona tisaipeli,

30 Ka kaya, Drau lako ki na koro sa donui kemudrau; drau na kunea kina ni drau sa curu e dua na luve ni asa sa noka tu, sa sega ni vodoka e dua na tamata; drau sereka, ka kauta mai *kike*.

31 Ia kevaka sa tarogi kemudrau e dua, Drau sa sereka e na vuku ni cava? drau na kaya vua vakaoqo, Ni sa yaga vua na Turaga.

32 A rau sa lako koi rau sa talai, a rau sa kunea me vaka na ka sa kaya vei rau ko koya.

33 Ia ni rau sa sereka na luve ni asa, e ra sa tarogi rau na kenai taukei, A cava drau kitaka, ni drau sa sereka na asa?

34 A rau sa kaya, Sa yaga vua na Turaga.

35 A rau sa kauta mai vei Jisu: a rau sa virikotora na nodraui sulu ki na luve ni asa, ka vakavodoki Jisu kina.

36 Ni ra sa lako, e ra sa tevuka na nodrai sulu e na gau ni sala.

37 Ia ni ra sa toro voleka mai, ka yaco ki na yasana sa lako sobu na Olunivanua ko Oliva, e ra sa vakatekivu kina na tisaipeli kecega e ra lewe vuqa me ra reki ka vakavinarinaka ki na Kalou e na domo levu, e na vuku ni cakamana kecega e ra a raica;

38 A ra sa kaya, Sa kalougata na Turaga levu sa lako mai e na yaca ni Turaga; *me tu* mai lomalagi na sautu, kei na vakavinavinaka vua na Kalou Cecere Sara.

39 Ia ka so na Farasi vei ira na lewe vuqa e ra sa kaya vua, Vakaruvuli, vunauci ira na nomu tisaipeli:

40 A sa vosa ko koya ka kaya vei ira, Au sa kaya vei kemudou, Kevaka e ra sa tiko lo ko ira oqo, ena qoqolou sara na veivatu.

41 ¶ Ia ni sa toro voleka mai, sa raica na koro ko koya, ka tagicaca,

42 Ka kaya, Do ko a kila, o iko ga, e na nomu gauna oqo, na ka ni nomu vakacegu! ia ka sa qai vuni ga ematamu.

43 Ni na yaco mai na siga, ena viribaiti iko kina na nomu meca, ka buku talega na druadrua, ka sogoti iko kiloma e na yasana kecega,

44 E ra na vakaloloviratakí iko kira me vaka na qele, kei na luvemu e na kemu maliwa; e ra na sega ni laiva na veivatu eso me veitaqataqai; e na vuku ni ko sa sega ni kila na gauna *au* sa lakovi iko kina.

45 A sa curu yani ki na vale ni soro, a sa vakatekivu me vakasavi ira tani kina e ra sa volitaka na ka, kei ira e ra sa volia;

46 A sa kaya vei ira, Sa volai, A noqu vale na vale ni masu: ia dou sa cakava me nodra qara na daubutako.

47 A sa vakatavuvuli tiko e na vale ni soro e na veisiga. A ra sa vakatovolea ko ira na bete levu kei ira na vunivola kei na nodra turaga na tamata me ra vakamatea;

48 A ra sa tawa kunea rawa e dua na ka me ra kitaka; ni sa dauvinakata na lewe vuqa me ra rogoci koya.

A WASE XX.

Sa tarogi Jisu eso se ko cei sa lesi koya, a sa tarogi ira se ko cei sa lesi Joni na papitaiso, 1—8. *Sa tukuna na vosa vakatautauvata ni veiwere ni vaini*, 9—18. *Sa vakavulici ira me solia nai vakacavacava vei Sisa*, 19—26. *Sa tukuna ena tu cake tale na mate*, 27—38. *Sa tarogi ira e na dua na ka, ka vakavulici ira*, 39—47.

A SA yaco e na dua na siga ko ya, ni sa vakavulici ira na lewe vuqa e na vale ni soro, ka vunautaka nai rogorogo vinaka, sa lako mai vei koya ko ira na bete levu kei ira na vunivola kei ira na qase,

2 A ra sa tarogi koya, ka kaya, Tukuna mai vei keitou, sa lesi iko maivei me kitaka na ka oqo? se

ko cei sa lesi iko mo kitaka na ka oqo ?

3 A sa vosa ko koya ka kaya vei ira, Au na tarogi kemudou talega e na dua na ka; ia dou tukuna mai vei au:

4 A papitaiso i Joni, maivei ko ya, mai lomalagi, se mai na tamata walega?

5 A ra sa veinanuyaka vakai ira, ka kaya, Kevaka eda na kaya, Ni sa mai lomalagi, ena qai kaya ko koya, Ia dou sa sega ni vakabauti koya e na vuku ni cava?

6 Ia kevaka eda kaya, Mai na tamata walega; e ra na viriki keda e na vatu ko ira kecega na lewe vuqa; ni ra sa vakadinata *kecega* ni sa profita ko Joni.

7 A ra sa kaya, e ra sa tawa tukuna rawa se maivei *na ka ko ya.*

8 A sa kaya vei ira ko Jisu, Au sa sega talega ni tukuna vei kemudou se ko cei sa lesi au meu kitaka na ka oqo.

9 Sa qai vakatekivu ko koya me tukuna na vosa vakatautauvata oqo vei ira na lewe vuqa; Sa dua na tamata sa tea na veiwere ni vaini, ka yalataka vei ira nai vakatau ni were eso; ka lako ki na vanua vakayawa me tiko vakadede kina.

10 Ia ni sa yaco na vulai matua, sa tala e dua na nona tamata vei ira nai vakatau ni were, me ra solia vua eso na vua e na veiwere ni vaini: a ra sa yaviti koya vakalevu, ka vakatalai koya tani me lako wale.

11 Sa qai tala tale e dua tani na nona tamata: a ra sa yaviti koya talega, ka vakacacana sara, ka vakatalai koya tani me lako wale.

12 A sa tala tale nai ka tolu; a ra sa vakamavoataki koya talega, ka vakasava tani yani.

13 Sa qai kaya nai taukei ni veiwere ni vaini, A cava meu kitaka? Au na tala na noqu gone ni toko: e ra na rerevaki koya beka ni ra sa raica.

14 Ia ni ra sa raica ko ira nai vakatau ni were, e ra sa veivosaki vakai ira, ka kaya, O koya oqo nai taukei mai muri, tou vakamatea, me nodatou ga na veiwere.

15 A ra sa vakasava tani ki taudaku ni were ni vaini, ka vakamatea. A cava beka ena cakava nai taukei ni veiwere vei ira?

16 Ena lako mai ka vakawabokotaki ira nai vakatau ni were *ko ya,* ka yalata na veiwere vei ira na tani. Ia ni ra sa rogoca, e ra sa kaya, Me kakua sara ni *vakaoqo.*

17 A sa vakaraici ira, ka kaya, A cava oqo sa volai, A vatu e ra sa cata na matai ni vale, sa yaco mei teteki e na tutu ni vale?

18 O koya yadua ena lutu e na vatu oqo ena dasila; ia ko koya ena lutuka *na vatu oqo,* ena vorota me vurumemea.

19 ¶ A ra sa vakatovolea ko ira na bete levu kei ira na vunivola me ra taura e na tiki ni siga ko ya, a ra sa rerevaki ira na lewe vuqa: ia ka ra kila ni sa beitaka vei ira ko koya e na vosa vakatautauvata ko ya.

20 A ra sa vakaraici *koya* ga, a ra sa tala na tamata eso me ra vakaraica, me ra vaka e ra sa tamata yalododonu, me ra taura na nona vosa eso, me ra soli koya kina vua na turaga me lewai koya ka veitaliataki koya.

21 A ra sa tarogi koya, ka kaya, Vakavuvuli, keitou sa kila ni ko sa vosataka ka vakatavuvuli tiko e na ka e dodonu, a sa sega e dua ko sa vinakata walega, ia ko sa vakatavuvuli vakadodonu e na sala ni Kalou:

22 E sa tara me da solia nai vakacavacava vei Sisa, se segai?

23 A sa kila na nodra lawaki ko koya, ka kaya vei ira, Dou sa dauveretaki au e na vuku ni cava?

24 Vakatakila mai vei au e dua nai lavo. A yaloyalo i cei, kei nai vola i cei, sa tu kina? A ra sa vosa ka kaya, A nei Sisa.

25 A sa kaya vei ira ko koya, O koya oqo mo dou solia kina vei

Sisa na ka nei Sisa, vua talega na Kalou na ka sa nona na Kalou.

26 A sa sega e dua na nona vosa e ra sa taura rawa e na matadra na tamata: a ra sa kidacala e na nona vosa, a ra sa vagagalu ga.

27 Sa qai lako mai vei koya na Satusi eso, o ira sa vakatitiqataka na tu cake tale mai na mate; a ra sa tarogi koya,

28 Ka kaya, Vakavuvuli, sa vola vei keda ko Mosese, Kevaka e dua na tamata sa mate na tuakana, ka vakawati, ia ka sega na luvena ni sa mate, me curuma na nona yada na tacina, me vakaluveni me dua na nodraui vakawa kei tuakana.

29 Ia ka tiko *vei keitou* na mataveitacini e ra lewe vitu: a sa vakawati ko koya sa qase vei iratou, a sa mate ka sega na luvena.

30 A sa curuma na watina ko koya sa tarava, ka mate ka sa sega na luvena.

31 A sa curuma talega nai ka tolu; ka vakatalega kina na lewe vitu: a ratou sa mate ka sega na luvedratou.

32 Sa qai mate talega na alewa emuri.

33 Ni na tu cake tale na mate, e na wati i cei beka ko koya oqo? ni ra lewe vitu sa veiwatini kaya.

34 Sa vosa ko Jisu ka kaya vei ira, E ra vakawati ka veimusumusukitaki me vakawati na gone ni vuravura oqo:

35 Ia ko ira e ra wiliki me ra yaga me nodra na vuravura ko ya, kei na tu cake tale mai na mate, e ra sa sega ni vakawati, se ra veimusumusukitaki me ra vakawati:

36 A ra na sega talega ni mate tale; ni ra sa tautauvata kei na agilose; ka ra sa luve ni Kalou, ni ra sa luve ni tu cake tale mai na mate.

37 Ia ni ra na vakaturi cake tale na mate, sa tukuna ko Mosese e na kau, ni sa vakatoka na Turaga na Kalou i Eparaama, kei na Kalou i Aisake, kei na Kalou i Jekope.

38 Ni sa sega ni nodra Kalou na mate ko koya, a nodra *Kalou* ga e ra sa bula tiko: ni ra sa bula kecega vei koya.

39 ¶ Sa qai vosa eso na vunivola, ka kaya, Vakavuvuli, ko sa vosa vinaka.

40 A ra sa tawa doudou emuri me ra taroga e na dua na ka.

41 Sa qai tarogi ira ko koya, E ra sa kaya beka vakacava ni sa luve i Tevita na Mesaia?

42 Ia ka sa kaya ko Tevita e nai vola ni Sami, Sa kaya na Turaga vua na noqu Turaga, Mo tiko e na ligaqu imatau,

43 Ka malua, meu cakava mada na nomu meca mei tutuniyavamu.

44 Ia ka sa vakatokai koya ko Tevita me *nona* Turaga, sa luvena beka vakaevei?

45 ¶ Sa qai vosa ko koya vei ira na nona tisaipeli a ra sa rogoca kecega na lewe vuqa,

46 Dou qarauni kemudou mai vei ira na vunivola, e ra sa vinakata me ra lako voli e nai sulu balabalavu, a ra sa vinakata na veikidavaki e na rara ni veivoli, kei nai tikotiko ni vuku e na vale ni lotu, kei nai tikotiko vakaturaga e na solevu;

47 A ra sa vakacacana na nodra vale na alewa dawai, a ra sa kitaka vakailasu na masu balavu; o ira oqo e ra na cudruvi vakalevu cake.

A WASE XXI.

Sa dokai koya na alewa dravudravu ko Jisu ni sa solia na nona yau kece ki na Kalou, 1—4. *Sa tukuna ni na ca ko Jeruselema*, 5—24. *Sa tukuna nai vakatakilakila ni nona lako mai ne lewai vuravura*, 25—33. *Sa vakavulici ira na nona tamata me ra dauvakatawa*, 34—38.

ASA ta cake e na matana, ka raici ira na tamata vutuniyau ni ra sa biuta na nodrai solisoli ki na vale kamunaga.

2 A sa raica talega e dua na alewa dawai sa dravudravua sa biuta kina e rua nai lavo lalai sara.

3 A sa kaya ko koya, E dina kau

sa kaya vei kemudou, sa biuta vakalevu kina na alewa dawai dravudravua oqo, e ra sa biuta vakalailai ga kina ko ira kecega *oqo*:

4 Ni ra sa biuta eso na nodra ka ko ira ki nai solisoli ni Kalou, ia ka sa levu sara sa vo; ia ko koya sa dravudravua, ka sa biuta kina na nona ka ni bula kecega.

5 ¶ Ia ni ra sa tukuna na vale ni soro eso, ni sa vakaiukuukutaki e na vatu vinaka kei nai solisoli, sa kaya ko koya,

6 Ia na ka *kecega* oqo dou sa raica, ena yaco na siga, ena sega na veivatu me veitaqataqai, me kakua ni talaraki sobu kira.

7 A ra sa tarogi koya, ka kaya, Vakavuvuli, ena yaco ninaica na ka oqo? ia na cava mei vakatakilakila ni na yaco na ka oqo?

8 A sa kaya *vei ira*, Dou qarauni kemudou vinaka do dou vakacalai: ni ra na lewe vuqa e ra na lako mai e na yacaqu, ka kaya, Oi au *na Mesaia*; a sa qai yaco voleka na gauna: ia dou kakua ni laki muri ira.

9 Ia ni dou sa rogoca nai tukutuku ni valu se na veisei, kakua ni kidroa: ni sa dodonu ga me yaco mada eliu na ka oqo; ia ka sa sega ni voleka sara na kenai vakataotioti.

10 Sa qai kaya vei ira ko koya, Ena veibolebolei na veivanua, kei na veimatanitu:

11 Ena tavuke vakalevu na vanua e na veiyasana eso, ena tubu na dausiga, kei na mate ca; ena rairai na ka e dauveivakarerei kei nai vakatakilakila levu mai lomalagi.

12 Ia na ka kecega oqo ena yaco mada eliu me ra tauri kemudou, ka vakacacani *kemudou*, ka soli *kemudou* yani ki na *nodra* vale ni lotu, kei na vale ni veivesu, ia dou na kauti ki na matadra na turaga levu kei na turaga ni lewa, e na vuku ni yacaqu.

13 Ia na ka oqo ena yaco me nomudoui vakatakilakila.

14 O koya oqo mo dou vakatau deitaka kina na lomamudou, mo dou kakua ni nanuma kiliu e na vuku ni ka mo dou kaya:

15 Niu na solia vei kemudou na gusu, kei na vuku, ena sega e dua na nomudou meca ena veiletitaka rawa se vorota.

16 Ia ena soli kemudou na *nomu*dou qase, kei na tacimudou, *kei na* kai nomudou, kei na *wekamudou*; e ra na kitaki kemudou eso mo dou vakamatei sara.

17 E ra na cati kemudou na tamata kece e na vuku ni yacaqu.

18 Ia ena tawa rusa e dua na drau ni ulumudou.

19 Dou na maroroya na yalomudou ni dou sa dauvosota.

20 Ia ni dou sa raica ni sa buku na druadrua e Jeruselema e nai valu levu, dou kila kina ni sa qai voleka na kena ca sara.

21 Me qai dro ki na ulunivanua ko ira sa tiko mai Jutia; ia ko ira sa tiko eloma me ra lako tani yani; me kakua talega ni curu mai kina ko ira sa tiko e na veivanua eso:

22 Ni sa gauna ni cudruvi oqo, me vakayacori kecega na ka sa volai.

23 Ia ka na ca vei ira sa bukete, vei ira talega e ra sa veivakasucumi kei na luvedra, e na gauna *ko* ya! ni na ca vakalevu sara na vanua; a ra na cudruvi vakalevu na tamata oqo.

24 A ra na bale e na bati ni seleiwau, a ra na kauti ki na veivanua me ra bobula kina: ena butuki Jeruselema sobu ko ira na iceni, me yaco ki nai vakataotioti ni *gauna* ni iceni.

25 ¶ Ena qai tu nai vakatakilakila e na siga, kei na vula, kei na kalokalo; e ra na ca na veivanua e vuravura, ni ra na kidroa; ena kudruta na wasa liwa kei na biau;

26 Ena kani yatedra na tamata e na rere, ni ra sa waraka na ka sa voleka ni yaco e vuravura: ni na veitosoyaki na kaukaua kei lomalagi.

27 Ia e ra na qai raica na Luve ni tamata ni sa lako mai e na o e na kaukaua kei nai ukuuku levu.

28 Ia ni sa vakatekivu me yaco na ka oqo, dou ta cake e na matamudou, kei na ulumudou, ni dou sa qai voleka ni vakabulai.

29 A sa tukuna vei ira na vosa vakatautauvata, *ka kaya*, Raica na lolo, kei na veikau kecega;

30 Ni ra sa tubui lekaleka, dou sa raica ka kila kina vakai kemudou ni sa voleka na vulai katakata.

31 Sa vakatalega kina koi kemudou, ni dou sa raica ni sa yaco na ka oqo, dou kila kina ni sa qai voleka na matanitu ni Kalou.

32 E dina kau sa kaya vei kemudou, Ena sega ni takali mada nai tabatamata oqo, ena vakayacori mada eliu na ka kecega *oqo*.

33 Ena takali ko lomalagi kei vuravura; ia na noqu vosa ena sega ni takali.

34 ¶ Ia dou qarauni kemudou vinaka, de dua na siga sa bibi kina na yalomudou e na daumateulu kei na daumateni, kei na nuiqawaqawa e na ka ni bula oqo, ka yaco vakakidacala kina vei kemudou na siga ko ya.

35 Ni na vaka ga nai cori ni sa yaco vei ira kecega e ra sa tiko e na dela i vuravura kecega.

36 O koya oqo mo dou vakatawa kina, ka daumasu tiko ga, mo dou okati kina mo dou yaga me bula mai na ka kecega oqo ena yaco mai, ka tu e na matana na Luve ni tamata.

37 A sa vakatavuvuli tiko ko koya e na vale ni soro ni sa siga; ni sa bogi sa lako ki taudaku, ka moce e na ulunivanua na yacana ko Oliva.

38 A ra sa lako kecega mai vua na lewe vuqa ki na vale ni soro ni sa mataka caca, me ra rogoci koya.

A WASE XXII.

E ra sa via vakamatei Jisu ko ira na bete levu kei ira na vunivola, a sa kaya ko Juta me soli koya vei ira, 1—6. *Sa vakatekivuna nai vakayakavi ni Turaga ko Jisu, a sa tukuna ni na soli koya yani e dua na nona tisaipeli,* 7—23. *Sa vakavulici ira me ra yalomalumalumu, a sa tukuna ni na cakitaki koya ko Pita,* 24—38. *Sa rarawa na loma i Jisu, a sa daumasu vei Tamana, a ra sa mai tauri koya na tamata, ka vakucacani koya, a sa cakitaki koya ko Pita; a sa tukuni koya ko Jisu, ni sa Luve ni Kalou,* 39—71.

ASA voleka ni yaco na solevu ni madrai tawa leveni, a yacana na pasova.

2 A ra sa vakatovolea ko ira na bete kei ira na vunivola se ra na vakamatei *Jisu* vakaevei; ni ra sa rerevaki ira na lewe vuqa.

3 ¶ Sa qai curu ko Setani ki na loma i Juta na yacana talega ko Isikariota, a sa dua vei ira na lewe tinikarua.

4 A sa lako kina, ka veivosaki kei ira na bete levu kei ira na turaga ni valu, se na soli koya vei ira vakaevei.

5 A ra sa reki, a ra sa yalata vua nai lavo me ra solia *vua*.

6 A sa vakadonuya ko *Juta*, a sa qai vakasaqara na gauna e rawarawa me soli koya kina vei ira ni ra sa tiko tani na lewe vuqa.

7 ¶ Sa qai yaco dina na siga *ni solevu* ni madrai tawa leveni, e dodonu me vakamatei kina nai madrali ni pasova.

8 A sa talai rau ko Pita kei Joni ko koya, ka kaya, Drau lako ka cokonaka nai madrali ni pasova, me datou kania.

9 A rau sa kaya vua, Evei ko sa vinakata me keirau cokonaka kina?

10 A sa kaya vei rau ko koya, Raica, ni drau sa curu ki na koro, drau na sota kei na tamata, sa co-

lata na saqa wai; muri koya ki na vale ena curu kina.

11 Ia drau na kaya vua nai taukei ni vale, Sa kaya nai Vakavuvuli vei iko, Evei nai taba loma ni vale sa dautiko kina na vulagi, me keitou kana kina na pasova kei ira na noqu tisaipeli?

12 Ena qai vakatakila vei kemudrau nai taba loma ni vale levu ecake sa conaki tu; dou cokonaka kina.

13 A rau sa lako, ka kunea me vaka sa kaya vei rau ko koya: a rau sa cokonaka na pasova.

14 Ia ni sa yaco dina na kena tiki ni bogi, sa tiko sobu ko koya, kei ira vata kaya nai aposila e tinikarua.

15 A sa kaya vei ira ko koya, Au a gadreva vakalevu meu kania vata mada eliu kei kemudou nai madrali ni pasova oqo, meu qai mate emuri:

16 Niu sa kaya vei kemudou, Au na sega ni kania tale, ka malua me vakayacori mada e na matanitu ni Kalou.

17 A sa taura na bilo, ka vakavinavinaka, ka kaya, Taura oqo, ka vota vei kemudou:

18 Niu sa kaya vei kemudou, Au na sega tale ni gunuva na vua ni vaini, ka malua me yaco mada na matanitu ni Kalou.

19 ¶ A sa taura na madrai, ka vakavinavinaka, ka dovia, ka solia vei ira, ka kaya, Oqori na yagoqu sa soli e na vukumudou; dou cakava oqo ni dou sa nanumi au.

20 Sa taura talega na bilo ni sa oti na kana e nai vakayakavi, ka kaya, A bilo oqo nai *vakatakilakila ni* veiyalayalati vou e na noqu dra, sa liviraki e na vukumudou.

21 ¶ Ia ka raica, na liga i koya sa soli au yani *sa tu ga* vei au e nai kanakana.

22 Ia ka dina ya ni sa lako na Luve ni tamata, me vaka ni sa lesi; ia ka ca vua na tamata oqo sa soli koya yani!

23 A ra sa vakatekivu me veitarogi vakai ira, se ko cei beka vei ira ena kitaka na ka oqo.

24 ¶ Ia ka ra veileti talega eliu, se ko cei vei ira ena cavu me uasivi vei ira.

25 A sa kaya vei ira ko koya, E ra sa lewai ira *na nodra tamata* ko ira na turaga levu ni iceni; *ka ra* sa vakatokai me turaga *cakavinaka* ko ira na nodra turaga.

26 Ia dou kakua ni vakakina; ia ko koya sa uasivi cake vei kemudou, me vaka ga na gone; ia ko koya sa turaga, me vakataki koya sa dauqarava.

27 O cei vei rau sa uasivi cake, o koya sa tiko me kana, se ko koya sa dauqarava? o koya ga sa tiko me kana, se segai? ia kau sa tiko vata kei kemudou me vaka e dua sa dauveiqaravi.

28 Ia koi kemudou sa dautiko vata kei au e na noqu vosota na dauveivakatovolei.

29 Au na solia vei kemudou na matanitu me vaka ni sa solia mai vei au na Tamaqu;

30 Mo dou kana ka gunu e na noqui kanakana e na noqu matanitu, ka tiko talega e nai tikotiko vakaturaga *e tinikarua*, me lewai ira na mataqali i Isireli e tinikarua.

31 ¶ A sa kaya na turaga, Saimoni, Saimoni, sa via rawati kemudou ko Setani, me tauvuloni *kemudou* me vaka na sila.

32 Ia kau sa masulaki iko, me kakua ni malumalumu na nomu vakabauta: ia ni ko sa saumaki tale, vakaukauataki ira na wekamu.

33 A sa kaya vua ko *Pita*, Turaga, au sa vakarau me daru lako kei iko, ki na vale ni veivesu, kei na mate talega.

34 A sa kaya ko koya, Au kaya vei iko, Pita, ena sega ni tagi mada eliu edaidai na toa, o na cakitaka mada vakatolu na nomu kilai au.

35 A sa kaya ko koya vei ira, Niu a talai kemudou wale ka sega na nomudou taga ni lavo, se na

taga ni kakana, se nai vava, dou sa dravudravua e na dua na ka, se segai? A ra sa kaya, E segai.

36 Sa qai kaya vei ira, Ia edaidai, o koya sa tu vua na taga ni lavo, me kauta, me vakatalega kina na taga ni kakana: ia ko koya sa sega vua nai seleiwau, me volitaka na nonai sulu, ka volia kina e dua.

37 Niu sa kaya vei kemudou, e dodonu me vakayacori vei au na ka sa volai vakaoqo, Ni sa wili vata ko koya kei ira na tamatai valavala ca; ni na vakayacori sara me oti na ka *sa lesi* vei au.

38 A ra sa kaya, Turaga, raica, e rua nai seleiwau ka tu. A sa kaya ko koya, Sai koya.

39 ¶ A sa lako ki tautuba, ka lako, me vaka na nonai valavala, ki na ulunivanua *na yacana* ko Oliva; a ra sa muri koya na nona tisaipeli.

40 Ia ni sa yaco ki na yasana ko ya, sa kaya vei ira, Dou masu mo dou kakua ni curu ki na dauvere.

41 A sa sudra tani vei ira e vaka na kena yawa ni da viri e na vatu; a sa tekiduru ka masu,

42 A sa kaya, Tamaqu, kevaka ko sa vinakata, kauta tani vei au na bilo oqo: ia me kakua ga ni yaco na noqu veitalia, me yaco ga na nomu veitalia.

43 A sa rairai mai vei koya e dua na agilose mai lomalagi, sa mai vakaukauataki koya.

44 Ia ni sa yaluma vakalevu sara, sa daumasu vakalevu kina: a sa yaco na nona buno me vaka na titiri ni dra a sa lutu ki na qele.

45 Ia ni sa tu cake tale mai na masu, ka yaco vei ira na nona tisaipeli, sa kunei ira ni ra sa moce ni sa rarawa na lomadra.

46 A sa kaya vei ira, Dou sa moce e na vuku ni cava? tu cake ka masu, do dou curu ki na dauvere.

47 ¶ Ia ni sa vosa tiko, raica na lewe vuqa, kei koya talega sa vakatokai ko Juta, sa dua vei ira na lewe tinikarua, sa liutaki ira, a sa toro kabi vei Jisu me reguca.

48 A sa kaya vua ko Jisu, Juta, o sa solia yani na Luve ni tamata ni ko sa reguca, ne?

49 Ia ko ira e ra sa tu voleka ni ra sa raica na ka sa voleka ni yaco, e ra sa kaya vei koya, Turaga, e vinaka me da yaviti *ira* e nai seleiwau, se segai?

50 ¶ A sa dua vei ira sa yavita na nona tamata na bete levu, ka seledrutia na daligana imatau.

51 Sa qai vosa ko Jisu, ka kaya, Kua so mada me vaka ga ko ya. A sa tara na daligana, ka vakabula.

52 Sa qai kaya ko Jisu vei ira na bete levu, kei ira na turaga ni valu *i vakatawa* ni vale ni soro, kei ira na qase, e ra sa lako mai vei koya, Dou sa lako mai, me vaka na laki taura na daubutako, ni dou sa taura nai seleiwau kei nai wau talega?

53 Niu sa tiko vata kei kemudou e na vale ni soro e na veisiga, dou sa sega ni dodoka vei au na ligamudou: ia na nomudou gauna oqo, kei na nona ka na turaga ni butobuto.

54 ¶ A ra sa qai taura, ka tubera, ka kauta ki na nona vale na bete levu. A sa muri vakayawa ko Pita.

55 Ia ni ra sa vakacaudreva na buka e na rara ni mata ni vale, a ra sa tiko vata kina, sa qai tiko vata kei ira ko Pita.

56 Ia sa dua na vada sa raici koya ni sa tiko voleka ki na buka, ka vakaraici koya matua, ka kaya, A tamata oqo talega sa tiko vata kaya.

57 A sa cakitaka ko Pita, ka kaya, Alewa, au sa sega ni kilai koya.

58 A sa dede vakalailai ga sa dua tani tale sa raica, ka kaya, O iko talega e dua vei ira. A sa kaya ko Pita, Tagane, oi au e segai.

59 A sa oti tale e dua na tiki ni bogi, a sa qai dua sa vakadinadina sara, ka kaya, E dina sara ni sa tiko vata kaya talega ko koya oqo, ni sa kai Kalili.

60 A sa kaya ko Pita, Tagane, au sa sega ni kila na ka ko sa kaya. Ia ka sa yaco sara, ni sa vosa tiko, sa tagi na toa.

61 A sa vuki na Turaga, ka vakaraici Pita. A sa nanuma ko Pita na vosa ni Turaga, ni sa kaya vua, Ena sega ni tagi mada eliu na toa, o na cakitaki au mada vakatolu.

62 A sa lako ki tautuba ko Pita, ka tagi vakalevu sara.

63 ¶ Ia ko ira na tamata e ra sa tauri Jisu e ra sa vakalialiai koya, ka yavita e na kuita.

64 A ra sa tabonaka na matana, ka sabica na matana, ka taroga, ka kaya, Profisai, se ko cei sa yaviti iko?

65 Ia ka levu tale na ka e ra kaya ni ra sa vosa vakacacataka.

66 ¶ Ia ni sa siga na vanua, e ra sa soqonivata ko ira na nodra qase na tamata kei ira na bete levu kei ira na vunivola, a ra sa kauta ki na nodra vale ni mataveilewai, ka taroga,

67 O iko na Mesaia, se segai? tukuna mai vei keitou. A sa kaya ko koya vei ira, Kevaka kau tukuna vei kemudou, dou na sega ni vakadinata:

68 Ia kevaka kau tarogi *kemudou*, dou na sega ni kaya mai, se sereki au.

69 E na gauna emuri ena tiko na Luve ni tamata e na liga imatau ni Kalou kaukaua sara.

70 A ra sa qai taroga kecega, O iko na Luve ni Kalou, se segai? A sa kaya vei ira ko koya, Dou sa kaya kau sa vakakina.

71 A ra sa qai kaya, A cava tale na betena me dua tani tale me beitaka? ni da sa rogoca ga koi keda mai na gusuna dina.

A WASE XXIII.

Sa lewai Jisu ko Pailato kei Erota, 1—12. *Sa solia na daubutako ko Pailato me bula, a sa soli Jisu me vakoti ki na kau veilatai,* 13—26. *E ra sa kauti Jisu ki Kalivari, ka vakāti koya ki na kau, a sa masulaki ira ko koya, a sa vakalialiai koya e dua e rau sa vakota kaya; a sa dua sa vakabauta: sa vakabauta talega na turaga ni valu sa vakatawai koya,* 27—49. *Sa buluti koya ko Joseja e dua na turaga mai Arimacia,* 50—56.

A RA sa tu cake kecega, ka kauti koya vei Pailato.

2 A ra sa vakatekivu me ra beitaka, a ra kaya, Keitou sa kunea na tamata oqo sa saumaka vakatani na *noda* vanua, a sa vakatatabuya na soli nai vakacavacava vei Sisa, a sa kaya tiko ni sa Mesaia na turaga levu ko koya.

3 A sa tarogi koya ko Pailato, ka kaya, O iko dina na nodra Turaga levu na kai Jutia, se segai? A sa vosa ko koya ka kaya vua, O sa kaya ga mai.

4 Sa qai kaya ko Pailato vei ira na bete levu kei ira na lewe vuqa, Au sa sega ni kunea e dua na ka ca vua na tamata oqo.

5 A ra sa qai gumatua vakalevu mai, ka kaya, Sa vakatekivuna na ca ko koya *oqo* vei ira na tamata e na nonai vakavuvuli, sa vakatekivu mai Kalili ka yaco ki na yasana oqo.

6 Ia ni sa rogoca ko Pailato ni ra cavuti Kalili, sa taroga, se kai Kalili na tamata oqo, se segai.

7 Ia ni sa kila ni sa dautiko e na yasana sa lewa kina ko Erota, sa talai koya vua, ni sa tiko talega mai Jeruselema e na gauna ko ya.

8 ¶ Ia ni sa raici Jisu ko Erota, sa reki sara: ni sa gadreva makawa me raica, ni sa vuqa na ka sa rogoca vua; a sa nanuma me raica ni sa kitaka e dua na cakamana.

9 Sa qai levu na ka sa taroga vua; a sa sega sara na ka e kaya.

10 A ra sa tu kina na bete levu kei ira na vunivola, a ra sa beitaka vakalevu sara.

11 Ia ko Erota kei ira na nona matai valu e ra sa vakasewasewani koya, ka vakalialiai *koya*, ni ra sa vakasuluma e nai sulu lumilumisa, e ra sa tala tale vei Pailato.

12 ¶ A rau sa qai veivinakati tale e na siga ko ya ko Erota kei Pailato: a rau sa veicati eliu.

13 ¶ Ia ko Pailato, ni sa vakasoqoni ira mada na bete levu kei ira na turaga kei ira na tamata,

14 Sa kaya vei ira, Dou sa kauta mai vei au na tamata oqo, me vaka e dua sa saumaki ira tani na tamata; ia ka raica, kau sa taroga e na matamudou, ia kau sa sega ni kunea vua e dua na ka ca dou sa beitaka vua kina:

15 O Erota talega, e segai; niu sa talai kemudou vua; ka raica, sa sega na ka sa kune vua e dodonu me mate kina.

16 Au tei yavita mada, ka qai sereka.

17 (Ni sa dodonu me sereka vei ira e dua e na solevu *ko ya.*)

18 A ra sa qoqolou vata kece sara ga, ka kaya, Me kauti tani na tamata oqo, me sere vei keitou ko Parapa:

19 (A ya sa biu ki na vale ni veivesu, e na vuku ni sa vakatekivuna na veisei e na koro, a sa laba talega:)

20 Ia ni sa via sereki Jisu ko Pailato, sa vosa tale vei ira,

21 A ra sa daukaci, ka kaya, Me lauvako ga ki na kau veilatai, Me lauvako ga ki na kau veilatai.

22 A sa kaya vakatolu vei ira, E na vuku ni cava? a cava na ka ca sa kitaka? Au sa sega ni kunea e dua na ca vua e dodonu me mate kina; o koya oqo kau na yavita kina, ka sereka.

23 A ra sa qai gumatua sara ka tabalaka na kaci, ni ra masuta me vakoti ki na kau veilatai. A sa gumatua na domodra *na lewe vuqa* kei na domodra na bete levu,

24 A sa lewa ko Pailato me yaco me vaka na nodra vakatamamasu.

25 A sa sereki koya sa biu ki na vale ni veivesu e na vuku ni *sa vakatekivuna na* veisei ka laba talega, o koya e ra sa gadreva; a sa soli Jisu me ra veitaliataka.

26 Ia ni ra sa tubera yani, e ra sa taura e dua na tamata ko Saimoni *na yacana;* a kai Sairini, sa lako mai vanua, a ra sa virikotora vua na kau veilatai, me colata me muri Jisu.

27 ¶ A ra sa lewe vuqa sara e ra muri koya, kei ira talega na alewa, a ra sa qoqolou ni ra sa tagicaka.

28 A sa vuki vei ira ko Jisu, ka kaya, Oi kemudou na alewa ni Jeruselema, dou kakua ni tagicaki au, tagicaki kemudou kei ira na luvemudou.

29 Ka raica, sa voleka ni yaco na siga, e ra na kaya kina, Sa kalougata na yava, kei na kete sa sega ni sucu mai kina na gone, kei na sucu sa sega ni veivakasucumi kei na gone.

30 E ra na qai vakatekivu me kaya ki na ulunivanua, Lutuki keimami mai; ki na ulunikoro talega, Ubi keimami mai.

31 Ia kevaka e ra sa kitaka na ka vakaoqo ni sa drokadroka na kau, a cava ena caka ni na qai ruruamalai?

32 A rau sa lewe rua talega, na tamata caka ca, e ratou sa tuberi vata kaya me ratou vakamatei.

33 Ia ni ra sa yaco ki na yasana, na yacana ko Kalivari, e ra sa vakoti koya kina ki na kau veilatai, kei rau talega na tamata caka ca, e dua e na ligana imatau, e dua e na ligana imawi.

34 ¶ Sa qai kaya ko Jisu, Tamaqu, kakua ni cudruvi ira; ni ra sa sega ni kila na ka e ra sa kitaka. A ra sa searua na nonai sulu, ka kitaka *kina* na veidigidigi.

35 A ra sa tu na lewe vuqa me ra vakaraica. O ira talega na turaga kei ira na tamata e ra sa vakalialiai *koya,* ka kaya, Sa dauvakabulai ira na tamata tani; me tei vakabulai koya talega, kevaka sa Mesaia, na digitaki ni Kalou.

36 O ira talega nai valu e ra sa vakalialiai koya, a ra sa lako mai vei koya, ka solia vua na ka wiwi;

37 A ra sa kaya, Kevaka ko sa nodra Turaga levu na kai Jutia, vakabulai iko.

38 A sa volai na kenai vola *a ra vakota* me irova na uluna, *a sa vola* e na vosa vaka-Krisi, kei na vosa vaka-Roma, kei na vosa vaka-Ipriu, O KOYA OQO NA NODRA TURAGA LEVU NA KAI JUTIA.

39 ¶ A sa dua vei rau na tamata caka ca sa rube sa vakasewasewani koya, ka kaya, Kevaka ko sa Mesaia, vakabulai iko kei keirau talega.

40 A sa vosa na kenai ka rua ka vunauci koya, ka kaya, O sa sega beka ni rerevaka na Kalou, ni ko sa lewai talega mo mate vakakina?

41 Ia kedaru e dodonu ga *me daru mate*, ni sa vakawana na ka edaru cudruvi kina na nodarui valavala *ca*; ia na tamata oqo sa sega na ka ca sa kitaka.

42 A sa kaya vei Jisu ko koya *oqo*, Turaga, nanumi au ni ko sa lako mai e na nomu matanitu.

43 A sa kaya vua ko Jisu, E dina kau sa kaya vei iko, E na siga ga edaidai daru na tiko vata mai parataise.

44 Ai ka ono ni tiki ni siga ko ya, a sa butobuto na vanua kecega, ka yacova nai ka ciwa ni tiki ni siga.

45 A sa vakabutobutotaki na mata ni siga, a sa turatarua eloma nai lati ni vale ni soro.

46 ¶ Ia ni sa kaci vakadomoi levu cake ko Jisu, sa qai kaya, Tamaqu, au sa solia na yaloqu ki na ligamu: a sa vosa oti vaka ko ya, sa qai ciba.

47 Ia ni sa raica na turaga ni valu na ka sa caka, sa vakavinavinaka vua na Kalou, ka kaya, E dina ni sa tamata yalododonu ko koya oqo.

48 Ia ko ira kecega na tamata e ra sa lako mai me raica na ka ko ya, ni ra sa raica na ka sa caka, e ra sa yavita na lomaseredra, ka lesu tale yani.

49 O ira kece talega na wekana, kei ira na alewa sa muri koya mai Kalili, e ra sa tu vakayawa, ka raica na ka oqo.

50 ¶ Ka raica, sa dua na tamata na yacana ko Josefa, a turaga ni lewa; a tamata vinaka, ka dodonu:

51 (A sa sega ni lomavata ka caka vata kei ira na mataveilewai:) a kai Arimacia, a koro ni kai Jutia: a sa wawa talega ko koya me *yaco* na matanitu ni Kalou.

52 A sa lako vei Pailato, ka kerea na yago i Jisu.

53 A sa kevutaka sobu mai, ka solega e na malo, ka vakotora e nai bulubulu *vou* sa ta e na vatu levu, a sa tawa vakotori kina e dua.

54 Ia na siga *ko ya* na siga ni vakarau, a sa roro mai na siga tabu.

55 Ia ko ira talega na alewa, e ra sa lako vata kaya mai Kalili, e ra sa muri mai, a ra sa raica nai bulubulu, kei nai valavala ni yagona ni sa vakotori *kina*.

56 A ra sa lesu tale, ka vakarautaka na ka boi vinaka kei na waiwai; a ra sa vakacegu e na siga tabu me vaka na vunau.

A WASE XXIV.

Sa tukuna na agilose vei ira na alewa ni sa tu cake tale mai na mate ko Jisu, a ra sa tukuna na alewa vei ira nai aposila eso, 4—12. *Sa qai rairai ko Jisu vei rau na levo rua, a rau sa tukuna vei ira tale eso, a sa qai rairai vei ira kecega ko Jisu, ka vakavulici ira,* 13—49. *Sa qai lako cake ki lomalagi ni ra sa raica tiko,* 50—53.

E NAI matai ni siga ni wiki, e na mataka caca sara, e ra sa lako mai ki nai bulubulu, a ra sa kauta mai na ka boi vinaka e ra sa cokonaka, kei ira tale eso *e ra lako* vata mai kei ira.

2 A ra sa kunea ni sa vaqiqici tani mai nai bulubulu na vatu.

3 Ia ni ra sa curu, e ra sa sega ni kunea na yago ni Turaga ko Jisu.
4 A sa yaco, ni ra sa kidacala vakalevu kina, raica e lewe rua na tamata sa tu voleka vei ira e nai sulu lumilumisa:
5 Ia ni ra sa rere, ka cuva sobu na matadra ki na qele, e rau sa kaya vei ira, Dou sa vakasaqarai koya sa bula e na kedra maliwa na mate e na vuku ni cava?
6 Ia ko koya sa sega eke, a sa tu cake tale: nanuma *na vosa* sa kaya vei kemudou ni sa tiko kei kemudou mai Kalili,
7 Ni sa kaya, Ena soli yani na Luve ni tamata ki na ligadra na tamata ca, ena vakoti ki na kau veilatai, ka tu cake tale e nai ka tolu ni siga.
8 A ra sa qai nanuma na nona vosa.
9 A ra sa qai suka tani e nai bulubulu, a ra sa tukuna na ka kecega oqo vei ira na tinikadua, vei ira kece talega eso.
10 O ira e ra sa tukuna na ka oqo vei ira nai aposila, o Meri Makatalini, kei Joana, kei Meri *na tina* i Jemesa, kei ira talega eso.
11 A sa vaka nai tukutuku walega vei ira na nodratou vosa, a ra sa sega ni vakadinata.
12 Sa qai tu cake ko Pita, ka cici ki nai bulubulu; ia ni sa cuva sobu, sa raica na malo ka solegi kina sa no tani duadua, a sa qai lako tani, a sa kidacala elomana e na vuku ni ka sa yaco.
13 ¶ Ka raica, sa lewe rua vei ira sa lako e na siga dina ko ya ki na dua na koro ko Imeo na yacana, e onosagavulu na setetia na kena vakayawa ki Jeruselema.
14 A rau sa veivosaki e na kakecega oqo sa qai yaco vata.
15 A sa yaco ni rau sa veivosaki ka veileti, sa toro voleka ko Jisu, ka lako vata kei rau.
16 A sa vakamatawataki na matadrau, me rau kakua ni kilai koya.
17 A sa kaya vei rau ko koya, Ai tukutuku cava oqo drau sa talanoataka, ni drau sa lako voli, ka vakaveveku mata kina?
18 A sa dua vei rau, na yacana ko Keleopa, sa vosa ka kaya vua, O iko duadua beka na vulagi mai Jeruselema, ka sega kina ni kila nà ka sa qai yaco kina e na gauna oqo?
19 A sa tarogi rau ko koya, A ka cava? A rau sa kaya vua, A ka kei Jisu na kai Nasara, a profita sa daucakamana ka vakavuvuli vinaka e na mata ni Kalou kei na matadra kecega na tamata:
20 A ra sa soli koya na bete levu kei na neitou turaga me lewai me mate, a ra sa vakota ki na kau veilatai.
21 Ia keitou sa vakasama ni sai koya ga oqo ena vakabulai ira na Isireli: ia oqori talega, ni sa kenai ka tolu ni siga edaidai ni sa caka oti na ka kecega oqo.
22 Ia ka so talega na neitou alewa e ra sa vakidacalataki keitou, ni ra sa lako ki nai bulubulu e na mataka caca;
23 Ia ni ra sa sega ni kunea na yagona, e ra sa lako mai, ka tukuna, ni ra sa raica e rua na agilose e na rai votu, e rau sa kaya ni sa bula ko koya.
24 O ira talega eso e ra sa dautiko vata kei keitou e ra sa lako ki nai bulubulu, a ra sa kunea ni sa vaka na ka e ra sa kaya na alewa: ia ka ra sa sega ni kunei koya.
25 Sa qai kaya vei rau ko koya, Drau sa sesewa, ka tawa via vakabauta na ka kecega e ra sa tukuna na profita:
26 E sega beka ni kilikili kei koya na Mesaia me vosota mada na ka oqo, me qai curu ki na nonai ukuuku?
27 A sa vakatekivu e *nai vola i* Mosese ka kitaka kecega na profita, a sa tusanaka vei rau mai na Vola *Tabu* kecega na vosa ka tukuni kina ko koya.
28 A ratou sa torova na koro, e rau sa lako kina: a sa lako ko

koya me vaka sa via lako vakakiliu.

29 A rau sa vakamasuta matua, ka kaya, Tiko ga mai vei keirau, ni sa qai yakavi, a sa kala na siga. A sa curu me tiko vei rau.

30 A sa yaco, ni ratou sa tiko kaya me kana, sa taura nai buli madrai ko koya, ka vatonaka, ka dovia, ka solia vei rau.

31 A sa qai lau na matadrau, a rau sa kilai koya, a sa qai takali *vakasauri* e na matadrau.

32 A rau sa veivosaki vakai rau, *ka kaya*, Sa kama na loma i kedaru, ni datou sa veivosaki kaya e na gau ni sala, ni sa vakamacalataka talega vei kedaru nai Vola *Tabu*, se segai?

33 A rau sa tu cake e na tiki ni yakavi ga ko ya, ka lesu tale ki Jeruselema, a rau sa kunei iratou na lewe tinikadua ni ratou sa soqonivata mai, kei ira e ra dautiko vata kei ira.

34 A ra sa kaya, Sa dina ni sa tu cake tale na Turaga, a sa rairai vei Saimoni.

35 A rau sa tukuna talega na ka *sa yaco* e na gau ni sala, ni rau sa kilai koya talega ni sa dovia nai buli madrai.

36 ¶ Ia ni ra sa vosa tiko vakaoqo, sa tu sara e na kedra maliwa ko Jisu, ka kaya vei ira, Dou vakacegu ga.

37 A ra sa kidroa ka rere sara, a ra sa vakasama e ra sa raica na yalo.

38 A sa kaya vei ira ko koya, Dou sa kidroa e na vuku ni cava? a sa tubu na vakananuma e na lomamudou e na vuku ni cava?

39 Raica na ligaqu kei na yavaqu, ni sai au dina ga oqo: tarai au, ka raica; ni sa sega na lewena se na suina na yalo, me vaka dou sa raica ni sa tu vei au.

40 Ia ni sa vosa oti vakaoqo, sa vakaraitaka vei ira na ligana kei na yavana.

41 Ia ni ra sa sega ni vakabau e na vuku ni ra sa reki, ka kidaca la, sa tarogi ira ko koya, Sa du na kakana sa tu vei kemudou eke se segai?

42 A ra sa solia vua na tiki ni ika sa tavu, kei na qa ni meli.

43 Sa qai taura ko koya, ka kana ematadra.

44 A sa kaya vei ira ko *koya*, Oqori na vosa kau sa daukaya *vei* kemudou, ni na yaco kecega na vosa sa tukuni au, sa volai e na vunau i Mosese, kei *nai vola* ni profita, kei na Sami.

45 Sa qai basuka na lomadra ko koya, me ra kila rawa nai Vola *Tabu*,

46 A sa kaya vei ira, Sa volai vakaoqo, a sa kilikili kei koya na Mesaia me vosota vakakina na mate, me tu cake talega mai na mate e nai ka tolu ni siga:

47 Me vunautaki talega na veivutuni, kei na kakua ni cudruvi nai valavala ca, e na vuku ni yacana, vei ira na lewe ni veivanua kecega, me vakatekivu e Jeruselema.

48 Ia koi kemudou na dautukutuku e na ka oqo.

49 ¶ Ia ka raica, au sa tala *vei* kemudou na ka sa yalata ko Tamaqu: ia dou tiko ga e na koro e Jeruselema, me yaco mada *vei* kemudou na kaukaua mana mai cake.

50 ¶ A sa kauti ira ki nai bili *kivaka* ki Peceni, a sa qai laveta cake na ligana, ka vakalougatataki ira.

51 A sa yaco, ni sa vakalougatataki ira tiko, sa kauti tani *vei ira*, a sa kauti cake ki lomalagi.

52 A ra sa masu vua, ka lesu tale ki Jeruselema, ka reki sara vakalevu.

53 A ra sa dautiko e na vale ni soro, a ra sa vakamolimoli ka vakavinavinaka tiko vua na Kalou. Emeni.

A KOSIPELI I JONI.

A WASE I.

Sa tukuna ni sa Kalou ka tamata ko Jisu; kei na nona cakacaka, 1—14. *Ai tukutuku i Joni*, 15—38. *E rau sa kacivi mei talatala ko Adriu kei Pita. E ratou sa veikune ko Jisu kei Filipe kei Nacanieli*, 39—51.

O KOYA na Vosa sa bula e nai vakatekivu, a rau sa tiko kei na Kalou ko koya na Vosa, a Kalou ko koya na Vosa.

2 Sai koya oqo e rau sa tiko vata kei na Kalou mai nai vakatekivu.

3 Sa cakava na ka kecega ko koya: a sa sega e dua na ka sa cakavi, me sega ni cakava ko koya.

4 Sa tu vua na bula; ia na rarama ni tamata na bula.

5 Sa cila mai na rarama e na butobuto; a sa sega ni kunea na butobuto.

6 ¶ E dua na tamata sa tala mai vua na Kalou, a yacana ko Joni.

7 O koya oqo sa lako mai me dautukutuku, me tukuni koya na Rarama, me ra vakabauta na tamata kecega e na vukuna.

8 Ia ka sa sega na Rarama *dina* ko koya, a *sa talai mai* me tukuna na Rarama ko ya.

9 Sai koya ga oqo na Rarama dina, sa lako mai ki vuravura ka vakararamataki ira na tamata kecega.

10 Sa tiko e vuravura ko koya, a sa cakavi vuravura, ia ka sega ni kilai koya na kai vuravura.

11 Sa lako mai ko koya vei na nona vanua, ka sega ni vakabauti koya na kai nona.

12 Ia ko ira sa vakabauti koya, sa solia kecega vei ira me ra yaco rawa me ra luve ni Kalou, vei ira sa vakabauta na yacana.

13 E ra sa sega *ni luvena* e na vuku ni *nodra* qase, se na sucu vakayago, se na veitalia ni tamata, sa vakasucumi ira ga na Kalou.

14 A sa yaco me tamata na Vosa, ka tiko vata kei keda, (keitou a raica na nonai ukuuku, me vaka nai ukuuku ni Gone e dua bauga nei Tamana) sa sinai e na loloma ka dina sara.

15 ¶ Sa tukuni koya ko Joni, ka vosa vakadomoi levu cake, ka kaya, Sai koya oqo kau a vosataka, O koya sa muri au sa uasivi cake vei au; ni sa liu vei keirau ko koya.

16 Eda sa rawata kecega mai na ka sa sinai tu vua, a loloma vaka ga na loloma *sa tu vua.*

17 Sa soli mai na vunau vei Mosese, ia ka yaco mai na loloma kei na kena dina vei Jisu Kraisiti.

18 E sega e dua na tamata sa raica na Kalou e na gauna e dua; a Luvena e dua bau, sa tiko e na lomasere i Tamana, o koya ga sa tukuni *koya.*

19 ¶ Sai koya oqo nai tukutuku i Joni, ni sa talai ira na bete kei ira na Livaita ko ira na kai Jutia mai Jeruselema me tarogi koya, O cei beka ko iko?

20 A sa tukuna ko koya, ka sega ni cakitaka; ka tukuna ga, Au sa sega ni koya na Mesaia.

21 E ra sa tarogi koya, Se ko cei? O Ilaija beka? A sa kaya, E segai. O iko beka na profita ko ya? A sa kaya, E segai.

22 E ra sa qai kaya vua, O cei beka ko iko? me keitou tukuna yani vei ira sa talai keitou. O sa tukuni iko mei cei?

23 A sa kaya ko koya, Oi au na domo sa kaci e na veikau, Vakadodonutaka na sala ni Turaga, me vaka sa kaya na profita ko Aisea.

24 O ira sa talai mai e ra sa mai vei ira na Farasi.

25 A ra sa tarogi koya, ka kaya

vua, O sa qai veipapitaisotaki e na vuku ni cava, ni ko sa sega ni koya na Mesaia, se Ilaija, se na profita ko ya?

26 A sa vosa vei ira ko Joni, ka kaya, Au sa veipapitaisotaki e na wai: ia ka sa tu e na kemudou maliwa e dua dou sa sega ni kila;

27 Sai koya oqo, sa muri au ka sa uasivi cake vei au; au sa sega ni yaga meu sereka na wa ni nonai vava.

28 Sa kitaki oti mada na ka oqo mai Pecapara e na tai kadua ki Jotani, a tikina sa veipapitaisotaki kina ko Joni.

29 ¶ E na kena sabogibogi cake sa raici Jisu ko Joni ni sa lako mai vua, ka kaya, Raica na Lami ni Kalou, sa kauta tani nai valavala ca ni kai vuravura.

30 Sai koya oqo kau a tukuna, Sa muri au e dua, sa uasivi cake vei au: ni sa liu vei keirau.

31 Au a sega ni kilai koya; *au kila ga* ni na vakaraitaki ko koya vei ira na Isireli, o koya oqo kau sa lako mai kina ka veipapitaisotaki e na wai.

32 A sa tukuna ko Joni, ka kaya, Au a raica na Yalo *Tabu* ni sa lako sobu mai lomalagi me vaka na ruve, a sa mai toka vua.

33 Au a sega ni kilai koya: ia ko koya sa talai au mai me veipapitaisotaki e na wai, sa kaya vei au, O koya ko na raica ni sa lako sobu vua na Yalo *Tabu*, a sa mai toka vua, sai koya oqo sa veipapitaisotaki e na Yalo Tabu.

34 Au a raica, ka tukuna ni sai koya oqo na Luve ni Kalou.

35 ¶ E na kena sabogibogi cake sa tu tale ko Joni, kei rau e le rua na nona tisaipeli;

36 A sa raici Jisu ni sa lako voli, a sa kaya, Raica na Lami ni Kalou!

37 Oi rau na tisaipeli ni rau rogoca na nona vosa, e rau sa muri Jisu.

38 Sa qai vuki ko Jisu, ka raici rau ni rau sa muria, ka kaya vei rau, A cava drau sa vakasaqara? E rau sa kaya vua, Rapai, (a kena balebale, Vakavuvuli) o sa tiko maivei?

39 A sa kaya vei rau, Lako mai ka raica. E rau sa lako mai ka raica na vanua sa tiko kina ko koya; a ratou sa tiko vata kaya e na siga ko ya; ni sa voleka *nai ka* tini ni tiki ni siga.

40 E dua vei rau sa rogoca *na* vosa i Joni, ka muri *Jisu, a yacana* ko Adriu na taci i Saimoni Pita.

41 Sa kunea eliu na wekana ko Saimoni, ka kaya vua, Keitou sa kunea na Mesaia; (a kenai balebale, a Kraisiti.)

42 A sa kauti koya mai vei Jisu. Ni sa raici koya ko Jisu, sa kaya, O iko ko Saimoni na luve i Jona: o na vakatokai mei Sifasa; (a kenai balebale, ko Pita.)

43 ¶ E na kena sabogibogi cake sa via lako yani ki Kalili ko Jisu, a sa kunei Filipe, ka kaya vua, Muri au.

44 A kai Peceseita ko Filipe, a koro i Adriu kei Pita.

45 A sa kunei Nacanieli ko Filipe, ka kaya vua, Keitou a kunei koya sa vola kina ko Mosese e na vunau, kei ira talega na profita, o Jisu na kai Nasara, a luve i Josefa.

46 A sa kaya vua ko Nacanieli, E lako rawa mai e dua na ka vinaka mai Nasara? Ka kaya vua ko Filipe, Lako mai mo mai raica.

47 Sa raici Nacanieli ko Jisu ni sa lako mai vua, ka kaya, Raica e dua na luve i Isireli dina, sa sega vua na dauveivakaisini!

48 A sa kaya vua ko Nacanieli, O sa kilai au maivei? Sa vosa ko Jisu ka kaya vua, Ni sa bera ni kacivi iko ko Filipe, ni ko a tiko eruku ni lolo, au a raici iko.

49 A sa vosa ko Nacanieli ka kaya vua, Rapai, o iko na Luve ni Kalou; o iko na Tui Isireli.

50 A sa vosa ko Jisu ka kaya

vua, Niu sa kaya vei iko, Au a raici iko eruku ni lolo, ko sa vakabauta? O na raica na ka sa uasivi cake e na ka oqo.

51 A sa kaya vua ko koya, E dina, e dina, kau sa kaya vei kemudou, E na gauna maimuri dou na raici lomalagi ni sa tawase, kei ira na agilose ni Kalou sa lako cake ka lako sobu vua na Luve ni tamata.

A WASE II.

Sa cakava na wai ko Jisu me waini, 1—11. *Sa lako cake ko koya ki Jeruselema ka vakasavi ira na dauveivoli mai na vale ni soro,* 12—17. *Sa tukuna na nona mate kei na nona bula tale,* 18—22. *Eso na tamata e ra sa vakabauti koya,* 23—25.

E NAI ka tolu ni siga sa dua na solevu ni vakawati mai Kena e Kalili; a sa tiko mai kina na tina i Jisu:

2 A sa lakovi ko Jisu, kei ira talega na nona tisaipeli, ki na solevu ni vakawati.

3 Ia ni sa lailai mai na waini, sa kaya vei Jisu na tinana, Sa sega vei ira na waini.

4 Sa kaya vua ko Jisu, Alewa, o sa lewai au vakacava *e na ka oqo*? sa sega ni yaco mai na noqu tiki ni siga.

5 A sa kaya na tinana vei ira na tamata, A ka kecega sa kaya vei kemudou ko koya, dou kitaka.

6 Ia ka sa tu mai kina e ono na saqa vatu ni wai, me ra vakasavasavataki ira kina na kai Jutia me vaka na nodrai valavala, sa tauyarua se tauyatolu nai vakarau.

7 Sa kaya vei ira ko Jisu, Vakasinaita na saqa ni wai e na wai. A ra sa vakasinaita me vuabale sara.

8 A sa kaya vei ira ko koya, Dou qai takiva, ka kauta vua sa lewa na solevu. A ra sa kauta.

9 Ni sa tovolea na wai sa cakavi me waini ko koya sa lewa na solevu, a sa sega ni kila se sa kau maivei: (ia ko ira na tamata sa takiva na wai e ra sa kila;) o koya sa lewa na solevu sa kaciva na wati ni alewa,

10 A sa kaya vua, A tamata yadua sa viritu eliu na waini vinaka; ia ni sa gunuva vakalevu na tamata, sa qai viritu na waini e vinaka vakalailai ga: ia ko a maninitaka na waini vinaka ka yacova na tiki ni siga oqo.

11 Ai vakatekivu oqo ni ka mana sa cakava ko Jisu mai Kena e Kalili, a sa vakaraitaka *kina* na nonai ukuuku; a ra sa vakabauti koya na nona tisaipeli.

12 ¶ Ni sa oti oqo e ratou sa lako sobu ki Kepeniuma, o *Jisu*, kei na tinana, kei iratou na tacina, kei iratou na nona tisaipeli; a ratou sa sega ni bogi vuqa kina.

13 ¶ A sa voleka na *solevu ni* pasova ni kai Jutia, a sa lako cake ki Jeruselema ko Jisu;

14 A sa kunei ira e na vale ni soro e ra sa volitaka na pulomokau kei na sipi kei na ruve, kei ira sa veisaui lavo e ra sa tiko *kina*:

15 Ni sa cakava oti na kuita wa qaliqali, sa vakasavi ira kecega mai na vale ni soro, kei na sipi, kei na pulomokau; a sa sovaraka yani nai lavo ni tamata sa veisaui lavo, ka vukica nai tutu ni lavo;

16 A sa kaya vei ira sa volitaka na ruve, Kauta tani na ka oqo; kakua ni cakava na vale i Tamaqu me vale ni veivoli.

17 A sa nanuma na nona tisaipeli ni sa volai, Sa kani au na loloma katakata ki na nomu vale.

18 ¶ Sa qai vosa ko ira na kai Jutia, ka kaya vua, A cava nai vakatakilakila ko sa vakatakila vei keitou, ni ko sa kitaka na ka oqo?

19 Sa vosa ko Jisu ka kaya vei ira, Dou talaraka na vale oqo, kau na tara oti tale e na bogi tolu.

20 E ra sa qai kaya na kai Jutia, A vale ni soro oqo sa tara tiko e na yabaki e vasagavulu ka mani ono, ia ko na qai tara oti e na bogi tolu?

21 Ia na vale sa vosataka ko *Jisu*, a yagona.

22 Ni sa qai tu tale mai na mate, as nanuma na nona tisaipeli, ni sa tukuna na ka oqo vei ira; a ra sa vakadinata nai Vola *Tabu*, kei na vosa sa kaya ko Jisu.

23 ¶ Ni sa tiko ko koya mai Jeruselema, ni ra sa ia tiko na solevu ni pasova, sa le vuqa na tamata e ra sa vakadinata na yacana, ni ra sa raica na ka mana sa cakava ko koya.

24 A sa sega ni vakadinati ira ko Jisu, ni sa kilai ira kecega,

25 A sa sega ni yaga vua me dua me vakatakilai ira na tamata *vei koya*: ni sa kila na ka sa tu e na loma ni tamata.

A WASE III.

Sa vakatakila vei Nikotimo ko Jisu ni sa dodonu me sucu vou na tamata, 1—13. *Sa vakatakila mai na vakabauta*, 14, 15. *Sa tukuna na loloma levu ni Kalou ki vuravura*, 16, 17. *Sa tukuna talega ni ra sa cudruvi e ra tawa vakabauta*, 18—22. *Sa vakatakila na papitaiso kei nai tukutuku kei na vunau i Joni vei Kraisiti*, 23—36.

E DUA na tamata vei ira na Farasi, a yacana ko Nikotimo, a nodra turaga na kai Jutia:

2 Sai koya oqo sa lako mai vei Jisu e na bogi, ka kaya vua, Rapai, keitou sa kila o iko nai vakavuvuli sa lako mai vua na Kalou: ni sa sega e dua na tamata e cakava rawa na ka mana ko sa cakava, kevaka e rau sa sega ni tiko kaya na Kalou.

3 A sa vosa ko Jisu ka kaya vua, E dina, e dina, au sa kaya vei iko, Kevaka sa sega ni sucu vou na tamata, ena sega ni raica rawa na matanitu ni Kalou.

4 Sa kaya vua ko Nikotimo, Sa sucu rawa vakaevei na tamata ni sa qase mai ko koya? Sa curu rawa vakarua ki na kete i tinana, me sucu mai?

5 A sa vosa ko Jisu, E dina, e dina, au sa kaya vei iko, Kevaka sa sega ni sucu na tamata e na wai kei na Yalo *Tabu*, ena sega ni curu rawa ki na matanitu ni Kalou.

6 O koya sa sucu e na yago sa vakayago; o koya sa sucu e na Yalo *Tabu* sa vakayalo.

7 Kakua ni kurabui niu sa kaya vei iko, E dodonu mo dou *sucu* vou.

8 Sa liwa na cagi mai na vanua sa veitalia kina, o sa rogoca ne. kena rorogo, ka sega ni kila na vanua sa lako mai kina, se na vanua sa lako yani kina: sa vakatalega kina na tamata yadua sa sucu e na Yalo *Tabu*.

9 A sa vosa ko Nikotimo ka kaya vua, Sa rawa vakaevei na ka oqo?

10 A sa vosa ko Jisu ka kaya vua, O iko na nodrai vakavuvuli na Isireli, ka sega ni kila na ka oqo?

11 E dina, e dina, au kaya vei iko, Keitou vosataka na ka keitou sa kila, ka tukuna na ka keitou raica; ia dou sa sega ni vakabauta na neitoui tukutuku.

12 Kevaka dou sa sega ni vakabauta, niu sa tukuna vei kemudou na ka vakavuravura, dou na vakabauta vakaevei, kevaka kau sa tukuna vei kemudou na ka vakalomalagi?

13 A sa sega e dua na tamata sa lako cake ki lomalagi, o koya ga sa lako sobu mai lomalagi, a Luve ni tamata, o koya sa tiko mai lomalagi.

14 ¶ Me vaka sa laveta cake na gata ko Mosese mai na veikau, e dodonu me laveti cake talega vakakina na Luve ni tamata:

15 Me kakua ni rusa ko ira yadua sa vakabauti koya, a ya me rawata na bula tawa mudu.

16 ¶ Ni sa lomani vuravura vakaoqo na Kalou, ni sa solia na Luvena e dua bauga, me kakua ni rusa ko ira yadua sa vakabauti koya, a ya me rawata na bula tawa mudu.

17 Ni sa sega ni tala mai na Lu-

vena na Kalou ki vuravura me cudruvi vuravura; me bula ga ko vuravura e na vukuna.

18 ¶ O koya sa vakabauti koya sa sega ni cudruvi: ia ko koya sa tawa vakabauta sa qai cudruvi, e na vuku ni sa sega ni vakabauta na yaca ni Luvena e dua bauga ni Kalou.

19 O koya oqo e ra sa cudruvi kina, ni sa lako mai na rarama ki vuravura, a ra sa vinakata na butobuto ko ira na tamata ka cata na rarama, ni sa ca na nodrai valavala.

20 O koya yadua sai valavala ca, sa cata na rarama, a sa sega ni lako mai ki na rarama, de kunei na nonai valavala.

21 O koya sa cakava nai valavala dina sa lako mai ki na rarama, me vakaraitaki na nonai valavala, ni sa vinaka vua na Kalou.

22 ¶ Ni sa oti na ka oqo sa lako ko Jisu kei iratou na nona tisaipeli ki na vanua ko Jutia; a sa tiko mai kina kei iratou ka veipapitaisotaki.

23 ¶ A sa veipapitaisotaki talega ko Joni mai Inoni sa voleka ki Selimi, ni sa levu mai kina na wai: a ra sa lako mai *vua* na tamata, a ra sa papitaisotaki.

24 Ni sa bera ni biu ki na vale ni veivesu ko Joni.

25 ¶ Sa qai veileti eso vei ira na tisaipeli i Joni kei ira na kai Jutia e na vuku ni vakasavasavataki.

26 A ratou sa lako mai vei Joni, ka kaya vua, Rapai, o koya drau a tiko kaya e na tai kadua ki Jotani, o koya ko a tukuna, raica, sa veipapitaisotaki ko koya, a ra sa lako kecega mai vua na tamata.

27 Sa vosa ko Joni ka kaya, E sega e dua na tamata sa rawata e dua na ka, kevaka sa sega ni soli vua mai lomalagi.

28 Dou sa tukuni au niu sa kaya, Au sa sega na Mesaia koi au, ia kau sa talai mai me liutaki koya.

29 O koya sa nona na watinaalewa na watinatagane ko koya: ia nai tau ni watinatagane, o koya sa tu ka rogoci koya, sa reki vakalevu e na vuku ni domo ni watinatagane: sa qai vakayacori vakakina na noqu reki oqo.

30 Ena tubu me levu cake ko koya, au na lailai sobu koi au.

31 O koya sa lako maicake, sa uasivi vei ira kecega: o koya sa tubu ga e vuravura sa vakavuravura tiko ga, a sa vosataka na ka vakavuravura: o koya sa lako mai lomalagi sa uasivi vei *keda* kecega.

32 Ia na ka sa raica ka rogoca ko koya, sa tukuna oqori; a sa sega ni vakabauta na nonai tukutuku e dua na tamata.

33 O koya sa vakabauta na nonai tukutuku sa vakadinadina kina ni sa dina na Kalou.

34 O koya sa tala mai na Kalou sa vosataka na vosa ni Kalou: ni sa solia vakayauyau mai *vua* na Kalou na Yalo *Tabu*.

35 Sa lomana na Luvena ko Tamana, a sa solia na ka kecega ki na ligana.

36 O koya sa vakabauta na Luvena, sa rawata na bula tawa mudu: o koya sa sega ni vakabauta na Luvena, ena sega ni raica na bula; a sa tiko ga vua na cudru ni Kalou.

A WASE IV.

E rau sa veivosaki ko Jisu kei na alewa ni Sameria; ka vakatakila vua ko Jisu ni sa Mesaia ko koya, 1—27. *A sa laki tukuni koya na alewa vei ira na kai nona,* 28—30. *Sa vakatakila ko Jisu vei ira na nona tisaipeli ni sa via muria na ka sa vinakata ko Tamana,* 31—38. *E le vuqa vei ira na kai Sameria e ra sa vakabauti koya,* 39—42. *Sa vakabula ko Jisu na goneatagane ni turaga mai Kepeniuma sa mate sara,* 43—54.

NI sa qai kila na Turaga e ra sa rogoca na Farasi, sa lotutaki ira na lewe vuqa ko Jisu ka papitaisotaki ira, ka lewe lailai ga ko Joni,

2 (A sa sega ni veipapitaisotaki ko Jisu, o ira ga na nona tisaipeli,)
3 Sa biuti Jutia, ka lako tale ki Kalili.
4 A sa yaga vua me basika ki Sameria.
5 Sa qai lako mai ki na dua na koro mai Sameria, a yacana ko Saika, e voleka ki na tiki ni vanua sa solia ko Jekope vua na luvena ko Josefa.
6 A sa tu mai kina na mataniwai mei Jekope. Ni sa oca ko Jisu e na lako, sa tiko sobu vakakina e na bati ni mataniwai; a sa voleka na kenai ka ono ni tiki ni siga.
7 Sa lako mai e dua na alewa ni Sameria me taki wai: a sa kaya vua ko Jisu, Solia mai vei au *na wai* meu gunuva.
8 (Ni ratou a lako yani na nona tisaipeli ki na koro me voli kakana.)
9 Sa qai kaya vua na alewa ni Sameria, Ni ko sa kai Jutia ko sa kerea vakacava vei au *na wai* ni gunu, niu sa alewa ni Sameria? ni ra sa sega ni veiriti ko ira na kai Jutia, kei ira na kai Sameria.
10 A sa vosa ko Jisu ka kaya vua, Kevaka ko a kila nai solisoli ni Kalou, kei koya talega sa kaya vei iko, Solia mai vei au *na wai* ni gunu; o sa qai kerea vua, ka solia vei iko ko koya na wai bula.
11 A sa kaya vua na alewa, Sa sega, saka, na nomui takitaki, a sa titobu na mataniwai: o sa rawata maivei na wai bula oqo?
12 O sa uasivi cake beka vei Jekope, a tama i keitou, o koya ka solia vei keitou na mataniwai oqo, a ratou sa gunuva kei na luvena, kei na nona manumanu?
13 A sa vosa ko Jisu ka kaya vua, O koya sa gunuva na wai oqo ena viagunu tale:
14 O koya sa gunuva na wai kau na solia vua, ena sega sara ni viagunu tale ka tawa mudu; ia na wai kau na solia vua ena tu e na lomana me mataniwai sa tovure ki na bula tawa mudu.
15 A sa kaya vua na alewa, Solia, saka, mai vei au na wai oqo, meu kakua ni viagunu tale, se lako mai kike me taki.
16 A sa kaya vua ko Jisu, Laki kaciva na watimu, mo drau lako mai kike.
17 A sa vosa na alewa, ka kaya, Sa sega na watiqu. Sa kaya *vua* ko Jisu, O sa kaya dina, *Sa sega* na watiqu:
18 Ni sa le lima na watimu eliu; ia ko koya drau sa qai tiko kaya sa sega ni watimu: o sa vosa dina e na ka ko ya.
19 A sa kaya na alewa vua, Au sa qai kila, o iko, saka, na profita.
20 E ra sa daumasu na tama i keitou e na ulunikoro oqo; ia dou sa kaya, sa tu mai Jeruselema na tikina e dodonu me da masu kina.
21 A sa kaya vua ko Jisu, Alewa, vakadinata na noqu vosa, ena lako mai na tiki ni siga dou na sega ni masu walega kina vei Tamada, e na ulunikoro oqo, se mai Jeruselema.
22 Dou sa masu vei koya dou sa sega ni kila: keimami sa kilai koya keimami masu vua: ni sa tubu mai vei ira na kai Jutia nai vakabula.
23 Ena lako mai na tiki ni *siga*, ia sa qai yaco mai, e ra na masu vakayalo ka vakaidina vei Tamada ko ira sa lotu dina: ni sa vinakata ko Tamada me ra masu vua vakaoqo na tamata.
24 A Yalo na Kalou: ia ko ira sa masu vua e dodonu me ra masu vakayalo ka vakaidina.
25 A sa kaya vua na alewa, Au sa kila ni na lako mai na Mesaia, (o koya sa vakatokai mei Kraisiti:) ni sa qai tadu mai ko koya, ena tukuna vei keda na ka kecega.
26 Sa kaya vua ko Jisu, Sai au ga sa qai vosa tu vei iko.
27 ¶ E ra sa qai lako mai na nona tisaipeli, a ratou sa kidacala ni rau sa veivosaki kei na alewa: ia ka sega ni taroga e dua na tamata, A cava ko sa vakasaqara?

e, Drau sa veivosaki kaya e na uku ni cava?
28 Sa qai biuta na nonai takitaki ia alewa, a sa lako yani ki na koro, ka kaya vei ira na lewe *ni koro*,
29 Dou mai bau laki raica na tamata, ka tukuna kecega mai vei au na ka kau a cakava: sai koya oqo na Mesaia, se segai?
30 A ra sa qai lako tani yani e na koro, ka lako mai vua.
31 ¶ Ni ra sa sega ni tadu mai ko ira na tamata, sa vosa vua na nona tisaipeli, ka kaya, Rapai, mo kana mada.
32 A sa kaya vei ira ko koya, Sa tu vei au na kakana meu kania dou sa sega ni kila.
33 Sa qai veitarogi kō iratou na nona tisaipeli, Sa kauta mai vua e dua na tamata na kakana, se segai?
34 A sa kaya vei ira ko Jisu, E qau kakana meu kitaka nonai tata sa talai au mai, ka vakaotiotia na nona cakacaka.
35 Dou sa kaya, se segai, Sa vo na vula e va, sa qai cava mai na yabaki? Raica, au sa kaya vei kemudou, Dou ta cake e na matamudou, ka raica sa bota tu na veiwere; ni sa cava mai na yabaki.
36 Ia ko koya sa tamusuka sa rawata na *kenai* voli, ka binia na vuana ki na bula tawa mudu; me reki vata ko koya sa kaburaka kei koya sa tamusuka.
37 A sa dina kina na vosa oqo, E dua sa kaburaka, ia ka tamusuka e dua tani.
38 Au a talai kemudou mo dou tamusuka na ka ko ya dou a sega ni cakacaka kina: a ra sa cakacaka na tamata tani, ia dou sa rawata na vua ni nodra cakacaka.
39 ¶ E ra sa le vuqa na kai Sameria e na koro ko ya e ra sa vakabauti koya e na vuku ni nona vosa na alewa, o koya sa vakatakila, Sa tukuna kecega mai vei au na ka kau a cakava.
40 Ni ra sa lako mai vua na kai Sameria, e ra sa masuti koya me tiko kei ira; a sa tiko maikea ka bogi rua.
41 E ra sa le vuqa talega sa vakabauta e na vuku ni nona vosa.
42 A ra sa kaya vua na alewa, Keitou sa sega ni vakabauta walega e na vuku ni nomu vosa: ia keitou sa rogoca ka kila ni sa Mesaia dina oqo, ai Vakabula ni kai vuravura.
43 ¶ Ni sa oti na bogi rua sa lako yani ko koya, ka tadu mai ki Kalili.
44 A sa vakatakila ko Jisu, ni sa sega e dua na profita sa vakarokorokotaki e na nona vanua.
45 Ni sa qai tadu mai ki Kalili, sa tavi koya na kai Kalili e na vuku ni ra a raica na ka kecega sa kitaka ko koya mai na solevu mai Jeruselema: ni ra a lako talega ki na solevu.
46 A sa lako tale mai ko Jisu ki Kena i Kalili, a koro sa cakava kina na wai me waini. Ia ka sa dua na turaga sa mate na luvena mai Kepeniuma.
47 Ni sa rogoca ko koya ni sa lako mai Jutia ko Jisu ki Kalili, sa lako vua, ka masuta me lako sobu, ka vakabula na luvena: ni sa kolai mate sara.
48 A sa qai kaya vua ko Jisu, Kevaka dou sega ni raica na ka mana kei na ka e veivakidacalataki, dou na sega ni vakabauta.
49 A sa kaya vua na Turaga, Lako sobu, saka, mai, de mate mada na luvequ.
50 A sa kaya vua ko Jisu, Lako yani; sa bula na luvemu. A sa vakadinata na vosa sa kaya vua ko Jisu, ka lako yani.
51 Ia ni sa qai lako sobu tiko ga, e ratou sa veitata kaya na nona tamata, a ratou sa tukutuku mai, ka kaya, Sa bula na luvemu.
52 Sa qai taroga vei iratou na tiki ni siga sa vakatekivu me bula kina. A ratou sa kaya vua, Sa takali vua na katakata e na noa e nai ka vitu ni tiki ni siga.

53 A sa kila kina na tamana ni sai koya oqo na tiki ni siga ka kaya vua kina ko Jisu, Sa bula na luvemu; a sa vakabauta ko koya, kei ira kecega na nona lewe ni vale.

54 Ai ka rua tale ni ka mana oqo sa cakava ko Jisu ni sa lako mai Jutia ki Kalili.

A WASE V.

Sa lako ki Jeruselema ko Jisu, a sa vakabula e dua na tamata sa tauvi mate, 1—9. *O ira na kai Jutia e ra sa vakacacani Jisu, ka via vakamatei koya,* 10—16. *Sa vakatakila vei ira ko Jisu ni sa talai koya mai na Kalou,* 17—39. *Sa vunauci ira talega ni ra sa bese ni vakadinata na nona vosa,* 40—47.

NI sa oti na ka oqo, sa dua na solevu ni kai Jutia; a sa lako cake ki Jeruselema ko Jisu.

2 Ia ka sa tu mai Jeruselema e dua nai silisili e voleka ki na *katuba* ni sipi, a yacana e na vosa vaka-Ipriu ko Peceseta, e lima na kena vale.

3 A sa levu na mate sa davo kina, o ira na mataboko, kei na lokiloki, kei na wamalai, e ra sa wawa me vakayavalati mada na wai.

4 Ni sa lako sobu mai na agilose e na gauna eso ki nai silisili, ka vakayavalata na wai: o koya sa sobu kina eliu ni sa vakayavalati na wai sa bula e na mate kecega sa tauvi koya.

5 A sa dua na tamata sa davo mai kina, sa mate tu e na yabaki e tolusagavulu mani walu.

6 Ni sa raici koya ko Jisu ni sa davo, ka kila ni sa vakadede koto ga *vakaoqo*, sa kaya vua, O sa via bula, se segai?

7 Sa kaya vua na mate, Sa sega, saka, e dua na noqu tamata me kauti au ki nai silisili, ni sa vakayavalati na wai; ia niu sa lako tiko ga *kina*, sa sobu eliu vei au e dua tani.

8 Sa kaya vua ko Jisu, Tu cake, kauta na nomui mocemoce, ka lako.

9 A sa bula vinaka vakasauri na tamata, ka kauta na nonai mocemoce, ka lako: ia na siga ko ya na siga tabu.

10 ¶ O koya oqo sa kaya kina na kai Jutia vei koya sa vakabulai, A siga tabu oqo: sa sega *ni tara* vei iko me kauta nai mocemoce.

11 A sa kaya vei ira ko koya, O koya sa vakabulai au, sa kaya vei au, Kauta na nomui mocemoce, ka lako.

12 A ra qai tarogi koya, O cei na tamata sa kaya vei iko, Kauta na nomui mocemoce, ka lako?

13 Ia ko koya sa vakabulai, sa sega ni kila se ko cei ko koya; ni sa lako lo yani ko Jisu, ni sa le vuqa na tamata e na tikina ko ya.

14 Ni sa oti na ka oqo sa kunei koya ko Jisu e na vale ni soro, ka kaya vua, Raica, o sa qai bula vinaka: kakua ni valavala ca tale, de yaco mai vei iko e dua na ka e ca vakalevu cake.

15 A sa lako tani na tamata, a sa tukuna vei ira na kai Jutia ni sai Jisu, sa vakabulai koya.

16 E na vuku ni ka oqo sa vakacacani Jisu kina ko ira na kai Jutia, ka vinakata me ra vakamatei koya, ni sa kitaka na ka oqo e na siga tabu.

17 ¶ A sa kaya vei ira ko Jisu, Sa cakacaka tiko ga ko Tamaqu, au sa cakacaka talega.

18 E na vuku ni ka oqo sa vinakata vakalevu kina ko ira na kai Jutia me ra vakamatea, ni sa sega ni vakacacana walega na siga tabu, ia ka sa kaya talega ni sa Tamana na Kalou, a sa vakatautauvatataki koya kina kei na Kalou.

19 ¶ Sa qai vosa ko Jisu ka kaya vei ira, E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, E sega ni rawata vakai koya ga e dua na ka na Luvena, ia na ka ga sa raica sa kitaka ko Tamana; a ka sa kitaka ko koya, sa kitaka talega vakakina na Luvena.

20 A sa lomana na Luvena ko Tamana, a sa vakatakila vua na ka kecega sa kitaka ko koya; ena vakaraitaka vua na ka sa uasivi cake e na ka oqo, mo dou kurabui kina.

21 Me vaka sa vakatura cake na mate ko Tamana, ka solia *vei ira* na bula, sa solia talega vakakina na Luvena na bula vei ira sa veitalia ko koya me nodra.

22 E sega ni lewa e dua na tamata ko Tamana, ia ka sa lesia na Luvena me ia na lewa kecega;

23 Me ra vakarokorokotaka na Luvena na tamata kecega, me vaka e ra sa vakarokorokotaki Tamana. O koya sa sega ni vakarokorokotaka na Luvena, sa sega ni vakarokorokotaki Tamana sa talai koya mai.

24 E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, O koya sa rogoca na noqu vosa, ka vakabauti koya sa talai au mai, sa rawata na bula tawa mudu, ena sega talega ni cudruvi; ia ka sa lako mai na mate ki na bula.

25 E dina, e dina, au kaya vei kemudou, Sa lako mai na tiki ni siga, a sa tu edaidai, e ra na rogoca na domo ni Luve ni Kalou ko ira na mate: ia ko ira sa rogoca e ra na bula.

26 Me vaka sa bula vakai koya ga ko Tamana; sa solia talega vua na Luvena me bula vakai koya ga.

27 A sa lesi koya talega me ia na lewa, e na vuku ni sa Luve ni tamata.

28 Dou kakua ni kurabui e na ka oqo: sa lako mai na tiki ni siga e ra na rogoca kina na domona ko ira kecega e nai bulubulu.

29 A ra na lako ga mai kina; o ira sai valavala vinaka e ra na tu cake tale me ra bula; ia ko ira sai valavala ca, e ra na tu cake tale me ra cudruvi.

30 Au sa sega ni rawata e dua na ka vakai au ga; au sa lewa, me vaka na ka kau sa rogoca kina: a sa dodonu na noqu lewa; niu sa sega ni muria na noqui tata, ai tata ga nei Tamaqu sa talai au mai.

31 ¶ Kevaka kau sa tukuni au *duaduaga*, sa sega ni dina na noqui tukutuku.

32 E dua tani sa tukuni au; ia kau sa kila ni sa dina nai tukutuku sa tukuni au kina.

33 Dou a talaki vei Joni, a sa tukuna na ka dina ko koya.

34 Sa sega ni yaga vei au me ra tukuni au na tamata: ia kau kaya na ka oqo, mo dou bula kina.

35 *O Joni* oqo na rarama sa caudre tu ka cila mai; dou a vinakata vakadede vakalailai ga me reki e na kena rarama.

36 ¶ Ai tukutuku kau sa tukuni kina sa levu, ka lailai ga *nai tukutuku i* Joni; a cakacaka sa solia mai vei au ko Tamaqu meu vakaotia, a cakacaka oqo kau sa kitaka tiko, e ra tukuni au, ni sa talai au mai ko Tamaqu.

37 Ia ko koya ko Tamaqu, sa talai au mai, sa dautukuni au. Dou a sega ni rogoca na domona e na dua na siga, se raica na nonai tovo.

38 A sa sega ni tiko e na lomamudou na nona vosa; ni dou sa sega ni vakabauti koya, sa tala mai ko koya.

39 Dou sa vakasaqaqara e nai Vola *Tabu*; ni dou sa nanuma dou sa rawata kina na bula tawa mudu: ia ko ira oqo sa ra vakatakilai au.

40 Ia dou sa bese ni lako mai vei au, mo dou bula.

41 ¶ Au sa sega ni vinakata me ra vakarokorokotaki au na tamata.

42 Au sa kilai kemudou, ni sa sega ni tiko e na lomamudou na loloma vua na Kalou.

43 Au a lako mai e na yaca i Tamaqu, ia dou sa sega ni vakabauti au: kevaka sa lako mai e dua tani

e na yacana walega, dou na vakabauti koya.

44 Dou sa vakabauta rawa vakaevei, ni dou sa vinakata me veivakarokorokotaki vakai kemudou, ka sega ni vinakata me vakarokorokotaki kemudou duaduaga na Kalou?

45 ¶ Dou kakua ni nanuma au na beitaki kemudou vei Tamaqu; e dua sa beitaki kemudou ko Mosese, o koya dou sa vakararavi kina.

46 Kevaka dou a vakabauti Mosese, dou na vakabauti au *talega*: ni sa volai au ko koya.

47 Kevaka dou sa sega ni vakadinata na nonai vola, dou na vakadinata vakaevei na noqu vosa?

A WASE VI.

Sa vakani ira na tamata e le lima na udolu ko Jisu e nai buli madrai e lima kei na ika lalai e rua, 1—14. *Sa lako e na dela ni wai ko Jisu*, 15—21. *O ira na tamata e ra muri koya ki Kepeniuma. A vunauci ira ko Jisu me ra gumatua e na ka vakayalo*, 22—29. *Sa vakatakila vei ira ni sa madrai ni bula ko koya, a sa yaga me ra vakabauti koya na tamata*, 30—58. *Eso vei ira na nona tisaipeli e ra biuti koya e na vuku ni nona vosa*, 59—66. *Sa vakatakilai koya ko Pita ni sa Luve ni Kalou; a sa tukuna ko Jisu ni sa dua vei ira sa tamata ca*, 67—71.

NI sa oti na ka oqo, sa lako yani ko Jisu ki tai kadua ni waitui i Kalili, o koya *na waitui* i Taipiria.

2 A ra sa muri koya na tamata le vuqa, ni ra sa raica na ka mana sa kitaka ko koya vei ira sa tauvi mate.

3 A sa cabe cake ko Jisu ki na ulunikoro, a sa tiko mai kina kei iratou na nona tisaipeli.

4 A sa voleka na pasova na solevu ni kai Jutia.

5 Ni sa qai ta cake e na matana ko Jisu, ka raica ni ra sa le vuqa sa lako mai vua, sa kaya vei Filipe, Eda na volia maivei na madrai, me ra kania ko ira oqo?

6 A sa kaya na ka oqo me vakatovolei koya: ia ka sa kila ko koya na ka sa nakita me kitaka.

7 Sa kaya vua ko Filipe, Ena sega ni rauti ira na madrai sa volia e nai lavo e rua na drau, me ra tauyadua vakalailai ga.

8 Sa kaya vua e dua vei *iratou* na nona tisaipeli, ko Adriu, a *weka* i Saimoni Pita,

9 Sa tiko eke e dua na gone, sa tu vua e lima nai buli madrai *pali* kei na ika lalai e rua: ia ka yaga vakacava oqo vei ira na le vuqa vakaoqo?

10 A sa kaya ko Jisu, Vosa vei ira na tamata me ra tiko sobu. Ia ka levu na co e na vanua ko ya. A ra sa tiko sobu na tamata, e ra sa lewe lima na udolu.

11 A sa taura nai buli madrai ko Jisu; ka vatonaka, ka vota vei ira na tisaipeli, ia ko ira na tisaipeli *e ra sa vota* vei ira sa tiko sobu; ka vakatalega kina na ika e ra sa kania loa.

12 Ni ra sa mamau, sa kaya ko koya vei ira na nona tisaipeli, Soqonavata na tikina lalai sa vo, me kakua ni yali e dua na ka.

13 E ra sa qai soqonavata, ka vakasinaita na sova e tinikarua e na tikina lalai ni buli madrai *pali* e lima, sa vo vei ira sa kana.

14 Ia ni ra sa raica na cakamana oqo sa kitaka ko Jisu, ko ira na tamata, e ra kaya, Sai koya dina oqo na profita ko ya e dodonu me lako mai ki vuravura.

15 ¶ Ni sa kila ko Jisu e ra sa nakita me lako mai ka vakasauraraki koya me buli koya me *tura*ga levu, sa lako duaduaga tale yani.

16 Ni sa qai yakavi mai, sa lako sobu ko ira na nona tisaipeli ki matasawa,

17 Ka vodoka na waqa, ka lako yani e na wai ki Kepeniuma. A sa qai butobuto mai na vanua, a sa sega ni yaco vei ira ko Jisu.

18 A sa tubu na ua e na vuku ni cagi levu sa liwa.

19 Ni ra sa voce yani e ruasaga-

vulu ka lima se tolusagavulu na setetia e ra sa raici Jisu ni sa lako e na dela ni wai, ka toro voleka ki na waqa: a ra sa rere.

20 A sa kaya vei ira ko koya, Oi au oqo; kakua ni rere.

21 E ra sa qai vinakata me vodo ki waqa ko koya: a sa qai uru vakasauri na waqa ki na vanua e ra lako kina.

22 ¶ E na sabogibogi, o ira na le vuqa sa ra tiko e na tai kadua e ra sa raica ni sa sega maikea na velovelo tani, o koya ga sa vodoka ko ira na nona tisaipeli, a sa sega ni vodo vata ki na velovelo kei iratou na nona tisaipeli ko Jisu, ia ko iratou na nona tisaipeli e ratou sa soko yani vakai iratou ga;

23 (Ia ka sa lako mai eso na velovelo mai Taipiria sa voleka ki na vanua e ra a kana madrai kina, ni sa vatonaka na Turaga:)

24 Ni ra sa raica na tamata ni sa sega ni tiko maikea ko Jisu, se na nona tisaipeli, e ra sa vodo talega ki na waqa, ka lako yani ki Kepeniuma, me vakasaqarai Jisu.

25 Ni ra sa kunei koya mai tai kadua, e ra sa kaya vua, Rapai, o sa lako mai kike ninaica?

26 Sa vosa vei ira ko Jisu, ka kaya, E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, Dou sa sega ni vakasaqarai au, e na vuku ni dou sa raica na ka mana, a ya ni dou akania nai buli madrai, ka mamau *kina*.

27 ¶ Kakua ni cakacaka walega me kemudou na kakana ena oti, ia me kemudou na kakana sa tu ki na bula tawa mudu, o koya ena solia vei kemudou na Luve ni tamata: ni sa vakadinadinataki koya na Kalou ko Tamana.

28 E ra sa qai kaya vua, A cava me keitou cakava me keitou kitaka kina na cakacaka ni Kalou?

29 Sa vosa ko Jisu ka kaya vei ira, Sai koya oqo na cakacaka ni Kalou mo dou vakabauti koya sa tala mai ko koya.

30 ¶ E ra sa qai kaya vua, A cava na cakamana ko sa cakava, me keitou raica ka vakabauti iko? A cava na ka mana ko sa kitaka?

31 A tama i keitou e ra a kania na mana e na veikau; me vaka sa volai, Sa solia vei ira ko koya na madrai mai lomalagi me ra kania.

32 Sa qai kaya vei ira ko Jisu, E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, Sa sega ni solia vei kemudou na madrai mai lomalagi ko ya ko Mosese; a ya ga ko Tamaqu sa solia vei kemudou na madrai dina mai lomalagi.

33 Sai koya oqo na madrai ni Kalou sa lako sobu mai lomalagi, a sa solia na bula ki vuravura.

34 E ra sa qai kaya vua, Turaga, solia tiko ga mai vei keitou na madrai oqo.

35 A sa kaya vei ira ko Jisu, Oi au na madrai ni bula: o koya sa lako mai vei au ena sega ni viakana tale; ia ko koya sa vakabauti au ena sega ni viagunu tale.

36 Au a kaya vei kemudou, Dou a raici au, ka dou a sega ni vakabauta.

37 O ira kecega sa solia mai vei au ko Tamaqu, e ra na lako mai vei au: ia ko koya ena lako mai vei au, au na sega sara ni biuta tani.

38 Niu sa sega ni lako sobu mai lomalagi meu kitaka na noqui tata, a ya ga na nonai tata a talai au mai!

39 Sai koya oqo nai tata nei Tamaqu sa talai au mai, meu kakua ni laiva me yali e dua vei ira sa solia mai vei au ko koya, meu vakaturi koya cake tale e na siga maimuri.

40 Sai koya oqo na nonai tata ko koya sa talai au mai, me ra rawata yadua na bula tawa mudu ko ira sa raica na Luvena, ka vakabauti koya: ia kau na vakaturi koya cake e na siga maimuri.

41 Sa qai vosa kudrukudrutaki koya ko ira na kai Jutia, e na vuku ni sa kaya, Oi au na madrai sa lako sobu mai lomalagi.

42 E ra sa kaya, Sai koya oqo ko Jisu, se segai, a luve i Josefa, a tamana kei na tinana eda kila, se se-

gai? sa qai kaya vakacava mai ko koya, Au sa lako sobu mai lomalagi.

43 O koya oqo sa vosa kina ko Jisu ka kaya vei ira, Dou kakua ni vosa kudrukudru,

44 E sega ni lako rawa mai vei au e dua na tamata kevaka sa sega ni yarataki koya ko Tamaqu sa talai au mai: ia kau na vakaturi koya cake e na siga maimuri.

45 Sa volai e na nodrai vola na profita, Ena vakavulici ira kecega na Kalou. Ia ko ira na tamata vakaaduaga sa rogoca ka vakavulici ira ko Tamaqu, e ra sa lako mai vei au.

46 A sega ni raici Tamaqu e dua na tamata, o koya duaduaga sa lako mai na Kalou, sa raici Tamaqu ko koya.

47 E dina, e dina, au kaya vei kemudou, O koya sa vakabauti au sa rawata na bula tawa mudu.

48 Oi au na madrai ni bula.

49 E ra kania na mana mai na veikau na tamamudou, a ra sa mate ga.

50 Sai koya oqo na madrai, sa lako sobu mai lomalagi, me kania kina na tamata ka sega ni mate.

51 Oi au na madrai ni bula sa lako sobu mai lomalagi; kevaka sa kania na madrai oqo e dua na tamata, ena bula tawa mudu: ia na madrai kau na solia, a lewequ, sai koya oqo kau na solia me bula kina ko vuravura.

52 E ra sa qai veileti vakai ira ga na kai Jutia, ka kaya, Sa solia rawa vakaevei na tamata oqo na lewena me da kania?

53 Sa qai kaya vei ira ko Jisu, E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, Kevaka dou sa sega ni kania na lewe ni Luve ni tamata ka gunuva na nona dra, sa sega vei kemudou na bula.

54 O koya sa kania na lewequ ka gunuva na noqu dra, sa rawata na bula tawa mudu, kau na vakaturi koya cake e na siga maimuri.

55 Ni sa kakana dina na lewequ, ia na wai ni gunu dina talega na noqu dra.

56 O koya sa kania na lewequ ka gunuva na noqu dra sa tiko vei au, au sa tiko talega kaya.

57 Me vaka sa vu ni bula ko Tamaqu sa talai au mai, au sa bula talega vua ko Tamaqu; sa vakatalega kina ko koya sa kani au, ena bula e na vukuqu.

58 Sai koya oqo na madrai sa lako sobu mai lomalagi: *sa sega* ni tautauvata kei na mana sa ra kania na tamamudou, a ra sa mate ga: o koya sa kania na madrai oqo ena bula tawa mudu.

59 Sa vosataka na ka oqo ko koya e na vale ni lotu, ni sa vakatavuvuli tiko mai Kepeniuma.

60 ¶ Ni ra rogoca *oqo* ko ira na nona tisaipeli na le vuqa e ra kaya kina, A vosa dredre oqo: o cei sa rawata?

61 Ni sa kila ko Jisu e na lomana, sa ra vosa kudrukudru na tisaipeli e na vuku ni ka oqori, sa kaya vei ira, Sa vakatarabetaki kemudou na ka oqo, ne?

62 Ena vakaevei kevaka dou na raica na Luve ni tamata ni sa lako cake ki na tikina sa tiko kina eliu?

63 Sa solia na bula, ai balebale vakayalo: a sa sega ni yaga nai balebale vakalewena; a vosa kau sa vosataka vei kemudou sa vakaibalebale vakayalo, a sa yaco kina na bula.

64 Eso vei kemudou sa sega ni vakabauta. Ni sa kila ko Jisu mai nai vakatekivu ko cei ko ira sa sega ni vakabauta, kei koya ena soli koya yani.

65 A sa kaya, O koya oqo kau a kaya kina vei kemudou, Sa sega *ni* lako rawa mai vei au e dua na tamata, kevaka sa sega ni solia vua ko Tamaqu.

66 ¶ Mai na siga ko ya e levu vei ira na nona tisaipeli e ra sa vakanadakui *koya*, a ra sa sega ni lako vata tale kaya.

67 Sa qai kaya ko Jisu vei ira na tinikarua, Dou sa via lako tani talega, se segai?

68 Sa qai kaya vua ko Saimoni

Pita, Turaga, keitou na lako beka vei cei? Sa tu ga vei iko na vosa ni bula tawa mudu.

69 Keitou sa vakabauta ka kila, ni sa Mesaia ko iko na Luve ni Kalou bula.

70 Sa kaya vei ira ko Jisu, Au a digitaki kemudou na le tinikarua se segai, ia ka sa dua vei kemudou sa *noqu* meca?

71 Sa vosataki Juta Isikariota, *a luve* i Saimoni, ni sai koya oqo ena soli koya yani, ia kadua vei iratou na tinikarua ko koya.

A WASE VII.

Sa vunauci ira na wekana ko Jisu ni ra sa yalodoudou, 1—9. *Sa lako cake e Kalili ko Jisu ki na solevu ni vale vakacevaceva*, 10—13; *a sa vakatavuvuli e na vale ni soro*, 14—39. *E ra sa veiletitaki Jisu na tamata*, 40—44. *E ra cudru na Farasi ni sa sega ni tauri Jisu ko ira na tamata. a ra sa vunauci Nikotimo ni sa totaki Jisu*, 45—53.

SA oti na ka oqo sa lako voli ko Jisu e Kalili: ni sa sega ni via lako voli e Jutia, e na vuku ni ra sa via vakamatei koya ko ira na kai Jutia.

2 A sa voleka na solevu ni vale vakacevaceva ni kai Jutia.

3 Sa qai kaya vua na tacina, Lako tani eke, ka lako ki Jutia, me ra raica talega na nomu tisaipeli na cakacaka ko sa kitaka.

4 Ni sa sega e dua na tamata sa kitaka vuni e dua na ka, ka vinakata me kilai. Kevaka ko sa kitaka na ka oqo, vakaraitaki iko ki vuravura.

5 E ra sa sega talega ni vakabauti koya ko ira na tacina.

6 Sa qai kaya vei ira ko Jisu, Sa sega ni yaco mai na noqu siga: ia ka tu vakailoa walega na nomudou siga.

7 Sa sega ni cati kemudou rawa ko vuravura: ia ka sa cati au, e na vuku ni kau sa vakatakila ni sa ca na kenai valavala.

8 Dou lako cake ki na solevu oqo; au sa bera ni lako cake ki na solevu oqo; ni sa sega ni yaco mai na noqu siga.

9 Ni sa kaya na vosa oqo vei ira, sa tiko ga ko koya e Kalili.

10 Ni ratou sa lako cake na tacina, sa qai lako cake talega ko koya ki na solevu, e sega ni vakarairai, ka vuni ga.

11 ¶ A ra sa qai vakasaqarai koya na kai Jutia e na solevu, ka kaya, Sa tiko maivei ko koya?

12 E ra vosataki koya lo vakalevu na tamata: a sa kaya eso, A tamata vinaka ko koya; ka kaya eso, E segai; a ya sa lawakitaki ira na tamata.

13 A sa sega ni vosataki koya votu e dua na tamata, ni ra sa rerevaki ira na kai Jutia.

14 ¶ E na veimama ni solevu sa lako cake ko Jisu ki na vale ni soro ka vakatavuvuli.

15 A ra sa kurabui ko ira na kai Jutia, ka kaya, E kila vakaevei nai vola na tamata oqo, ni sa sega ni vakatavulici?

16 Sa vosa vei ira ko Jisu, ka kaya, Sa sega ni noqu na noqui vakavuvuli, a ya sa nona ga ka talai au mai.

17 Kevaka e dua na tamata e via cakava na ka sa vinakata *na Kalou*, ena kila se mai vua na Kalou nai vakavuvuli, seu vosa vakai au ga.

18 O koya sa vosataki koya ga, sa vinakata me dokai; ia ko koya sa vinakata me dokai koya ko koya sa talai koya mai, sa dina, a sa sega vua na cala.

19 Sa solia vei kemudou na vunau ko Mosese, se segai, a sa sega e dua vei kemudou sa talairawarawa ki na vunau? Dou sa via vakamatei au e na vuku ni cava?

20 E ra sa vosa na tamata, ka kaya, Sa curumi iko na tevoro: o cei sa via vakamatei iko?

21 A sa vosa ko Jisu ka kaya vei ira, E dua bauga na cakacaka kau a cakava, ia dou sa kurabui kecega kina.

22 Sa solia vei kemudou na lotu-

tabu ko Mosese ; (ia ka sa sega vei Mosese, a ya ga mai vei ira na qase ;) ia dou sa vakalotutabutaka na tamata e na siga tabu.

23 Kevaka sa vakalotutabutaki na tamata e na siga tabu, me kakua ni vakacacani na vunau i Mosese ; dou sa cudruvi au *e na vuku ni cava*, niu sa vakabula taucoko na tamata e na siga tabu ?

24 Kakua ni lewa me vaka na ka dou sa raica walega, ia dou lewa vakadodonu.

25 Sa qai kaya eso vei ira mai Jeruselema, Sai koya oqo e ra sa via vakamatea, se segai ?

26 Ia, ka raica, sa vosa doudou, a ra sa sega ni kaya e dua na ka vua. E ra sa kila dina na turaga ni sai koya oqo na Mesaia dina, se segai ?

27 A tamata oqo eda sa kila na vanua sa lako mai kina, ia na Mesaia ni sa lako mai, sa sega ni kila e dua na tamata se lako maivei ko koya.

28 Sa qai kaci vakadomoi levu ko Jisu ni sa vakatavuvuli e na vale ni soro, ka kaya, Dou sa kilai au, dou sa kila talega na vanua kau sa lako mai kina ; ia kau sa sega ni lako mai vakai au ga, o koya sa talai au mai sa dina, dou sa sega ni kilai koya.

29 Kau sa kilai koya : niu sa lako mai vei koya, a sa talai au mai ko koya.

30 ¶ A ra sa qai via tauri koya : a sa sega ni tarai koya e dua na tamata, ni sa sega ni yaco na nona tiki ni siga.

31 E le vuqa vei ira na tamata e ra sa vakabauti koya, ka kaya, Ni sa lako mai na Mesaia, ena kitaka na caka mana e uasivi cake e na ka sa kitaka na tamata oqo ?

32 O ira na Farasi e ra sa rogoca ni ra sa vosataki koya lo vakaoqo ko ira na tamata ; ia ko ira na Farasi kei ira na bete levu e ra sa talai ira eso na tamata me ra tauri koya.

33 ¶ Sa qai kaya vei ira ko Jisu, Au sa tiko vakalailai ga kei kemudou, au sa qai lako vua ka talai au mai.

34 Dou na vakasaqarai au, dou na sega ni kunei *au* : ia na vanua kau sa tiko kina, dou sa sega ni lako rawa kina.

35 Sa qai kaya vakai ira na *kai* Jutia, Ena lako beka kivei *ko* koya, me da sega ni kunei *koya* rawa ? ena lako beka vei ira na duiveiseyaki vei ira na iceni, ka vakavulici ira na iceni ?

36 A vosa cava beka oqo sa kaya ko koya, Dou na vakasaqarai au, ka sega ni kunei *au* ; dou sa sega ni lako rawa yani ki na vanua, au sa tiko kina ?

37 E na siga maimuri, sai koya oqo na siga levu ni solevu, sa tu ko Jisu ka vosa vakadomoi levu, ka kaya, Kevaka sa viagunu e dua na tamata, me lako mai vei au, ka gunu.

38 O koya sa vakabauti au, me vaka sa tukuna nai Vola *Tabu*, Ena dave mai na ketena na drekeniwai bula.

39 (A ka oqo sa vosataki kina na Yalo Tabu, o koya e ra na rawata ko ira sa vakabauti koya ; ni sa qai sega ni soli na Yalo Tabu ; e na vuku ni sa bera ni vakarokorokotaki ko Jisu.

40 ¶ E levu vei ira na tamata ni ra sa rogoca na vosa oqo, e ra sa kaya, Sai koya oqo na Profita.

41 A sa kaya eso, Sai koya oqo na Mesaia. A sa kaya eso, Oi, ena lako mai Kalili na Mesaia ?

42 Sa tukuna beka nai Vola *Tabu*, se segai, Ni sa lako mai na Mesaia mai na kawa i Tevita, mai na koro ko Pecelema, sa tiko mai kina ko Tevita ?

43 A ra sa veiletitaki koya na tamata.

44 A ra sa via kauti koya eso ; a sa sega ni tauri koya e dua na tamata.

45 ¶ Sa qai lako mai eso na turaga lailai vei ira na bete levu kei ira na Farasi ; a ra sa kaya vei ira,

Dou sa sega ni kauti koya mai e na vuku ni cava?

46 E ra kaya ko ira na turaga lailai, E sega e dua na tamata sa vosa me vaka na tamata oqo.

47 A sa qai kaya vei ira ko ira na Farasi, Dou sa vakacalai talega?

48 Sa vakabauti koya eso vei ira na turaga se vei ira na Farasi, se segai?

49 Ia na tamata oqo e ra sa sega ni kila na vunau e ra sa rusa.

50 Sa kaya vei ira ko Nikotimo, (o koya sa lako mai vei *Jisu* e na bogi, ni sa dua vei ira ko koya,)

51 Sa cudruva na tamata na noda vunau, ni sa sega ni rogoci koya mada eliu, ka kila na ka sa cakava, se segai?

52 E ra sa vosa ka kaya vua, O iko talega na kai Kalili, ne? Mo vakasaqara mo kila: ni sa sega ni tubu mai Kalili e dua na profita.

53 A ra sa lako kecega ki na nodra veivale.

A WASE VIII.

Ai tukutuku ni alewa sa dautagane, 1—11. *Sa vunautaki koya ko Jisu me rarama kei vuravura, a sa vakadinadina na nona vunau,* 12—32. *Sa veivosaki ko Jisu kei ira na Farasi,* 33—58. *Sa lako yani vakai koya ko Jisu, ni sa via viriki koya ko ira na Farasi,* 59.

SA lako ko Jisu ki na ulunivanua ko Oliva.

2 E na mataka caca sa lako tale mai ki na vale ni soro, a sa lako kecega mai vua na tamata; a sa tiko sobu ko koya, ka vakavulici ira.

3 Ia ko ira na vunivola kei ira na Farasi e ra sa kauta mai vei koya e dua na alewa sa kunei ni sa dauyatagane; a ra sa vakatikori koya e na *kedra* maliwa;

4 A ra sa kaya vua, Vakavuvuli, sa kunei na alewa oqo ni sa dautagane, ni sa kitaka tiko.

5 Sa vosa vei keda ko Mosese e na vunau, me ra viriki ko ira sa vakaoqo: ia na cava ko sa kaya?

6 E ra sa kaya na ka oqo me dauveretaki koya kina, me ra tukuni koya rawa. A sa cuva sobu ko Jisu, ka vola na soso e na nonai qaqalo.

7 Ni ra sa tarogi koya tiko ga, sa tu cake ko koya, ka kaya vei ira, O koya vei kemudou sa sega ni valavala ca, me viriki koya mada eliu e na vatu.

8 Sa cuva sobu tale ko koya, ka vola na soso.

9 Ia ko ira sa rogoca, ni sa vakadinadina na lomadra, e ra sa lako yadua kituba, sa liu na qase ka muri kecega na tamata: ka tiko duaduaga ko Jisu, a sa tu na alewa e matana.

10 Ni sa tu cake ko Jisu, ka sega ni raica e dua na tamata, a alewa duaduaga, sa kaya vua, Alewa, Evei ko ira ka tukuni iko? sa sega ni lewai iko e dua na tamata mo cudruvi, ne?

11 Sa kaya, Sa segai e dua, Turaga. A sa kaya vua ko Jisu, Au sa sega talega ni lewai iko mo cudruvi: lako, kakua ni valavala ca tale.

12 ¶ Sa qai vosa tale vei ira ko Jisu, ka kaya, Oi au na rarama kei vuravura: o koya sa muri au ena sega ni lako e na butobuto, ena tu ga vua na rarama ni bula.

13 O ira na Farasi e ra qai kaya vua, O sa tukuni iko; a sa sega ni dina na nomui tukutuku.

14 Sa vosa ko Jisu ka kaya vei ira, Kevaka kau sa tukuni au, sa dina na noqui tukutuku: niu sa kila na vanua kau sa lako mai kina, kei na vanua kau sa lako tale kina; ia dou sa sega ni kila *rawa* seu lako maivei, seu lako kivei.

15 Dou sa lewa me vaka na ka sa rairai mai; ia kau sa sega ni lewa e dua na tamata.

16 Ia kevaka kau lewa, sa dina na noqu lewa, niu sa sega ni tiko duaduaga, ia keirau kei Tamaqu sa talai au mai.

17 Sa volai talega e na nomudoui

vunau, ni sa dina nai tukutuku ni tamata e le rua.

18 E dua koi au kau sa tukuni au, a sa tukuni au talega ko Tamaqu sa talai au mai.

19 E ra sa qai kaya vua, Evei ko Tamamu? Sa kaya ko Jisu, Dou sa sega ni kilai au sei Tamaqu; kevaka dou sa kilai au, dou sa kilai Tamaqu talega.

20 Sa vosataka na vosa oqo ko Jisu e na vale ni lavo, ni sa vakatavuvuli e na vale ni soro: a sa sega ni tauri koya e dua na tamata; ni sa sega ni yaco mai na nona tiki ni siga.

21 Sa qai kaya tale vei ira ko Jisu, Au sa lako yani, dou na vakasaqarai au, ia dou na mate e na nomudoui valavala ca: dou sa sega ni lako rawa ki na vanua, au sa lako yani kina.

22 Sa qai kaya na kai Jutia, Ena vakamatei koya beka? Ni sa kaya, Dou sa sega ni lako rawa ki na vanua kau sa lako yani kina.

23 A sa kaya vei ira ko koya, Dou sa lako maira; au sa lako maicake. Dou sa vakavuravura; au sa sega ni vakavuravura.

24 O koya oqo kau a kaya kina vei kemudou, Dou na mate e na nomudoui valavala ca; kevaka dou sa sega ni vakadinata ni sai au, dou na mate e na nomudoui valavala ca.

25 E ra sa qai kaya vua, O cei ko iko? A sa kaya vei ira ko Jisu, Sai koya ga kau a tukuna vei kemudou mai nai vakatekivu.

26 Sa levu na ka meu vosataka ka lewai kemudou kina; ia ka dina ko koya sa talai au mai; au sa tukuna vei ira na kai vuravura na ka kau a rogoca mai vei koya.

27 Ia ka ra sega ni kila ni sa vosataka na Tamana vei ira.

28 Sa qai kaya vei ira ko Jisu, Ni dou sa laveta cake na Luve ni tamata, dou na qai kila ni sai au, au sa sega ni kitaka e dua na ka vakai au ga, ia me vaka na ka sa vakatavulici au kina ko Tamaqu au sa vosataka vakakina.

29 O koya sa talai au mai sa tiko vata kei au: sa sega ni laivi au ko Tamaqu meu tiko duaduaga: nit sa kitaka tiko ga na ka sa *vina*kata ko koya.

30 Ni sa vosataka na vosa *oqo, e* le vuqa kina e ra sa *vakabauti* koya.

31 ¶ Sa qai kaya ko Jisu vei ira na kai Jutia sa vakabauti koya, Kevaka dou muria tiko ga na noqu vosa, dou sa qai noqu tisaipeli dina;

32 Dou na kila na ka dina, ia na ka dina talega ena sereki kemudou.

33 ¶ E ra sa kaya vua, Oi keitou na kawa i Eparaama, ka sega ni bobulataki keitou e dua na tamata e na dua na gauna; o sa kaya vakacava, Dou na sereki?

34 A sa kaya vei ira ko Jisu, E dina, e dina, au kaya vei kemudou, O koya yadua sai valavala ca sa bobulataki ki nai valavala ca.

35 A sa sega ni tiko vakadua e na vale na tamata walega; ia na luvena sa tiko vakadua.

36 Kevaka ena sereki kemudou na Luvena, dou na sere dina.

37 Au sa kila dou sa kawa i Eparaama; ia dou sa via vakamatei au, ni sa sega ni tiko e na *lo*mamudou na noqu vosa.

38 Au sa vosataka na ka kau a kunea vei Tamaqu: ia dou sa kitaka na ka dou a kunea vei tamamudou.

39 E ra sa vosa ka kaya vua, A tama i keitou ko Eparaama. Sa kaya vei ira ko Jisu, Kevaka dou sa luve i Eparaama, dou na kitaka nai valavala i Eparaama.

40 Ia dou sa qai via vakamatei au, a tamata sa tukuna vei kemudou na ka dina, au a rogoca ga mai vua na Kalou: ia ka sega ni kitaka na ka vakaoqo ko Eparaama.

41 Dou sa kitaka na cakacaka i tamamudou. E ra sa qai kaya vua, Keitou sa sega ni sucu e na

dauyalewa; e dua bau na tama i keitou, a Kalou.

42 Sa kaya vei ira ko Jisu, Kevaka na Tamamudou na Kalou, dou na lomani au: niu sa tubu mai vua na Kalou, ka lako mai *kike*; au sa sega ni lako walega mai vakai au, a sa talai au mai ko koya.

43 Dou sa sega ni kila na noqu vosa e na vuku ni cava? e na vuku ni dou sa sega ni vakabauta rawa na noqu vosa.

44 A tamamudou na tevoro, ia dou via kitaka na gadreva *ca* ni tamamudou. O koya na dauravuravu mai nai tekivu, a sa sega ni vakabauta na ka dina, e na vuku ni sa sega ni tu vua na ka dina. Ni sa vosa na lasu ko koya, sa vosataka na nona ka; ni sa lasulasu ko koya, kei na tama ni *lasu*.

45 Niu sa tukuna *vei kemudou* na ka dina, dou sa sega ni vakabauta na noqu vosa.

46 O cei vei kemudou sa vakatakila *rawa* niu sai valavala ca? ia kevaka kau sa vosataka na ka dina, dou sa sega ni vakadinati au e na vuku ni cava?

47 O koya sa tamata ni Kalou sa rogoca na vosa ni Kalou: o koya oqo dou sa sega ni rogoca kina, ni dou sa sega ni tamata ni Kalou.

48 ¶ E ra sa qai vosa na kai Jutia, ka kaya vua, Keitou sa kaya dina ga, O iko na kai Sameria ka curumi iko na tevoro, se segai?

49 Sa kaya *vei ira* ko Jisu, Sa sega ni curumi au na tevoro, ia kau sa vakarokorokotaka na Tamaqu, dou sa vakalialiai au.

50 Au sa sega ni vakasaqara meu vakarokorokotaki: sa dua sa vakasaqara ka lewa.

51 E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, Kevaka ena taura na noqu vosa e dua na tamata, ena sega sara ni raica na mate.

52 E ra sa qai kaya vua na kai Jutia, Keitou sa qai kila sa curumi iko na tevoro. Sa mate ko Eparaama kei ira talega na profita, ia ko sa kaya, Kevaka sa taura na noqu vosa e dua na tamata, ena sega sara ni tovolea na mate.

53 O sa levu cake beka, ka laila i sobu ko Eparaama na tama i keitou ko koya sa mate? a ra sa mate talega ko ira na profita; o sa cakavi iko mei cei?

54 Sa kaya ko Jisu, Kevaka kau sa vakarokorokotaki au, na ka wale na noqu vakarokorokotaki: sai koya na Tamaqu sa vakarokorokotaki au; o koya dou sa kaya, sa nomudou Kalou.

55 Ia dou sa sega ni kilai koya, ia kau sa kilai koya; ia kevaka kau sa kaya, au sa sega ni kilai koya, au na lasulasu me vakai kemudou: ia kau sa kilai koya, ka taura na nona vosa.

56 Sa vinakata vakalevu sara ko Eparaama na tamamudou me raica na noqu siga: a sa raica ka reki *kina*.

57 E ra sa qai kaya vua na kai Jutia, Sa sega ni limasagavulu na nomu yabaki, ia ko a raici Eparaama, ne?

58 A sa kaya vei ira ko Jisu, E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, Ni sa sega ni sucu mai ko Eparaama, au sa bula.

59 ¶ E ra sa qai tomika na vatu me viriki koya: a sa vuni koya ko Jisu, ka sa curu yani e na vale ni soro, ka lako e na kedra maliwa, ka lako tani yani.

A WASE IX.

Sa vakabula na tamata sa sucu mataboko ko Jisu, ni sa boroya na matana e na soso, 1—7. *O ira na Farasi e ra tarogi koya kei rau na tamana kei na tinana e na ka oqo*, 8—23. *Sa tukuni Jisu na tamata mataboko ni sa tamata ni Kalou, a ra sa vakasavi koya mai na vale ni soro ko ira na Farasi. Sa kunei koya ko Jisu, sa vakatakilai koya vua, ni sa Luve ni Kalou, a sa vakabauti koya ko koya*, 24—38. *A sa vunauci ira na Farasi ko Jisu*, 39—41.

NI sa lako yani ko *Jisu*, sa raica e dua na tamata sa sucu mataboko.

2 A ra sa tarogi koya na nona tisaipeli, ka kaya, Rapai, o cei sai valavala ca, a tamata oqo, sei tamana kei tinana, me sucu mataboko kina ko koya?

3 Sa kaya ko Jisu, Sa sega ni valavala ca na tamata oqo, sei tamana kei tinana, a ya me vakatakilai ga na cakacaka ni Kalou e na vukuna.

4 Sa dodonu meu kitaka na cakacaka i koya sa talai au mai ni sa siga toka: sa voleka mai na bogi, sa sega ni cakacaka rawa kina e dua na tamata.

5 Niu sa tiko e vuravura, au sa rarama kei vuravura.

6 Ni sa vosa vakaoqo, ka kasivita na qele ka cakava na soso e nai kasivi, a sa boroya na mata ni tamata mataboko e na soso;

7 A sa kaya vua, Laki tavoi e nai silisili ko Sailoama, (a kenai balebale, Sa talaki.) A sa lako yani, ka tavoi, ka tale mai ka rai rawa.

8 ¶ A ka oqo e ra sa kaya kina na *nona* lewe ni koro, kei ira sa raici koya eliu ni sa mataboko tu, Sai koya oqo sa tiko ka kerekere, se segai?

9 Sa kaya eso, Sai koya oqo; eso *sa kaya*, Sa vakataki koya: a sa kaya ko koya, Sai au ga.

10 E ra sa qai kaya vua, Sa basuki vakaevei na matamu?

11 Sa vosa ko koya ka kaya, E dua na tamata sa vakatokai ko Jisu sa cakava na soso, ka boroya na mataqu, ka kaya vei au, Lako ki nai silisili ko Sailoama, ka tavoi: ia kau a laki tavoi, au sa rai rawa kina.

12 Sa ra qai kaya vua, Evei ko koya? A sa kaya, Au sa sega ni kila.

13 E ra sa qai kauti koya ka mataboko eliu vei ira na Farasi.

14 Sa siga tabu ni sa cakava na soso ko Jisu, ka basuka na matana.

15 E ra sa qai tarogi koya taleg na Farasi, sa rai vakaevei. A sa kaya vei ira, Sa boroya na mataqu ko koya e na soso, au a tavoi, au sa qai rai rawa kina.

16 Eso vei ira na Farasi e ra sa qai kaya, O koya oqo sa sega kina ni tamata ni Kalou, ni sa sega *ni* vakatabuya na siga tabu. *Eso sa* kaya, E cakava rawa vakaevei *na* cakamana vakaoqo na tamatai valavala ca? A ra sa sega ni lomavata.

17 E ra sa kaya tale vua na tamata mataboko, A cava ko sa kaya e na vukuna ni sa basuka na matamu? A sa kaya, A profita ko koya.

18 Ia ko ira na kai Jutia e ra sa sega ni vakadinata, ni sa mataboko eliu, a sa basuki na matana, ka malua e ra sa kacivi rau na tama kei na tina i koya sa basuki na matana.

19 A ra sa tarogi rau, ka kaya, A luvemudrau oqo, drau sa kaya sa sucu mataboko, ne? Sa qai rai rawa vakaevei?

20 E rau sa vosa ko tamana kei tinana vei ira, ka kaya, Keirau sa kila na luve i rau oqo, ka sa sucu mataboko:

21 Keirau sa sega ni kila se qai rai rawa vakaevei; se ko cei sa basuka na matana, keirau sa sega ni kila: sa qai tamata bula; tarogi koya: ena tukuni koya.

22 E rau sa vosa vakaoqo ko tamana kei tinana, e na vuku ni rau sa rerevaki ira na kai Jutia; ni ra sa bose vata na kai Jutia, kevaka sa vakatusa e dua na tamata ni sai koya oqo na Mesaia, me ra vakasavi koya mai na vale ni lotu.

23 A ka oqo sa kaya kina ko tamana kei tinana, Sa qai tamata bula mai; dou tarogi koya.

24 A ra sa qai kaciva tale na tamata sa mataboko, ka kaya vua, Vakavinavinaka vua na Kalou: eda sa kila ni sa tamatai valavala ca oqo.

25 Sa vosa ko koya ka kaya, Au

sa sega ni kila, se na tamatai valavala ca ko koya, se segai: e dua na ka kau sa kila, niu a mataboko eliu, au sa qai rai rawa.

26 E ra sa qai kaya tale vua, A cava na ka sa kitaka vei iko ko koya? Sa basuka vakaevei na matamu?

27 Sa kaya vei ira, Au a tukuna oti mada vei kemudou, dou a sega ni vakarogoca: dou sa via rogoca tale e na vuku ni cava? dou sa vinakata beka mo dou yaco talega me nona tisaipeli, ne?

28 E ra sa qai vakaliliai koya, ka kaya, O iko na nona tisaipeli, o keitou na tisaipeli i Mosese.

29 Keitou sa kila sa vosa vei Mosese na Kalou, ia na tamata oqo keitou sega ni kila se sa lako maivei ko koya.

30 Sa vosa na tamata ka kaya vei ira, E dua na ka vakurabui oqo, ni dou sa sega ni kila se sa lako maivei ko koya, a sa basuka na mataqu.

31 Eda sa kila sa sega ni rogoci ira na tamatai valavala ca na Kalou; ia kevaka sa masu vua na Kalou e dua na tamata, ka kitaka na ka sa vinakata ko koya, o koya oqo sa rogoci.

32 Sa sega ni rogoci mai nai tekivu kei vuravura, ni sa basuka e dua na tamata na mata i koya sa sucu mataboko.

33 Kevaka sa sega ni lako mai vua na Kalou na tamata oqo, sa sega ni rawata e dua na ka.

34 ¶ E ra sa vosa ka kaya vua, O iko ko sa sucu sara e nai valavala ca, ia ko sa vakatavulici keitou, ne? A ra sa vakasavi koya tani.

35 Sa rogoca ko Jisu ni ra sa vakasavi koya: ni sa kunei koya, sa kaya vua, O sa vakabauta na Luve ni Kalou, ne?

36 Sa vosa ko koya ka kaya, O cei ko koya, Turaga, meu vakabauti koya?

37 A sa kaya vua ko Jisu, O a raici koya, ia sai koya drau sa veivosaki kaya.

38 A sa qai kaya, Turaga, au sa vakabauta. A sa cuva vua.

39 ¶ A sa kaya ko Jisu, Au sa lako mai ki vuravura oqo meu lewa, me ra rai rawa ko ira sa sega ni rai rawa, me ra mataboko ko ira sa rai.

40 Eso vei ira na Farasi sa tiko kaya ni sa rogoca na *vosa* oqo, a ra kaya vua, Oi keitou sa mataboko beka talega?

41 A sa kaya vei ira ko Jisu, Kevaka dou sa mataboko, sa sega na nomudoui valavala ca: ia dou sa kaya, Keitou sa rai; o koya ga oqo sa tu kina *vei kemudou* na nomudoui valavala ca.

A WASE X.

A vosa vakatautauvata ni bai ni sipi. A kena katuba ko Jisu, ia nai vakatawa talega ni sipi ko koya, 1—18. *O ira na kai Jutia e ra sa tarogi koya se na Mesaia ko koya, se segai. Sa tukuna vei ira ko Jisu, ni rau sa tautauvata kei Tamana,* 19—30. *A ra sa tomika na vatu me viriki koya, ka vunauci ira ko koya,* 31—38. *Ni ra sa via kauti koya, sa lako yani ko Jisu ki tai kadua ki Jotani,* 39—42.

E DINA, e dina, au sa kaya vei kemudou, O koya sa sega ni curu ki na katuba ni bai ni sipi, a sa kaba cake e na tikina tani, sai koya oqo na daubutako ka daukove.

2 Ia ko koya sa curu ki na katuba, ai vakatawa ni sipi ko koya.

3 Sa dolavi koya nai vakatawa ni katuba; a ra vakabauta na domona na sipi: a sa kacivi ira na nona sipi e na yacadra, ka tuberi ira ki tautuba.

4 Ni sa kauti ira na nona sipi ki tautuba, sa liutaki ira, a sa muri koya na sipi; ni ra sa kila na domona.

5 E ra na sega ni muria na vulagi, e ra na drotaka: ni ra sa sega ni kila na domo ni vulagi.

6 Sa vosataka na vosa vakatautauvata oqo vei ira ko Jisu, a ra sa

sega ni kila na ka sa vosataka vei ira ko koya.

7 Sa qai kaya tale vei ira ko Jisu, E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, Oi au na katuba *ni bai* ni sipi.

8 O ira kecega sa lako mai eliu vei au e ra sa butabutako ka daukove: a sa sega ni vakabauta na nodra vosa na sipi.

9 Oi au na katuba: kevaka sa curu e na vukuqu e dua na tamata, ena vakabulai, ena curu mai ka curu yani, ka kunea na kakana.

10 Sa lako ga mai na butabutako me butakoca, ka vakamatea, ka vakarusa: au sa lako mai me ra rawata na bula, ia me ra rawata talega vakalevu sara.

11 Oi au nai vakatawa vinaka: sa solia na nona bula nai vakatawa vinaka e na vukudra na sipi.

12 O koya na tamata voli sa sega nai vakatawa, sa sega ni taukena na sipi, sa raica na wolifa ni sa lako mai, a sa biuta na sipi ko koya, ka dro: a sa tauri ira na wolifa a sa vakatotosevi ira na sipi.

13 Sa dro na tamata voli, ni sa tamata voli walega, a sa sega ni nanumi ira na sipi.

14 Oi au nai vakatawa vinaka: au sa kilai ira na noqu sipi, a ra sa kilai au,

15 Me vaka sa kilai au ko Tamaqu, ka vaka kau sa kila na Tamaqu: kau sa virino na noqu bula e na vukudra na sipi.

16 Eso tani tale na noqu sipi, sa sega ni tiko e na bai oqo: au na kauti ira talega mai, a ra na rogoca na domoqu; ena qai dua bau na qele ni sipi ka dua bau nai vakatawa.

17 A ka oqo sa lomani au mai kina ko Tamaqu, niu sa virino na noqu bula, meu kauta tale.

18 Sa sega ni kovea oqo mai vei au e dua na tamata, ia kau sa virino vakai au ga. Au sa rawata me virino, au sa rawata me kauta tale. A vunau oqo sa solia mai vei au ko Tamaqu.

19 ¶ E ra sa qai veileti tale na kai Jutia e na vuku ni vosa oqo.

20 Sa levu vei ira e ra sa kaya, Sa curumi koya na tevoro, a sa lialia; dou sa rogoci koya e na vuku ni cava?

21 E ra sa kaya eso, Sa sega *ni* vakaoqo na vosa ni tamata sa *cu*rumi koya na tevoro. Sa rawata beka na tevoro me basuka na mata ni mataboko?

22 ¶ E ra sa qai kitaka mai Jeruselema na solevu ni vakasavasavataki *ni vale ni soro,* a sa vulai liliwa.

23 A sa lako ko Jisu e na vale ni soro, e na yasana nei Solomoni.

24 E ra sa qai vakavolivoliti koya na kai Jutia, ka kaya vua, E vakaevei na kena dede ni ko sa sega ni vakataudeitaka kina na loma i keitou? Kevaka na Mesaia ko iko, tukuna mai vei keitou.

25 Sa kaya vei ira ko Jisu, Niu a tukuna vei kemudou, dou sa sega ni vakadinata: a cakacaka kau sa kitaka e na yaca i Tamaqu, o ira oqo sa vakatakilai au.

26 Ia dou sa sega ni vakadinata e na vuku ni dou sa sega ni noqu sipi.

27 Me vaka kau a kaya vei kemudou, sa rogoca na noqu vosa na noqu sipi, au sa kilai ira, a ra sa muri au:

28 Au sa solia vei ira na bula tawa mudu; e ra na sega sara ni rusa, se dua e kalaraki ira mai na ligaqu.

29 A Tamaqu sa soli *ira* vei au, sa uasivi cake vei ira kecega: a sa sega ni rawata e dua na tamata me kalaraki *ira* mai na liga i Tamaqu.

30 Keirau sa dua bauga kei Tamaqu.

31 ¶ E ra sa qai tomika tale na vatu na kai Jutia me ra viriki koya.

32 Sa vosa vei ira ko Jisu, E vuqa na cakacaka vinaka kau a vakatakila vei kemudou mai vei

Tamaqu; a cava na cakacaka vei ira oqo dou sa viriki au kina?

33 Sa vosa vua na kai Jutia, ka kaya, Keitou sa sega ni viriki iko e na vuku ni cakacaka vinaka; e na vuku ni ko sa vosa vakacacataka na Kalou; ni ko sa tamata ga, ko sa cakavi iko me Kalou.

34 Sa vosa vei ira ko Jisu, Sa volai e na nomudou vunau, se segai, Au a kaya, Dou sa kalou?

35 Kevaka sa vakatokai ira me kalou ko koya, ni sa yaco vei ira na vosa ni Kalou, a sa sega ni biu wale rawa nai Vola *Tabu*;

36 Dou sa kaya vua sa lesia na Tamaqu, ka tala ki vuravura, O sa vosa vakacacataka na Kalou; niu sa kaya, Oi au na Luve ni Kalou?

37 Kevaka kau sa sega ni kitaka na cakacaka ni Tamaqu; kakua ni vakabauti au.

38 Kevaka kau sa kitaka ga, dou vakadinata na cakamana, kevaka dou sa sega ni vakabauti au: mo dou kila ka vakadinata ni *sa tiko* vei au ko Tamaqu; au *sa tiko* vata kaya talega.

39 ¶ O koya ga e ra sa via tauri koya tale kina: a sa dro ko koya mai na ligadra,

40 A sa lako tale yani ko koya ki tai kadua ki Jotani, ki na tikina sa veipapitaisotaki kina eliu ko Joni; a sa tiko kina.

41 A sa le vuqa na tamata sa lako yani vua, ka kaya, Sa sega ni kitaka e dua na ka mana ko Joni: ia ka sa dina na ka kecega sa vosataka kina na tamata oqo ko Joni.

42 A ra sa le vuqa na tamata sa vakabauti koya e na tikina ko ya.

A WASE XI.

Sa vakaturi Lasarusa tale cake ko Kraisiti ni sa bogi va na nona sa buluti, 1—44. *Sa le vuqa na kai Jutia sa vakabauta*, 45, 46. *Sa bosei Kraisiti ko ira na bete levu kei na Farasi*, 47, 48. *Sa vakatakila mai na ka eso ko Kaiafa*, 49—53. *Sa vuni koya ko Jisu*, 54. *E ra sa vakasaqarai koya me vakamatea*, 55—57.

EDUA na tamata sa mate, a yacana ko Lasarusa, na kai Pecani, a koro e rau sa tiko kina ko Meri kei Marica na tuakana.

2 (O Meri *oqo* sa lumuta na Turaga e na waiwai, a solota na yavana e na drau *ni uluna*, sa mate na tacina ko Lasurusa.)

3 E na vuku ni ka oqo koi rau na veitacini e rau sa talai *ira eso* vei Jisu, ka kaya, Turaga, raica, o koya ko sa lomana sa tauvi mate.

4 Ni sa rogoca *oqo* ko Jisu, sa kaya, Ena sega ni ciba ko koya e na mate oqo, ena vakarokorokotaki kina na Kalou, ena vakarokorokotaki talega kina na Luve ni Kalou.

5 A sa lomani Marica ko Jisu, kei tacina, kei Lasarusa.

6 Ni sa qai rogoca ni sa mate ko *Lasarusa*, sa tiko tale ka bogi rua e na tikina ko ya.

7 Ni sa oti oqo sa qai kaya vei ira na nona tisaipeli, Me datou lako tale ki Jutia.

8 O ira na *nona* tisaipeli e ra sa kaya vua, Rapai, e ra a via viriki iko edaidai walega ko ira na kai Jutia; ia ko sa baki lako tale ki na tikina ko ya.

9 Sa kaya ko Jisu, Sa tinikarua na tiki ni siga, se segai? Kevaka sa lako e na siga e dua na tamata, sa sega ni tarabe, ni sa raica na rarama kei vuravura oqo.

10 Ia kevaka sa lako e na bogi e dua na tamata, sa tarabe, e na vuku ni sa sega ni tu vua na rarama.

11 Sa vosataka na ka oqo ko *Jisu*: ia ka oti sa qai kaya vei ira, Sa moce na wekada ko Lasarusa; ia kau sa lako, meu vakayadrati koya.

12 E ra qai kaya *vua* na nona tisaipeli, Turaga, kevaka sa moce ga, ena bula.

13 A sa vosataka na nona mate ko Jisu: a ra sa nanuma ni sa vo-

sataka ko koya na vakacegu ni moce.

14 Sa qai kaya votu mai vei ira ko Jisu, Sa mate dina ko Lasarusa.

15 Ia kau sa reki e na vukumudou niu a sega ni tiko mai kina, mo dou vakabauta; ia me datou lako ga vua.

16 Sa qai kaya ko Tomasa, o koya sa vakatokai ko Titimo, vei iratou na kenai caba na tisaipeli eso, Me datou lako talega, me datou mate vata kaya.

17 Ni sa qai lako mai ko Jisu, sa kunea ni sa qai bogi va koto ko koya e nai bulubulu.

18 A sa voleka ki Jeruselema ko Pecani, a kena vakayawa e tinikalima na setetia.

19 E le vuqa na kai Jutia e ra lako mai vei Marica kei Meri, me ra vakalecataki rau e na vuku ni tacidrau.

20 Ni sa qai rogoca ko Marica ni sa lako mai ko Jisu, sa lako yani ko koya me rau veitata kaya: a sa tiko ga ko Meri e na vale.

21 Sa qai kaya ko Marica vei Jisu, Turaga, kevaka ko a tiko eke, sa sega ni ciba na taciqu.

22 Ia kau sa kila ni na solia ga edaidai na Kalou, a ka kecega ko kerea vua na Kalou.

23 Sa kaya vua ko Jisu, Ena tu cake tale na tacimu.

24 Sa kaya vua ko Marica, Au sa kila ena tu cake tale e na siga maimuri e ra na tu cake tale kina na tamata.

25 Sa kaya vua ko Jisu, Oi au na vu ni tu cake tale, kei na vu ni bula: o koya sa vakabauti au kevaka sa mate, ena bula ga:

26 O koya sa bula ka vakabauti au, ena sega sara ni mate. O sa vakadinata na ka oqo, se segai?

27 Sa kaya vua ko koya, Io, Turaga: au sa vakadinata ni sa Mesaia ko iko, a Luve ni Kalou, o koya sa dodonu me lako mai ki vuravura.

28 Ni sa vosa vakaoqo ko koya, sa lako yani, ka kaciva lo na tacina ko Meri, ka kaya, Sa lako mai nai Vakavuvuli, a sa kacivi iko.

29 Ni sa qai rogoca *oqo* ko koya, sa tu cake vakasauri, ka lako yani vua.

30 A sa sega ni curu sara ki na koro ko Jisu, a sa tiko ga e na vanua sa rau veitata kina kei Marica.

31 O ira na kai Jutia e ra sa *tiko* vata kaya e na vale, ka vakalecataki koya, ni ra sa raica ni sa tu cake vakasauri ko Meri ka lako yani, e ra sa muri koya, ka kaya, Sa lako ki nai bulubulu me tagi maikea.

32 Ni sa qai tadu mai ko Meri ki na vanua sa tiko kina ko Jisu, ka raici koya, sa bale sobu eruku ni yavana, ka kaya vua, Turaga, kevaka ko a tiko eke, sa sega ni ciba ko taciqu.

33 Ni sa qai raici koya ko Jisu ni sa tagi tiko, kei ira talega na kai Jutia sa lako vata mai kaya e ra tagi talega, sa vutugu ko koya e na yalona, a sa rarawa vakalevu,

34 Ka kaya, Evei na vanua dou a vakotori koya kina? E ra sa kaya vua, Turaga, lako mai mo raica.

35 Sa tagi ko Jisu.

36 E ra sa qai kaya na kai Jutia, Raica na kena levu ni nona loloma vei koya!

37 Eso vei ira e ra sa kaya, Sa sega ni rawata na tamata oqo, sa basuka na mata ni tamata mataboko, me sa qisia talega na tamata oqo me kakua ni mate?

38 Sa qai vutugu tale e na yalona ko Jisu, ka lako mai ki nai bulubulu. Sa dua na qaravatu, a kenai sogo na vatu.

39 Sa kaya ko Jisu, Dou kauta tani na vatu. Sa kaya vua ko Marica, a ganena ko koya sa mate, Turaga, sa qai bona: ni sa qai bogi va *ni sa mate*.

40 Sa kaya vua ko Jisu, Au a kaya vei iko, se segai, kevaka ko sa vakabauta, o na raica na kaukaua *dina* ni Kalou?

41 E ra sa qai kauta tani na vatu mai na tikina sa koto kina na mate. A sa ta cake e na matana ko Jisu, ka kaya, Tamaqu, au sa vakavinavinaka vei iko ni ko sa rogoci au mai.

42 Ia kau sa kila ko sa rogoci au tiko ga: ia kau a kaya *oqo* e na vukudra na tamata sa tiko eke, me ra vakadinata ni ko sa talai au mai.

43 Ni sa vosa vakaoqo, sa kaci vakadomoi levu, Lasarusa, lako mai.

44 Ia ko koya sa mate sa lako mai, ka viviraki tu na ligana kei na yavana na *nonai* sulu ni bulu: ka viviraki na uluna e nai tavoi. Sa kaya vei ira ko Jisu, Dou sereki koya, ka laiva me lako.

45 A sa le vuqa vei ira na kai Jutia sa lako mai kei Meri, ni ra sa raica na ka sa kitaka ko Jisu, e ra qai vakabauti koya.

46 Ia ko ira eso e ra sa lako yani vei ira na Farasi, ka tukuna vei ira na ka sa cakava ko Jisu.

47 ¶ O ira na bete levu kei ira na Farasi e ra sa qai soqonivata me ra bosea, ka kaya, A cava mada me da kitaka? ni sa cakava e vuqa na cakamana na tamata oqo.

48 Kevaka eda sa laivi koya vakaoqo, e ra na vakabauti koya na tamata kecega: e ra na lako mai na kai Roma ka vakaqeavutaka na noda tikina kei na noda matanitu.

49 E dua vei ira *na yacana* ko Kaiafa, ni sa bete levu e na yabaki ko ya, sa kaya vei ira, Dou sa sega ni kila e dua na ka,

50 Se vakananuma ni sa yaga vei keda, me mate e dua na tamata e na vukudra na tamata kecega, me kakua ni rusa sara na *noda* matanitu.

51 Sa sega ni vosataka na ka oqo ko koya vakai koya: ia ni sa bete levu e na yabaki ko ya, sa vakatakila ko koya ni na mate ko Jisu e na vuku ni matanitu ko ya;

52 Ka sega e na vuku ni matanitu ga ko ya, a ya me vakasoqoni ira vata na luve ni Kalou sa duiveiseyaki me ra dua bau.

53 Mai na siga ko ya e ra sa bosei koya me ra vakamatea.

54 O koya oqo sa sega ni lako votu tale kina ko Jisu vei ira na kai Jutia; a sa lako yani maikea ki na vanua sa voleka ki na veikau, ki na koro na yacana ko Ifreiama, a ratou sa tiko kina kei iratou na nona tisaipeli.

55 ¶ A sa voleka na pasova ni kai Jutia: a ra sa le vuqa na tamata sa lako cake mai na veiyasana ki Jeruselema, ni sa bera *ni kitaki* na pasova, me vakasavasavataki ira.

56 A ra sa qai vakasaqarai Jisu, ka veivosaki vakai ira ga, ni ra sa tiko e na vale ni soro, A cava dou vakananuma? ena lako mai ko koya ki na solevu, se segai?

57 O ira na bete levu kei ira na Farasi e ra sa vakarota *vei ira*, kevaka e dua na tamata sa kila na vanua sa tiko kina ko koya, me tukuna mai, me ra taura.

A WASE XII.

Sa lumuta na yava i Jisu ko Meri, 1—8. *E le vuqa na tamata sa lako mai me raici Lasarusa*, 9. *Sa bose ko ira na bete me ra vakamatea*, 10, 11. *Sa vodoka na luve ni asa ko Jisu, a sa lako ki Jeruselema*, 12—19. *Sa via raici Jisu eso na kai Krisi*, 20—22. *Sa vakatakila mai na nona mate ko Jisu*, 23—36. *E ra sa loma butobuto na kai Jutia*, 37—41. *Eso na turaga e ra sa vakabauti Jisu, a ra sa tawa vakatusai koya*, 42, 43. *Sa vunauci ira ko Jisu me ra vakatusai koya ga*, 44—50.

NI sa bogi ono ka qai *kitaka* na pasova sa lako mai ko Jisu ki Pecani, sa tiko kina ko Lasarusa, o koya ka mate, ka vakaturi koya cake tale mai na mate ko *Jisu*.

2 A ra sa cakava kina na kenai vakayakavi; a sa qarava ko Marica: a sa dua vei ira sa tiko vata kaya me kana ko Lasarusa.

3 Sa qai kauta mai ko Meri e dua nai vakarau ni waiwai dredre sara, a narito dina *na yacana*, ka lumuta *kina* na yava i Jisu, ka solota na yavana e na drau *ni uluna*: ka curuoso na vale e na boi vinaka ni waiwai.

4 Sa qai kaya vei ira e dua na nona tisaipeli, o Juta Isikariota, *a luve* i Saimoni, o koya ena soli koya yani,

5 Sa sega ni volitaki na waiwai oqo e nai lavo e tolu na drau, ka soli vei ira na dravudravua, e na vuku ni cava?

6 Sa sega ni vosa vakaoqo ko koya, e na vuku ni sa nanumi ira sa dravudravua; ia ni sa butabutako, ka taura na taga, a sa butakoca na ka sa biu *kina*.

7 Sa qai kaya ko Jisu, Laivi koya ga: sa maroroya na ka oqo ki na siga kau na bulu kina.

8 O ira na dravudravua e ra sa tiko vakadua kei kemudou; ia koi au kau sa sega ni tiko vakadua kei kemudou.

9 ¶ E le vuqa vei ira na kai Jutia ni ra sa kila sa tiko mai kina ko koya: e ra sa lako mai me ra raici Jisu kei Lasarusa talega, o koya sa vakatura cake tale mai na mate ko *Jisu*.

10 Ia ko ira na bete levu e ra sa bose vata me ra vakamatei Lasarusa talega;

11 E na vuku ni ra sa le vuqa na kai Jutia sa biuti *ira*, ka vakabauti Jisu, e na vukuna.

12 Ni sabogibogi e levu vei ira na tamata e ra sa lako mai ki na solevu, ni ra sa rogoca sa lako mai ki Jeruselema ko Jisu,

13 A ra sa kauta na drau ni balabala, ka laki veitata kaya, ka kaci vakadomoi levu, Osana: Sa kalougata na Tui Isireli, o koya sa lako mai e na yaca ni Turaga.

14 Ia ko Jisu, ni sa kunea na luve ni asa, sa vodoka; me vaka sa volai,

15 O iko gonealewa i Saioni, kakua ni rere: raica, sa lako mai na nomu Tui, ka vodo tu e na luve i asa.

16 O ira na nona tisaipeli e ra sega ni kila mada eliu nai *baleba ni* ka oqo: ia ni sa vakarokoroko taki ko Jisu, e ra sa qai nanuma s volai ko koya e na ka oqo, a ra s kitaka na ka oqo vei koya.

17 O ira na tamata e ra sa *tiko* kaya ni sa kacivi Lasarusa *mai na nonai* bulubulu, ka vakatu*ri* koya tale cake mai na mate, e ra sa tukuna.

18 E na vuku ni ka oqo sa veitata kaya talega na le vuqa, ni ra sa rogoca sa cakava na ka mana oqo ko koya.

19 O iratou na Farasi e ra sa qai kaya vakai iratou ga, Dou kila ni dou sa sega ni rawata e dua na ka? raica, sa muri koya na kai vuravura kecega.

20 ¶ Eso vei ira na kai Krisi e ra sa lako cake mai ki na solevu me ra soro:

21 O ira oqo e ra sa lako mai vei Filipe, a kai Peceseita i Kalili, ka tarogi koya, ka kaya, Turaga, *kei*tou via raici Jisu.

22 Sa lako ko Filipe ka tukuna vei Adriu: ia koi rau ko Adriu *kei* Filipe e rau sa tukuna vei Jisu.

23 ¶ Sa vosa vei ira ko Jisu, ka kaya, Sa qai yaco mai na *tiki ni* siga me vakarokorokotaki kina na Luve ni tamata.

24 E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, Kevaka ena sega ni mate na vua ni sila ni sa lutu ki *na qele*, sa tiko duaduaga: kevaka sa mate, sa vua vakalevu.

25 O koya sa lomana na nona bula, ena vakayalia: ia ko koya e cata na nona bula e vuravura oqo, ena maroroya ki na bula tawa mudu.

26 Kevaka sa qaravi au e dua na tamata, me muri au ga; ia na vanua kau sa tiko kina, ena tiko talega kina na noqu tamata: *kevaka* sa qaravi au e dua na tamata, ena vakarokorokotaki koya ko Tamaqu.

27 Sa qai rarawa na lomaqu ; ia, na cava meu kaya? Tamaqu, vakabulai au mai na tiki ni siga oqo; ia kau sa lako mai ki na tiki ni siga oqo e na vuku ni ka ga oqo.

28 Tamaqu,vakarokorokotaka na yacamu. Sa qai rorogo mai na domo mai lomalagi, e vakane, Au a vakarokorokotaka, kau na vakarokorokotaka tale.

29 O ira na tamata sa tiko ka rogoca, e ra sa kaya, Sa kuru: a sa kaya eso, Sa vosa vua na agilose.

30 Sa vosa ko Jisu, ka kaya, Sa sega ni lako mai na domo oqo e na vukuqu, e na vukumudou ga.

31 Sa qai cudruvi ko vuravura: sa qai biu ki tautuba na turaga ni vuravura oqo.

32 Ia niu sa laveti cake mai vuravura, au na yarataki ira na tamata kecega vei au.

33 Sa vosataka na ka oqo, me vakatakila na mate ena mate kina ko koya.

34 Sa vosa vua na le vuqa, Keitou a rogoca mai na vunau sa tiko vakadua na Mesaia ; ia ko sa kaya vakacava, Ena laveti cake na Luve ni tamata? o cei na Luve ni tamata oqo?

35 Sa qai kaya vei ira ko Jisu, Sa tiko vakalailai ga vei kemudou na rarama. Dou lako ni sa tu vei kemudou na rarama, de lako mai vei kemudou na butobuto: ia ko koya sa lako e na butobuto sa sega ni kila se sa lako kivei.

36 Ni sa tu vei kemudou na rarama, dou vakabauta na rarama, mo dou yaco me luve ni rarama. Sa vosataka na ka oqo ko Jisu, ka lako yani, ka vuni koya mai vei ira.

37 ¶ E dina ya ni sa cakava ko koya e vuqa na ka mana e matadra, a ra sa sega ga ni vakabauti koya:

38 A sa vakayacori kina na ka sa vosataka ko Aisea na profita, Turaga, o cei sa vakabauta na neitoui tukutuku? a sa vakatakilai vei cei na liga ni Turaga?

39 A ka oqo e ra sa sega ni vakabauta rawa kina, me vaka sa kaya tale ko Aisea,

40 Sa vakamatabokotaka na matadra ko koya, ka vakaukauataka na lomadra: me kakua ni rai na matadra, se kila na lomadra, ka saumaki mai, meu vakabulai ira.

41 Sa vosataka na ka oqo ko Aisea, ni sa raica na nonai serau, ka tukuni koya.

42 ¶ Ia sa levu vei ira talega na turaga e ra sa vakabauti koya; a ra sa sega ni vakatusai *koya* e na vukudra na Farasi, de ra biu mai na vale ni lotu.

43 E ra sa vinakata vakalevu me ra vakarokorokotaki ira na tamata, ka vakalailai ga me vakarokorokotaki ira na Kalou.

44 ¶ Sa qai kaci vakadomoi levu ko Jisu, ka kaya, O koya sa vakabauti au sa sega ni vakabauti au *duaduaga*, kei koya talega sa talai au mai.

45 O koya sa raici au sa raici koya sa talai au mai.

46 Au sa lako mai na rarama ki vuravura, me kakua ni tiko e na butobuto ko koya yadua sa vakabauti au.

47 Ia kevaka sa rogoca noqu vosa e dua na tamata, ka sega ni vakabauta, au sa sega ni lewai koya: niu sa sega ni lako mai me lewai vuravura, a ya me vakabulai vuravura.

48 Sa dua sa lewai koya sa biuti au, ka sega ni vakabauta na noqu vosa: a vosa kau sa vosataka, sai koya oqo ena lewai koya e na siga maimuri.

49 Niu sa sega ni vosa vakai au ; ia ko Tamaqu sa talai au mai, sa vakavulici au e na ka meu kaya, kei na ka meu tukuna.

50 Kau sa kila ni sa vu ni bula tawa mudu na nonai vakavuvuli: o koya ga oqo kau sa tukuna kina na ka kecega me vaka na ka sa kaya vei au ko Tamaqu, au sa vosa vakakina.

A WASE XIII.

Sa vuya na yavadratou na nona tisaipeli ko Jisu, me vakavulici iratou me ratou yalomalumalumu ka veilomani, 1—17. *Sa vakatakila vei iratou, ni na soli koya yani ko Juta,* 18—30. *Sa vunauci iratou na nona tisaipeli me ratou veilomani,* 31—35. *Sa vakatakila ko koya ni na cakitaki koya ko Pita,* 36—38.

NI sa bera ni *caka* na solevu ni pasova, ka kila ko Jisu ni sa yaco mai na nona tiki ni siga me lakani e vuravura oqo ki na Tamana, ni sa lomani ira na nona tamata dina sa tiko e vuravura, sa lomani ira ki nai otioti.

2 Ni ra sa vakayakavi tiko, sa qai vakacuruma na tevoro ki na loma i Juta Isikariota *na luve* i Saimoni me soli koya yani;

3 Ni sa kila ko Jisu sa solia ko Tamana na ka kecega ki na ligana, a sa lako mai ko koya mai na Kalou, a sa lako tale yani ki na Kalou;

4 Sa tu cake mai nai vakayakavi, ka luvata na nonai sulu, ka kauta mai na solo, ka bukia toka vua.

5 Ni sa oti oqo sa livia na wai ki na dari, ka kitaka me vuya na yavadratou na tisaipeli, ka solota e na solo sa vau toka kina.

6 Sa qai lako mai ko koya vei Saimoni Pita: ka kaya vua ko *Pita*, Turaga, o sa bau vuya na yavaqu, ne?

7 Sa vosa ko Jisu ka kaya vua, A ka kau sa kitaka ko sa sega ni kila edaidai; ia ko na kila ga maimuri.

8 Sa kaya vua ko Pita, O na sega sara ni vuya na yavaqu. Sa kaya vua ko Jisu, Kevaka kau sa sega ni vui iko, o sa sega ni rawata e dua na ka vei au.

9 Sa kaya vua ko Saimoni Pita, Turaga, e sega na yavaqu walega, a ligaqu talega kei na uluqu.

10 Sa kaya vua ko Jisu, O koya sa sili oti sa yaga ga vua me vuya na yavana, ni sa savasava sara: ia dou sa savasava, ka sega *ni savasava* kece.

11 Ni sa kilai koya ena soli koya yani; a ka oqo sa kaya kina ko koya, Dou sa sega ni savasava kece.

12 Ni sa qai vuya oti na yavadratou, ka kauta tale mai na nonai sulu, ka tiko sobu tale, sa kaya vei iratou, Dou sa kila, se segai, a ka kau sa kitaka vei kemudou?

13 Dou sa vakatokai au *mei* Vakavuvuli me Turaga talega: dou sa vosa dina ga; niu sa vakakina.

14 Ia kevaka kau a vuya na yavamudou, a *nomudou* Turaga kei na *nomudoui* Vakavuvuli; e dodonu talega mo dou veivui yava.

15 Niu sa solia na *kenai* vakarau vei kemudou, mo dou kitaka me vaka kau a kitaka vei kemudou.

16 E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, Sa sega ni levu na tamata ka lailai na nona turaga: se levu ko koya sa talai mai ka lailai ko koya sa talai koya.

17 Kevaka dou sa kila na ka oqo, dou sa kalougata kevaka dou sa kitaka.

18 ¶ Au sa sega ni vosataki kemudou kecega: au sa kilai ira kau a digitaka; ia me vakayacori kina nai Vola *Tabu*, O koya keirau sa kana madrai vata kaya, sa laveta cake vei au na bukubuku ni yavana.

19 Au sa qai tukuna vei kemudou ni sa bera ni yaco mai; mo dou vakabauta ni sa yaco mai, ni sai au.

20 E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, O koya sa vakabauti ira yadua kau sa tala, sa vakabauti au; ia ko koya sa vakabauti au, sa vakabauti koya talega sa talai au mai.

21 Ni sa vosa vakaoqo ko Jisu, sa rarawa na lomana, a sa vakatakila ka kaya, E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, E dua vei kemudou ena soli au yani.

22 Sa qai veivakaraici na tisaipeli, ni ratou sa lecava se vosataki cei ko koya.

23 A sa vakararavi e na lomasere i Jisu e dua vei iratou na nona tisaipeli, ko koya sa lomana ko Jisu.

24 Sa qai deguvacutaki koya ko Saimoni Pita, me taroga se vosataki cei ko koya.

25 Ia ni sa vakararavi tiko ko koya e na lomasere i Jisu sa kaya vua, Turaga, o cei beka ko ya?

26 Sa kaya ko Jisu, Sai koya oqo kau na solia vua na tiki ni madrai niu sa tonia. Ia ni sa tonia na tiki ni madrai, sa solia vei Juta Isikariota *na luve* i Saimoni.

27 Ni *sa kauta* na tiki ni madrai ko koya, sa qai curumi koya ko Setani. Sa qai kaya vua ko Jisu, A ka ko sa kitaka, kitaka kusakusa.

28 Sa sega ni kila e dua na tamata e nai kanakana e na vuku ni cava sa vosataka kina vakaoqo vua.

29 Ni ra vakasama eso, e na vuku ni sa taura na taga ko Juta ni sa kaya vua ko Jisu, Volia na ka eso ena yaga vei keda e na solevu; se, me solia na ka eso vei ira e ra dravudravua.

30 Ni sa kauta na tiki ni madrai ko koya, sa lako vakasauri ki tautuba; a sa bogi.

31 ¶ Ni sa qai curu yani ko koya, sa kaya ko Jisu, Sa qai vakarokorokotaki na Luve ni tamata, a sa vakarokorokotaki na Kalou e na vukuna.

32 Kevaka sa vakarokorokotaki na Kalou e na vukuna, ena vakarokorokotaki koya talega na Kalou vakai koya, ia ena vakarokorokotaki koya vakasauri.

33 Oi kemudou na luvequ, au na tiko vakalailai ga kei kemudou. Dou na vakasaqarai au: ia me vaka kau a kaya vei ira na kai Jutia, Dou sa sega ni lako rawa ki na vanua kau sa lako yani kina; au sa kaya talega vakakina vei kemudou.

34 E dua na vunau vou kau sa solia vei kemudou, Mo dou veilomani; me vaka kau a lomani kemudou, mo dou veilomani talega vakakina.

35 A ka oqo e ra na kila kina na tamata kecega ni dou sa noqu tisaipeli, kevaka dou sa veilomani.

36 ¶ Sa kaya vua ko Saimoni Pita, Turaga, o sa lako kivei? Sa kaya vua ko Jisu, A vanua kau sa lako kina, o sa sega ni muri au rawa kina edaidai; ia ko na muri au maimuri.

37 Sa kaya vua ko Pita, Turaga, au sa sega ni muri iko rawa edaidai e na vuku ni cava? Au na virino sobu na noqu bula e na vukumu.

38 Sa kaya vua ko Jisu, O na virino sobu na nomu bula e na vukuqu, ne? E dina, e dina, au sa kaya vei iko, Ena sega ni tagi na toa, ka malua ko na cakitaki au mada eliu vakatolu.

A WASE XIV.

Sa tukuna vei ira na nona tisaipeli ko Jisu na kenai balebale ni nona lako yani vei Tamana, 1—4. *Sa taroga ko Tomasa na sala vei Tamana. Sa via raici Tamana ko Filipe. Sa vakatakila vei ira ko Jisu ni rau sa dua bau kei Tamana*, 5—11. *A ka kecega eda sa kerea e na yaca i Jisu, ena solia*, 12—14. *Sa yalata ko Jisu na Yalo Tabu me vakalecataki ira ka vakatavulici ira*, 15—27. *Sa vakalecataki ira na nona tisaipeli ko Jisu ni sa voleka ni lako yani vei Tamana*, 28—31.

ME kakua ni rarawa na lomamudou: dou vakabauta na Kalou, ia dou vakabauti au talega.

2 E levu na tikina e na vale nei Tamaqu: kevaka sa sega *ni vakaoqo*, au a tukuna vei kemudou. Au sa lako me vakarautaka na tikina me nomudou.

3 Ia niu sa lako yani ka vakarautaka na tikina me nomudou, au na lako tale mai, ka kauti kemudou vei au; mo dou tiko talega, e na vanua kau sa tiko kina.

4 Dou sa kila na vanua kau sa

lako kina, dou sa kila talega na kena sala.

5 ¶ Sa kaya vua ko Tomasa, Turaga, keitou sega ni kila se ko sa lako kivei; keitou kila rawa vakaevei na sala?

6 Sa kaya vua ko Jisu, Oi au na sala, kei na vu ni dina, kei na vu ni bula: e sega ni lako walega e dua na tamata vei Tamaqu, a ya e na vukuqu ga.

7 Kevaka dou a kilai au, dou a kilai Tamaqu talega; ia mai na siga oqo dou sa kilai koya, ka raici koya.

8 ¶ Sa kaya vua ko Filipe, Turaga, vakatakilai Tamamu vei keitou; keitou na qai cegu.

9 Sa kaya vua ko Jisu, Niu sa tiko dede vakaoqo vei kemudou, o sa sega ni kilai au, Filipe? o koya sa raici au, sa raici Tamaqu *talega*; ia ko sa kaya vakacava, Vakatakilai Tamamu vei keitou?

10 O sa vakadinata, se segai, niu *sa tiko* kei Tamaqu, a sa tiko vei au ko Tamaqu? a vosa kau sa vosataka vei kemudou kau sa sega ni vosataka vakai au ga; ia ko Tamaqu o koya sa tiko vei au, sa kitaka na cakacaka.

11 Dou vakadinati au ni keirau *sa tiko* vata kei Tamaqu, ka tu ga vei au ko Tamaqu; se vakadinati au e na vuku ni cakacaka oqo.

12 ¶ E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, O koya sa vakabauti au, ena kitaka talega na cakacaka kau sa kitaka, ena kitaka na cakacaka e uasivi cake e na ka oqo; e na vuku niu sa lako vei Tamaqu.

13 Ia na ka kecega dou na kerea e na yacaqu, au na kitaka, me vakarokorokotaki na Tamaqu e na vuku ni Luvena.

14 A ka kecega dou sa kerea e na yacaqu, au na kitaka.

15 ¶ Kevaka dou sa lomani au, dou taura na noqu vunau.

16 Ia kau na masuti Tamaqu, ena solia vei kemudou e dua tale na Dauveivakacegui, me tiko vakadua kei kemudou;

17 A Yalo *Tabu* na vu ni dina, o koya e ra sa sega ni vakabauta rawa na kai vuravura, e na vuku ni ra sa sega ni raici koya se kilai koya: ia dou sa kilai koya: ni sa tiko vata kei kemudou ko koya, ena curumi kemudou talega.

18 Au na sega ni laivi *kemudou* me luveniyali: au na lako tale mai vei kemudou.

19 Malua mada vakalailai ena qai sega ni raici au tale na kai vuravura: ia dou sa raici au: e na vuku niu sa bula, dou na bula talega.

20 E na siga ko ya dou na kila niu *sa tiko* vata kei Tamaqu, dou *sa tiko* vata kei au, au *sa tiko* vata kei kemudou.

21 O koya sa nanuma ka taura tiko na noqu vunau, sai koya oqo sa lomani au; ia ko koya sa lomani au ena lomani koya ko Tamaqu, au na lomani koya, kau na vakatakilai au vua.

22 Sa kaya vua ko Juta, sa segai ko Isikariota, Turaga, o na vakatakilai iko vei keitou e na vuku ni cava, ka sega vei ira na kai vuravura?

23 Sa vosa ko Jisu ka kaya vua, Kevaka sa lomani au e dua na tamata, ena taura na noqu vosa; ena lomani koya ko Tamaqu, keirau na lako mai vei koya, ka tiko ga vua.

24 O koya sa sega ni lomani au sa sega ni taura na noqu vosa: ia na vosa dou sa rogoca sa sega ni noqu walega, a ya nei Tamaqu sa talai au mai.

25 Au sa vosataka na ka oqo vei kemudou, niu sa tiko vata kei kemudou.

26 Ia na Dauveivakacegui, a Yalo Tabu, o koya ena tala mai na Tamaqu e na yacaqu, ena vakavulici kemudou e na ka kecega, ka vakasa tale na lomamudou mo dou nanuma na ka kecega kau a vosataka vei kemudou.

27 ¶ Au sa yalata vei kemudou na vakacegu, au sa solia vei kemudou na noqu vakacegu: au sa sega ni solia vei kemudou, me vaka sa solia ko vuravura. Me kakua ni rarawa na yalomudou, se rere.

28 Dou a rogoca niu a kaya vei kemudou, Au sa lako yani, ka lako tale mai vei kemudou. Kevaka dou sa lomani au, dou na reki, e na vuku niu sa kaya, Au sa lako vei Tamaqu: ia ni sa uasivi cake vei au ko Tamaqu.

29 Au sa qai tukuna eliu vei kemudou ni sa bera ni yaco mai, mo dou vakadinata ni sa yaco dina.

30 E na siga maimuri kau na sega ni veivosaki vakalevu kei kemudou: ni sa lako mai na turaga kei vuravura oqo, a sa sega ni kunea e dua na ka vei au.

31 Me kila ga na kai vuravura niu sa lomani Tamaqu; ia me vaka sa vosa vei au ko Tamaqu, au sa kitaka vakakina. Tu cake, tou lako yani.

A WASE XV.

Sa vakatautauvatataki koya ko Jisu kei na vaini, kei ira na nona tisaipeli ki na taba ni vaini, 1—11. *Sa vunauci ira me ra veilomani,* 12—17. *Sa tukuna vei ira ena vakacacani ira ko vuravura e na vukuna. Sa yalataka vei ira na Yalo Tabu me vakalecataki ira,* 18—27.

OI au na vaini dina, ai vakatau ni were ko Tamaqu.

2 A tabaqu kecega sa sega ni vua, sa kauta laivi yani ko koya: ia na tabaqu kecega sa vua, sa samaka, me ra vua vakalevu sara.

3 Dou sa qai samaki e na vuku ni vosa kau a vosataka vei kemudou.

4 Dou tu ga vei au, au *na tu ga* vei kemudou. Me vaka sa sega ni vua rawa na taba *ni vaini* vakai koya, kevaka sa sega ni tu kei na vaini; ena vakatalega kina koi kemudou, kevaka dou sa sega ni tu vei au.

5 Oi au na vaini, oi kemudou na tabaqu; o koya sa tu vei au, au *sa tu* talega vei koya, sa vua vakalevu: ni dou sa tawase tani vei au, dou sa sega ni rawata e dua na ka.

6 Kevaka e sega ni tu vei au e dua na tamata, sa biu laivi me vaka na taba *ni vaini*, a sa malai; a ra sa tomika ko ira na tamata, ka biuta ki na bukawaqa, a ra sa visa.

7 Kevaka dou sa tu vei au, a sa tu vei kemudou na noqu vosa, dou na kerea na ka dou sa vinakata, ia ena soli vei kemudou.

8 A ka oqo sa vakarokorokotaki kina ko Tamaqu, ni dou sa vua vakalevu: dou na yaco kina me noqu tisaipeli.

9 Me vaka sa lomani au ko Tamaqu, au sa lomani kemudou vakatalega kina: dou tiko ga e na noqu loloma.

10 Kevaka dou sa talairawarawa ki na noqu vunau, dou na tu ga e na noqu loloma; me vaka kau sa talairawarawa ki na vunau nei Tamaqu, ka tu ga e na nona loloma.

11 Au sa vosataka na ka oqo vei kemudou, meu sa marau tiko ga e na vukumudou; ia me sinai na nomudou marau.

12 ¶ Sai koya oqo na noqu vunau, Mo dou veilomani, me vaka kau a lomani kemudou.

13 Sa sega ni uasivi cake ki na ka oqo na loloma ni tamata e dua, me solia na nona bula e na vukudra na wekana.

14 Dou sa wekaqu, kevaka dou sa kitaka na ka kecega kau sa tukuna vei kemudou.

15 Au sa sega ni vakatokai kemudou tale mei talatala: ni sa sega ni kila nai talatala na ka sa kitaka na nona turaga; ia kau sa vakatokai kemudou me wekaqu niu sa vakatakila vei kemudou na ka kecega kau a rogoca mai vei Tamaqu.

16 Dou a sega ni digitaki au, ia

kau a digitaki kemudou, ka lesi kemudou, mo dou lako ka vua mai, me tiko talega na vuamudou: me solia vei kemudou ko Tamaqu na ka kecega dou na kerea vua e na yacaqu.

17 A ka oqo kau sa vosa kina vei kemudou, mo dou veilomani.

18 ¶ Kevaka sa cati kemudou ko vuravura, dou sa kila ni sa cati au mada eliu vei kemudou.

19 Kevaka dou sa vakavuravura, ena lomana na kai nona ko vuravura; ia ni dou sa sega ni vakavuravura, ia kau a digitaki kemudou mai vuravura, sai koya oqo sa cati kemudou kina ko vuravura.

20 Dou nanuma na vosa kau a vosataka vei kemudou, Sa sega ni levu nai talatala ka lailai na nona turaga. Kevaka e ra a vakacacani au, e ra na vakacacani kemudou talega; kevaka e ra a talairawarawa ki na noqu vosa, e ra na talairawarawa talega ki na nomudou vosa.

21 Ia na ka kecega oqo e ra na kitaka vei kemudou e na vuku ni yacaqu, e na vuku ni ra na sega ni kilai koya ka talai au mai.

22 Kevaka kau a sega ni lako mai ka vosa vei ira, sa sega na nodrai valavala ca: sa qai sega na nodra ulubale e na nodrai valavala ca.

23 O koya sa cati au sa cati Tamaqu talega.

24 Kevaka kau a sega ni kitaka vei ira na cakacaka sa sega ni kitaka e dua na tamata tani, sa sega na nodrai valavala ca: ia e ra sa qai raica, ka cati au kei Tamaqu talega.

25 A ka oqo sa vakayacori kina na vosa ka volai e na nodra vunau, E ra sa cati au walega.

26 ¶ Ia ni sa lako mai na Dauveivakacegui, o koya kau na tala vei kemudou mai vei Tamaqu, a Yalo *Tabu* na vu ni dina, o koya sa lako mai vei Tamaqu, ena tukuni au ko koya.

27 Ia dou na vakatakilai *au* talega, e na vuku ni dou sa tiko kei au mai nai vakatekivu.

A WASE XVI.

Sa tukuna vei ira na nona tisaipeli ko Jisu e ra na vakacacani e na vukuna, 1—4. *Sa vakatakila vei ira ni sa yaga me lako tani ko koya, me tala na Yalo Tabu,* 5—7. *Sa vakatakila na ka ena kitaka na Yalo Tabu,* 8—15. *Sa tukuna ko Jisu ni na mate, ka bula tale mai na mate, ka lako cake vei Tamana; ia na ka kecega e ra na kerea na tisaipeli e na yacana ena solia,* 16—28. *Sa tukuna tale ko Jisu ni ra na vakacacani, ka yalataka me vakalecataki ira,* 29—33.

AU a vosataka na ka oqo vei kemudou, mo dou kakua ni vakatarabetaki.

2 E ra na vakasavi kemudou mai na nodra veivale ni lotu: ia ena yaco mai na gauna, e ra na nanuma kina ko ira yadua sa vakamatei kemudou e ra sa kitaka na ka sa vinakata na Kalou.

3 A ka oqo e ra na kitaka vei kemudou, e na vuku ni ra a sega ni kilai Tamaqu, sei au.

4 Ia na ka oqo kau a tukuna vei kemudou, mo dou nanuma, ni sa yaco mai na gauna, niu sa tukuna vei kemudou. Kau a sega ni tukuna vei kemudou na ka oqo eliu, e na vuku niu sa tiko vata kei kemudou.

5 ¶ Ia kau sa qai lako yani vei koya sa talai au mai; a sa sega mada ni tarogi au e dua vei kemudou, O sa lako kivei?

6 E na vuku niu sa tukuna vei kemudou na ka oqo, sa sinai e na rarawa na lomamudou.

7 Ia sa dina ga na ka kau sa tukuna vei kemudou; E yaga vei kemudou meu lako tani; ia kevaka kau sega ni lako tani, ena sega ni lako mai vei kemudou na Dauveivakacegui: kevaka kau sa lako tani, kau na talai koya mai vei kemudou.

8 Ni sa lako mai ko koya, ena vakatakila kivei ira na kai vura-

vura nai valavala ca, kei na yalododonu, kei na lewa:
9 Ai valavala ca, e na vuku ni ra sa sega ni vakabauti au;
10 A yalododonu, niu sa lako vei Tamaqu, ia dou sa sega ni raici au tale;
11 A lewa, ni sa lewai na turaga kei vuravura oqo.
12 Sa levu sara na ka sa vo meu tukuna vei kemudou, ia dou sa sega ni kila rawa edaidai.
13 Ia ni sa lako mai ko koya, na Yalo *Tabu* na vu ni ka dina, ena tuberi kemudou ki na ka kecega e dina: ni na sega ni vosa vakai koya: ia na ka kecega ena rogoca, ena vosataka: ena vakatakila vei kemudou na ka ena yaco maimuri.
14 Ena vakarokorokotaki au ko koya: ni na kauta na noqu ka, ka vakatakila vei kemudou.
15 A ka kecega sa nei Tamaqu sa noqu *talega*: a ka oqo kau a kaya kina, Ena kauta na noqu ka, ka vakatakila vei kemudou.
16 ¶ *Sa vo* e lailai dou na qai sega ni raici au; ka *vo* tale e lailai, dou na qai raici au; e na vuku niu sa lako vei Tamaqu.
17 Eso vei ira na nona tisaipeli e ra sa kaya vakai ira, A cava na ka oqo sa kaya vei keda ko koya, *Sa vo* e lailai dou na qai sega ni raici au: ka *vo* tale e lailai dou na qai raici au: ia, niu sa lako vei Tamaqu?
18 A ka oqo e ra sa kaya kina, A cava na ka oqo sa kaya ko koya, *Sa vo* e lailai? Eda sega ni kila na ka sa kaya.
19 Ni sa kila ko Jisu, e ra sa via tarogi koya, sa kaya vei ira, Dou sa veitarogi e na ka kau sa kaya, *Sa vo* e lailai dou na qai sega ni raici au: ka *vo* tale e lailai, dou na qai raici au?
20 E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, Dou na tagi ka rise, ia ko vuravura ena reki: dou na rarawa, ia na nomudou rarawa ena vuki me reki.
21 Ni sa taratara na alewa, sa rarawa e na vuku ni sa yaco na nona siga: ia ni sa sucu mai na gone, sa sega ni nanuma tale na nona rarawa, e na vuku ni nona marau ni sa sucu mai na tamata ki vuravura.
22 Dou sa qai rarawa: ia kau na raici kemudou tale, ena qai reki na lomamudou, a sa sega e dua na tamata ena kovea na nomudou marau.
23 E na siga ko ya dou na sega ni tarogi au e dua na ka. E dina, e dina, au sa kaya vei kemudou, A ka kecega dou na kerea vei Tamaqu e na yacaqu, ena solia vei kemudou.
24 Dou a sega ni kerea eliu e dua na ka e na yacaqu: dou kerea, ia dou na katoa, me sinai na nomudou marau.
25 Au a tukuna na ka oqo vei kemudou e na vosa vakatautauvata: ia sa na lako mai na gauna kau na sega ni vosa tale kina vei kemudou e na vosa vakatautauvata, kau na vakatakila vakamacala vei kemudou na ka nei Tamaqu.
26 E na siga ko ya dou na kerea e na yacaqu; ia sa sega *ni yaga* meu tukuna vei kemudou, niu sa masuti Tamaqu e na vukumudou;
27 Ni sa lomani kemudou na Tamaqu, e na vuku ni dou sa lomani au, ka vakadinata niu sa lako mai na Kalou.
28 Au sa lako mai vua na Tamaqu, ka lako mai ki vuravura: ia kau sa biuti vuravura tale, ka lako vei Tamaqu.
29 ¶ E ra sa qai kaya vua na nona tisaipeli, Raica, o sa qai vosa vakamacala, ka sega ni vosataka na vosa vakatautauvata.
30 Keitou sa qai kila dina, o sa kila na ka kecega, ka sega ni yaga vua e dua na tamata me tarogi iko; e na ka oqo keitou sa vakadinata kina ni ko sa lako mai na Kalou.
31 Sa kaya vei ira ko Jisu, Dou sa qai vakabauta, ne?
32 Raica, sa lako mai na tiki ni siga, io, sa qai yaco mai, dou na duiveiseyaki kina, a tamata yadua

ki nodratou, dou na laivi au meu tiko duaduaga; ia kau sa sega ni tiko duaduaga, ni keirau sa tiko vata kei Tamaqu.

33 A ka oqo kau a tukuna vei kemudou, mo dou rawata na vakacegu e na vukuqu. Dou na kunea ga e vuravura na rarawa: ia dou lomavinaka; au a vakamalumalumutaki vuravura.

A WASE XVII.

Sa masuti Tamanu ko Jisu me vakarokorokotaki koya, 1—5. *Sa masulaki ira na nona tisaipeli me ra vakabulai mai na ca, me ra vakasavasavataki talega,* 6—19. *Sa masulaki ira kecega e ra na vakabauti koya me ra veilomani, me ra tiko talega e na vanua sa tiko kina ko koya,* 20—26.

SA vosataka na vosa oqo ko Jisu, ka ta cake e na matana ki lomalagi, ka kaya, Tamaqu, sa yaco mai na tiki ni siga: vakarokorokotaka na Luvemu, me vakarokorokotaki iko talega na Luvemu:

2 Me vaka ko a solia vua me veitaliataki ira na tamata kecega, me solia ko koya na bula tawa mudu vei ira yadua ko a solia vua.

3 Sai koya oqo na bula tawa mudu me ra kilai iko na Kalou dina duaduaga, kei Jisu Kraisiti ko koya ko a tala mai.

4 Au a vakarokorokotaki iko e vuravura: au sa vakaotia na cakacaka ko a solia mai vei au meu kitaka.

5 Tamaqu, vakarokorokotaki au vei iko, e na vakarokoroko sa tu vei au ni daru sa tiko vata ni sa sega ni tu ko vuravura.

6 ¶ Au a vakatakila na yacamu vei ira na tamata ko a solia mai vei au mai vuravura: e ra a nomu, ia ko sa soli ira mai vei au: a ra sa vakabauta na nomu vosa.

7 E ra sa qai kila sa taka mai vei iko na ka kecega ko a solia mai vei au.

8 Niu sa solia vei ira na vosa ko sa solia mai vei au; a ra sa vakabauta, ka kila dina, niu sa lako mai vei iko; a ra sa vakadinata ni ko a talai au mai.

9 Au sa masulaki ira: au sa sega ni masulaki vuravura, o ira ga ko a solia mai vei au; ni ra sa nomu.

10 O ira kece sa noqu sa nomu; ia ko ira sa nomu sa noqu; ia kau sa vakarokorokotaki e na vukudra.

11 Au na qai sega ni tiko e vuravura, ia ko ira oqo e ra sa tiko e vuravura, au sa lako yani vei iko. Tamaqu yalododonu, maroroya e na yacamu ko ira ko a solia mai vei au, me ra dua bauga, me vakataki kedaru.

12 Niu sa tiko vata kei ira e vuravura, au a maroroi ira e na yacamu: o ira ko sa solia mai vei au kau a taura, a sa sega ni yali e dua, o koya ga na luve ni rusa; a sa vakayacori kina nai Vola *Tabu*.

13 Au sa qai lako yani vei iko; ia na ka oqo kau sa vosataka e vuravura, me levu sara na nodra marau e na vukuqu.

14 Au sa solia vei ira na nomu vosa; a sa cati ira ko vuravura, e na vuku ni ra sa sega ni vakavuravura, me vaka kau sa sega ni vakavuravura.

15 ¶ Au sa sega ni masu vei iko mo kauti ira tani e vuravura, ia mo maroroi ira mai na ka ca.

16 E ra sa sega ni vakavuravura, me vaka kau sa sega ni vakavuravura.

17 ¶ Vakatabui ira ki na nomui vakavuvuli dina: ia na nomu vosa na ka dina.

18 Me vaka ko a talai au ki vuravura, au sa talai ira vakatalega kina ki vuravura.

19 Au sa vakatabui e na vukudra, me ra vakatabui talega ki nai vakavuvuli dina.

20 ¶ Au sa sega ni masu walega e na vukudra oqo, ia e na vukudra talega e ra na vakabauti au e na vuku ni nodra vosa;

21 Me ra *loma* dua bau kecega; me vaka edaru *sa loma* dua bau,

amaqu, me ra *loma* dua bau kei edaru: me vakadinata ko vuravura ni ko a talai au mai.

22 Ia na vakarokoroko ko a solia mai vei au kau sa solia vei ira; me ra *loma* dua bau, me vaka edaru sa *loma* dua bau:

23 Meu *tu* vei ira, mo *tu* vei au, me ra qisi sara me ra *loma* dua bauga; ia me kila kina ko vuravura ni ko a talai au mai, ka lomani ira, me vaka ko a lomani au.

24 T'amaqu, au sa vinakata me ra tiko talega vei au e na vanua kau sa tiko kina, o ira ko sa solia mai vei au; me ra raica na noqu serau ko a solia mai vei au: ni ko a lomani au ni sa sega ni cakavi ko vuravura.

25 Tamaqu yalododonu, sa sega ni kilai iko ko vuravura: ia kau sa kilai iko, a ra sa kila ko ira oqo ni ko a talai au mai.

26 Au sa vakatakila ga vei ira na yacamu, ia kau na vakatakila: me tu vei ira na loloma ko a lomani au kina, meu *tiko* kei ira talega.

A WASE XVIII.

Sa temaki Jisu ko Juta, 1—5. *E ra sa bale ki na soso ko ira na tamata*, 6—9. *Sa seledrutia na daliga i Maliko ko Pita*, 10, 11. *Sa tauri ko Jisu ka tuberi yani vei Anasa kei Kaiafa*, 12—14. *Sa cakitaki Jisu ko Pita*, 15—18. *Sa tarogi mai ko Jisu e na mata i Pailato*, 19—35. *Sa tukuna na nona matænitu*, 36—39. *Sa masuti Pailato ko ira na kai Jutia me sereki ko Parapa*, 40.

NI sa vosataka na ka oqo ko Jisu, e ratou sa lako yani kei iratou na nona tisaipeli ki tai kadua ni soniwai ko Kitroni, a sa tu mai kina na were, a sa curu kina ko koya, kei iratou na nona tisaipeli.

2 Ia ko Juta, o koya sa soli koya yani, sa kila na tikina: ni sa lako wasoma kina ko Jisu kei iratou na nona tisaipeli.

3 Ni sa rawata ko Juta e dua na mataivalu kei ira na turaga ni valu mai vei ira na bete levu kei ira na Farasi, sa lako yani kina e ra sa taura voli nai vakaruru ni cagi kei na cina kei nai yaragi ni valu.

4 Ni sa kila ko Jisu na ka kecega ena yaco mai vua, sa lako yani, ka kaya vei ira, Dou sa vakasaqarai cei?

5 E ra sa kaya vua, O Jisu na kai Nasara. Sa kaya vei ira ko Jisu, Oi au *oqo*. A sa tu vata kei ira ko Juta, o koya sa soli koya yani.

6 Ni sa qai kaya vei ira, Oi au *ko koya*, e ra sa sukainadaku, ka bale sobu ki na soso.

7 Sa qai tarogi *ira* tale ko koya, Dou sa vakasaqarai cei? A ra sa kaya, O Jisu na kai Nasara.

8 Sa kaya ko Jisu, Au a tukuna oti vei kemudou ni sai au: ia kevaka dou sa vakasaqarai au, laivi ira oqo me ra lako tani:

9 A sa vakayacori kina na vosa sa tukuna, Au sa sega ni vakayalia e dua vei ira ko a solia mai vei au.

10 ¶ Sa qai ucuna ko Saimoni Pita nai seleiwau sa tu vua, ka yavita *kina* na tamata ni bete levu, a seledrutia na daligana imatau. A yacana na tamata ko Maliko.

11 Sa qai kaya vei Pita ko Jisu, Daramaka tale na nomui seleiwau ki na kena taga: a bilo sa solia mai vei au ko Tamaqu, kau na sega beka ni gunuva?

12 ¶ O ira na mataivalu kei na turaga kei ira na turaga lailai ni kai Jutia e ra sa qai tauri Jisu ka vesuki koya,

13 A ra sa tubera mada eliu vei Anasa; ni sa vugo i Kaiafa, o koya sa bete levu e na yabaki ko ya.

14 Sai koya oqo ko Kaiafa, o koya sa vakavulici ira na kai Jutia, ni sa yaga me mate e dua e na vukudra na tamata.

15 ¶ A rau sa muri Jisu ko Saimoni Pita kei na tisaipeli tani o dua: a sa kilai na tisaipeli ko ya vua na bete levu, a rau sa curu vata kei Jisu ki na vale ni bete levu.

16 A sa tu etautuba ko Pita sa

voleka ki na katuba. Sa qai curu yani na tisaipeli kadua, o koya sa kilai vua na bete levu, a sa vosa vua sa vakatawa na katuba, ka vakacurumi Pita.

17 A sa qai kaya vei Pita na vada sa vakatawa na katuba, O iko talega beka e dua na tisaipeli ni tamata oqo? A sa kaya ko koya, Oi au e segai.

18 A sa tu mai kina nai talatala kei ira na turaga lailai, ni ra sa tuva na buka qilaiso; a ra sa tatalai, ni sa liliwa: a tu vata kei ira ko Pita ka tatalai.

19 ¶ Sa qai tarogi Jisu na bete levu e na nona tisaipeli, kei na nonai vakavuvuli.

20 Sa kaya vua ko Jisu, Au a vosa votu ki vuravura; au a vakavuvuli tiko ga e na vale ni lotu, kei na vale ni soro, a ra sa daulako kina na kai Jutia; ia kau sa sega ni kaya vuni e dua na ka.

21 E na vuku ni cava ko sa tarogi au kina? tarogi ira e ra sa rogoci *au* na ka kau a kaya vei ira: raica, e ra sa kila na ka kau a kaya *vei ira.*

22 Ni sa vosa vakaoqo, e dua vei ira na turaga lailai sa tu voleka *vua* sa sabici Jisu e na qeteqete ni ligana, ka kaya, O sa vosa vakacava vakaoqo ki na bete levu?

23 Sa kaya vua ko Jisu, Kevaka kau a vosa vakaca, vakatakila na kena ca: ia kevaka e vinaka, o sa sabici au e na vuku ni cava?

24 Ia ko Anasa sa talai koya ni sa vauci tu vei Kaiafa na bete levu.

25 ¶ Ia ka tu ko Saimoni Pita ka tatalai. E ra sa qai kaya vua, O sa dua talega beka vei ira na nona tisaipeli. A sa cakitaka, ka kaya, Oi au e segai.

26 E dua vei ira na tamata ni bete levu, a weka i koya sa seledrutia na daligana ko Pita, sa kaya, Au a sega beka ni raici kemudrau vata kaya e na were, ne?

27 Sa qai cakitaka tale ko Pita: a sa tagi vakasauri na toa.

28 ¶ E ra sa qai kauti Jisu tani mai vei Kaiafa ki na vale ni lewa: a sa mataka caca; ia ko ira e ra sa sega ni curu ki na vale ni lewa, de ra vakadukadukalitaki, a ya *me rawarawa ga vei ira* me ra kania na pasova.

29 Sa qai curu yani vei ira ko Pailato, ka kaya, A cava na ka ca dou sa tukuna kina na tamata *oqo?*

30 E ra sa vosa ka kaya *vua,* Kevaka sa sega ni tamata ca ko koya oqo, keitou sa sega ni soli koya yani vei iko.

31 Sa qai kaya vei ira ko Pailato, Dou kauti koya, ka lewai koya me vaka na nomudou vunau. O koya oqo sa kaya vua kina na kai Jutia, E sega ni tara vei keitou me vakamatea e dua na tamata:

32 A ka oqo sa vakayacori kina na vosa sa tukuna ko Jisu, ni sa vakatakila nai valavala ni mate ena mate kina.

33 Sa qai curu tale ki na vale ni lewa ko Pailato, ka kacivi Jisu, ka kaya vua, O iko na nodra turaga levu na kai Jutia, se segai?

34 Sa kaya vua ko Jisu, O sa vosataka ga na ka oqo vakai iko, se sa tukuni au *vakaoqo* vei iko eso na tamata tani?

35 Sa kaya *vua* ko Pailato, *Oi* au beka na kai Jutia? O ira *na* kai nomu kei ira na bete levu e ra sa soli iko mai vei au: a cava ko a cakava?

36 Sa kaya ko Jisu, Sa sega ni vakavuravura na noqu matanitu: kevaka sa vakavuravura na noqu matanitu, e ra na qai vala na noqu tamata, meu kakua ni soli yani vei ira na kai Jutia: ia na noqu matanitu sa sega maikea.

37 Sa qai kaya vua ko Pailato, O iko bagi na tui? Sa kaya vua ko Jisu, O sa kaya dina niu sa tui. A ka oqo kau sa sucu mai kina, ia na ka oqo kau sa lako mai kina ki vuravura *oqo,* meu vakatakila na ka dina. O koya yadua sa vakabauta na ka dina sa rogoca na noqu vosa.

38 Sa kaya vua ko Pailato, A cava na ka dina? Ni sa vosa vakaoqo, sa curu tale yani vei ira na kai Jutia, ka kaya vei ira, Au sa sega ni kunea vua e dua nai valavala ca.

39 Ia sa dua na nomudoui valavala, meu sereka e dua na tamata vei kemudou e na siga sa ia kina na pasova: e na vuku ni ka oqo dou sa vinakata, se segai, meu sereka vei kemudou na nodra Turaga levu na kai Jutia?

40 E ra sa qai qoqolou tale, ka kaya, Me kakua ga na tamata oqo, a ya ko Parapa. Ia na daubutabutako ko Parapa.

A WASE XIX.

Sa vakanakuitataki ka vakaisalataki e na veiwa vakavotona ko Jisu, 1—3. *Sa guta me sereki koya ko Pailato, ia ni ra sa kubu mai na kai Jutia, sa soli koya yani me vakoti,* 4—22. *E ra sa veidigidigitaka na nonai sulu,* 23—25. *Sa laivi tinana vei Joni,* 26, 27. *Sa ciba ko Jisu,* 28—30. *Sa laucoka na sarisarina,* 31—37. *E rau sa buluta ko Josefa kei Nikotimo,* 38—42.

E NA vuku ni ka oqo sa qai kauti Jisu ko Pailato, ka yavita.

2 Ia ko ira na tamatai valu e ra sa talia nai sala veiwa vakavotona, ka vakaisalataka *kina* na uluna, a ra sa vakasulumi koya e nai sulu damudamu,

3 Ka kaya, Sa loloma, a Tui Jutia! a ra sa sabici koya e na ligadra.

4 ¶ Sa qai curu tale yani ko Pailato, ka kaya vei ira, Raica, au sa tuberi koya mai vei kemudou, mo dou kila niu sa sega ni kunea e dua nai valavala ca vei koya.

5 Sa qai curu yani ko Jisu, sa vakaisala tu e nai sala wa vakavotona, ka vakaisulu e nai sulu damudamu. A sa kaya vei ira ko *Pailato,* Raica na tamata!

6 Ni ra sa qai raici koya na bete levu kei ira na turaga lailai, e ra sa vosa vakadomoi levu, ka kaya, Vakoti *koya* ki na kau veilatai, Vakoti *koya* ki na kau veilatai. Sa kaya vei ira ko Pailato, Dou kauti koya ka vakota ki na kau veilatai: au sa sega ni kunea vua e dua nai valavala ca.

7 O ira na kai Jutia e ra sa kaya vua, Sa tu vei keitou na vunau, a sa dodonu me mate ko koya me vaka na neitou vunau, ni sa cakavi koya me Luve ni Kalou.

8 ¶ Ni sa qai rogoca na vosa ko ya ko Pailato, sa rere vakalevu;

9 A sa curu tale ki na vale ni lewa, ka kaya vei Jisu, O sa lako maivei? Ia ka sega ni vosa vua ko Jisu.

10 Sa qai kaya vua ko Pailato, O sa sega ni vosa mai vei au? o sa sega beka ni kila niu sa rawata me vakoti iko ki na kau veilatai, kau sa rawata talega me sereki iko?

11 Sa kaya *vua* ko Jisu, O sa sega ni rawata e dua na ka vei au, kevaka sa sega ni soli vei iko maicake: a ka oqo sa levu cake kina na nonai valavala ca, sa soli au yani vei iko.

12 ¶ Sa qai vakatovolea tiko ko Pailato me sereki koya: ia ko ira na kai Jutia e ra sa vosa vakadomoi levu, ka kaya, Kevaka ko sa sereka na tamata oqo, o sa sega ni totaki Sisa: o koya yadua sa cakavi koya me tui, sa vosa vakacacataki Sisa.

13 Ni sa qai rogoca na vosa oqori ko Pailato, sa kauti Jisu yani, ka tiko sobu e nai tikotiko ni lewa e na tikina sa vakatokai me Raravatu, ia *na yacana* e na vosa vaka-Ipriu, ko Kapaca.

14 A *siga oqo* nai vakarau ni pasova, ia na tiki ni siga na kenai ka ono: a sa kaya ko *Pailato* vei ira na kai Jutia, Raica na nomudou Tui!

15 A ra sa vosa vakadomoi levu, Kauti *koya* tani, kauti *koya* tani, vakoti koya ki na kau veilatai. Sa kaya vei ira ko Pailato, Au na vakota beka na nomudou Tui? O ira na bete levu e ra sa kaya, Sa

sega na neitou tui, o Sisa dua-duaga.

16 Sa qai soli koya yani vei ira me vakoti ki na kau veilatai. A ra sa kauti Jisu, ka tuberi *koya* yani.

17 ¶ A sa colata na nona kau veilatai ko koya ka lako yani ki na tikina, sa vakatokai *A yasa* ni qavokavoka, sa vakatokai e na vosa vaka-Ipriu me Kolokoca:

18 A ra sa vakoti koya mai kina ki na kau veilatai, ia ko iratou vata kaya e le rua tani, e dua vaka, ia kadua vaka, kei Jisu e na *kedrau* maliwa.

19 ¶ A sa vola na *kenai* vakatakilakila ko Pailato, ka vakatikora e na kau veilatai ecake. Sai koya oqo na kenai vola, O JISU NA KAI NASARA NA TUI JUTIA.

20 E ra sa lewe vuqa na kai Jutia e ra sa wilika nai vakatakilakila oqo: ni sa voleka ki na koro na tikina sa vakoti kina ki na kau veilatai ko Jisu: a sa volai tu e na vosa vaka-Ipriu, kei na vosa vaka-Krisi, kei na vosa vaka-Roma.

21 O ira na nodra bete levu na kai Jutia e ra sa qai kaya vei Pailato, Kakua ni vola, A Tui Jutia; ia *vola* ni sa kaya ko koya, Oi au na Tui Jutia.

22 Sa kaya ko Pailato, A ka kau sa vola kau sa vola.

23 ¶ Ia ko ira na tamatai valu, ni ra sa vakoti Jisu ki na kau veilatai, e ra sa kauta na nonai sulu, ka wase vakava me ra tauyadua na tikina na tamatai valu, kei na *nonai* tutuvi; ia ka sega ni bau tutui vata na *nonai* tutuvi, ka tali kecega mai na tikina ecake ka kauta sara kira.

24 E na vuku ni ka oqo e ratou sa kaya vakai iratou, Me datou kakua ni dresuka, ia me datou veidigidigi, se ena nei cei: a sa vakayacori kina nai Vola *Tabu*, sa kaya, E ra sa vota vei ira na noqui sulu, ia na noqui tutuvi e ra sa veidigiyaka. O ira na tamatai valu e ra sa kitaka na ka vakakina.

25 ¶ Ia ka tu voleka ki na kau veilatai i Jisu na tinana, kei na taci i tinana ko Meri na wati i Kiliofa, kei Meri Makatalini.

26 Ni sa raici rau ko Jisu na tinana, kei na tisaipeli ka tu voleka, o koya sa lomana ko koya, sa kaya vei tinana, Alewa, raica na luvemu!

27 Sa qai kaya vua na *tisaipeli*, Raici tinamu! Ia mai na *tiki* ni siga ko ya sa kauti koya na tisaipeli ko ya ki na nona vale.

28 ¶ Ni sa oti oqo, sa kila ko Jisu ni sa oti na ka kecega, me vakayacori kina nai Vola *Tabu*, sa kaya, Au sa viagunu.

29 Ia ka tu e dua na bilo sa sinai e na wai wiwi: a ra sa vakasua-sua e dua na vutovuto e na wai wiwi, ka cula e na kau isopi, ka viritu ki na gusuna.

30 Ni sa qai gunuva na wai wiwi ko Jisu, sa kaya, Sa oti: a sa cuva sobu na uluna, ka solia yani na yalona.

31 ¶ Ia ko ira na kai Jutia e ra sa masuti Pailato me musuki na yavadratou, me ra kauti tani, e na vuku ni sa siga vakarau, me kakua ni rube tu na yagodratou e na kau veilatai e na siga tabu, (ni sa siga levu na siga tabu ko ya.)

32 Sa qai lako na tamatai valu, ka musuka na yavana nai kadua, a yavana talega na kenai ka rua, e ratou sa vakoti vata kaya ki na kau veilatai.

33 Ia ni ratou sa lako mai vei Jisu, ka raica ni sa mate sara tu, e ra sa sega ni musuka na yavana:

34 Ia ka coka na sarisarina e dua na tamatai valu, ka dave vaka-sauri mai kina na dra kei na wai.

35 Ia ko koya sa raica sa tukuna, a sa dina na nonai tukutuku: a sa kila ko koya ni sa vosa dina, mo dou vakabauta.

36 Ni sa kitaka na ka oqo, sa vakayacori kina nai Vola *Tabu*, Ena sega ni musuki e dua na suina.

37 Ia kadua tale na tiki ni Vola

Tabu sa kaya, E ra na raici koya e ra sa coka.

38 ¶ Ni sa oti na ka oqo, sa masuti Pailato ko Josefa, a kai Arimacia, a tisaipeli i Jisu, (ia ka vakavuni ga ni sa rerevaki ira na kai Jutia,) *me laivi koya* me kauta tani na yago i Jisu: a sa laivi *koya* ko Pailato. Sa qai lako ko koya, ka kauta tani na yago i Jisu.

39 A sa lako talega mai ko Nikotimo, o koya sa lako eliu vei Jisu e na bogi, a sa kauta mai na mura kei na alo sa veiwaki vata, e dua na drau nai vakarau.

40 E rau sa qai kauta na yago i Jisu, ka sole vata e na malo vinaka kei na ka boi vinaka, me vaka nai valavala ni nodra veibulu na kai Jutia.

41 Ia sa dua na were e na tikina sa vakoti kina ki na kau veilatai ko *Jisu*; a sa dua nai bulubulu vou e na were, sa sega ni bulu kina e dua na tamata.

42 E ra sa qai buluti Jisu kina e na vuku ni sa siga vakarau ni kai Jutia; a sa voleka nai bulubulu.

A WASE XX.

Sa lako ki nai bulubulu ko Meri, 1, 2. *Sa lako talega kina koi rau ko Pita kei Joni, a rau sa sega ni kila ni sa tu cake tale*, 3—10. *Sa rai votu ko Jisu vei Meri Makatalini*, 11—18; *vei ira talega na nona tisaipeli*, 19—23. *A vakatitiqa kei na vakabauta i Tomasa*, 24—29. *Sa yaga nai tukutuku sa volai kei Kraisiti me da bula kina*, 30, 31.

E NAI matai ni siga ni wiki sa lako mai ko Meri Makatalini e na mataka caca, ni sa butobuto tu, ki nai bulubulu, ka raica sa kauti tani na vatu mai nai bulubulu.

2 Sa qai cici ko koya ka lako yani vei rau, ko Saimoni Pita kei na tisaipeli tani, o koya sa lomana ko Jisu, ka kaya vei rau, E ra sa kauta tani na Turaga mai nai bulubulu, keitou sa sega ni kila na tikina e ra sa vakotori koya kina.

3 E rau sa qai lako yani ko Pita, kei na tisaipeli kadua, a rau sa lako ki nai bulubulu.

4 E rau sa cici vata ruarua: a sa sivi Pita na tisaipeli kadua, ka tau mada eliu ki nai bulubulu.

5 A sa cuva sobu ko koya, ka raica nai sulu sa no: ia ka sega ni curu ko koya.

6 Sa qai muri mai ko Saimoni Pita, ka curu ki nai bulubulu, ka raica nai sulu sa no,

7 Kei nai sala sa viviraki kina na uluna a sa sega ni no vata kei nai sulu, ia ka lobi koto duaduaga e na tikina tani.

8 Sa qai curu talega na tisaipeli kadua, o koya sa tau mada eliu ki nai bulubulu, a sa raica ko koya, ka vakadinata.

9 A rau sa qai sega ni kila nai Vola *Tabu*, ni sa dodonu me tu cake tale mai na mate ko koya.

10 Oi rau na tisaipeli e rau sa qai lako tani tale ki na nodrau vale.

11 ¶ Ia ka tu ko Meri ki nai bulubulu maitautuba ka tagi: ia ni sa tagi tiko, sa cuva sobu, *ka rai* ki nai bulubulu.

12 A sa raica e rua na agilose sa vakaisulu e nai sulu vulavula ka tiko, e dua e na uluna, e dua e na yavana, e na tikina a koto kina na yago i Jisu.

13 E rau sa kaya vua, Alewa, o sa tagi e na vuku ni cava? Sa kaya vei rau, E na vuku ni ra sa kauta tani na noqu Turaga, ia kau sa sega ni kila na tikina e ra sa vakotori koya kina.

14 Ni sa qai vosa vakaoqo, sa vuki vakanadaku, ka raici Jisu ni sa tu, a sa sega ni kila ni sai Jisu.

15 Sa kaya vua ko Jisu, Alewa, o sa tagi e na vuku ni cava? o sa vakasaqarai cei? Ia ko koya, ni sa nanuma sai koya oqo nai vakatau ni were, sa kaya vua, Kevaka ko a kauti koya, saka, tani, tukuna vei au na tikina ko a vakotori koya kina, kau na laki kauti koya tani.

16 Sa kaya vua ko Jisu, Meri. Sa vuki vakanadaku ko koya, ka kaya vua, Raponai; (a kenai balebale, Vakavuvuli.)

17 Sa kaya vua ko Jisu, Kakua ni tarai au; niu sa bera ni lako cake vei Tamaqu: ia ka lako vei ira na taciqu, ka kaya vei ira, au sa lako cake vei Tamaqu, kei Tamamudou; vua na noqu Kalou, kei na nomudou Kalou.

18 Sa lako yani ko Meri Makatalini ka tukuna vei iratou na tisaipeli ni sa raica na Turaga, a sa tukuna vei koya na ka oqo.

19 ¶ E na siga ko ya e nai matai ni siga ni wiki, ni sa yakavi mai, ni sa sogo tu na katuba ni vale e ra sa soqonivata kina na tisaipeli e na vuku ni ra sa rerevaki ira na kai Jutia, sa curu mai ko Jisu ka tu e na *kedra* maliwa, ka kaya vei ira, *Me tu* vei kemudou na vakacegu.

20 Ia ni sa vosa vakaoqo, sa vakaraitaka vei ira na ligana kei na sarisarina. A ra sa qai reki na tisaipeli, ni ra sa raica na Turaga.

21 Sa qai kaya tale vei ira ko Jisu, *Me tu* vei kemudou na vakacegu: me vaka sa talai au mai na Tamaqu, au sa talai kemudou talega vakakina.

22 Ni sa vosa vakaoqo ko koya, sa ceguvi ira, ka kaya, Me tu vei kemudou na Yalo Tabu:

23 Ia nai valavala ca ni tamata yadua dou sa kauta tani, ena kauti tani; ia nai valavala ca ni tamata yadua dou sa sega ni kauta tani, ena sega ni kauti tani.

24 ¶ E dua vei iratou na tinikarua, *a yacana* ko Tomasa, sa vakatokai mei Titimo, sa sega ni tiko vata kei iratou ni sa lako mai ko Jisu.

25 E na vuku ni ka oqo e ratou sa kaya kina vua na tisaipeli tani, Keitou a raica na Turaga. A sa kaya vei ira ko koya, Kevaka au sa sega ni raica na we ni vako e na ligana, ka daramaka na noqui qaqalo ki na we ni vako, ka daramaka na ligaqu ki na sarisarina, kau na sega ni vakadinata.

26 ¶ Ni sa oti na bogi e walu e ra sa qai tiko tale eloma ni vale na tisaipeli, o iratou kei Tomasa: a sa curu mai ko Jisu, ni sa sogo tu na katuba, ka tu e na *kedra* maliwa, ka kaya, *Me tu* vei kemudou na vakacegu.

27 Sa qai kaya ko koya *vei Tomasa*, Dodoka mai na *nomui* qaqalo, ka raica na ligaqu: ia dodoka mai na ligamu, ka daramaka ki na sarisariqu: mo kakua ni vakatitiqa, mo vakadinata ga.

28 Sa vosa ko Tomasa ka kaya vua, Noqu Turaga, kei na noqu Kalou.

29 Sa kaya vua ko Jisu, E na vuku ni ko sa raici au, Tomasa, o sa vakadinata: e ra sa kalougata ko ira sa sega ni raica, a ra sa vakadinata.

30 ¶ A sa vuqa sara na cakamana eso sa cakava dina ko Jisu e na matadra na nona tisaipeli, a ra sa sega ni volai e nai vola oqo:

31 Ia sa volai oqo, mo dou dinata ni sa Mesaia ko Jisu, a Luve ni Kalou; mo dou rawata na bula e na yacana ni dou sa vakabauta.

A WASE XXI.

Sa rai votu tale vei ira na nona tisaipeli ko Jisu, a ra sa kila ni sai koya ni ra sa yavia, ka levu sara kina na ika, 1—11. *Sa kana vata kei iratou ko Jisu*, 12—14. *Sa vakarota matua vei Pita me vakani ira na nona gone ni sipi kei na nona sipi*, 15—17. *Sa tukuna na mate i Pita ko Jisu*, 18—21. *Sa vunauci Pita ko Jisu ni sa tarogi koya e na vuku i Joni*, 22—24. *Na kenai vakataotioti*, 25.

NI sa oti na ka oqo sa vakaraitaki koya tale ko Jisu vei ira na tisaipeli mai na waitui ko Taipiria: ia ka vakaraitaki koya vakaoqo.

2 E ratou sa tiko vata ko Saimoni Pita, kei Tomasa sa vakatokai ko Titimo, kei Nacanieli na

kai Kena e Kalili, kei rau na luve i Sepeti, kei na nona tisaipeli e le rua tani.

3 Sa kaya vei iratou ko Saimoni Pita, Au sa laki yavi. E ratou sa kaya vua, Me datou lako talega kei iko. E ratou sa lako yani, ka vodoka vakasauri e dua na waqa; a sa sega ni rawa e dua na *ika* e na bogi ko ya.

4 Ia ni sa qai mataka mai, sa tu e na matasawa ko Jisu, ia ko iratou na tisaipeli e ratou sa sega ni kila ni sai Jisu.

5 Sa qai kaya vei iratou ko Jisu, Ragone, sa tu vei kemudou na kakana, se segai? E ratou sa kaya vua, Sa segai.

6 A sa kaya vei iratou ko koya, Dou viritaka na lawa ki na yasana imatau na waqa, ia dou na kunea *kina*. E ra sa qai viritaka, a ra sa qai sega ni yavia rawa, ni sa levu sara na ika.

7 A ka oqo sa kaya kina vei Pita na tisaipeli ko ya, o koya sa lomana ko Jisu, Sai koya oqo na Turaga. Ni sa rogoca ko Saimoni Pita ni sai koya na Turaga, sa vakasulumi koya e na nonai curucuru vakagonedau, (ni sa luva,) a sa rika ki waitui.

8 Ia ko iratou na tisaipeli tani e ratou sa lako e na waqa lailai; (ni sa sega ni yawa na vanua, me vaka ga na kiupiti e rua na drau,) a ratou sa yarataka na lawa *sa sinai* e na ika.

9 Ia ni ra sa qai udu ki vanua, e ratou sa raica ni sa tu na qilaiso sa waqa tu, kei na ika sa tu kina, kei na madrai.

10 Sa kaya vei iratou ko Jisu, Kauta mai eso na ika dou sa qai rawata.

11 Sa lako cake ko Saimoni Pita, ka yavia na lawa ki vanua sa sinai e na ika lelevu, e dua na drau ka limasagavulu mani tolu: ia ni ka levu vakaoqo, sa sega ni bote kina na lawa.

12 ¶ Sa kaya vei iratou ko Jisu, Mai kana. Ia ka sega ni tarogi koya rawa e dua vei iratou na tisaipeli, O cei ko iko? ni ratou sa kila ni sai koya na Turaga.

13 Sa qai lako mai ko Jisu ka kauta na madrai, kei na ika talega, ka solia vei ira.

14 Sai koya oqo na kenai ka tolu ni gauna, sa vakaraitaki koya kina ko Jisu vei iratou na nona tisaipeli, ni sa tu cake tale mai na mate ko koya.

15 ¶ Ni ra sa kana oti, sa kaya ko Jisu vei Saimoni Pita, Saimoni, *a luve* i Jona, o sa lomani au vakalevu vei ira oqo, se segai? Sa kaya vua ko koya, Io, Turaga; o sa kila niu sa lomani iko. Sa kaya vua ko *Jisu*, Vakani ira na noqu luve ni sipi.

16 Sa kaya tale vakarua vei koya, Saimoni, *a luve* i Jona, o sa lomani au, se segai? Sa kaya vua ko koya, Io, Turaga; o sa kila niu sa lomani iko. Sa kaya vua ko *Jisu*, Vakani ira na noqu sipi.

17 A sa kaya vua vakatolu, Saimoni, *a luve* i Jona, o sa lomani au, se segai? Sa rarawa ko Pita e na vuku ni sa kaya vakatolu vua, O sa lomani au, se segai? A sa kaya vua, Turaga, o sa kila na ka kecega; o sa kila niu sa lomani iko. Sa kaya vua ko Jisu, Vakani ira na noqu sipi.

18 E dina, e dina, au sa kaya vei iko, Ni ko sa gone, ko a vauci iko, ka lako veitalia voli ga: ia ni ko sa qase mai, ko na dodoka na ligamu, ena vauci iko e dua tani, ka kauti *iko* ki na tikina ko sa sega ni via *lako* kina.

19 Sa vosa vakaoqo ko koya, me vakatakila na mate e na vakarokorokotaka kina na Kalou. Ni sa qai vosa vakaoqo ko koya, sa kaya vua, Muri au.

20 Sa qai vuki vakanadaku ko Pita, ka raica na tisaipeli ko koya sa lomana ko Jisu, sa muri; o koya sa vakararavi ki na lomaserena e nai vakayakavi, ka kaya, Turaga, o cei ko koya ena soli iko yani?

21 Ni sa raici koya ko Pita, sa kaya vei Jisu, Turaga, ena vakaevei na tamata oqo?

22 Sa kaya vua ko Jisu, Kevaka kau sa vinakata me bula tiko ga ko koya ka yacova na siga kau na lako tale mai kina, a cava *oqo* vei iko? Mo muri au.

23 Sa qai rogo yani vei ira na veiwekani na vosa oqo, ni na sega ni mate na tisaipeli ko ya: ia ka sega ni kaya vua ko Jisu, Ena sega ni mate: a ya, Kevaka kau vinakata me bula tiko ga ko koya ka yacova na siga kau na lako tale mai kina, a cava *oqo* vei iko?

24 ¶ Sai koya oqo na tisaipeli sa tukuna na ka oqo, ka vola na ka oqo: eda sa kila sa dina na nonai tukutuku.

25 Sa levu talega na ka tani sa cakava ko Jisu, ia kevaka sa volai kecega oqo, au sa vakasama *ena* sega ni vakatawai rawa *e* vuravura nai vola ena volai. Emeni.

AI VOLA
NI
CAKACAKA NI APOSILA.

A WASE I.

Sa yalata na nona Yalo Tabu kivei ira na nona tisaipeli ko Jisu, 1—8. *Sa rairai mai vei ira na agilose e rua, ni sa kau cake ko Jisu ki lomalagi, a rau sa tukuna ni na lako tale mai emuri*, 9—11. *E ra sa soqonivata ki Jeruselema ka masu tiko*, 12—14. *E ra sa digitaki Matacaiasa mei aposila mei sosomi kei Juta*, 15—26.

AU a cakava nai vola eliu, Ciofilo, e na ka kecega sa vakatekivuna ko Jisu me cakava ka vakavuvuli kina,

2 A sa yacova na siga sa kau cake kina ko koya, ni sa oti na nona vosa e na Yalo Tabu vei iratou nai aposila, ni ka digitaki iratou ko koya:

3 Sa vakatakilai koya talega vei iratou e nai vakatakilakila dina ka vakavuqa ni sa oti na nona mate, a sa rairai vei iratou e na bogi e vasagavulu, a sa tukuna *vei iratou* na ka ni matanitu ni Kalou:

4 Ia ni sa soqonivata kei iratou, sa vakarota vei iratou me ratou kakua ni laivi Jeruselema, me ratou waraka ga na vosa ni yalayala i Tamana, o koya dou a rogoca mai vei au.

5 E dina ka papitaisotaki *ira na tamata* ko Joni e na wai; ena sega ni oti mada e vuqa na bogi dou na papitaisotaki e na Yalo Tabu.

6 Ni ratou sa soqonivata tu, e ratou sa taroga, ka kaya, Turaga, o na cakavi Isireli vinaka tale me vakamatanitu e na gauna oqo, se segai?

7 Sa kaya vei iratou ko koya, Sa sega ni rawa vei kemudou me kila na kena gauna kai na kena yabaki, sa viritu vua ko Tamaqu me veitalia duaduaga kina.

8 Ia dou na rawata na kaukaua mana, ni sa lako mai vei kemudou na Yalo Tabu; dou na qai yaco mo dou dautukuni au kina mai Jeruselema, kei Jutia kecega, kei Sameria, ka yaco vaka ki na yalayala kei vuravura.

9 Ni sa tukuna oti na ka oqo, sa qai kau sara kicake, ni ratou sa vakaraica tu; a sa dua na o sa kauti koya tani e matadratou.

10 Ni ratou sa vakaraica matua ki lomalagi, ni sa kau cake kina ko koya, raica, e rua na tamata sa tu

voleka vei iratou e rau vakaisulu vulavula;

11 A rau sa kaya, Oi kemudou na kai Kalili, dou sa tu ka vakaraica matua ki lomalagi e na cava? oqo ko Jisu, o koya sa kau tani cake vei kemudou ki lomalagi, ena lako tale mai vakakina me vaka dou sa raica ni sa lako cake ki lomalagi.

12 E ratou sa qai lesu tale ki Jeruselema mai na ulunivanua ko Oliva na yacana, e sa vakayawa ki Jeruselema me vaka na kena yawa ni nodrai lakolako e na dua na siga tabu.

13 E ra sa qai curu kiloma, a ra sa cabe ki na dua nai taba loma ni vale kicake, sa tiko kina ko Pita, kei Jemesa, kei Joni, kei Adriu, o Filipe, kei Tomasa, o Pacolomiu, kei Maciu, o Jemesa *na luve* i Alifusa, kei Saimoni Silote, kei Juta *na taci* i Jemesa.

14 E ratou sa gumatua kecega ko iratou oqo a ratou sa lomavata e na kerekere kei na daumasu, kei iratou talega na alewa, kei Meri ni tina i Jisu, kei iratou na tacina.

15 ¶ E na gauna ko ya, sa tu cake kina ko Pita e na kedra maliwa na tisaipeli, (ni sa wili vata na yacadra e ra sa dua na drau ka ruasagavulu,) ka kaya,

16 Oi kemudou na veiwekani, e dodonu me vakayacori nai Vola oqo, o koya ka vosataka eliu na Yalo Tabu e na gusu i Tevita, e na vuku i Juta, o koya ka liutaki ira e ra sa tauri Jisu.

17 Ni sa wili vata kei kedatou ko koya oqo, sa vota talega vua na nonai tavi e na cakacaka vakaitalatala oqo.

18 Ni sa volia e dua na tiki ni vanua na tamata oqo e nai voli ni nonai valavala ca; a sa lutu ka saumakidule kira, a sa kacabote na boto ni ketena, a sa kasabura kecega na nona wawa.

19 A ra sa kila na ka *oqo* ko ira kecega sa tiko mai Jeruselema: a sa vakatokai kina na tiki ni vanua ko ya e na nodra vosa, Akeletema, a kenai balebale, A vanua ni dra.

20 Ni sa volai e nai vola ni Same, Me lala didi mai na nona vale, me kakua na tamata me tiko kina: me dua tani tale me taura na nona cakacaka vakaitalatala.

21 O koya oqo e dodonu kina me dua vei ira na tamata oqo e ratou sa tiko vata kei kedatou e na gauna kecega sa curu kina kiloma ka curu ki tautuba kei kedatou na Turaga ko Jisu,

22 Sa vakatekivu mai na papitaiso i Joni, ka yacova na siga sa kau tani cake kina vei kedatou, me dua me lesi me tukuna vata kei kedatou na nona tu cake tale *mai na mate*.

23 A ratou sa vakatura e lewe rua, o Josefa sa vakatokai ko Pasapasa, a yacana talega ko Jusito, kei Matacaiasa.

24 A ratou sa qai masu, ka kaya, O iko, Turaga, ko sa kila kecega na yalo ni tamata, vakatakila mai se ko cei vei rau oqo ko a digitaka,

25 Me kitaka na nonai tavi e na cakacaka vakaitalatala ka vakaiaposila oqo, sa sivo tani mai kina ko Juta e na nonai valavala ca, me lako ki na nona yasana.

26 A ratou sa qai dui tara na nodrau madigi vola, a sa lutu nai vola yaco vei Matacaiasa; a sa wili vata kina kei iratou nai aposila e tinikadua.

A WASE II.

E ra sa vakasinaiti ko ira nai aposila e na Yalo Tabu, a ra sa vakavulici ira na tamata e na vosa tani. Sa kidacala eso, a sa vakalialiai ira eso, 1—13. *Ni sa kaya eso e ra sa mateni, sa vakatakila ko Pita e ra sa sega ni mateni, ia na ka sa yaco vei ira na ka sa yalataka ko Joeli,* 14—21. *Sa qai vunautaki Jisu vei ira ko Pita,* 22—36. *A ra sa veivutuni ka papitaiso,* 37—40. *A sa veilomani sara ko ira kecega sa vakabauta,* 41—47.

NI sa qai yaco sara na siga ni Penitiko, e ra sa lomavata vakaaduaga ka tiko vata e na tikina e dua.

2 Sa qai lako vakasauri mai lomalagi na rorogo, e vaka na cagi vakacevaruru kaukaua, a sa vakasinaita na vale e ra sa tiko kina.

3 A sa rairai vei ira na ka e vaka na yameyame ni bukawaqa sa duiveisebayaki, a sa tiko yadua vei ira vakaaduaga.

4 A ra sa vakasinaiti kecega e na Yalo Tabu, a ra sa vakatekivu me vosataka na vosa tani, me vaka sa solia vei ira na Yalo *Tabu* me ra cavuta.

5 A sa tiko mai Jeruselema na kai Jutia, a tamata sa rerevaki Jiova, mai na veivanua kecega eruku i lomalagi.

6 Ia ni sa rogovaki yani na ka oqo, e ra sa soqonivata na lewe vuqa, a ra sa kidacala, ni ra sa rogoca na tamata yadua e ratou sa vosataka na nodra vosa.

7 A ra sa kidacala kecega ka kurabui, ka kaya vakai ira, Raica, e ra sa kai Kalili ko ira kecega e ra sa vosa oqo, se segai?

8 E vakaevei oqo ni da sa rogoci *ira* koi keda kecega, *ni ra sa vosataka* na noda vosa eda sa sucu kaya?

9 A kai Pacia, kei Mitia, kei Ilama, kei ira sa tiko mai Mesopotemia, kei Jutia, kei Kapatosia, mai Ponito, kei Esia,

10 Mai Firijia, kei Pamefilia, mai Ijipita, kei na tiki i Lipia, e voleka ki Sairini, a vulagi mai Roma, a kai Jutia kei na tamata lotu vakai ira,

11 A kai Kriti kei Arepia, eda sa rogoci ira ni ra sa tukuna e na noda vosa dina na cakacaka ni Kalou e veivakidacalataki.

12 A ra sa kidacala kecega, a ra sa sega ni kila na kenai balebale, a ra veivosaki vakai ira *ka kaya*, A cava nai balebale ni ka oqo?

13 O ira eso e ra sa vakalialiai *ira* ka kaya, E ra sa vakasinaiti e na waini vou ko ira *na tamata oqo*.

14 ¶ Sa qai tu cake ko Pita, kei iratou na tinikadua, ka tabalaka cake na domona, ka tukuna vei ira, Oi kemudou na kai Jutia, kei kemudou kecega sa tiko mai Jeruselema, dou kila na ka oqo, ka rogoca na noqu vosa:

15 Ni ra sa sega ni *mateni ko ira* oqo, me vaka na ka dou sa vakananuma, ia nai ka tolu *walega* ni tiki ni siga oqo.

16 Ia na ka oqo sai koya sa vosa kina na profita ko Joeli;

17 Sa kaya na Kalou, Ena yaco e na gauna emuri, kau na sovaraka na Yaloqu kivei ira na tamata kecega: ena qai vakavuvuli ko ira na nomudou gonetagane kei ira na nomudou gonealewa; ena raica na rairai votu ko ira na nomudou cauravou, ena tadrataka na tadra ko ira na nomudou qase:

18 Vei ira talega na noqu tamata kei na noqu vada kau na sovaraka na Yaloqu e na gauna ko ya, e ra na vakavuvuli kina:

19 Au na vakatakila na ka e veivakidacalataki e lomalagi ecake, kei na vakatakilakila mana mai vuravura era; a dra, kei na bukawaqa, kei na o kubulou:

20 Ena qai matalia na mata ni siga me butobuto, kei na vula me dra, ena qai yaco mai emuri na siga ni Turaga e levu ka rogo tiko:

21 Ena yaco, o koya yadua ena masu ki na yaca ni Turaga ena bula.

22 Oi kemudou na kai Isireli, rogoca na vosa oqo; o Jisu na kai Nasara, a tamata sa tukuna votu vei kemudou na Kalou e na caka mana kei na ka e veivakidacalataki kei nai vakatakilakila mana, sa solia vua na Kalou me kitaka eloma vei kemudou, dou kila ga ni sa vakakina:

23 Sa lesi koya na Kalou, e na nona veitalia kei na nona lewa eliu, ni sa qai soli yani dou sa taura,

ka vakota ki na kau veilatai ka vakamatea e na ligadra na tamata ca:

24 A sa vakatura cake tale na Kalou, ni sa sereka na rarawa ni mate; ni sa sega ni rawa me vauci kina.

25 Ni sa tukuni koya ko Tevita *ka kaya*, Au a raica na Turaga e na veisiga ni sa tu e mataqu, ni sa tu ko koya e na ligaqu imatau, au na sega kina ni yavavala rawa:

26 O koya oqo sa reki kina na yaloqu, a sa marau kina na yamequ; ena vakacegu talega na lewequ ni sa wawa tiko:

27 Ni ko na sega ni laiva na yaloqu mai etesa, se laiva na nomu *Gone* yalosavasava me kunea na vuca.

28 O sa vakatakila mai vei au na sala ni bula; o na vakasinaiti au e na marau mai na matamu.

29 Oi kemudou na veiwekani, dou vosota meu doudou niu sa tukuni Tevita na patriake vei kemudou, ni sa mate ko koya ka bulu, a sa tu ga vei keda na nonai bulubulu ka yacova na siga oqo.

30 Ia na profita ko koya, a sa kila ga ni sa vavakini vua na Kalou e na vosa vavakini, e na vuku ni vua ni tolona, me vaka na lewena; me vakatura cake tale na Mesaia me vakatikora e na nonai tikotiko vakaturaga;

31 Ni sa kila *oqori* eliu sa tukuna ni na tu cake tale na Mesaia, ni na sega ni laiva na yalona mai etesa, se na lewena me kunea na vuca.

32 O Jisu oqo sa vakatura cake tale na Kalou, keitou sa yaco kecega me dautukutuku e na ka oqo.

33 Ia ni sa kau cake ki na liga imatau ni Kalou, sa rawata mai vei Tamana na Yalo Tabu ka yalataka, sa qai sovaraka mai ko koya na ka oqori, dou sa raica ka rogoca.

34 Ni sa sega ni lako cake ki lomalagi ko Tevita: a sa kaya, A Turaga sa kaya vua na noqu Turaga, Mo tiko e na ligaqu imatau,

35 Ka malua kau na cakava mada na nomu meca mei tutuniyavamu.

36 O koya oqo me kila sara kina na mataqali kecega nei Isireli, o Jisu oqo, ko koya dou vakota ki na kau veilatai, sa cakava na Kalou me Turaga mei Mesaia talega.

37 ¶ Ni ra sa rogoca *na ka oqo*, sa laucoka sara na yalodra, a ra sa kaya vei Pita kei ira nai aposila kece, Oi kemudou na veiwekani, a cava me keimami kitaka?

38 Sa qai kaya vei ira ko Pita, Dou veivutuni, ka papitaiso koi kemudou yadua e na yaca i Jisu Kraisiti me kau tani kina nai valavala ca; dou na rawata talega nai solisoli ni Yalo Tabu.

39 Ni sa caka vei kemudou na vosa ni yalayala, vei ira talega na nomudou gone, kei ira vakaaduaga e ra sa vakayawa, kei ira vakaaduaga ena kacivi ira na Turaga na noda Kalou.

40 E levu tale na vosa ka tukuna *vei ira* ka vakatavuvuli, ka kaya, Dou vakabulai kemudou mai nai tabatamata takelo oqo.

41 ¶ O ira sa vinakata na nona vosa ka vakabauta e ra sa papitaiso: a sa vakaikuritaki *vei ira* e na siga ko ya e lewe tolu na udolu.

42 A ra sa qarava matua nai vakavuvuli ni aposila kei na veilomani, kei na dovia na madrai, kei na masumasu.

43 A sa yaco yadua na rere kivei ira na tamata kecega; a sa levu na ka e veivakidacalataki kei nai vakatakilakila mana e ra sa kitaka ko ira nai aposila.

44 Ia ko ira kecega sa vakabauta e ra sa tiko vata, a ra sa veiyalayalatitaka na nodra yau;

45 E ra sa volitaka talega na nodra vanua kei na nodra yau, a ra sa vota yadua kivei ira na tamata kecega, me vaka na nodra dui dravudravua.

46 A ra sa gumatua sara, e na lako e na veisiga ki na vale ni soro, a ra sa lomavata, a ra sa dovia na madrai e na *nodra* veivale, a ra sa

kania na kedra e na marau kei na yalo e dua bauga,

47 E ra sa vakavinavinaka tiko vua na Kalou, a sa vinakati ira na tamata vakaaduaga. A sa vakaikuritaka na Turaga kivei ira nai vavakoso lewe ni soro e na veisiga kecega ko ira eso e ra sa bula.

A WASE III.

E rau sa vakabula e dua na mate ko Pita kei Joni, 1—11. *Sa tukuna ko Pita ni sa sega ni bula e na vukudrau, e na vuku ga ni sa vakabauti Jisu, o koya e ra vakamatea,* 12—18. *Sa qai vakavulici ira me ra vakabauti Jisu talega e na loma e veivutuni, ni sa nodrai Vakabula sa yalataki vei ira eliu,* 19—26.

E RAU sa lako vata ko Pita kei Joni ki na vale ni soro e na tiki ni siga sa ia kina na masumasu, e nai ka ciwa ni tiki ni siga.

2 A sa dua na tamata sa lokiloki mai na kete i tinana sa colati voli, e ra sa vakadavora e na veisiga e na mata ni katuba ni vale ni soro sa vakatokai ko Lagilagi, me kere ka ni loloma vei ira sa curu ki na vale ni soro;

3 A sa raici rau ko Pita kei Joni ni rau sa voleka ni curu ki na vale ni soro, a sa kerei *rau* me dua na ka ni loloma.

4 A rau sa vakaraica matua ko Pita, kei Joni, ka kaya, Raici keirau mai.

5 A sa vakasami rau, ni sa nanuma ena rawata mai vei rau e dua na ka.

6 Sa qai kaya ko Pita, A siliva kei na koula e sega sara ni tu vei au; ia na ka ga sa tu vei au meu solia vei iko: E na yaca i Jisu Kraisiti na kai Nasara mo tu cake ka lako voli.

7 Sa qai taura na ligana imatau, a sa tubera cake: sa qai vakaukauataki vakasauri sara na yavana kei nona qurulasawa.

8 Sa qai rika cake ka wavu tu, ka lako voli, a sa laki curu vata kei rau ki na vale ni soro, a sa lako, ka rika, ka vakavinavinaka ki na Kalou.

9 A ra sa raica na tamata vakaaduaga ni sa lako ka vakavinavinaka ki na Kalou.

10 A ra sa kila ni sai koya ka tiko e na mata ni katuba ni vale ni soro *sa vakatokai* ko Lagilagi, *me kere* ka ni loloma: a ra sa *sinai* e na kidacala kei na kurabui e na vuku ni ka sa qai yaco vua.

11 Ia ni sa veitaratara kei Pita kei Joni na tamata lokiloki sa qai vakabulai, e ra sa cici vata ko ira na tamata kivei iratou ki na tiki ni vale sa vakatokai na yasana nei Solomoni, a ra sa kidacala vakalevu.

12 ¶ Ni sa raica ko Pita, sa kaya vei ira na tamata, Oi kemudou na kai Isireli, dou sa kidacala e na ka oqo e na vuku ni cava? se na vuku ni cava dou sa vakaraici keirau matua kina *vakaoqo,* o ni vaka beka e keirau sa cakava na tamata oqo me lako rawa e na vuku ni neirau kaukaua, se na vuku ni neirau yalododonu?

13 A Kalou i Eparaama, kei Aisake, kei Jekope, a Kalou ni noda qase, sa vakarokorokotaka na Luvena ko Jisu; o koya dou a solia yani, ka cakitaka e na mata i Pailato, ni sa lewa ko koya me sereka.

14 Dou a cakitaki koya na Yalosavasava ka Dodonu, ka masuta me soli vei kemudou na daulaba;

15 Dou sa vakamatea na Turaga na vu ni bula, a sa vakatura cake tale na Kalou mai na mate; keitou sa yaco me dautukutuku e na ka oqo.

16 Ia na yacana, e na vuku ni sa vakabauta na yacana, sa vakaukauataki kina na tamata oqo, o koya dou sa raica ka kila: io, e na vuku ni sa vakabauti koya, sa soli vua na bula vinaka sara oqo e na matamudou vakaaduaga.

17 Oi kemudou na veiwekani, au sa kila dou a kitaka *na ka oqo* ni

dou sa tawa kila, a ra sa vakatalega kina na nomudou turaga.

18 Ia na ka oqori sa vakatakila na Kalou eliu, e na gusudra kecega na nona profita, ni na mate na Mesaia, a sa qai vakayacora talega vakakina.

19 ¶ Oqori ga mo dou veivutuni kina, ka saumaki mai, me bokoci kina na nomudoui valavala ca, me yaco mai kina na gauna ni vakacegu mai na mata ni Turaga;

20 Me talai Jisu Kraisiti ko koya, o koya ka vunautaki eliu vei kemudou:

21 O koya e dodonu me tiko mada ga mai lomalagi, me yaco mada na gauna ena caka tale me vinaka kina na ka kecega, ka vosa kina na Kalou e na gusudra kecega na nona profita yalosavasava, mai nai vakatekivu kei vuravura.

22 Sa dina ni sa vosa ko Mosese kivei ira na qase, Ena vakatubura cake vei kemudou na Turaga na nomudou Kalou mai vei ira na wekamudou, e dua na profita me vakataki au; o koya oqo dou na rogoca e na ka vakaaduaga ena vosataka vei kemudou.

23 Ena yaco ga, a tamata yadua, ena tawa rogoca na profita ko ya, ena vakarusai tani mai vei ira na tamata.

24 O ira talega na profita vakaaduaga, sa kenai vakatekivu ko Samuela kei ira talega sa muri, o ira kecega e ra vosa, e ra sa tukuna talega eliu na gauna oqo.

25 Ia koi kemudou na luvedra na profita, kei na vosa ni veiyalayalati ka cakava na Kalou vei ira na noda qase, ni sa kaya vei Eparaama, Ena vakalougatataki na veimataqali vakaaduaga e vuravura e na vuku ni nomu kawa.

26 Ia na Kalou, ni sa vakatura na Luvena cake ko Jisu, sa talai koya eliu vei kemudou, me vakalougatataki kemudou ni sa saumaki kemudou yadua mai na nomudoui valavala ca.

A WASE IV.

Sa lewe vuqa na tamata sa vakabauta e na vuku ni vunau i Pita, a ra sa cudru kina na qase kei ira na turaga, a ra sa biuti rau ko Pita kei Joni ki na vale ni veivesu, 1—4. *E na sabogibogi e ratou sa lewai rau, a sa tukuni Jisu vei iratou ko Pita,* 5—12. *E ratou sa kurabui ga, a ratou sa vakarota vei rau me rau kakua ni dautukuni Jisu vei ira na tamata,* 13—22. *A ra sa qai masu na lewe ni soro kecega, a ra sa sinai e na Yalo Tabu, a sa kaukaua na vunau; a ra sa veilomani sara na tamata lotu,* 23—37.

NI rau sa vosa ga vei ira na tamata, sa cici mai vei rau ko ira na bete levu, kei na turaga ni vale ni soro, kei ira na Satusi,

2 Ni ra sa cudru ni rau sa vakavulici ira na tamata, ka vunautaka na tu cake tale mai na mate e na vuku i Jisu.

3 A ra sa tauri rau, ka biuta ki na vale ni veivesu me sabogibogi mada mai: ni sa qai yakavi.

4 Ia ka lewe vuqa e ra sa rogoca na vunau e ra sa vakabauta; ni ra sa wili vata sa lima na udolu na tagane.

5 ¶ Ni sa yacova na sabogibogi, o ira na nodra turaga, kei ira na qase, kei ira na vunivola,

6 Kei Anasa nà bete levu, kei Kaiafa, kei Joni, kei Alekasada, kei ira kecega na mataqali ni bete levu, e ra sa soqonivata mai Jeruselema.

7 Ni ra sa vakaturi rau e na kedra maliwa, e ra sa tarogi *rau*, A kaukaua mana cava, se na yaca i cei, drau sa cakava kina na ka oqo?

8 Sa qai sinai ko Pita e na Yalo Tabu, a sa kaya vei ira, Oi kemudou na noda turaga na tamata, kei na qase nei Isireli,

9 Kevaka keirau sa tarogi e na siga edaidai e na *neirau* cakacaka vinaka vua na tamata lokiloki *oqo*, se na vuku ni cava sa qai bula kina;

10 Mo dou kila kecega, kei ira kecega na kai Isireli, e na vuku ni

yaca i Jisu Kraisiti na kai Nasara, o koya dou a vakota ki na kau veilatai, o koya sa vakatura cake tale na Kalou mai na mate, e na vukuna ga oqo sa qai tu kina eke na tamata oqo e na matamudou ka sa bula vinaka.

11 O koya ga oqo na vatu dou a cata sara koi kemudou na matai ni vale, a sa yaco mei teteki e na tutu ni vale.

12 A sa sega sara na bula vua e dua tani: ni sa sega sara e dua tani tale na yaca eruku i lomalagi sa soli ki na tamata, me da bula rawa mai kina.

13 ¶ Ni ra sa raica nodrau doudou ko Pita kei Joni, ni ra sa kila talega e rau sa tawa vuku sara, se rau turaga, e ra sa kidacala kina; a ra sa qai vakasami rau, ni ratou a dautiko vata kei Jisu.

14 Ni ra sa raica na tamata sa vakabulai mai, sa wavu tu vata kei rau, a ra sa sega ni vakatitiqataka rawa *kina.*

15 A ra sa vakatalai rau tani me rau lako tani e na vale ni daubose, a ra sa qai bose vakai ira;

16 A ra sa kaya, A cava me da kitaka vei rau na tamata oqo? ni sa dua na caka mana rogo e rau sa cakava, e ra kila kecega e ra sa tiko mai Jeruselema, eda sa sega ni vakatitiqataka rawa.

17 Ia de tukuni vakalevu vei ira na tamata na ka *oqo,* me da kaya ga, me rau cudruvi sara kevaka e rau vakavuvuli tale vua e dua na tamata e na yaca oqo.

18 A ra kacivi rau, a ra sa vakarota vei rau me kakua sara ni vosa se vakavuvuli tale e na yaca i Jisu.

19 Sa qai vosa ko Pita kei Joni, a rau sa kaya vei ira, E dodonu e na mata ni Kalou me keirau vakarogoci kemudou vakalevu se na Kalou, mo dou lewa ga mai.

20 Ia koi keirau e dredre vei keirau me kakua ni tukuna na ka keirau a raica ka rogoca.

21 Ia ni ra sa sega ni kunea e dua na ka me rau cudruvi kina, e ra sa vosa vakacudrucudruya tale vei rau, a ra sa qai laivi rau me rau lako, e na vukudra na tamata: ni ra sa vakavinavinaka vua na Kalou ko ira na tamata vakaduaga e na vuku ni ka sa qai caka.

22 Ni sa vasagavulu ka mani vakacaca na nona yabaki, o koya na tamata sa yaco vua na caka *mana* oqo ka bula kina.

23 ¶ Ni rau sa vakatalai *tani,* e rau sa lako vei ira na nodrau tokani, a rau sa tukuna na ka kecega e ra vosataka vei rau ko ira na bete levu kei ira na qase.

24 Ni ra sa rogoca, e ra sa lomavata ka tabalaka cake na domodra vua na Kalou, ka kaya, Turaga, o iko na Kalou, o a cakavi lomalagi, kei vuravura, kei na waitui, kei na ka kecega sa tu mai kina:

25 E na gusu i Tevita na nomu tamata ko a kaya, E daucudru *na* iceni e na vuku ni cava, a ra vakananuma ki na ka walega ko ira na tamata *e na vuku ni cava?*

26 E ra sa tuvai valu na turaga levu kei vuravura, a ra soqonivata, ko ira na turaga ni lewa me ra bolea na Turaga, kei na nona Mesaia.

27 E dina ya ni sa soqonivata me ra bolea na Luvemu yalosavasava ko Jisu, o koya ko a lumuta, o iratou vata ko Erota, kei Ponito Pailato, kei ira na iceni, kei ira na kai Isireli,

28 Me ra kitaka kecega na ka sa veitaliataka na ligamu, a ka ko a lewa eliu me caka.

29 Turaga, mo raica na *nodra* vosa vakacudrucudruya, e na *siga* oqo; ka solia kivei ira na nomui talatala, me ra doudou vakalevu ni ra tukuna na nomu vosa,

30 Ni ko sa dodoka tiko na ligamu me vakabula na mate; me caka talega nai vakatakilakila mana kei na ka rerevaki e na yaca ni Luvemu yalosavasava ko Jisu.

31 ¶ Ia ni ra sa masu tiko, sa vakayavalati na vale e ra sa soqonivata kina; a ra sa dui sinai kecega

e na Yalo Tabu, a ra sa doudou kina ni ra sa tukuna na vosa ni Kalou.

32 O ira kece na lewe vuqa e ra sa vakabauta e ra sa lomavata ka yalovata; a sa sega e dua *vei ira* e kaya me nona duaduaga na ka sa tu vua; a ra sa veiyalayalatitaka na nodra ka kecega.

33 A sa yaco tiko na ka mana levu ni ra sa tukuna ko ira nai aposila ni sa tu cake tale *mai na mate* na Turaga ko Jisu: a sa levu na loloma *ni Kalou* sa tu vei ira kecega *na lewe ni soro.*

34 A sa sega e dua vei ira sa dravudravua; o ira eso sa taukena na vanua se na veivale e ra sa volitaka, a ra sa kauta nai voli ni ka e ra sa volitaka,

35 A ra sa virikoto ki na ruku ni yavadra nai aposila: a sa vota yadua vei ira na tamata kecega me vaka na nodra dui dravudravua.

36 O Josesa talega, o koya e ra sa vakatoka ko ira nai aposila me Panapasa, (a kenai balebale, A gone ni vakacegu,) a luve i Livai, a kai Saiprusa,

37 Sa taukena na vanua, a sa volitaka, a sa kauta na kenai voli, ka virikoto ki na ruku ni yavadra nai aposila.

A WASE V.

Sa mate ko Ananaiasa kei Safaira e na vuku ni rau sa vosa vakailasu, 1—12. *Sa kitaka na caka mana ko ira nai aposila, a sa lewe vuqa na tamata sa lotu,* 13—16. *Sa biuti ira ki na vale ni veivesu ko ira na bete levu,* 17, 18. *Sa vakabulai ira na agilose ni Kalou,* 19, 20. *Sa tala eso ko ira na bete levu me kauti ira mai na vale ni veivesu, a ra sa sega ni kunei ira kina, a sa dua sa mai tukuna ni ra sa tiko e na vale ni soro ka vunau tiko kina,* 21—25. *E ra sa qai lakovi ira kina ka vunauci ira, a ra sa sega ni rere; e ra sa tukuni Jisu ga vei ira, a sa cudru kina ko ira na bete; a ra sa bose me vakamatei ira,* 26—33. *Sa tarovi ira ko Kamelieli, e ra sa qai yaviti ira, ka vakalaiva me ra lako; a ra sa reki ga nai aposila,* 34—42.

ASA dua na tamata ko Ananaiasa na yacana, kei Safaira na watina, e rau sa volitaka e dua na vanua,

2 A rau sa vunia eso na kenai voli, e bau kila talega ko na watina, a sa kauta eso, ka virikoto ki na ruku ni yavadra nai aposila.

3 A sa kaya *vua* ko Pita, Ananaiasa, e vakaevei ka sa vakasinaita kina *vakaoqo* na yalomu ko Setani mo lasu vua na Yalo Tabu, mo vunia eso nai voli ni vanua?

4 Ni sa tu ga *vei iko* eliu, sa nomu ga se segai? o sa qai volitaka, o sa veitalia ga kina se segai? e vakaevei ko sa nanuma vakakina na ka oqo e na lomamu ne? o sa sega ni lasu *walega* ki na tamata, vua ga na Kalou.

5 Ni sa rogoca ko Ananaiasa na vosa oqo, sa bale sobu, ka ciba: a ra sa rere vakalevu kina ko ira kecega sa rogoca na ka oqori.

6 A sa qai tu cake mai na cauravou, a ra solega, a ra sa colata ki tautuba, ka buluta.

7 Ia ni sa oti tale e tolu na tiki ni siga, sa qai lako mai ko na watina, a sa sega ni kila na ka sa qai caka, *a sa curu sara ki vale.*

8 A sa kaya vua ko Pita, Tukuna mai vei au se drau sa volitaka na vanua e nai lavo vaka ko ya se segai? A sa kaya ko koya, Io, e vaka ga ko ya.

9 Sa qai kaya vua ko Pita, E vakaevei drau sa lomavata kina *vakaoqo* me dauveretaka na Yalo ni Turaga? raica, *sa tu ga* e na katuba na yavadra e ra sa buluta na watimu, e ra na colati iko talega ki tautuba.

10 Sa qai bale sobu sara e ruku ni yavana, ka ciba: a ra sa curu mai na cauravou, ka kunea ni sa ciba, a ra sa colata yani, ka rau bulu vata kei na watina.

11 A ra sa rere vakalevu kina ko ira vakaaduaga nai vavakoso lewe

ni soro, kei ira vakaaduaga e ra sa rogoca na ka oqo.

12 ¶ A sa caka nai vakatakilakila mana kei na ka e veivakidacalataki vakavuqa e na ligadra nai aposila vei ira na tamata; (a ra sa lomavata kecega e na yasana ni vale ni soro *na yasana* nei Solomoni.

13 O ira eso sa vo tiko sa sega vei ira e dua na tamata sa doudou me torovi ira; a sa vakarokorokotaki ira na tamata.

14 A sa vakaikuritaki vakalevu vua na Turaga na tamata sa vakabauta, e ra lewe vuqa na tagane kei na alewa talega;)

15 A ra sa kauta kina na mate ki na gau ni sala, a ra vakadavori *ira* e nai mocemoce lelevu kei nai mocemoce lalai, me vakarurugi ira eso na yaloyalo i Pita ni sa lako yani kina.

16 E ra lewe vuqa talega sa lako vata mai na veikoro sa vakavolivoliti Jeruselema, a ra sa kauta mai na tamata sa mate, kei ira sa vakararawataki ira na yalo tawa savasava: a ra sa vakabulai vakaaduaga.

17 ¶ A sa qai tu cake na bete levu, kei ira vakaaduaga e ra sa dau tiko vata kaya, (o ira na nodrai tokani na Satusi,) a ra sa sinai e na cudru,

18 A ra sa tauri iratou nai aposila, ka biuti iratou ki na vale ni veivesu levu.

19 Ia ni sa qai bogi sa dolava na katuba ni vale ni veivesu e dua na agilose ni Turaga, a sa kauti iratou mai kina, ka kaya,

20 Dou lako, ka laki tu e na vale ni soro ka tukuna vei ira na tamata na vosa kecega ni bula oqo.

21 Ni ratou sa rogoca, e ratou sa curu ki na vale ni soro ni sa kida na mataka, a ra sa vakatavuvuli *kina*. A sa lako mai na bete levu, kei ira e ra sa dautiko vata kaya, e ra sa vakasoqoni ira vata na mataveilewai, kei ira kecega na nodra qase na luve i Isireli, a ra sa tali *eso* ki na vale ni veivesu me kauti iratou mai.

22 A ratou sa tadu nai talatala, a ratou sa tawa kunei iratou e na vale ni veivesu; a ratou sa lesu tale, ka mai tukuna,

23 Ka kaya, Keitou sa kunea *dina* ni sa sogo vakaukaua tu na *vale ni* veivesu, a ra sa tu talega *nai vaka*tawa e na mata ni katuba *etautuba*; ia ni keitou sa dolava, e sega e dua keitou kunea eloma.

24 Ni sa rogoca na ka oqo na bete *levu* kei na turaga ni vale ni soro kei ira talega na bete levu eso, e ra sa sega ni kila rawa se na tubu beka vakaevei na ka oqo.

25 Sa qai lako mai e dua ka tukuna vei ira, ka kaya, Raica, o iratou na tamata dou a biuta ki na vale ni veivesu e ratou sa tu e na vale ni soro, ka vakavulici ira na tamata.

26 Sa qai lako na turaga kei iratou na nodra tamata, ka kauti iratou mai a ratou sa sega ga ni vakasaurarataka: ni ra sa rerevaki ira na tamata, de ra viriki ira e na vatu.

27 Ni ratou sa kauti iratou mai, e ra sa vakaturi *iratou* e na matadra na mataveilewai: a sa tarogi iratou na bete levu,

28 Ka kaya, Keitou a sega beka ni vakarota matua vei kemudou mo dou kakua sara ni vakavuvuli tale e na yaca oqo ne? ka raica, dou sa vakasinaiti Jeruselema e na nomudou vakavuvuli, dou sa nakita talega me kauta mai vei *keitou nai sau* ni dra ni tamata oqo.

29 Sa qai vosa ko Pita kei iratou talega nai aposila *eso* ka kaya, Sa kilikili kei keitou me talairawarawa vakalevu vua na Kalou, me kakua ga vei ira na tamata.

30 A Kalou ga ni noda qase sa vakaturi Jisu cake *tale* mai, o koya dou a vakarubeca ki na kau veilatai ka vakamatea.

31 O koya sa laveta cake na Kalou ki na ligana imatau me Turaga

kai Vakabula, me solia na veivutuni kivei ira na Isireli, kei na kauta tani yani nai valavala ca.

32 Keitou sa yaco talega me dautukutuku e na ka oqori; sa vakatalega kina na Yalo Tabu, o koya sa solia na Kalou vei ira sa talairawarawa vua.

33 ¶ Ni ra sa rogoca *oqo*, sa laucoka sara na lomadra, a ra sa bose me ra vakamatei iratou.

34 Sa qai tu cake e dua e na kedra maliwa na mataveilewai, a Farasi, ko Kamelieli na yacana, a vunivunau, a sa rogorogo vinaka vei ira na tamata kecega, a sa kaya me kauti iratou vakalailai ga kituba ko iratou nai aposila;

35 A sa qai kaya vei ira, Oi kemudou na kai Isireli, dou lewai kemudou vinaka e na vuku ni ka dou sa nanuma me kitaka vei iratou na tamata oqo.

36 Ni sa tubu cake eliu ko Cutasa, a sa dautukuni koya me ka levu, a ra sa laki to vata kaya na tamata eso, e ra sa wili vata e ra sa lewe va beka na drau; a sa qai vakamatei ko koya oqo; kei ira vakaaduaga, e ra sa talairawarawa vua, e ra sa vakasevi, ka oti yani.

37 Sa oti oqo *sa qai dua tale na tamata* sa qai tubu cake ko Juta na kai Kalili e na gauna sa volai kina na tamata, a sa kauti ira na lewe vuqa me ra muri koya: a sa rusa talega ko koya oqo; kei ira vakaaduaga, e ra sa talairawarawa vua, e ra sa vakasevi.

38 Au sa kaya kina vei kemudou, Dou kakua soti ni kitaki iratou na tamata oqo, ka laivi iratou ga: ia kevaka e ka mai na tamata na lewa kei na cakacaka oqo, ena vakarusai ga.

39 Kevaka e ka mai na Kalou, dou sa sega ni vakarusa rawa; do dou na kunei beka mo dou veivala rawa kei na Kalou.

40 A ra sa qai yalovata kaya: ia ni ra sa kacivi iratou nai aposila, ka yaviti iratou e na kuita, e ra sa vakarota matua vei iratou me ratou kakua sara ni vosa tale e na yaca i Jisu, a ra sa qai laivi iratou me ratou lako.

41 Ia ni ratou sa lako tani e matadra na mataveilewai, e ratou sa reki ni ratou sa yaga me ratou voraki e na veivakacacani e na vuku ni yacana.

42 E na veisiga kecega e na vale ni soro, kei na veivale kecega, e ra sa sega ni mudu ni vakatavuvuli ka vunautaki Jisu Kraisiti.

A WASE VI.

E ra sa vinakata sara nai aposila me ra gumatua e na vunau, a sa dredre ni sa vakaogai iratou na vota na yau vei ira na tamata dravudravua, 1—4. *A ratou sa qai lesi ira na tamata eso me ra vota na yau, sa dua vei ira ko Sitiveni*, 5—8. *A ra sa qai cati Sitiveni ko ira eso, ka beitaka vakailasu vei ira na mataveilewai*, 9—15.

ENA gauna ko ya, ni sa lewe vuqa na tisaipeli, e ra didi ko ira na Elinisitai vei ira na Ipriu, ni sa tawa nanumi na nodra alewa dawai ni ra vota na yau e na veisiga.

2 Sa qai vakasoqoni ira vata na tisaipeli e ra lewe vuqa ko iratou na tinikarua, ka kaya, Sa sega ni dodonu me keitou biuta na vosa ni Kalou, me qarava nai kanakana.

3 O koya ga oqo, kemudou na veiwekani, mo dou vakasaqara kina vei kemudou, e lewe vitu na tamata sa rogorogo vinaka, e ra sinai e na Yalo Tabu kei na vuku, me keitou lesi ira ki na cakacaka oqo.

4 Ia koi keitou, keitou na gumatua sara e na masu, kei na vunautaka na vosa *ni Kalou*.

5 ¶ A sa vinaka vei ira kecega na lewe vuqa na vosa oqo: a ra sa digitaki Sitiveni, e dua na tamata sa sinai e na vakabauta kei na Yalo Tabu, kei Filipe, kei Prokoro, kei Naikenori, kei Taimoni, kei Pa-

mina, kei Nikola, a tamata lotu vakajiu mai Anitioke:

6 A ra sa vakaturi iratou e na matadratou nai aposila: ni ratou sa masu oti, e ratou sa tabaka e na ligadratou.

7 A sa tubu ga na vosa ni Kalou; a sa vakalevutaka sara vakalevu na kedrai wiliwili na tisaipeli mai Jeruselema; a sa lewe vuqa talega na bete e ra sa rogoca ka vakabauta.

8 A sa sinai e na vakabauta, kei na kaukaua, ko Sitiveni, a sa kitaka na ka e veivakidacalataki kei nai vakatakilakila mana vei ira na tamata.

9 ¶ Sa qai tu cake eso mai na nodra vale ni lotu, a yacadra na Liperitaini, kei na kai Sairini talega, kei na kai Alekesada, kei ira mai Silisia kei Esia, a ra sa veileti kei Sitiveni.

10 A ra sa sega ni qarava rawa na *nona* vuku kei na yalona sa vosa kina ko koya.

11 A ra sa laki lari ira lo mai na tamata eso, sa ra kaya, Keitou sa rogoci koya oqo ni sa vosa vakacacataki Mosese, kei na Kalou.

12 A ra sa vakayavalati ira na tamata, kei ira na qase, kei ira na vunivola; a ra sa cici vakaivalu vua, ka taura, a ra sa kauta vei ira na mataveilewai,

13 A ra sa vakaturi iratou na dauveibeitaki vakailasu, a ratou sa kaya, Sa sega ni mudu na tamata oqo ni sa vosa vakacacataka na tikina tabu oqo, kei na vunau:

14 Ni keitou a rogoca ni sa kaya, Ena vakarusa na tikina oqo ko Jisu na kai Nasara, e na vukica me biu nai valavala sa solia vei keda ko Mosese.

15 A *ra sa vakaraica matua* ko ira kecega sa tiko e na vale ni mataveilewai, ni ra sa vakaraica matua e ra sa raica na matana ni sa tautauvata kei na mata ni agilose.

A WASE VII.

Sa vosa ko Sitiveni vei ira e ra sa kaya sa vosa vakacacataka na Kalou. Sa tukuna nai tukutuku kei Eparaama kei Jekope, kei Josefa, kei na nodra qase mai Ijipita kei Mosese, kei na nodra lako tale mai Ijipita, 1—37. *Sa qai tukuna na nodrai valavala na luve i Isireli e na veikau. Ni ra sa tara na vale ni lotu ka yacova na gauna nei Tevita; Sa qai tara na vale ni soro vinaka ko Solomoni,* 38—50. *Sa qai vunauci ira ni ra sa talaidredre vua na Kalou, ka vakacacani ira na nona profita, ka vakamatei Jisu Kraisiti,* 51—53. *E ra sa qai cudru vakalevu sara,* 54. *Sa qai raica nai ukuuku ni Kalou ko Sitiveni kei Jisu e na liga imatau i Tamana, a sa tukuna vei ira; E ra sa qai yarataka ki nai bili ni koro, a ra sa virika e na vatu; a sa sorovaki ira ga ko'Sitiveni vei Jisu, a sa qai ciba,* 55—60.

SA qai kaya na bete levu, Sa vaka ko ya na ka oqori, se segai?

2 Sa qai kaya ko koya, Oi kemudou na tamata, a mataveiwekani, kei na qase, dou vakarogoca; A Kalou ni ukuuku sa rairai eliu vua na noda qase ko Eparaama, ni sa tiko mai Mesopotemia, sa tiko emuri mai Karana,

3 A sa kaya vua, Lako tani yani e na nomu vanua *oqo*, kei na wekamu, mo lako ki na vanua kau vakatakila vei iko.

4 Sa qai lako tani kina mai na vanua ni kai Kalitia, a sa mai tiko e Karana: ni sa mate sara ko tamana, sa kauti koya tani mai kina ko koya a sa mai tiko e na vanua oqo, dou sa tiko kina.

5 A sa sega ni solia vua ko koya e dua na yasana me taukena kina, sa sega, e sega e dua e vaka na ka e butuka na yavana: a sa yalata ga me solia vua me taukena, kei na nodra talega na nona kawa, ia ka sega ga na luvena.

6 A sa kaya vakaoqo na Kalou, E ra na tiko na nona kawa e na vanua tani, me ra na vakabobulataki

ira, ka vakacacani ira, me oti mada na yabaki e va na drau.

7 A sa kaya na Kalou, Ia na vanua e ra na vakararawataki kina kau na cudruva; ni sa oti e ra na lako tale mai kina, ka qaravi au e na yasana oqo.

8 A sa solia vua na lotutabu, *mei vakatakilakila* ni veiyalayalati *makawa*, a sa tama i Aisake *ko Eparaama*, a sa bogi walu ga *na nona sucu* ka qai laki lotutabutaka; a sa tama i Jekope ko Aisake; a *sa tamadra* na petriake e tinikarua ko Jekope.

9 Ni ra sa vuvutaki Josefa ko ira na petriake, e ra volitaka ki Ijipita: a sa tiko vata kaya na Kalou,

10 A sa vakabulai koya mai na nona rarawa kecega, ka solia vua me vinakati koya ko Fearo na tui Ijipita kei na vuku e matana; a sa lesia ko koya me turaga me lewai Ijipita kei na ka kece sa tiko e na nona vale.

11 Sa qai yaco na dausiga ki na vanua kecega mai Ijipita kei Kenani, kei na mate levu: a ra sa sega ni kunea rawa na *kedra* kakana ko ira na tamada.

12 Ni sa rogoca ko Jekope sa tu ga na sila mai Ijipita, sa qai talai ira vakadua *kina* na noda qase eliu.

13 Ni ra sa lako vakarua sa vakatakilai koya ko Josefa vei ira na tuakana; a ra sa vakatakilai ira na weka i Josefa kivei Fearo.

14 Sa qai talaki ko Josefa, me lakovi ko Jekope na tamana, kei ira talega na nona mataqali, e ra sa lewe vitusagavulu ka lima.

15 A sa lako sobu kina *vakaoqo* ki Ijipita ko Jekope, a sa mate sara *kina*, o koya kei ira talega na tamada,

16 A ra sa kauti ira ki Saikema, a ra sa vakadavori ira e nai bulubulu ka volia ko Eparaama e na tiki ni siliva vei ira na luve i Emora na *tama* i Saikema.

17 Ia ni sa voleka ni yaco mai na gauna me yaco kina na vosa ni yalayala, sa vosa vavakini kina na Kalou vei Eparaama, a ra sa qai tubu me ra lewe levu na tamata mai Ijipita,

18 Ka malua mada sa qai tubu cake e dua tani na turaga levu, sa sega ni kilai Josefa.

19 Sa qai lawakitaki ira na wekada ko koya oqo, a sa vakacacani ira na noda qase, a ra sa biuti ira kina na nodra gone ki tautuba, me ra kakua ni bula.

20 A sa sucu ko Mosese e na gauna ko ya, a sa *gone* mata vinaka sara; a sa vula tolu ka susugi e na vale i tamana:

21 Ia ni sa biu ki tautuba, sa laki keveta mai na luve i Fearo, na gonealewa, a sa susuga me luvena dina.

22 A sa tubu cake ko Mosese me vuku e na nodra vuku kecega na kai Ijipita, a sa kaukaua e na vosa kei na cakacaka.

23 Ni sa vasagavulu dina na nona yabaki, sa qai vakananuma cake mai e na lomana me laki raici ira na wekana na luve i Isireli.

24 A sa raica e dua *vei ira* sa vakararawataki vakaca, a sa totaka, a sa cudruvaki koya sa vakararawataki, a sa yavita na kai Ijipita:

25 Ni sa nanuma ko koya e ra na kila kina na wekana, ni sa nakita na Kalou me vakabulai ira e na ligana: a ra sa sega ni kila *kina*.

26 E na sabogibogi sa vakatakilai koya vei ira e lewe rua e rau sa veivala, a sa kali rau me rau veivinakati tale, ka kaya, Oi kemudrau na turaga, drau sa veiwekani ga; e vakaevei ni drau sa dui vakararawataki kemudrau kina *vakaoqo*?

27 A sa biligi koya tani ko koya sa vakacacana na wekana, ka kaya, O cei sa lesi iko mo turaga mo mai lewai keitou?

28 O sa via vakamatei au beka, me vaka ko a kitaka na kai Ijipita e na noa, se segai?

29 Sa qai dro ko Mosese e na

vuku ni vosa ko ya, a sa laki vulagi tiko e na vanua ko Mitiani, a sa mani sucu kina e rua na luvenatagane.

30 Ni sa oti tale e vasagavulu na yabaki, sa qai rairai vua e na veikau e na ulunivanua ko Sainai e dua na agilose ni Turaga e na kurukuru yame ni buka ni kau *sa kama.*

31 Ni sa raica ko Mosese, sa kidacala e na kenai rairai: ni sa torova yani me vakaraica, sa lako mai vua na vosa ni Turaga,

32 *Ka kaya,* Oi au na Kalou ni nomu qase, a Kalou i Eparaama, kei na Kalou i Aisake, kei na Kalou i Jekope. A sa sautaninini ko Mosese, a sa rere ni vakaraica.

33 Sa qai vosa vua na Turaga, Luvata tani na nomui vava mai na yavamu: ni sa qele tabu na tikina ko sa tu kina.

34 Au a raica, au a raica na nodra rarawa na noqu tamata e ra sa tiko mai Ijipita, au a rogoca na nodra vutugu, au sa qai lako sobu mai me vakabulai ira. Mo lako ga mai, au na talai iko ki Ijipita.

35 O Mosese ga oqo ko koya e ra sa cata, ka kaya, O cei sa lesi iko mo turaga mo lewai *keitou?* o koya ga oqo ka tala na Kalou me turaga kai vakabula e na ligana na agilose sa rairai mai vua e na kau.

36 A sa kauti ira tale mai ko koya, ni sa kitaka oti na ka e veivakidacalataki kei nai vakatakilakila mana e na vanua ko Ijipita, kei na waitui Damudamu, kei na veikau e na yabaki e vasagavulu.

37 ¶ O koya oqo na Mosese ko ya, sa kaya vei ira na luve i Isireli, Ena vakatubura kivei kemudou na Turaga na nomudou Kalou mai vei ira na wekamudou, na profita me vakataki au: o koya oqo dou na vakarogoca.

38 O koya oqo, sa tiko kei ira nai vavakoso lewe ni soro e na veikau kei na agilose sa vosa vua e na ulunivanua ko Sainai, kei ira na noda qase: o koya sa taura na vunau bula me solia vei keda:

39 O koya oqo e ra sa bese ni talairawarawa vua na noda qase, a ra sa biliga tani vei ira, a sa suka tale yani ki Ijipita na yalodra,

40 A ra sa kaya vei Eroni, Cakava eso na noda kalou me ra *liu*taki keda: ia ko koya oqo *na yacana* ko Mosese, ka *kauti keda* mai na vanua ko Ijipita, eda sa sega ni kila se lako vaka kivei.

41 A ra sa cakava kina na luve ni karavau, e na gauna ko ya, a ra sa vakacabora nai madrali ki na matakau ko ya, a ra sa rekitaka na cakacaka ni ligadra.

42 Sa qai lesu tani na Kalou, a sa laivi ira tu yani me ra qarava na kalokalo ni lomalagi; me vaka na ka sa volai e nai vola ni profita, Oi kemudou na mataqali nei Isireli, dou a vakacabora vei au na karavau sa vakamatei kei nai madrali e na veikau e na yabaki e vasagavulu, se segai?

43 Io, dou a colata na vale nei Moloke, kei na kalokalo ni nomudou kalou ko Remafani, a matakau dou a cakava me soro kina: au na kauti kemudou tani yani ki na daku i Papiloni.

44 A sa tu ga vei ira na noda qase e na veikau na vale *ni lotu* ni dautukutuku, me vaka sa vosa kina ko koya, ni sa kaya vei Mosese, me cakava me vaka na kenai vakatakarakara sa raica.

45 O koya tale e ra sa taura na noda qase e ra sa qai kauti *mai* emuri ko ira kei Josua ki na nodra vanua na iceni, ni sa vakasevi ira tani mada eliu na Kalou e na matadra na noda qase, ka yacova na gauna nei Tevita;

46 O koya sa kune loloma mai vua na Kalou, a sa masuta me kunea na vale *ni soro* me nona na Kalou nei Jekope.

47 Ia ka qai tara dina na nona vale ko Solomoni.

48 A sa sega ni tiko na Kalou Cecere Sara e na vale ni soro sa

caka e na ligada; me vaka na vosa ni profita,

49 A noqui tikotiko vakaturaga ko lomalagi, kei nai tutuniyavaqu ko vuravura: a vale cava dou na tara me noqu? sa taroga na Turaga: se na tikina cava me na noqui vakavakacegu?

50 E sega beka ni cakava na ka kecega oqori na ligaqu?

51 ¶ Oi kemudou na domo kaukaua ka tawa lotutabu e na yalomudou, kei na daligamudou, dou sa vakatala tani na Yalo Tabu e na veisiga; me vakataki ira na nomudou qase, sa vaka sara kina koi kemudou.

52 O cei vei ira na profita sa sega ni vakacacani koya na nomudou qase? a ra sa vakamatei ira sa vakatakila eliu ni na lako mai ko koya sa Yalododonu; o koya dou sa qai solia yani ka vakamatea:

53 A soli vei kemudou na vunau ni ra sa tukuna na agilose, dou a sega ga ni vakabauta.

54 ¶ Ni ra sa rogoca na ka oqo, sa laucoka na yalodra, a ra sa vakasequruqura vua e na batidra.

55 Ni sa qai sinai ko koya e na Yalo Tabu, sa vakaraica matua cake ki lomalagi, a sa raica nai ukuuku ni Kalou, kei Jisu ni sa tu e na liga imatau ni Kalou,

56 A sa kaya, Raica, au sa kunea ni sa wase rua na lomalagi, *au sa raica* na Luve ni tamata ni sa tu e na liga imatau ni Kalou.

57 E ra sa qai kaci vakadomoi levu cake, a ra sa tabonaka na qara daligadra, ka cici vakaivalu vua ni ra sa lomavata;

58 A ra sa biuta ki nai bili ni koro, a ra sa virika *me mate sara*; o ira e ra sa beitaka *vua*, e ra virikoto sobu na nodrai sulu ki na ruku ni yavana e dua na cauravou, a yacana ko Saula.

59 A ra sa viriki Sitiveni, ni sa masu tiko *ki na Kalou*, ka kaya, Turaga Jisu, ciqoma na yaloqu.

60 A sa tekiduru sobu ko koya, a sa kaci vakadomoi levu cake, *ka kaya*, Turaga, kakua ni cudruvi ira e na *nodrai* valavala ca oqo. Ni sa vosa oti vakaoqo, sa qai moce.

A WASE VIII.

Ni sa mate ko Sitiveni, e ra sa vakacacani ira vakalevu na tamata lotu, a ra sa veiseyaki kina ki na veikoro, 1. *Sa bulu ko Sitiveni,* 2. *Sa gumatua sara ko Saula ni sa vakacacani ira na lewe ni soro,* 3. *A sa tubu na lotu ni sa dauvunau na tamata sa veiseyaki,* 4. *Sa laki vunau mai Sameria ko Filipe, a ra sa lewe vuqa sa veivutuni kina, a ra sa papitaiso,* 5—8. *Sa qai via papitaiso ko Saimoni, a tamata dauvakavuvuli ca,* 9—13. *Sa ra rogoca nai aposila ni sa lotu ko Sameria, a ratou talai Pita kei Joni vei ira, a sa yaco kina vei ira na Yalo Tabu,* 14—17. *Sa via volia na kaukaua me soli na Yalo Tabu ko Saimoni, a sa vunauca ko Pita,* 18—24. *Sa lesu ki Jeruselema ko Pita kei Joni, a sa talai Filipe na agilose ni Kalou me laki vakavulica e dua na yunoke sa lako e na gau ni sala ki Iciopia; a sa lako ko Filipe, a sa vakabauta ka papitaiso na yunoke,* 25—40.

ASA vinakata na nona mate ko Saula. E na gauna ko ya e ra sa vakacacani vakalevu kina nai vavakoso lewe ni soro e ra sa tiko mai Jeruselema; a ra sa veiseyaki kina ki na yasa i Jutia kei Sameria, o iratou ga nai aposila e segai.

2 A ra sa buluti Sitiveni ko ira na tamata lotu dina, a ra sa cakava na somate levu e na vukuna.

3 Ia ko Saula, sa vakacacani ira vakalevu nai vavakoso lewe ni soro, ni sa curu ki na veivale kecega, a sa yarataki ira na tagane kei na alewa ka biuti ira ki na vale ni veivesu.

4 Ia ko ira e ra sa veiseyaki e ra lako ki na veiyasana kecega, ka vunautaka na vosa *ni Kalou*.

5 Sa qai lako sobu ko Filipe ki

na koro ni kai Sameria, a sa vunautaki Kraisiti kivei ira.

6 Ia ko ira na lewe vuqa e ra sa lomavata me ra vakarogoca na ka sa tukuna ko Filipe, ni ra sa rogoca ka raica nai vakatakilakila mana sa kitaka.

7 Ni sa kacikaci vakadomoi levu cake na yalo tawa savasava, a ra sa lako tani mai vei ira na lewe vuqa e ra sa curuma; kei ira talega na lewe vuqa sa tauvi ira na mate sautaninini, kei na lokiloki, a ra sa vakabulai kecega.

8 A sa tubu kina e na koro ko ya na marau levu sara.

9 ¶ A sa dua na tamata, ko Saimoni na yacana, sa kitaka makawa e na koro ko ya na ka vakatevoro vakailasu, a sa vakidacalataki ira vakalevu kina na kai Sameria, ni sa dautukuni koya me dua na ka levu:

10 A ra sa vakarogoci koya ko ira kecega, o ira e lailai kei ira e levu, a ra sa kaya, O koya oqo na kaukaua levu ni Kalou.

11 A ra sa vakarogoci koya, ni sa vakidacalataki ira vakadede e na nona ka vakatevoro vakailasu.

12 Ia ni ra sa vakadinati Filipe ni sa vunautaka na ka ni matanitu ni Kalou, kei na yaca i Jisu Kraisiti, e ra sa qai papitaiso, o ira na tagane kei na alewa talega.

13 Sa qai vakadinata talega ko Saimoni: ia ni sa papitaiso oti, e rau sa dautiko vata kei Filipe; a sa kidacala, ni sa raica nai vakatakilakila mana kei na caka mana sa kitaki tiko.

14 ¶ Ni sa qai rogoca ko iratou nai aposila sa tiko mai Iruselema, ni sa vakadinata na vosa ni Kalou na kai Sameria, e ratou sa talai Pita vei ira kei Joni:

15 Oi rau, ni rau sa lako sobu mai, e rau sa masulaki ira, me yaco vei ira na Yalo Tabu;

16 (Ni sa sega ni lutu ko koya vei ira e dua: e ra papitaiso walega e na yaca ni Turaga ko Jisu.)

17 A rau sa tabaki ira e na ligadrau, a sa yaco kina kivei ira na Yalo Tabu.

18 ¶ Ia ni sa raica ko Saimoni ni sa soli na Yalo Tabu ni rau sa tabaki ira e na ligadrau koi rau nai aposila, sa qai via solia vei rau nai lavo,

19 Ka kaya, Solia talega *mai vei* au na kaukaua oqo, me *yaco kina* na Yalo Tabu vei ira yadua, kau na tabaka e na ligaqu.

20 A sa kaya vua ko Pita, Mo drau rusa vata kei na nomui lavo, e na vuku ni ko sa nanuma sa voli rawa nai solisoli ni Kalou e nai lavo.

21 Sa sega na nomu tikina se nomui votavota e na ka oqo, ni sa tawa dodonu na yalomu e na mata ni Kalou.

22 O koya oqo mo veivutuni *kina* e na nomui valavala ca oqo, ka masu vua na Kalou, o na sega beka ni cudruvi e na nanuma *ca* ni yalomu *oqo*.

23 Niu sa kunea ko sa tu ga e na kena gaga sara, kei na kenai vau ni valavala ca.

24 Sa qai vosa ko Saimoni, ka kaya, Drau masulaki au vua na Turaga, me kakua ni yaco vei au na ka oqo drau sa vosa kina.

25 Ia koi rau, ni rau sa tukuna oti ka vunautaka na vosa ni Turaga, e rau sa lesu tale ki Iruselema, a rau sa vunautaka nai rogorogo vinaka e na veikoro lalai e vuqa ni kai Sameria.

26 ¶ Sa qai vosa na agilose *ni* Turaga vei Filipe, ka kaya, Tu cake ka lako vaka ki na mata ni ceva, e na sala sa lako mai Iruselema kivaka ki Kesa, a ya e veikau.

27 Sa qai tu cake ko koya ka lako: ka raica, e dua na kai Iciopia, a yunoke na matanivanua levu i *Radi* Kadese na nodra marama levu na kai Iciopia, sa veitaliataka na nona yau kecega, a sa lako ki Jeruselema me soro.

28 A sa qai lesu tale yani, a sa

tiko e na nona valevakayavana a sa wiliki Aisea na profita.

29 Sa qai kaya na Yalo *Tabu* vei Filipe, Lako voleka, mo drau laki tiko vata kaya e na valevakayavana ko ya.

30 Sa qai cici *vua* ko Filipe, a sa rogoca ni sa wiliki Aisea na profita, a sa kaya, O sa kila na ka ko sa wilika, se segai?

31 A sa kaya, Au na *kila* rawa vakaevei, kevaka e sega e dua me tuberi au? A sa masuti Filipe me cabe cake me rau tiko vata kaya.

32 A tiki ni Vola *Tabu* sa wilika ko koya sa vakaoqo, Sa tuberi ko koya me vaka na sipi me vakamatei; a sa vaka na gone ni sipi sa galu e na mata i koya sa kotiva; sa vakakina ko koya ni sa sega ni dalaga na gusuna.

33 Ni sa malumalumu tiko ko koya, e ra sa sega ni lewai koya vakadodonu: o cei ena tukuna na nona kawa? ni sa kauti tani e vuravura na nona bula.

34 Sa qai vosa na yunoke vei Filipe, ka kaya, Au tarogi iko mada, se vosataki cei na profita e na vosa oqo? o koya ga, se dua na tamata tani?

35 Sa qai dalaga ko Filipe e na gusuna, a sa vakatekivu e na tiki ni Vola *Tabu* ko ya, a sa vunautaki Jisu vua.

36 A rau sa lako ga e na sala, a rau sa yaco ki na dua na mataniwai: a sa kaya na yunoke, Raica, a wai *ka sa tu*; a cava tale e sa tarovi au meu kakua kina na papitaiso?

37 A sa kaya ko Filipe, Kevaka ko sa vakadinata e na vu ni yalomu kecega, sa tara ga *vei iko*. A sa vosa ko koya ka kaya, Au sa vakadinata ni sa Luve ni Kalou ko Jisu Kraisiti.

38 Sa qai kaya me tu vakadua mada na valevakayavana: a rau sa lako sobu ruarua ki na wai, ko Filipe kei na yunoke; a sa papitaisotaka.

39 Ni rau sa cabe cake tale mai na wai, sa kauti Filipe tani na Yalo ni Turaga, a sa sega ni raica tale na yunoke: a sa lako ko koya e nona sala ka reki tiko.

40 A sa kune ko Filipe mai Asota: a sa lako yani ka vunau e na veikoro kecega, a sa yaco sara ki Seseria.

A WASE IX.

Sa lako ki Tamasiko ko Saula me vakacacani ira na lewe ni soro, a sa vosa vua ko Jisu e na gau ni sala, a sa rere kina ko Saula, a sa veivutuni, a sa bogi tolu sa sega ni kana se gunu, 1—9. *Sa qai talai Ananaiasa na Turaga me papitaisotaka me tabaka talega e na ligana, a sa qai yaco vua na Yalo Tabu, a sa dauvunau kina mai Tamasiko*, 10—22. *Sa qai via vakamatei koya na kai Jutia, a ra sa vakatalai koya ki Tasusa ko ira na veiwekani; A ra sa qai cegu na lewe ni soro*, 23—31. *Sa qai lako vaka ki Lita ko Pita a sa vakabula e dua na mate, a ra sa lotu kina na kai Lita kei Seroni*, 32—35. *Sa qai lako ki Jopa ko Pita, a sa vakabula e dua na alewa sa mate sara, ko Tavaica na yacana: a ra lewe vuqa sa vakabauta kina*, 36—43.

A SA cavuta tiko ko Saula na vosa vakacudrucudruya kei na vakamatei vei ira na tisaipeli ni Turaga, a sa lako ki na bete levu,

2 A sa masuta vua nai vola ki Tamasiko ki na veivale ni lotu, kevaka e kunea eso e ra muria na sala ko ya, se ra tagane se ra alewa, me vesuka ka kauta ki Jeruselema.

3 Ia ni sa lako ka yaco voleka ki Tamasiko: sa cila vakavolivolita vakasauri mai e dua na rarama mai lomalagi:

4 A sa bale sobu ki na soso, a sa rogoca na vosa ni sa kaya vua, I Saula, i Saula, o sa vakacacani au e na vuku ni cava?

5 A sa kaya ko koya, O cei ko iko, Turaga? A sa kaya na Turaga, Oi au ko Jisu, ko koya ko sa

vakacacana: e dredre sara vei iko me caqeta na mata ni moto.

6 A sa qai sautaninini ka kidacala ka kaya, Turaga, a cava ko sa vinakata meu cakava? Sa kaya vua na Turaga, Tu cake, ka lako ki na koro; ena tukuni vei iko na ka e dodonu mo cakava.

7 Ia ko ira na tamata sa lako vata kaya e ra sa tu ka vagagalu, e ra sa rogoca ga na vosa, a ra sa sega ni raica e dua.

8 A sa tu cake mai na soso ko Saula; ia ni sa basuka na matana, sa sega ni raica e dua: a ra sa tubera na ligana, ka kauta ki Tamasiko.

9 A sa bogi tolu ka sega ni rai rawa, a sa sega ni kana se gunu.

10 ¶ A sa dua na tisaipeli mai Tamasiko ko Ananaiasa na yacana; a sa vosa vua na Turaga e na rai votu, I Ananaiasa. A sa kaya ko koya, Raica, oi au, Turaga.

11 A *sa kaya* vua na Turaga, Tu cake ka lako ki na salatu *eloma ni koro* na yacana ko Dodonu, ka tarogi Saula na kai Tasusa ki na vale i Juta; ka raica, sa qai masu;

12 A sa kunea e na rai votu e dua na tamata ko Ananaiasa na yacana sa curu vua, a sa tabaka e na ligana, me rai vinaka kina na matana.

13 Sa qai kaya ko Ananaiasa, Turaga, a tamata oqo kau sa rogoca kina mai vei ira na lewe vuqa, kei na levu ni ca sa kitaka vei ira na nomu tamata yalosavasava *e ra sa tiko* mai Jeruselema:

14 Eke talega e ra sa lesia na bete levu me vauci ira kecega sa masu ki na yacamu.

15 A sa kaya vua na Turaga, Mo lako ga; o koya oqo na tamata digitaki vei au, me kauta na yacaqu e na matadra na iceni, kei na turaga levu, kei na luve i Isireli:

16 Ni kau na vakatakila vua na levu ni ka ena vosota e na vuku ni yacaqu.

17 A sa lako ko Ananaiasa, ka curu ki vale; a sa tabaka e na ligana, ka kaya, Na wekaqu Saula, a Turaga ko Jisu, o koya ka rairai vei iko e na gau ni sala ko a lako mai kina, sa talai au mai, mo rai vinaka rawa, mo vakasinaiti talega e na Yalo Tabu.

18 A sa lutu vakasauri mai na matana na ka e vaka na vari ni ika: a sa rai vinaka vakasauri kina; a sa tu cake, ka papitaiso.

19 Ni sa kana oti, sa kaukaua. A sa tiko ko Saula e na bogi eso kei ira na tisaipeli mai Tamasiko.

20 A sa kitaka sara me vunautaka e na vale ni lotu, ni sa Luve ni Kalou ko Kraisiti.

21 A ra sa kidacala kecega e ra sa rogoca, a ra sa kaya; O koya oqo sa vakacacani ira mai Jeruselema e ra sa masu ki na yaca oqo se segai, a sa lako talega mai kike me kitaka vakakina, me vesuka ka kauta vei ira na bete levu se dua tani?

22 A sa tubu cake e na kaukaua ko Saula, a sa vakataqayataka na lomadra na kai Jutia sa tiko mai Tamasiko, ni sa vakadinadina sara ni sa Mesaia dina ko *Jisu*.

23 ¶ A sa oti mada na veisiga e vuqa, e ra sa qai bosea na kai Jutia me ra vakamatea:

24 A sa kila ko Saula na nodra vere. A ra sa vakatawa na matanikoro e na siga kei na bogi me ra vakamatea.

25 Sa qai kauta ko ira na tisaipeli e na bogi, a ra sa tukuca sobu kidaku ni bai ni sa tiko e na loma ni sova.

26 Ni sa yaco ki Jeruselema ko Saula, sa vakatovolea me laki tiko vata kei ira na tisaipeli: a ra sa rerevaka kecega, a ra sa sega ni vakadinata ni sa tisaipeli.

27 Sa qai kauta ko Panapasa, ka kauta vei iratou nai aposila; a sa tukuna vei iratou ni sa raica na Turaga e na gau ni sala, ni sa vosa talega vua ko koya, ni sa vunau doudou talega mai Tamasiko e na yaca i Jisu.

28 A sa tiko vata kei iratou ka

sa curu kiloma ka curu kituba kei iratou mai Jeruselema.

29 A sa vosa doudou e na yaca ni Turaga ko Jisu, a sa veileti kei ira na Elinisitai; a ra sa veilakoyaki me ra vakamatea.

30 Ni ra kila ko ira na veiwekani, e ra sa kauta ki Seseria, a ra sa qai vakatala ki Tasusa.

31 Sa qai cegu nai vavakoso lewe ni soro mai Jutia kecega kei Kalili kei Sameria, a ra sa vakatataki cake; a sa dau nodrai valavala me rerevaka na Turaga, a sa vakacegui ira na Yalo Tabu, a ra sa tubu kina me ra lewe vuqa.

32 ¶ A sa yaco, ni sa lako ko Pita ki na veiyasana kecega, sa lako sobu talega vei ira na tamata yalododonu e ra sa tiko mai Lita.

33 A sa kunea kina e dua na tamata ko Inia na yacana, sa davo ga e na *nonai* mocemoce ka yabaki walu, sa tauva na mate sautaninini.

34 A sa kaya vua ko Pita, Inia, sa vakabulai iko ko Jisu Kraisiti: tu cake, ka vakarautaka na nomui mocemoce. A sa tu cake vakasauri kina.

35 Ni ra sa raica ko ira kecega e ra sa tiko mai Lita kei Seroni, e ra sa saumaki mai vua na Turaga.

36 A sa tiko mai Jopa e dua na tisaipeli ko Tavaica na yacana, a kenai balebale ko Tokasa: sa sinai na alewa ko ya e na cakacaka vinaka kei na cakacaka loloma sa kitaka tiko.

37 A sa yaco e na gauna ko ya, sa tauvi mate, ka ciba: ni ra sa vakasilima, e ra sa vakadavora e nai taba loma ni vale ecake.

38 Ni sa voleka ki Lita ko Jopa, a ra sa rogoca ko ira na tisaipeli ni sa tiko kina ko Pita, e ra sa tala e lewe rua na tamata, me masuta me kakua ni dede ni sa lako mai vei ira.

39 Sa qai tu cake ko Pita ka lako vata kei rau. Ni sa tadu ko koya, e ra sa kauta ki nai taba loma ni vale ecake: a ra sa tu voleka vua na alewa dawai kecega a ra sa tagi, ka vakatakila nai tutuvi kei nai sulu ka cakava ko Tokasa, ni sa tiko vata kei ira.

40 A sa vakatalai ira kece yani ko Pita, a sa qai tekiduru, ka masu; a sa vuki vaka ki na yago *ni mate*, ka kaya, Tavaica, tu cake. A sa rai tale na matana: ia ni sa kunei Pita sa qai duri cake.

41 A sa dulaka vua na ligana, ka tubera cake; ni sa kacivi ira na tamata yalododonu kei ira na alewa dawai, sa vakaraitaka ni sa bula.

42 A ka oqo sa kilai e *na yasa i* Jopa kecega; a ra sa lewe vuqa sa vakabauta na Turaga.

43 A sa yaco, ni sa vuqa na siga sa tiko ko koya mai Jopa e na vale i Saimoni a matai ni kuli ni manumanu.

A WASE X.

E dua na agilose ni Kalou sa rairai vei Konilio, ka vakavulica me lakovi Pita me vunautaki Jisu vua, 1—8. *E ra sa lako ki Jopa na nona tamata, a sa raica na rai votu ko Pita mai Jopa, a sa vakatakila vua na Kalou ni sa sega ni tabu me lako vei ira na iceni,* 9—18. *Sa lako ki Seseria ko Pita ka vunautaki Jisu vei Konilio kei na wekana e ra sa soqonivata me ra rogoca, a ra sa vakabauta, a sa yaco kina vei ira na Yalo Tabu, a ra sa papitaiso,* 19—48.

SA dua na tamata sa tiko mai Seseria ko Konilio na yacana, a turaga ni matai valu na yacana na matai valu e Itali,

2 A tamata yalododonu, a sa rerevaka na Kalou kei ira talega na nona lewe ni vale kecega, a sa dausolia vakalevu na ka ni loloma vei ira na tamata, a sa daumasu vua na Kalou e na siga kei na bogi.

3 A sa raica e na rai votu e nai ka ciwa ni tiki ni siga e dua na agilose ni Kalou sa curu vua, a sa kaya, Konilio.

4 Ni sa vakaraica, sa rerevaka,

ka kaya, A cava oqori, Turaga? Sa qai kaya vua ko koya, A nomu masu kei na nomu ka ni loloma sa lako cake e na mata ni Kalou mo nanumi kina.

5 Mo tala na tamata ki Jopa, me lakovi Saimoni, a yacana talega ko Pita:

6 Sa tiko e na vale i Saimoni na matai ni kuli ni manumanu, sa tu ga na nona vale e baravi: ena tukuna vei iko ko koya na ka e dodonu mo cakava.

7 Ia ni sa lako tani na agilose ka vosa vei Konilio, sa qai kacivi rau e lewe rua na nona lewe ni vale, kei na tamatai valu yalododonu e le dua vei ira sa dauqaravi koya e na veisiga:

8 Ni sa tukuna vei iratou na ka kecega *oqori*, sa talai iratou ki Jopa.

9 ¶ E na sabogibogi, ni ratou sa lako e na gau ni sala, ni ratou sa toro voleka ki na koro, sa cabe cake ki na dela ni vale ko Pita me masu e nai ka ono ni tiki ni siga;

10 A sa viakana sara, ka garova na ka me kania; ni ra sa cokonaka *na kakana*, sa lutu vua na rai votu,

11 A sa raici lomalagi ni sa tawase rua, a sa dua na ka sa lako sobu mai vua, sa vaka nai tutuvi levu sa cula na tutuna e va, a sa tukuci sobu mai ki vuravura:

12 A sa tiko kina na manumanu ni vanua e yavai va e dui nodra veimataqali kecega, kei na manumanu kila, kei na ka sa dolo, kei na manumanu ni lomalagi.

13 Sa qai lako mai vua na vosa, sa kaya, Tu cake, Pita; mo vakamatea, ka kania.

14 Sa kaya ko Pita, Kakua *ni vakaoqo*, Turaga; niu a sega ni kania na ka sa tabu se tawa savasava.

15 A *sa kaya* vakarua tale vua na vosa, A ka sa vakasavasavataka na Kalou, mo kakua ni vakatoka e tabu.

16 A sa caka vakatolu na ka oqo: a sa qai kauti tale na ka kecega *ki* lomalagi.

17 Ni sa sega ni kila vinaka e na lomana ko Pita nai balebale *ni* ka sa raica e na rai votu, raica, sa taroga tiko na vale i Saimoni ko iratou na tamata sa tala ko Konilio, a ratou sa tu ga e na matamata ni koro,

18 A ratou sa kaci, ka *taroga*, se tiko eke ko Saimoni, a yacana talega ko Pita, se segai.

19 Ni sa vakananuma tiko ko Pita na rai votu, sa kaya vua na Yalo *Tabu*, Raica, e tolu na tamata sa vakasaqarai iko.

20 Mo tu cake kina, ka lako sobu, mo lako vata kei iratou, me kakua ni veileti walega na lomamu: niu sa talai iratou mai.

21 Sa qai lako sobu ko Pita vei iratou sa talai iratou vua ko *Konilio*; a sa kaya, Raica, oi au ga oqo ko koya dou sa vakasaqara: a cava na ka dou sa lako mai kina?

22 A ratou sa kaya, O Konilio e dua na turaga ni valu, a tamata yalododonu, sa rerevaka na Kalou, a sa rogorogo vinaka vei ira kecega na kai Jutia, sa vakatakila vua na agilose *ni Kalou* e yalosavasava me lakovi iko mo mai lako ki nona vale, me rogoca na nomu vosa.

23 Sa qai kacivi iratou ko koya ki vale, a sa vaka· me ratou moce mada. E na mataka e ratou sa lako vata kei Pita, a ratou sa lako vata kaya talega eso na veiwekani mai Jopa.

24 E na bogi rua e ratou sa curu ki Seseria. A sa waraki iratou ko Konilio, a sa vakasoqoni ira vata na kai nona kei na wekana dina.

25 Ni sa curu yani ko Pita, e rau sa veitata kei Konilio, a sa bale sobu e ruku ni yavana, a sa masu *vua*.

26 A sa tubera cake ko Pita, a sa kaya, Tu cake; au sa bau tamata talega koi au.

27 A rau sa veivosaki kaya, a sa qai curu kiloma, a sa kune kina e

ra lewe vuqa e ra sa soqonivata mai.

28 A sa kaya vei ira, Dou sa kila ni sa ka tabu vua na kai Jutia me tiko vata, se curu ki na *vale ni* dua tamata sa matanitu tani; ia ka sa vakatakila vei au na Kalou meu kakua ni vakatoka e dua na tamata me tabu se tawa savasava.

29 O koya ga oqo kau sa lako sara mai kina ka sega ni vakaletaletana, niu sa lakovi yani; au sa taroga kina, se na vuku ni cava dou sa lakovi au yani kina?

30 A sa kaya ko Konilio, Sa qai oti ga e va na bogi kau a lolo ka yacova na tiki ni siga oqo; e nai ka ciwa ni tiki ni siga kau a masu e noqu vale, ka raica, sa dua na tamata sa tu emataqu *sa vakaisulu* e nai sulu vulavula,

31 A sa kaya, Konilio, sa rogo na nomu masu; a sa vakananumi na nomu ka ni loloma e na mata ni Kalou.

32 O koya ga oqo mo tala kina *eso* ki Jopa, ka lakovi Saimoni kikea, a yacana talega ko Pita; sa tiko e na vale i Saimoni na matai ni kuli ni manumanu *sa tu* e baravi *na nona vale*: ni sa lako mai ko koya, ena vosa vei iko.

33 O koya ga oqo kau sa talaki vakasauri kina vei iko; ia ko sa caka vinaka sarà ni ko sa lako mai. Keimami sa qai tiko kecega eké e na mata ni Kalou, me rogoca na ka kecega sa kaya vei iko na Kalou.

34 ¶ Sa qai dalaga na gusu i Pita, ka kaya, E dina kau sa qai kila sa sega ni vinakati ira vakailoa na tamata na Kalou:

35 E na veivanua kecega ko koya sa rerevaki koya, ka caka dodonu, sa vinaka vua.

36 A vosa sa tala *na Kalou* vei ira na luve i Isireli, ni sa vunautaki na veivakacegui e na vuku i Jisu Kraisiti: (o koya ga sa Turaga e na ka kecega:)

37 A vosa ko ya, dou sa kila, o koya sa vunautaki mai Jutia kecega, a sa vakatekivuni mai Kalili, ni sa oti na papitaiso ka vunautaka ko Joni;

38 Ni sa lumuti Jisu na kai Nasara na Kalou e na Yalo Tabu kei na kaukaua: o koya ka lako voli ka daucaka vinaka, a sa vakabulai ira kecega sa vakasaurarataki ira na tevoro; ni sa tiko vata kaya na Kalou.

39 Keitou sa yaco me dautukutuku e na ka kecega oqo ka cakava ko koya e na nodra vanua na kai Jutia, kei na loma i Jeruselema; o koya e ra sa vakarubeca e na kau ka vakamatea:

40 A sa vakatura cake tale na Kalou e nai ka tolu ni siga, a sa vakatakila koya votu;

41 A sa sega *ni vakatakila* vei ira na tamata kecega, vei ira ga ka digitaki ira na Kalou eliu, me ra dautukuna, vei keitou ga, keitou kana vata kaya ka gunu vata kaya talega ni sa tu cake oti tale mai na mate.

42 A sa vakarota vei keitou me vunau vei ira na tamata, me vakadinadina *vei ira* ni sai koya ga ka lesia na Kalou eliu me lewai ira na bula kei ira na mate.

43 O koya oqo e ra dautukuna ko ira na profita, ni na kauti tani na nodrai valavala ca na tamata kecega e na vuku ni yacana ni ra sa vakabauti koya.

44 ¶ Ni sa tukuna tiko ko Pita na vosa oqo, sa lutu na Yalo Tabu kivei ira kece e ra sa rogoca na vosa *oqo*.

45 Ia ko ira na lotutabu sa vakabauta, o ira kecega e ra sa lako vata kei Pita, e ra sa kidacala, ni sa sovaraki talega na Yalo Tabu vei ira na iceni;

46 Ni ra sa rogoca ni ra sa vosataka na vosa ni vanua tani, a ra sa vakavinavinaka vua na Kalou. Sa qai kaya ko Pita,

47 Se dua beka na tamata me bureitaka na wai, me kakua ni papitaiso ko ira na tamata oqo, ni

sa yaco vei ira na Yalo Tabu me vaka vei keda?

48 A sa qai kaya me ra papitaisotaki e na yaca ni Turaga. A ra sa qai masuta me tiko ga *vei ira* me oti mada na *siga* eso.

A WASE XI.

E ra sa vunauci Pita ko ira nai aposila kei ira na lewe ni soro mai Jutia, ni sa vakavulici ira na iceni; a sa tukuna kecega na kenai balebale ko Pita, a ra sa qai vagagalu, 1—18. *E ra sa dauvunau ko ira e ra sa veiseyaki, a sa tubu kina na lotu mai Finaisi, kei Saiprusa, kei Anitioke,* 19—21. *A ra sa vakatalai Panapasa ko ira nai aposila vei ira, me vakavulici ira; A sa qai lakovi Paula me rau veivuke,* 22—26. *E ra sa solia na nodra ka ni loloma kivei ira na kai Jutia ko ira mai Anitioke,* 27—30.

ARA sa rogoca ko ira nai aposila kei ira na veiwekani mai Jutia, ni sa vakabauta na vosa ni Kalou ko ira talega na iceni.

2 Ni sa lako cake mai ki Jerusalema ko Pita, e ra sa veileti kaya ko ira na lotutabu,

3 A ra sa kaya, O sa curu vei ira na tamata e ra sa sega ni lotutabu, ka kana vata kei ira.

4 A sa vakatekivu ko Pita, ka tukuna vakadodonu vei ira, ka kaya,

5 Au a tiko e na dua na koro ko Jopa *na yacana* ka masu: au sa raica na rai votu, Sa dua na ka sa lako sobu mai, e vaka nai tutuvi levu, sa tukuci sobu mai lomalagi e na tutuna e va; a sa yaco sara kivei au:

6 Ni kau sa vakaraica matua, ka vakanananuma, au sa kunea kina na manumanu ni vanua e yavai va, kei na manumanu kila, kei na ka sa dolo, kei na manumanu ni lomalagi.

7 Au sa qai rogoca na vosa sa kaya vei au, Tu cake, Pita; vakamatea ka kania.

8 Au sa qai kaya, Kakua *ni vakaoqo*, Turaga: ni sa sega na kai tabu se na ka tawa savasava sa curu ki na gusuqu e na dua ni *siga*.

9 A sa kaya talega vei au na vosa mai lomalagi, A ka sa vakasavasavataka na Kalou, mo kakua ni vakatoka me tabu.

10 A sa caka vakatolu na ka oqo: a sa qai yavi kece tale ki lomalagi.

11 Ka raica, e tolu na tamata sa qai tadu ki na vale kau sa tiko kina, a ratou sa talai mai Seseria vei au.

12 A sa vosa vei au na Yalo *Tabu* meu lako vata kei iratou, meu kakua ni veileti walega e na lomaqu. A ratou sa lako vata talega vei au na veiwekani oqo e lewe ono, a keitou sa curu ki nona vale na tamata ko ya:

13 A sa vakatakila vei keitou ko koya, ni sa raica na agilose e na nona vale, sa wavu tu ka kaya vua, Tala na tamata ki Jopa, me lakovi Saimoni, a yacana talega ko Pita;

14 Ena tukuna vei iko na vosa ko na bula kina, kei ira kecega na nomu lewe ni vale.

15 Ia ni kau sa vakatekivu me vosa, sa lutu vei ira na Yalo Tabu, me vaka vei keda e na kenai vakatekivu.

16 Au sa qai nanuma na vosa ni Turaga, ni sa kaya, Sa dina ka papitaisotaki ira na tamata ko Joni e na wai; ia dou na papitaisotaki talega e na Yalo Tabu.

17 Ia ni sa qai solia vei ira na Kalou nai solisoli me vaka vei keda, oi keda sa vakabauta na Turaga ko Jisu Kraisiti; o cei koi au, meu tarova rawa na Kalou?

18 Ni ra sa rogoca na ka oqo, e ra sa vagagalu, a ra sa vakavinavinaka vua na Kalou, ka kaya, Sa dina ni sa qai solia na Kalou vei ira talega na iceni na veivutuni me ra bula.

19 ¶ Ia ko ira sa duiveiseyaki e na vuku ni veivakacacani sa tubu

e na vuku i Sitiveni, e ra sa lako vaka ki Finaisi, kei Saiprusa, kei Anitioke, a ra sa tukuna tabakidua na vosa *ni Turaga* vei ira ga na kai Jutia.

20 A sa so vei ira e ra sa kai Saiprusa kei Sairini, ni ra sa yaco ki Anitioke, e ra sa vosa vei ira na Elinisitai, a ra sa vunautaka na Turaga ko Jisu.

21 A sa tiko vata kei ira na liga ni Turaga: a ra sa lewe vuqa kina sa vakabauta, a ra sa saumaki mai ki na Turaga.

22 Sa qai yaco ki na daligadra nai vavakoso lewe ni soro mai Jeruselema nai tukutuku ni ka oqo: a ra sa talai Panapasa, me lako sara ki Anitioke.

23 Ni sa yaco ko koya, ka raica na loloma ni Kalou, sa reki kina, a sa vakavulici ira kecega, me ra kabita vua na Turaga e na loma e nakita dina.

24 Ni sa tamata vinaka ko *Panapasa*, a sa sinai e na Yalo Tabu kei na vakabauta: a sa lewe vuqa kina na tamata sa kuria vua na Turaga.

25 Sa qai lako ko Panapasa ki Tasusa, me vakasaqarai Saula:

26 Ni sa kunea, sa kauta ki Anitioke. A rau sa veivuke *me vunau* vei ira nai vavakoso lewe ni soro e na yabaki e dua, a rau sa vakavulici ira talega na lewe vuqa. A ra sa vakatekivuna mai Anitioke me vakatokai ira na tisaipeli mei tokani nei Kraisiti.

27 ¶ E na gauna ko ya sa lako mai na profita mai Jeruselema kivaka ki Anitioke.

28 A sa dua vei ira sa tu cake ko Akapo na yacana, a sa tukuna mai vua na Yalo *Tabu* ni na yaco emuri na dausiga levu e vuravura kecega; a ka oqori sa yaco e na gauna sa *turaga levu* kina ko Kalotia Sisa.

29 O ira na tisaipeli, me vaka na ka e ra dui rawata, e ra lewa yadua me ra solia na nodra ka ni loloma vei ira na veiwekani e ra sa tiko mai Jutia:

30 A ra sa kitaka vakatalega kina, a ra sa vakatalai Panapasa kei Saula me rau kauta e na ligadrau vei ira na qase.

A WASE XII.

Sa vakacacani ira na lewe ni soro ko Erota, a sa vakamatei Jemesa, ka biuti Pita ki na vale ni veivesu; a sa vakabulai koya na agilose, ni ra sa masutaka nai vavakoso lewe ni soro, 1—19. *Sa vakamatei Erota na agilose ni Turaga ni sa viavia Kalou,* 20—23. *Sa qai tubu vakalevu na vosa ni Kalou,* 24, 25.

E NA gauna ko ya sa kitaka ko Erota na turaga levu me vakararawataki ira eso nai vavakoso lewe ni soro.

2 A sa vakamatei Jemesa na taci i Joni e nai seleiwau.

3 Ia ni sa raica e ra sa vinakata na kai Jutia, sa qai kitaka talega me tauri Pita. (A gauna ni madrai tawa leveni ko ya.)

4 Ni sa vauca, sa biuta ki na vale ni veivesu, a sa solia ki na matai valu ei vakatawa e va e ratou dui le va, me ratou vakatawai koya; ni sa nanuma me kauta vei ira na tamata ni sa oti na pasova.

5 A sa vakatawai vakaoqo ko Pita e na vale ni veivesu: a ra sa daumasu tiko ga ki na Kalou ko ira nai vavakoso lewe ni soro e na vukuna.

6 Ni sa nanuma ko Erota me kauta mai, e na bogi ga ko ya sa moce ko Pita e na kedrau maliwa e lewe rua na tamatai valu, a sa vesu e na sinucodo e rua; a ra sa tu nai vakatawa e na mata ni katuba, me vakatawa na vale ni veivesu.

7 Ka raica, sa dua na agilose ni Turaga sa lako mai, a sa cila mai na rarama ki na vale ni veivesu; a sa yavita na sarisari i Pita, a sa vakaduria cake, ka kaya, Tu kusarawa cake. A sa lutu tani mai na ligana na nona sinucodo.

8 A sa kaya vua na agilose, Vauca na nomui sulu, ka vauca na no-

mui vava. A sa kitaka vakakina. A sa kaya tale vua, Ovici iko e na nomui tutuvi, ka muri au.

9 A sa lako ki tautuba ko Pita, a sa muri koya; a sa sega ni kila ni sa dina na ka sa cakava *vua* na agilose; a sa nanuma ga sa raica na rai votu.

10 Ni rau sa sivi ira na matai vakatawa e dua kei nai ka rua, e rau sa yaco ki nai sogo kaukamea sa basika ki na koro; a sa tadola vakai koya walega vei rau: a rau sa curu kituba; a rau sa lako yani ka sivia oti e dua na gau ni sala; a sa qai lako tani vakasauri vua na agilose.

11 Ia ni sa qai kila na yalona ko Pita, sa kaya, Au sa qai kila dina sara, ni sa vakatala mai na nona agilose na Turaga, a sa vakabulai au mai na liga i Erota, mai na ka kece talega e ra sa nanuma na kai Jutia.

12 Ni sa vakananuma tiko *ki na ka oqo*, sa yaco ki na vale i Meri na tina i Joni, a yacana talega ko Marika; e ra sa lewe vuqa sa soqonivata kina me masu.

13 A sa tukituki tiko ga ko Pita ki nai sogo ni mata ni koro, a sa lako e dua na vada me vakarogoca, a yacana ko Rota;

14 Ni sa kila na domo i Pita, sa sega mada ni dolava nai sogo ni sa reki, a sa cici sara kiloqi, ka tukuna ni sa wavu tu ko Pita e na mata ni koro.

15 A ra sa kaya vua, O sa lialia. A sa vakadinadina tiko ga na alewa ni sa vaka ga kina. A ra sa qai kaya, Ena sa nona agilose ga.

16 A sa tukituki tiko ga ko Pita: ni ra sa dolava, ka raica, e ra sa kidacala.

17 A sa vakatabatabataki ira e na ligana me ra tiko lo; a sa qai tukuna vei ira ni sa kauti koya mai na vale ni veivesu na Turaga. A sa kaya, Laki tukuna na ka oqo vei Jemesa, vei ira talega na veiwekani. Sa qai lako tani ko koya, a sa lako ki na yasana tani.

18 Ni sa siga, sa sega ni lailai na nodra kidroa ko ira nai valu, se lako beka kivei ko Pita.

19 Ia ni sa vakasaqara ko Erota, ka sega ni kunea, sa tarogi ira nai vakatawa, a sa kaya me kauti ira me ra vakamatei. A sa lako sobu mai Jutia ki Seseria, ka tiko *kina*.

20 ¶ A sa cudru sara ko Erota vei ira na kai Taira kei Saitoni; a ra sa qai lomavata ka ra lako mai vei koya, a ra sa rawai Palasito na matanivanua i *Erota* me vukei ira, ni ra sa via veivinakati tale; ni sa vakani na nodra vanua mai na nona vanua na turaga levu.

21 A sa yaco na siga e ra sa lokuca, a sa vakaisulu ko Erota e na *nonai* sulu vakaturaga, a sa tiko e na nonai tikotiko vakaturaga, a sa vunau vei ira.

22 A ra sa qoqolou *kina* na tamata, *ka kaya*, *Oqori* na domo ni Kalou, sa sega ni vaka na domo ni tamata.

23 A sa yaviti koya vakasauri na agilose ni Turaga, ni sa sega ni solia na vakavinavinaka ki na Kalou; a sa kani koya na baca, a sa ciba sara.

24 ¶ Ia ka sa tubu ga na vosa ni Kalou me levu sara mai.

25 A rau sa lako tale mai Jerusalema ko Panapasa kei Saula, ni rau sa vakaotia na nodrau cakacaka, a rau sa kauti Joni, a yacana talega ko Marika.

A WASE XIII.

Sa digitaki Paula kei Panapasa na Yalo Tabu me rau lako vei ira na iceni, 1—3. *A rau sa lako ki na yanuyanu na yacana ko Saiprusa, a sa lotu kina ko Sejio Paula na turaga, a sa vakatovolea ko Elima me tarova, a sa cudruvi koya kina ko Paula*, 4—13. *E rau sa qai lako ki Anitioke, a sa vunau kina ko Paula, a ra sa lewe vuqa kina na iceni sa vakabauta; ia ni sa vosa ca na kai Jutia, e rau sa laivi ira, ka vakavulici ira na iceni; a ra sa lewe vuqa na tamata sa vakabauta ka lotu dina kina*, 14—52.

ESO vei ira nai vavakoso lewe ni soro sa tiko mai Anitioke e ra sa profita kai vakavuvuli; o ira ko Panapasa, kei Simioni na yacana talega ko Naika, kei Lusio mai Sairini, kei Manene, o koya e rau sa susugi vata kei Erota na turaga, kei Saula.

2 Ni ra sa kitaka na cakacaka vua na Turaga, a ra sa lolo tiko, sa kaya na Yalo Tabu, Lesi rau mai vei au ko Panapasa kei Saula ki na cakacaka kau a kacivi rau kina *me rau kitaka.*

3 Ni ra sa lolo ka masu oti, e ra sa qai tabaki rau e na ligadra, a ra sa vakatalai *rau* yani.

4 ¶ Ia koi rau oqo, ni sa vakatalai rau na Yalo Tabu, e rau sa lako ki Selusia; a rau sa qai soko tani mai kina kivaka ki Saiprusa.

5 Ni rau sa tiko mai Salemesa, e rau sa vunautaka na vosa ni Kalou e na nodra vale ni lotu na kai Jutia: a ratou veivuke kei Joni e na nodrau cakacaka.

6 A ratou sa lako ka sivia na yanuyanu ka basika ki Pefosa, a ratou sa kunea *kina* e dua na dauveivakacalai, a profita vakailasu, a kai Jutia, a yacana ko Pajisu:

7 E rau sa tiko vata kei na turaga ni vanua, *a yacana* ko Sejio Paula, a tamata yalomatua; a sa kacivi Panapasa kei Saula, a sa masuti *rau* me rogoca na vosa ni Kalou.

8 A sa tarovi rau ko Elima na dauveivakacalai, (oqo nai balebale ni yacana,) a sa vakatovolea me saumaka tani na turaga me kakua ni vakabauta.

9 Ia ko Saula, (*a yacana* talega ko Paula,) ni sa sinai e na Yalo Tabu, sa vakaraici koya matua,

10 A sa kaya, O iko ko sa sinai e na dauveivakaisini kei na cidroi, a luve ni tevoro, a meca ni ka kecega e dodonu, ena sega beka ni oti na nomu dauveivakacalai e na sala dodonu ni Turaga?

11 Ka raica, *sa tu* ga vei iko na liga ni Turaga, o na mataboko kina, mo sega ni raica rawa na mata ni siga e na gauna eso. A sa lutu sara vua na kabu kei na butobuto; a sa lako voli me qara eso me ra tubera na ligana.

12 Ni sa raica na turaga na ka sa qai caka, sa vakabauta, ni sa kidacala e nai vakavuvuli ni Turaga.

13 Ni sa laivi Pefosa ko Paula kei iratou na nona lewe *ni sala,* e ratou sa lako ki Peka mai Pamifilia; a sa lako tani vei rau ko Joni ka lesu tale ki Jeruselema.

14 ¶ Ni rau sa lako tani e Peka, e rau sa lako ki Anitioke mai Pisitia, a rau sa curu ki na vale ni lotu e na siga tabu, a rau sa tiko sobu.

15 Ni sa wili oti na vunau kei na profita, e ra sa talaki vei rau na turaga ni vale ni lotu, ka kaya, Oi kemudrau na veiwekani, kevaka e tu vei kemudrau e dua na vosa ni vakavuvuli vei ira na tamata, tukuna ga.

16 Sa qai tu cake ko Paula, a sa vakatabataba e na ligana, ka kaya, Oi kemudou na kai Isireli, kei kemudou sa rerevaka na Kalou, dou rogoca.

17 A nodra Kalou na tamata oqo ko ira na Isireli sa digitaka *eliu* na noda qase, a sa vakalevui ira na tamata, ni ra sa tiko vulagi mai na vanua ko Ijipita, a sa kauti ira tale mai kina e na ligana cecere.

18 A sa vosota ga na nodrai valavala e na veikau e na yabaki e vasagavulu.

19 Ia ni sa vakawabokotaka ko koya na matanitu e vitu e na vanua ko Kenani, sa qai dui vota vei ira na nodra vanua.

20 Ia ni sa oti oqo, sa qai solia *vei ira* na turaga ni lewa e na yabaki e va na drau ka limasagavulu, a sa yacovi Samueli na profita.

21 Ia ni sa oti oqo, e ra sa qai gadreva na turaga levu; a sa soli Saula vei ira na Kalou na luve i Kisa, a tamata e na mataqali i Penejamini, e na yabaki e vasagavulu.

22 Ia ni sa kauti koya tani, sa qai vakatuburi Tevita vei ira me *nodra* turaga levu; a sa tukuni koya talega, ka kaya, Au sa kunei Tevita na luve i Jesi, a tamata e vaka sara na lomaqu, o koya ena cakava kecega na noqu veitalia.

23 Mai na nona kawa na tamata oqo me vaka na nona vosa ni yalayala sa vakatubura na Kalou vei Isireli nai Vakabula, ko Jisu:

24 Sa vunautaka eliu ko Joni na papitaiso ni veivutuni kivei ira kecega na kai Isireli, sa qai lako mai emuri ko koya.

25 Ni sa voleka ni vakaotia na nona cakacaka ko Joni, sa kaya, Dou sa nanuma se ko cei koi au? Au sa sega ni *koya*. Ka raica, e dua sa muri au mai, au sa sega ni yaga meu sereka na wa ni vava e na yavana.

26 Oi kemudou na veiwekani, na luve ni kawa i Eparaama, kei ira kecega vei kemudou sa rerevaka na Kalou, sa tala vei kemudou na vosa ni bula oqo.

27 O ira e ra sa tiko mai Jeruselema, kei na nodra turaga, ni ra sa tawa kilai koya, se na domo ni profita sa wili e na veisiga tabu, e ra sa vakayacora ni ra sa lewai *koya* me mate.

28 Ni ra sa sega ni kunea vua e dua na ka me dodonu me mate kina, e ra sa masuti Pailato tiko ga me vakamatei.

29 Ni ra sa vakayacora na ka kecega sa volai e na vukuna, e ra sa kevutaka sobu mai na kau, ka vakadavora e nai bulubulu.

30 A sa vakatura cake tale mai na mate na Kalou:

31 A sa qai vuqa na siga sa rairai kina ko koya vei ira e ra sa lako vata kaya mai Kalili, ki Jeruselema, a ra sa dautukuni koya vei ira na tamata.

32 Keitou sa tukuna vei kemudou nai tukutuku vinaka, e na vuku ni vosa ni yalayala ka caka vei ira na qase,

33 Ni sa vakayacora na Kalou vei keda na luvedra, ni sa vakaturi Jisu cake tale ko koya; me vaka na ka sa volai e nai ka rua ni Same, O iko na Luvequ, au sa vakasikavi iko edaidai.

34 E na vuku ni sa vakaturi koya cake tale mai na mate, me kakua ni vuki tale me vuca, sa kaya vakaoqo ko koya, Au na solia vei kemudou na ka ni loloma dina nei Tevita.

35 O koya talega oqo sa kaya kina e na dua tale *na Same*, O na sega ni laiva na nomu Le dua e yalosavasava me kunea na vuca.

36 Ia ko Tevita, ni sa qarava *na Kalou* e na nonai tabatamata me vaka na veitalia ni Kalou, sa qai moce, a sa vakadavori vata kei na nona qase, a sa kunea na vuca:

37 Ia ko koya, sa vakatura cake tale na Kalou, sa sega ni kunea na vuca.

38 ¶ O koya oqo mo dou kila kina, na veiwekani, ni sa vunautaki vei kemudou ni na sega ni cudruvi nai valavala ca e na vukn ni tamata oqo:

39 O ira kecega e ra sa vakabauta e ra sa vakadodonutaki e na vukuna mai na ka kecega, dou sa sega ni vakadodonutaki rawa mai kina e na vuku ni vunau i Mosese.

40 O koya oqo mo dou raici kemudou vinaka kina, de yaco vei kemudou na ka sa vosa kina ko ira na profita;

41 Raica, oi kemudou sa daucata, mo dou kidacala, ka rusa: niu sa kitaka na cakacaka e na nomudou gauna oqo, a cakacaka dou na sega sara ni vakadinata, kevaka ena tukuna vei kemudou e dua.

42 Ni rau sa lako tani e na nodra vale ni lotu na kai Jutia, e ra sa masu ko ira na iceni me vunautaki tale vei ira na vosa oqo e na siga tabu sa tarava mai.

43 Ni ra sa suka tani ko ira sa soqonivata, e ra sa lewe vuqa na kai Jutia kei na tamata lotu vakai ira sa muri Paula kei Panapasa: a rau sa vosa vei ira, ka vakarota

vei ira, me ra tu dei e na loloma ni Kalou.

44 ¶ E na siga tabu sa muri sa voleka ni oti na lewe ni koro ni ra sa soqonivata, me rogoca na vosa ni Kalou.

45 Ia ni ra sa raica na kai Jutia ni ra sa le vuqa, e ra sa sinai e na vuvu, a ra sa vosa vakatanitaka na ka sa tukuna ko Paula, a ra sa vakatitiqataka ka vosa vakacacataka.

46 A rau sa qai doudou ko Paula kei Panapasa, ka kaya, E dodonu ga me vunautaki eliu na vosa ni Kalou vei kemudou: ia ni dou sa biuta tani vei kemudou, ka lewai kemudou mo dou sega ni yaga mo dou bula tawa mudu, raica, keirau sa lesu tani vei ira na iceni.

47 Ni sa vosa na Turaga me keirau vakakina, *ka kaya*, Au sa vakaturi iko mo nodra rarama na iceni, mo yaco mo vu ni bula ki nai yalayala kei vuravura.

48 Ni ra sa rogoca ko ira na iceni, e ra sa reki, a ra sa vakavinavinaka ki na vosa ni Turaga: ia ko ira kece e ra digitaka me bula tawa mudu e ra sa vakabauta.

49 A sa vunautaka na vosa ni Turaga e na yasana kecega ko ya.

50 A ra sa vakatakatataki ira na marama e ra sa lotu vakai-Jutia, kei ira na turaga ni koro, ko ira na kai Jutia, a ra sa vakatubura na dauveivakacacani vei rau ko Paula kei Panapasa, ka vakasavi rau tani e na nodra yasana.

51 A rau sa kuretaka na dravukasi vei ira mai na yavadrau, a rau sa lako ki Aikoniuma.

52 Ia ko ira na tisaipeli e ra sa sinai e na marau, kei na Yalo Tabu.

A WASE XIV.

Sa vakacacani Panapasa kei Paula ko ira na kai Jutia sa tiko mai Aikoniuma, a rau sa lako kina ki Lisitra, a sa vakabula kina e dua na mate ko Paula, a ra sa kaya kina na kai Lisitra e rau sa kalou; a ra sa via cabora vei rau nai madrali, a rau sa tarovi ira, 1—18. *Sa qai lako na kai Jutia, e ra sa dauvakavuvuli ca, a ra sa vakauqeta na lomadra na kai Lisitra me ra sa vakacacani Paula kei Panapasa, a rau sa lako ki na veikoro ka vakavuvuli kina*, 19—28.

ASA yaco *ni rau sa tiko* mai Aikoniuma, e rau sa lako vata ki na nodra vale ni lotu na kai Jutia, a rau sa vosa vakakina, a sa lewe vuqa kina na kai Jutia, kei na kai Krisi talega sa vakabauta.

2 Ia ko ira na kai Jutia e ra bese ni vakabauta sa vakauqeta na lomadra na iceni, me ra loma ca vei ira na veiwekani.

3 Ni rau a tiko vakadede kina ka vosa doudou e na vuku ni Turaga, o koya sa vakatakila ni sa dina na vosa ni nona loloma, ni sa solia me caka rawa e na ligadrau nai vakatakilakila mana, kei na ka e veivakidacalataki.

4 A ra sa qai tawase vakarua na lewe vuqa e na koro; eso sa totaki ira na kai Jutia, eso sa totaki rau nai apoaila.

5 Ni ra sa lako vakaivalu ko ira na iceni, kei ira talega na kai Jutia, kei na nodra turaga, me vakacacani rau ka viriki rau,

6 E rau sa vakananuma mada *kina*, ka qai dro tani ki Lisitra kei Tepe, a koro vaka-Laikeonia, kei na yasana sa vakavolivolita:

7 A rau sa vunautaka kina nai rogorogo vinaka.

8 ¶ A sa tiko mai Lisitra e dua na tamata, sa malumalumu sara na yavana a sa dauqasi ga, mai na kete i tinana, a sa sega sara ni lako rawa:

9 A sa rogoci Paula ko koya oqo ni sa vosa tiko, a sa vakaraici koya matua ko *Paula*, ia ni sa kunea, sa tu vua na vakabauta me vakabulai kina,

10 Sa qai vosa vakadomoi levu, Tu vakadodonu cake e na yavamu. A sa rika *na mate* ka lako voli.

11 Ni ra sa raica ko ira na tamata na ka sa kitaka ko Paula, e

ra sa laveta cake na domodra, ka kaya e na vosa ni kai Laikeonia, Oi rau na kalou e rau sa lia tamata mai, a rau sa lako sobu mai vei keda.

12 A ra sa vakatokai Panapasa, mei Jupita; kei Paula, mei Mekurio, ni sa gugumatua e na vosa.

13 *Sa qai lako mai* na bete nei Jupita, o koya sa tiko e na mata ni nodra koro, a sa kauta mai ki na matamata ni koro na karavau kei nai gala se ni kau, a sa vinakata me ra veivuke kaya ko ira na tamata me ra vakacabora nai madrali.

14 Ni rau sa rogoca koi rau nai aposila, ko Panapasa kei Paula, e rau sa dresulaka na nodraui sulu, ka cici sara vei ira na tamata, ka tabalaka na kaci,

15 Ka kaya, Oi kemudou na turaga, dou sa kitaka na ka oqori e na vuku ni cava? Eda sa tamata vata talega kei kemudou, ia keirau sa vunau vei kemudou mo dou saumaki tani mai na ka walega oqo vei koya na Kalou bula, o koya ka cakavi lomalagi, kei vuravura, kei na waitui, kei na ka kecega sa tu mai kina:

16 O koya ka vosota na lewe ni veivanua e na gauna eliu me ra lako ga e na nodra sala.

17 Ia ka sega ni vakalaiva me yali na nonai vakatakilakila, ni sa caka vinaka tiko ga ko koya, a sa solia mai vei keda na uca mai lomalagi, kei na yabaki e levu kina na vuata, a sa vakasinaita na lomada e na kakana kei na marau.

18 A sa vo e lailai me rau dredre ni tarovi ira na tamata e na vosa oqo, me ra kakua kina ni cabora vei rau nai madrali.

19 ¶ A sa lako mai kike eso na kai Jutia mai Anitioke kei Aikoniuma, a ra sa vakavuvuli *ca* vei ira na tamata, a ra sa qai viriki Paula e na vatu, a ra sa yarataka ki nai bili ni koro, ni ra sa nanuma sa mate sara.

20 Ia ni ra sa tu vakavolivolita ko ira na tisaipeli, sa tu cake ko koya, a sa lako ki na koro; e na sabogibogi e rau sa lako kei Panapasa ki Tepe.

21 Ni rau sa vunautaka nai rogorogo vinaka e na koro ko ya, ka vakalotui ira kina na lewe vuqa, e rau sa qai lesu tale ki Lisitra, kei Aikoniuma, kei Anitioke,

22 A rau sa vakataudeitaka na yalodra na tisaipeli, ni rau sa vakarota *vei ira* me ra tu dei e na vakabauta, ni da na curu ki na matanitu ni Kalou *ni da sa vosota* e levu na ka ca.

23 Ni rau sa lesia eso na tamata me nodra qase nai vavakoso lewe ni soro kecega, ni ra sa masu talega ka lolo, e rau sa vakalaivi ira vua na Turaga, o koya e ra vakabauta.

24 Ni rau sa lako ka sivi Pisitia, e rau sa yaco ki Pamifilia.

25 Ni rau sa vunautaka na vosa *ni Kalou*, mai Peka, e rau sa lako ki Atalaia:

26 A rau sa soko tani mai keka kivaka ki Anitioke, a koro e rau a vatonaki kina ki na loloma ni Kalou e na vuku ni cakacaka e rau sa qai vakaotia.

27 Ni rau sa yaco *kina*, ka vakasoqoni ira vata nai vavakoso lewe ni soro, a rau sa tukuna na ka kecega sa cakava vata vei rau na Kalou, kei na nona dolava na katuba ni vakabauta vei ira na iceni.

28 A rau sa tiko vakadede kina kei ira na tisaipeli.

A WASE XV.

Sa kaya na kai Jutia eso e dodonu me ra vakabauta na ka makawa e na lotu i Mosese ko ira na iceni sa qai vakabauta: a sa levu kina na veileti, 1—5. *Sa soqonivata nai aposila me ra vakananuma na ka oqo; sa vosa eliu ko Pita, a sa tarava ko Panapasa kei Paula, a sa muri ko Jemesa, a sa vakatakila ni sa vinakata na Kalou me ra vakabauti Jisu ko ira na iceni, a sa sega ni yaga me ra vakabauta nai vakatakarakara e na lotu nei Mosese; a ra sa vina-*

kata na nona vosa, a ra sa vola vakakina ki nai vavakoso lewe ni soro e na veikoro eso ; a rau sa kauta nai vola ko Paula kei Panapasa, 6—35. *E rau sa qai lako tani e Anitioke ki na veikoro eso, me vakavulici ira na lewe ni soro ; a rau sa veileti e na vuku i Marika*, 36—41.

ESO na tamata sa lako sobu mai Jutia, e ra sa vakavulici ira na veiwekani, ka kaya, Kevaka dou sa sega ni vakalotutabutaki me vaka na vunau i Mosese, dou sa sega ni vakabulai rawa.

2 Ia ni ra sa veileti vakalevu ka veiba kei rau ko Paula kei Panapasa, e ra sa lesi Paula kei Panapasa kei ira tale eso, me ratou lako cake ki Jeruselema vei ira nai aposila kei na qase e na vuku ni ka oqo.

3 Ia ni ra sa talai ira nai vavakoso lewe ni soro, e ra sa lako ka sivi Finaisi kei Sameria, a rau sa tukuna tiko ni ra sa saumaki ko ira na iceni : a rau sa vakamarautaki ira kina na veiwekani kecega.

4 Ni rau sa yaco ki Jeruselema, e ra sa mai vakacegui rau nai vavakoso lewe ni soro kei ira talega nai aposila kei na qase, a rau sa tukuna na ka kecega sa cakava vata vei rau na Kalou.

5 A sa tu cake eso na nodrai tokani na Farasi e ra sa vakabauta, ka kaya, Sa dodonu me vakalotutabutaki ira *na iceni sa lotu*, me vakaroti talega *vei ira* me ra vakabauta na vunau i Mosese.

6 ¶ A ra sa qai soqonivata mai ko ira nai aposila kei ira na qase, me ra vakananuma na ka oqo.

7 Ni sa oti e levu na veileti, sa tu cake ko Pita ka kaya vei ira, Oi kemudou na veiwekani, dou sa kila e na siga sa oti makawa yani, sa digitaki *au* vei keda na Kalou, me rogoca na vosa ni rogorogo vinaka ko ira na iceni mai na gusuqu, me ra vakabauta.

8 Ia na Kalou, o koya sa kila na yaloda, sa vakadinata vei ira ka soli vei ira na Yalo Tabu, me vaka ga vei keda :

9 A sa sega ni vinakati keda ka cati ira, a sa vakasavasavataka na yalodra e na vakabauta.

10 Dou sa qai vakatovolea vakaca vua na Kalou e na vuku ni cava, me vauca nai savenake e na domodra na tisaipeli, eda sa sega ni colata rawa se ko ira na noda qase ?

11 Ia koi keda, eda sa vakadinata eda na bula ga e na vuku ni loloma ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti, a sa vakatalega kina ko ira.

12 ¶ Sa qai tiko lo ko ira vakaaduaga ko ira na lewe vuqa, me ra rogoci Panapasa kei Paula ni rau sa tukuna nai vakatakilakila mana sa cakava vata vei rau na Kalou e na kedra maliwa na iceni.

13 ¶ Ni rau sa galu, sa vosa ko Jemesa, ka kaya, Oi kemudou na veiwekani, dou rogoci au mai :

14 Sa tukuna oti ko Saimoni ni sa laki raici ira eliu na iceni na Kalou, me kau mai vei ira na tamata e na vuku ni yacana.

15 Ia na ka oqo sa bale vata sara kei na vosa ni profita ; me vaka na ka sa volai,

16 Me oti mada na ka oqo kau na lesu tale mai, ka tara tale na vale i Tevita, o koya sa bale sobu ; au na tara tale na ka sa rusa, au na vakaduria tale mai :

17 Me vakasaqarai koya na Turaga ko ira na tamata sa vo, kei ira kecega na iceni, e ra sa vakatokai e na yacaqu, sa kaya *vakaoqo* na Turaga, o koya sa cakava kecega na ka oqo.

18 A sa kila kecega na Kalou na nona cakacaka mai nai vakatekivu kei vuravura.

19 O koya ga oqo kau sa lewa kina, me da kakua ni vakararawataki ira, e ra sa saumaki mai ki na Kalou mai vei ira na iceni :

20 Me da volavola ga vei ira, me ra biuta tani na duka ni matakau, kei na daudara, kei na ka sa kuna, kei na dra.

21 Ni ra sa tiko makawa eliu e na veikoro kecega ko ira sa vu-

nautaki Mosese, ni ra sa wilika e na vale ni lotu e na veisiga tabu.

22 Sa qai vinakata ko ira nai aposila kei ira na qase, kei ira kecega nai vavakoso lewe ni soro, me ra digitaki eso na tamata mai vei ira na nodrai tokani, ka talai *ira* vata kei Paula kei Panapasa ki Anitioke; oi rau ko Juta na yacana talega ko Pasapasa, kei Sailasa, a tamata e rau sa liu vei ira na veiwekani:

23 A ra sa volavola vakaoqo me ratou kauta; Oi keimami nai aposila kei na qase kei na veiwekani, keimami sa lomani kemudou na veiwekani sa tiko vei ira na iceni mai Anitioke kei Siria kei Silisia:

24 Ni keimami sa rogoca, ni sa vakakidroataki kemudou e na *nodra* vosa na tamata eso sa lako tani eke vei keimami, a ra sa saumaka tani na lomamudou, ni ra sa kaya e dodonu mo dou vakalotutabutaki, ka vakabauta na vunau: ia keimami sa sega ni vosa vei ira *me ra vakaoqo*:

25 A sa qai vinaka vei keimami, ni keimami sa soqonivataka lomavata, me digitaki eso na tamata, ka talai *ira* yani vei kemudou kei Panapasa kei Paula na tamata daulomani,

26 A tamata e rau sa solia walega na nodrau bula e na vuku ni vacana na noda Turaga ko Jisu Kraisiti.

27 O koya oqo keimami sa talai Juta kina kei Sailasa, me rau tukuna talega *vei kemudou* na ka oqo e na gusudrau.

28 Ni sa vinaka vua na Yalo Tabu, vei keimami talega, me keimami kakua ni virikoto vei kemudou nai colacola levu, oqori ga ni sa ka dodonu;

29 Mo dou biuta tani na magiti sa cabo ki na matakau, kei na dra, kei na ka sa kuna, kei na daudara: ia kevaka dou na maroroi kemudou vinaka mai na ka oqo, dou na caka vinaka. Sa loloma.

30 Ni ratou sa vakatalai, e ratou sa lako ki Anitioke; ni ratou sa vakasoqoni ira vata na lewe vuqa, e ratou sa solia mai vola.

31 Ni ratou sa wilika oti, e ra sa reki é na vuku ni vakacegu oqo.

32 Ia koi rau ko Juta kei Sailasa, ni rau sai vakavuvuli talega, e rau sa vakavulici ira na veiwekani e na vosa e vuqa, ka vakataudeitaki *ira*.

33 Ni ratou sa tiko *eke* e na *siga* eso, e ra sa qai vakatalai *iratou* na veiwekani e na vakacegu me ratou lako vei ira nai aposila.

34 A sa vinakata ko Sailasa me tiko ga eke.

35 A rau sa tiko talega mai Anitioke ko Paula kei Panapasa, a rau sa vakavuvuli ka vunautaka na vosa ni Turaga, kei ira talega na lewe vuqa.

36 ¶ A sa oti eso na veisiga, *sa* qai kaya ko Paula vei Panapasa, Daru lako tale me raici ira na veiwekani e na veikoro, daru a vunautaka kina na vosa ni Turaga, *me kila* se ra vakaevei.

37 A sa nanuma ko Panapasa me rau kauti Joni, a yacana talega ko Marika.

38 A sa sega ni vinakata ko Paula me rau kauta vata vei rau, ni sa lako tani vei rau eliu mai Pamifilia, ka sega ni lako vata kei rau ki na cakacaka *ni Kalou*.

39 A sa katakata kina na *nodrau* veileti, a rau sa dui lakolako kina vakai rau: sa kauti Marika ko Panapasa, a rau sa soko ki Saiprusa;

40 A sa digitaki Sailasa ko Paula, a sa lako yani, ni ra sa vatonaka ki na loloma ni Kalou ko ira na veiwekani.

41 A sa lako sara ko koya ka sivi Siria kei Silisia, a sa vakataudeitaki ira kina nai vavakoso lewe ni soro.

A WASE XVI.

Ni sa veilakoyaki ko Paula, sa yaco ki Filipai e dua na koro ni Masitonia,

a sa lotu kina ko Litia, ka papitaiso 4—15. *Sa dua na alewa mai Filipai sa dauprofisai vakailasu, a sa muri Paula, ka tukuni rau kei Sailasa. Sa qai vakasava tani ko Paula na yalo ni tevoro sa tiko vua, a ra sa cudru kina na nona turaga, a ra sa biuti rau kina ki na vale ni veivesu,* 16—24. *A rau sa meke ga e na loma ni bogi; a sa qai vuki na vanua, a sa yavala kina na vale ni veivesu, a sa tadola na katuba, ka kasere valega na kedrai vesu na tamata kecega sa vesuki; sa qai rere nai vakatawa, a sa via vakamatei koya, a sa tarova ko Paula, a sa qai veivutuni nai vakatawa, ka vakabauti Jisu, ka papitaiso, kei ira kecega na nona lewe ni vale,* 25—34. *Ni sa siga, e ra sa lako tani e na koro koi rau ko Paula kei Sailasa,* 35—40.

SA qai lako sara ko koya ki Tepe kei Lisitra: ka raica, e dua na tisaipeli sa tiko kina, ko Timoci na yacana, a luvena na alewa ni Jutia sa vakabauta; ia ka sa kai Krisi na tamana:

2 A sa rogorogo vinaka ko koya oqo vei ira na veiwekani mai Lisitra kei Aikoniuma.

3 Sa vinakati koya ko Paula me rau lako kaya; a sa kauta mada ka vakalotutabutaka, e na vukudra na kai Jutia e ra sa tiko e na yasana oqo: ni ra sa kila kecega ni sa kai Krisi na tamana.

4 Ia ni rau sa lako voli e na veikoro, e rau sa solia na vunau, e ra bosea nai aposila kei na qase sa tiko mai Jeruselema, me ra vakabauta.

5 A sa vakataudeitaki vakakina nai vavakoso lewe ni soro e na vakabauta, a ra sa tubu talega e na veisiga me ra lewe vuqa.

6 Ni rau sa lako ga ka kauta sara ki Frijia kecega kei na yasa i Keletia, a sa tarovi rau na Yalo Tabu me rau kakua ni vunautaka na vosa *ni Kalou* mai Esia,

7 Ni rau sa yaco mada ki Misia, e rau sa vakatovolea sara me lako vaka ki Picinia: a sa sega ni laivi rau na Yalo *Tabu*.

8 A rau sa sivi Misia, ka lako sobu vaka ki Troasa.

9 A sa rairai vei Paula na rai votu e na bogi; Sa tu e dua na kai Masitonia, sa masuta, ka kaya, Lako mai ki Masitonia, me vukei keimami.

10 Ia ni sa raica oti na rai votu, keitou sa vakatovolea sara me lako vaka ki Masitonia, ni keitou sa vakananuma e dina sara ni sa kacivi keitou na Turaga me vunautaka vei ira nai rogorogo vinaka.

11 Ia ni keitou sa vakarewa mai Troasa, keitou sa soko e na wai dodonu kivaka ki Semocresia, e na sabogibogi ki Niapoli;

12 Maikaa ki Filipai, a koro levu e na yasa i Masitonia ko ya, a koro vaka-Roma: keitou sa tiko e na koro ko ya e na veisiga eso.

13 E na siga tabu keitou sa lako ki nai bili ni koro e na bati ni uciwai, ki na yasana e daucaka kina na masu; keitou sa tiko sobu, ka vakavulici ira na alewa e ra sa soqonivata *kina*.

14 ¶ A sa dua na alewa ko Litia na yacana, sa dauvolitaka na malo damudamu, *a alewa* ni Caiataira, a sa masu ki na Kalou, a sa rogoci *keitou*: a sa dolava na yalona na Turaga, a sa vakabauta kina na ka sa tukuna ko Paula.

15 Ia ni sa papitaiso oti, kei ira talega na nona lewe ni vale, sa masuti *keitou*, ka kaya, Kevaka dou lewai au meu dina vua na Turaga, curu ki na noqu vale, ka tiko *kina*. A sa cikevi keitou sara.

16 ¶ A sa yaco, ni keitou sa lako me masu, keitou sa veitata kei na dua na vada sa tiko vua na yalo i Paiconi, a sa cakava na yau levu vei ira na nona turaga e na nona profisai lasu:

17 A sa muri Paula kei keitou, a sa qoqolou, ka kaya, O iratou oqo nai talatala ni Kalou Cecere Sara,

a ratou sa vakatakila vei keda na sala ni bula.

18 A sa bogi vuqa ka kitaka tiko ga na ka oqo. A sa qai rarawa na loma i Paula, a sa rai vuki, ka kaya vua na yalo *i Paiconi*, Au sa vakarota vei iko e na yaca i Jisu Kraisiti mo lako tani mai vua. A sa lako tani sara mai *vua* e na tiki ni siga ko ya.

19 ¶ Ia ni ra sa raica na nona turaga ni sa takali na ka e ra vakararavi kina me levu kina na nodra yau, e ra sa qai tauri Paula kei Sailasa, a ra sa yarataki *rau* ki na rara ni veivoli vei ira na turaga;

20 A ra sa kauti rau ki na mataveilewai, ka kaya, Oi rau na tamata oqo, e rau kai Jutia, a rau sa vakidroataka na noda koro,

21 Ni rau sa vakavuvuli e nai valavala sa sega sara ni dodonu vei keda me da vakabauta, se vakamuria, ni da sa kai Roma.

22 E ra sa qai tu cake vakaivalu vata vei rau na lewe vuqa: a sa luvata sara na nodraui sulu ko ira na mataveilewai, a ra kaya me ra yaviti rau.

23 Ni ra sa yaviti rau vakalevu, e ra sa biuti *rau* ki na vale ni veivesu, a ra sa vakarota vua nai vakatawa me vesuki rau matua.

24 Ia ni sa vakaroti vakaoqo *nai vakatawa*, sa biliraki rau ki na tiki ni vale ni veivesu eloma, a sa vauca matua sara na yavadrau e na wa kau.

25 ¶ Ni sa lomaloma ni bogi na vanua, sa masu ko Paula kei Sailasa, a rau sa meketaka vua na Kalou na vakavinavinaka; a ra sa rogoci rau ko ira na tamata sa vesu tu.

26 A sa tavuki vakasauri vakalevu na vanua, a sa yavala kina na yavu ni vale ni veivesu: a sa tadola kecega nai sogo ni katuba, a sa sereki yadua na kedrai vesu na tamata.

27 A sa yadra e na nona moce nai vakatawa ni vale ni veivesu, a sa raica ni sa tadola tu nai sogo ni katuba ni vale ni veivesu, a sa ucuna na nonai seleiwau, ni sa nakita me vakamatei koya, ni sa nanuma e ra sa dro na tamata e ra vesu tu.

28 A sa kaci vakadomoi levu yani ko Paula, ka kaya, Kakua ni kitaka vei iko e dua na ka ca: ni keitou sa tiko kecega eke.

29 Sa qai kaciva kina na cina, a sa rika kiloma, a sa lako mai ka sautaninini, a sa bale sobu ki na mata i Paula kei Sailasa;

30 A sa kauti rau kituba, ka kaya, Oi kemudrau na turaga, a cava meu kitaka meu bula kina?

31 A rau sa kaya *vua*, Vakabauta na Turaga ko Jisu Kraisiti, o na bula kina, kei ira talega na nomu lewe ni vale.

32 A rau sa tukuna vua na vosa ni Turaga, vei ira kece talega sa tiko e nona vale.

33 A sa kauti rau ko koya e na tiki ni bogi ko ya, a sa quaraka na we ni kuita, a sa papitaisotaki sara, o koya kei ira kecega na kai nona.

34 Ni sa kauti rau ki vale, sa viritu na kakana e na matadrau, a sa reki, ni sa vakabauta na Kalou, kei ira kecega na nona lewe ni vale.

35 Ni sa siga mai, e ra sa tala nai talatala ko ira na mataveilewai, ka kaya, Vakalaivi rau na tamata oqo me rau lako.

36 A sa tukuna na vosa oqo vei Paula nai vakatawa ni vale ni veivesu, Sa talaki mai na turaga ni mataveilewai me vakalaivi kemudrau mo drau lako: drau lako ga kina, ka lako e na vakacegu.

37 A sa kaya vei ira ko Paula, E ra sa yaviti keirau votu ka ra sa sega ni lewai keirau mada eliu, ia koi keirau na kai Roma, a ra sa biuti *keirau* ga ki na vale ni veivesu; a ra sa qai *via* biuti keirau vuni tani ne? me kakua sara *ni vakaoqo*; me ra lako ga mai me ra kauti keirau yani kituba.

38 A ra sa tukuna nai talatala na vosa oqo vei ira na mataveilewai;

a ra sa rere kina, ní ra rogoca e rau sa kai Roma.

39 A ra sa lako mai ka masuti rau, a ra sa kauti *rau* kituba, a ra masuti *rau* me rau lako tani yani e na koro.

40 A rau sa lako tani kina e na vale ni veivesu, ka curu ki *na vale i* Litia: ni rau sa raici ira na veiwekani, ka vakacegui ira, e rau sa lako.

A WASE XVII.

Sa laki vunau mai Cesalonaika ko Paula, a sa vakabauta eso, ka vakacacani ira eso, 1—9. *E ra sa qai vakatalai koya kei Sailasa ki Peria, a ra sa vakabauta kina na kai Peria e lewe vuqa,* 10—15. *Sa qai lako ki Acenia ko Paula ka vunau kina, a sa vakabauta eso,* 16—34.

ARA sa lako ka sivi Amifipoli kei Apolonia, a ra sa yaco ki Cesalonaika, a sa tu kina e dua na vale ni lotu ni kai Jutia:

2 A sa curu kina vei ira ko Paula, me vaka na nonai valavala, a sa tolu na siga tabu sa vakavulici ira kina mai nai Vola *Tabu,*

3 Ni sa vakatakila ka vakadinadina, ni sa kilikili kei koya na Mesaia me vosota *na mate* ka tu cake tale mai na mate; a *sa kaya,* O koya ga oqo na Mesaia, o Jisu, o koya kau sa vunautaka vei kemudou.

4 Eso vei ira sa vakabauta, a ra sa laki tiko vata kei Paula kei Sailasa me ra nodraui tokani; a sa lewe vuqa na kai Krisi e ra lotu vakai-Jutia eliu, a ra sa sega ni lewe lailai ko ira na marama.

5 ¶ Sa qai dauvuvu ko ira na kai Jutia, sa tawa vakabauta, a ra sa kauta eso vei ira na kaisi cidroi, a ra sa vakasoqoni ira vata na lewe vuqa, a ra sa vakidroataka na koro *kecega*; a ra sa cici vakaivalu ki na vale i Jesoni, a ra sa vakatovolea me kauti ira vei ira na lewe ni koro.

6 Ni ra sa sega ni kunei ira, e ra sa yarataki Jesoni kei ira na veiwekani eso vei ira na turaga ni koro, ka kaya, O ira oqo e ra sa vukici vuravura me ca, e ra sa lako talega mai kike;

7 A sa kauti ira ki nona vale ko Jesoni; a ra sa talaidredre ko ira kecega oqo ki na vunau i Sisa; a ra sa kaya tiko ga, ni sa dua tale na turaga levu, o Jisu.

8 A ra sa vakidroataki ira na lewe ni koro kei na kena turaga, ni ra sa rogoca na ka oqori.

9 Ni ra sa veivakadonui kei Jesoni kei ira tale eso, e ra sa vakalaivi ira me ra lako.

10 ¶ Ia ko ira na veiwekani e ra sa kusarawa me ra vakatalai Paula kei Sailasa ki Peria e na bogi; a rau sa yaco kina ka rau sa lako ki na nodra vale ni lotu na kai Jutia.

11 A ra sa uasivi vei ira na kai Cesalonaika ko ira oqo ni ra sa yalo vakaturaga, ni ra sa vakarogoca na vosa e na loma e vinakata sara, ni ra sa dauvakananuma nai Vola *Tabu,* e na veisiga, *me ra kila* se vakakina na ka oqori se segai.

12 O koya ga oqo e ra sa lewe vuqa kina e ra sa vakabauta; kei ira talega na marama ni Krisi, kei ira na tagane, e ra sa sega ni lewe lailai.

13 Ni ra sa kila ko ira na kai Jutia mai Cesalonaika ni sa vunautaka na vosa ni Kalou ko Paula mai Peria, e ra sa lako talega kina, a ra sa vakayavalati ira na lewe vuqa.

14 A ra sa kusarawa kina na veiwekani me ra vakatalai Paula yani me lako vaka ki na waitui: a rau sa tiko laivi ga eke ko Sailasa kei Timoci.

15 O ira sa kauti Paula e ra sa kauta sara ki Acenia: ia ni sa kau *mai vua* na vosa sa vola vei Sailasa kei Timoci me rau lako kusarawa vua, e ra sa qai lako.

16 ¶ Ni sa waraki rau mai Acenia ko Paula, sa katakata vakalevu na lomana, ni sa raica sa sinai na koro e na matakau.

17 O koya ga oqo sa veileti kina kei ira na kai Jutia e na *nodra*

vale ni lotu, kei ira talega e ra sa lotu vakai ira, kei ira talega e ra sa sota *kaya* e na rara ni veivoli e na veisiga.

18 A ra sa qai veileti kaya, eso na nodra vuku nai tokani ni Epikuriani, kei na Sitoeke. A ra sa kaya eso, A cava mada ena kaya na kaisi dauvosa oqo? *sa kaya* eso, O koya *oqo* sa vaka e dua sa vakatakila mai eso na kalou vou: ni sa vunautaki Jisu vei ira, kei na tu cake tale mai na mate:

19 A ra sa qai kauta, ka tubera ki na ulunivanua nei Mara, ka kaya, Ena dredre beka me keimami kila, se cava nai vakavuvuli vou ko sa mai tukuna?

20 Ni ko sa kauta mai eso na ka e veivakidacalataki ki na daligaimami: keimami via kila kina, se cava nai balebale ni ka oqo.

21 (Ni sa sega tale na ka tani e ra kitaka ko ira kecega na kai Acenia, kei ira *kecega* na vulagi e ra sa tiko kina, a ya ga me ra veitukutukunitaka, se rogoca ga, na ka vou.)

22 ¶ Sa qai tu cake ko Paula e na loma ni ulunivanua nei Mara, ka kaya, Oi kemudou na kai Acenia, au sa qai kila dou sa dausoro vakalevu.

23 Niu sa lako yani, ka raica na ka dou sa soro kina, au sa kunea e dua nai tutunimadrali sa volai kina *vakaoqo*, VUA NA KALOU E TAWA KILAI. Ia ko koya dou sa sorovaka tawa kila, au sa qai tukuna vei kemudou.

24 A Kalou ka cakavi vuravura kei na ka kecega sa tu kina, sa Turaga ga ko koya mai lomalagi kei vuravura, a sa sega ni tiko e na vale ni soro sa caka e na ligada;

25 A sa sega talega ni qaravi e na liga ni tamata, me vaka e bau yaga vua e dua na ka, ni sa solia ga ko koya vei *keda* kecega na bula, kei na cegu, kei na ka kecega;

26 A sa cakava me dra vata na lewe ni veivanua kecega me ra tiko e na dela i vuravura, a sa lesia na *nodra* gauna ka digitaki eliu, kei na yalayala ni nodra veiyasana;

27 Me ra vakasaqara na Turaga, de ra vakayayamo beka vua, ka kunea, ia ka sa sega ni yawa ko koya vei keda yadua;

28 Ni da sa bula vei koya, ka yavala, ka rawata *mai vua* na noda bula; me vakatalega e ra kaya na nomudou daunivucu eso, *ni ra sa kaya*, Eda sa nona kawa talega.

29 E na vuku ni ka oqo, *ni* da sa kawa ni Kalou, e sega ni dodonu me da nanuma e tautauvata na Kalou kei na koula, se na siliva, se na vatu, sa ceuta na matai se na tamata vuku.

30 Ia na gauna lialia ko ya sa vosota ga na Kalou; e na gauna edaidai sa kaya ko koya vei ira na tamata kecega e na veivanua kecega me ra veivutuni.

31 Ni sa lokuca ko koya na siga, ena lewai vuravura kina e na lewa vakadodonu, *ena lewai ira* na tamata sa lesia ko koya, a sa vakadinadina kina vei ira na tamata kecega, ni sa vakaturi koya cake tale mai na mate.

32 ¶ Ni ra sa rogoca *nai tukutuku ni* na tu cake tale mai na mate, sa vakalialiai *koya* eso; eso sa kaya, Keitou na rogoci iko tale e na ka oqori.

33 Sa qai lako tani yani e na kedra maliwa ko Paula.

34 A sa kabiraki vua eso na tamata, a ra sa vakabauta; e dua vei ira ko Taianaisiusa a nodra qase na mataveilewai mai na ulunivanua nei Mara, kei na alewa sa vakatokai ko Tamara, *kei* ira tale eso vei rau.

A WASE XVIII.

Sa lako ki Korinica ko Paula, a sa vunau kina, ka daucakacaka talega e na ka vakavuravura, 1—6. *Sa vakacegui koya e dua na agilose,* 7—11. *E ra sa tauri koya na kai Jutia, ka kauta vei Kalio me turisautaka, a sa wele ga ko Kalio,* 12—17. *Sa qai veilakoyaki ki na*

veikoro eso ko Paula, ka vakataudeitaki ira na veiwekani, 18—23. *Sa dua na tamata sa vakatokai ko Apolosa sa dauvunau*, 24—28.

NI sa oti na ka oqo, sa lako tani e Acenia ko Paula, ka yaco ki Korinica;

2 A sa kunea *kina* e dua na kai Jutia sa vakatokai ko Akuila, sa sucu mai Ponito, a sa qai lako walega mai Itali, kei na watina ko Prisila; (ni sa kaya ko Kalotia me lako tani e Roma na kai Jutia kecega;) a sa lako vei rau ko *Paula*.

3 Ni ratou sa matai vata, sa tiko vata kei rau ko koya, ka cakacaka: ni ratou sa matai ni vale malo.

4 A sa vunau e na vale ni lotu e na veisiga tabu kecega, a sa vakamasuti ira na kai Jutia kei ira na kai Krisi *me ra lotu*.

5 Ni sa yaco *kina* mai Masitonia ko Sailasa kei Timoci, sa rarawa na loma i Paula, a sa dautukuna vei ira na kai Jutia ni sa Mesaia ga ko Jisu.

6 Ni ra sa qai vakatitiqataka, ka vosa vakacacataka, sa kuretaka na nonai sulu ko koya, ka kaya vei ira, *Me tu ga* e na ulumudou na nomudou dra; au sa savasava *mai kina*: mai na siga oqo kau na lako vei ira na iceni.

7 ¶ A sa lako tani eke, ka curu ki na vale ni tamata, a yacana ko Jusito, a tamata sa rerevaka na Kalou, a sa voleka ki na vale ni lotu na nona vale.

8 A sa vakabauta na Turaga ko Krisipo na turaga ni vale ni lotu, kei ira kecega na nona lewe ni vale; a sa sa lewe vuqa na kai Korinica ni ra sa rogoca, sa vakabauta kina, a ra sa papitaiso.

9 Sa qai vosa na Turaga vei Paula e na bogi e na rai votu, *ka kaya*, Kakua ni rere, mo vosa ga, kakua ni ko galu.

10 E na vuku niu sa tiko vata kei iko, ena sega e dua me kitaki iko me vakacacani iko rawa: ni sa levu na noqu tamata e na koro oqo.

11 A sa tiko ga *eke* e dua na yabaki ka mani ono na vula, ka vakavulici ira e na vosa ni Kalou.

12 ¶ Ni sa turaga mai Akaia ko Kalio, sa lomavata na kai Jutia me ra tauri Paula vakaivalu, a ra sa kauta ki na mata ni tikotiko ni mataveilewai,

13 A ra sa kaya, O koya oqo sa vakavulici ira na tamata me ra masu vakatani vua na Kalou, ka sega ni vaka na vunau *i Mosese*.

14 Ni sa voleka ni dalaga na gusu i Paula, sa kaya vei ira na kai Jutia ko Kalio, Oi kemudou na kai Jutia, kevaka sai valavala ca ko koya *oqo*, se cidroi ca, e dodonu meu vosoti kemudou:

15 Ia kevaka e dauveiletitaki nai vakavuvuli kei na yaca *ni tamata* kei na nomudou vunau, dou lewa ga *kina*; ni kau sa sega ni via lewa na ka vakaoqo.

16 A sa vakasavi ira tani e na mata ni tikotiko ni mataveilewai.

17 A ra sa qai taura na turaga ni vale ni lotu ko Sosiceni *na yacana*, o ira kecega na kai Krisi, a ra sa yavita e na mata ni tikotiko ni mataveilewai. A sa wele ga ko Kalio e na ka kecega oqori.

18 ¶ A sa oti oqori ka tiko ga ko Paula ka dede, a sa qai tatau vei ira na veiwekani, ka soko ki Siria, o iratou vata kaya ko Prisila kei Akuila; a sa tasia mada na uluna mai Senikria: ni sa ulu tabu.

19 A sa yaco ki Efiso, ka laivi rau kina: a sa curu ko koya ki na vale ni lotu, ka vakavulici ira na kai Jutia.

20 Ni ra sa masuta me tiko dede vei ira, sa sega ni vinakata;

21 A sa tatau ga vei ira, ka kaya, E dodonu sara meu cakava na solevu oqo sa voleka ni yaco e Jeruselema: ia kau na lesu tale mai vei kemudou, kevaka e vinakata na Kalou. A sa soko tani yani e Efiso.

22 Ni sa sobu ki vanua mai Seseria, ka lako kicake, sa veikidavaki kei ira nai vavakoso lewe ni

soro, a sa qai lako sobu ki Anitioke.

23 A sa tiko dede vakalailai *kina*, a sa qai lako tani, a sa veilakoyaki vakadodonu e na yasa i Keletia kecega kei Frijia, a sa vakataudeitaki ira na tisaipeli.

24 ¶ A sa dua na kai Jutia na yacana ko Apolosa, sa sucu mai Alekesadria, sa kila deivaka na vosa, a sa rawata sara *me tukuna* nai Vola *Tabu*, a sa lako mai ki Efiso.

25 Sa vakatavulici na tamata oqo e na sala ni Turaga; ni sa kataka-ta na yalona, sa tukuna ka vunautaka mamakutu na ka ni Turaga, a sa kila ga na papitaiso i Joni.

26 A sa vakatekivu me vosa doudou e na vale ni lotu: ni rau sa rogoca ko Akuila kei Prisila, e rau sa kauta vei rau, a rau sa tukuna vakadodonu vua na sala ni Kalou.

27 Ni sa via lako tani kivaka ki Akaia, e ra sa vola ko ira na veiwekani, a ra masuti ira na tisaipeli me ra kauta vei ira: ni sa yaco kina ko koya, sa vukei ira vakalevu e ra sa vakabauta e na vuku ni loloma *ni Kalou*:

28 Ni sa vakadinadina vakaukaua sara vei ira na kai Jutia, *ka kitaka* votu ga, ni sa vakatakila mai nai Vola *Tabu* ni sa Mesaia ga ko Jisu.

A WASE XIX.

Sa soli na Yalo Tabu vei ira eso sa lotu mai Efiso, ni sa tabaki ira e na ligana ko Paula, 1—7. *Sa tiko mai Efiso ko Paula, ka dauvunau, ka levu sara na nona cakamana,* 8—12. *Eso nà kai Jutia, a tamata vakatevoro, e ra vakatovolea me ra vakasava tani na tevoro mai na yagodra na tamata e na yaca i Jisu, a ra sa dredreta, a sa tubu kina na lotu. A ra sa visa na nodrai vola vakatevoro ko ira na tamata lotu mai Efiso,* 13—20. *Sa qai vakacacani ira na tamata lotu ko ira eso,* 21—41.

ASA yaco ni sa tiko mai Korinica ko Apolosa, sa lako ko Paula ki na yasana vaka kicake, ka yaco ki Efiso: a sa kunea *kina* eso na tisaipeli,

2 A sa kaya vei iratou, Sa yaco vei kemudou na Yalo Tabu ni dou sa qai vakabauta, se segai? E ratou sa kaya vua, Keitou sa sega mada ni rogoca na Yalo Tabu se *soli rawa* se segai.

3 A sa kaya vei iratou ko koya, Dou sa papitaisotaki beka e na cava? A ratou sa kaya, E na papitaiso i Joni.

4 Sa qai kaya ko Paula, E dina ya ka dauveipapitaisotaki ko Joni e na papitaiso ni veivutuni, ka kaya vei ira na tamata, me ra vakabauti koya ena muri koya mai, o koya oqo, ko Kraisiti Jisu.

5 Ni ratou sa rogoca, e ratou sa papitaisotaki e na yaca ni Turaga ko Jisu.

6 Ni sa tabaki ira ko Paula e na ligana, sa yaco mai vei ira na Yalo Tabu; a ra sa vosataka na vosa ni vanua tani, ka dauvakatavuvuli.

7 O iratou kecega oqo na tagane e ratou sa tinikarua.

8 A sa lako ko *Paula* ki na vale ni lotu, a sa vosa doudou tiko ga ka oti na vula e tolu, a sa vakavuvuli ka dauveivakamasuti e na ka ni matanitu ni Kalou.

9 Ia ni sa vakalomaqataki na lomadra eso, ka sega ni vakabauta, a ra sa vosa vakacacataka na sala ko ya e na matadra na lewe vuqa, sa lako tani kina vei ira ko koya, ka tawasei ira na tisaipeli, a sa dauvakatavuvuli tiko e na veisiga e na vale ni wili vola nei Tairano.

10 A sa kitaka vakakina ka oti e rua na yabaki; ia ni sa vakaoqo, e ra sa rogoca na vosa ni Turaga ko Jisu ko ira kecega sa tiko mai Esia, o ira na kai Jutia, kei ira talega na kai Krisi.

11 A sa kitaka na Kalou na cakamana vakidacalataka e na liga i Paula:

12 A ra sa kauta tani kina mai na yagona nai tavoi kei nai sulu, a sa takali kina na mate sa tauvi

ira, a sa lako tani vei ira na yalo ca.

13 ¶ Eso na kai Jutia e ra sa dauveilakoyaki, e daukitaka na ka vakailasu me ra sa vakasava na tevoro, e ratou sa qai cavuta na yaca ni Turaga ko Jisu vei ira sa curumi ira na yalo ca, ka kaya, Keitou sa vakatalai kemudou tani e na vuku i Jisu ko koya sa vunautaka ko Paula.

14 A ra sa lewe vitu na goneatagane na luve i Siva a kai Jutia, ka bete levu, e ra kitaka na ka oqo.

15 Sa qai vosa na yalo ca ka kaya, O Jisu kau kila, o Paula talega kau kila; ia ko cei koi kemudou?

16 A sa rika vei ira na tamata sa tiko vua na yalo ca, a sa rawati ira, ka kaukaua vei ira, a ra sa dro tani e na vale ko ya, a ra sa luvawale ka vuetaki.

17 A ra sa kila na ka oqo ko ira kecega, na kai Jutia kei na kai Krisi talega, e ra sa tiko mai Efiso; a sa lutu kecega vei ira na rere, a sa vakabekabei na yaca ni Turaga ko Jisu.

18 A sa lewe vuqa vei ira sa vakabauta e ra sa lako mai, ka vakatusa, ka vakatakila na nodrai valavala.

19 A sa lewe vuqa talega vei ira e ra daukitaka eliu nai valavala vakatevoro e ra sa soqonavata na nodrai vola, ka visa e na matadra na tamata kecega: a ra sa wilika vata na kedrai voli, a ra sa kunea ni sa limasagavulu na udolu nai lavo.

20 Sa tubu vakaukaua kina vakaoqo na vosa ni Turaga ka gumatua.

21 ¶ A sa oti na ka oqori, sa nakita ko Paula e lomana, me lako mada ki Masitonia me otia kecega kei Akaia talega, me qai lako cake ki Jeruselema, a sa kaya, Meu yaco mada kikea, e dodonu meu qai raici Roma talega.

22 A sa qai talai rau ki Masitonia na lewe rua na nonai tokani, ko Timoci kei Irasito; a sa tiko vakadede vakalailai ko koya mai Esia.

23 E na gauna ko ya sa tubu vakalevu na yavala e na vuku ni sala ko ya.

24 Ni sa dua na tamata na yacana ko Timetrio, a matai ni siliva, sa daucakava nai vakatakarakara ni bure kalou nei Taiena, a sa daukauta vakalevu mai kina na nodra yau na matai;

25 Ni sa kacivi ira vata kei na tamata daucakacaka e ra matai vata *kaya*, sa kaya ko koya, Oi kemudou na turaga, dou sa kila eda sa rawata ga na noda yau e na vuku ni cakacaka oqo.

26 Ia dou sa qai raica ka rogoca, sa sega mai Efiso duaduaga, a sa vo lailai me otia Esia kecega ko Paula oqo, ni sa dauvakamasuti ira na lewe vuqa ka saumaki ira tani, ka kaya, e ra sa sega ni kalou sa caka e na liga *ni tamata*:

27 Sa voleka ni ca kina na noda cakacaka oqo; ka sega ni koya duaduaga oqo, sa voleka talega me ra vosa vakacacataka na bure i Taiena na kalou levu, ka vakaotia na ka e kalou levu kina, o koya sa soro vua ko Esia kecega kei vuravura.

28 Ni ra sa rogoca *oqo*, e ra sa sinai e na cudru, a ra sa qoqolou, ka kaya, Sa levu ga ko Taiena na kalou ni kai Efiso.

29 A sa sinai na koro kece e na kidroa: a ra sa tauri Keo vakaivalu kei Arisatako e rau sa kai Masitonia, a lewe ni sala nei Paula, a sa curu vakaukaua vata sara ki na bure levu.

30 Ni sa via curu talega ko Paula vei ira na tamata, e ra sa sega ni vakalaiva na tisaipeli.

31 O ira eso e ra sa turaga mai Esia, e ra sa wekana, a ra sa talaki vua, a ra sa masuta me kakua ni doudou me curu ki na bure levu.

32 A sa qolouvaka e dua na ka ko ira eso, eso tale na ka tani: ni ra sa kidroa nai vavakoso lewe

vuqa; a sa lewe levu vei ira e ra sega ni kila se cava e ra sa soqonivata kina.

33 Eso vei ira na lewe vuqa e ra sa vakaturi Alekasada cake, ni sa lesi koya na kai Jutia *me tukutuku*. A sa vakatabataba ko Alekasada e na ligana, a sa via tukuni koya talega vei ira na tamata.

34 Ia ni ra sa kila e kai Jutia, e ra sa sosoraki vata e na domodra e na rua ga na tiki ni siga ka qoqolou, *ka kaya*, Sa levu ga ko Taiena *na kalou* ni kai Efiso.

35 Ni sa vakacegui ira na lewe vuqa na matanivanua sa daumaroroya nai vola ni nodra koro, sa kaya, Oi kemudou na kai Efiso, o cei na tamata e sega ni kila ni sa dausoro na lewe ni koro ko Efiso vua na kalou levu ko Taiena, kei na *nona* matakau sa lutu sobu mai vei Jupita?

36 Ni *da sa kila* e sega ni vakatitiqataki rawa na ka oqo, e dodonu mo dou wele ga, mo dou kakua ni kitaka vakailoa e dua na ka.

37 Ni dou a kauta mai na tamata oqo kikeka, e ra sa sega ni butako mai na vale ni soro, se ra vosa vakacacataka na nomudou kalou.

38 Ia kevaka e kila ko Timetrio, kei ira na matai e ra sa tiko vata kaya, e dua na ka e ca kina na tamata e dua, sa dola tu na vale ni mataveilewai: a sa tiko *kina* na turaga ni mataveilewai: e vinaka mo ra laki veilewai vakai ira.

39 Ia kevaka e dua tale na ka tani dou sa *via* taroga, e vinaka me lewai kina e nai vavakoso e sega ni tabu.

40 Eda na ca beka ni da tarogi e na vuku ni kidroa sa tubu e na siga oqo, ni sa sega ni dua na ka e vuna me da tukuna e *noda* soqonivata oqo.

41 Ni sa oti na nona vosa vaka ko ya, sa qai vakatalai ira nai vavakoso e ra lewe vuqa.

A WASE XX.

Sa lako ki Masitonia ko Paula, a sa kitaka na cakacaka ni Kalou. Sa moce ko Yutiko ni sa rogoca na vunau, a sa lutu mai na taba loma ni vale ecake, a sa ciba, a sa vakabulai koya tale ko Paula, 1—12. *Sa qai lako ki na veikoro eso ko Paula, a sa yaco ki Mailito, a sa tala eso ki Efiso, me lakovi ira na qase ni lotu; a ra sa lako mai; a sa vakavulici ira ko Paula: ni sa oti sa qai tatau vei ira, e ra sa tagi vakalevu ni sa kaya ena sega ni raici ira tale,* 13—38.

NI sa oti na kidroa, sa kacivi ira na tisaipeli ko Paula, a sa tatau *vei ira*, ka lako tani yani me lako vaka ki Masitonia.

2 Ni sa lako voli ko koya e na yasana ko ya, sa vakavulici ira vakalevu, a sa qai lako *tale* vaka ki Krisi,

3 A sa tiko mada *kina* ka oti e tolu na vula. Ia ni ra sa buki kena vere ko ira na kai Jutia, ni sa voleka ni soko vaka ki Siria, sa nanuma me lesu tale kivaka ki Masitonia.

4 A ratou sa lako vata kaya ki Esia ko Sopeta mai Peria; kei Arisatako kei Sekuda na kai Cesalonaika; kei Kea mai Tepe, kei Timoci; kei Tikiko kei Trofimo, mai Esia.

5 O iratou oqo e ratou sa lako eliu ka waraki keitou mai Troasa.

6 Ni sa oti mada na gauna ni madrai tawa leveni, keitou sa qai soko tani e Filipai, a sa bogi lima mada keitou sa qai yaco ki Troasa; keitou sa tiko mada kina ka bogi vitu.

7 ¶ E nai matai ni siga ni wiki, ni sa soqonivata na tisaipeli me ra kana madrai, sa vunau vei ira ko Paula, ni sa melo me lako e na mataka; a sa kitaka tiko na nona vunau ka lomaloma ni bogi na vanua.

8 A sa vuqa na cina e nai taba loma ni vale ecake, e ra sa soqonivata kina.

9 A sa dua na cauravou na yacana ko Yutiko, sa tiko e na katuba lailai *e nai taba loma ni vale ecake,* a sa moce lutu sara; ia ni sa vunau vakadede ko Paula, sa biti koya na moce, a sa lutu sobu kina mai nai ka tolu ni taba loma ni vale, ia ni sa laveti cake sa mate.

10 A sa lako sobu ko Paula, a sa bale sobu vua, ka cuquma, ka kaya, Dou kakua ni vakidroataki kemudou; ni sa tiko elomana na yalona.

11 Ia ni sa lako cake tale ko *Paula,* ka dovia na madrai, ka kania, a ra sa veivosaki vakadede, ka kida na mataka, sa qai lako tani ko koya.

12 A ra sa kauta mai na cauravou ni sa bula, a ra sa vakacegui vakalevu *kina.*

13 ¶ Keitou sa liu yani ka vodoka e dua na waqa, ka soko vaka ki Eso, keitou sa nanuma me vakavodoki Paula kina, ni sa vinakata ko koya me vakaoqo, ni sa via taubale.

14 Ni keitou sa sota kaya mai Eso, keitou sa vakavodoka kina ka yaco sara ki Maitileni.

15 Keitou sa soko tani yani eke, ka yaco me donui Kaio e na siga emuri; e na siga tale sa muri keitou sa yaco ki Semo, ka tiko mada mai Trokilio; e na siga tale emuri keitou sa yaco sara ki Mailito.

16 Ni sa lewa ko Paula me soko tani me sivi Efiso, ni sa sega ni via tiko vakadede mai Esia: ni sa vakariri, kevaka e rawa vua, me tiko mada mai Jeruselema ka qai yaco *na solevu* ni Penitiko.

17 ¶ A sa tala *eso* e Mailito kivaka ki Efiso, me lakovi ira na nodra qase nai vavakoso lewe ni soro.

18 Ni ra sa yaco vua, sa kaya vei ira ko koya, Dou sa kila na noqui valavala e na veisiga kecega ni kau a tiko kei kemudou, mai na matai ni siga kau a lako mai kina ki Esia;

19 Niu a qarava na Turaga e na yalo e malumaluma sara, ia na wai ni mataqu na ka levu, kei na dauvere, sa yaco vei au ni ra sa buki qau vere na kai Jutia:

20 Au sa sega ni maninitaka e dua na ka sa yaga *vei kemudou,* au a vakatakila vei kemudou, ka vakavulici kemudou, ni dou sa soqonivata votu, kei na nomudou veivale talega,

21 Au a vunautaka kivei ira na kai Jutia, kei ira talega na kai Krisi, na veivutuni vua na Kalou, kei na vakabauta na noda Turaga ko Jisu Kraisiti.

22 Ka raica, au sa qai lako vaka ki Jeruselema ka sa vesu na yaloqu, niu sa sega ni kila se cava ena yaco kina vei au;

23 Oqo ga *kau kila,* ni sa vakatakila na Yalo Tabu e na veikoro kecega, ka kaya, sa waraki au nai vesu kei na rarawa.

24 A sa sega ni vakayavalati au e dua na ka *vakaoqori,* au sa sega talega ni nanuma e ka talei vei au na noqu bula, a ya ga meu vakaotia na noqui tavi kei na cakacaka vakaitalatala e na marau, o koya ka solia mai vei au na Turaga ko Jisu, me vakatakila nai rogorogo vinaka ni loloma ni Kalou.

25 Ka raica, au sa kila, oi kemudou kecega, au a lako voli kina ka vunautaka kina na matanitu ni Kalou, dou na sega ni raica tale na mataqu.

26 O koya ga oqo kau kaya kina mo dou vakadinadina vei au e na siga oqo, niu sa savasava mai na kedra dra na tamata kecega:

27 Niu sa sega ni maninitaka me kakua ni tukuna vei kemudou na vunau kecega ni Kalou.

28 O koya ga oqo mo dou qarauni kemudou kina, kei ira na qele ni sipi kecega, sa lesi kemudou kina na Yalo Tabu mo dou nodrai vakatawa, mo dou vakania nai vavakoso lewe ni soro ni Kalou; o ira sa volia ko koya e na nona dra dina.

29 Niu sa kila ga oqo, niu sa lako

tani mada ena qai curu mai vei kemudou na wolifa ca sara; e ra na sega ni lomani ira na qele ni sipi.

30 Ena tubu cake talega na tamata vei kemudou, ena vosataka na ka e veivakacalai, a ra na mari ira kina na tisaipeli me ra muri ira.

31 O koya talega oqo mo dou vakatawa kina, ka nanuma, ni sa tolu na yabaki kau a tawa mudu ni vunauci kemudou kecega e na siga kei na bogi ka vakawai tiko na mataqu.

32 Oi kemudou na veiwekani, au sa qai vakalaivi kemudou vua na Kalou, kei na vosa ni nona loloma, o koya sa vakatataki kemudou rawa mo dou tubu cake kina, me solia talega vei kemudou mo doui votavota vata kei ira sa vakasavasavataki.

33 Au a sega ni kocova na siliva, se na koula, se nai sulu ni tamata e dua.

34 Dou sa kila talega, ni sa daucakacaka na ligaqu oqo me so na ka e yaga vei au, vei ira talega e ra sa tiko vei au.

35 Au a vakatakila vei kemudou na ka kecega, ni sa kili kei kemudou mo dou daucakacaka vakaoqo mo dou vukei ira sa malumalumu, mo dou nanuma talega na vosa ni Turaga ko Jisu, ni sa kaya ko koya, A ka e veivakalougatataki vakalevu me da solia ka lailai ga me da ciqoma.

36 ¶ Ni sa vosa oti vakaoqori ko koya, sa tekiduru, ka masu vata kei ira vakaaduaga.

37 A ra sa tagi sara kecega, a ra sa bale ki na domo i Paula, ka daureguca,

38 A ra sa rarawa vakalevu e na vuku ni nona vosa ni sa kaya, e ra na sega ni raica tale na matana. A ra sa talatala vua ki na waqa.

A WASE XXI.

Sa gadreva sara ko Paula me lako ki Jeruselema, a ratou sa lako mada ki Seseria, 1—14. *Sa yaco ki Jeruselema ko Paula, a ra sa vakacacana vakalevu ko ira na kai Jeruselema, a sa vakabulai koya e dua na turaga ni valu,* 15—40.

ASA yaco, ni keitou sa vakalaivi ira rawa, keitou sa vakarewa ka kauta e na wai dodonu kivaka ki Kusa, e na siga tale emuri ki Rota, maikea ki Patara:

2 Keitou sa kunea kina e dua na waqa sa soko yani ki Finisia, keitou sa vodoka, ka soko yani.

3 Ni keitou sa qai kunei Saiprusa, keitou sa vakadawa sivita e na neitou imawi, a keitou sa soko ki Siria, ka uru ki vanua mai Taira: ni ra sa kaya me yau nai usana ni waqa eke.

4 Ni keitou sa kunea kina na tisaipeli, keitou sa tiko ga kina ka bogi vitu: a ra sa kaya vei Paula mai vua na Yalo *Tabu,* me kakua ni lako ki Jeruselema.

5 A keitou sa tiko *kina* ka oti na veisiga eso, keitou sa qai vakalaivi *ira* ka soko yani; a ra sa talai keitou e na neitou sala, o ira kecega, kei ira na watidra, kei ira na luvedra, keitou sa yaco mada ki nai bili ni koro; keitou sa qai tekiduru e na matasawa, ka masu.

6 Ni keitou sa veitatau, keitou sa vodo ki waqa; a ra sa suka tale ki nodratou.

7 Ni keitou sa soko oti mai Taira, keitou sa yaco ki Toleme, keitou sa veikidavaki kei ira na veiwekani, ka tiko vata kei ira e na bogi e dua.

8 E na kena sabogibogi cake keitou sa lako yani, koi keitou na lewe *ni sala* i Paula, ka yaco ki Seseria: keitou sa curu ki na vale i Filipe nai Vakavuvuli, o koya sa dua vei ira na lewe vitu, keitou sa tiko vata kaya.

9 A sa lewe va na luvena na tamata ko ya, e ratou sa gonealewa, a ratou sa dauprofisai.

10 Ni keitou sa bogi vuqa tiko *eke,* sa lako sobu mai Jutia e dua na profita, ko Akapo na yacana.

11 Ni sa curu vei keitou, sa taura nai vau ni sulu nei Paula, a sa vauca *kina* na ligana kei na yavana, ka kaya, Sa vakaoqo na vosa ni Yalo Tabu, E ra na vauca vakaoqo nai taukei ni vau ni sulu oqo ko ira na kai Jutia *e ra sa tiko* mai Jeruselema, a ra na solia ki na ligadra na iceni.

12 Ni keitou sa rogoca na ka oqori, oi keitou, kei ira talega nai taukei, keitou sa masuta me kakua ni lako cake ki Jeruselema.

13 Sa qai kaya ko Paula, A cava dou sa tagicaki au kina ka vakadasilataka na lomaqu me malumalumu? niu sa sega ni cokonaki meu vesu walega, a ya meu mate talega mai Jeruselema e na vuku ni yacana na Turaga ko Jisu.

14 Ia ni sa sega ni malumu rawa ni sa vakamasuti, keitou sa galu, ka kaya, Me yaco ga na ka e veitaliataka na Turaga.

15 Ni sa oti na veisiga oqo, keitou sa vauca vata na neitou ka, ka lako cake ki Jeruselema.

16 Eso talega na tisaipeli mai Seseria sa lako vata kei keitou, a ra kauta e dua na tisaipeli qase mai Saiprusa ko Nesoni *na yacana*, me keitou moce e nona vale.

17 Ni keitou sa yaco ki Jeruselema, e ra sa reki na veiwekani me ra vakacegui keitou.

18 E na kena sabogibogi cake sa lako vata kei keitou ko Paula vei Jemesa; a ra sa tiko kecega na qase.

19 Ni sa veikidavaki kei ira ko *Paula*, sa qai tukuna vakadodonu na ka sa cakava na Kalou vei ira na iceni e na nona vunau.

20 Ni ra sa rogoca, e ra sa vakavinavinaka vua na Turaga, a ra kaya vua, O iko na weka *i tou*, ko sa raica, e ra sa vica vata na udolu na kai Jutia sa vakabauta; a ra sa gumatua kecega me ra muria na vunau *i Mosese*:

21 Ia ka so sa tukuni iko vei ira, ni ko sa vakavulici ira na kai Jutia kecega sa tiko vata kei ira na iceni me ra biuti Mosese, ni kō sa kaya me ra kakua ni vakalotutabutaka na luvedra, se muria nai valavala eliu.

22 Ena vakaevei beka oqori? ni ra na soqonivata sara mai na lewe vuqa: ni ra na rogoca ni ko sa tadu mai.

23 O koya ga oqo mo kitaka kina na ka oqori keitou sa kaya vei iko: E va na tamata sa tiko vata kei keitou e ratou sa ulu tabu;

24 Mo kauti iratou, ka vakasavasavataki iko vata kei iratou, ka volia na nodratoui madrali, me ratou tasia na uludratou; me ra kila kecega kina na ka kecega e ra sa tukuni iko kina vei ira, sa sega ga; ni ko sai valavala vakadodonu talega ka vakabauta na vunau.

25 Ia e na vukudra na iceni e ra sa vakabauta, eda sa vola oti kina ka lewa oti me ra kakua ni vakabauta e dua na ka vakaoqo, me ra maroroi ira ga mai na ka sa vakacabori ki na matakau, kei na dra, kei na ka sa kuna, kei na daudara.

26 Sa qai kauti iratou na tamata ko Paula, e na kena sabogibogi cake ka vakasavasavataki koya vata kei iratou, a sa curu ki na vale ni soro, me tukuna na siga ena oti kina na *nodratou* vakasavasavataki, me cabora. yadua na nodratoui madrali.

27 Ni sa vo e lailai me oti e vitu na bogi, e ra sa raici koya e na vale ni soro, o ira na kai Jutia mai Esia, a ra sa vakidroataki ira na tamata kecega, ka tauri koya,

28 A ra sa qoqolou *ka kaya*, Oi kemudou na kai Isireli, dou veivuke mai: O koya na tamata oqo, sa dauvakavulici ira na tamata kece e na veivanua me ra cati ira na kai noda, kei na vunau, kei na tikina oqo: a sa kauta talega na kai Krisi ki na vale ni soro, a sa vakadukaveluvelutaka *kina* na tikina tabu oqo.

29 (Ni ra raica eliu ni sa tiko vata kaya e na koro ko Trofimo na kai Efiso, a ra sa nanuma e

sa kauta ko Paula ki na vale ni soro.)

30 A ra sa kidroa na lewe ni koro kecega, a ra sa cici vata ko ira na tamata: a ra sa tauri Paula, ka yarataka ki tautuba mai na vale ni soro: a sa sogoti sara na katuba.

31 Ni ra sa veilakoyaki me ra vakamatea, sa yaco vua na turaga levu ni valu nai tukutuku, ni sa kidroa kecega ko Jeruselema.

32 A sa kauta ko koya na tamatai valu kei na so tale na turaga, ka cici sobu vei ira: ni ra sa raica na turaga kei ira nai valu, e ra sa kakua so ni yaviti Paula.

33 Sa qai lako voleka na turaga, ka kauta, a sa kaya me vesu e na sinucodo e rua; a sa taroga se ko cei, se cava e kitaka.

34 Ni ra sa duikacivaka na ka tani, o ira na lewe vuqa; a sa sega kina ni kila *na turaga* na kena dina e na vuku ni kidroa, sa qai kaya me ra tuberi *Paula* ki na bure levu ni valu.

35 Ni sa yaco ko *Paula* ki nai kabakaba, a sa vakakina, ni ra sa colata nai valu ni sa lako vakaivalu na tamata.

36 Ni sa lewe vuqa na tamata e ra sa muri *ira* e ra sa qoqolou *ka kaya*, Kauta tani yani.

37 Ni sa tuberi ko Paula ki na bure levu ni valu, sa vosa ko koya vua na turaga levu ni valu, *ka kaya*, E tara meu vosa mada vei iko? Sa kaya ko koya, O sa kila na vosa vaka-Krisi?

38 Au vaka ko iko na kai Ijipita ko ya, o koya ka kitaka na vere e na gauna sa oti makawa, ka kauti ira na tamata ki na veikau e va na udolu na daulaba, ia ka sega beka?

39 Sa qai kaya ko Paula, Oi au na kai Jutia mai Tasusa, *a koro* ni Silisia, sa sega ni koro kaisi na noqu koro; au masuti iko mo laivi au meu vosa vei ira na tamata.

40 Ni sa vakalaiva, sa tu cake ko Paula e nai kabakaba, ka yalovi ira na tamata e na ligana. Ni ra sa kitaka me ra tiko lo sara, sa vosa vei ira e na vosa vakai-Jutia, ka kaya,

A WASE XXII.

Sa vakatusa ko Paula na vu ni nona lotu, sa tukuna talega ni sa lesia na Turaga mei talatala, 1—21. *Ni ra sa rogoca ni sa tukuna na nona lako vei ira na iceni, e ra sa cudru vakalevu, ka kitaka me ra vakacacani koya, a sa vakabulai koya na turaga ni valu,* 22—30.

OI kemudou na veiwekani, kei na qase, dou vakarogoca ni kau sa tukuni au vei kemudou.

2 (Ni ra sa rogoca sa vosa vei ira e na vosa vakai-Jutia, e ra sa tiko lo sara,) a sa kaya ko koya,

3 Oi au dina na kai Jutia, au a sucu mai Tasusa, *a koro* mai Silisia, au a susugi e na koro oqo e na ruku ni yava i Kamelieli, au a vakatavulici vakadodonu sara me vaka na nodra vunau na qase, au a gumatua vua na Kalou me vakataki kemudou kecega e na siga oqo.

4 Au a vakacacani ira sa muria na sala oqo me ra mate, au vesuki ira ka biuti ira ki na vale ni veivesu na tagane kei na alewa.

5 A sa rawarawa vua na bete levu, kei ira kecega na qase, me vakadinadina vakakina *vei au*: au a taura na nodrai vola *me kauta* vei ira na veiwekani, ka lako *ki* Tamasiko, me vesuki ira e ra sa tiko kina me kauti ira ki Jeruselema, me ra cudruvi.

6 Ia ka sa yaco, ni kau sa lako, ka toro voleka yani ki Tamasiko e na siga levu tutu, sa dua na rarama levu sa cila vakasauri mai lomalagi ka vakavolivoliti au.

7 Au sa qai bale ki na soso, ka rogoca na vosa ni sa kaya vei au, I Saula, i Saula, o sa vakacacani au e na vuku ni cava?

8 Au sa taroga, O cei beka ko iko, Turaga? A sa kaya ko koya

vei au, Oi au ko Jisu na kai Nasara, o koya ko sa vakacacana.

9 A ra sa raica dina na rarama ko ira sa lako vata kei au, a ra sa rere; a ra sa sega ni rogoca na vosa i koya sa vosa mai vei au.

10 Au sa qai taroga, A cava meu kitaka, Turaga? A sa kaya mai vei au na Turaga, Tu cake, ka lako ki Tamasiko; ena tukuni kina vei iko na ka kecega sa lesi vei iko mo kitaka.

11 Ia ni kau sa sega ni rai rawa e na vuku ni kenai ukuuku ni rarama ko ya, e ra sa tuberi au ko ira sa lako vata kei au, kau sa yaco kina ki Tamasiko.

12 A sa dua na tamata ko Ananaiasa *na yacana*, a tamata lotu dina me vaka na vunau i *Mosese*, a sa rogorogo vinaka vei ira kecega na kai Jutia sa tiko mai kina,

13 A sa lako mai vei au, a sa tu ka kaya vei au, Na wekaqu Saula, mo rai vinaka rawa mai. E na tiki ni siga ga ko ya kau sa rai cake kina vua.

14 A sa kaya ko koya, Sa digitaki iko na Kalou ni noda qase, mo kila na lomana, ka raici koya na Lewe Dua e Dodonu, ka rogoca na vosa ni gusuna.

15 O na yaco nona dautukutuku vei ira na tamata kecega e na ka ko sa raica ka rogoca.

16 O sa qai vakaberabera tale e na vuku ni cava? Tu cake, mo papitaisotaki, ka vuya laivi na nomui valavala ca, ni ko sa masu ki na yaca ni Turaga.

17 Ia ka yaco ni kau sa lesu tale mai Jeruselema, ni kau sa masu e na vale ni soro, au sa raica na rai votu;

18 Au sa raici koya ni sa kaya vei au, Kusarawa tani e Jeruselema: ni ra na sega ni vakabauta ni ko tukuni au.

19 Au sa kaya, Turaga, e ra sa kila ni kau a biuti ira ki na vale ni veivesu e ra sa vakabauti iko, ka yaviti ira e na kuita e na vale ni lotu kecega:

20 Ni sa vakadavei na dra kei Sitiveni ko koya ka dautukuni iko, au sa tu voleka talega kina, ka vinakata na kena mate, ka maroroya na nodrai sulu e ra sa vakamatea.

21 Sa qai kaya vei au ko koya, Lako tani yani: au na talai iko vakayawa vei ira na iceni.

22 E ra sa rogoci koya ga ka yacova mada na vosa oqo, a ra sa qai tabalaka cake na domodra, ka kaya, Me kauti tani yani e vuravura na tamata e vakaoqo: ni sa sega ni dodonu me bula.

23 Ni ra sa tabalaka cake *ka luvata* ka biuta sobu na nodrai sulu, ka biuta na kuvu ni soso ki na cagi,

24 Sa kaya na turaga levu ni valu me ra kauta ki na bure levu ni valu, ka kaya me yavita; me ra taroga kina, se na vuku ni cava e ra sa qolouvaki koya kina vakaoqo.

25 Ni ra sa vauca e na dali, sa taroga ko Paula vua e dua na turaga sa tu *voleka vua*, E tara beka vei kemudou mo dou yavita na kai Roma e na kuita, ni dou sa sega mada ni lewai koya eliu?

26 Ni sa rogoca *oqo* na turaga ko ya, sa laki tukuna vua na turaga levu ni valu, ka kaya, Mo raici iko vinaka e na ka ko kitaka: ni sa kai Roma na tamata oqo.

27 Sa qai lako mai na turaga levu ni valu, ka kaya vua, Tukuna mai vei au, o iko na kai Roma se segai? Sa kaya ko *Paula*, Io.

28 Sa qai kaya na turaga levu ni valu, Ia na yau levu kau sa volia kina meu lewe ni koro ko ya. A sa kaya ko Paula, Ia koi au, *kau sa lewe ni koro ko ya* niu sa sucu.

29 E ra sa qai lako tani sara vua ko ira sa lesi me ra yavita, a sa rere talega na turaga levu ni valu, ni sa kila e kai Roma, e na vuku ni sa vauca.

30 Ni sa kena mataka cake, sa via kila *na turaga* na kena dina ni ka e ra sa beitaki *Paula* kina ko ira na kai Jutia, a sa sereka na kenai vesu, a sa kaya vei ira na

bete levu kei na nodra mataveilewai kecega me ra lako mai, a sa qai kauti Paula sobu mai, ka vakatura e na matadra.

A WASE XXIII.

Ni sa tukuni koya tiko ko Paula, sa kaya na bete levu me yavita na gusuna, a sa vunauci koya kina ko Paula, 1—5. *E ra sa veiletitaki koya na nona meca, a sa kauta ki na bure ni valu na turaga levu ni valu,* 6—10. *E ra sa buki kena vere ko ira na kai Jutia, me ra vakamatea, a sa vakabulai koya na turaga levu ni valu, a sa tala nai valu me kauta ki Seseria vei Filikesa na turaga,* 11—35.

ASA vakaraici ira matua na mataveilewai ko Paula, ka kaya, Oi kemudou na veiwekani, au sa muria na lomaqu dina e na mata ni Kalou e na noqui valavala kecega ka yacova na siga oqo.

2 A sa kaya ko Ananaiasa na bete levu vei ira sa tu voleka vua me ra yavita na gusuna.

3 Sa qai kaya vua ko Paula, Ena yaviti iko na Kalou, o iko na lalaga ei boro vulavula: o sa tiko me lewai au me vaka na vunau, ka sa kaya me yaviti au *vakaca,* ia ka sega ni vaka na vunau?

4 Sa qai tarogi *koya* ko ira sa tu voleka, O sa vosa vakacacataka na bete levu ni Kalou, ne?

5 Sa qai kaya ko Paula, Au sa sega ni kila, oi kemudou na veiwekani, ni sa bete levu ko koya: ni sa volai, O na sega ni vosa vakacacataki koya sa lewai ira na kai nomu.

6 Ia ni sa kunea ko Paula eso *vei ira* e ra Satusi, ka so tale e ra Farasi, sa tabalaka cake ko koya e na matadra na mataveilewai, *ka kaya,* Oi kemudou na veiwekani, oi au na Farasi, a luve ni Farasi: e na vuku niu sa dinata ni na tu cake tale na mate, kau sa tarogi kina *e na siga oqo.*

7 Ni sa vosa oti vakaoqo, sa tubu na veileti vei ira na Farasi kei ira na Satusi; a sa tawase rua kina na lewe vuqa.

8 Ni sa daukaya na Satusi ena sega ni tu cake tale na mate, a *ra kaya* talega sa sega na agilose, se na yalo; a ra sa daukaya na Farasi sa dina ruarua.

9 A ra sa tabalaka cake vakalevu na domodra, a sa qai tu cake na vunivola e ra nodrai tokani na Farasi: a ra sa dauveiletitaka, ka kaya, Ia koi keitou, keitou sa sega ni kunea e dua na ka ca vua na tamata oqo; kevaka ka sa vosa vua na agilose se na yalo, me da kakua ni veivala kei na Kalou.

10 Ni sa qai tubu na veileti levu, sa rere na turaga levu ni valu, de ra basuraki Paula, a sa vosa vei ira nai valu, me ra kaliraka vakaivalu mai vei ira, me ra kauta ki na bure levu ni valu.

11 E na bogi sa muri sa tu voleka vua na Turaga, ka kaya, Mo vakacegu ga, Paula: ni na vaka na nomu tukuni au e Jeruselema, o na tukuni au talega vakakina mai Roma.

12 Ni sa siga mai, eso vei ira na kai Jutia e ra sa bukia na vere, a ra sa veivakadreti vakai ira e na vosa vavakini, a ra kaya me ra kakua sara ni kana se gunu *me* ra vakamatei Paula mada eliu.

13 A ra sa lewe vasagavulu ka mani vakacaca e ra sa bukia na vere oqo.

14 A ra sa lako mai vei ira na bete levu kei ira na qase, ka kaya, Keitou sa veivakadreti vakai keitou e na vavakini levu, me keitou kakua ni kana me keitou vakamatei Paula mada.

15 Ia koi kemudou kei ira talega na mataveilewai, dou tukuna vua na turaga levu ni valu, me kauti koya sobu mai vei kemudou e na sabogibogi, me vaka ni dou sa via taroga vakadodonu eso tale na ka e na vukuna: ia koi keitou, ni sa bera ni yaco, keitou sa vakararau tu me vakamatea.

16 Ni sa rogoca na *nodra* lawaki

na goneatagane na vugo i Paula, sa lako ka curu ki na bure levu ni valu, ka tukuna vei Paula.

17 Sa qai kaciva e dua na turaga ni valu ko Paula, ka kaya, Kauta na cauravou oqo vua na turaga levu ni valu; ni sa dua na ka sa tu vua me tukuna vei koya.

18 Sa qai kauta me rau sa lako vua na turaga levu ni valu, ka kaya *vua*, Sa kacivi au ko Paula na tamata ka vesu tu, ka masuti au meu kauta vei iko na cauravou oqo, ni sa dua na ka sa tu vua me tukuna vei iko.

19 Sa qai taura na ligana na turaga levu ni valu, a rau sa lako vakai rau ki na yasana vuni; a sa taroga *kina*, A cava beka na ka sa tu vei iko ko sa mai via tukuna vei au?

20 Sa qai kaya, E ra sa bose oti *eso* na kai Jutia me ra masuti iko, mo kauti Paula sobu e na sabogibogi vei ira na mataveilewai, me vaka e ra sa via taroga vakadodonu eso tale na ka e na vukuna.

21 Ia mo kakua ni vakarogoca na nodra vakamamasu; ni ra sa vasagavulu ka mani vakacaca e ra sa lawavaka, a ra sa veivakadreti vakai ira e na vavakini, me ra kakua ni kana se gunu me ra vakamatei koya mada eliu: a ra sa qai vakararau tu, a ra sa waraka ga mo yalata *vei ira*.

22 Sa qai vakalaiva na cauravou na turaga levu ni valu me lako yani, a sa vakarota mada *vua*, ka kaya, Mo kakua sara ni tukuna vua e dua ni ko sa vakatakila na ka oqo vei au.

23 A sa kacivi rau e lewe rua na turaga ni valu, ka kaya, Vakarautaka na tamatai valu e lewe rua na drau, kei na tamata e ra vodo e na ose e vitusagavulu, kei na tamatai valu e vakatawa e rua na drau, me ra lako ki Seseria e nai ka tolu ni tiki ni bogi;

24 Ka vakarautaka talega na ose, me vodo kina ko Paula, me kau vinaka *ki Seseria* vei Filikesa na turaga.

25 Ia ka sa vola nai vola ko koya ka vakaoqo na kenai volavola:

26 Oi au ko Kalotia Laisiasa ki vua na turaga vinaka sara ko Filikesa, au sa lomani iko.

27 A tamata oqo e ra sa taura na kai Jutia, a sa voleka ni ra vakamatea; au sa kauti ira nai valu, ka vakabula, ni kau sa kila e kai Roma.

28 Niu sa via kila se na vuku ni cava e ra beitaka kina vua, au sa kauta ki na nodra mataveilewai:

29 Niu sa kila e ra sa beitaki koya e na ka eso e veiletitaki e na nodra vunau, ia ka sega na ka e ra beitaka vua me dodonu kina me mate se vesu.

30 Ia ni sa tukuni mai vei au e ra sa lawavaka na tamata oqo na kai Jutia, au sa vakariri meu vakatala yani vei iko, au sa vosa talega vei ira e ra daubeitaka *vua* me ra tukuna ematamu na ka *e ra kila* e ca kina. Sa loloma.

31 Sa qai kauti Paula ko ira nai valu, me vaka na vosa ni turaga vei ira, a ra sa kauta e na bogi ki Antipeta.

32 E na sabogibogi e ra vakalaivi nai valu sa vodo e na ose me ra lako vata kaya, ia ko ira *sa taubale* e ra sa lesu tale ki na bure levu ni valu.

33 Ni ra sa yaco ki Seseria, e ra sa solia nai vola vua na turaga, ka vakaraitaki Paula talega ematana.

34 Ia ni sa wilika oti nai vola na turaga, sa taroga se ko cei na nona vanua. Ni sa qai kila ni sa kai Silisia;

35 Sa qai kaya, Au na rogoci iko, ni ra sa lako talega mai na tamata e ra sa beitaki iko. A sa kaya me vakatawai e na vale ni veilewai nei Erota.

A WASE XXIV.

Sa qai muri Paula na kai Jutia ki Seseria a ra sa kauti Tetulo, a tamata sa vuku e na vosa, me beitaki

Paula. Ni sa qai vosa ko koya, sa qai tukuna na nonai valavala ko Paula kei na nonai vakavuvuli, 1—21. *Sa qai vunau ko Paula, a sa sautaninini kina ko Filikesa a sa sega ni vakabauta, a sa kaya ga me tei malua mada,* 22—27.

SA bogi lima sa qai lako sobu ko Ananaiasa na bete levu kei ira na qase, kei na dua na tamata e vuku e na vosa ko Tetulo *na yacana,* sa beitaki Paula vua na turaga.

2 Ni sa kacivi mai, sa vakatekivu ko Tetulo me beitaka *vua,* ka kaya, *Ni da sa kila* eda sa vakacegu vakalevu e na vukumu, a *sa levu* na cakacaka vinaka sa caka e na vanua oqo e na vuku ni ko sa lewa vinaka,

3 Keitou sa vakavinavinaka kina e na veisiga kecega kei na veiyasana kecega, *nogu* turaga levu Filikesa, keitou sa vakamuduo kina.

4 Ia de balavu walega vei iko na noqu vosa, au masuti iko ni ko sa yalovinaka mo rogoci keitou e na vosa lailai eso.

5 Ni keitou sa kunea na tamata oqo e cidroi, a sa dauvakatubura na ca vei ira kecega na kai Jutia e vuravura, a sa liu vei ira na mataqali tani mai Nasara:

6 O koya talega ka dauvakatovolea me vakacacana na vale ni soro; a keitou a taura, ka via lewa me vaka na neitou vunau.

7 Ia ko Laisiasa na turaga levu ni valu sa lako vakaivalu mai, ka kaliraki *koya* e na liga i keitou,

8 A sa vosa vei ira e ra sa daubeitaka vua me ra lako mai vei iko: ni ko sa taroga mo kila na ka kecega, keitou sa beitaka kina vua.

9 A ra sa vakadinadina *e na vosa ko ya* ko ira na kai Jutia, ka kaya ni sa dina na ka *kecega* oqori.

10 Ia ko Paula, ni sa deguvacu vua na turaga me vosa, sa qai kaya, E na vuku niu sa kila e vuqa na yabaki ko sa turaga ni lewa e na vanua oqo, au sa vinakata vakalevu kina meu tukuni au:

11 Mo kila mai kina, ni sa qai oti walega e tinikarua na bogi kau a lako cake ki Jeruselema me soro.

12 A ra sa sega ni kunei au ni keirau sa veileti kaya e dua e na vale ni soro, seu vakatubura na ca vei ira na lewe vuqa, sa sega ga e na vale ni lotu se na koro;

13 A ra sa sega talega ni vakatakila rawa ni sa dina na ka e ra sa beitaki au kina.

14 Ia na ka oqo kau sa vakatusa vei iko, ai valavala e ra sa vakatoka mei valavala vakatani, au sa soro vakakina vua na Kalou nei tamaqu, ka vakadinata na ka kecega sa volai e na vunau kei *nai vola* ni profita:

15 Au sa dinata ka wawa vua na Kalou, o ira talega e ra bau vakakina, ni na tu cake tale na mate, o ira na yalododonu kei ira na tawa yalododonu.

16 O koya ga oqo kau sa dauqisi au kina, me kakua e dua na siga e cala kina na lomaqu vua na Kalou, se vei ira na tamata.

17 Ni sa oti e vuqa na yabaki kau sa lako mai me kauta na ka ni loloma kei nai madrali ki na noqu vanua.

18 Ia ka so na kai Jutia mai Esia e ra sa kunei au niu sa vakasavasavataki e na vale ni soro, ia keitou sa sega ni lewe vuqa, se keitou ue.

19 E dodonu talega me ra mai tu ematamu eke, ka tukuna, kevaka e ra kila e dua na ka ca vei au.

20 Se ra mai tukuna ko ira sa tiko oqo, kevaka e ra sa kunea e dua na ka ca vei au, niu sa tu e na matadra na mataveilewai,

21 Se na vuku ni vosa e dua bauga sa vakaoqo, niu sa tu e na kedra maliwa ka kaci, E na vuku ni tu cake tale mai na mate dou sa qai tarogi au kina e na siga oqo.

22 Ni sa rogoca na ka oqori ko Filikesa, ni sa qai kila vinaka na sala ko ya, sa vakadaroi ira, a sa kaya, Ni sa lako sobu mai ko Laisiasa na turaga levu ni valu, kau

na qai lewa na ka dou sa veiletitaka.

23 A sa vosa vua e dua na turaga ni valu me vakatawai Paula, me vakalaiva ga me lako voli, me kakua ni vakatatabuya e dua na wekana sa qaravi koya, se lako mai vua.

24 A sa oti tale na bogi eso, ni sa lako mai ko Filikesa kei na watina ko Trusila, a alewa ni Jutia, a sa tala me lakovi Paula, ka vakarogoca ni sa tukuna na kenai balebale ni vakabauti Kraisiti.

25 Ni sa vunautaka na yalododonu, kei na kakua ni muria na yaloda, kei na *siga ni* lewa ni na muri mai, sa sautaninini ko Filikesa, ka kaya, Lako tani mada edaidai; ni sa yacovi au na gauna vinaka, kau na kacivi iko *tale*.

26 Sa nanuma talega me solia vua nai lavo ko Paula, me kenai sere: o koya oqo sa talaki vakavuqa kina vua, ka veivosaki kaya.

27 Ni sa oti e rua na yabaki, sa lako mai ko Posio Fesito mei sosomi kei Filikesa; ia ni sa vinakata ko Filikesa me vakamarautaki ira na kai Jutia, sa vakalaivi Paula me vesu tu ga.

A WASE XXV.

Sa beitaki Paula na kai Jutia e na mata i Fesito, a sa tukuni koya vua ko Paula, a sa kaya ko Fesito me laki lewa mai Jeruselema, a sa kaya ko Paula me lewai koya ko Sisa, 1—13. *Sa qai lewai koya ko Akripa kei Fesito*, 14—27.

NI sa mai tiko ko Fesito me turaga e na nona vanua, a sa oti e tolu na bogi, a sa qai cavu tu e Seseria me lako cake ki Jeruselema.

2 A sa beitaki Paula vua na bete levu kei na nodra turaga na kai Jutia, a ra sa vakamasuta.

3 A ra sa sureta me lomani ira e na vukuna, me lakova me lako mai ki Jeruselema, a ra sa lawavaka e na gau ni sala me ra vakamatea.

4 A sa kaya ko Fesito, me tiko ga mai Seseria ko Paula, ni sa voleka ni lako kina ko koya,

5 A sa kaya talega, O ira vei kemudou sa *lako sobu* rawa, me keitou lako vata sobu, me ra beitaka vua na tamata oqo, de dua nai valavala ca sa tu vua.

6 A sa tiko vata ga kei ira ko koya ka oti e tini na bogi ka mani vakacaca, sa qai lako sobu ki Seseria; e na kena sabogibogi cake sa tiko ko koya e nai tikotiko ni veilewai, a sa kaya me kau mai ko Paula.

7 Ni sa yaco mai, e ra sa tu vakavolivolita ko ira na kai Jutia sa lako sobu mai Jeruselema, a ra sa beitaki Paula e na ka ca sara e vakavuqa, a ra sa sega ni vakatakila rawa ni sa dina e dua.

8 A sa qai tukuni koya ko *Paula, ka kaya*, Au sa sega ni kitaka e dua na ka ca, ki na nodra vunau na kai Jutia, se ki na vale ni soro, se kivei Sisa.

9 Ia ni sa vinakata ko Fesito, me ra rekitaka na kai Jutia, sa vosa vei Paula, ka kaya, O sa vinakata beka mo lako cake ki Jeruselema, mo laki lewai kina ematagu e na ka oqori?

10 Sa qai kaya ko Paula, Au sa tu e na mata ni tikotiko veilewai nei Sisa, a tikina e dodonu meu lewai kina; au a sega ni kitaka e dua na ka ca vei ira na kai Jutia, oqori ko sa kila vinaka sara.

11 Kevaka kau sa tamatai valavala ca, seu kitaka e dua na ka e dodonu meu mate kina, au na sega ni bese ni mate: ia kevaka e sega vei au e dua na ka vakaoqori e ra beitaki au kina, sa sega na tamata e tara vua me soli au vei ira. Au sa cavuti Sisa me lewai au.

12 Ia ko Fesito, ni sa veivosaki oti vei ira na mataveilewai, sa kaya, O sa cavuti Sisa, ne? o na lako *dina* vei Sisa.

13 Ni sa oti na bogi eso, sa qai lako mai ko Akripa na tui *Jutia*, kei Penaisi, me ra veikidavaki kei Fesito.

14 Ni rau sa tiko kina ka bogi vuqa, sa tukuni Paula vua na tui *Jutia* ko Fesito, ka kaya, Sa dua na tamata sa vesu ka vakalaiva ko Filikesa:

15 Niu a tiko mai Jeruselema, e ra sa beitaki koya, ko ira na bete levu kei na nodra qase na kai Jutia, a ra sa masuta meu lewa.

16 Au sa qai kaya vei ira, E sega ni nodrai valavala na kai Roma me solia walega na tamata e dua me vakamatei, ka malua me ra veirai mada kei ira sa beitaki vua, me vakalaivi talega me vakatusai koya e na vuku ni ka ca sa beitaki kina vua.

17 Ia ni ra sa yaco mai kike, au sa sega ni caka bera e na kena sabogibogi cake kau sa tiko e nai tikotiko ni veilewai, ka kaya me kau mai na tamata oqo.

18 Ia ni ra sa tu cake na tamata e ra sa beitaki *vua*, a ra sa sega ni kauta mai na ka ca me beitaki kina vua, me vaka na ka kau a nanuma:

19 Ia ka ra beitaki koya e na so ga na ka e dauveiletitaki e na nodra lotu, kei na dua na tamata ko Jisu, o koya sa mate, ia ka kaya ko Paula sa bula ga.

20 Niu sa sega ni kila vinaka nai balebale ni ka vakaoqo, au sa taroga se via lako cake ki Jeruselema, me lewai kina e na ka oqori, se segai.

21 Ia ni sa cavuti Akusito ko Paula a sa kaya me vakatawai ga me lewa ko koya, au sa qai kaya me vakatawai, ka malua meu vakatala yani vei Sisa.

22 Sa qai kaya ko Akripa vei Fesito, Oi au talega kau via rogoca na tamata oqo. *Sa kaya* ko koya, E na kena sabogibogi cake, ko na rogoca.

23 E na kena sabogibogi cake, ni sa lako mai ko Akripa, kei Penaisi, e rau uku cavu mai, a rau curu ki na yasana ni vakarorogo, kei ira vata kei rau na turaga levu ni valu, kei ira na turaga ni koro, ni sa vosa ko Fesito sa kau mai ko Paula.

24 A sa kaya ko Fesito, Ratu Akripa na tui *Jutia*, kei kemudou kecega na tamata sa tiko kei keitou eke, dou sa raica na tamata oqo, e na vuku i koya oqo e ra sa daumasuti au kina ko ira na lewe vuqa ni kai Jutia, mai Jeruselema, eke talega, a ra sa kaya e sega ni dodonu me bula.

25 Ia ni kau sa kunea e sega ni cakava e dua na ka *ca* me dodonu me mate kina, a sa cavuti Akusito talega me lewai koya, au sa qai nanuma me vakatala yani.

26 Ia ka sega na ka e dina meu volai koya kina vua na noqu turaga levu. O koya ga oqo kau sa kauta mai kina ki na matamudou, ia *kau sa kauta* dina mai ki na matamu, *noqu* turaga levu Akripa, mo lewai koya mada, me so kina na ka meu vola.

27 Ni sa vaka na ka lialia sara vei au me vakatala vakailoa na tamata sa vesu, ka sega talega ni vakatakila na ka ca sa veibeitaki kina vua.

A WASE XXVI.

Sa tukuna na vu ni nona lotu ko Paula, sa qai tukuna tale ni sa digitaki mei talatala, 1—23. *Sa vakarogoci koya ko Fesito, ka kaya e sa lialia, a sa vosa vinaka vua ko Paula. Sa qai voleka ni vakabauta ko Akripa*, 24—30. *E ra sa qai kaya kecega sa sega ni ca ko Paula*, 31, 32.

SA qai kaya vei Paula ko Akripa, Sa qai tara mo vakatusai iko mai. Sa qai dodoka na ligana ko Paula, ka vakatusai koya, *ka kaya*:

2 Au sa nanuma kau sa kalougata, *noqu* turaga levu Akripa, e na vuku ni kau na vakatusai au edaidai ematamu e na vuku ni ka kecega e ra beitaki au kina na kai Jutia:

3 *Au sa reki* sara ni ko sa kila kecega nai valavala ni kai Jutia kei na ka e ra dauveiletitaka: o

koya oqo kau sa masuti iko kina mo vosota mada ga mo rogoci au.

4 A noqui valavala niu a sa gone ka yacova na siga oqo, niu a tiko kei ira na kai noqu mai Jeruselema, e ra sa kila kecega na kai Jutia;

5 O ira e ra sa kilai au eliu, kevaka e ra sa via tukuna mai, niu a muri ira na mataqali dodonu sara e na noda lotu niu sa Farasi.

6 Au sa qai tu talega meu lewai e na vuku niu sa dinata ka waraka na vosa ni yalayala, ka cakava na Kalou kivei ira na noda qase:

7 O ira talega na noda mataqali e vakatinikarua, e ra gumatua ni qarava na Kalou e na siga kei na bogi, e na vuku ni ra sa dinata me ra yaco ki na ka oqo. E na vuku ni dinata talega oqo, *noqu* turaga levu Akripa, e ra sa beitaki au kina na kai Jutia.

8 E vakaevei *oqo*, dou sa nanuma beka ni sa ka e dauveivakatitiqataki, me vakatura cake tale na mate na Kalou?

9 Oi au talega, kaua na numa e lomaqu ni sa dodonu me kitaka e vuqa na ka tani ki na yaca i Jisu na kai Nasara.

10 Ia na ka talega oqori kau a kitaka mai Jeruselema; a ra lewe vuqa na yalododonu kau a sogolati ira e na vale ni veivesu, ni ra sa lesi au kina na bete levu; ia ni ra sa vakamatei kau sa kaya me vakakina.

11 Au a cudruvi ira vakavuqa e na veivale kecega ni lotu, ka vakasaurarataki *ira* me ra vosa vakacacataki *Jisu*; niu sa cudru vakalevu sara vei ira, au a vakacacani ira talega e na koro tani.

12 Ia ni kau sa lako ki Tamasiko, ni ra sa lesi au ka talai au na bete levu,

13 Ni sa siga levu toka ga, *noqu* turaga levu, au a raica e na gau ni sala, e dua na rarama mai lomalagi, sa uasivi na mata ni siga na kena rarama, a sa cila vakavolivoliti au kei ira talega sa lako vata kei au.

14 Ia ni keitou sa bale kecega ki na soso, au sa rogoca na vosa ni sa kaya vei au e na vosa vaka-Ipriu, ka kaya, I Saula, i Saula, o sa vakacacani au e na vuku ni cava? e dredre sara vei iko me caqeta na mata ni moto.

15 Au sa kaya, O cei beka ko iko, Turaga? A sa kaya ko koya, Oi au ko Jisu, o koya ko sa vakacacana.

16 Ia mo tu cake ga, ka tu e na yavamu: niu sa rairai vei iko e na vuku ni ka oqo, meu lesi iko moi talatala kei na dautukutuku talega e na ka ko sa raica, kei na ka talega kau na rairai mai kina vei iko;

17 Niu sa vakabulai iko mai vei ira na tamata, kei ira talega na iceni, o ira kau sa qai vakatalai iko kina,

18 Mo laki basuka na matadra, ka saumaki *ira* tani mai na butobuto ki na rarama, mai na kaukaua talega nei Setani ki vua na Kalou, me ra kakua ni cudruvi e na *nodrai* valavala ca, me rai votavota talega kei ira e ra yalosavasava e na vuku ni ra sa vakabauti au.

19 Ia ni sa oti oqo, *noqu* turaga levu Akripa, au sa sega ni talaidredre ki na rai votu vakalomalagi:

20 Au sa tukuna mada eliu vei ira mai Tamasiko, kei Jeruselema, kei na yasa i Jutia kecega, vei ira talega na iceni, me ra veivutuni ka saumaki mai ki na Kalou, me kitaka nai valavala e dodonu vei keda ni da sa veivutuni.

21 O koya oqo e ra sa tauri au kina na kai Jutia e na vale ni soro, ka lako voli me ra vakamatei *au*.

22 Ia ni sa vukei au na Kalou, au sa bula kina ka yacova na siga oqo, au sa tukuna tiko vei ira e lailai kei ira talega e levu, a sa sega na ka tani kau kaya ko koya ga e ra tukuna na profita kei Mosese ni na yaco mai:

23 Me mate na Mesaia, me kenai matai ni na tu cake tale mai na

mate, me vakatakila na rarama vei ira na tamata, kei ira talega na iceni.

24 Ia ni sa tukuni koya tiko ga vakaoqo, sa vosa vakadomoi levu ko Fesito, *ka kaya*, Paula, o sa lialia; sa vakalialiai iko na *nomu* vuku levu.

25 A sa kaya ko *Paula*, *Noqu* turaga levu sara Fesito, au sa sega ni lialia; au cavuta ga na ka dina ka vuku;

26 Ni sa kila na ka *kecega* oqori na tui *Jutia*, au sa vosa doudou kina ematana; niu sa nanuma e sega ni vuni vua e dua na ka oqo, ni sa sega ni caka na ka oqori e na tutu ni vale.

27 *Noqu* turaga levu Akripa, o sa vakadinati ira na profita, se segai? Au sa kila ko sa vakadinata ga.

28 Sa qai kaya ko Akripa vei Paula, Sa vo e lailai meu yaco meui tokani nei Kraisiti, ni ko sa vakamasuti au.

29 Sa qai kaya ko Paula, Au masu vua na Kalou, e na vukumu, ia ka sega e na vukumu duaduaga, e na vukudra tale kecega e ra sa rogoci au edaidai, mo dou kakua ni voleka walega, mo dou yaco dina sara mo dou vakataki au; ia me kakua vei kemudou na sinucodo vakaoqo.

30 Ni sa vosa oti vakaoqo, sa tu cake na tui *Jutia*, kei na turaga ni vanua, kei Penaisi, kei ira e ra sa tiko vata:

31 Ni ra sa lako vakatikitiki tani, e ra sa veivosaki vakai ira, a ra sa kaya, A tamata oqo sa sega ni kitaka e dua na ka me dodonu kina me mate se vesu.

32 Sa qai kaya vei Fesito ko Akripa, Kevaka sa sega ni cavuti Sisa na tamata oqo me lewa, e dodonu ga me sereki.

A WASE XXVII.

Sa vodoka e dua na waqa ko Paula me lako ki Roma, a sa vakasalataki ira na turaga ni waqa ni na ca na nodra soko, a ra sa sega ni vakabauta, 1—11. *A sa labati ira na cagi levu, a ra sa mate kina e wai: a ra sa biuta na waqa, a ra sa qalo bula kecega ki vanua na lewena,* 12—44.

NI ra sa lewa oti me keitou soko ki Itali, a ra sa soli Paula kei na so tale na tamata sa vesu vei Julio, e dua na turaga ni matai valu nei Akusito.

2 Keitou sa vodoka na waqa e dua mai Atrimaito, a keitou sa vakarewa, ka nakita me keitou soko ravita na baravi kei Esia; a sa dua na kai Masitonia mai Cesalonaika, o Arisatako *na yacana*, sa tiko vei keitou.

3 E na sabogibogi keitou sa uru ki Saitoni. A sa lomavinaka vei Paula ko Julio, a sa vakalaiva me lako vei ira na wekana me ra vakacegui koya.

4 Keitou sa qai soko tani yani eke, ka soko voleka ki Saiprusa, ni sa ca na cagi.

5 Keitou sa soko yani ga ka sivia na wasa levu kei Silisia kei Pamifilia talega, ka yaco sara ki Maira, *a koro* ki Laisia.

6 A sa kunea kina na turaga e dua na waqa ni Alekesadria, sa soko vaka ki Itali; a sa vakavodoki keitou kina.

7 A keitou sa soko malua ga ka bogi vuqa, ka tawa yaco sara me donui Naito, ni sa tarovi keitou na cagi, keitou sa soko voleka ki Kriti, ka donui Salamoni;

8 A sa vo lailai me dredre *ni* sivia, keitou sa yacova e dua na yasana na yacana na Toba vinaka; a sa voleka kina e dua na koro ko Lesia *na yacana*.

9 Ia ni sa oti e vuqa na bogi, a sa dredre ni soko ka bula, ni sa qai takali tani na gauna ni lolo, sa qai vakasalataki ira ko Paula;

10 A sa kaya vei ira, Oi kemudou na turaga, au sa kila ni na levu na ka e ca kei na ka eda na biuta e na *noda* soko *oqo*, ena sega ni ca wa-

lega nai usana kei na waqa, oi keda talega.

11 Ia na turaga ni valu sa vakabauti rau na turaga ni waqa kei na kenai taukei, ka sega ni vakabauta na ka sa kaya ko Paula.

12 Ia ni sa sega ni vinaka na toba ko ya me keli kina e na vulai liliwa, e ra sa lewe vuqa vei ira sa lewa me ra soko tani yani, ni ra nanuma de ra yaco mada ki Finaisi, me ra keli kina e na vulai liliwa; o ya na toba ki Kriti, a sa donuya na ceva era kei na tokalau vualiku.

13 Ni sa qai liwa vakamalua na ceva, e ra sa vakasama e ra rawata na ka e ra nakita, a ra sa cavu kina na *nodrai* kelikeli, ka soko raviti Kriti.

14 A sa sega ni dede mada sa labati ira na cava levu, a yacana ko Yurokilotoni.

15 Ni sa lebuka na laca ni waqa, ka sega kina ni tau rawa ki na mata ni cagi, keitou sa vakalaiva ga me savu curu yani.

16 A sa savu kina ka volekata e dua na yanuyanu na yacana ko Kalauta, a sa vo sara e lailai me keitou sega ni rawata na velovelo:

17 Ia ni ra sa vakarewataki cake mai oqo, e ra sa cakava nai vakatukuwalu, a ra sa vakatukuwalutaka kina na waqa; ia ni ra sa rere de ra kasa ki na nuku, e ra uruca na laca, ka savu yani.

18 Ia ni keitou sa viriviri vakalevu sara e na vuku ni cava, e ra sa biuta nai usana ni waqa e na sabogibogi.

19 E nai ka tolu ni bogi keitou sa biuta e na liga i tou na gacagaca ni waqa.

20 Ni sa qai bogi vuqa ka sega ni rairai na mata ni siga se na kalokalo, a sa labati *keitou* na cava levu, a sa takali *vei keitou* na *neitou* dinata me keitou bula.

21 Ia ni sa dede ni keitou sa bese ni kana, sa tu cake ko Paula e na kedra maliwa, ka kaya, Oi kemudou na turaga, a ka dodonu vei kemudou mo dou vakarogoci au mada eliu, me kakua ni da cavui kelikeli mai Kriti, me yaco vei keda na ca oqo kei na biu.

22 Ia kau sa qai masuti kemudou mo dou lomavinaka ga: ni sa sega e dua vei kemudou ena yali na nona bula, ena yali ga na waqa.

23 Ni sa tu voleka vei au e na bogi e na noa e dua na agilose ni Kalou, o koya kau sa nona, kei koya kau sa qarava,

24 A sa kaya, Kakua ni rere, Paula; o na kau ga ki na mata i Sisa: ka raica, sa solia vei iko na Kalou ko ira kecega ko sa soko kei ira.

25 O koya oqo koi kemudou na turaga, mo dou lomavinaka kina; niu sa vakadinata na Kalou, ni na yaco ga me vaka sa tukuna mai vei au.

26 Ia koi keda, eda na rika bula mada ki na dua na yanuyanu.

27 Ni sa yaco dina mai nai ka tinimaniva ni bogi, keitou sa veisavuyaki tiko mai Atria, ni sa lomaloma ni bogi e ra sa nanuma na lewe ni waqa e ra sa volekata e dua na vanua;

28 A ra sa lutuka na wai, a ra sa kunea kina ni sa katu ruasagavulu; a ra sa savu tale yani vakalailai, a ra sa qai lutuka tale na wai, a ra sa kunea kina ni sa katu tinikalima.

29 Ia ni ra sa rere de keitou kasa ki na veivatu, e ra sa biuta nai kelikeli e va mai na mua ni turaga, a ra sa gadreva sara me siga.

30 Ia ni ra sa voleka ni dro tani e na waqa ko ira na lewe ni waqa, a ra sa vakatukuca oti na velovelo ki wai, me vaka e ra nakita me biuta nai kelikeli mai na mua ni kaisi,

31 Sa qai kaya ko Paula vua na turaga ni valu vei ira talega nai valu, Kevaka e ra na sega ni tiko ga e na waqa ko ira oqo, dou na sega ni bula rawa.

32 A ra sa qai sele drutia nai noka ni velovelo ko ira nai valu, a ra sa vakalaiva me lutu sobu.

33 Ni sa voleka mai na siga, sa masuti ira kecega ko Paula me ra kana, ka kaya, A kenai ka tinikava ni bogi oqo dou a wawa ga ka bese ni kania e dua na ka;

34 O koya ga oqo kau sa masuti kemudou kina mo dou kania eso na ka; oqo ena yaga mo dou kaukaua kina; ni sa sega ni dua vei kemudou ena lutu mai na uluna e dua na drauna.

35 Ni sa vosa oti vakaoqo, sa taura nai buli madrai, a sa vakavinavinaka vua na Kalou e na matadra kecega; ni sa dovia, sa vakatekivu me kana.

36 A ra sa qai lomavinaka kecega, a ra kania talega na ka eso.

37 Oi keimami kecega sa tiko e waqa keimami sa rua na drau ka vitusagavulu ka mani ono.

38 Ni ra sa kana ka mamau, e ra sa vakamamadataka na waqa, ka biuta na sila ki na loma ni waitui.

39 Ni sa qai siga mai, e ra sa sega ni kila na vanua; a ra sa kunea e dua na toba lailai sa vakamatasawa, a ra sa vakatovolea, me vakasara kina na waqa, kevaka e ra rawata.

40 Ni ra sa drutia laivi nai kelikeli ni waqa, e ra sa vakalaiva ki loma ni wai, a ra sa sereka nai noka ni uli, ka vakarewa na laca levu, a ra sa soko ki vanua.

41 A ra ciri ki na yasana e sota vata kina e rua na drodro, ka laki kasa kina na waqa; a sa coba sara ki na nuku na mua ni kaisi, ka sega ni yavala rawa, a sa kasere kina na mua ni turaga ni sa kaukaua na biau.

42 A ra sa bose kina ko ira nai valu me vakamatei ira na tamata e ra sa vesu, de ra qalo dro eso, ka bula.

43 Ia ni sa vinakata na turaga ni valu me vakabulai Paula, sa tarovi ira kina mai na ka e ra nanuma; a sa kaya me ra rika ki wai eliu ko ira sa qalo rawa, me ra lako ki vanua:

44 O ira sa vo, eso *sa qalo* e na rara, eso e na tiki ni waqa *sa kasere*. A sa vakaoqo e ra sa bula kecega ki vanua.

A WASE XXVIII.

Sa yalovinaka vei ira na lewe ni vanua e ra sa cabe bula kina. E ra sa ca buka me nodrai tatalai. Sa dua na gata sa katia na liga i Paula, a ra sa nanuma na tamata ena vakamatea, a sa kuretaka na manumanu, a ra sa qai kaya e kalou, 1—6. *Sa laki vakabula na turaga ni vanua ko Paula, kei ira tale eso tani na mate,* 7—10. *E ra sa qai soko ki Roma. A sa vakasoqoni ira vata na kai Jutia ko Paula a sa vakavulici ira, a sa sega ni vakabauta eso,* 11—29. *Sa qai yabaki rua mai Roma ko Paula, a sa vunau tiko ga e na nona vale,* 30, 31.

IA ni ra sa cabe bula ki vanua, e ra sa kila na yaca ni yanuyanu ko ya ko Melita.

2 A sa lomani keitou vakalevu ko ira na tamata tawa vuku oqo; ni ra sa vakawaqa nai kelikeli buka, a ra sa kauti keimami yadua ki vale, e na vuku ni uca sa qai tau kei na liliwa.

3 Ia ni sa cava mai e dua nai vaubuka levu ko Paula, a sa laki tuva ki na buka sa waqa tu, sa dolo mai na bukawaqa e dua na gata, ka katia na ligana.

4 Ni ra sa raica ko ira nai taukei, ni sa lili e na ligana na gata, e ra sa veivosaki lo vakai ira, *ka kaya*, E dina ni sa tamata daulaba oqo a sa bula mai na loma ni wai, ia ka sega ni vosota *rawa na kalou na yacana* ko Sauma me bula.

5 A sa qai kuretaka ko *Paula* na gata ki na buka, a sa sega ni ca kina.

6 Ia ni ra sa vakananuma me vuce mai, se bale sobu vakasauri ka ciba sara, a ra sa raica vakadede, ka sega ni kunea e dua na ka ca sa yaco vua, e ra sa qai veivutuni i lomadra, ka kaya, O koya oqo na kalou.

7 A sa tiko e na tiki ni vanua ko ya na nona yasana na turaga ni

yanuyanu, o Pupilio na yacana; a sa vakacegui keitou ko koya, ka vakani keitou vinaka e na bogi e tolu.

8 A sa yaco ni sa tauvi mate na tama i Pupilio, sa katakata ka vekacaki dra; sa curu vua ko Paula, ka masu, a sa tabaka e na ligana, ka vakabula.

9 Ni sa caka oti oqo, eso talega e ra sa tauvi mate e na yanuyanu, e ra sa lako mai, a ra sa vakabulai.

10 A sa levu na ka ni vakarokoroko e ra sa vakarokorokotaki keitou kina; ia ni keitou sa lako tani, keitou sa luvu e na ka e ra solia, e yaga *vei keitou*.

11 Sa qai oti e tolu na vula, keitou sa qai soko e na dua na waqa ni Alekesadria, sa keli e na yanuyanu ko ya e na vulai liliwa, a kena matakau ko Taiosikauno.

12 A keitou sa sobu ki Sairikuse, ka tiko kina ka bogi tolu.

13 Keitou sa lako tani eke, ka veicavuyaki ka yaco ki Rijio; a sa oti e dua na bogi, sa qai liwa na ceva, e na sabogibogi keitou sa yaco ki Putiolai:

14 Keitou sa kunea kina na veiwekani eso, a ra sa masuti keitou me tiko kei ira me bogi vitu: keitou sa qai lako kivaka ki Roma.

15 A ra sa rogoca mai kina na keitoui tukutuku, ko ira na veiwekani, a ra sa lako mai ki Apiai Foro kei na Bure e tolu, me ra mai veitata kei keitou: ni sa raici ira ko Paula, sa vakavinavinaka vua na Kalou, a sa kaukaua mai.

16 Ni keitou sa yaco ki Roma, sa soli ira na tamata sa vesu ko koya na turaga vua na turaga levu ni valu ei vakatawa: a sa vakalaivi Paula me tiko duaduaga kei na tamatai valu e dua ga sa vakatawai koya.

17 A sa yaco ni sa oti e tolu na bogi, a sa vakasoqoni ira vata na turaga ni kai Jutia ko Paula: ni ra sa soqonivata mai, sa kaya vei ira, Oi kemudou na veiwekani, au sa sega ni cakava e dua na ka ca vei ira na kai noda, se ki nai valavala ni noda qase, ia ka ra vesuki au ka soli au ki na ligadra na kai Roma mai Jeruselema.

18 Ia ko ira ni ra sa lewai au, e ra sa vinakata me ra sereki *au*, ni sa sega na ka *ca* vei au meu mate kina.

19 Ia ni ra sa vosa suruya na kai Jutia, kau sa vakasauraratataki meu cavuti Sisa kina me lewa au; a sa sega na ka *ca* kau via beitaki ira kina na kai noqu.

20 O koya oqo kau sa vakasoqoni kemudou vata kina, meu sa raici *kemudou*, meu vosa talega *vei kemudou*: niu sa vesu e na sinucodo oqo e na vuku i koya ga e ra sa waraka na Isireli.

21 A ra sa kaya vua, Sa sega e dua sa volai iko vei keitou mai Jutia, se dua vei ira na veiwekani sa lako mai sa vakatakila se vosataka e dua na ka ca vei iko.

22 Ia keitou sa via vakarogoci iko se cava ko nanuma: e na vuku ni mataqali tani oqo, eda sa kila e ra sa vosa vakacacataki e na veivanua kecega.

23 A ra sa lokuca vua me dua na nona siga, a ra lewe vuqa sa lako mai ki na nona vale; a sa vakatakila vei ira ko koya ka tukuna na matanitu ni Kalou, ka vakamasuti ira e na vuku i Jisu mai na vunau i Mosese, kei na profita talega, sa vakatekivu e na mataka, ka ia ga me yakavi.

24 Eso e ra sa vakadinata na ka sa tukuna, eso sa sega ni vakadinata.

25 Ni ra sa sega ni lomavata vakai ira, e ra sa lako tani, a sa vosataka mada eliu ko Paula e dua na vosa, *ka kaya*, Sa vosa dina na Yalo Tabu ka tukuna ko Aisea na profita vei ira na noda qase,

26 Ka kaya, Lako vei ira na tamata oqo, ka kaya, E na rogoci dou na vakarogoca ga, ka sega ni kila; e na raici dou na vakaraica ga, ka sega ni kunea:

27 Ni sa tubu me uro na yalodra

na tamata oqo, a sa didivara na daligadra, ka bobo tu na matadra; de ra rai e matadra, ka rogo e daligadra, ka kila e lomadra, ka saumaki mai, meu vakabulai ira.

28 O koya oqo mo dou kila kina, sa vakatalai na bula mai vua na Kalou vei ira na iceni, e ra na rogoca ga.

29 Ni sa vosataka oti na ka oqo, e ra sa lako tani na kai Jutia, a ra sa dauveileti vakalevu vakai ira.

30 A sa tiko ko Paula ka yabaki rua e na vale sa volia ko koya, a sa vakacegui ira kecega sa lako vua,

31 A sa vunautaka na matanitu ni Kalou, a sa tukuna tiko ga na ka ni Turaga ko Jisu Kraisiti, a sa doudou sara, sa sega na tamata sa vakatatabuya.

AI VOLA I PAULA NAI APOSILA

VEI IRA NA

KAI ROMA.

A WASE I.

Sa tukuni koya ko Paula, ni sai talatala ni Kalou, ni sa via raici ira na lewe ni soro mai Roma, 1—15. *Sa qai tukuna ni sa ka ni Kalou na Kosipeli, sa vakatakila kina ni sa vakadodonutaki ira na Kalou e ra sa vakabauta,* 16, 17. *A sa cudru na Kalou vei ira kecega e ra sai valavala ca,* 18. *Sa qai tukuna na nodrai valavala ca na iceni,* 19—32.

O PAULA, nai talatala i Jisu Kraisiti, sa kacivi mei aposila, sa tawase me tukuna nai rogorogo vinaka ni Kalou,

2 (Sa yalataka eliu ko koya ka tukuna na nona profita e nai Vola Tabu,)

3 E na vuku ni Luvena ko Jisu Kraisiti na noda Turaga, sa sucu mai na kawa i Tevita me vaka na yagona;

4 A sa vakatakilai vakaukaua e na *nona* tu cake tale mai na mate, ni sa Luve ni Kalou, me vaka na yalona savasava:

5 Mai vei koya talega keitou sa rawata nai solisoli ni loloma, kei na cakacaka vakai-aposila, me vakabauta ka talairawarawa kina na lewe ni veivanua, e na vuku ni yacana:

6 Ia koi kemudou talega sa vakakina, ni sa kacivi kemudou ko Jisu Kraisiti:

7 *Au sa vola* vei kemudou kecega sa tiko mai Roma, sa vinakati kemudou na Kalou, a sa kacivi kemudou mo dou yalosavasava: *Me yaco* vei kemudou na ka ni loloma kei na vakacegu mai vua na Kalou ko Tamada, kei Jisu Kraisiti na Turaga.

8 Meu vakatekivu, niu sa vakavinavinaka vua na noqu Kalou vei Jisu Kraisiti e na vukumudou kecega, ni sa tukuni e vuravura kecega na nomudou vakabauta.

9 Ni sa vakadinadina vei au na Kalou, o koya kau sa qarava e na vu ni yaloqu e nai rogorogo vinaka ni Luvena, niu sa tawa mudu ni cavuti kemudou e na veisiga e na noqu masu;

10 Niu sa vakamasuta, me dua na ka me yaco kina na gauna vinaka, meu lako vinaka kina, me sa vinakata na Kalou, meu yaco vei kemudou.

11 Niu sa gadreva vakalevu meu raici kemudou, meu solia vei ke-

mudou nai solisoli vakayalo eso, mo dou vakataudeitaki kina;

12 A ya, me da dui vakacegui e na vuku ni nomudou vakabauta kei na noqu talega.

13 Ia *na ka oqo* koi kemudou na veiwekani, kau sa sega ni vinakata me dou lecava, niu sa nakita vakavuqa meu lako yani vei kemudou, (ia kau sa tarovi tiko ga ka yacova na siga oqo,) me so na vuaqu vei kemudou, me vakatalega vei ira na iceni kecega.

14 Ni sa dodonu meu vakaivolitaka vei ira na kai Krisi, vei ira talega na veivanua kaisi; vei ira na vuku, vei ira talega e ra sa tawa vuku.

15 A sa vakakina, me vaka na ka kau sa rawata, kau sa vinakata meu vunautaka nai rogorogo vinaka vei kemudou talega mai Roma.

16 Niu sa sega ni maduataka nai rogorogo vinaka kei Kraisiti: oqori na kaukaua ni Kalou me vakabulai ira yadua e ra sa vakabauta; sa liu vei ira na kai Jutia, a sa yaco talega vei ira na kai Krisi.

17 Ni sa vakatakilai kina ni sa vakadodonutaki ira na Kalou e ra sa vakabauta me tubu kina na vakabauta; me vaka na ka sa volai, Ena bula na tamata dodonu e na vuku ni sa vakabauta.

18 Ni sa vakatakilai na cudru ni Kalou mai lomalagi ki nai valavala kecega ni tamata e ca ki na Kalou ka tawa dodonu, vei ira e ra sa tarova nai vakavuvuli dina *ni Kalou* e nai valavala tawa dodonu;

19 Ia na ka ni Kalou eda sa kila rawa sa vakaraitaki vei ira; ni sa vakaraitaka vei ira na Kalou.

20 A ka ni *Kalou* sa vuni tu sa raici deivaki mai ni sa buli oti ko vuravura, ni sa kilai e na ka sa buli, na nona kaukaua tawa oti kei na nonai valavala va-Kalou; o koya oqo e sega kina e dua na ka vei ira me nodra ulubale:

21 Ia ni ra sa kila na Kalou eliu, e sa sega ni vakarokoroko *vua* me vaka na Kalou, se vakavinavinaka *vua*; a sa yaco kina me lialia na lalawa ni lomadra, a sa butobuto na yalodra sesewa.

22 E ra sa tukuni ira e ra sa vuku vakai ira, a ra sa yaco kina me ra lialia;

23 A ra sa biuta na Kalou sa vakaiukuuku ka tawa mate rawa, ka vakaisosomitaka e na matakau e vaka na tamata sa daumate wale, kei na manumanu, kei na karavau e yavaiva, kei na ka sa dolo.

24 O koya ga oqo sa soli ira kina na Kalou me ra muria na domona ni yalodra e qeleqelea, me ra vakacacana vakai ira na yagodra:

25 Ni ra sa biuta nai vakavuvuli dina ni Kalou ka vakaisosomitaka e na ka e lasu wale, a ra sa sorova ka qarava na ka sa buli ka biuti koya sa bulia, o koya sa kalougata ka tawa mudu rawa. Emeni.

26 O koya ga oqo sa laivi ira kina na Kalou me ra muria na domona vakasisila: ia na nodra alewa e ra biuta na nodrai valavala vakai ira, me ra kitaka na ka e sega ni vakai ira na alewa:

27 O ira talega na tagane, e ra sa sega ni moce kei ira na alewa, a ra sa waqawaqa ga ni ra sa veidomoni vakatagane; a ra sa kitaka na tagane na ka velavela sara vei ira na tagane, a sa yaco kina vei ira nai sau dodonu ni nodra cakacala.

28 Ia ni ra sa sega ni vinakata me ra kila tiko na Kalou, sa laivi ira na Kalou me ra loma vakatani sara, me ra kitaka na ka e sega ni kilikili *kei ira*;

29 E ra sa sinai e na ka kecega e ca; e na dauyalewa, *kei* na daucudrucudru, *kei* na kocokoco, *kei* na cidroi; e ra sa sinai e na vuvu, *kei* na laba, *kei* na veileti, *kei* na dauveivakaisini, *kei* na via sauma na ca; *kei* na daukakase vuni,

30 *Kei* na daukakase votu, *kei* na daucata na Kalou, *kei* na dauveivakalialiai, *kei* na qaciqacia, *kei* na daudokai ira, *kei* na dauvakate-

kivuna na ka ca, *kei* na dautalaidredre ki na nodra qase;

31 E ra sa sega ni yalomatua, e ra veiyalayalati ka lasu tale, e ra sa sega ni veilomani vakatamata, e ra sa sega ni veivinakati rawa, e ra sa sega ni yalololoma:

32 A ra sa kila na lelewa ni Kalou, ni sa dodonu me mate e ra sa kitaka na ka vakaoqo, a ra sa sega ni kitaka walega ko ira, a ra sa dauvinakati ira talega e ra sa daukitaka.

A WASE II.

Sa tukuna ko Paula na nodrai valavala ca na kai Jutia kei ira na iceni, a sa sega ni yaga me ra cakitaka, 1—16. *Sa levu na ka sa solia vei ira na Kalou, a ra sa ca tiko ga, a sa sega e dua na ka me nodra ulubale,* 17—29.

O KOYA oqo sa sega kina e dua na ka me nomu ulubale, o iko na tamata, sa daulewa: ko sa beitaki iko, ni ko sa lewai koya e dua; ni ko sai valavala tiko vakakina ko iko sa daulewa.

2 Ni da sa kila ni sa dina na lewa ni Kalou, me ra ca kecega e ra sa kitaka na ka vakaoqo.

3 Ia ko iko beka ko sa nanuma, ni ko sa lewai ira e ra kitaka na ka vakaoqo, ka sa kitaka talega vakakina, mo dro bula mai na lewa ni Kalou?

4 Se ko sa beca beka na nona loloma levu, kei na nona vosota vakadede, kei na nona cudru vakamalua; ni ko sa sega beka ni vakasama ni sa tuberi iko ki na veivutuni na loloma ni Kalou?

5 Ia ko iko me vaka na nomu yalo kaukaua sa tawa veivutuni, ko sa binia vata tiko ga vei iko na cudru me yaco mada na siga ni cudruvi, ena vakaraitaki kina na lewa dodonu ni Kalou;

6 Ena sauma na tamata kecega ko koya me vaka na nodrai valavala:

7 Vei ira e ra sa gumatua tiko ga e nai valavala vinaka ka vakasaqara na vakaiukuuku kei na vakarokoroko kei na tawa mate rawa, *ena solia ko koya* na bula tawa mudu:

8 Vei ira e ra sa dauveileti tiko, ka talaidredre ki nai vakavuvuli dina, ka talairawarawa ki nai vakavuvuli tawa dodonu, *ena yaco vei ira* na cudruvi kei na lesavi.

9 *Ena yaco* na rarawa kei na yaluma, vei ira na tamata kecega sai valavala ca tiko, sa liu vei ira na kai Jutia, a sa yaco talega vei ira na kai Krisi;

10 *Ena yaco* na vakaiukuukutaki, kei na vakarokorokotaki, kei nai veivakacegui, vei ira kecega sai valavala dodonu, ena liu vei ira na kai Jutia, ena yaco talega vei ira na kai Krisi;

11 Ni ra sa tautauvata kecega vua na Kalou.

12 O ira kecega sai valavala ca ni sa yali vei ira na vunau, e ra na rusa *vakai ira* ni sa yali vei ira na vunau: ia ko ira sai valavala ca ni sa tu ga vei ira na vunau, ena lewai ira na vunau me ra cudruvi *vakakina*;

13 (Ni sa sega ni dodonu e na mata ni Kalou ko ira e ra sa rogoca walega na vunau, o ira ga e ra sa muria na vunau, e ra na vakadodonutaki.

14 Ia ko ira na iceni, ni sa yali vei ira na vunau, a ra sa kitaka vakai ira na ka sa vaka na vunau, o ira oqo, sa yali vei ira na vunau, a ra sa nodra vunau ga ko ira:

15 A ra sa vakatakila sara ni sa vola e na yalodra nai valavala *ni* vunau, a sa vakadinadina talega *vei ira* na yalodra, ni ra sa vakasama sa cala na nodrai valavala se ra vakasama sa dodonu;)

16 *E ra na lewai vakakina* e na siga ena lewa na Kalou na ka ni tamata sa vuni tu, ia ko Jisu Kraisiti ena ia na lewa, me vaka na noqui tukutuku vinaka.

17 Raica, o sa vakatokai me kai Jutia, o sa vakararavi e na vunau, o sa dokai iko e na vuku ni Kalou,

18 O sa kila na lomana, o sa vinakata na ka sa yaga sara; o sa vakatavulici mai na vunau;

19 O sa vakararavi talega vei iko mo yaga me tuberi ira na mataboko, mo nodra rarama e ra sa tiko e na butobuto,

20 *Kei* na nodrai vakavuvuli e ra sa sesewa, *kei* na nodrai vakavuvuli na gone lalai, ni sa tu ga vei iko nai vakatakarakara ni vuku dina e na vunau.

21 Ia ko iko ko sa vakatavulici ira na tamata tani, o sa vakatavulici iko talega, se segai? o sa dauvunau me kakua na butako, o sa butako ko iko, se segai?

22 O sa daukaya me kakua na dauyalewa, o sa dauyalewa ko iko, se segai? o sa daucata na matakau ni kalou lasu, o sa butakoca na vale ni Kalou dina, se segai?

23 O sa daudokai iko e na vuku ni vunau, o sa vakalialiai koya na Kalou ni ko sa talaidredre ki na vunau ko ya, se segai?

24 Ni sa dauvosavakacacataki na yaca ni Kalou vei ira na iceni e na vukumudou, me vaka sa volai.

25 Ni sa yaga dina na lotutabu, kevaka ko sa talairawarawa ki na vunau: ia kevaka ko sa talaidredre ki na vunau, sa yaco kina na nomu lotutabu me tawa lotutabu.

26 Ia kevaka e dua sa tawa lotutabu sa muria nai valavala dodonu ni vunau, ena wili *vua* na nona tawa lotutabu me lotutabu, se segai?

27 Ia ko koya talega sa tawa lotutabu vakayago, a sa muria ga nai *valavala dodonu ni* vunau, ena lewai iko mo ca ni ko sa lotutabu ga me vaka na vosa *ni vunau*, ia ko sa talaidredre tiko ki na vunau, se segai?

28 Ni sa sega ni kai Jutia *dina* ko koya sa vakakina vakarairai walega; ia na lotutabu, sa sega ni rairai walega e na yago:

29 Ia na kai Jutia *dina* ko koya sa vakakina e na vu ni yalona: a ka vakayalo talega na lotutabu, *sa tu ga* e na yalo, sa sega ni ka ni vosa walega; ia ka sa sega ni doka na tamata, a sa doka ga na Kalou.

A WASE III.

Sa veiletitaka na ka sa kaya ko Paula ko ira na kai Jutia eso, 1—19. *Sa qai vakatakila ko Paula ni sa sega sara na tamata sa dodonu e na mata ni Kalou ni sa muria na vunau, eda sa vakadodonutaki e na vuku i Jisu ni da sa vakabauti koya,* 20—31.

ENA qai yaga vakacava me da kai Jutia? se cava na betena na lotutabu?

2 E vuqa na ka *sa yaga kina*; *a sa yaga* vakalevu, ni sa soli vei ira na vosa tabu ni Kalou.

3 Ia ka vakaevei, kevaka sa tawa vakabauta eso? ena vakatawayagataka na vosa dina ni Kalou na nodra tawa vakabauta, se segai?

4 E segai sara: me dina ga na Kalou, me lasu na tamata kecega; me vaka na ka sa volai, Mo vakadodonutaki ni ko sa vosa, me gumatua ni ko sa lewai.

5 Ia kevaka sa vakadinadinataki nai valavala dodonu ni Kalou e na vuku ni neitoui valavala tawa dodonu, a cava me keimami kaya? ena qai vakaevei na Kalou ni sa cudruvi *keitou* ena dodonu vua, se segai? (Au sa vosa vakai keda na tamata.)

6 E segai sara: kevaka sa vakaoqo ena qai lewai vuravura vakacava na Kalou?

7 Ia kevaka sa vakaraitaki vakalevu na vosa dina ni Kalou e na vuku niu sa daulasu, a ra sa vakavinavinaka kina vua vakalevu; au sa cudruvi tiko ga me vaka na tamata ca e na vuku ni cava?

8 A cava tale *me keitou kaya*, (me keitou vakataki ira beka e ra sa lasutaki keitou, ni ra kaya ni keitou sa vosa vakane,) Me da kitaka nai valavala ca, me yaco kina na ka vinaka? ia ko ira oqo e ra na cudruvi vakadodonu.

9 Ia ka vakaevei? a cava eda sa

uasivi cake kina *vei ira*? E segai sara, e na ka e dua: ni keitou sa vakadinadina sara eliu ni sai valavala ca kecega, a kai Jutia kei na iceni talega;

10 Me vaka na ka sa volai, Sa sega e dua sai valavala dodonu, sa sega sara e dua:

11 Sa sega e dua sa kila, sa sega e dua sa vakasaqara na Kalou.

12 E ra sa lesu tani kecega e na *nona* sala, e ra sa yaco vata kecega me tawa yaga; sa sega e dua sai valavala vinaka, sa sega sara e dua.

13 Ai bulubulu sa dola tu na nodrai tilotilo; e ra sa dauveivakaisini e na gusudra; *sa tu* eruku ni tebenigusudra na wele ni gata daugaga:

14 Sa vakasinaiti na gusudra e na ruru kei na vosa e daugaga:

15 Sa kusarawa na yavadra me vakadavea na dra:

16 A sala ni rusa kei na rarawa na nodra sala:

17 E ra sa tawa kila na sala ni veivakacegui:

18 A sa sega e na matadra na rerevaka na Kalou.

19 Eda sa kila na ka kecega sa kaya na vunau, sa kaya vei ira sa tu vei ira na vunau; me vakaruburubu kina na gusu kecega, me beitaki e na mata ni Kalou na kai vuravura kecega.

20 Ni na sega sara e dua ena vakadodonutaki e na mata ni *Kalou* e na vuku ni sa muria na vunau: ni sa kilai ga nai valavala ca mai na vunau.

21 Ia ka sa qai vakatakilai mai e na gauna oqo na vakadodonutaki ni Kalou sa tawa *yaco* e na vuku ni vunau, a sa vakadinadina kina na vunau kei ira na profita;

22 A ya na vakadodonutaki ni Kalou *sa yaco* e na vuku ni vakabauti Jisu Kraisiti, sa tukuni vei keda kecega, a sa yaco vei ira kecega e ra sa vakabauta; ni da sa tautauvata kecega:

23 Ni da sai valavala ca kecega, eda sa sega ni yaco kina ki nai ukuuku ni Kalou;

24 Eda sa vakadodonutaki walega e na vuku ni nona loloma, e na vuku ni soro donu i Kraisiti Jisu:

25 O koya sa lesia na Kalou me *nodai* bulubulu me da vakabauta na nona dra, me vakatakila na nona yalododonu ni sa sega *ni* cudruva nai valavala ca sa caka oti, e na vuku ni sa vosota na Kalou;

26 Me vakatakila, e na gauna oqo, na nona yalododonu; ni sa yalododonu ko koya, ni sa vakadodonutaki koya sa vakabauti Jisu.

27 *Sa qai tu* evei na ka me da dokai keda kina? Sa takali sara. E na vuku ni vunau cava? ni daucakacaka? E segai: e na vuku ga ni vunau sa kaya me da dauvakabauta.

28 O koya ga oqo eda sa vakasama kina ni sa dina sara ni sa vakadodonutaki na tamata e na vakabauta, ia ka sega ga e na vuku ni vunau.

29 A nodra Kalou duaduaga na kai Jutia ko koya? sa sega beka ni nodra *Kalou* talega na iceni? Io, na nodra *Kalou* talega na iceni:

30 Ni sai koya duadua na Kalou, ena vakadodonutaki ira na lotutabu e na vakabauta, kei ira talega na tawa lotutabu e na vuku ni vakabauta.

31 Ia sa vakaevei na vunau, eda sa vakatawayagataka e na vakabauta, se segai? E segai sara: eda sa vakayacora na vunau.

A WASE IV.

Sa tukuna ko Paula sa vakadodonutaki ko Eparaama e na vuku ni nona vakabauta, a sa vakakina na vosa i Tevita, 1—8. *A sa vakatalega kina na tamata kecega se ra kai Jutia se segai,* 9—12. *A sa yaco na vosa ni yalayala ni Kalou vei Eparaama, ni sa vakadodonutaki na tamata kecega ni ra sa vakabauta,* 13—25.

A CAVA me da kaya sa kunea ko Eparaama na tamada, *e na nona cakacaka* vakayago?

2 Ia kevaka sa vakadodonutaki ko Eparaama e na vuku ni nona cakacaka, sa qai dua na ka vua me dokai koya kina vakai koya; ia ka sega ga e na mata ni Kalou.

3 Ia na cava sa kaya nai Vola *Tabu*? Sa vakabauta na Kalou ko Eparaama, a sa okati vua me *nonai* valavala dodonu.

4 Ia ni sa sauma na tamata sa cakacaka, eda sa sega ni vakatoka na kenai sau nai loloma, a ya ga na kenai voli.

5 Ia ko koya sa sega ni cakacaka, a sa vakabauti koya sa vakadodonutaki ira e ra sa ca vua, sa okati vua na nona vakabauta me *nonai* valavala dodonu.

6 Sa vakatalega kina na vosa i Tevita ni sa tukuna na tamata sa kalougata, ni sa okati vua na Kalou nai valavala dodonu ia ka sega e na vuku ni *nona* cakacaka,

7 *A sa kaya*, Sa kalougata na tamata sa tawa cudruvi e na vuku ni valavala ca, a sa ubi ga nona cakacala.

8 Sa kalougata na tamata sa sega ni okati vua na Turaga na *nonai* valavala ca.

9 E ra sa kalougata beka vakaoqo ko ira ga na lotutabu, se ra vakatalega kina na tawa lotutabu? ni da sa kaya sa okati vei Eparaama na vakabauta me *nonai* valavala dodonu.

10 Sa okati *vua* beka ni sa vakaevei? ni sa lotutabu, se ni sa tawa lotutabu? Sa sega ga ni sa lotutabu, a ya ga ni sa tawa lotutabu.

11 A sa soli vua na lotutabu mei vakatakilakila, me vakadinadina *vua* ni sa vakadodonutaki e na vuku ni vakabauta, sa tu *vua eliu* ni sa tawa lotutabutaki: me yaco kina ko koya me tamadra kecega e ra sa vakabauta, ka tawa lotutabutaki; me okati talega vei ira me *nodrai* valavala dodonu:

12 Me tamadra talega e ra sa lotutabutaki, a ra sega ni lotutabutaki walega, e ra sa muria talega na we ni yava ni vakabauta nei tamada ko Eparaama, sa tu *vua eliu* ni sa tawa lotutabutaki.

13 Ni sa sega ni yalati vei Eparaama, se vei ira na nona kawa, mei taukei ni vuravura, e na vuku ni vunau, e na vuku ga ni sa nonai valavala dodonu na vakabauta.

14 Ia kevaka e ra sa taukena e ra sa muria na vunau, sa qai vakatawayagataki na vakabauta, ia na ka wale talega na vosa ni yalayala:

15 Ni sa yaco ga na cudruvi e na vuku ni vunau: ni sa sega nai valavala ca kevaka sa takali na vunau.

16 Ia *na vakadodonutaki sa yaco* e na vuku ni vakabauta, a *sa yaco* vakakina me ka ni loloma walega; me vakadinadina kina na vosa ni yalayala vei ira kecega na kawa *i Eparaama*; me kakua ni yaco walega vua sa tu vua na vunau, vua talega sa tu vua na vakabauta ka tu vei Eparaama; ni sa tamada kecega ko koya,

17 (Me vaka nai Vola sa kaya, Au a cakavi iko me tamadra na veivanua e vuqa,) e na mata ni Kalou, sa vakabauta ko *Eparaama*, o koya ga sa vakabula tale na mate, a sa kaciva na ka sa yali me vaka na ka sa tu.

18 Ia ni sa dredre sara na dinata sa vakabauta ko *Eparaama*, ni sa dinata ga me yaco me tamadra na veivanua e vuqa, me vaka na vosa *ni vola sa kaya vua*, Ena vakakina na nomu kawa.

19 Ia ni sa sega ni malumalumu na nona vakabauta, sa sega ni vakasama kina na yagona ni sa qai mate, ka ni sa dua dina na drau na nona yabaki, se na kete i Sera sa mate ga:

20 A sa sega talega ni yatayata ni sa tawa vakabauta na vosa ni yalayala ni Kalou; sa kaukaua ga e na vakabauta, a sa vakavinavinaka kina vua na Kalou;

21 Ni sa vakadinata sara, ni sa rawarawa vua, me cakava na ka sa yalataka.

22 O koya ga sa okati vua kina *na vakabauta* me *nonai* valavala dodonu.

23 Ia ka sa sega ni volai ni sa okati vua *vakaoqo*, e na vukuna duaduaga;

24 E na vukuda talega, ni na okati vakatalega kina vei keda, kevaka eda sa vakabauti koya sa vakatura cake tale na noda Turaga ko Jisu mai na mate;

25 O koya ka soli yani e na vuku ni nodai valavala ca, a sa vakaturi cake tale me da vakadodonutaki kina.

A WASE V.

Sa tukuna ko Paula na ka vinaka sa yaco vei keda ni da sa vakadodonutaki, 1—5. *A ka dina sara na loloma ni Kalou, ni sa lomani keda ni da sa tamata ca*, 6—12. *Eda sa ca vakalevu e na vuku i Atama kei na vukuda talega, a sa rawarawa me da vinaka vakalevu sara e na vuku i Jisu*, 13—21.

O KOYA oqo ni da sa vakadodonutaki e na vakabauta, eda sa qai veivinakati kei na Kalou e na vuku ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti:

2 E na vukuna talega eda sa torova rawa kina na loloma oqo, eda sa qai tu kina ni da sa vakabauta; eda sa reki talega ni da sa dinata ni na noda na vanua vakaiukuuku ni Kalou.

3 A sa sega ni koya walega *oqori*, eda sa daureki talega e na vuku ni ka rarawa: ni da sa kila na ka rarawa sa vakatubura na dauvosota;

4 Ia na dauvosota, *sa vakatubura* na dauveivakatovolei; kei na dauveivakatovolei, na dinata:

5 Ia na dinata oqo sa sega ni vakamaduataki *keda*; ni sa sovaraki ki na yaloda na loloma ni Kalou ni sa soli vei keda na Yalo Tabu.

6 Ia ni da sa malumalumu sara, ka ca talega vua na Kalou, sa qai mate ko Kraisiti e na vukuda e na gauna sa lokuci eliu.

7 Ni sa sega e dua me *via* mate e na vuku ni tamata yalododonu: ia ka sa dua beka me doudou me mate e na vuku ni tamata dauloloma.

8 Ia na Kalou sa vakatakila na nona loloma vei keda, e na ka oqo, ni sa mate ko Kraisiti e na vukuda, ni da sa tamata ca.

9 Ia ni da sa qai vakadodonutaki, e na vuku ni nona dra, ena qai rawarawa sara me da vakabulai mai na cudruvi e na vukuna.

10 Ia kevaka eda sa *nona* meca, a sa qai ia tale na veivinakati kei na Kalou e na vuku ni sa mate na Luvena, ena qai rawarawa sara, ni da sa veivinakati tale, me da vakabulai tiko e na vuku ni nona bula.

11 A sa sega ni koya walega *oqori*, eda sa daureki talega vua na Kalou e na vuku ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti, ni da sa yaco me da veivinakati tale e na vukuna.

12 O koya oqo, e sa vakatauvatani kina ni sa curu ki vuravura nai valavala ca e na vuku ni tamata e le dua, kei na mate e na vuku ni valavala ca; a sa yaco vakakina na mate ki na tamata kecega, ni sai valavala ca na tamata kecega:

13 (Ni sa tu e vuravura nai valavala ca eliu sa yaco emuri na vunau: a ra sa vakasama ena sega ni cudruvi nai valavala ca, ni sa takali na vunau.

14 Ia ka sa dauveitaliataki ira *kecega* na mate, sa vakatekivu vata kei Atama ka yacovi Mosese, a ra sa sega ni valavala ca me vakataki Atama, ia ko *Atama* sa nonai vakatakarakara sa lako mai emuri.

15 Ia e rau sa sega ni tautauvata sara nai valavala ca *i Atama*, kei nai solisoli walega *ni Kalou*. Ia kevaka sa mate na lewe vuqa e na vuku ni nonai valavala ca na lewe

dua, ena uasivi cake kina na loloma ni Kalou, kei nai solisoli ni loloma, e na vukuna ga na le dua, o Jisu Kraisiti, ni sa yaco vakalevu sara vei ira na lewe vuqa.

16 A rau sa sega talega ni tautauvata *na cudruvi, sa yaco* e na vuku ni nonai valavala ca na le dua, kei nai solisoli *ni Kalou*: ni sa lewai kece me ra cudruvi e na vuku ni *valavala ca* e dua bauga, ia nai solisoli walega *sa yaco* vei ira e ra sai valavala ca vakavuqa me ra vakadodonutaki kina.

17 Ia kevaka sai valavala ca na le dua a sa veitaliataki *kęda kece* kina na mate e na vukuna ga na le dua; ena qai rawarawa sara vei ira sa yaco vei ira na ka ni loloma levu kei nai solisoli ni vakadodonutaki, me ra veitalia e na bula e na vukuna na le dua, o Jisu Kraisiti.)

18 O koya oqo ena vakatauvatani kina *ni sa yaco na lewa* ki na tamata kecega me ra cudruvi, e na vuku ni valavala ca e dua bauga; *ena yaco* vakakina *na lewa* ki na tamata kecega me ra vakadodonutaki me ra bula, e na vuku ni valavala dodonu e dua.

19 Ena vakakina ni ra sa yaco me ra cala na lewe vuqa ni sa talaidredre e dua bau na tamata, e ra na yaco talega na le vuqa me ra dodonu ni sa talairawarawa na le dua.

20 A sa qai kau mai na vunau *i Mosese*, me ka levu kina nai valavala ca. Ia ni sa uasivi cake mai nai valavala ca, sa qai uasivi cake vakalevu sara kina na ka ni loloma *ni Kalou*:

21 Me tauvatani ni sa veitaliataki *keda* nai valavala ca me da mate kina, ena veitaliataki *keda* vakatalega kina na ka ni loloma *ni Kalou*, me da vakadodonutaki me da bula tawa mudu kina, e na vuku i Jisu Kraisiti na noda Turaga.

A WASE VI.

Sa tukuna ko Paula ni ra sa sega ni valavala ca tiko na tamata sa veivinakati tale kei na Kalou; eda sa via muri koya ga e na vuku ni nona loloma vei keda, 1—23.

ACAVA me da qai kaya? me dai valavala ca tiko ga, me tubu vakalevu kina nai loloma *ni Kalou*, se segai?

2 E segai sara. Eda na kitaka tiko vakaevei nai valavala ca, ni sa mate vei keda na ca?

3 Dou sa sega beka ni kila, o keda kece eda sa papitaisotaki vei Jisu Kraisiti, eda sa papitaisotaki e na nona mate?

4 O koya ga oqo eda sa bulu vata kaya kina, ni da sa papitaisotaki e na nona mate: me vakataki kina ni sa vakaturi cake tale mai na mate ko Kraisiti e na kaukaua nei Tamana, me da lako voli vakakina e na bula vou.

5 Ia kevaka eda sa tei vata me da vakataki koya e na nona mate, eda na vakataki koya talega ni sa tu cake tale mai na mate:

6 Ni da sa kila, e rau lauvako vata *kaya* ki na kau veilatai na tamata makawa, me vakarusai kina na yago ni valavala ca, me da kakua tale ni qarava nai valavala ca.

7 Ni sa sereki mai nai valavala ca ko koya sa mate.

8 Ia kevaka eda sa mate vata kei Kraisiti, eda vakadinata eda na bula vata kaya talega:

9 Ni da sa kila ni sa vakaturi cake tale mai na mate ko Kraisiti, sa sega ni mate tale; sa sega tale ni veitaliataki koya na mate.

10 Ni sa mate ko koya, sa mate vakadua e na vuku ni valavala ca; ia ni sa qai bula, sa bula vua na Kalou.

11 Mo dou vakakina ni dou sa vakasami kemudou ni sa mate sara vei kemudou nai valavala ca, mo dou bula vua na Kalou vei Jisu Kraisiti na noda Turaga.

12 O koya oqo me kakua ni veitalia kina nai valavala ca e na va-

gomudou sa mate rawa, mo dou muria na kena gadreva ca.

13 Kakua talega ni solia na tiki ni yagomudou ki nai valavala ca, me caka kina na ka ca: dou soli kemudou ga vua na Kalou, me vakataki ira e ra sa bula mai na mate, kei na tiki ni yagomudou me caka kina na ka e dodonu vua na Kalou.

14 Ni na sega ni veitaliataki kemudou nai valavala ca: ni dou sa sega ni bula e na gauna ni vunau, e na gauna ga ni loloma.

15 Ia ka vakaevei? me dai valavala ca beka, ni da sa sega ni bula e na gauna ni vunau, e na gauna ga ni loloma, se segai? E segai sara.

16 Dou sa sega beka ni kila, o koya yadua dou sa soli kemudou vua mo dou talairawarawa vua, dou sa nona tamata ga dou sa talairawarawa vua; se ki na cakacala me mate kina, se ki na cakadodonu me vakadodonutaki kina?

17 Ia kau sa vakavinavinaka vua na Kalou, ni dou sa kaisi ni valavala ca eliu, ia dou sa qai muria mai na vu ni yalomudou nai vakarau ni vakavuvuli dou sa vakatavulici kina.

18 Ia ni dou sa qai sereki mai nai valavala ca, dou sa yaco me tamata ni valavala dodonu:

19 Au sa vosa me vakataki keda na tamata, ni sa malumalumu na yagomudou: ia me vakakina ni dou a solia na tikimudou eliu me caka kina na ka e dukaveluvelu, kei nai valavala ca me levu kina na ca; mo dou qai solia vakakina na tikimudou, me caka kina na ka e dodonu kei na ka e savasava.

20 Ni dou sa kaisi ni valavala ca, sa takali sara vei kemudou nai valavala dodonu.

21 Ia e na gauna ko ya a cava dou a kunea me vua ni ka ko ya dou sa qai madua kina? ia na kenai otioti na ka ko ya na mate sara.

22 Ia ni dou sa qai sereki mai nai valavala ca, a sa yaco talega me tamata ni Kalou, dou sa qai kunea na vua ni yalosavasava, kei na kenai otioti na bula tawa mudu.

23 Ni sa kenai sau ni valavala ca na mate; ia nai solisoli walega ni Kalou na bula tawa mudu, e na vuku i Jisu Kraisiti na noda Turaga.

A WASE VII.

A tamata sa vakabauti Jisu me nonai Vakabula sa veivinakati kaya me vaka na veiwatini, 1—6. *Sa qai tukuna ko Paula nai valavala ni tamata sa veivutuni, a sa via muria na vunau ni Kalou, a sa dredre ni sa rawati koya na ca,* 7—25.

DOU sa kila, se segai, oi kemudou na veiwekani, (niu sa vosa ga vei ira e ra sa kila na vunau,) ni sa lewa na tamata na vunau e na veisiga ni nona bula?

2 Ia na alewa sa vakawati sa vauci koya na vunau *me talairawarawa* vua na watina e na veisiga ni nona bula; ia kevaka sa mate na watina, sa qai sereki kina *na alewa* mai na vunau ni veiwatini.

3 Ia kevaka sa laki vakawati kei na tagane tani, ni sa bula tiko na watina, ena vakatokai kina me dauyatagane: ia kevaka sa mate na watina, sa qai sereki ga mai na vunau ko ya; ia kevaka ena qai laki vakawati kei na tagane tani, sa na sega ga ni dauyatagane.

4 Dou sa vakakina na veiwekani, ni dou sa qai sereki mai na vunau e na mate e na vuku ni yago i Kraisiti; mo dou veiwatini kei na dua tani, vei koya sa vakaturi cake tale mai na mate, mo dou vakavuataki kina vua na Kalou.

5 Ni da sa tiko vakayago ga, sa caka vakaukaua na lomada ca sa tiko e na yagoda e na vuku ni vunau, me da vuataka kina na ca me da mate kina.

6 Ia eda sa qai sereki mai na vunau, ni sa qai mate na ka sa vauci keda; me da qarava *na Ka-*

lou e na yalo vou, ka sega e na vosa makawa *ni vunau*.

7 A cava me da kaya? Sa ca na vunau? E segai sara. Au a sega ni kila walega nai valavala ca, a ya ga mai na vunau: niu sa sega ni kila na daukocokoco, kevaka sa sega ni kaya na vunau, Kakua ni kocokoco.

8 Ia na yalo ca, ni sa kaukaua e na vuku ni vunau, sa vakatubura e lomaqu na gadreva ca kecega. Ni sa mate na yalo ca ni sa takali na vunau:

9 Niu a bula eliu ni sa takali na vunau; ia ni sa lako mai na vosa ni vunau, sa bula tale na yalo ca, kau sa qai mate kina.

10 Ia na vosa ni vunau, sa lesi me da bula kina, a ya ga kau sa kunea kina na mate.

11 Ni sa kaukaua na yalo ca, e na vuku ni vosa ni vunau, a sa temaki au kina ka vakamatei au.

12 Ia na vunau sa savasava sara, sa savasava sara talega na vosa ni vunau, sa dodonu talega, ka vinaka.

13 A sa yaco beka na ka vinaka me ka meu mate kina, se segai? E segai sara. A yalo ca ga, me rairai kina me ca, sa taura na ka vinaka me kitaki au kina meu mate; me rairai kina na ca me ca dina sara e na vuku ni vosa ni vunau.

14 Ni da sa kila ni sa ka vakayalo na vunau: ia koi au kau sa vakayago walega, kau sa volitaki ki na ca.

15 A ka kau sa sega ni vinakata, kau sa kitaka tiko: ia na ka kau sa vinakata, kau sega ni kitaka; ia na ka kau sa cata, kau sa kitaka tiko.

16 Ia kevaka kau sa kitaka na ka kau sega ni vinakata, au sa kaya kina ni sa vinaka ga na vunau.

17 A sa sega ni au dina sa kitaka, a ca ga sa tiko e lomaqu.

18 Niu sa kila ni sa sega sara ni tiko vei au (e na yaloqu makawa) e dua na ka vinaka; sa tiko ga vei au na vinakata na ka vinaka; ia na kaukaua meu kitaka kina kau sa tawa kunea.

19 Ia na ka vinaka kau via kitaka, kau sa sega ni kitaka; ia na ka ca kau sega ni via kitaka, kau sa kitaka ga.

20 Ia kevaka kau sa kitaka na ka kau sa sega ni vinakata, sa qai sega ni au dina sa kitaka, a ca ga sa tiko e lomaqu.

21 Au sa kunea na vunau ka dua *e lomaqu*, niu sa via kitaka na ka vinaka, sa tiko vei au na ca.

22 Niu sa vinakata na vunau ni Kalou e na lomaqu dina:

23 Ia kau sa kunea e dua tani tale na vunau e na tiki ni yagoqu, a rau sa veivala kei na vunau *sa tu* e na lomaqu, a sa vakasauraratataki au meu qarava na vunau ni valavala ca sa tiko e na tiki ni yagoqu.

24 A tamata ca vakaidina koi au! o cei ena vakabulai au mai na yago ni mate oqo?

25 Au sa vakavinavinaka vua na Kalou e na vuku ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti. Ia ka sa qai vakaoqo au sa qarava na vunau ni Kalou e na lomaqu dina; ia na yagoqu *sa qarava* na vunau ni valavala ca.

A WASE VIII.

Sa tukuna ko Paula na ka vinaka sa yaco vei ira sa vakabauti Jisu. Sa sega ni cudruvi ira na Kalou, e ra sa yalo vou kai valavala vinaka, ni sa vukei ira na Yalo Tabu, a sa tukuna ki na yalodra ni ra sa luve ni Kalou, 1—16. *Sa qai tukuna na ka vinaka ena yaco vei ira emuri; a sa wawa tiko ko vuravura kei na ka kece sa tu kina, me yaco na ka oqo,* 17—25. *Sa vukei ira tiko na Yalo Tabu, sa veivuke na ka kecega me ra vinaka kina; ena sega sara e dua na ka me tawasei ira rawa mai na Kalou,* 26—39.

OKOYA oqo e ra sa sega kina ni lewai me cudruvi ko ira sa tu vata kei Kraisiti Jisu, e ra sa

sega ni muria lako na yalo makawa, e ra sa muria ga na Yalo *Tabu.*

2 Ni sa vakabulai au na vunau ni Yalo ni bula *sa yaco* vei Kraisiti Jisu mai na vunau ni yalo ca kei na mate.

3 Ia na ka sa sega ni cakava rawa na vunau, ni sa malumalumu e na vuku ni yalo makawa, *sa cakava* na Kalou ni sa tala na Luvena a sa vaka na yago ni tamata ca na yagona, ia ni sa sorovaka nai valavala ca, sa lewa nai valavala ca me mate e na yalo makawa:

4 Me da cakava rawa kina nai valavala dodonu ni vunau, ni da sa tawa muria lako na yalo makawa, eda sa muria ga na Yalo *Tabu.*

5 Ia ko ira sa yalo makawa tiko e ra sa daunanuma na ka ni yalo makawa; o ira e ra sa yalo vou *e na Yalo Tabu* e ra sa daunanuma na ka ni Yalo *Tabu.*

6 Ni ra sa mate ga e ra sa yalo makawa tiko; a ra sa bula ka vakacegu e ra sa yalo vou *e na Yalo Tabu.*

7 Ni sa veimecaki kei na Kalou na yalo makawa: sa sega ni vakarogoca na vunau ni Kalou, o dredre sara *me vakakina.*

8 Ia ko ira sa rawai ira na yalo makawa, e ra sa sega ni cakava rawa na ka e vinaka vua na Kalou.

9 Ia ka sa sega ni rawai kemudou na yalo makawa, sa rawai kemudou na Yalo *Tabu,* kevaka e dina ni sa tiko e na lomamudou na Yalo ni Kalou. Kevaka sa dua na tamata sa sega ni tiko e lomana na Yalo i Kraisiti, sa sega ni nona ko koya oqo.

10 Ia kevaka *sa tiko* e na lomamudou ko Kraisiti, sa dina ya ni sa mate ga na yago e na vuku ni valavala ca; ia na yalo sa bula ga e na vuku ni valavala dodonu.

11 Ia kevaka ena tiko vakadua e na lomamudou na Yalo i koya sa vakaturi Jisu cake tale mai na mate, o koya sa vakaturi Kraisiti cake tale mai na mate, ena vakabula tale na yagomudou e na Yalona sa tiko vakadua e na lomamudou.

12 O koya oqo e sega kina ni dodonu, kemudou na veiwekani, me da vakaivolitaka na yalo makawa, me da muria na yalo makawa.

13 Ia kevaka dou muria na yalo makawa, dou na mate kina; ia kevaka dou sa veivuke kei na Yalo *Tabu* me vakamatea nai valavala vakayago, dou na bula kina.

14 Ia ko ira kece sa tuberi ira na Yalo ni Kalou, e ra sa luve ni Kalou.

15 Ni dou sa sega ni rawata tale na yalo ni bobula mo dou rere; ia dou sa qai rawata na Yalo ni gone sa vakabauti tale, eda sa kaci kina, Apa, Tamaqu.

16 A Yalo oqo sa tukuna mai ki na yaloda, ni da sa luve ni Kalou:

17 Ia kevaka eda sa gone, eda sa qai taukei; eda sa taukena na Kalou, eda sai taukei vata kei Kraisiti; kevaka eda sa vosota vata *kaya* na ca, eda na tiko vata *kaya* talega e na vanua vakaiukuuku.

18 Niu sa nanuma sa sega ni yaga me rau vakarauvatani na ka ca eda sa vosota e na *noda* bula oqo, kei nai ukuuku ena vakarairaitaki vei keda emuri.

19 Ni sa gadreva vakalevu ko vuravura ka wawa tiko ga, me ra vakarairaitaki mada na luve ni Kalou.

20 Ni sa vakamalumalumutaki ko vuravura me ca, a sa sega *ni* vinakata, *sa yaco* ga e na vuku i koya sa vakamalumalumutaka me wawa tiko ga,

21 Ni na vakabulai talega ko vuravura ni sa bobula tiko ga ki na rusa, me bula vakaiukuuku vata kei ira na luve ni Kalou.

22 Ni da sa kila, sa vutugu vata ko vuravura ka sa yaluma e na rarawa ka yacova na siga oqo.

23 A sa sega ni koya walega, o keda talega, eda sa rawata nai sevu ni Yalo *Tabu,* eda sa vutugu

tiko e lomada, ni da sa waraka me da vakabauti tale, ni sa vakabulai mai na yagoda.

24 Eda sa bula e na wawa : ia na wawa sa bale e na ka keda sa qai raica, sa sega ni *yacana dina* na wawa : ni sa waraka vakacava na tamata na ka sa qai raica ?

25 Ia kevaka eda sa waraka na ka eda sa sega ni raica, eda sa vosota ga me waraka tiko.

26 Ia na Yalo *Tabu* talega sa vukea talega na noda malumalumu : ni da sa sega ni kila na ka e kilikili kei keda me da kerea : a sa sorovaki keda na Yalo *Tabu* e na vutugu e sega ni cavu rawa.

27 Ia ko koya sa dauvakasaqara e na yaloda sa kila na loma ni Yalo *Tabu*, ni sa sorovaki ira na tamata yalosavasava me vaka na *loma ni* Kalou.

28 Ni da sa kila sa veivuke na ka kecega me ra vinaka kina e ra sa lomana na Kalou, vei ira e ra sa kacivi me vaka na *nona* veitalia eliu.

29 Ia ko ira kece sa kilai ira ko koya eliu, sa lesi ira me tautauvata kei na Luvena, me ulumatua ko koya vei ira na tacina e ra lewe vuqa.

30 Ia ko ira sa lesi ira ko koya, sa qai kacivi ira : o ira sa kacivi ira ko koya, sa vakadodonutaki ira talega : o ira sa vakadodonutaki ira ko koya, sa vakaiukuukutaki ira.

31 A cava me da kaya e na ka oqo ? Kevaka e wekada na Kalou, o cei me noda meca ?

32 Ena vakaevei ko koya sa sega ni maroroya na Luvena dina, a sa soli koya yani e na vukuda kecega, ena dredre vakacava vua me solia walega vei keda na ka kecega *ni sa soli* vata kaya ?

33 O cei me beitaki ira sa digitaki ira na Kalou ? Sa vakadodonutaki *ira* na Kalou.

34 O cei me na cudruvi *ira* ? O Kraisiti ga sa mate, io, a sa bula cake tale, a sa tiko talega e na liga imatau ni Kalou, a sa sorovaki keda talega.

35 O cei me na tawasei keda mai na loloma i Kraisiti ? a ka rarawa, se na yaluma, se na dauveivakacacani, se na dausiga, se na luvawale, se na dauveivakarerei, se nai seleiwau ?

36 Me vaka na ka sa volai, E na vukumu ga keitou sa vakamatei kina e na siga kecega ka bogi ; keitou sa vaka na sipi sa lesi me vakamatei.

37 Ia na ka kecega oqori eda sa rawa sara, e na vuku i koya sa lomani keda.

38 Niu sa kila dina, ena sega ni rawata na mate, se na bula, se na agilose, se na agilose sa liu, se na agilose kaukaua, se na ka sa yaco edaidai, se na ka ena yaco emuri,

39 Se na ka cecere, se na ka titobu, se dua tani na ka, me tawasei keda mai na loloma ni Kalou, sa yaco *vei keda* e na vuku i Kraisiti Jisu na noda Turaga.

A WASE IX.

Sa tukuna ko Paula na nona loloma vei ira na kai nona, 1—5. *Sa qai tukuni ira ni ra sai valavala ca ka sa biuti ira kina na Kalou ; a sa vakabauti ira na iceni me ra nona tamata ; ia na ka oqo sa vakatakila ni sa dodonu sara na Kalou e na nona lewa*, 6—33.

AU sa vosa dina e na mata i Kraisiti, au sa sega ni vosa lasu, sa vakadinadina talega vei au na lomaqu e na mata ni Yalo Tabu.

2 Niu sa rarawa vakalevu, a sa yaluma tiko ga na lomaqu.

3 Niu a gadreva meu tawase tani vei Kraisiti e na vukudra na wekaqu, o ira e ra wekaqu dina vakayago :

4 E ra luve i Isireli ; sa yaco vei ira na vakabauti tale, kei nai ukuuku, kei na veiyalayalati, kei na soli vunau, kei na cakacaka ni Kalou, kei na vosa ni yalayala ;

5 A nodra talega na qase, *sa yaco* talega mai vei ira ko Kraisiti me vaka na yagona, o koya na Kalou, sa veitaliataka na ka kecega, sa kalougata ka tawa mudu. Emeni.

6 A sa dredre me tawa yaga na vosa *ni yalayala* ni Kalou. Ni sa sega ni luve i Isireli dina ko ira kece, sa yacadra na Isireli:

7 E ra sa sega ni luvena ko ira kecega na kawa i Eparaama: ia, Na kawa i Aisake ga ena vakatokai me nomu kawa.

8 A kenai balebale, O ira na luvena vakayago, e ra sa sega ni luve ni Kalou; ia na luve ni yalayala ga, e ra sa wiliki me *nona* kawa.

9 Ni sa vakaoqo na vosa ni yalayala, E na gauna vakaoqo kau na lako mai, ena sucu kina na luve i Sera.

10 A sa sega ni *vakaoqo* walega; ia ko Repeka talega ni sa kunekune e na vukuna e dua, a tamada ko Aisake;

11 (Ni rau sa tawa sucu *na gone*, se rau cakava na ka vinaka se na ka ca, me tu dei kina na ka sa lesia ka digitaka walega na Kalou, sa sega ga e na vuku ni *nodrau* cakacaka, ena vukuna ga sa kacivi *rau*;)

12 Sa kaya vei *tinadrau*, O koya sa qase vei rau ena qaravi koya na gone.

13 Sa vakakina na ka sa volai, Au sa vinakati Jekope, ia kau sa cati Iso.

14 A cava me da qai kaya? *Sa tu* vua na Kalou nai valavala tawa dodonu, se segai? E segai sara.

15 Ni sa kaya ko koya vei Mosese, Au na lomani ira kau via lomana, au na yalovinaka vei ira kau via yalovinaka kina.

16 Sa qai sega *ni yaco* e na vukuna sa gadreva, se na vukuna sa cici, e na vukuna ga na Kalou sa yalovinaka mai.

17 Ni sa kaya vei Fero nai Vola *Tabu*, E na vuku ni ka oqo kau sa vakaturi iko cake kina, meu vakatakila vei iko na noqu kaukaua, me tukuni talega na yacaqu ki vuravura kecega.

18 O koya oqo eda kila kina, sa yalovinaka ko koya vei ira sa via yalovinaka vei ira, a sa vakadomoqataki ira sa via vakadomoqataka.

19 O na qai kaya vei au, E na vuku ni cava sa qai kaya tiko kina ko koya eda sa ca? o cei sa vorata rawa na ka e sa veitaliataka?

20 Kakua ni vakaoqo, o iko na tamata, o cei ko iko me vosa tale vua na Kalou? Ena kaya beka na ka sa caka vei koya sa cakava, O sa cakavi au vakaoqo e na vuku ni cava?

21 E sega beka ni veitaliataka na qele ko koya sa dautuli kuro, me cakava kina e na dua bauga nai buli qele na bilo eda na doka, se na bilo eda na tawa doka?

22 Ia kevaka e vinakata na Kalou, me vakatakila na nona cudru, me vakatakila talega na nona kaukaua, sa vosota vakadede na bilo e cudruva sa vakarau tu me ra rusa:

23 Me vakatakila talega na kena levu ni nonai ukuuku vei ira na tamata e via lomana, sa vakarau tu eliu ko koya ki na *nonai* ukuuku,

24 Oi keda ga, sa kacivi keda ko koya, sa sega walega mai vei ira na kai Jutia, mai vei ira talega na iceni?

25 Me vakatalega kei na ka *sa* kaya e *nai vola i* Osia, Au na vakatokai ira ka sega ni noqu tamata eliu, me ra noqu tamata; au na vakatokai koya ka sega ni noqu *gone* ni toko eliu, me noqu *gone* ni toko.

26 Oqori talega ena yaco, e na vanua e ra sa kaya vei ira kina, Oi kemudou sa sega ni noqu tamata; e ra na qai vakatokai kina me ra luve ni Kalou bula.

27 Sa tagicaki Isireli talega ko Aisea, *ka kaya*, Kevaka e tautau-

vata ko Isireli kei na nuku ni waitui ni ra sa wili, ena bula ga na *kedra* vo:

28 Ni na vakaotia ko koya na cakacaka oqo, ena vakalekalekataka me vaka na *nona* vosa dodonu: ni na kitaka e vuravura na Turaga na cakacaka lekaleka.

29 Me vaka na ka sa kaya ko Aisea eliu, Kevaka ka sega ni vakalaiva vei keda na kawa na Turaga ni Sapeoce, eda sa vakataki Sotoma, eda tautauvata talega kei Komora.

30 A cava me da qai kaya? O ira na iceni, e ra sa sega ni muria nai valavala dodonu, a ra sa yaco ga me ra vakadodonutaki, ni ra sa vakadodonutaki e na vakabauta.

31 Ia ko Isireli, sa muria ga na vunau dodonu, a ra sa sega ni yaco ki na vunau ni vakadodonutaki.

32 E na vuku ni cava? ni ra sa sega *ni vakasaqara* e na vakabauta, a ya ni ra sa muria ga na vunau. A ra sa tarabe e na vatu e dauveivakatarabetaki;

33 Me vaka na ka sa volai, Raica, au sa virikotora mai Saione na vatu ni tarabe kei na vatu ni veivakalomacataki: o koya sa vakabauta ena sega ni madua kina.

A WASE X.

Sa tukuna ko Paula ni sa biuti ira na kai Jutia na Kalou, ni ra sa sega ni vakabauti Jisu; ia na tamata kece sa vakabauti koya dina, e ra sa veivinakati kina kei na Kalou, 1—21.

OI kemudou na veiwekani, au sa gadreva e na vu ni yaloqu, au sa masu talega vua na Kalou e na vukudra na Isireli, me ra bula *rawa.*

2 Niu sa tukuni ira dina ni ra sa lomakatakata vua na Kalou, ia ka sega ni vaka na yalomatua.

3 Ni ra sa sega ni kila na vakadodonutaki sa yaco mai na Kalou, a ra sa dauvakatovolea me ra vakataudeitaka na vakadodonutaki vakai ira, a ra sa sega kina ni vakamalumalumutaki ira me ra vakadodonutaki mai vua na Kalou.

4 Ni sa vakayacora na vunau ko Kraisiti, me vakadodonutaki *e na vukuna* ko ira kece e ra sa vakabauta.

5 Ni sa tukuna ko Mosese na vakadodonutaki sa yaco e na vuku ni vunau, Me bula kina na tamata sa cakava.

6 Ia na vakadodonutaki sa yaco e na vakabauta sa tukuna vakaoqo, Mo kakua ni vosa e na yalomu, O cei me lako cake ki lomalagi? (ka me kauti Kraisiti sobu *mai kina*:)

7 Se vakane, O cei me lako sobu ki etese? (ka me kauti Kraisiti cake mai na mate.)

8 Ia na cava e kaya? Sa voleka vei iko na vosa, e na gusumu, kei na yalomu: a vosa ni vakabauta, keitou sa tukuna;

9 Kevaka ko na vakatusa e na gusumu na Turaga ko Jisu, ka vakadinata e na vu ni yalomu ni sa vakaturi koya cake tale mai na mate na Kalou, o na bula.

10 Ni sa vakadinata na tamata e na vu ni yalona me vakadodonutaki kina; a sa vakatusa e na gusuna me bula.

11 Ni sa kaya nai Vola *Tabu,* O koya sa vakabauti koya ena sega ni madua.

12 Ni sa tautauvata kecega, na kai Jutia kei na kai Krisi: ni sa dua bauga na Turaga vei ira kecega, a sa levu na nona *loloma* vei ira kecega e ra masuti koya.

13 Ni na bula ko ira vakaaduaga e ra masu ki na yaca ni Turaga.

14 E ra na qai masu vakacava vua e ra sa sega ni vakabauta? e ra na vakabauti koya vakacava e ra sega ni rogoca kina? e ra na rogoca vakacava, kevaka e sega e dua me tukuna?

15 E ra na tukuna vakacava, kevaka e ra sega ni talai? me vaka na ka sa volai, Sa lagilagi sara na yavadra e ra sa tukuna nai tukutuku vinaka ni veivakacegui,

e ra sa kauta mai nai tukutuku vinaka ni ka vinaka!

16 A ra sa sega ni vakabauta kecega nai tukutuku vinaka. Ni sa kaya ko Aisea, Turaga, ko cei sa vakabauta na neitoui tukutuku?

17 Eda kila kina, *sa tubu* na vakabauta ni da rogoca, ni da rogoca na vosa ni Kalou.

18 Ia kau sa kaya, E ra sa rogoca, se segai? E dina sa vakakina, ni sa lako na nodrai rogorogo ki vuravura kece, kei na nodra vosa ki na kenai yalayala kei vuravura.

19 Ia kau kaya tale, Sa sega ni kila ko ira na Isireli? Ni sa kaya eliu ko Mosese, Au na vakatakatataki kemudou me dou vuvu e na vukudra e ra sa sega ni tamata *ni Kalou*, au na vakacudrui kemudou e na vanua sesewa.

20 A sa doudou sara ko Aisea, ka kaya, E ra sa kunei au ko ira e ra sega ni qarai au; au sa vakaraitaki vei ira e ra sa sega ni tarogi au.

21 Ia ka sa kaya vei ira na Isireli, E na veisiga kecega kau sa dodoka yani na ligaqu kivei ira na tamata dautalaidredre ka dauvakatitiqa.

A WASE XI.

Sa tukuna ko Paula ni sa sega ni biuti ira kecega na kai Jutia na Kalou, a sa sega ni biuti ira vakadua; ena vakabauti ira tale me ra nona tamata, me lotu kina ko vuravura kecega, 1—32. *Sa qai vakavinavinaka ki na Kalou,* 33—36.

AU sa qai taroga, Sa biuta tani sara na nona tamata na Kalou, se segai? E segai sara. Oi au na luve i Isireli, a kawa i Eparaama, mai na mataqali i Penejamini.

2 Sa sega ni biuta na nona tamata na Kalou sa kila eliu. Dou sa sega ni kila na ka sa kaya nai Vola *Tabu* ni sa tukuni Ilaija? ni sa tukuni ira na luve i Isireli e na nona masu vua na Kalou, ka kaya,

3 Turaga, e ra sa vakamatei ira na nomu profita, e ra sa kelirukuta sobu na nomui tutunimadrali; oi au duaduaga kau sa bula, a ra qarai au meu mate.

4 Ia na cava na vosa sa kaya vua na Kalou? Au sa maroroya me noqu e vitu na udolu na tamata, e ra sa sega ni tekiduru e na durudra vei Peale.

5 Sa vakakina e na gauna oqo, sa tu ga na kena vo e ra sa digitaki e na *nona* loloma.

6 Ia kevaka *e yaco* e na vuku ni *nona* loloma, sa qai sega e na vuku ni *nodra* cakacaka: ke sa vakaoqo, sa sega ni loloma dina na *nona* loloma. Ia kevaka *sa yaco* e na vuku ni *nodra* cakacaka, sa sega *ni yaco* e na vuku ni *nona* loloma; ke sa vakaoqo, sa sega *ni* cakacaka dina na cakacaka.

7 Sa qai vakaevei? Sa sega ni rawata na ka e ra sa vakasaqara ko ira na Isireli; ia ko ira na digitaki e ra sa rawata, a sa vakamatabokotaki na kena vo;

8 (Me vaka na ka sa volai, Sa solia vei ira na Kalou na yalo sa daumoce, *sa solia* na matadra e ra sa sega ni rai rawa kina, kei na daligadra e ra sa sega ni rogoca rawa kina;) ka yacova na siga oqo.

9 A sa kaya talega ko Tevita, Me yaco na nodrai kanakana mei cori, kei na dai, kei na ka me ra tarabe kina, me kedrai sau talega ni ca.

10 Me vakabutobutotaki na matadra me ra kakua ni rai rawa, me vakatekilolou na dakudra e na veisiga.

11 Au sa taroga tale, E ra sa tarabe me ra bale sara, se segai? E segai sara: ia ka sa bula rawa na iceni e na vuku ni nodra bale, me vakatakatataki ira me ra vuvu.

12 Ia kevaka sa vutuniyau ko vuravura e na vuku ni nodra bale, a sa vutuniyau na iceni ni ra sa vakalailaitaki; ena qai vakatanievei ni ra sa vakalevui mai?

13 Niu sa qai vosa vei kemudou

na iceni, niu sa yaco mei aposila ni iceni, au sa doka na noqu cakacaka:

14 De dua na ka meu vakatakataki ira kina na wekaqu vakayago me ra vuvutaki *kemudou*, meu vakabulai ira kina eso.

15 Ia kevaka sa veivinakati kei *na Kalou* ko vutavura ni ra sa biuti tani, ena vakaevei ni ra sa lomani tale, ena vaka ga na bula mai na mate, se segai?

16 Ia kevaka sa savasava nai sevu, *ena savasava* talega nai buli madrai; kevaka sa savasava na vuna, *ena savasava* talega na tabana.

17 Ia kevaka sa musuki laivi eso na tabana, ia ko iko, na taba ni olive ni veikau, sa mai sema vata kei ira, mo bula vata kei ira, e na vu ni olive sa uro;

18 Mo kakua ni vakalevui iko vei ira na tabana dina; ia kevaka ko sa vakalevui iko, sa sega ni bula na vuna e na vukumu, o iko ga ko *sa bula* e na vuku ni vuna.

19 O na qai kaya beka, Sa musu laivi na tabana dina, meu sema kina.

20 E dina; ia ko ira e ra sa musu laivi ni ra sa tawa vakabauta, o iko talega ko sa tu ga kina ni ko sa vakabauta. Kakua ni yalolevu, mo rere ga:

21 Kevaka sa sega ni vosoti ira na tabana dina na Kalou, *mo rere ga*, de sega beka ni vosoti iko.

22 O koya oqo mo raica ruarua kina, na loloma kei na cudru ni Kalou: a *nona* cudru, vei ira sa bale: kei na *nona* loloma, vei iko, kevaka ko sa tu dei e na *nona* loloma: ia kevaka e segai, o na musu laivi talega.

23 O ira talega, kevaka e ra sa sega ni vakatitiqa tiko, e ra na sema talega *ki na vuna*: ni sa rawarawa vua na Kalou me vakasemai ira tale *kina*.

24 Ia kevaka ko sa musuki laivi mai na olive sa nonai tovo ga me olive ni veikau, ia ka sa sema vata kei na olive vinaka drau sa sega ni tovo vata kaya: ena rawarawa sara vei ira ni sa nodrai tovo ga *me ra tabana*, me ra sema vata kei na nodra vu ni olive dina.

25 Niu sa sega ni vinakata, na veiwekani, mo dou tawa kila na ka yuni oqo, do dou dokai kemudou e na nomudou vuku vakai kemudou; ni ra sa yaco na Isireli eso me ra mataboko, me malua me curu mada na iceni e ra sa lewe vuqa.

26 E ra na qai vakabulai ko ira kecega na Isireli: me vaka na ka sa volai, Ena lako mai Saioni nai Vakabula, ena saumaka tani nai valavala ca mai vei *ira na luve i* Jekope:

27 Ni sa noqu veiyalayalati oqo vei ira, niu na sa kauta tani na nodrai valavala ca.

28 Ni ra sa veimecaki kei *na Kalou*, ni *ra sa tawa vakabauta* nai rogorogo vinaka, *ia sa yaco oqo* e na vukumudou: a sa vinakati ira *na Kalou*, ni ra sa digitaki e na vuku ni nodra qase.

29 Ni sa tawa veivutuni na Kalou e na ka e solia se *na tamata* e kaciva.

30 Ni na tauvatani ni dou a tawa vakabauta na Kalou eliu, a sa qai yaco vei kemudou na *nona* loloma ni ra sa dauvakatitiqa:

31 Sa na vakatalega kina ko ira e ra sa tawa vakabauta, me yaco kina vei ira na loloma *ni Kalou* e na vuku ni sa yaco vei kemudou na *nona* loloma.

32 Ni sa sogoti ira vata na Kalou e na vakatitiqa, me lomani ira kecega ko koya.

33 A ka vakaidina na kena titobu kei na nona vutu ni vuku kei na yalomatua ni Kalou! sa tawa kilai rawa na nona lewa, sa tawa kune na nonai valavala!

34 O cei sa kila rawa na loma ni Turaga? se ko cei me nonai vakavuvuli?

35 Se ko cei sa solia vua *e dua na ka*, ena saumi tale vua?

36 Ni *sa yaco* mai vua na ka kecega, e na vukuna talega, me nona talega; me da vakavinavinaka vua ka tawa mudu. Emeni.

A WASE XII.

Sa vakavulici ira na tamata lotu ko Paula me ra soli ira vua na Kalou, ka yalomalumalumu, 1—3. *Me ra gumatua me kitaka na noduai tavi, ni ra sa dui vakaitavi e na cakacaka ni Kalou,* 4—8. *Me ra veilomani sara vakai ira, me ra lomani ira talega na tamata kecega,* 9—21.

AU sa vakarota vei kemudou, na veiwekani, e na vuku ni loloma levu ni Kalou, mo dou solia na yagomudou nai madrali bula, me sa savasava talega, ka vinaka vua na Kalou, ia na nomudou cakacaka vakayalo oqo.

2 Ia dou kakua ni vakatauvatani kemudou kei nai valavala kei vuravura oqo: dou mataliataki mai ni sa vakavoui na yalomudou, mo dou tovolea kina ka vinakata na veitalia ni Kalou, a ya sa yaga, ka vinaka, ka dodonu sara.

3 Ia ni sa soli mai vei au nai loloma, au sa vakarota kina vei ira yadua na tamata vei kemudou, me kakua e dua me dokai koya e na vuku ni ka sa sega ni dodonu me dokai koya kina; me yalomatua ga ni sa nanumi koya, me vaka nai vakarau ni vakabauta sa vota na Kalou vei ira yadua na tamata.

4 Ni sa tauvatani ni sa dua bauga na yagoda ka vuqa na tikida, ia ka sa sega ni vakaitavi vata na tikina kecega;

5 Sa vakakina koi keda, na lewe vuqa, eda sa yago vata *ni da sa tu* vei Kraisiti, eda sa tikina vata talega vakai keda.

6 Ni da sa dui rawata nai solisoli *vakayalo* me vaka sa soli vei keda nai loloma, kevaka *e dua na nonai tavi* me profisai, *me profisai* me vaka nai vakarau ni vakabauta;

7 O koya sa dauvota na ka ni loloma, me kitaka tiko na vota; o koya sa vakavuvuli, me dauvakatavuvuli tiko;

8 O koya sa vunau, me dauvakarota tiko; o koya sa dausoli ka *ni* loloma, *me soli* e na lomana dina; o koya sa dau ia na lewa, me gumatua kina; o koya sa daukitaka na cakacaka ni loloma, *me kitaka* e na marau.

9 Me kakua ni vakailasu na *nomudou* loloma. Mo dou cata sara na ka ca; mo dou kabita sara ki na ka vinaka.

10 Dou veilomani sara e na veilomani ni veitacini; dou veiyawasiviti e na veivakarokorokotaki;

11 Kakua ni vucesa e na cakacaka; me katakata na yalomudou, ni dou sa qarava na Turaga;

12 Dou reki e na dinata; vosota na ka rarawa; gumatua vakalevu sara e na masu;

13 Dou solia tiko *na ka ni loloma* vei ira na tamata yalododonu sa dravudravua; dou daulomani ira na vulagi.

14 Vosa vinaka vei ira sa vakacacani kemudou: vosa vinaka ga, kakua ni rukaka *e dua.*

15 Dou reki vata kei ira sa reki, ka tagi vata kei ira sa tagi.

16 Dou lomavata tiko vakai kemudou. Kakua ni nanuma na ka vakaturaga, vakamalumalumutaki kemudou mo dou vakai ira na kaisi. Dou kakua ni dokai kemudou e na nomudou vuku.

17 Kakua ni veisausaumitaka na ca vua e dua. Vakatovolea *sara mo dou kitaka* na ka e vinaka e na matadra na tamata kecega.

18 Kevaka sa sega ni dredre sara, me vaka ni dou sa rawata, dou veivinakati kei ira na tamata kecega.

19 Oi kemudou na veiwekani, dou kakua ni saumi kemudou, vakalaiva ga na cudru; ni sa volai, A noqui tavi na cudru; ia kau na cudruva ga, sa kaya *vakaoqo* na Turaga.

20 O koya oqo mo vakania kina na nomu meca, kevaka sa viakana;

kevaka sa viagunu, solia vua na wai: ni ko sa kitaka na ka oqo, ko sa binia tu na qilaiso ni bukawaqa ki na uluna.

21 Me kakua ni rawai iko na ca, mo rawa ga na ca e na vinaka.

A WASE XIII.

Sa vakarota vei ira na tamata lotu ko Paula me ra talairawarawa vei ira na nodra turaga vakavuravura, 1—7. *Me ra lomani ira na tamata kecega me vaka na nodra lomani ira vakai ira,* 8—10. *Me ra biuta na ka kecega e ra sa ca kina, me ra vakabauta ka daumuria na ka e vinaka,* 11—14.

ME talairawarawa vei ira na turaga levu ko ira na tamata kecega. Ni sa sega na turaga sa tubu wale, a sa mai na Kalou ga: a turaga sa tubu, sa lesi ira na Kalou.

2 Ia ko koya sa vorata na turaga, sa vorata na ka sa lesia na Kalou: e ra na cudruvi ga e ra sa vorata.

3 Ni sa sega ni vakarerei ira sa caka vinaka ko ira na turaga, o ira ga sa *caka* ca. O sa vinakata me yali vei iko na rere vua na turaga? mo kitaka na ka e vinaka, ena qai dokai iko kina ko koya:

4 Ni sai talatala ni Kalou ko koya vei iko mo vinaka kina. Ia kevaka ko sa caka ca, mo rere ga; ni sa sega ni taura walega nai seleiwau ko koya: ni sai talatala ni Kalou, me cudruvi koya sa caka ca me kenai sau.

5 O koya oqo e dodonu kina mo dou talairawarawa, ia me kakua walega e na vuku ni cudru, a ya ni dou sa kila e na lomamudou ni sa dodonu.

6 O koya talega oqo mo dou solia talega kina nai vakacavacava: ni ra sai talatala ni Kalou, e ra sa qarava tiko na ka oqo.

7 O koya oqo mo dou solia kina vei ira kecega na ka e dodonu: ai vakacavacava vei ira sa nodra nai vakacavacava; ai sigana vei ira e nodra nai sigana; dou rerevaki ira e dodonu me da rerevaka; vakarokorokotaki ira e dodonu me da vakarokorokotaka.

8 Me kakua na tamata ko sa tawa vakaivolitaka vua, ia na loloma *e dredre beka me da vakaivolitaka*: ni sa cakava kecega na vunau ko koya sa daulomana na tamata tani.

9 Ia oqori *na vunau*, Mo kakua ni dauyalewa, Mo kakua ni laba, Mo kakua ni butako, Mo kakua ni beitaka vakailasu, Mo kakua ni kocokoco; ia kevaka e dua tale na vosa ni vunau, sa tu vata kecega e na vosa lekaleka oqo, O na lomana na nomu lewe ni koro me vakai iko.

10 O koya sa lomana na nona lewe ni koro sa sega ni caka ca vua: o koya oqo sa muria kina na vunau kecega ko koya sa dauloloma.

11 Ia ni da kila na gauna oqo, ni *sa qai yaco* na gauna oqo, me da yadra kina mai na moce; ni sa qai voleka na noda bula sa yawa ni sa vakatekivu na noda vakabauta.

12 Sa kolai oti na bogi, sa voleka na siga: o koya oqo me da luvata tani kina nai valavala ni butobuto, me da vakaisulu e nai sulu ni rarama.

13 Me da lako voli me vaka *na lako* e na siga ni da vakaiukuukutaki; me da kakua ni vakalialiai keda, se mateni, me da kakua ni daudara se dauyalewa, me da kakua ni veileti se vuvu.

14 Ia dou vakaisulu e na Turaga ko Jisu Kraisiti, kakua ni vakarauta na ka ni yago, me vakayacora kina na *kena* garova ca.

A WASE XIV.

Sa vakavulici ira ko Paula me ra kakua ni beci ira e ra sa vakabauta vakalailai, 1—4. *Me ra kakua ni veileti e na ka ni lotu sa vakaraitai; me ra veilomani ga; me ra kakua ni veilewayaki ira e ra sa sega ni kila vakalevu nai valavala ni lotu,* 5—23.

O KOYA sa malumalumu na nona vakabauta dou kauta vei kemudou, ia kakua ga ni veileti *kaya* e na ka e dauveiletitaki.

2 Sa vakadinata e dua ni sa tara vua me kania loa na ka kecega: ia ko koya sa malumalumu, sa kania ga na rourou.

3 Me kakua ni beci koya sa tawa kana ko koya sa kana; me kakua ni lewai koya sa kana ko koya sa tawa kana: ni sa vinakati koya na Kalou.

4 Ia ko cei ko iko mo lewa na nona tamata na turaga tani? ena bale ga se tu vua na nona turaga. Io, ena tu dei ga: ni sa rawarawa vua na Kalou me vakatudeitaka.

5 E dua na tamata sa nanuma sa tabu cake na siga eso ka tara eso: e dua sa nanuma sa tautauvata na veisiga kecega. Me tei kila yadua e na lomana *na ka sa dodonu vua.*

6 O koya sa vakatabuya na siga, sa vakatabuya ga vua na Turaga; ia ko koya sa sega ni vakatabuya, sa sega ni vakatabuya e na vuku ni Turaga. O koya sa kana, sa kana e na vuku ni Turaga, ni sa vakavinavinaka ki na Kalou; o koya sa tawa kana, sa tawa kana e na vuku ni Turaga, ni sa vakavinavinaka talega ki na Kalou.

7 Ni sa sega e dua vei keda sa bula walega e na vukuna, se dua *vei keda* sa mate e na vukuna.

8 Kevaka eda sa bula, eda sa bula e na vuku ni Turaga; se da mate, eda sa mate e na vuku ni Turaga: o koya oqo eda sa nona kina na Turaga, se da bula se da mate.

9 O koya oqo sa mate kina ko Kraisiti, a sa tu cake tale mai, a sa qai bula *vakadua*, me nodra Turaga na mate kei na nodra talega na bula.

10 Ia ko sa daulewai koya na wekamu e na vuku ni cava? se ko beci koya na wekamu e na vuku ni cava? ni da na tu kecega e na mata ni tikotiko ni veilewai nei Kraisiti.

11 Ni sa volai, Sa kaya na Turaga, Ena vaka na dina ni noqu bula, ni na tekiduru vei au na duru ni tamata kecega, ena vakatusa vua na Kalou na yame ni tamata kecega.

12 O koya oqo eda na vakatusai keda kecega kina vua na Kalou.

13 Ia me da kakua tale ni veilewayaki keda tiko; oqori ga me da lewa, me kakua e dua me biuta e dua na ka e na sala ni wekana me tarabe kina se bale kina.

14 Au sa kila, ia kau kila dina mai vua na Turaga ko Jisu, ni sa sega na ka e dukaveluvelu vakai koya: sa dukaveluvelu ga vua sa nanuma ni sa dukaveluvelu.

15 Ia kevaka sa rarawa na loma ni wekamu e na vuku ni ka ko sa kania, o sa qai sega ni valavala me vaka *nai valavala* ni loloma. Kakua ni vakarusai koya e na kemu kakana, sa mate e na vukuna ko Kraisiti.

16 Me kakua ni vosa vakacacataki na nomudou ka vinaka:

17 Ni sa sega ni kakana se ka ni gunu na matanitu ni Kalou; a ya na yalododonu, kei na vakacegu, kei na reki e na Yalo Tabu.

18 Ia ko koya sa qaravi Kraisiti e na ka vakaoqo sa vinaka vua na Kalou, a sa vinakati talega mai vei ira na tamata.

19 O koya ga oqo me da muria kina na ka eda na veivinakati kina, kei na ka eda na veivakatavulici kina.

20 Kakua ni vakarusa na cakacaka ni Kalou e na vuku ni kakana. E dina ya ni sa savasava na ka kecega; ia ka sa ca vua na tamata sa kana ka sa tarabe kina eso.

21 E vinaka mo kakua ni kania na lewe ni manumanu, se gunu waini, se *kitaka* e dua na ka sa tarabe kina na wekamu, se loma ca kina, se malumalumu kina.

22 O sa dinata ga *e tara vei iko*? me tu ga vei iko e na mata ni Kalou. Sa kalougata na tamata sa

sega ni nanuma e ca vua na ka e vakatara.

23 Ia kevaka ena sega ni dinata *sa dodonu vua,* ena cudruvi kevaka ena kania, ni *sa kana* ka sega ni dinata *ni sa tara*; ia na ka kecega eda sega ni dinata *sa tara vei keda,* nai valavala ca ko ya.

A WASE XV.

Sa vakavulici ira me ra yalovinaka vei ira na tamata e ra sa malumalumu ga e na lotu, 1—7. *Sa tukuna ni sa vinakata na Kalou me ra bula na iceni, a sa talai koya me vunau vei ira, a sa dauvinakata ko Paula,* 8—21. *Sa via raici ira mai Roma, a sa kaya me ra masulaka me lako rawa kina vei ira,* 22—33.

O KOYA oqo e kilikili kei keda kina ni da sa kaukaua me da vosota na nodra malumalumu e ra sa tawa kaukaua, me da kakua ni kitaka walega na ka e vinakata na yaloda.

2 Me da kitaka yadua na ka e vinakata na noda lewe ni koro, na ka e yaga me vakatavulici koya kina.

3 Ia ko Kraisiti talega sa sega ni kitaka walega na ka e vinakata na yalona; sa vaka ga na ka sa volai, Sa lutuki au na nodra vosa ca e ra vosa vakacacataki iko kina.

4 Ia na ka kecega sa volai eliu sa volai me da vakatavulici kina, me da vosota ka vakacegui e na vuku ni Vola *Tabu* me da rawata kina na dinata.

5 Ia kau masuta na Kalou, na vu ni vosota kei na veivakacegui, me solia vei kemudou mo dou lomavata sara vakai kemudou me vakataki Kraisiti Jisu:

6 Mo dou lomavata ka domo vata ni dou sa vakavinavinaka vua na Kalou, o koya na Tama i Jisu Kraisiti na noda Turaga.

7 Ia dou veivakacegui vakai kemudou, me vaka sa vakacegui keda ko Kraisiti, me vakavinavinaka kina vua na Kalou.

8 Ia kau sa kaya sa yaco ko Jisu Kraisiti mei talatala ni lotutabu e na vuku ni sa dina na Kalou, me vakadinadina na vosa ni yalayala *sa caka* vei ira na qase:

9 Me ra vakavinavinaka talega vua na Kalou ko ira na iceni e na vuku ni *nona* loloma; me vaka sa volai, E na vuku ni ka oqo kau na vakatusai iko kina vei ira na iceni, ka meke ki na yacamu.

10 A sa kaya tale, Oi kemudou na iceni, dou reki vata kei ira na nona tamata.

11 A *sa kaya* tale, Vakavinavinaka vua na Turaga, koi kemudou kecega na iceni; vakamolimoli vei koya, koi kemudou kecega na tamata.

12 O Aisea talega sa kaya, Ena tubu e dua na waka i Jesi, ena tubu cake e dua me nodra Turaga na iceni; e ra na vakararavi vei koya ko ira na iceni.

13 Au sa masuta na Kalou na vu ni dinata, me vakasinaiti kemudou e na reki kecega kei na vakacegu ni dou sa vakabauta, me levu sara na nomudou dinata, e na vuku ni nona kaukaua na Yalo Tabu.

14 Ia koi au talega, na wekaqu, au sa vakasami kemudou, ni sa dina ni dou sa sinai e na vinaka, ni dou sa sinai e na vuku, ni dou sa rawata talega me vakatavulici vakai kemudou.

15 Ia kau sa doudou ga, na veiwekani, meu vola vakalailai yani vei kemudou, meu vakasara tale na lomamudou, e na vuku ni loloma sa solia mai vei au na Kalou,

16 Meu yaco mei talatala i Jisu Kraisiti vei ira na iceni, meu kitaka na cakacaka e nai rogorogo vinaka ni Kalou, me vinaka *vua* nai cabocabo ni iceni, ni sa vakasavasavataki ira na Yalo Tabu.

17 Sa qai tu ga vei au na ka eso meu dokai au kina e na vuku i Jisu Kraisiti e *na ka oqori* na ka ni Kalou.

18 Niu sa sega ni doudou walega meu cavuta na ka sa sega ni ca-

kava vata kei au ko Kraisiti, me vakatalairawarawataki ira na iceni, e na vosa kei nai valavala,

19 E na vuku ni vakatakilakila mana vakaidina, kei na ka e veivakidacalataki, *sa caka* e na kaukaua ni Yalo ni Kalou; au sa vakatekivu kina mai Jeruselema, a sa vakavolivolita ka yaco ki Ilirikuma, au sa vunautaka kecega kina nai rogorogo vinaka i Kraisiti.

20 Ia kau sa vakatovolea sara vakakina, meu vunautaka nai rogorogo vinaka, ia ka sega ga e na vanua sa cavu kina na yaca i Kraisiti, deu tara walega na dela ni yavu ni tamata tani:

21 Ia kau vaka me yaco na ka sa volai, O ira sa sega ni tukuni mada vei ira ko koya, e ra na raica: ia ko ira e ra sa sega ni rogoca e ra na kila.

22 O koya oqo sa tarovi vakalevu kina na noqu lako vei kemudou.

23 Ia ni sa qai sega na ka meu tiko kina e na yasana oqo, ni sa yabaki vuqa talega kau a gadreva kina meu laki raici kemudou;

24 Ia na siga ena yaco kina na noqu lako ki Sipeni, au na lako kina vei kemudou: niu sa nanuma dina me raici kemudou e na noqu lako, mo dou kauti au e noqu sala kivaka ki *Sipeni*, meu vakalecataki mada *niu sa tiko* kei kemudou.

25 Ia e na gauna edaidai kau sa lako kina ki Jeruselema me cakava na yau vei ira na tamata yalosavasava.

26 Ni ra sa vinakata ko ira mai Masitonia kei Akaia me ra cakava e dua nai solisoli loloma me nodra na tamata yalosavasava mai Jeruselema e ra sa dravudravua.

27 *Ni sa dina vei ira*, ni ra sa vinakata, ni sa dodonu me ra vakaivolitaka vei ira. Ia kevaka e ra sa rawata mai vei ira na nodra ka vakayalo ko ira na iceni, e dodonu talega vei ira me ra cakava na nodra ka vakayago.

28 Ia niu sa cakava oti mada na ka oqo, ka touvi ga vei ira na vua *ni nodra loloma* oqo, au na qai lako kivaka vei kemudou ki Sipeni.

29 Ia kau sa kila dina, niu sa lako vei kemudou, au na lako kei na levu ni veikalougatataki ni rogorogo vinaka kei Kraisiti.

30 Ia kau sa vakamasuti kemudou, na veiwekani, e na vuku ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti, kei na vuku ni loloma ni Yalo *Tabu*, me datou gumatua ni da veivuke e na masu vua na Kalou e na vukuqu;

31 Meu vakabulai mai vei ira e Jutia e ra sa tawa vakabauta; me ra vinakata talega ko ira na tamata yalosavasava na noqu cakacaka kau sa laki kitaka ki Jeruselema;

32 Meu lako kina vei kemudou e na reki kei na veitalia ni Kalou, meu vakacegui *niu sa tiko* kei kemudou.

33 Ia *me tiko* kei kemudou kecega na Kalou ni veivakacegui. Emeni.

A WASE XVI.

Sa tukuni ira eso na tamata lotu dina ko Paula, me ra lomani ira na kai Roma, 1—17. *Sa vakavulici ira me ra veilomani*, 18—24. *Sa tinia na nonai vola*, 25—27.

AU sa tukuni Fipi vei kemudou na ganeda, kei na vada ni vavakoso lewe ni soro mai Senikiria:

2 Dou vakacegui koya e na vuku ni Turaga, me vaka sa kilikili *kei keda* na tamata yalosavasava, dou vukei koya talega e na cakacaka kecega dou na yaga kina vua: ni sa daukaroni ira ko koya na lewe vuqa, kei au talega.

3 Dou ia na loloma vei rau ko Prisila kei Akuila, a noqui tokani e na vuku i Kraisiti Jisu.

4 A rau sa virikotora na domodrau meu bula kina: keitou sa vakavinavinaka kina vei rau, keitou kei ira kece nai vavakoso lewe ni soro vei ira na iceni.

5 *Dou ia na loloma* talega vei ira

nai vavakoso lewe ni soro *sa tiko* e na nodrau vale. Dou ia na loloma vei Epinito, na tamata kau vinakata vakalevu, o koya nai sevu mai Akaia vei Kraisiti.

6 Dou ia na loloma vei Meri, sa daucakacaka vakalevu ga e na vuku i keitou.

7 Dou ia na loloma vei Adronaika kei Junia, na wekaqu, keitou a vesu vata kei rau, a rau sa rogo vei ira nai aposila, e rau sa tu vata kei Kraisiti eliu, au sa muri koi au.

8 Dou ia na loloma vei Amiplia, au sa daulomana e na vuku ni Turaga.

9 Dou ia na loloma vei Uripeni, sa dauvukei keitou e na cakacaka i Kraisiti, kei Sitaiki au sa dauvinakata.

10 Dou ia na loloma vei Apili sa dauvinakati e na vuku i Kraisiti. Dou ia na loloma vei ira na mataqali i Arisitopulo.

11 Dou ia na loloma vei Erotioni na wekaqu. Dou ia na loloma vei ira na mataqali i Nasiso, e ra sa tu vata kaya na Turaga.

12 Dou ia na loloma vei Taraifina kei Taraifosa, e rau daucakacaka e na vuku ni Turaga. Dou ia na loloma vei Pesisa sa daulomani, sa daucakacaka vakalevu e na vuku ni Turaga.

13 Dou ia na loloma vei Rufo sa digitaki e na vuku ni Turaga, kei na tinana sa tinaqu talega.

14 Dou ia na loloma vei Asinekraito, kei Felekoni, kei Erama, kei Patropa, kei Erami, kei ira na veiwekani *sa tiko* vata kei iratou.

15 Dou ia na loloma vei Filoloko, kei Julia, kei Nirio, kei na ganena, kei Olimipa, kei ira na tamata yalosavasava e ra *sa tiko* vata kei iratou.

16 Dou ia na loloma vakai kemudou ni dou sa veireguci e na yalosavasava. Sa ia na loloma vei kemudou ko ira nai vavakoso lewe ni soro ni Kraisiti.

17 Au sa qai vakamasuti kemudou, na veiwekani, mo dou kilai ira e ra sa vakatekivuna na veisei kei na ka e dauveitarabetaki *vei kemudou*, sa sega ni vaka nai vakavuvuli dou sa vakatavulici kina, ia daudrotaki ira.

18 O ira e ra sa vakaoqo e ra sa sega ni qarava na noda Turaga ko Jisu Kraisiti, a ya na ketedra ga; a ra sa lawakitaki ira e ra sa tawa cala e na nodra vosa vinaka kei nai valavala vinaka.

19 Ni sa lako yani ki na tamata kecega *nai rogorogo* ni nomudou talairawarawa. O koya oqo kau sa reki kina e na vukumudou: ia kau sa vinakata ga mo dou vuku e na ka vinaka, mo dou kakua talega ni cala e na ka ca.

20 Ia na Kalou ni veivakacegui ena butuki Setani e na ruku ni yavamudou, ia ka na kusarawa. *Me tiko* vei kemudou na loloma ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti. Emeni.

21 Sa ia na loloma vei kemudou ko Timoci na noqui tokani, kei Lusio, kei Jesoni, kei Sosipeta, na wekaqu.

22 Oi au ko Tesio, au sa vola nai vola oqo, au sa ia na loloma vei kemudou e na vuku ni Turaga.

23 Sa ia na loloma vei kemudou ko Keo, o koya kau tiko e nona vale kei ira talega nai vavakoso lewe ni soro; kei Irasito na matanivanua ni koro oqo sa ia na loloma vei kemudou, kei Karito a wekada.

24 *Me tu ga* vei kemudou kecega na loloma ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti. Emeni.

25 *Me ia na vakavinavinaka* vua sa kaukaua me vakataudeitaki kemudou me vaka na noqui rogorogo vinaka, kei na vunautaki Jisu Kraisiti, me vaka ni sa qai vakatakila mai na ka vuni, sa vuni tu mai nai vakatekivu kei vuravura,

26 Ia ka sa qai vakaraitaki mai, ia me vaka na nodrai vola *tabu* na profita, me vakatalega kei na vosa ni Kalou tawa mudu, sa vakatakila ki na veivanua kecega

me ra vakabauta ka talairawarawa kina.

27 Me ia na vakavinavinaka vua na Kalou sa vuku duaduaga, e na vuku i Jisu Kraisiti, ka tawa mudu. Emeni.

¶ *Sa vola nai vola oqo ko Paula mai Korinica vei ira nai vavakoso lewe ni soro mai Roma, a sa kauta vei ira ko Fipi na vada ni vavakoso lewe ni soro mai Senikiria.*

AI MATAI NI VOLA I PAULA NAI APOSILA

VEI IRA NA

KAI KORINICA.

A WASE I.

Sa vakavulici ira ko Paula me ra veilomani ka yalovata, 1—10; *me ra kakua ni dokai ira valega na tamata, me ra vakavinavinaka ga vua na Kalou ni sa taka mai vei koya ga na nodra ka vinaka kecega e na vuku i Jisu,* 11—31.

O I au ko Paula, sa kacivi mei aposila i Jisu Kraisiti e na veitalia ni Kalou, kei Sosiceni na wekaqu;

2 Vei ira nai vavakoso lewe ni soro ni Kalou sa tiko mai Korinica, vei ira sa tu vata kei Kraisiti Jisu ka vakasavasavataki, e ra sa kaciví me ra yalosavasava, kei ira kecega e na veiyasana kecega e ra sa masu ki na yaca i Jisu Kraisiti na noda Turaga, ia na noda *Turaga* kei na nodra talega:

3 *Me yaco* vei kemudou na loloma, kei na vakacegu, mai vua na Kalou ko Tamada, kei na *noda* Turaga ko Jisu Kraisiti;

4 Au sa vakavinavinaka e na veisiga vua na noqu Kalou e na vukumudou, e na vuku ni ka ni loloma sa soli vei kemudou vei Jisu Kraisiti;

5 Ni dou sa vakavutuniyautaki e na ka kecega vei koya, e na vosa kecega, kei na vuku kecega;

6 Me vaka ni sa vakadinadina vei kemudou nai tukutuku kei Kraisiti:

7 Dou sa sega kina ni uasivi sobu e na dua nai solisoli *vakayalo*; ni dou waraka na nona lako tale mai na noda Turaga ko Jisu Kraisiti:

8 O koya ena vakataudeitaki kemudou me yaco na kenai vakataotioti, mo dou tawa cala e na siga ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti.

9 Sa dina na Kalou, o koya sa kacivi kemudou mo dou nonai tokani na Luvena ko Jisu Kraisiti na noda Turaga.

10 Ia kau sa vakamasuti kemudou, na veiwekani, e na vuku ni yacana na noda Turaga ko Jisu Kraisiti, mo dou vosa vata kece sara ga, me kakua vei kemudou na veisei; mo dou veivinakati sara ni dou sa lomavata ka lewa vata.

11 Ni sa tukuni kemudou *mai* vei au, kemudou na veiwekani, ko ira eso mai na mataqali i Koloi, ni dou sa dauveileti vakai kemudou.

12 Ia na ka oqo kau sa kaya, ni dou sa kaya yadua, Oi au *nai tokani* nei Paula; Oi au nei Apolosa; Oi au nei Sifasa; Oi au nei Kraisiti.

13 Sa tawase rua beka ko Kraisiti, ne? se vakoti ki na kau veilatai e na vukumudou ko Paula, ne? se dou sa papitaisotaki e na yaca i Paula, ne?

14 Au sa vakavinavinaka vua na

Kalou niu sa sega ni papitaisotaka e dua vei kemudou, oi rau ga ko Kerisipo kei Keo;

15 De dua e kaya kau sa papitaisotaka e na yacaqu.

16 Au sa papitaisotaki ira talega na mataqali i Sitifana: ia kau sa sega ni nanuma ni kau sa papitaisotaka e dua tani tale.

17 Ni sa sega ni talai au ko Kraisiti meu papitaisotaka *na tamata*, a ya meu vunautaka nai rogorogo vinaka: ia ka sega ga e na vosa sa vuku, de vakatawayagataki kina na kau veilatai kei Kraisiti.

18 Ni sa ka lialia vei ira sa rusa na vunautaki na kau veilatai; ia oqori ga na kaukaua ni Kalou vei keda eda sa vakabulai.

19 Ni sa volai, Au na vakarusa na nodra vuku e ra sa dauvuku, ka vakatawayagataka na nodra yalomatua e ra sa dauyalomatua.

20 Evei na vuku? evei na vunivola? evei na dauveileti ni vuravura oqo? sa sega beka ni cakava na Kalou me lialia na vuku ni vuravura oqo?

21 Ia ni sa vuku na Kalou a ra sa sega ni kila na Kalou na kai vuravura e na nodra vuku, sa qai vinakata na Kalou me vakabulai ira e ra sa vakabauta e na vunau lialia.

22 Ni ra sa taroga nai vakatakilakila ko ira na kai Jutia, a ra sa vakasaqara na vuku ko ira na kai Krisi:

23 Ia keitou sa vunautaki Kraisiti ni sa lauvako ki na kau veilatai, a ka e ra tarabe kina na kai Jutia, kei na ka lialia vei ira na kai Krisi;

24 Ia vei ira e ra sa kacivi, se ra kai Jutia se ra kai Krisi, o Kraisiti na kaukaua ni Kalou, kei na vuku ni Kalou.

25 Ni sa uasivi cake na sesewa ni Kalou e na vuku ni tamata; a sa uasivi cake na malumalumu ni Kalou e na kaukaua ni tamata.

26 Ni dou sa raica, na veiwekani, na kenai valavala ni sa kacivi kemudou, ni sa sega ni lewe vuqa sa vuku vakayago *sa kacivi*, sa sega ni lewe vuqa sa kaukaua, sa sega ni lewe vuqa sa turaga:

27 A sa digitaka na Kalou na ka lialia vakavuravura, me vakamaduataki ira na vuku; a sa digitaka na Kalou na ka malumalumu vakavuravura, me vakamaduataka na ka sa kaukaua;

28 Kei na ka e vaka na kaisi e vuravura, kei na ka e beci, sa digitaka na Kalou, kei na ka sa sega walega, me vakarusa na ka sa tu dei:

29 Me kakua kina na tamata me dokai koya e matana.

30 Ia mai vei koya ga dou sa tu vata kina vei Kraisiti Jisu, o koya sa cakavi koya na Kalou vei keda me vu ni vuku, kei na vu ni vakadodonutaki, kei na vu ni vakasavasavataki, kei na vu ni bula:

31 Me *yaco* kina na ka sa volai, O koya sa daudoka, me doka na Turaga.

A WASE II.

Sa tukuna ko Paula ni sa sega ni vunau e na vuku vakavuravura, 1—5; *a sa vuku ga na nona vunau, ni sa vukei koya na Yalo Tabu*, 6—13; *a sa sega kina ni kila na kenai balebale na tamata sa sega ni yalo vou*, 14—16.

IA koi au, kemudou na veiwekani, niu sa lako mai vei kemudou, au sa sega ni lako mai e na vosa vinaka se na vuku, niu sa tukuna vei kemudou nai tukutuku ni Kalou.

2 Niu sa nanuma meu kakua ni kila e dua na ka tani vei kemudou, o Jisu Kraisiti duaduaga, ni sa lauvako ki na kau veilatai.

3 Ia kau a tiko vata kei kemudou e na malumalumu, kei na rere, kei na sautaninini levu.

4 Ia na noqu vosa niu sa vunau sa sega ni vaka na nodra vosa vuku na tamata ni ra dauveivakamasuti, a ya ga e nai vakatakila-

kila ni Yalo *Tabu* kei na kaukaua mana:

5 Me kakua kina ni tu na nomudou vakabauta e na nodra vuku na tamata, *me tu* ga e na kaukaua ni Kalou.

6 Ia keitou sa tukuna na vuku vei ira e ra sa yalomatua sara: a sa sega ga na vuku ni vuravura oqo, se *na vuku* ni turaga ni vuravura oqo, oqori sa yaco me ka walega:

7 Ia keitou sa tukuna na vuku ni Kalou sa vuni, sa vuni ga eliu, a sa lewa eliu na Kalou sa caka emuri ko vuravura *me tukuni* me da vakaiukuukutaki kina:

8 Ia ka sa sega e dua na turaga ni vuravura oqo sa kila: kevaka e ra kila, e ra sa sega ni vakota ki na kau veilatai na Turaga vakaiukuuku.

9 Ia ka sa vaka nai vola, *sa kaya*, Sa sega na mata sa kunea, se na daliga sa rogoca, se na loma ni tamata sa curu kina, na ka sa maroroya na Kalou me nodra e ra sa lomani koya.

10 Ia ka sa vakatakila mai vei keda na Kalou e na Yalona; ni sa dauvakasaqara na ka kecega na Yalona, io, na ka titobu ni Kalou.

11 Ia ko cei na tamata sa kila na ka ni tamata, a yalo ni tamata ga sa tiko e lomana? sa vakakina na ka ni Kalou sa sega na tamata sa kila, *sa kila* ga na Yalo ni Kalou.

12 Ia eda sa sega ni rawata na yalo ni vuravura, *eda rawata* ga na yalo mai vua na Kalou; me da kila kina na ka sa solia walega mai vei keda na Kalou.

13 A ka oqori talega keitou sa tukuna, ia ka sa sega ga e na vosa sa vakatavulica na vuku ni tamata, e na vuku ga sa vakatavulica na Yalo Tabu; sa vakarautaka na ka vaka-Yalo kei na ka vakayalo.

14 Ia na tamata sa vakayago walega sa sega ni rogoca na ka ni Yalo ni Kalou: ni sa ka lialia vua na ka oqo: a ra sa tawa kila rawa, ni ra sa kila ga e na Yalo *Tabu*.

15 Ia ko koya sa tu vua na Yalo *Tabu* sa kila na ka kecega, a sa sega e dua sa kilai koya.

16 Ia ko cei sa kila na loma ni Turaga, me vakavuvuli kina? Ia ka sa tu ga vei keitou na yalo i Kraisiti.

A WASE III.

Sa tukuna vei ira ko Paula ni ra sa gone lalai ga e na lotu: a ra sa yalomakawa talega, ni ra sa dauvuvu, ka veiba, ka veisei, 1—4. *E ra vaka nai vakatau ni were nai talatala, e ra vaka na matai ni vale, ia na yavu ni vale ko Jisu; me ra raica vinaka na ka e ra vakatataka kina,* 5—15. *E dodonu me yalosavasava na tamata lotu, ni ra sa nona vale ni soro na Kalou,* 16, *17. A ka sesewa vua na Kalou na vuku vakavuravura,* 18—23.

IA koi au, kemudou na veiwekani, au sa sega ni vosa rawa vei kemudou me vaka vei ira sa rawai ira na Yalo *Tabu*, me vakai ira ga sa rawai ira na yalo makawa, me vaka na gone lalai *e ra sa tu* vei Kraisiti.

2 Au sa vagunuvi kemudou e na wai ni sucu, au sa tawa solia na kakana dina; ni dou a sega ni rawata, dou sa sega talega ni rawata edaidai.

3 Ni dou sa yalomakawa tiko: ni *sa tubu* vei kemudou na vuvu, kei na veileti, kei na veisei, ia dou sa yalomakawa tiko, kai valavala vakatamata walega, se segai?

4 Ni sa kaya tiko e dua, Oi au *nai tokani* nei Paula; e dua tani tale, Oi au na nei Apolosa; dou sa yalomakawa kina, se segai?

5 Ia ko cei ko Paula, se ko cei ko Apolosa, ai talatala walega dou sa vakabauta e na vukudrau, me vaka ni sa solia yadua kivei ira na tamata na Turaga?

6 Au a tea, a sa vakasuasuataka ko Apolosa e na wai; ia na Kalou ga sa vakatubura cake.

7 Sa qai sega ni yaga ko koya sa

tea, se ko koya sa vakasuasuataka e na wai; a Kalou duaduaga sa vakatubura cake.

8 E rau sa tautauvata sara ko koya sa tea kei koya sa vakasuasuataka e na wai: ia na tamata yadua ena rawata na kenai sau me vaka na nona cakacaka.

9 Ni da sa daucakacaka vata kei koya na Kalou; oi kemudou na were ni Kalou, oi kemudou na vale ni Kalou.

10 Me vaka na ka ni loloma ni Kalou sa soli mai vei au, me vaka na matai ni vale sa vuku, au sa viritaka na yavu, a sa tara cake kina e dua tani tale. Ia me vakaraica na tamata yadua se tara cake kina vakaevei.

11 Ni sa sega ni rawata e dua na tamata me viritaka e dua tani tale na yavu, a ya ga sa viritaki tu, o ya ko Jisu Kraisiti.

12 Ia kevaka e dua na tamata sa vakatataka cake e na yavu oqo na koula, se na siliva, se na vatu dredre, se na kau, se na co malai, se na vu ni sila;

13 Ena vakatakilai na cakacaka ni tamata yadua: ni na vakatakila mai na siga ko ya, ni na vakatakilai e na bukawaqa; ia na bukawaqa ena vakatovolea na cakacaka ni tamata yadua se vakaevei na kenai valavala.

14 Kevaka e dua na tamata sa tu dei na nona cakacaka sa tara cake kina, ena rawata na *kenai* sau.

15 Ia kevaka e dua na tamata ena kama na nona cakacaka, ena yali vua *na kenai sau*, ena vakabulai ko koya; ia ena vaka *na bula* mai na buka.

16 Dou sa sega beka ni kila ni dou na vale ni soro ni Kalou, a sa tiko vei kemudou na Yalo ni Kalou?

17 Kevaka e dua na tamata sa vakacacana na vale ni soro ni Kalou, ena vakacacani koya na Kalou; ni sa savasava na vale ni soro ni Kalou, oqori koi kemudou.

18 Me kakua e dua e vakaisini koya. Kevaka e dua vei kemudou sa dokai koya e na nona vuku vakavuravura, me yaco *mada eliu* me sesewa, me qai yaco *emuri* me vuku.

19 Ni sa ka sesewa vua na Kalou na vuku ni vuravura oqo: ni sa volai, Sa tauri ira na vuku ko koya e na nodra yalomatua.

20 *Sa kaya* tale, Sa kila na Turaga na nodra nanuma na vuku, ni sa ka walega.

21 O koya oqo me kakua kina e dua me doka na tamata. Ni sa nomudou na ka kecega;

22 Se ko Paula, se ko Apolosa, se ko Sifasa, se ko vuravura, se na bula, se na mate, se na ka sa tu edaidai, se na ka ena yaco emuri; sa nomudou kecega;

23 Ia dou sa nei Kraisiti; ia na nona na Kalou ko Kraisiti.

A WASE IV.

E dodonu me da vakarokorokotaki ira nai talatala, ni ra sai talatala i Kraisiti, ena lewai ira ko koya, 1—6. *Sa sega e dua sa rawata vakai koya e dua na ka, me dokai koya kina,* 7. *Sa levu na ka vakavuravura se tu vei ira nai vakavuvuli vakailasu mai Korinica, ia ko ira nai apostla e ra sa vakararawataki vakalevu: ia ko ira ga na tamadra, a sa dodonu me ra muri ira,* 8—21.

ME vakasami keitou na tamata yadua, ni keitou nai tokani nei Kraisiti, kei nai talatala e na ka ni Kalou ka vuni tu.

2 Ia na ka eda liaci ira kina nai talatala, se ra kune ni ra tamata dina, se segai.

3 Ia na ka lailai sara vei au mo dou lewai au, se na veilewai ni tamata eso; io, au sa sega dina ni lewai au vakai au.

4 Niu sa sega ni kila e dua na ka ca vei au; ia kau sa sega ni vakadodonutaki kina: ia ko koya ga sa lewai au na Turaga.

5 O koya oqo mo dou kakua kina ni lewa eliu e dua na ka, me yaco mada na Turaga, o koya ena vakaraitaka na ka ni butobuto sa vuni tu, ena vakavotuna talega na lelewa ni yaloda: ena qai vakadokai na tamata yadua mai vua na Kalou.

6 Ia na ka oqori, kemudou na veiwekani, au sa vakabaleta vei keirau kei Apolosa e na vukumudou; mo dou vakatavulici kina mai vei keirau mo dou kakua ni doka cake walega e dua, me vaka ga na ka sa volai, mo dou kakua kina ni qaciqacia e na vukuna e dua ka lomavakatani vua e dua.

7 Ia ko cei sa qisi iko mo uasivi cake? se na cava sa tu vei iko sa tawa soli vei iko? ia kevaka sa soli vei iko, o sa dokai iko e na vuku ni cava, me vaka na ka sa tawa soli vei iko?

8 Ia dou sa qai mamau, dou sa qai vutuniyau, dou sa lewa me vaka na turaga levu ni keitou sa takali: ia kau sa vinakata kevaka dou sa lewa dina, me datou lewa vata talega kei kemudou.

9 Ia kau sa nanuma ni ṣa vakasesevotuni keitou nai aposila na Kalou me keitou muri sara, ni keitou sa vakataki ira e ra sa lesi me ra mate: ni keitou sa vakasesevotuni ki vuravura, vei ira talega na agilose kei ira na tamata.

10 Keitou sa lialia e na vuku i Kraisiti, ia dou sa vuku *ni dou sa tu* vata kei Kraisiti; keitou sa malumalumu, ia dou sa kaukaua; dou sa vakarokorokotaki, ia keitou sa beci.

11 Ia ka sa yacova na siga oqo keitou sa viakana, ka viagunu, ka luvawale, ka vakalialiai, ka sega na vanua me keitou tiko vakadua kina;

12 A keitou sa oca, ni keitou daucakacaka e na liga i keitou: ni keitou sa vakasewasewani, keitou sa vosa vinaka; ni keitou sa vakacacani, keitou sa vosota:

13 Ni keitou sa vosa vakacacataki, keitou sa vakatamamasu ga: keitou sa yaco me vaka na qele ni vuravura oqo, me vaka na duka sa quraki mai na ka kece, ka yacova na siga edaidai.

14 Au sa sega ni vola na ka oqori *vei kemudou* me vakamaduataki kemudou, ia kau sa vakatavulici kemudou ni dou sa vaka na noqu gone ni toko.

15 Ia kevaka sa udolu vakatini na nomudoui vakavuvuli vei Kraisiti, sa sega ni lewe vuqa na tamamudou; niu sa vakasikavi kemudou e *nai vakavuvuli i* Kraisiti e nai rogorogo vinaka.

16 O koya oqo kau sa masuti kemudou kina, mo dou vakadamurimuri au.

17 Niu sa talai Timoci vei kemudou e na vuku ni ka oqo, o koya na noqu gone ni toko ka dina na lomana e na *cakacaka ni* Turaga, ena vakasara tale e na lomamudou e na noqui valavala e *na cakacaka i* Kraisiti, me vaka na ka kau vakatavuvuli kina e na veiyasana kece, kei nai vavakoso lewe ni soro kecega.

18 Ia ka sa qaciqacia eso, me vaka niu na tawa lako mai vei kemudou.

19 Ia kau na lako vakasauri vei kemudou, kevaka sa vinakata na Turaga, ia kau na sega ni kila na nodra vosa e ra sa qaciqacia, a ya ga na kaukaua.

20 Ni sa sega ni yaco na matanitu ni Kalou e na vosa walega, a ya ga e na kaukaua.

21 A cava vei rau dou sa vinakata? meu na lako vakakina vei kemudou niu sa taura na kuita, se meu lako mai e na loloma, kei na yalomalua?

A WASE V.

Sa vunauci ira ko Paula ni ra sa sega ni madua ni sa dua vei ira sai valavala ca sara, 1—6. *E vinaka me da biuta tani na leveni makawa, a kenai balebale me da kakua ni veitokani kei na tamata oca, se muri*

ira e ra sa lotu kai valavala ca tiko, e vinaka me tawasei tani na tamata sa vakakina, 7—13.

ERA sa tukuni kemudou kecega ni sa dua vei kemudou sa dauyalewa, ia na dauyalewa ko ya sa sega ni vosataki vei ira na iceni, ni sa dua sa curuma na wati i tamana.

2 Ia dou sa qaciqacia, ka sega ni dautagi, me kauti tani kina vei kemudou ko koya sa kitaka na cakacaka oqo.

3 Ia koi au, niu sa yali vakayago ga *vei kemudou*, a sa tu vata *kei kemudou* na yaloqu, ia kau sa lewai koya sa cakava na ka oqo, me vaka ni kau sa tiko vata *kei kemudou*,

4 E na vuku ni yaca ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti, ni dou sa soqonivata tu, kei na yaloqu, kei na kaukaua ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti,

5 Mo dou soli koya sa vakaoqo vei Setani me vakarusai kina na yagona, me vakabulai na yalona e na siga ni Turaga ko Jisu.

6 Sa sega ni vinaka na nomudou veidokadokai. Dou sa sega beka ni kila ni sa vakalevenitaka nai buli madrai kecega na leveni lailai?

7 O koya oqo mo dou vuya laivi tani kina na leveni makawa, mo dou yaco kina mei buli madrai vou, me vaka ni dou sa tawa vakalevenitaki. Ni sa qai vakamatei ko Kraisiti na nodai madrali ni pasova e na vukuda:

8 O koya oqo me da cakava kina na solevu, me kakua ga e na leveni makawa, se na leveni ni yalo ca kei nai valavala ca; a ya ga e na madrai tawa leveni ni yalosavasava kei na yalodina.

9 Au a vola vei kemudou e nai vola mo dou kakua ni dautiko vata kei ira na dauyalewa:

10 Ia ka sa sega ga vei ira na dauyalewa ni vuravura oqo, se vei ira na daukocokoco, se na daukovekove, se na dausoro ki na matakau; ni sa yaga mo dou lako tani e vuravura me vakakina.

11 Ia kau a vola vei kemudou mo dou kakua ni dautiko vata *kaya*, kevaka e dua sa vakatokai me wekada ka dauyalewa tiko, se daukocokoco, se dausoro ki na matakau, se dauveivakasewasewani, se daumateni, se daukovekove: mo dou kakua ni kana vata kaya sa vakakina.

12 Ia na noqui tavi talega beka meu lewai ira e ra sa tawa curu? dou sa lewai ira e ra sa curu, se segai?

13 Ia ko ira sa tawa curu sa lewai ira na Kalou. O koya oqo mo dou kauta tani kina *vei kemudou* na tamatai valavala ca ko ya.

A WASE VI.

Sa vunauci ira ni ra sa veicudruvi e na ka eso, a ra sa qai lako vei ira na iceni me ra lewai ira; ka sega vei ira na tamata lotu, 1—8. Sa tukuna ni sa sega ni rawata na matanitu ni Kalou na tamatu ca, 9—11. E dina ni sa tara na kakana kecega e na lotu, ia ka sa ca ni da kania e dua na ka eda sa ca kina, se da kana vakalevu, 12. A yagoda sa sega ni noda walega, a nei Kɣaisiti, kei na vale ni Yalo Tabu, me da kakua ni vakacacana, 12—20.

EDUA beka vei kemudou e doudou, ni rau sa veicudruvi kei na dua tani, me rau laki lewai vei ira e ra sa tawa yalododonu, me kakua ga vei ira na tamata yalosavasava?

2 Dou sa sega beka ni kila ni na lewai ira na kai vuravura na tamata yalosavasava? ia kevaka dou na lewai ira na kai vuravura, dou sa tawa yaga beka me lewa na ka lalai sara?

3 Dou sa sega beka ni kila ni da na lewai ira na agilose? ia ena rawarawa sara *me lewa* na ka vakavuravura oqo, se segai?

4 Ia kevaka dou sa ia na veilewalewai vakavuravura oqo, mo dou lesi ira e ra sa dokai vakalailai sara e nai vavakoso lewe ni soro me ra daulewa.

5 Au sa vosa, mo dou madua kina. E dina beka ni ra vakaoqo, ni sa sega e dua na tamata vuku vei kemudou? *sa sega sara beka* e dua sa lewai ira rawa na wekana?

6 A ra sa lako na veiwekani me ra veilewalewai, a ra sa ia e na matadra na tawa vakabauta.

7 Ia na ka oqo sa ka ca duaduaga vei kemudou, ni dou sa ia tiko na veilewalewai. E vakaevei ni dou sa sega ni vinakata cake kina mo dou vosota na veivakacacani? e vakaevei ni dou sa sega ni vinakata cake kina mo dou vosota na kovekove.

8 Ia koi kemudou, dou sa dauveivakacacani, dou sa daukovekove, ia dou ia ga vei ira na wekamudou.

9 Dou sa sega beka ni kila, ni na sega ni rawata na matanitu ni Kalou ko ira na tawa yalododonu? Dou kakua ni dauveivakaisini: ena sega ni rawata na matanitu ni Kalou ko ira na daudara, se na dausoro ki na matakau, se na dauyalewa, se na viavia vaka na alewa, se na daumoce kei ira na tagane,

10 Se na daubutako, se na daukocokoco, se na daumateni, se na dauveivakasewasewani, se na daukovekove.

11 Ia ka sa vakakina koi kemudou eso eliu: ia dou sa qai vui, dou sa qai vakasavasavataki, dou sa qai vakadodonutaki, e na yaca ni Turaga ko Jisu, kei na Yalo ni noda Kalou.

12 Sa tara vei au na ka kecega, ia ka sa sega ni yaga *vei au* na ka kecega; sa tara vei au na ka kecega, ia kau na sega ni laivi au me rawai au e dua na ka.

13 *Sa caka* na kakana ki na yago, kei na yago ki na kakana; ia ena vakarusai rau ruarua na Kalou. Ia ka sa tawa *caka* na yago me daudara, me nona ga na Turaga; kei na Turaga me nona na yago.

14 Ia na Kalou sa vakatura cake tale na Turaga, ena vakaturi kemudou cake talega, e na nona kaukaua.

15 Dou sa sega beka ni kila ni sa tiki i Kraisiti na yagomudou? ia meu kauta na tiki i Kraisiti, ka cakava me tiki i koya na alewa dauyatagane, se vakaevei? Kakua sara *ni vakaoqo*.

16 E vakaevei, dou sa *sega* beka ni kila, o koya e rau sa dauveitau kei na alewa dauyatagane e rau sa yago vata kaya? ni sa kaya ko koya, oi rau na lewe rua, e rau na vaka ga na yago e dua bau.

17 Ia ko koya sa dauveitau kaya na Turaga sa yalo vata kaya.

18 Dou dro tani e na daudara. Ai valavala ca kecega sa kitaka na tamata sa tawa vakayago; ia ko koya sa daudara sai valavala ca *ki* na yagona.

19 E vakaevei, dou sa sega beka ni kila ni dou sa vale ni soro ni Yalo Tabu sa tiko e na lomamudou, dou sa rawata mai vua na Kalou, ia dou sa sega ni nomudou?

20 Ni dou sa voli e nai voli; o koya oqo mo dou vakavinavinaka kina vua na Kalou, e na yagomudou, kei na yalomudou, e rau sa nena ga na Kalou.

A WASE VII.

Sa tukuna vei ira nai valavala ni veivatini e na lotu, me oti kina na veibutakoci, kei na veibiu, 1—17. *Sa vakavulici ira e na ka eso e yaga vei ira ni ra sa dauvakacacani e na vuku ni lotu: me ra kakua ni nanuma vakalevu ki na ka vakavuravura, me ra lewai ira vinaka me ra kakua ni vakaogai ira e na ka vakaoqo,* 18—24. *E sega ni tabu na vakavati, a sa yaga vei ira eso me ra kakua ga,* 25—40.

IA e na vuku ni ka dou sa vola kina vei au: Sa vinaka vua na tagane me kakua ni bau yalona ki na alewa.

2 Ia me kakua kina na veibutakoci, e vinaka me vakawati kecega na tagane kei na alewa talega.

3 Me lomana vakadodonu na ale-

wa na tagane: me vakatalega kina na alewa vua na tagane.

4 Sa sega ni veitaliataka na yagona na watina alewa, *sa veitaliataka* ga na watina atagane: a sa sega ni veitaliataka na yagona na watina atagane, *sa veitaliataka* ga na watina alewa.

5 Dou kakua ni veibiu vakai kemudou, *se dou kitaka* vakadede vakalailai ga, ni sa vinakata ruarua, mo dou daunanuma ki na lolo kei na masu; ia dou qai veiyacovi tale, de dauveretaki kemudou ko Setani e na vuku ni nomudou dauveidomoni.

6 Ia kau sa vosa na ka oqo niu sa vakalaivi *kemudou* mo dou kitaka *vakaoqo*, ia kau sa sega ni vosa kaukaua.

7 Ni kau sa vinakata me vakataki au na tamata kecega. Ia ka sa rawata mai vua na Kalou na tamata yadua nai solisoli *ni Yalo Tabu* e dui yaga, e dua sa vakaoqo, e dua tani tale e vaka ko ya.

8 Au sa kaya kina vei ira na tawa vakawati kei ira na alewa dawai, E yaga vei ira me ra tiko ga vakakina me vakataki au.

9 Ia kevaka e dredre vei ira me ra tiko malua, me ra ia ga na vakawati: ni sa vinaka na vakawati ka ca na vakamai.

10 Ia vei ira sa vakawati tiko kau sa kaya, ia ka sa sega ni vakai au, *sa kaya* ga na Turaga, Me kakua ni drotaka na watina atagane na watina alewa:

11 Ia kevaka sa dro, me tiko wale, me kakua ni vakawati tale, se me veivinakati tale kei na watina; me kakua talega ni biuta na watina alewa na watina atagane.

12 Ia vei ira ga sa vo kau sa kaya vakai au, sa sega na *vosa ni* Turaga: Kevaka e dua na wekada, a watina sa tawa vakabauta, a sa via tiko vata kaya na watina, me kakua ni biuta tani.

13 Ia na alewa, a watina sa sega ni vakabauta, kevaka sa vinakata me tiko vata kaya, me kakua ni dro tani vua *na alewa*.

14 Ni sa vakasavasavataka na watina atagane sa tawa vakabauta na watina alewa, a sa vakasavasavataka talega na alewa sa tawa vakabauta na watina atagane: ia na nomudou gone e ra sa vakakina, ka ni ra sa tawa savasava eliu; a ra sa qai savasava mai.

15 Ia kevaka sa dro na tagane sa tawa vakabauta, me dro ga. Me qai veitalia ga na tagane se na alewa sa lotu ni sa vakaoqo *na watina*: ia na Kalou sa kacivi keda me da veivinakati.

16 Ni ko sa kila se segai, o iko na alewa, se ko na vakabula na watimu, se segai? se ko kila vakaevei, o iko na tagane, se ko na vakabula na watimu, se segai?

17 Ia me vaka sa solia yadua vei ira na tamata na Kalou, me vaka na nona tiko ni sa kacivi koya na Turaga, me tiko lako vakakina. Au sa lewa me vakakina e nai vavakoso lewe ni soro kecega.

18 Kevaka e dua sa kacivi ni sa lotutabu, me kakua ni biuta na lotutabu. Se dua na tawa lotutabu ni sa kacivi, me kakua ni vakalotutabutaki.

19 A ka walega na lotutabu, a ka wale talega na tawa lotutabu, a *ka dina* me vakabauta tiko na vosa ni vunau ni Kalou.

20 Me tiko ga na tamata yadua me vaka na nona tiko ni sa kacivi.

21 O sa bobula beka ni ko sa kacivi? kakua ni vuturi kina: ia kevaka e rawarawa mo lalaga, oqori mo vinakata cake.

22 O koya sa kacivi koya na Turaga, ni sa bobula, sa lalaga ga vua na Turaga: sa vakatalega kina o koya sa lalaga ni sa kacivi, sa bobula vei Kraisiti.

23 Dou sa voli ga e nai voli; dou kakua ga ni nodra bobula na tamata.

24 Oi kemudou na veiwekani, me tiko yaduaga na tamata, me vaka na nona tiko ni sa kacivi, me vaka na *vosa ni* Kalou.

25 Ia e na vukudra na gonealewa,

sa sega ni tu vei au na vosa ni Turaga vei ira: ia kau sa lewa vakai au ga, me vaka e dua sa rawata nai loloma ni Turaga meu dina kina.

26 A ka oqo kau nanuma e sa yaga e na gauna ni ca oqo, me tiko walega ko koya sa vakakina.

27 O sa vauci vua na watimu, se segai? kakua ni vakatovolea mo sereki tale. O sa sereki ga beka? kakua ni vakasaqara e dua me watimu.

28 Ia kevaka ko sa ia na vakawati, ko sa tawai valavala ca kina; ia kevaka sa ia na vakawati na gonealewa, sa sega ni valavala ca kina. Ia ko ira sa vakaoqo ena rarawa na yagodra: ia meu kakua ga ni vakararawataki kemudou.

29 Ia na ka oqo kau sa kaya, kemudou na veiwekani, sa lekaleka na *noda* gauna: e na gauna sa vo, e vinaka me vakataki ira e ra sa tawa vakawati ko ira na tagane sa vakawati;

30 Kei ira sa tagi, me ra vakataki ira sa sega ni tagi; kei ira e ra sa reki, me ra vakataki ira e ra sa tawa reki: kei ira e ra sa veivoli, me ra vakataki ira sa sega ni tu vei ira *e dua na ka*;

31 Kei ira e ra sa cakava na ka ni vuravura oqo me yaga vei ira, me ra kakua *ni cakava* me vakataki ira e ra vakacacana: ni sa lako tani yani nai valavala ni vuravura oqo.

32 Ia kau sa vinakata mo dou sega ni nuiqawaqawa. O koya na tagane sa tawa vakawati sa daunanuma ga ki na ka ni Turaga, se na cakava vakaevei na ka ena vinakata na Turaga:

33 Ia ko koya sa vakawati sa daunanuma ki na ka ni vuravura oqo, se na cakava vakaevei na ka ena vinakata na watina alewa.

34 Sa dua tani talega na gonealewa kei na alewa sa vakawati. A alewa sa tawa vakawati sa daunanuma ki na ka ni Turaga, me savasava tiko na yagona kei na yalona talega: ia ko koya sa vakawati sa dauvakananuma ki na ka ni vuravura, se na cakava vakaevei na ka ena vinakata na watina ataqane.

35 A ka oqo kau sa kaya me yaga vei kemudou; au sa sega ni via biuta vei kemudou na tao, *au kaya* ga na ka e kilikili kei kemudou, mo dou dauqarava na Turaga mo dou kakua ni nuiqawaqawa.

36 Ia kevaka e dua *na qase* sa nanuma ni sa rogorogo vakaca e na vuku ni nona gonealewa, kevaka sa oti na gauna ni gone, a sa dredre me tiko wale, me veitalia ga, sa sega ni valavala ca: me laivi rau ga me vakawati.

37 Ia ko koya sa tu dei sara na lomana, a sa sega ni dredre vua me tiko wale, a sa rawata ga na yalona, a sa lewa ga e na yalona me taura tiko na nona gonealewa, sa caka vinaka.

38 Sa vakaoqo, o koya sa solia me vakawati sa caka vinaka; ia ko koya sa tawa solia me vakawati sa caka vinaka cake.

39 Sa vauca na watina alewa na vunau vua na watina ataqane ni sa bula tiko; ia kevaka sa mate na watina, sa qai tara me ia tale na vakawati vua na tagane sa vinakata; ia me ia vua duaduaga sa vakabauta na Turaga.

40 Ia kevaka sa tiko ga vaka ko ya sa kalougata cake, oqo e vaka na noqu lewa: ia kau sa vakasama talega ni sa tiko vei au na Yalo ni Kalou.

A WASE VIII.

Sa vakavulici ira ko Paula me ra kakua ni kania na ka sa vakacabori ki na matakau, 1—7. Sa sega ni ca dina vua na Kalou ni ra kania, ia ka sa ca ni ra sa vakacalai ira kina na tamata lotu eso, sa malumalumu na nodra vakabauta; ia ka sa ca sara me kitaka e dua na ka e ra sa vakacalai kina na wekada, 8—13.

E NA vuku ni ka sa cabo kivei ira na matakau, eda sa kila ni sa tu vei *keda* kecega na vuku.

Ia na vuku oqo sa vakaqaciqaciataki *keda*, a loloma ga sa tarai *keda* cake.

2 Kevaka e dua sa nanuma ni sa kila e dua na ka, sa sega ni kila e dua na ka me vaka e dodonu me kila.

3 Ia kevaka e dua sa lomana na Kalou, ena vakatakila vua ko koya.

4 Ia e na vuku ni laukana na ka sa vakacabori ki na matakau, eda sa kila ni sa ka walega duadua e vuravura na matakau, a sa dua bauga na Kalou sa sega tale e dua tani.

5 E dina ya ni sa tu na ka e ra sa vakatokai me kalou, se mai lomalagi se vuravura, (me vaka ni ra sa lewe vuqa na kalou, ka lewe vuqa talega na turaga,)

6 Ia vei keda sa dua bauga na Kalou, a Tamada, *sa taka* mai vei koya na ka kecega, eda sa nona ga koi keda; a sa dua bauga na Turaga ko Jisu Kraisiti, *sa yaco* e na vukuna na ka kecega, eda *sa yaco* talega e na vukuna.

7 Ia ka sa sega *ni tu* yadua vei ira na tamata na vuku oqo: ni sa so *vei ira* e ra sa nanuma ni sa dina na matakau, a ra sa kania *nai madrali* me vaka na ka sa vakacabori ki na matakau ni kalou, a sa dukaveluvelu kina na yalodra ni sa malumalumu.

8 Ia na kakana sa sega ni cakavi keda me da vinaka vua na Kalou: kevaka eda sa kana, eda sa sega ni vinaka cake kina; kevaka eda sa sega ni kana, eda sa sega ni ca sobu kina.

9 Ia mo dou raica vinaka de yaco na nomudou veitaliataki kemudou vakaoqo me ka me tarabe kina ko ira e ra sa malumalumu.

10 Ia kevaka e dua sa raici iko, sa tu vei iko na vuku, ni ko sa tiko e na vale ni soro ni matakau me kana, ena qai doudou cake kina na loma i koya sa malumalumu me kania na ka sa vakacabori kivei ira na matakau;

11 Ena qai rusa na wekada sa malumalumu, e na vuku ni nomu vuku, se segai, ia ka sa mate e na vukuna ko Kraisiti?

12 Ia ni dou sai valavala ca vakaoqori vei ira na veiwekani, ka vakamavoataka na lomadra sa malumalumu, dou sa qai valavala ca talega vei Kraisiti.

13 A sa vakakina, kevaka sa tarabe na wekaqu e na *noqu* kakana, au na sega sara ni kania tale emuri na lewe ni manumanu ka yacova mada na kenai vakataotioti kei vuravura, de tarabe e na vukuqu na wekaqu.

A WASE IX.

Sa tukuna ko Paula ni sa sega ni tabu vua me veitaliataki koya e na ka eso a sa dodonu ga me ra voli koya e na nona cakacaka vei ira; ta ka sa vinakata ko koya me vosota ni sa oca vei ira, kei na ka kecega, me tubu kina na cakacaka ni Kalou, 1—23. *Sa tautauvata kei na cici cere na lotu, o koya sa gumatua sara sa tauca,* 24—27.

OI au beka kau sa sega ni aposila? au sa sega beka ni lalaga? au a sega beka ni raici Jisu Kraisiti na noda Turaga? oi kemudou, dou sa sega beka ni noqu cakacaka e na Turaga?

2 Kevaka kau sa sega ni aposila vei ira na tamata eso, au *sai aposila* dina vei kemudou: ni dou sai vakatakilakila niu sai aposila ni dou sa tu vata kaya na Turaga.

3 Au sa kaya vakaoqo vei ira e ra sa tarogi au.

4 Keitou sa sega beka ni veitalia se keitou kana, se gunu, se segai?

5 Keitou sa sega beka ni veitalia se keitou kauta voli na alewa lotu, na wati *i keitou*, se segai, me vakataki ira nai aposila eso, kei na tacina na Turaga, kei Sifasa?

6 Se keirau duaduaga kei Panapasa, keirau sa sega beka ni veitalia se keirau kuaso ni cakacaka vakavuravura, se segai?

7 O cei sa laki valu e na dua na

siga, ka sa qai voli koya vakai koya? o cei sa tea na veiwere ni vaini, ka sa qai sega ni kania na vuana eso? o cei sa vakania na qele ni sipi, ka sa qai sega ni gunuva na wai ni sucu nī qele ni sipi?

8 Au sa vosataka walega na ka oqo me vaka na tamata walega, se segai? sa sega beka ni kaya vakakina na vunau?

9 Ni sa volai e na vunau i Mosese, Mo kakua ni vauca vakaruburubu na gusu ni karavau sa buturaka na sila. Sa daunanumi ira beka na karavau na Kalou?

10 Se sa kaya beka *na ka oqo* ko koya e na vuku i keitou? E dina ga, ni sa volai oqo e na vuku i keitou: me daucuki e na dinata ko koya sa daucuki; me rawata talega na ka e dinata me nona ko koya sa buturaka e na dinata.

11 Kevaka keitou sa kaburaka vei kemudou na ka vakayalo, sa ka levu beka me keitou kumuna vata na nomudou ka vakavuravura?

12 Kevaka sa veitaliataki kemudou vakaoqo ko ira na tamata tani eso, e sega beka ni dodonu sara vei keitou? Ia keitou sa sega ni kitaka me veitaliataki *kemudou* vakakina; keitou sa vosota na ka kecega, de keitou tarova nai rogorogo vinaka kei Kraisiti.

13 Dou sa sega beka ni kila o ira sa daukitaka na cakacaka ni Kalou e ra sa kana e na ka ni vale ni soro? kei ira e ra sa dauqarava nai tutunimadrali e ra sa rawata na kedra mai nai tutunimadrali?

14 Sa lesia vakakina na Turaga me ra bula e nai rogorogo vinaka ko ira e ra sa tukuna nai rogorogo vinaka.

15 Ia kau sa sega ni cakava e dua na ka oqo; au sa sega talega ni vola oqo, me caka kina vakakina vei au: ni sa vinaka vei au meu mate, ka ca me dua na tamata me vakatawayagataka na noqu veidokadokai.

16 Ia niu sa vunautaka nai rogorogo vinaka, sa sega na ka meu dokai au kina: niu sa vakasauraratataki *me vakakina*; ia ka sa ca sara vei au, kevaka kau sa sega ni vunautaka nai rogorogo vinaka!

17 Ia kevaka kau sa cakava na ka oqo ni sa vinakata na *yaloqu*, au na rawata na *kenai* sau: ia kevaka sa cata na yaloqu, sa *dina* ga ni sa soli walega vei au na cakacaka *ni rogorogo vinaka*.

18 A cava na *kenai* sau vei au? *Sa vakaoqo*, niu sa vunautaka nai rogorogo vinaka, meu cakava nai rogorogo vinaka kei Kraisiti me kakua ni vakaivolitaki, meu kakua kina ni vakasauraratataka e dua niu sa veitaliataka e nai rogorogo vinaka.

19 Ni sa dina ga niu sa lalaga mai vei ira kecega na tamata, ia kau sa cakavi au meu nodra kaisi na tamata kecega, meu rawai ira kina na lewe vuqa.

20 Au sa yaco meu kai Jutia vei ira na kai Jutia, meu rawai ira kina na kai Jutia; vei ira sa vakabauta na vunau, *au sa yaco* me va ka e dua sa vakabauta na vunau, meu rawai ira kina e ra sa vakabauta na vunau;

21 Vei ira sa takali vei ira na vunau, *au sa yaco* me vaka e dua sa takali vua na vunau, (ia ka sa sega ni takali vei au na vunau ni Kalou, au sa muria ga na vunau i Kraisiti,) meu rawai ira kina sa takali vei ira na vunau.

22 Vei ira e ra sa malumalumu kau sa yaco me vaka e dua sa malumalumu, meu rawai ira kina e ra sa malumalumu: au sa cakavi me ka kecega vei ira kecega na tamata, me vakabulai ira eso e na ka kecega.

23 Ia na ka oqo kau sa cakava e na vuku ni rogorogo vinaka, meu rawata vata kina *kei kemudou* na kenai sau.

24 Dou sa sega beka ni kila, ni ra sa ciciva na cere e ra sa cici kecega, a sa dua bauga sa tauca na

cere? Dou cici vakakina, mo dou tauca.

25 Ia ko koya yadua e nanuma me gumatua e tiko malua e na ka kecega. Ia ko ira *e ra sa kitaka*, me dua na nodrai sala sa ca rawarawa; ia koi keda, me dua sa tawa ca rawa.

26 Au sa cici vakakina, sa sega ni vaka e dua e tawa kila: au sa vacu vakakina, sa sega ni vaka e dua sa vacuka na cagi:

27 Ia kau sa vakamalumalumutaka na yagoqu, au sa vakasauraraka me muri au, de na dua na ka niu a vunau vei ira na tamata tani, au qai biu tani niu sa tawa yaga.

A WASE X.

A ka sa yaco vei ira na kai Jutia eliu, nai vakataharakara ni ka ni lotu e na gauna oqo, 1—13. *Me drotaka na kalou lasu na tamata lotu: e ca ni sa veivaki vata na ka ni kalou lasu kei na ka ni lotu,* 14—21. *Me da kakua ni cakava e dua na ka e ra sa vakacalai kina na tamata lotu,* 22—33.

IA kau sa sega ni vinakata, kemudou na veiwekani, mo dou lecava ga *na ka oqo,* ni ra a tu eruku ni o na noda qase kecega, a ra sa lako kecega eloma ni waitui;

2 A ra sa papitaisotaki kecega vei Mosese e na o kei na waitui;

3 A ra sa kania vata kecega na kakana vakayalo;

4 A ra sa gunuva vata kecega na wai ni gunu vakayalo; ni ra sa gunuva mai na Vatu vakayalo sa muri *ira*: ia na Vatu ko ya ko Kraisiti.

5 Ia e ra sa lewe vuqa sa sega ni vinakati ira na Kalou; ni ra sa duibiubiuti e na loma ni veikau.

6 Ia na ka oqo nai vakatakarakara vei keda, me da kakua kina ni daugadreva na ka ca, me vaka na nodra daugadreva.

7 Dou kakua talega ni dausoro ki na matakau, me vakataki ira eso; me vaka na ka sa volai, E ra sa tiko sobu na tamata me ra kana ka gunu, a ra sa qai tu cake tale me ra qito.

8 Me da kakua talega ni dauvalewa, me vaka na nodra cakacaka eso, a sa bale kina e na siga e dua bau e udolu vakaruasagavulu ka mani tolu tale na udolu.

9 Me da kakua talega ni dauvakatovolei Kraisiti, me vaka e ra sa dauvakatovolea eso, a ra sa vakarusai e na gata.

10 Dou kakua talega ni daudidi, me vaka e ra sa didi eso, a ra sa vakarusai e na dauveivakarusai.

11 Ia na ka kecega oqo sa yaco mei vakatakarakara: a ra sa volai me da vakatavulici kina, oi keda sa yacovi keda nai vakataotioti kei vuravura.

12 O koya oqo me vakaraici koya kina sa nanuma ni sa tu dei de bale ga mai.

13 Sa sega na dauvere tani sa yaco vei kemudou, a ya sa yaco vakailoa vei ira na tamata: ia na Kalou sa dina na lomana, ena sega ni vakalaivi kemudou mo dou dauveretaki vakalevu cake me vaka ga na nomudou kaukaua; ena cakava talega kei na dauvere na sala mo dou dro kina, mo dou vosota rawa kina.

14 O koya oqo, na wekaqu lomani, mo dou dro tani kina mai na soro ki na matakau,

15 Au sa vosa me vaka vei ira na tamata vuku; dou lewa na ka kau kaya.

16 A bilo ni vakavinavinaka keitou sa vakavinavinaka kina, a ka ni veitokani kei na dra i Kraisiti, se segai? Ai buli madrai eda sa dovia, a ka ni veitokani kei na yago i Kraisiti, se segai?

17 Ni sa dua bauga nai buli madrai, oi keda, ni da sa lewe vuqa, eda sa yago e dua bau talega; ni da sa rawata kecega nai buli madrai ko ya e dua bauga.

18 Raici ira na Isireli vakayago: o ira sa kania nai madrali e ra sa

rawata na yagana ni tutunimadrali, se segai?

19 A cava na ka kau sa kaya? Sa dua na ka dina na matakau, se na ka dina na ka sa vakacabori ki na matakau, se segai?

20 *Au sa kaya*, na ka e ra sa vakacabora ko ira na iceni, e ra sa vakacabora vei ira na tevoro, a sa sega ga vua na Kalou: ia kau sa sega ni vinakata mo dou nodrai tokani na tevoro.

21 Dou sa sega ni gunuva rawa ruarua na bilo ni Turaga, kei na nodra bilo na tevoro: dou sa sega ni kania rawa e nai kanakana ni Turaga, kei na nodrai kanakana talega na tevoro.

22 Eda vakasecudru vua na Turaga, ne? eda sa uasivi beka vua e na kaukaua?

23 Sa tara ga vei au na ka kecega, a sa sega ni yaga na ka kecega: sa tara na ka kecega, a sa sega ni vakatataki *keda* cake na ka kecega.

24 Me kakua e dua e vakasaqara duaduaga na ka sa yaga vua, me *cakava* yadua na ka sa yaga vei ira na tamata tani.

25 A ka kecega sa volitaki e na rara ni veivoli, kania, kakua ni taroga e dua na ka e na vuku ni yalomu:

26 Ni sa nona na Turaga ko vuravura, kei na ka kecega sa sinai kina.

27 Kevaka e dua na tamata sa tawa vakabauta sa tarogi kemudou mo dou laki kana magiti vua, ia dou sa vinakata mo dou lako; kania ga na ka kecega sa viritu e matamudou, kakua ni taroga e dua na ka e na vuku ni yalomudou.

28 Ia kevaka ena kaya vei kemudou e dua na tamata, A ka oqo sa vakacabori ki na matakau, kakua ni kania e na vukuna sa tukuna vei kemudou, e na vuku ni yalo talega: ni sa nona na Turaga ko vuravura, kei na ka kecega sa sinai kina:

29 Au sa cavuta na yalo, ia ka sa sega na yalomu, a yalona ga nai kadua: me lewa vakacava na yalo ni tamata tani na ka kau veitaliataka?

30 Ia kevaka kau sa kania e na vuku ni loloma, meu vosa vakacacataki e na vuku ni cava e na ka kau sa vakavinavinaka kina?

31 O koya ga oqo e vinaka *kina* se dou kana, se dou gunu, *kei* na ka kecega dou sa kitaka, mo dou kitaka kecega mo dou vakavinavinaka kina vua na Kalou.

32 Kakua ni vakacala e dua, se na kai Jutia, se na iceni, sei ira nai vavakoso lewe ni soro ni Kalou:

33 Me vakataki au niu sa kitaka na ka kecega me ra vinakata na tamata kecega, ia kau sa sega *ni* vakasaqara na ka sa yaga *vei au*, na ka ga e yaga vei ira na lewe vuqa, me ra vakabulai kina.

A WASE XI.

Sa vunauci ira ni ra vakaisala na tagane ni ra sa masu e na vale ni lotu: ia ko ira na alewa e ra sa sega ni vakaisala, 1—16. *E ra sa vakacacana nai vakayakavi ni Turaga, ni ra sa cakava vata kei na nodra magiti vakavuravura*, 17—22. *Sa qai tukuna vinaka nai tukutuku ni vakayakavi ni Turaga*, 23—34.

DOU vakadamurimuri au, me vakai au niu sa vakadamurimuri Kraisiti.

2 Ia kau sa dokai kemudou, na veiwekani, ni dou sa nanumi au e na ka kecega, ka vakabauta *nai* tukuni *ni lotu*, me vaka kau a *solia* vei kemudou.

3 Ia kau sa vinakata mo dou kila oqo, ni sa ulu ni tamata yadua ko Kraisiti; ia na ulu ni alewa na tagane; kei na ulu i Kraisiti na Kalou.

4 A tamata yadua sa masu se profisai, ni sa ubi na uluna, sa vakaisina na uluna.

5 Ia na alewa yadua sa masu se profisai, ni sa tawa ubi na uluna, sa vakaisina na uluna: ni *sa vakaoqo* sa vaka sara ni sa tasi.

6 Ia kevaka sa tawa ubi na alewa, e vinaka me tasi talega: ia kevaka e sa ka e veivakamaduataki me koti na alewa se tasi, e vinaka me ubi.

7 Ni sa sega sara ni dodonu vua na tagane me ubia na uluna, ni sai yaloyalona kei nai ukuuku ni Kalou ko koya: ia na alewa nai ukuuku ni tagane.

8 Ni sa sega ni mai vua na alewa na tagane; sa mai vua ga na tagane na alewa.

9 Sa sega talega ni buli na tagane me nona na alewa; *sa buli* ga na alewa me nona na tagane.

10 O koya oqo me tu ga kina na ekausia e na ulu ni alewa e na vukudra na agilose.

11 Ia ka sa sega *ni tu* duaduaga na tagane me takali na alewa, se *tu* duaduaga na alewa me takali na tagane, ni rau sa tu vata kaya na Turaga.

12 Ia ni sa mai vua na tagane na alewa, sa vakatalega kina *sa yaco* e na vuku ni alewa na tagane; ia na ka kecega *sa yaco* mai vua na Kalou.

13 Ia dou lewa vakai kemudou, se kilikili kaya na alewa me masu vua na Kalou ni sa tawa ubi, se segai.

14 Sa sega ni vakavulici kemudou na lomamudou walega, kevaka sa vakaulu na tagane, na ka e veivakamaduataki vua na ka ko ya?

15 Ia kevaka sa vakaulu na alewa, a nonai ukuuku ga ko ya: ni sa soli vua na drau ni uluna me *nonai* ubi.

16 Ia kevaka sa via dauveileti e dua, sa sega ni neitoui valavala oqo, se na nodra nai vavakoso lewe ni soro ni Kalou.

17 Ia na ka oqo kau sa qai tukuna *vei kemudou* kau sa sega ni dokai kemudou kina, ni dou sa soqonivata dou sa sega ni vinaka cake kina, ia dou sa ca sobu kina.

18 A ka *kau tukuna* eliu oqo, ni dou sa soqonivata vei ira nai vavakoso lewe ni soro, au sa rogoca ni dou sa dauveisei; ia kau sa vakadinata eso.

19 Ena dredre me sega ni tubu na dauveiba vei kemudou, me rairai kina ko ira vei kemudou e ra sa vinakati.

20 Ia ni dou sa soqonivata e na yasana e dua, dou sa sega ni ia dina na kana vakayakavi ni Turaga.

21 Ia ni dou sa kana sa dui kania yadua eliu na kenai vakayakavi: a sa viakana kina e dua, ka mateni e dua.

22 E vakaevei? sa sega beka na nomudou veivale, mo dou kana ka gunu kina? se dou beca nai vavakoso lewe ni soro ni Kalou, ka vakamaduataki ira sa sega na nodra *vale*? A cava meu kaya kina vei kemudou? meu dokai kemudou e na ka oqo? Au sa sega ni dokai kemudou.

23 Niu a rogoca mai vua na Turaga na ka kau a tukuna talega vei kemudou, Ni sa taura nai buli madrai na Turaga ko Jisu e na bogi sa soli yani kina ko koya:

24 Ia ni sa vakavinavinaka, sa dovia, ka kaya, Taura, ka kania *oqori*: a yagoqu oqo, sa dovi e na vukumudou; cakava oqo mo dou vakananumi au.

25 *Sa taura* vakatalega kina na bilo, ni sa kania oti nai vakayakavi, ka kaya, Oqo na bilo ni veiyalayalati vou e na noqu dra; cakava oqo, e na veisiga kecega dou gunuva kina, mo dou vakananumi au kina.

26 Ia na veisiga dou sa kania kina na madrai oqo, ka gunuva na bilo oqo, dou sa vakatakila kina na nona mate na Turaga, ka malua mada me lako tale mada mai.

27 Ni sa vakaoqo, o koya ena kania na madrai oqo, ka gunuva na bilo ni Turaga, ka tawa yaga *me cakava*, ena ca *ni sa vakacacana* na yago ni Turaga kei na nona dra.

28 E vinaka me liaci koya mada

kina na tamata, me qai kania na madrai ko ya, ka gunuva na bilo ko ya.

29 Ia ko koya sa kania ka gunuva vakatani, sa kania ka gunuva na nona cudruvi, ni sa sega ni kila na yago ni Turaga.

30 E na vuku ni ka oqo, sa lewe vuqa kina vei kemudou sa malumalumu ka tauvi mate, ka lewe vuqa sa moce.

31 Ia kevaka eda sa lewai keda, eda na tawa lewai.

32 Ia ni dou sa lewai, sa cudruvi keda na Turaga, me da kakua ni lewai me cudruvi vata kei na kai vuravura.

33 O koya oqo, kemudou na wekaqu, ni dou sa soqonivata me kana *madrai*, dou veiwaraki.

34 Ia kevaka e dua sa viakana, me kana ga mai na *nona* vale; mo dou kakua kina ni soqonivata mai mo dou cudruvi. Ia na ka sa vo kau na vakadodonutaka niu sa lako yani.

A WASE XII.

Sa vuqa nai solisoli vakayalo a sa takiveiyaga; sa lewa na Turaga me ra vuqa, me ra kakua ni tautauvata, me ra vaka na tiki ni yagoda, me dua e yaga e na ka eso, ka dua tani tale e yaga e na ka tale eso, 1—25. *E vinaka me veilomani, ka veivuke na tamata lotu, ni ra sa yago i Kraisiti,* 26—31.

IA e na vuku ni solisoli vakayalo, kemudou na veiwekani, au sa sega ni vinakata mo dou tawa kila.

2 Dou sa kila ni dou sa iceni, dou sa kauta vakaukaua yani kivei ira na matakau galu *oqo*, me vaka ni dou sa tuberi vakailoa.

3 O koya oqo kau sa vakatakila kina vei kemudou, ni sa sega e dua na tamata sa vosa e na vuku ni Yalo ni Kalou a sa vosa vakacacataki Jisu: a sa sega e dua sa kaya rawa ni sa Turaga ko Jisu, a va ga e na Yalo Tabu.

4 A sa vuqa nai valavala ni solisoli, a sa dua bau na Yalo *Tabu*.

5 Sa vuqa talega nai valavala ni cakacaka, a sa dua bauga na Turaga.

6 Sa vuqa talega nai valavala ni ka sa caka, a sa dua bauga na Kalou, ko koya sa cakava na ka kecega vei ira kecega.

7 A sa soli yadua vei ira na tamata nai vakatakilakila ni Yalo *Tabu* me ra yaga kina.

8 Ni sa soli vua e dua e na vuku ni Yalo *Tabu* na vosa ni vuku; vua tale e dua na vosa ni kila na ka e na vuku ni Yalo *Tabu* talega;

9 Vua tale e dua na vakadinata e na vuku ni Yalo *Tabu* talega; vua tale e dua nai solisoli me vakabulai ira na mate e na vukuna talega na Yalo *Tabu*;

10 Vua tale e dua *sa soli* me cakava na ka mana; vua tale e dua me profisai; vua tale e dua me kila na yalo *ni tamata*; vua tale e dua na vosa tani eso; vua tale e dua nai balebale ni vosa tani eso:

11 Ia na Yalo *Tabu* e dua bauga sa cakava na ka kecega oqori, sa vota yadua vei ira na tamata me vaka na nona veitalia.

12 Ni sa vakakina ni sa dua bauga na yago, a sa vuqa na tikina, ia na tikina kecega ni yago e dua bauga oqo, sa lewe vuqa ga, a sa tu vata ga e na yago e dua bauga: sa vakatalega kina ko Kraisiti.

13 Ni da sa papitaisotaki kecega ki na yago e dua bauga e na Yalo *Tabu* e dua bauga, se da kai Jutia se da iceni, se da bobula se da lalaga; eda sa vagunuvi talega e na Yalo *Tabu* e dua bauga.

14 Ni sa sega ni dua walega na tikina e na yago, sa lewe vuqa ga.

15 Kevaka ena kaya na yava, Oi au kau sa sega ni tiki ni yago, niu sa sega ni liga; ena sa qai sega ga ni tiki ni yago e na vuku ni ka oqo, se vakaevei?

16 Kevaka ena kaya na daliga, Oi au kau sa sega ni tiki ni yago,

niu sa sega ni mata; sa qai sega ga ni tiki ni yago e na vuku ni ka oqo, se vakaevei?

17 Kevaka sa mata na yago taucoko, *ena qai tu* evei na ka me rogoca kina? Kevaka e ka ni rogoca na *yago* taucoko, *ena qai tu* evei na ka me boi kina?

18 Ia ka sa viritaka na Kalou na tiki ni yago me tu yadua, me vaka na nona veitalia.

19 Ia kevaka sa tikina e dua bauga na *tikina* kecega, *ena qai tu* evei na yago?

20 Ia oqo e ra sa lewe vuqa na tikina, a sa dua bauga na yago.

21 A sa sega ni kaya rawa na mata ki na liga, Ko sa tawa yaga vei au; se na ulu ki na yava, Drau sa tawa yaga vei au.

22 Ia ka sa vakacake talega oqori, a tiki ni yago eda sa nanuma sa malumalumu, sa yaga sara:

23 Ia na tiki ni yagoda, eda sa nanuma ni sa tawa yaga me vakarokorokotaki vakalevu, eda sa vakarokorokotaki ira vakalevu cake: ia na tikida sa tawa lagilagi sa lagilagi vakalevu cake.

24 Ni sa sega ni yaga *me da vakalagilagia* na tikida sa lagilagi vakai ira: ia ka sa vakaveiwaki vata na yago na Kalou, a sa lewa me vakarokorokotaki vakalevu cake na *tikina* sa uasivi sobu:

25 Me kakua kina ni veisei na yago; me veivakananumi vakai ira na veitikina.

26 Ia kevaka sa rarawa e dua na tikina, me rarawa vata kaya na tikina kecega; se dua na tikina sa dokai, me reki vata kaya na tikina kecega.

27 Ia koi kemudou na yago i Kraisiti, ka duitikina yadua.

28 A sa lesi ira eso na Kalou e nai vavakoso lewe ni soro, a kenai matai nai aposila, ai ka rua na profita, ai ka tolu nai vakavuvuli, sa qai muri ko ira sa daucakamana, kei ira sa soli vei ira me ra vakabula na mate, kei ira e ra veivuke, kei ira e ra lewa, kei ira e ra kila na vosa e vuqa.

29 E ra sai aposila kecega, se segai? se ra profita kecega? se rai vakavuvuli kecega? se ra daucakamana kecega?

30 Se ra rawata kecega nai solisoli me ra vakabulai ira na mate? se ra vosa kecega e na vosa ni vanua tani? se ra vakatakila kecega nai balebale ni vosa tani, se segai?

31 Ia dou gadreva vakalevu nai solisoli vinaka sara: ia kau na qai vakatakila vei kemudou nai valavala sa uasivi cake *na kena vinaka.*

A WASE XIII.

Sa tukuna ko Paula ni sa tawa yaga na vuku, se na vakabauta, se na vosota na ca, kevaka sa takali vei keda na loloma, 1—3. *Sa qai tukuna na kenai valavala, kei na kena vinaka ni loloma,* 4—13.

KEVAKA kau sa vosataka na nodra vosa kece na tamata kei na agilose, ka sega vei au na loloma, au sa vaka walega na davui kaukamea sa rorogo, kei na lali kaukamea sa taqiriqiri.

2 Ia kevaka kau sa profisai rawa, ka kila talega na ka kecega evuni, kei na vuku kecega; ia kevaka sa tu vei au na vakabauta kecega, meu kauta tani kina na ulunivanua, ka sega vei au na loloma, au sa ka walega.

3 Ia kevaka kau sa vota kecega na ka sa tu vei au me vakani ira kina na dravudravua, ia kevaka kau sa solia na yagoqu me vakamai, ka sa sega vei au na loloma, sa sega ni yaga vei au.

4 Sa dauvosota vakadede na loloma, a sa yalovinaka; sa sega ni vuvu na loloma; sa sega ni valavala vakaukaua, sa sega ni qaciqacia,

5 Sa sega ni cakava na ka sa tawa kilikili kaya, sa sega ni vakasaqara na ka me nona walega, sa sega ni cudrucudru, sa sega ni daulomaca;

6 Sa sega ni rekitaka nai valavala ca, sa rekitaka na dina;
7 Sa ubia na ka kecega, sa vakabauta na ka kecega, sa dinata na ka kecega, sa vosota na ka kecega.
8 Ena sega ni mudu na loloma: ia kevaka eda profisai, ena biu ga oqo; se *da vosataka* na vosa tani, ena mudu ga oqo; se da vuku, ena takali talega oqo.
9 Ni da sa kila vakalailai ga, eda sa profisaitaka vakalailai ga.
10 Ia ni na sa yaco na vuku dina sara, ena qai biu tani na ka sa lailai walega.
11 Niu sa gone, kau sa vosa me vaka na gone, au sa kila me vaka na gone, au sa vakanananu me vaka na gone; ia niu sa qai yaco me tamata bula, au sa biuta tani na ka vakagonegonea.
12 Ia edaidai eda sa raica me vaka na titiro e nai iloilo buawa; ia e na gauna emuri *ena vaka na veirai* e na matanavotu; edaidai kau sa kila vakalailai ga; emuri kau na kila me vaka niu sa kilai.
13 Ia ka sa qai tu ga na vakabauta, *kei* na dinata, *kei* na loloma, a ka ga oqo e tolu; a sa uasivi cake vei iratou na loloma.

A WASE XIV.

Sa tukuna ko Paula ni sa takiveiyaga nai solisoli kecega ni Yalo Tabu, a sa uasivi cake nai solisoli eda yaga kina vei ira na tamata, 1—5. *E vinaka me ra vosa vakamacala na tamata sa vunau: me ra kakua ni via tukuna na vosa se na ka sa tawa kilai rawa,* 6—33. *Sa tabu ni vunau na alewa,* 34—40.

DOU daumuria na loloma, ka gadreva nai solisoli vakayalo, ia *dou gadreva* vakalevu mo dou profisai.
2 Ia ko koya sa vosataka na vosa ni vanua tani sa vosa ga vua na Kalou, sa sega ga vei ira na tamata: ni sa sega na tamata sa kila *na ka e kaya*; a sa cavuta na ka evuni e na lomana.
3 Ia ko koya sa profisai **sa vosa** vei ira na tamata me vakatataki ira, ka vakatavulici ira, ka vakacegui ira.
4 Ia ko koya sa vosataka na vosa ni vanua tani sa vakatataki koya cake ga; ia ko koya sa profisai sa vakatataki ira cake nai vavakoso lewe ni soro.
5 Au sa vinakata mo dou vosa kecega e na vosa ni vanua tani, *au sa vinakata* cake mo dou profisai; ni sa uasivi cake ko koya sa profisai vei koya sa vosa e na vosa ni vanua tani, kevaka e sega ni vakatakila na kenai balebale, me vakatataki kina nai vavakoso lewe ni soro.
6 Ia sa vakakina na veiwekani, kevaka kau sa lako vei kemudou ka dauvosataka na vosa ni vanua tani, au na yaga vakacava vei kemudou, kevaka kau sa sega ni vosa talega vei kemudou e nai vakatakilakila, se na vuku, se na profisai, se nai vakavuvuli?
7 Ia na ka sa tawa bula ka sa rorogo yani, se na bituvakatagi se na lali vakawa, kevaka sa sega ni dui rorogo na domona, ena kilai vakaevei se cava nai balebale ni ka sa laga e na bitunivakatagi se na lali vakawa?
8 Ia kevaka ena rorogo na davui ni valu e nai rorogo sa tawa kilai, o cei ena vakarauti koya me laki valu?
9 Sa vakakina koi kemudou, kevaka dou sa sega ni cavuta na vosa sa kilai rawa, ena kilai vakacava na ka sa vosataki? ni dou na vosa walega ki na cagi.
10 E dina beka, ni sa vuqa vakakina na vosa e vuravura, a sa sega e dua sa tawa vakaibalebale.
11 Ia kevaka kau sa sega ni kila nai balebale ni vosa, au na kai tani vua sa vosa *vei au*, ena kai tani talega ko koya sa vosa mai *vei au*.
12 Sa vakakina koi kemudou, ni dou sa dauvakasaqara nai solisoli vakayalo, dou vakasaqara talega mo dou uasivi cake e na ka sa va-

katataki kina nai vavakoso lewe ni soro.

13 Ia ko koya sa vosataka na vosa ni vanua tani, me masu talega me vakatakila rawa na *kenai* balebale.

14 Kevaka kau sa masu e na vosa ni vanua tani, sa masu ga na yaloqu, ia ka sa sega ni yaga na ka sa tu e lomaqu.

15 A cava meu kitaka? au na masu ga e na yaloqu, au na masu talega me vakaibalebale; au na meke e na yaloqu, au na meke vakaibalebale talega.

16 Kevaka sa sega ni vakakina, ni ko sa vakavinavinaka e na yalomu, ena vaka-Emeni vakaevei ko koya sa tiko e na tiki ni tamata tawa vuku e na nomu vakavinavinaka, ni sa tawa kila na ka ko sa kaya?

17 Ni sa dina ga ni ko sa vakavinavinaka vakavinaka, ia ka sa sega ni vakatataki cake kina ko koya.

18 Au sa vakavinavinaka vua na noqu Kalou, niu sa uasivi cake vei kemudou kecega e na vosataka na vosa ni vanua tani:

19 Ia kau sa vinakata me vosataka na vosa e lima walega vei ira nai vavakoso lewe ni soro e na vosa sa vakaibalebale, me vakavulici ira talega kina, ia kau cata *meu cavuta* na vosa e tini na udolu e na vosa ni vanua tani.

20 Oi kemudou na veiwekani, dou kakua ni gone lalai e na vuku; e na loma ca dou gone lalai ga, e na vuku dou tamata bula.

21 Sa volai e na vunau, E na vosa ni kai tani kei na tebenigusu ni kai tani kau na vosa vei ira na tamata oqo; ia ko ira e ra na sega ga ni rogoci au kina, sa kaya *vakaoqo* na Turaga.

22 O koya oqo *eda kila* kina ni sai vakatakilakila na vosa ni vanua tani vei ira sa tawa vakabauta, ia ka sa sega vei ira sa vakabauta; ia na profisai sa sega *ni yaga* vei ira sa tawa vakabauta, vei ira ga sa vakabauta.

23 Ia kevaka sa soqonivata e na yasana e dua nai vavakoso lewe ni soro kecega, a ra sa vosataka kecega na vosa ni vanua tani, a sa lako mai eso sa tawa vuku, se tawa vakabauta, e ra na kaya dou sa lialia, se segai?

24 Ia kevaka sa profisai kecega, a sa lako mai e dua sa tawa vakabauta, se tawa vuku, sa vakadinadina kina vei ira kecega, a sa lewai ko koya vei ira kecega:

25 A sa vakaraitaki vakakina na ka ni yalona ka vuni tu; ena bale vakatoboicu kina ka masu vua na Kalou, ka laki tukuna ni sa dina ni sa tiko vei kemudou na Kalou.

26 Sa vakaevei, koi kemudou na veiwekani? ni dou sa soqonivata, sa dui taura yadua na meke, ai vakavuvuli, a vosa ni vanua tani, ai vakatakilakila, ai tukuni ni kenai balebale. Me caka na ka kecega mo dou vakatataki cake kina.

27 Kevaka e dua sa vosa e na vosa ni vanua tani, me lewe rua ga, se lewe tolu sara, me ra veitaravi yadua ga; me tu e dua me vakatakila na *kenai* balebale.

28 Ia kevaka sa sega e dua me vakatakila na *kenai* balebale, me galu ga e nai vavakoso lewe ni soro; me vosa vua ga vakai koya, vua talega na Kalou.

29 Me lewe rua se lewe tolu na profita me vosa, me lewa ga ko ira sa vo.

30 Kevaka e dua na ka sa vakatakilai vua e dua sa tiko voleka, me galu mada ko koya sa liu.

31 Ni sa tara mo dou profisai kecega, ia dou ia yadua ga, me vakatavulici kecega, ka vakacegui kecega.

32 Ia ka sa dui rawa na yalodra na profita ko ira na profita.

33 Ni sa sega ni *vakatekivuna* na veisei na Kalou, a ya ga na vakacegu, me vaka *ni sa yaco* e nai vavakoso kecega ni tamata yalosavasava.

34 Me galu ga na nomudou alewa

e nai vavakoso lewe ni soro: ni sa sega ni tara vei ira me ra vosa; ia ko ira me ra malumalumu ga, me vaka na vosa ni vunau.

35 Kevaka e ra sa via kila mai e dua na ka, me ra taroga na watidra mai nodratou: ni sa ka e veivakamaduataki me ra vosa na alewa e nai vavakoso lewe ni soro.

36 Sa vakaevei? sa lako tani vei kemudou na vosa ni Kalou? se sa lako walega mai kivei kemudou?

37 Kevaka e dua na tamata sa vakasami koya ni sa profita, se tamata vakayalo, me tukuna ga ni sa vosa ni Turaga na ka kau sa vola vei kemudou.

38 Ia kevaka e dua sa tawa kila, me kakua ga ni kila.

39 O koya oqo, na veiwekani, mo dou gadreva kina mo dou profisai, kakua talega ni tarova ni vosataki na vosa ni vanua tani.

40 Me caka kecega na ka me vaka sa kilikili *kei keda*, ka vakadodonu talega.

A WASE XV.

Eso na tamata sa vakatitiqataka na tu cake tale na mate, a sa vakadinadina ko Paula ni sa tu cake tale ko Jisu, 1—20. *Sa qai tukuna vinaka sara na tu cake tale mai na mate, a sa vakarota vei ira me ra gamatua e na vuku ni ka oqo,* 21—58.

IA oqori talega, na veiwekani, kau sa tukuna vei kemudou nai rogorogo vinaka kau a vunautaka vei kemudou, o koya dou a vakabauta talega, dou sa tu dei talega kina;

2 O koya talega dou sa bula kina, kevaka dou sa nanuma tiko na ka kau sa vunautaka vei kemudou, kevaka sa sega ni ka walega na nomudou vakabauta.

3 Niu a tukuna taumada vei kemudou na ka kau a rawata, ni sa mate ko Kraisiti e na vuku ni nodai valavala ca me vaka nai Vola *Tabu*;

4 Ni sa bulu talega, ni sa tu cake talega e nai ka tolu ni siga me vaka nai Vola *Tabu*;

5 Ni sa rairai talega vei Sifasa, vei ira talega na tinikarua:

6 A sa rairai emuri, vei ira na veiwekani e ra lewe lima na drau ka vakacaca e ra sa raica vata; e lewe vuqa vei ira sa bula ka yacova na siga oqo, a sa moce eso.

7 Emuri, sa rairai vei Jemesa; a *sa qai rairai* vei ira kecega nai aposila.

8 Emuri sara sa qai rairai vei au talega, me vaka vua e dua sa qai sucu.

9 Niu sa uasivi sobu vei ira kecega nai aposila, au sa sega ni yaga meu vakatokai mei aposila, *niu* a vakacacana nai vavakoso lewe ni soro ni Kalou.

10 Ia na loloma ga ni Kalou au sa yaco kina me vaka na noqu tiko edaidai: ia na nona loloma sa vakatakila mai vei au sa sega ni tawa yaga; ia kau sa uasivi cake vei ira kecega e na cakacaka; ia ka sa sega ni au walega, a ya na loloma ga ni Kalou sa tiko vei au.

11 Ia kevaka kau *uasivi cake* se ko ira, keitou sa vunau vakakina, ia dou sa vakabauta talega vakakina.

12 Ia kevaka sa vunautaki ko Kraisiti ni sa tu cake tale mai na mate, e ra sa kaya vakacava eso vei kemudou ni sa sega ga na tu cake tale mai na mate?

13 Ia kevaka sa tawa tu *cake* tale na mate, sa qai sega *ni* tu cake tale mai na mate ko Kraisiti:

14 Ia kevaka sa sega ni tu cake tale mai na mate ko Kraisiti, sa qai ka walega na neitou vunau, a ka wale talega na nomudou vakabauta.

15 Ia koi keitou, sa kune me daulasulasu ni keitou sa tukuna na Kalou; ni keitou sa tukuni koya na Kalou ni sa vakaturi Kraisiti cake mai; ia ka sa sega ni va-

katura cake tale, kevaka sa tawa tu cake tale na mate.

16 Ia kevaka e ra na tawa tu cake tale na mate, sa qai sega ni vakaturi cake tale ko Kraisiti:

17 Ia kevaka sa sega ni vakaturi cake tale ko Kraisiti, sa tawa yaga na nomudou vakabauta; sa tu vei kemudou edaidai na nomudoui valavala ca.

18 O ira talega e ra sa moce *ni ra sa tu* vata kei Kraisiti, e ra sa rusa.

19 Kevaka eda sa dinata me yaga walega vei keda ko Kraisiti e na *noda* bula oqo, eda sa qai uasivi sobu vei ira kecega na tamata e na ca.

20 Ia ka sa qai tu cake tale mai na mate ko Kraisiti, a sa yaco me kedrai sevu e ra sa moce tu.

21 Ni sa vakakina *ni sa yaco* na mate e na vuku ni tamata, *sa yaco* talega na tu cake tale mai na mate e na vuku ni tamata.

22 Ni sa vakakina ni sa mate kecega e na vuku i Atama, ena vakabulai kecega vakakina e na vuku i Kraisiti.

23 Ia *ena yaco* yadua e na nona gauna: o Kraisiti nai sevu; ena qai muri ko ira e ra nei Kraisiti, ni sa lako tale mai ko koya..

24 *Sa* qai *yaco* na kenai vakataotioti, ni ka solia ko koya na matanitu vei koya na Kalou, ko Tamana; ni na sa vakaotia ko koya na lewa kecega, kei na veitalia, kei na kaukaua.

25 Ni na lewa tiko ga ko koya, me viritaka sobu mada na meca kecega eruku ni yavana.

26 Ia na meca ena vakaoti emuri sara ko mate.

27 Ni sa vakamalumalumutaka na ka kecega ko koya eruku ni yavana. Ia ni sa kaya sa vakamalumalumutaki *vua* na ka kecega, sa macala sara ni sa sega ni cavuti koya, sa vakamalumalumutaka vua na ka kecega.

28 Ia ni na vakamalumalumutaki vua na ka kecega, ena qai vakamalumalumutaki koya na Luvena vei koya sa vakamalumalumutaka na ka kecega vei koya, me veitaliataka na ka kecega na Kalou e na yasana kecega.

29 Kevaka sa sega ni vakaoqo, a cava e ra cakava ko ira sa papitaisotaki e na vuku *ni na tu cake tale* na mate, kevaka sa sega sara ni tu cake tale na mate? e ra sa papitaisotaki e na vuku *ni tu cake tale* na mate, e na vuku ni cava?

30 Ia keitou sa kolai mate talega e na tiki ni siga kecega e na vuku ni cava?

31 Au sa kaya dina niu sa dokai kemudou e na vuku i Kraisiti Jisu na noda Turaga, au sa mate kina e na veisiga.

32 Kevaka kau a veivala kei na karavau mai Efiso me vakataki ira na tamata, a cava na betena vei au, kevaka sa sega ni tu cake tale na mate? me da kana ga ka gunu; ni da na mate ga e na sabogibogi.

33 Dou kakua ni veivakaisini: sa vakacala nai valavala vinaka na dautiko vata kei ira e ra sa ca.

34 Dou yadra mai ni sa dodonu oqo, kakua ni valavala ca; ni sa tu eso sa sega ni kila na Kalou; au sa tukuna *oqo* mo dou madua kina.

35 Ia ena kaya eso, Ena vakaturi cake tale na mate vakaevei? ia na yago cava e ra na lako mai kina?

36 O sa lialia, a ka ko sa tea sa sega ni bula cake, kevaka sa sega ni mate *mada eliu*:

37 Ia na ká ko sa tea, ko sa sega ni tea na yago ena tubu cake mai, a sila walega, se na witi, se na *sila* tani.

38 A sa solia na yagona na Kalou me vaka na nona veitalia, ki na sila yadua na yagona vakai koya.

39 Ia na lewe ni ka kecega sa sega ni tautauvata: sa dua na lewe ni tamata, e dua tale na lewe ni karavau, e dua na lewe ni ika, e dua tale na lewe ni manumanu sa vuka.

40 *Sa tu* talega na yago vakalomalagi, kei na yago vakavuravura; a sa dua tani nai ukuuku ni *yago* vakalomalagi, sa dua tani ni *yago* vakavuravura.

41 Sa dua tani nai ukuuku ni mata ni siga, sa dua tani tale nai ukuuku ni vula, sa dua tani tale nai ukuuku ni kalokalo: ni sa uasivi cake nai ukuuku ni kalokalo e dua e nai ukuuku ni kalokalo e dua.

42 Sa vakatalega kina na tu cake tale mai na mate. Ni sa kaburaki, sa vuca; ni sa vakaturi cake tale, sa tawa vuca:

43 Ni sa kaburaki, sa tawa vakarokorokotaki; ni sa vakaturi cake tale, sa vakaiukuukutaki: ni sa kaburaki, sa malumalumu; ni sa vakaturi cake tale, sa kaukaua:

44 Ni sa kaburaki, sa yago vakalewena ga; ni sa vakaturi cake tale, sa vakayalo. Sa tu ga na yago vakalewena, a sa tu talega na yago vakayalo;

45 Me vaka na ka sa volai, A Atama sa taumada sa cakavi me yalo bula; a Atama sa muri *sa cakavi* me yalo e dauveivakabula.

46 Ia ka sa sega ni taumada ko koya sa vakayalo, o koya ga sa vakalewena; a sa qai muri ko koya sa vakayalo.

47 A tamata sa taumada sa mai vuravura, a sa vakavuravura; a tamata *sa yacana* nai ka rua sa Turaga mai lomalagi.

48 Sa vakataki koya sa vakavuravura, ko ira e ra sa vakavuravura: sa vakataki koya talega sa vakalomalagi, ko ira e ra sa vakalomalagi.

49 Ena vakatalega kina ni da sa vakaisulu e na nona yaloyalo sa vakavuravura, eda na vakaisulu talega e na nona yaloyalo sa vakalomalagi.

50 Ia na ka oqori kau sa kaya, kemudou na veiwekani, ni na sega ni rawata na matanitu ni Kalou na lewena kei na dra; ena sega talega *ni rawa* na ka e tawa vuca rawa na ka sa vuca rawarawa.

51 Raica, au sa vakatakila vei kemudou na ka evuni; Eda na tawa moce kece, eda na vakamataliataki kecega.

52 E na vakasauri sara, e vaka na sauriva na matada, e na davui sa muri sara: ni na uvuci *na* davui, ena qai vakaturi cake tale na mate ka tawa vuca tale, eda na vakamataliataki talega ko keda.

53 Ni na vakaisulu na yago vuca oqo me kakua tale ni vuca rawa, ni na vakaisulu na yago sa mate oqo me kakua tale ni mate rawa.

54 Ia ni sa vakaisulu oti na yago vuca oqo me kakua tale ni vuca rawa, ni sa vakaisulu oti na yago mate oqo me kakua tale ni *mate* rawa, ena qai vakayacori kina na vosa sa volai, Sa rawai mate ko koya sa qaqa.

55 I mate, evei na nomui cula gaga? I bulubulu, evei na nomu qaqa?

56 Ai cula gaga ni mate nai valavala ca; a kaukaua ni valavala ca na vunau.

57 Ia eda vakavinavinaka vua na Kalou, o koya sa solia vei keda na qaqa e na vuku ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti.

58 O koya ga oqo, oi kemudou na wekaqu lomani, mo dou tu dei sara kina, mo dou kakua ni yavala, mo dou uasivi cake e na cakacaka ni Turaga e na veisiga kecega, e na vuku ni dou sa kila *ni* sa sega ni ka walega na nomudou cakacaka niTuraga.

A WASE XVI.

Sa vakarota vei ira ko Paula me ra solia na ka eso vei ira na tamata lotu mai Jutia, e ra sa dravudravua, 1—9. *Sa tukuni Timoci vei ira, a sa vakavulici ira, ka sa qai tinia na nonai vola,* 10—24.

I A e na vuku ni dou ia na vakasoqonavata na yau me nodra na tamata yalosavasava, me vaka

niu sa vosa oti vei ira nai vavakoso lewe ni soro mai Keletia, dou kitaka vakakina.

2 E na matai ni siga ni veiwiki mo dou ia yadua me tugana na yau eso me nonai tavi, me vaka na levu ni ka sa solia vua *na Kalou*, me kakua kina ni ia na vakasoqonavata niu na lako mai.

3 Ia ni kau sa tadu, o ira dou na digitaka kau na tala me kauta na *nomudoui* vola, kei na nomudoui loloma talega ki Jeruselema.

4 Ia kevaka sa dodonu meu lako talega, e ra na lako vata kei au.

5 Ia kau na lako vei kemudou, niu na lako voli eloma i Masitonia: niu *nakita meu* lako sara e loma i Masitonia.

6 Ia kau na tiko beka kei kemudou se na yaco beka meu tiko kei kemudou e na veivulai liliwa, mo dou kauti au e na noqui lakolako ki na vanua kau lako kina.

7 Niu na sega ni raici kemudou e na *noqu* lako voli walega oqo; niu sa nakita me tiko vakadede vei kemudou, kevaka sa vinakata na Turaga.

8 Ia kau na tiko ga mai Efiso me yaco mada na *solevu ni* Penitiko.

9 Ni sa dola vei au na katuba levu ka kaukaua, a ra sa lewe vuqa talega na meca.

10 Ia kevaka sa lako *vei kemudou* ko Timoci, dou raica me tiko vinaka vei kemudou me kakua ni rere; ni sa kitaka ko koya na cakacaka ni Turaga, me vaka ni kau *kitaka*.

11 Me kakua kina na tamata me beci koya: me kauti koya ga e na vakacegu, me lako mai kina vei au: ni sa nanuma meu raici koya kei ira na veiwekani.

12 E na vuku i Apolosa na wekada, au sa gadrevi koya vakalevu me lako yani vei kemudou kei ira na veiwekani: a sa sega sara na lomana me lako vei kemudou e na gauna oqo; ia ni na gauna vinaka vua, ena qai lako *vei kemudou*.

13 Dou vakatawa, dou tu dei ga e na vakabauta, doui valavala vakatagane, dou gumatua.

14 Me caka na ka kecega e na yalololoma.

15 Au sa masuti kemudou, na veiwekani, (ni dou sa kila na mataqali i Sitifana, o ya nai sevu kei Akaia, a ra sa gumatua me ra qarava na tamata yalosavasava,)

16 Mo dou vakamalumalumutaki kemudou vei ira sa vakaoqo, vei ira yadua talega e ra sa vukei *keitou*, ka daucakacaka.

17 Au sa reki ni sa lako mai ko Sitifana kei Fortuneto kei Akaiako: ni ratou sa kuria na ka sa vo e na nomudoui tukutuku.

18 Ni ratou sa vakaceguya na yaloqu kei na yalomudou talega; o koya oqo mo dou kilai ira kina e ra sa vakaoqo.

19 Sa ia na loloma vei kemudou nai vavakoso lewe ni soro mai Esia. Sa ia na loloma vakalevu vei kemudou ko Akuila kei Prisila e na Turaga, kei ira nai vavakoso lewe ni soro e na nodrau vale.

20 E ra sa ia na loloma vei kemudou na veiwekani kecega. Dou ia na loloma vakai kemudou e na veiregu ni tamata yalosavasava.

21 A noqu loloma oqo, oi au ko Paula *sa vola* na ligaqu dina.

22 Kevaka sa dua na tamata sa tawa lomana na Turaga ko Jisu Kraisiti, me yaco me Anacema Maran-aca.

23 *Me tiko* vei kemudou na loloma ni *noda* Turaga ko Jisu Kraisiti.

24 *Me tiko* vei kemudou kecega na noqu loloma vei Kraisiti Jisu. Emeni.

AI KA RUA NI VOLA I PAULA NAI APOSILA

VEI IRA NA

KAI KORINICA.

A WASE I.

Sa vakavinavinaka vua na Kalou ko Paula e na vukudra na kai Korinica, kei na vukuna talega ni sa levu na ca sa bula mai kina, 1—12. *Sa via raici ira, a sa tawa lako kusarawa, ka sa sega ni berabera ni sa yalowai,* 13—24.

O PAULA, nai aposila i Jisu Kraisiti e na veitalia ni Kalou, kei Timoci na taciqu, kivei ira nai vavakoso lewe ni soro ni Kalou mai Korinica, kei ira mai Akaia kecega e ra sa yalosavasava:

2 *Me yaco* vei kemudou na loloma kei na veivinakati mai vua na Kalou ko Tamada, kei na *noda* Turaga ko Jisu Kraisiti.

3 Me ia na vakamolimoli vua na Kalou, o koya na Tama i noda Turaga ko Jisu Kraisiti, a Tama ni loloma, kei na Kalou ni veivakacegui kecega;

4 O koya sa vakacegui keda e na neitou rarawa kecega, me keitou yakacegui ira rawa e ra sa rarawa e na ka eso, e na veivakacegui keitou sa vakacegui kina mai vua na Kalou.

5 Ni sa vakakina ni sa yaco vakalevu sara vei keitou na rarawa i Kraisiti, keitou sa vakacegui vakalevu sara vakakina e na vuku i Kraisiti.

6 Ia kevaka keitou sa vakararawataki, *sa yaco oqo* mo dou vakacegui kina ka vakabulai, ia ka sa rawarawa oqo ni dou sa vosota talega na ka rarawa keitou a vakararawataki kina; se keitou vakacegui, *sa yaco oqo* mo dou vakacegui kina ka vakabulai.

7 Ia ka *sa tu* dei na neitou dinata ni dou na bula, ni keitou sa kila, ni dou sa vakaitavi e na ka rarawa, *dou na vakaitavi* talega kina e na veivakacegui.

8 Ni keitou sa sega ni vinakata, kemudou na veiwekani, mo dou tawa kila na neitou rarawa sa yaco vei keitou mai Esia, keitou sa toqetoqea vakalevu sara kina, sa uasivi cake e na *neitou* kaukaua, keitou sa sega sara ni dinata ni keitou sa bula:

9 Ia keitou sa vaka ni keitou sa lewai sara me keitou mate, me keitou kakua ni vakararavi kina vei keitou, vua ga na Kalou sa vakaturi ira cake tale na mate:

10 O koya ka vakabulai keitou mai na mate levu ko ya, a sa vakabulai *keitou* talega edaidai: o koya talega keitou sa vakararavi kina me vakabulai *keitou* tiko;

11 Mo dou veivuke talega e na nomudou masu e na vuku i keitou, ni sa yaco vei keitou nai solisoli oqo e na vukudra na lewe vuqa, me lewe vuqa talega me ra vakavinavinaka kina e na vuku i keitou.

12 Ia na ka keitou sa reki *kina* sa vakaoqo, ni sa tukuni *keitou* vinaka na loma i keitou, *ni* sa ia na neitoui valavala e vuravura oqo e na loma e dua bauga kei na loma dina vua na Kalou, sa sega ga e na vuku vakavuravura, e na vuku ga ni loloma ni Kalou, ia ka sa vakakina vakalevu sara vei kemudou.

13 Ni sa sega na ka tani keirau sa vola vei kemudou, o koya ga dou na kila ni dou sa wilika; ia kau vakadinata ga ni dou na kila tiko ka yaco vata kaya na kenai otioti;

14 Me vaka na nomudou kilai keitou ga e na ka eso, ni keitou na nomudou ka mo dou reki kina, me vaka ni dou sa neitou *ka ni reki* talega, e na siga ni Turaga ko Jisu.

15 Ia e na vuku ni *noqu* vakadinata oqo kau sa nanuma kina me lako kina vei kemudou eliu, me yaco kina vei kemudou nai solisoli loloma e rua;

16 Meu lako talega kivaka kivei kemudou ki Masitonia, meu qai lesu tale mai Masitonia vei kemudou, mo dou qai kauti au e na noqu lako kivaka ki Jutia.

17 Ia ni kau a nanuma me vakaoqo, au sa qai ia tale na yalowai, se segai? se na ka kau sa nakita, kau sa nakita vakavuravura, se vakaevei, me tu kina vei au na io io, se na sega sega?

18 Ia na Kalou sa dina tiko ga, a neitou vosa talega vei kemudou sa sega ni vaka na io kei na sega.

19 Ia *nai tukutuku* ni Luve ni Kalou, ko Jisu Kraisiti, keitou sa vunautaka vei kemudou, oi keitou kei Siliveno kei Timoci, sa sega ni vaka na io kei na sega, a sa vaka ga na io e na vukuna.

20 Ni sa vaka ga na io na vosa ni yalayala kecega ni Kalou e na vukuna, e ra sa vaka-Emeni talega e na vukuna, me vakavinavinaka vua na Kalou e na vuku i keitou.

21 Ia ko koya sa vakataudeitaki keitou kei kemudou *ni da sa tu* vata kei Kraisiti, na Kalou, o koya talega sa lumuti keitou;

22 O koya talega sa dregati keda, a sa solia talega na kenai liumata ni Yalo *Tabu me tiko* e na lomada.

23 Ia kau sa masuta na Kalou me lewa na yaloqu kevaka kau sa tawa dina, niu sa kaya kau sa sega ni lako vei Korinica e na gauna oqo niu sa lomani kemudou.

24 Ia keitou sa sega ni veiqatitaka vakaturaga na nomudou vakabauta, keitou sa vukea ga na nomudou reki: ni dou sa tu dei ga e na vuku ni vakabauta.

A WASE II.

Sa kaya ko Paula me ra lomani koya tale na tamata ka cakacala ni sa qai veivutuni, ni sa vakakina ko koya, 1—11. *Sa qai tukuna na ka sa lako kina ki Masitonia, sa tukuna talega ni sa tubu na lotu e na veivanua sa lako kina,* 12—17.

IA kau sa lewa vakaoqo e na lomaqu, meu kakua ni lako tale vei kemudou me ia na veivakararawataki.

2 Ia kevaka kau sa vakararawataka na lomamudou, o cei me na vakamarautaki au, o koya duaduaga kau a vakararawataka?

3 Au a vola vakakina vei kemudou, deu lako mai ka vakararawataki na lomaqu, e na vukudra e dodonu meu rekitaka; ia kau a vakararavi ga vei kemudou kecega, ni dou na rekitaka kecega na ka kau rekitaka.

4 Ni sa rarawa vakalevu ka yaluma na lomaqu niu a vola vei kemudou a sa vakawai vakalevu na mataqu; ia kau sa sega ni ia me rarawa kina na lomamudou, a ya ga mo dou kila kina ni sa levu sara na noqu loloma vei kemudou.

5 Ia kevaka e dua sa ia na veivakararawataki, sa sega ni vakararawataki au vakalevu, vakalailai ga; (ia meu kakua ni bitaki *koya* vakalevu,) *sa vakararawataki* kemudou kecega.

6 A sa rauta na tamata sa vakaoqo na kenai sau oqo, sa yaco *vua* mai vei ira na lewe vuqa.

7 Ia dou kakua ni cudruva tiko, ni sa kilikili kei kemudou mo dou lomana tale, ka vakacegui *koya*, de tilomi koya sa vakaoqo na rarawa levu sara.

8 O koya oqo kau masuti kemudou kina mo dou vakadinadina vua na *nomudou* loloma.

9 A ka ga oqo kau a vola yani kina *vei kemudou*, meu kila kina ni dou sa vakatovolei, se dou talairawarawa e na ka kecega, se segai.

10 Ia kevaka dou sa tawa cudruva e dua e na dua na ka, au sa

vakatalega kina koi au; ia kevaka kau sa tawa cudruva e dua na ka, au sa tawa cudruva vua e na vukumudou, au sa ia ga e na mata i Kraisiti;

11 De rawai keda ko Setani: ni da sa tawa lecava na nona lawaki.

12 Ia niu a lako ki Troasa me vunautaka nai rogorogo vinaka kei Kraisiti, a sa dolava vei au na katuba na Turaga,

13 Ia ka sa sega ni cegu na yaloqu, niu sa tawa kunei Taito *kina* na taciqu: au sa qai tatau vei ira, ka lako tani kina ki Masitonia.

14 *Me ia* na vakavinavinaka vua na Kalou, ni sa vakaukauataki keitou e na veisiga vei Kraisiti, a sa vakatakila vata kei keitou na boi vinaka ni nona vuku e na yasana kecega.

15 Ni keitou sa yaco e na vuku ni Kalou me ka boi vinaka kei Kraisiti, vei ira e ra sa vakabulai, vei ira talega e ra sa vakarusai:

16 Vua e dua keitou sa ka ni boi ni mate me mate kina; vua e dua tale na ka ni boi ni bula me bula kina. Ia ko cei sa rawata vakai koya na ka oqo?

17 Ni keitou sa sega ni vakataki ira na lewe vuqa, e ra sa veiwakitaka vata kei na ka ca na vosa ni Kalou: keitou sa vakataki ira e ra sa dina sara, sa vaka mai vua na Kalou, e na mata ni Kalou, keitou sa vosa e *na yaca i* Kraisiti.

A WASE III.

Sa vakatakila ko Paula ni sa sega ni dokai koya ni sa tubu na lotu e na vukuna, sa vakamolimoli ga kina vua na Kalou, 1—6. *Sa qai vakatakila ni sa uasivi cake nai rogorogo vinaka kei Jisu e na vunau i Mosese, ni sa macala sara, a sa rawarawa sara kina me da vuku ka yalosavasava sara,* 7—18.

KEITOU sa vakatekivu tale beka me tukuni keitou? se sa yaga beka vei keitou, me vakataki ira eso, me so nai vola me tukuni keitou vei kemudou, se *me so nai vola* mai vei kemudou me tukuni keitou?

2 Oi kemudou ga na neitoui vola sa vola e na loma i keitou, sa kila ka wilika na tamata kecega;

3 Sa vakaraitaki ga ni dou nai vola i Kraisiti keitou sa cakava, sa tawa volai e na wai ni volavola, a ya ga e na Yalo ni Kalou bula; sa sega ga e na dela ni vatu, a ya ga e na mata ni yalomudou.

4 Ia na neitou vakararavi vua na Kalou sa vakaoqo sa yaco ga e na vuku i Kraisiti:

5 Ni keitou sa sega ni rawata me lewa vakai keitou e dua na ka; ia na neitou kaukaua *sa taka* mai vua na Kalou;

6 O koya sa cakavi keitou me keitou rawata mei talatala ni veiyalayalati vou: a sa tawa volai, a ka vakayalo ga; ni sa ia na veivakamatei na ka sa volai, a sa ia na veivakabulai na ka vakayalo.

7 Ia kevaka sa yaco vata kei na serau na cakacaka sa ia kina na vakamatei, sa volai ka ceuti e na vatu, a ra sa tawa vakaraica rawa kina na mata i Mosese ko ira na luve i Isireli e na vuku ni serau ni matana, ia na serau ko ya sa lewai me biu tani:

8 Ena sega beka ni uasivi cake kina na serau ni cakacaka vakayalo?

9 Ia kevaka *sa yaco vata kei* na serau na cakacaka ni cudruvi, ena uasivi cake vakalevu kina na serau ni cakacaka ni vakadodonutaki.

10 Ia na ka sa serau sa sega ga na kena serau ni sa vakatauvatani kei na ka oqo, e na vuku ni serau sa uasivi cake kina.

11 Ia kevaka *sa yaco* vata kei na serau na ka sa lewai me biu tani, ena uasivi cake vakalevu kina na serau ni ka sa tu vakadua.

12 Ia ni sa tu vei keitou na dinata oqo, keitou sa ia ga na vosa macala sara:

13 Keitou sa sega ni vakataki Mosese, ni sa ubia na matana e na pulou, me ra kakua ni vakaraica

matua ko ira na luve i Isireli ki nai otioti ni ka sa lewai me biu tani:

14 Ia ka sa vakamatabokotaki na lomadra: ni sa tu ga na pulou ko ya ka yacova na siga oqo ni sa wili na veiyalayalati makawa, sa sega ga ni kau tani; ia *na pulou oqo* sa kauta tani ko Kraisiti.

15 Ia ka sa yacova na siga oqo, ni sa wili ko Mosese, sa tu ga e na lomadra na pulou.

16 Ia ni na saumaki *na yalodra* vua na Turaga, ena qai kau tani na pulou.

17 Ia sai koya na Turaga na ka vakayalo ko ya: ia ni *sa tu vei keda* na Yalo ni Turaga, *sa tu* na lalaga.

18 Ia koi keda kecega, ni sa tawa tabonaki na matana eda sa raica na serau ni Turaga me vaka e nai iloilo, eda sa vakamataliataki ki na yaloyalona sa tubu cake na serau *me uasivi* e na serau, me vaka e na Yalo ni Turaga.

A WASE IV.

Sa tukuni koya ko Paula ni sa sega ni vakataki ira na dauveivakacalai, ni sa dina na lomana vei ira, a sa dua bauga, a sa gumatua sara, ni sa vukei koya na Kalou, 1—7. *Sa levu na ka rarawa e sa vosota, ia ka sa sega ni yalowai kina; a sa ia kina na vakamolimoli vua na Kalou; a sa yaga talega vei ira na tamata lotu: ena levu talega kina nai sau ni vosota mai lomalagi,* 8—18.

IA ni sa yaco vei keitou na cakacaka oqo, me vaka ni sa yaco vei keitou na loloma, keitou sa sega ni datuva kina;

2 A keitou sa biuta na ka vuni e veivakamaduataki, a sa sega ni daulawaki na neitoui valavala, se keitou tukuna vakailasu na vosa ni Kalou; ia ni keitou sa tukuna na ka dina, keitou sa tukuni keitou kina ki na loma ni tamata kecega, e na mata ni Kalou.

3 Ia kevaka sa vuni na neitoui tukutuku vinaka, sa vuni ga vei ira e ra sa rusa:

4 Vei ira sa vakamatabokotaka na lomadra na kalou ni vuravura oqo e ra sa tawa vakabauta, de cilavi ira na rarama ni tukutuku vinaka kei Kraisiti, sa serau tiko, o koya ga na yaloyalo ni Kalou.

5 Ni keitou sa sega ni vunautaki keitou, o ya ga ko Kraisiti Jisu na Turaga; kei keitou me nomudou tamata e na vuku i Jisu.

6 Ni sa cila mai ki na loma i keitou na Kalou, o koya sa kaya me cila mai na butobuto na rarama, me keitou vakararamataki *ira* kina e na vuku ni serau ni Kalou *sa tu* e na mata i Jisu Kraisiti.

7 Ia na waqa ni yau oqo sa tu vei keitou na qele walega, me kilai kina ni sa taka mai na Kalou na kaukaua mana levu oqo, sa sega mai vei keitou.

8 Sa buku na neitou druadrua, ia keitou sa sega ni vakadrigiti; keitou sa nuiqawaqawa ga, ia keitou sa sega ni lomaocaoca:

9 Keitou sa vakacacani, ia keitou sa sega ni biu laivi; keitou sa vakabalei sobu, ia keitou sa sega ni vakarusai;

10 Keitou sa colata e na yago i keitou e na veisiga na mate ni Turaga ko Jisu, me vakaraitaki talega na bula i Jisu e na yago i keitou.

11 Ni keitou sa soli tiko e na veisiga, koi keitou sa bula lako, me keitou mate e na vuku i Jisu, me vakaraitaki talega na bula i Jisu e na yago i keitou sa mate rawa.

12 A sa vakakina sa daucakacaka vei keitou na mate, ia na bula ga vei kemudou.

13 Ni sa tu vei keitou na yalo ni vakabauta, me vaka na ka sa volai, Au sa vakabauta, o koya oqo kau a vosa kina; keitou sa vakabauta talega, o koya oqo keitou sa vosa kina;

14 Ni da sa kila, o koya ka vakatura cake tale na Turaga ko Jisu ena vakaturi keitou cake talega e

na vuku i Jisu, ka vakaraitaki keda kei kemudou.

15 Ia na ka kecega *sa yaco* e na vukumudou, me ia vakalevu sara kina na vakavinavinaka kei na vakarokoroko vua na Kalou ko ira na lewe vuqa e na vuku ni loloma levu.

16 E na vuku ni ka oqo keitou sa sega ni datuva kina; ia kevaka sa rusa na tamata etautuba, sa vakavoui na tamata eloma e na veisiga kecega.

17 Ia na noda rarawa mamada, sa dede vakalailai sara ga, sa vakayacora ga vei keda na serau bibi sa uasivi cake vakalevu sara ka tawa mudu;

18 Ni keitou sa sega ni vakaraica tiko ki na ka sa rairai mai, a ya ga ki na ka sa tawa rairai mai; ni sa dede vakalailai ga na ka sa rairai mai; ia na ka sa tawa rairai mai sa tawa mudu rawa.

A WASE V.

Sa tukuna ko Paula ni sa vakadinata sara na ka vinaka ena yaco ni na tu cake tale na mate, a sa namaka me nona, 1—9. *Ia ni sa kila ni na lewai ira na tamata kecega ko Jisu, sa dauvunauci ira na tamata ca, de ra cudruvi; a sa sega ni vunau me ia kina na veidokadokai, a ya ga ni sa qai kila na loloma i Kraisiti; a sa qai tamata vou, a sa lesi koya na Kalou me nonai talatala,* 10—21.

NI keitou sa kila kevaka sa rusa na neitou vale vakavuravura ka vakacevaceva oqo, sa karoni tu na neitou vale vua na Kalou, a vale sa tawa caka e na liga, sa tu mai lomalagi ka tawa rusa rawa.

2 Ia *ni keitou sa tiko* e na *vale vakacevaceva* oqo keitou sa vutugu, ni keitou sa daugadreva me vakaisulutaki e na neitou vale dina mai lomalagi:

3 Kevaka keitou na vakaisulutaki vakakina, keitou na sega ni kune luvawale.

4 Ia koi keitou, ni keitou sa tiko e na vale vakacevaceva oqo, keitou sa vutugu, ni keitou sa bitaki: ia keitou sa sega ni via luvata oqo, keitou *via* vakaisulu mai, me tiloma na ka sa mate rawa na bula.

5 Ia ko koya sa qisi keitou ki na ka oqo na Kalou, o koya talega sa solia vei keitou na kau ni *Yalo Tabu.*

6 O koya oqo keitou sa doudou kina, ni keitou sa kila, ni keitou sa tiko e na yago, keitou sa takali vua na Turaga:

7 (Ni keitou sa lako voli e na vakabauta, ka sega ga e na raica:)

8 Keitou sa doudou tiko, a keitou sa vinakata cake me takali e na yago, me tiko vata kei na Turaga.

9 O koya oqo keitou sa dauvakatovolea kina, se keitou tiko eke *se* takali, me keitou vinaka ga vua.

10 Ni da na rairai kecega e na mata ni tikotiko ni veilewai nei Kraisiti; me rawata yadua nai sau ni ka *sa caka* e na yagona, me vaka na ka sa caka, se vinaka se ca.

11 Ia ni keitou sa kila na vakararerei ni Turaga, keitou sa vakamasuti ira na tamata; ia keitou sa vakaraitaki vua na Kalou *ni sa vakakina*; au sa dinata talega niu sa vakaraitaki *me vakakina* e na lomamudou.

12 Ia keitou sa sega ni tukuni keitou tale vei kemudou, keitou solia vei kemudou na ka eso mo dou dokai kemudou kina e na vuku i keitou, me so kina na ka mo dou kaya vei ira e ra sa dokai *ira* e na ka vakarairai walega, a *sa* sega e na ka ni yalo.

13 Ia kevaka keitou sa sesewa, *keitou sa sesewa* vua na Kalou; kevaka keitou sa yalomatua, *keitou sa vakakina* e na vukumudou.

14 Ni sa rawai keitou sara na loloma i Kraisiti; ni keitou sa lewa vakaoqo, kevaka sa mate ko *Kraisiti* e na vukuda kece, eda a mate kecega:

15 A sa mate ko koya e na vukuda kece, me kakua ni bula me veitaliataki ira ko ira sa bula kina,

vua ga sa mate ka tu cake tale e na vukudra.

16 Ia keitou sa qai sega ni vinakata na tamata e na vuku ni ka vakayago; e dina ya, ni keitou a vinakati Kraisiti e na vuku ni ka vakayago, ia keitou sa qai sega tale ni vinakati *koya* kina.

17 Ia kevaka e dua na tamata *sa tu* vata kei Kraisiti, sa qai buli vou: sa lako tani na ka makawa; raica, sa yaco me vou na ka kecega.

18 A *sa yaco* vua na Kalou na ka kecega, o koya sa vakaveivinakatitaki keda kei koya e na vuku i Jisu Kraisiti, a sa solia vei keitou na cakacaka ni veivinakati;

19 Ni sa vakakina, ni sa ia ga na Kalou, me vakaveivinakatitaki vuravura vua e na vuku i Kraisiti, a sa sega ni wilika vei ira na nodrai valavala ca; a sa solia vei keitou nai tukutuku ni veivinakati.

20 Keitou sa yaco kina mei talatala i Kraisiti, me vaka ni sa vakamasuti *kemudou* na Kalou vei keitou: keitou nai sosomi kei Kraisiti keitou sa vakamasuti *kemudou*, dou veivinakati kei na Kalou.

21 Ni sa cakavi koya mei soro ni nodai valavala ca, o koya sa tawa kila nai valavala ca; me keitou cakavi kina me vakadodonutaki vua na Kalou e na vukuna.

A WASE VI.

Sa ɗukuna ko Paula ni sa tolu na ka e kilai kina ni sai talatala dina; ni sa dauvakavuvuli; ni sai valavala dodonu; ni sa dauvosota na ka rarawa, 1—10. *A sa doudou kina ni vosa vei ira ni sa lomani ira sara; a sa kaya me ru lomani koya vakakina; me ra kakua ni veitokani, se veitau, se veivatini kei na tamata ca, ni ra sa tabu vua na Kalou,* 11—18.

IA ko keitou, ni keitou sa cakacaka vata kaya, keitou sa masu talega *vei kemudou*, mo dou kakua ni vakatawayagataka na ka ni loloma ni Kalou sa yaco vei kemudou.

2 (Ni sa kaya ko koya, Au a rogoci iko e na gauna ni vinakati, e na gauna ni bula kau a vukei iko: raica, na gauna ni vinakati oqo; raica, na siga ni bula edaidai lia oqo.)

3 Keitou sa sega ni tarabetaki *ira* e na dua na ka, me kakua ni beitaki kina na cakacaka vakaitalatala:

4 Ia keitou sa vakadinadina e na ka kecega ni keitou sai talatala ni Kalou, ni keitou sa dauvosota, kei na mate, kei na veivakasauraratataki, kei na yaluma,

5 Kei na kanakuita, kei na biu ki na vale ni veivesu, kei na dauveilakoyaki, kei na daucakacaka, kei na dauyadra, kei na daulolo;

6 E na vuku ni valavala savasava talega, kei na vuku, kei na vosota vakadede, kei na yalololoma, kei na Yalo Tabu, kei na loloma sa tawa veivakaisini,

7 E na vuku ni vakavuvuli dina, kei na kaukaua ni Kalou, kei na yaragi ni valavala dodonu e na liga imatau kei na liga imawi,

8 Ni keitou sa vakarokorokotaki ka tawa vakarokorokotaki, keitou sa rogorogo vinaka, ka rogorogo vakaca talega: keitou sa vaka na dauveivakacalai, ia keitou sa dina ga;

9 Sa vaka na tawa kilai, ia ka sa kilai vinaka; sa vaka na mate sara, ia ka raica, keitou sa bula lako; keitou sa cudruvi, ia ka sega ni vakamatei;

10 Keitou sa vaka na daurarawa, ia keitou sa reki e na veisiga; sa vaka na dravudravua, ia keitou sa vakavutuniyautaki ira na lewe vuqa; sa vaka ni sa sega vei keitou e dua na ka, ia ka sa tu vei keitou na ka kecega.

11 Oi kemudou na kai Korinica, sa dalaga na gusu i keitou vei kemudou, sa vakarabailevutaki na yalo i keitou.

12 Dou sa sega ni yalolailai e na vuku i keitou, dou sa yalolailai ga e na vuku ni ketemudou.

13 Ia me vakaisautaki na ka oqo, (au sa qai vosa me vaka vei ira na luvequ,) dou yalolevu mai.

14 Dou kakua ni veitube vata vakatani kei ira e ra sa tawa vakabauta: ni sa veitokani vakaevei na yalododonu kei na tawa yalododonu? se veiwekani vakaevei na rarama kei na butobuto?

15 Se rau veivinakati vakaevei ko Kraisiti kei Pileali? se rau vakaitavi vata vakaevei ko koya sa vakabauta kei koya sa tawa vakabauta?

16 Se rau to vata vakaevei na vale ni soro ni Kalou kei na matakau? ni dou sa yaco me vale ni soro ni Kalou bula; me vaka sa kaya na Kalou, Au na tiko ga e na lomadra, ka lako voli e na lomadra; au na yaco me nodra Kalou, e ra na yaco me ra noqu tamata.

17 O koya oqo mo dou lako tani mai kina vei ira, ia dou tawasei tu, sa kaya na Turaga, dou kakua ni tara na ka sa tawa savasava; au na qai vakabauti kemudou tale,

18 Au na yaco me Tamamudou, dou na yaco me luvequ tagane kei na luvequ alewa, sa kaya *na* Turaga Kaukaua sara.

A WASE VII.

Sa vakarota vei ira me ra yalosavasava sara, me ra lomani koya talega, ni sa lomani ira, a sa reki sara, ni ra sa qai veivutuni e na ka sa volai kina vei ira eliu, a ra sa lomani Taito ni sa lako vei ira, a sa kila kina ni ra sa qai lotu dina, 1—16.

IA ni sa tu vei keda na vosa ni yalayala oqo, oi kemudou na veiwekani daulomani, me da vakasavasavataki keda kina mai na dukaveluvelu kecega ni yago kei na yalo, me da ia na vakasavasavataki keda sara ni da rerevaka ña Kalou.

2 Dou lomani keitou ga; ni keitou sa sega ni vakacacana e dua, keitou sa sega ni vakacala e dua, keitou sa sega ni lawakitaka e dua.

3 Au sa sega ni vosa *vakaqo* meu beitaka *vei kemudou*: niu sa kaya oti eliu, ni dou sa tu e na vu ni yalo i keitou, me keitou bula vata ka mate vata *kei kemudou*.

4 Sa levu na noqu doudou niu sa vosa vei kemudou, au sa dokai kemudou vakalevu; au sa sinai sara e na vakacegu, au sa marau vakalevu sara e na neitou rarawa kecega.

5 Ia ni keitou sa yaco ki Masitonia, sa sega ni cegu na yago i keitou, keitou sa vakararawataki e na ka kecega; sa ia na veivala etautuba, *kei* na rere eloma.

6 Ia na Kalou, o koya sa vakacegui ira e ra sa vakabalei sobu, sa vakacegui keitou ni sa lako mai ko Taito;

7 A sa sega walega e na nona lako mai, a ya talega e na veivakacegui sa vakacegui kina ko koya e na vukumudou, ni sa tukuna vei keitou na nomudou daugadreva, na nomudou tagi, na nomudou loloma katakata vei au; au sa reki vakalevu cake kina.

8 E dina ya niu sa vakararawataki kemudou e nai vola, ia kau sa sega ni veivutuni *kina*, ia kau a veivutuni ga eliu; niu sa qai kunea ni sa vakararawataki kemudou nai vola ko ya, ia ka sa dede vakalailai ga.

9 Ia kau sa qai reki, ka sega ga ni dou a vakararawataki, a ya ga ni dou sa rarawa e na veivutuni: ni dou sa vakararawataki me vaka na *loma ni* Kalou, mo dou kakua kina ni vakacacani mai vei keitou e na dua na ka.

10 Ia na rarawa sa vaka na *loma ni* Kalou sa vakayacora na veivutuni ni bula a sa sega ni veivutuni tale kina: ia na rarawa vakavuravura sa vakayacora na mate.

11 Ia ka raica, na ka sa vakaoqo, ni dou sa rarawa me vaka na *loma ni* Kalou, sa vakatubura vakakina vei kemudou na gugumatua, io, kei na tukuni kemudou sara, io, kei na cudruvi kemudou, io, kei na rere, io, kei na gadreva vakalevu, io, kei na loma katakata, io, kei na via sauma na ca! E na ka kecega dou sa vakadinadina vei kemudou ni dou sa tawa cala e na ka ko ya.

12 O koya oqo niu sa vola vei kemudou, au sa sega ni ia e na vukuna sa cakava na ka ca ko ya, se na vukuna walega sa vakacacani kina, a ya ga me vakaraitaka vei kemudou na neitou daunanumi kemudou e na mata ni Kalou.

13 O koya oqo keitou sa vakacegui kina e na nomudou veivakacegui; ia keitou sa reki vakalevu cake e na vuku ni reki i Taito, ni sa vakacegui na yalona e na vukumudou kecega.

14 Ia kevaka kau a dokai kemudou vua e na ka eso, au sa qai sega ni madua *kina*; ia ka sa vakakina ni sa dina na ka kecega keitou a tukuna vei kemudou, sa kune talega me dina na neitou dokai *kemudou*, ka keitou a cakava e na mata i Taito.

15 Ia na ka levu sara na nona loloma vei kemudou, ni sa nanuma ko koya na nomudou talairawarawa kecega, ni dou sa vakacegui koya e na rere kei na sautaninini.

16 O koya oqo kau sa reki kina niu sa qai vakararavi vei kemudou e na ka kecega.

A WASE VIII.

Sa vakarota vei ira me ra gumatua me kumunavata na yau, me ra solia vei ira na dravudravua mai Jeruselema: ni ra sa gumatua na kai Masitonia; ni ra sa vakakina talega eliu; ni sa daulomani keda ko Kraisiti: ni na levu talega na ka vakayalo e ra na rawata kina, 1—15. *Sa qai tukuni Taito kei ira eso,* 16—24.

OQORI talega, na veiwekani, keitou sa vakatakila vei kemudou na loloma ni Kalou sa soli vei ira nai vavakoso lewe ni soro mai Masitonia;

2 Ni ra sa vakatovolei e na ka rarawa sara sa levu sara na nodra reki, ka titobu na nodra dravudravua, a sa uasivi cake vakalevu kina na nodra lomasoli vakaidina.

3 Niu sa vakadinadina *vei ira*, ni sa vaka na ka e ra rawata, io e ra sa uasivi cake e na ka e rawarawa *vei ira*, ni ra sa vinakata vakai ira ga;

4 A ra sa masuti keitou ka cikevi keitou vakalevu me keitou kauta na *nodrai* loloma, ka veitokoni *kei ira* e na cakacaka loloma vei ira na tamata yalosavasava.

5 A ra sa sega ni ia walega na ka keitou a vakasama, a ya e ra sa soli ira mada vua na Turaga, vei keitou talega e na veitalia ni Kalou.

6 O koya oqo keitou sa gadrevi Taito kina, ni sa vakatekivuna ko koya, me tinia vakatalega kina vei kemudou talega na cakacaka loloma oqo.

7 Ia ni dou sa uasivi cake e na ka kecega, e na vakabauta, kei na vosa, kei na vuku, kei na gumatua kecega, kei na nomudou loloma vei keitou, mo dou uasivi cake talega e na cakacaka loloma oqo.

8 Au sa sega ni vosataka na vosa ni vunau, *au vosa* ga e na vukudra eso e ra sa gumatua cake, me vakatovolea talega na kena dina na nomudou loloma.

9 Ni dou sa kila na loloma ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti, ni sa vutuniyau ko koya, a sa yaco me dravudravua e na vukumudou, mo dou vutuniyau e na vuku ni nona dravudravua.

10 E na ka oqo kau sa vakavulici *kemudou*: ni sa kilikili kei kemudou na ka oqo, dou a vakatekivuna eliu, ia dou a sega ni cakava walega, dou a gumatua cake talega kina e na yabaki sa oti yani.

11 O koya oqo mo dou ia kina na kenai tinitini; me vaka ni dou rekitaka na via *cakava*, me qai tini vakakina mai na ka sa tu vei kemudou.

12 Kevaka sa tu eliu na loma e vinakata, sa na vinaka *vua na Kalou, ni sa solia* na tamata me vaka na ka sa tu vua, ka sega ni vaka na ka sa tawa tu vua.

13 Ia *kau* sa sega *ni nakita* me vakalecataki ira na tamata tani, me vakararawataki kemudou kina:

14 *Au nakita* ga me ia na vakatauvatani, me rauta na nodra dravudravua na nomudou yau levu e na gauna oqo, me qai rauta na nomudou dravudravua na nodra yau levu *e na gauna emuri*: me ia kina na vakatauvatani:

15 *Me yaco* na ka sa volai, O koya sa *soqonavata* vakalevu, sa sega na ka e vo vua; o koya sa *soqonavata* vakalailai, sa sega na ka e yali vua.

16 Ia kau vakavinavinaka vua na Kalou, o koya sa viritaka ki na loma i Taito na daunanumi kemudou.

17 E dina ya ni sa vakabauta na *noqu* masumasu; ia ni sa gumatua sara vakai koya ga, sa lako kina vei kemudou.

18 Ia keitou sa tala vata kaya na wekada, sai rogorogo vinaka vei ira kecega nai vavakoso lewe ni soro e na vuku ni Kosipeli;

19 Ia ka sa sega ni vakaoqori walega, sa digitaki talega vei ira nai vavakoso lewe ni soro me neitou lewe ni sala ni keitou sa ia na cakacaka loloma oqo, ia keitou sa cakava me ia kina na vakavinavinaka vua ga na Turaga me *tukuna* talega na nomudou loma vinakata:

20 Ia na ka oqo me kakua ni ia, me kakua e dua me beitaka vei keitou e na vuku ni yau levu oqo keitou sa cakava:

21 Ni keitou cakava ga na ka e dodonu, sa sega walega e na mata ni Turaga, e na matadra talega na tamata.

22 Keitou sa tala talega kei rau na wekada, keitou sa vakatovolea wasoma a sa gumatua ga e na ka e vuqa, ia ka sa qai gumatua vakalevu cake, ni sa levu na *neitou* vakadinati kemudou.

23 Kevaka *e dua sa tarogi* Taito, a noqui tokani ko koya, *keirau* sa veivuke kaya e na cakacaka e na vukumudou: se *ra tarogi* ira na wekada, o ira nai talatala ni vavakoso lewe ni soro, *kei* na ka e vakarokorokotaki kina ko Kraisiti.

24 O koya oqo mo dou vakatakila kina vei ira, e na matadra talega nai vavakoso lewe ni soro, nai vakatakilakila ni nomudou loloma, kei na neitou dauveidokadokai e na vukumudou.

A WASE IX.

Sa tukuna ko Paula na ka sa talai Taito kina kei ira na veiwekani, 1—5. *A sa qai vakarota vei ira na soli yau vei ira mai Jeruselema. Sa kaya me ra gumatua, ni na yaga vei ira; ni sa vaka na gumatua e na teitei ni sa levu kina na ka eda kelia; ni na lewe vuqa talega e ra na vakavinavinaka kina vua na Kalou, ka masulaki ira kina,* 6—15.

E NA vuku ni cakacaka loloma vei ira na tamata yalosavasava, sa sega ni yaga meu vola kina vei kemudou:

2 Niu sa kila ni sa gumatua *kina* na lomamudou, au sa dokai kemudou kina vei ira na kai Masitonia, *ka kaya* ni sa vakarau ko Akaia e na yabaki sa oti yani; a sa vakakatakatataki ira na lewe vuqa na nomudou lomakatakata.

3 Ia kau sa talai ira yani na veiwekani, de vaka na ka walega na neitou dokai kemudou e na vuku ni ka oqo; ia, me vaka ga na ka kau kaya, mo dou vakarau oti tu:

4 De so vei ira mai Masitonia sa lako vata kei au, ka kunei kemu-

dou ni dou sa tawa vakarau, ia keitou, (me kakua ni cavuti kemudou,) na madua e na vuku ni veidokadokai doudou oqo.

5 O koya oqo kau sa kaya kina ni sa dodonu meu vakarota vei ira na veiwekani, me ra liu yani vei kemudou, me ra vakarautaka mada eliu na nomudoui loloma, dou a dauvosa kina eliu, me vakarau tu mada ko ya, me vaka nai loloma, me kakua ni vaka na ka ni domonikoco.

6 Ia na ka oqori *kau sa kaya,* O koya sa kaburaka vakalailai ena tamusuka vakalailai; o koya sa kaburaka vakalevu ena tamusuka vakalevu.

7 *Me solia* na tamata yadua, me vaka na ka sa digitaka na yalona; me kakua ni ia e na voraki, se vaka na ka sa vakasaurarataki: ni sa vinakati koya na Kalou sa marau me solia.

8 A sa rawarawa vua na Kalou me vakalevutaka vei kemudou na ka ni loloma kecega; mo dou rawata, ni sa tu vei kemudou e na veisiga na yau kecega e yaga e na ka kecega, mo dou uasivi cake kina e na cakacaka dodonu kecega:

9 (Me vaka na ka sa volai, Sa duibiubiuta ko koya; sa solia vei ira na dravudravua: sa tu dei ka tawa mudu na nonai valavala dodonu.

10 Ia kau sa masuti koya sa solia na sila vua sa daukaburaka, me solia nai buli madrai me kemudou kakana, ka vakalevutaka na sila dou sa kaburaka, ka vakatubura cake na vua ni nomudoui valavala dodonu;)

11 Mo dou vakavutuniyautaki e na ka kecega, mo dou ia kina nai loloma kecega, sa vakayacori kina vei keitou na vakavinavinaka vua na Kalou.

12 Ia ni dou sa kitaka na cakacaka oqo sa sega ni vakarauti walega kina na nodra dravudravua na tamata yalosavasava, a sa tubu cake vakalevu talega kina na vakavinavinaka vakalevu vua na Kalou;

13 Ni dou sa vakatovolei e na cakacaka oqo e ra sa vakavinavinaka vua na Kalou, ni dou sa tukuna kina ni dou sa talairawarawa ki nai rogorogo vinaka kei Kraisiti, e na vuku talega ni nomudou cakacaka loloma levu oqo kivei ira, vei ira talega na tamata kecega;

14 E na nodra masulaki kemudou talega, e ra sa daulomani kemudou e na vuku ni loloma levu ni Kalou *sa tu* vei kemudou.

15 Vakavinavinaka vua na Kalou, e na vuku ni nonai solisoli loloma sa tawa tukuni rawa.

A WASE X.

Sa vunauci ira nai talatala vakailasu, ni ra sa beci koya e na vuku ni nona malumalumu vakayago; ia ka sa levu na nona kaukaua vakayalo, 1—7; *ia oqo ena vakaraitaka ga vei ira ni na sa lako mai,* 8—12. *A sa sega ni via vakataki ira ni ra sa daudokai ira e na vuku ni cakacaka ni talatala tani,* 13—18.

IA koi au ko Paula, kau masuti kemudou e na yalomalumalumu kei na yalomalua i Kraisiti, oi au niu sa tiko vei kemudou kau sa malumalumu, ia ni kau sa qai yali kau sa doudou vei kemudou:

2 Ia kau sa masuti *kemudou,* meu kakua ni doudou niu sa tiko vei kemudou e na lomakaukaua, kau sa vakasama meu doudou kina vei kemudou eso, ni dou sa vakasami keitou ni keitou sai valavala me vaka na ka vakayago.

3 A neitoui valavala nai valavala ni tamata vakayago ga, ia keitou sa sega ni vala me vaka na ka vakayago:

4 (Ni sa sega ni ka vakayago na neitou yaragi ni valu, sa kaukaua ga e na vuku ni Kalou me talaraki kina na bai ni valu kaukaua;)

5 Sa talaraki sobu kina na vei-

nanuyaki, kei na ka cecere kecega sa vakalevulevui koya ki na vuku ni Kalou, a sa vakamalumalumutaka na nanuma kecega me talairawarawa vei Kraisiti;

6 Ia keitou sa vakarau tu me cudruva kecega na talaidredre, ni na vakayacori dina na nomudou talairawarawa.

7 Ia dou sa lewa beka me vaka na ka sa rairai etaudaku? Kevaka e dua sa vakadinadina vua ni sa nei Kraisiti ko koya, me vakasami koya tale ko koya oqo, ni sa vakakina, ni sa nei Kraisiti ko koya, keitou sa nei Kraisiti vakatalega kina.

8 Ia kevaka kau sa daudokai keitou vakalevu cake e na vuku ni kaukaua sa solia mai vei keitou na Turaga, mo dou vakatataki cake kina, ia ka sega ga mo dou vakarusai kina, au sa sega ni madua;

9 Ia meu kakua ni vaka ni kau sa *via* vakarerei kemudou e nai vola.

10 Ni ra sa kaya, A *nonai* vola sa bibi ka kaukaua; ia na yagona sa malumalumu, kei na ka vakasewasewani na *nona* vosa.

11 Ia ko koya sa vaka ko ya me nanuma na ka oqo, ni rau na tautauvata ga, na neitou vosa e nai vola ni keitou sa yali, kei na neitoui valavala ni keitou sa tiko vata kei kemudou.

12 Ni keitou sa rere me vakataki ira eso, se vakatauvatani keitou kei ira e ra sa dautukuni ira; ia ko ira ni ra sa vakarauti ira vakai ira, ka vakatauvatani ira vakai ira, e ra sa sega ni vuku.

13 Ia koi keitou, keitou na sega ni dokai keitou e na ka sa uasivi cake na *neitoui* vakarau, me vaka ga nai vakarau ni yalayala sa vota vei keitou na Kalou, ai vakarau sa yaco dina vei kemudou.

14 Ni keitou sa sega ni yawasivita na neitoui yalayala, me vaka ni keitou sa sega ni yacovi kemudou: ni keitou sa yacovi kemudou talega *ni keitou sa vunautaka* nai rogorogo vinaka kei Kraisiti:

15 Keitou sa sega ni dokai keitou e na ka sa yawasivita na *neitoui* vakarau, e na vuku ni nodra cakacaka na tamata tani; ia keitou sa dinata ga, ni na vakalevutaki na nomudou vakabauta, *keitou* na vakalevulevui kina vei *kemudou* me vaka na neitoui yalayala me yawasivita,

16 Me keitou vunautaka nai rogorogo vinaka e na yasana sa yawasiviti kemudou, me keitou kakua ni dokai keitou e na vuku ni yalayala ni tamata tani, e na ka sa vakarauti tu *vei keitou.*

17 Ia ko koya sa daudokai koya, me dokai koya e na vuku ni Turaga.

18 Ni sa sega ni yaga ko koya sa tukuni koya, o koya ga sa tukuna na Turaga.

A WASE XI.

Ni ra sa beci Paula nai talatala vakailasu, sa tukuni koya, ni sa sega ni uasivi sobu vua e dua nai aposila: ia ka sa uasivi cake sara vei ira nai talatala vakailasu, ni sa dauvunau, ka tawa voli kina; ni sa levu sara na nona cakacaka e na lotu, a sa ka vakaidina na ca e sa vosota e na cakacaka ni Kalou, ia ko ira e segai, 1—33.

AU sa vinakata mo dou vosoti au mada vakalailai ga e na *noqu* lialia: io dou vosoti au dina mada ga.

2 Niu sa lomani kemudou *sara* me vaka na loloma ni Kalou: *niu* a musuki kemudou vua e dua me watimudou, meu vakaraitaki *kemudou* vei Kraisiti me vaka na gonealewa dina sara.

3 Ia kau sa rere, de na vuku ni ka eso, me vaka sa vakacalai Ivi na gata e na nona lawaki, ena vakacalai vakakina na lomamudou mai na kena dina vei Kraisiti.

4 Ia ka sa dodonu ga mo dou vosoti koya sa qai lako mai, kevaka sa vunautaka e dua tani na Jisu,

keitou sa tawa vunautaka eliu, se yaco vei kemudou e dua tani na Yalo *Tabu*, sa tawa yaco vei kemudou eliu, se dua tani nai rogorogo vinaka, dou a sega ni vakabauta eliu.

5 Niu sa vakasama niu sa sega ni uasivi sobu vakalailai vua sa uasivi cake vei ira nai aposila levu sara.

6 Ia kevaka kau sa vaka na kaisi e na noqu vosa, sa sega ni vakakina na noqu vuku; ia kau a vakaraitaki sara vei kemudou e na ka kecega.

7 Au sai valavala ca beka *vei kemudou* niu sa vakamalumalumutaki au mo dou vakalevutaki kina, niu sa vunautaka vei kemudou nai rogorogo vinaka ni Kalou ka tawa voli kina?

8 Au a butakoci ira nai vavakoso lewe ni soro tani eso, niu sa vakaivolitaki *vei ira*, meu ia kina na cakacaka vei kemudou.

9 Ia niu a tiko kei kemudou, ka dravudravua, au a sega ni vakaogai koya e dua: a ra sa vakarauta sara na noqu dravudravua ko ira na veiwekani e ra sa lako mai Masitonia; au a vakaraici au meu kakua ni vakaogai kemudou, ia kau na vakaraici au tiko *vakakina*.

10 Ni sa vaka ni sa dina vei au ko Kraisiti, *na ka kau kaya*, ena sega sara e dua ena vakaruburubuti au e na noqu dokai au e na ka oqo e na veiyasa i Akaia.

11 E na vuku ni cava? Niu sa tawa lomani kemudou? Sa kila na Kalou *sa sega ni vakaoqo*.

12 Ia na ka kau a cakava, kau na cakava tiko ga, meu muduka tani kina na vu *ni veidokadokai* mai vei ira e ra gadreva na vuna; me ra kune ga me ra vakataki keitou e na ka e ra sa dokai ira kina.

13 Ni ra sai aposila vakailasu ko ira oqo, e ra sa tamata daucakacaka veivakaisini, e ra sa vakamataliataki ira me rai aposila kei Kraisiti.

14 Ia ka sa sega na ka e veivakidacalataki *oqo*; ni sa vakamataliataki koya ko Setani me agilose ni rarama.

15 O koya oqo sa sega ni ka levu kina me ra vakamataliataki talega na nonai talatala me ra yaco me rai talatala ni valavala dodonu; ia na kenai tini vei ira ena vaka na nodra cakacaka.

16 Au sa kaya tale, Me kakua na tamata me nanuma kau sa lialia; ia kevaka sa vakakina e dua, me vosota ga na noqu lialia, meu dokai au vakalailai mada ga.

17 A ka kau sa kaya, kau sa tawa kaya me vaka na ka ni Turaga, me vaka ga na ka lialia, niu sa dokai au e na loma kaukaua vakaoqo.

18 Ni ra sa lewe vuqa e ra dokai ira vakayago ga, oi au talega, kau na dokai au *vakakina*.

19 Ni dou sa reki me vosoti ira e ra sa lialia, ka ni dou sa vuku.

20 Ni dou sa vosota ga, kevaka e dua sa vakasaurarataki kemudou, kevaka e dua sa kani *kemudou*, kevaka e dua sa vakaivolitaki *vei kemudou*, kevaka e dua sa viavialevu *vei kemudou*, kevaka e dua sa tavia na matamudou:

21 Au sa vosa e na vuku ni veivakaisini, me vaka ni keitou a malumalumu. Ia kevaka e dua sa doudou e na dua na ka, (au sa vosa vākalialia,) au sa doudou vakatalega kina.

22 O ira beka e ra na Ipriu? au sa vakakina. Se ra luve i Isireli? au sa vakakina. Se ra kawa i Eparaama? au sa vakakina.

23 Se rai talatala i Kraisiti? (au vosa me vaka na lialia sara,) au sa uasivi cake; au a daucaka vakalevu cake, au a yaviti vakalevu sara, au a tiko vakavuqa e na vale ni veivesu, au a mate wasoma.

24 Sa yaviti au vakalima na kai Jutia, a sa vo ga e dua me yavasagavulu na noqu kuita.

25 Au a yaviti vakatolu e nai titoko, au a viriki vakadua e na vatu, au a mate vakatolu e na

waqa, au a tiko e na dua na bogi kei na dua na siga e na wai titobu ;

26 Au a dauveilakoyaki vakavuqa, *sa yaco vei au* na ca eloma ni wai, *kei* na ca mai vei ira na daubutako, *kei* na ca mai vei ira na kai noqu, *kei* na ca mai vei ira na iceni, *kei* na ca eloma ni koro, *kei* na ca eloma ni veikau, *kei* na ca eloma ni waitui, *kei* na ca mai vei ira na veiwekani vakailasu ;

27 Au a dauoca ka daurarawa, ka yadra vakavuqa, ka viakana ka viagunu, ka lolo vakavuqa, ka liliwa ka luvawale.

28 Ia ka sa sega walega na ka *sa yaco* mai taudaku, o koya talega sa vakaosoosoi au e na veisiga, a daunanumi ira kece nai vavakoso lewe ni soro.

29 O cei beka sa malumalumu, meu sa sega ni malumalumu *kina*? o cei sa vakacalai, meu sa sega ni lomakatakata *kina*?

30 Kevaka e dodonu meu dokai au, au na dokai au e na vuku ni noqu malumalumu.

31 A Kalou na Tama ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti, o koya sa kalougata ka tawa mudu, sa kila ga ko koya au sa sega ni vosa lasu.

32 Mai Tamasiko, na turaga ni lewa nei Arita na turaga levu sa vakatawa na nodra koro na kai Tamasiko kei nai valui vakatawa, sa via tauri au :

33 Ia kau sa tiko eloma ni su ka tukuci sobu yani e na mata ni katuba lailai etaudaku ni bai, au sa bula kina mai na ligana.

A WASE XII.

Sa qai tukuna vei ira ni sa rawarawa vua me dokai koya e na vuku ni ka levu sa vakatakila vei koya na Kalou ; ia ka sa via dokai koya ga e na vuku ni nona malumalumu : sa vunauci ira ni ra sa beci koya, ka sega na vuna, 1—13. *Sa qai kaya me lako vei ira me raici ira ka lewai ira,* 14—21.

EDINA ya ni sa sega ni kilikili kei au me dokai au; au na qai yacò ki na rai votu kei na vakaraitaki na ka vuni ni Turaga.

2 Au a kila e dua na tamata *sa tu* vata kei Kraisiti sa kena dede sa oti e tinikava na yabaki, (sa vakayago beka se sega, au sa sega ni kila; se sega beka ni vakayago, au sa sega ni kila; sa kila ga na Kalou;) sa kauti cake ko koya oqo ki nai ka tolu ni lomalagi.

3 Au a kila na tamata sa vakaoqo, (se vakayago ga, se tawa vakayago, au sa tawa kila; sa kila ga na Kalou;)

4 Ni sa kauti cake ki parataisi, a sa rogoca na vosa sa tawa tukuni rawa, sa tawa tara vua na tamata me tukuna.

5 Au na dokai koya ga sa vakaoqo: ia kau na sega ni dokai au vakai au, e na vuku ga ni noqu malumalumu.

6 Ia kevaka kau sa vinakata me dokai au, au na sega ni yaco kina me lialia; niu na kaya ga na ka e dina: ia kau sa kakua so ga, de dua na tamata sa na vakadokai au ka uasivi cake e na ka sa raica vei au, se rogoca vei au.

7 Ia deu vakalevulevui vakalevu sara e na vuku ni sa levu sara na vakaraitaki na ka vuni, sa soli mai vei au na voto ni sone e na lewequ, ai talatala i Setani me vakararawataki au, deu vakalevulevui vakalevu sara.

8 E na vuku ni ka oqo kau a masu vakatolu vua na Turaga, me lako tani kina vei au *na ka ko ya.*

9 A sa kaya vei au ko koya, A noqu ka ni loloma sa rauti iko: ni sa vakaraitaki vakalevu na noqu kaukaua e na *nomu* malumalumu. O koya oqo kau na marau vakalevu kina ka dokai au e na vuku ni noqu malumalumu, me tu ga kina vei au na kaukaua i Kraisiti.

10 O koya oqo kau na vinakata kina na malumalumu, kei na vakasewasewani, kei na dravudravua, kei na veivakacacani, kei na vei-

vakararawataki, e na vuku i Kraisiti: a siga kau sa malumalumu kina, a siga kau sa kaukaua kina.

11 Au sa yaco me lialia niu sa daudokai au; ia dou sa vakasauraraki au *me vakakina*; ni sa dodonu mo dou tukuni au; niu sa sega ni uasivi sobu vua sa uasivi cake vei ira kece nai aposila, ia ka dina beka ga niu sa ka wale.

12 E dina sara ni sa vakayacori e na kemudou maliwa nai vakatakilakila ni aposila e na dauvosota kecega, e nai vakatakilakila mana, kei na ka e veivakidacalataki, kei na cakacaka mana.

13 A cava na ka dou sa uasivi sobu kina vei ira nai vavakoso lewe ni soro tani eso, e na vuku ni ka beka oqo niu sa sega ni vakaogai kemudou? ia dou kakua ni cudruvi au e na ka ca oqo.

14 Raica, au sa vakarau meu lako vakatolu mai vei kemudou; ia kau na sega ni vakaogai kemudou: niu sa sega ni vakasaqara na nomudou ka, ia *kau sa vakasaqarai* kemudou: ni sa sega ni kilikili kei ira na gone me ra binia vata na yau me nodra na qase, a ya ga *me kitaka* na qase me nodra na gone.

15 Ia kau sa reki sara meu volitaka meu volitaki talega e na vukumudou; ia ena yaco ga niu sa lomani kemudou vakalevu, dou na lomani au vakalailai kina.

16 Ia me vaka ga ko ya, au sa sega ni bitaki kemudou: ia niu sa yalo qaseqase, kau sa lawakitaki kemudou ka vauci kemudou.

17 Au sa vakavutuniyautaki mai vei kemudou vei ira kau sa tala vei kemudou, se segai?

18 Au a gadrevi Taito *me lako*, au tala vata kaya e dua na veiwekani. Sa vakavutuniyautaki mai vei kemudou ko Taito, se segai? keitou sai valavala vata e na yalo vata, se segai? keitou sa muria vata na we ni yava e dua, se segai?

19 *Au vosa* tale, dou sa vakasama beka ni keitou sa tukuni keitou vei kemudou? keitou sa vosa e na mata ni Kalou e na vuku i Kraisiti: ia *keitou sa cakava* na ka kecega, koi kemudou na veiwekani lomani, mo dou vakatataki cake kina.

20 Niu sa rere, deu lako mai, ka tawa kunei kemudou me vaka na ka kau vinakata, ia kau na qai kune vei kemudou me vaka na ka dou sa tawa vinakata: ka de *tiko vei kemudou* na veileti, *kei* na vuvu, *kei* na cudrucudru, *kei* na veiba, *kei* na kakase, *kei* na vakasorokakana, *kei* na qaciqacia, *kei* na veisei:

21 Ia, deu lako tale yani, ka vakamalumalumutaki au vei kemudou na noqu Kalou, au na tagicaki ira kina e ra lewe vuqa e ra sai valavala ca oti, a ra sa sega ni veivutuni e na dukaveluvelu kei na dauyalewa, kei na daudara e ra a kitaka.

A WASE XIII.

Sa qai kaya me laki vakararawataki ira e ra sai valavala ca tiko. A sa vakarota vei ira me ra liaci ira. Sa masulaki ira, ka tinia na nonai vola, 1—14.

AI ka tolu oqo ni noqu lako mai vei kemudou. Ena vakadinadina na vosa kecega e na gusudra na tamata dautukutuku e lewe rua se lewe tolu.

2 Au a tukuna *vei kemudou* eliu, a sa qai tukuna tale eliu *vei kemudou*, me vaka niu sa yaco dina vei kemudou, e nai ka rua ni noqu lako oqo; ia ni kau sa yali kau sa vola yani vei ira sai valavala ca eliu, kei ira kecega na tamata tani, kevaka kau na lako tale yani, kau na sega ni vosota:

3 Ia ni dou sa vakasaqara nai vakatakilakila ni sa vosa vata kei au ko Kraisiti, o koya sa sega ni malumalumu vei kemudou, a sa kaukaua vei kemudou.

4 E dina ya ni sa vakoti ki na kau veilatai ko koya ni sa malumalumu, a sa qai bula e na kaukaua ni Kalou. Keitou talega, keitou sa malumalumu *ni keitou tu* vata kaya, ia keitou na bula vata kaya vei kemudou e na kaukaua ni Kalou.

5 Dou liaci kemudou, se dou tu e na vakabauta, se segai; vakatovolei kemudou. Dou sa sega beka ni kilai kemudou, ni sa tiko vei kemudou ko Jisu Kraisiti, kevaka dou sa sega ni tawa yaga?

6 Ia kau sa dinata ni dou na kila ni keitou sa sega ni tawa yaga.

7 Ia kau sa masu vua na Kalou, mo dou kakua ni valavala ca; a sa sega ga me keitou rairai vinakati kina, a ya ga mo dou cakava na ka e dodonu, kevaka keitou sa tawa yaga.

8 Ni keitou sa sega ni cakava rawa e dua na ka me lako tani e na dina, me lako vata ga kei na dina.

9 Ni keitou sa reki, ni keitou sa malumalumu, ka dou sa kaukaua; ia na ka talega oqo keitou sa gadreva, mo dou yalosavasava sara.

10 O koya oqo kau sa vola kina na ka oqo niu sa takali vei kemudou, deu tiko vata vei kemudou ka ia na vosa rarawa, me vaka na kaukaua sa solia mai vei au na Turaga meu ia kina na veivakatataki, me kakua ga na veivakarusai.

11 Ia meu tinia, na veiwekani, dou tiko vinaka ga. Mo dou yalosavasava sara, mo dou vakacegui sara, mo dou lomavata, mo dou veivinakati tiko; ia ka na tiko talega vei kemudou na Kalou ni loloma kei na veivakacegui.

12 Dou ia na loloma vakai kemudou e na veireguci tabu.

13 Sa ia na loloma vei kemudou na tamata yalosavasava kecega.

14 A loloma ni *noda* Turaga ko Jisu Kraisiti, kei na loloma ni Kalou, kei na veilomani ni Yalo Tabu, *me tiko* vei kemudou kecega. Emeni.

¶ *Sa volai mai Filipai, a koro mai Masitonia.*

AI VOLA I PAULA NAI APOSILA

VEI IRA NA

KAI KELETIA.

A WASE I.

Sa tukuna ko Paula ni sa kidacala ni ra sa biuta nai rogorogo vinaka sa tukuna vei ira, 1—10. *Sa tukuna ni sa sega ni tukuna vua nai rogorogo vinaka na tamata, o ya ga ko Jisu Kraisiti,* 11, 12. *Sa qai tukuna na nonai valavala ni sa sega ni vakabauti Jisu, kei na ka sa qai kitaka ni sa qai vakabauta,* 13—24.

O PAULA nai aposila, (ia ka sa sega ni mai vei ira na tamata, se na vuku ni tamata, a ya ga e na vuku i Jisu Kraisiti, kei na Kalou ko Tamana, o koya ka vakaturi koya cake tale mai na mate;)

2 Koi keitou kei ira kecega na mata veiwekani sa tiko yei au, kivei ira nai vavakoso lewe ni soro mai Keletia;

3 *Me yaco* vei kemudou nai loloma kei na vakacegu mai na Kalou ko Tamada, kei na noda Turaga ko Jisu Kraisiti,

4 O koya sa soli koya e na vuku ni nodai valavala ca, me vakabulai keda kina mai na vuravura ca sa tu oqo, me vaka na nona veitalia na Kalou kei na Tamada:

5 *Me ia* vua na vakavinavinaka ka tawa mudu. Emeni.

6 Au sa kidacala ni dou sa vuki tani vakasauri vakaoqo mo dou biuti koya ka kacivi kemudou e na vuku ni loloma i Kraisiti me vakabauta nai rogorogo vinaka tani:

7 Ia ka sa sega ni dua tani dina; ia ka sa via vakararawataki kemudou eso, a ra sa via vukica vakaca nai rogorogo vinaka i Kraisiti.

8 Ia kevaka koi keitou, se dua na agilose mai lomalagi, sa vunautaka vei kemudou e dua tani tale nai rogorogo vinaka sa sega ni tautauvata kei na ka keitou sa vunautaka vei kemudou, o ya me vakatatabui sara.

9 Me vaka na ka keitou a kaya eliu, au sa kaya tale vakakina edaidai, Kevaka e dua na tamata sa vunautaka vei kemudou e dua tani tale nai rogorogo vinaka sa sega ni tautauvata kei na ka dou sa vakabauta, o ya me vakatatabui sara.

10 Ia kau sa qai vakalomavinakataki ira na tamata, se na Kalou, ne? seu vakasaqara beka me ra vinakati au na tamata? kevaka me ra vinakati au walega na tamata, au na qai sega bagi ni talatala nei Kraisiti.

11 Ia kau sa vakatakila vei kemudou, na veiwekani, ni sa sega ni ka ni tamata nai rogorogo vinaka kau a vunautaka *vei kemudou.*

12 Niu sa sega ni rawata mai vua e dua na tamata, seu vakatavulici kina *vua e dua,* a ya ga e nai vakavuvuli mana nei Jisu Kraisiti.

13 Ni dou sa rogoca na noqui valavala eliu e na nodra lotu na kai Jutia, niu sa gumatua vakalevu sara ni vakacacana nai vavakoso lewe ni soro ni Kalou, ka vakaqeavutaka:

14 Ia kau sa uasivi cake e na lotu vakai-Jutia vei ira na lewe vuqa na kai noqu e ra taba vata kei au, niu sa vakabauta nai tukutuku ni noqu qase e na lomakatakata sara.

15 Ia ni sa vinaka vua na Kalou, o koya sa lesi au mai na kete i tinaqu, ka qai kacivi au e na nona loloma walega,

16 Me vakatakila na Luvena ki na lomaqu, meu vunautaki koya kina vei ira na iceni; au sa qai kusarawa yani, ia kau sa sega ni vakarorogo mada ki na lewe kei na dra:

17 Au sa sega talega ni lako cake ki Jeruselema vei ira e rai aposila taumada vei au; ia kau sa lako ga ki Arepia, au sa qai lesu tale ki Tamasiko.

18 Ia ni sa oti na yabaki e tolu, au sa qai lako cake ki Jeruselema me keirau veikilai kei Pita, keirau sa tiko kaya e na bogi e tinikalima.

19 Ia kau sa tawa raica e dua tani tale vei ira nai aposila, o Jemesa ga na wekana na Turaga.

20 Ia na ka kau sa qai vola vei kemudou, raica, e na mata ni Kalou, au sa tawa vosa lasu;

21 Ia kau sa qai lako mai emuri ki na yasa i Siria kei Silisia;

22 A ra sa sega ni kila na mataqu ko ira nai vavakoso lewe ni soro mai Jutia e ra sa tu vata kei Kraisiti:

23 Ia *na ka oqori* ga e ra sa rogoca, Ni kai koya ka vakacacani keda sa qai vunautaka tale na vakabauta ka vakaqeavutaka eliu.

24 A ra sa vakavinavinaka vua na Kalou e na vukuqu.

A WASE II.

Sa tukuna ko Paula na ka sa lako cake kina ki Jeruselema, 1, 2. *Sa tukuni Taito,* 3—10. *A sa vunauci Pita,* 11—14. *Sa tukuna talega vua ni da sa vakadodonutaki ni da*

sa vakabauta, ka sega ga ni da sa muria na vunau; ia eda sa muria ga na vunau, 15—21.

IA ni sa oti na yabaki e tinikava, au sa lako cake tale ki Jerusalema, keirau kei Panapasa, au sa kauti Taito talega.

2 Ia kau lako cake ga e na vuku ni sa vakavulici au *na Kalou*, au sa tukuna talega vei ira nai rogorogo vinaka ko koya kau vunautaka tiko vei ira na iceni, ia kau sa tukuna vuni vei ira e ra sa daurogo, deu cici walega oqo, seu cici *valega* eliu.

3 Ia ko Taito, keirau sa tiko kaya, a kai Krisi, a sa sega ni vakaaurarataki me lotutabutaki;

4 A ya ga e na vukudra na mata veiwekani vakailasu e ra sa kauti vuni mai, a ra sa curu lo mai me ra vakaraica na noda lalaga sa yaco vei keda *ni da tu* vata kei Kraisiti Jisu, me ra vakabobulataki keda tale:

5 A keitou sa talairawarawa vei ira beka ni keitou sa vakamalumalumutaki, e segai sara e na dua bau na tiki ni siga; me tu dei kina vei kemudou na dina ni rogorogo vinaka.

6 Ia ko ira e ra dokai ni ra daurogo ni ra sa uasivi cake, (se ra vakaevei beka e ra sa sega ni yaga vei au; sa sega ni digitaka vakailoa e dua na tamata na Kalou) o ira e ra sa daurogo sa sega e dua na ka e ra vakaikuritaka vei au.

7 Sa sega sara ni vakakina, ia ni ra sa raica ni sa vakaroti vei au *meu vunautaka* nai rogorogo vinaka vei ira na tawa lotutabu, me vaka *sa vakaroti* vei Pita *me ia* vei ira na lotutabu;

8 (Ia ko koya sa cakacaka yaco vei Pita mei aposila vei ira na lotutabu, o koya ga sa cakacaka yaco vei au vei ira na iceni:)

9 Ia ko iratou ko Jemesa, kei Sifasa, kei Joni, e ratou sa dokai ni ratou sa kena duru, ni ratou sa kila nai loloma sa soli vei au, e ratou sa soli vei keirau kei Panapasa na liga imatau ni veikidavaki; me keirau *lako* vei ira na iceni, ia ko iratou vei ira na lotutabu.

10 A ka ga oqo *e ra masuta*, me keirau nanumi ira na dravudravua; a ya talega kau sa gumatua ni kitaka.

11 Ia ni sa lako mai ki *Anitioke* ko Pita, au sa vunauca e na matanavotu, ni sa dodonu me vunauci.

12 E na vuku ni ra sa tawa yaco *vua* eso *e ra sa lako* mai vei Jemesa, sa kana vata kei ira na iceni: ia ni ra sa yaco mai, sa lako tani *vei ira* ka tawasei koya, ni sa rerevaki ira na lotutabu.

13 O ira talega na kai Jutia eso e ra sa ia vata kaya na veivakaisini ko ya; a sa kauti vaka*tani* talega kina ko Panapasa e na nodra veivakaisini.

14 Ia ni kau sa raica e ra sa sega ni valavala dodonu me vaka na dina ni rogorogo vinaka, au sa kaya vei Pita e na matadra kecega, Kevaka ko sa kai Jutia ka sa ia tiko nai valavala me vakataki ira na iceni, ka sega ni vaka na ka e ra kitaka na kai Jutia, e na vuku ni cava beka ko sa vakasaurarataki ira kina na iceni me ra ia nai valavala sa vaka na ka e kitaka na kai Jutia?

15 Ia koi keda, eda sa sucu mai me da kai Jutia, eda sa sega ni mai vei ira na iceni me da tamatai valavala ca vakakina,

16 Ni da sa kila sa sega ni vakadodonutaki na tamata e na *vuku* ni sa ia na cakacaka ni *vunau*, e na vuku ga ni sa ia na vakabauti Jisu Kraisiti, ia koi keda, eda sa vakabauti Jisu Kraisiti, me da vakadodonutaki e na vuku ni da vakabauti Kraisiti, a sa sega ga ni da ia na cakacaka ni vunau; ni sa sega na tamata ena vakadodonutaki e na vuku ni sa ia na cakacaka ni vunau.

17 Ia kevaka, eda sa vakatovolea tiko me da vakadodonutaki e na vuku i Kraisiti, eda sa kune ta-

lega me da tamatai valavala ca, ena qai vakatekivuna tiko nai valavala ca ko Kraisiti, se segai? E segai sara.

18 Ia kevaka kau sa tara cake tale na ka kau a basuka yani, au sa tukuni au kina niu sa tamata caka ca.

19 Ia koi au, kau sa mate ki na vunau e na vuku ni vunau, meu bula kina vua na Kalou.

20 Keirau sa vakoti vata kei Kraisiti e na kau veilatai: ia kau sa bula tiko ga; ia ka sa sega ni au dina, o Kraisiti ga *sa bula* e lomaqu: ia na *noqu bula* oqo kau sa bula lako kaya e na yagoqu oqo, au sa bula cake tiko e na vuku niu sa vakabauta na Luve ni Kalou, o koya ka lomani au, ka soli koya e na vukuqu.

21 Au sa qai sega ni vakatawayagataka nai loloma ni Kalou; ia kevaka *sa yaco* na vakadodonutaki e na vuku ni vunau, sa qai tawa yaga na mate i Kraisiti.

A WASE III.

Sa tarogi ira ko Paula se na vuku ni cava e ra sa biuta kina na vakabauti Jisu. me ra vakararavi e na vunau i Mosese; ni da sa vakadodonutaki e na vakabauta, ka kalougata kina me vakataki Eparaama, 1—9. *Sa vakatakila e na ka e vuqa ni sa dina na ka oqo,* 10—29.

O I kemudou na kai Keletia dou sa sesewa, o cei beka sa lari kemudou, mo dou kakua ni talairawarawa tiko ki nai vakavuvuli dina; ni sa vakaraitaki ko Jisu Kraisiti me vaka ni sa vakoti ki na kau veilatai e na matanavotu, e na kemudou maliwa?

2 A ka ga oqori kau sa via kila mai vei kemudou, Dou sa rawata na Yalo *Tabu* e na vuku ni dou sa ia na cakacaka ni vunau, se na vuku ni dou rogoca na vakabauta?

3 Dou sa sesewa vakaoqo, ne? ni dou sa vakatekivuna e na Yalo *Tabu*, dou sa qai tinia beka e na ka vakayago?

4 Dou a vosota walega vakaoqo e vuqa na ka, se segai? kevaka ena dina ga me tawa yaga.

5 Ia ko koya sa dausolia vei kemudou na Yalo *Tabu*, a sa daucakamana e na kemudou maliwa, *sa cakava oqori* e na vuku ni cakacaka ni vunau, se na rogoca ni vakabauta?

6 Me vakataki Eparaama sa vakadinata na Kalou, a sa wiliki vua me *nonai* valavala dodonu.

7 O koya oqo mo dou kila kina, o ira e ra sa vakabauta, o ira ga oqo e ra luve i Eparaama.

8 Ia nai Vola *Tabu* talega, ni sa kila makawa ni na vakadodonutaki ira na iceni na Kalou e na vuku ni vakabauta, sa vunautaka mada eliu nai rogorogo vinaka vei Eparaama, ka kaya, Ena vakalougatataki na veivanua kecega e na vukumu.

9 A sa vakakina, o ira sa vakabauta e ra sa vakalougatataki vata kei Eparaama, a tamata sa dauvakabauta.

10 Ni sa beitaka vei ira me ra cudruvi ko ira kecega e ra sa vakararavi e na cakacaka ni vunau; ni sa volai, Ena cudruvi ko ira yadua sa sega ni vakabauta tiko na ka kecega sa vola e nai vola ni vunau, me cakava.

11 Ia ka sa macala sara ni sa sega e dua sa vakadodonutaki e na mata ni Kalou, e na vuku ni cakacaka ni vunau; ni, Na bula na tamata dodonu e na vuku ni vakabauta.

12 Ni sa sega ni ka ni vunau na vakabauta; ia ko koya ga sa cakava na ka *sa vunautaki* ena bula kina.

13 A sa voli keda tale ko Kraisiti mai na veicudruvi ni vunau, ni sa cudruvi ga ko koya e na vukuda, ni sa volai, Sa cudruvi ko ira yadua sa rubeci e na kau:

14 Me yaco kina na ka e veivakalougatataki nei Eparaama vei ira na iceni e na vuku i Jisu Kraisiti; me da rawata kina na Yalo *Tabu*

ka yalataki e na vuku ni vakabauta.

15 Oi kemudou na veiwekani, au sa tukuna nodai valavala na tamata; Kevaka sa ia na veiyalayalati ni tamata, a sa vakadinadina, sa qai sega e dua me vakatawayagataka, se vakaikuritaka.

16 Ia ka sa caka vei Eparaama na vosa ni yalayala, vua talega na nona kawa. Sa sega ni kaya ko koya, Vei ira na *nomu* kawa, me vaka ni ra sa lewe vuqa; a ya ga me vaka ki na le dua bau, Vua na nomu kawa, o koya oqo ko Kraisiti.

17 Ia na ka ga oqo kau sa kaya, a veiyalayalati kei Kraisiti, ka vakadinadina mada eliu na Kalou, a sa qai oti mada e va na drau ka tolusagavulu na yabaki, a sa qai yaco na vunau, ia ka sega ni vakatawayagataka na vosa ni yalayala, me cakava kina me tawa yaco.

18 Kevaka *sa yaco* nai votavota e na vuku ni vunau, sa qai sega ga e na vuku ni yalayala: a sa solia na Kalou vei Eparaama e na vosa ni yalayala.

19 A cava beka na *yaga ni* vunau? Sa vakaikuritaki oqori e na vuku ni talaidredre, me yaco mada na kawa sa caka vua na vosa ni yalayala; a ra sa tukuna ko ira na agilose kei na ligana na dautataro.

20 Ia na dautataro sa sega ni yaga ni sa dua bauga *sa ia na vosa ni yalayala*, ia na Kalou sa dua bauga.

21 E rau sa qai dua tani sara beka na vunau kei na vosa ni yalayala ni Kalou, se segai? E segai sara: kevaka sa dua na vunau sa soli rawa kina na bula, ena qai dina me yaco na vakadodonutaki e na vuku ni vunau.

22 Sa tukuna nai Vola *Tabu* ni sa veitaliataka na tamata kecega nai valavala ca, me soli kina na ka sa yalataki e na vuku ni vakabauti Jisu Kraisiti vei ira e ra sa vakabauta.

23 Ia ni sa tawa yaco na vakabauta, eda sa vakatawai me ia tiko na vunau, eda sa sogoti sara eloma me yaco mada na *gauna ni* vakabauta sa na vakaraitaki emuri.

24 Sa yaco vakakina na vunau me nodai vakavuvuli *me kauti keda* vei Kraisiti, me da vakadodonutaki kina e na vuku *ni vaka*bauta.

25 Ia ni sa yaco na *gauna ni* vakabauta, sa qai sega ni veitaliataki keda nai vakavuvuli.

26 Ni dou sa luve ni Kalou kecega e na vuku ni dou sa vakabauti Jisu Kraisiti.

27 Ni dou sa vakasulumi kemudou kei Kraisiti, oi kemudou ya dua sa papitaisotaki vei Kraisiti.

28 Sa qai sega na kai Jutia se na kai Krisi, sa sega na bobula se nai taukei, sa sega na tagane se na alewa: ni dou sa dua bauga *ni dou tiko* vata kei Kraisiti.

29 Ia kevaka dou sa nei Kraisiti, dou sa qai kawa i Eparaama, kei nai taukei me vaka na vosa ni yalayala.

A WASE IV.

Sa veitaliataki keda eliu na vunau i *Mosese*, 1—4. *Ia ni qai lako mai ko Kraisiti, eda sa qai lalaga mai na vunau*, 5—11. *Sa nanuma ko Paula na nodra loloma vua eliu: kei na nona loloma vei ira*, 12—20. *Sa qai tukuna ni ra kawa vakayalo i Eparaama*, 21—31.

IA kau sa kaya, nai taukei ni sa gone tiko, sa tautauvata kei na tamata walega, ia ka sa taukena ga na ka kecega;

2 A sa veitaliataki koya ko ira nai vakavuvuli kei ira na qase, me yaco mada na gauna ka lesia eliu ko Tamana.

3 Sa vakakina koi keda eliu, eda sa gone ga, a sa veitaliataki keda me vaka na bobula na vu ni ka ni gauna ko ya:

4 Ia ni sa yaco dina sara nai vakataotioti ni gauna ko ya; sa qai tala yani na Luvena na Kalou, sa

sucu mai na alewa, sa sucu me veitaliataki koya na vunau,

5 Me vakabulai ira kina sa veitaliataki ira na vunau, me da vakabauti tale kina me da luvena bau.

6 Ia ni dou sa qai luvena, sa tala na Kalou na Yalo ni Luvena sa kaci curu ki na lomamudou, Apa, Tamaqu.

7 O koya oqo ko sa qai sega kina ni *nona* tamata walega; a luvena ga; ia kevaka ko sa luvena, ko sa qai taukei ni Kalou e na vuku i Kraisiti.

8 Ia eliu, ni dou a sega ni kila na Kalou, dou a dauqaravi ira sa sega ni nodrai tovo me kalou.

9 Ia edaidai, ni dou sa qai kila na Kalou, se dina beka ga ni sa qai kilai kemudou na Kalou, dou na qai lesu tani tale vakacava ki na vu ni ka ko ya sa malumalumu ka dravukase, ni dou vinakata me ra veitaliataki kemudou tale me vaka na bobula?

10 Dou sa vakatabuya eso na siga, kei na vula eso, kei na gauna eso, kei na yabaki eso.

11 Au sa rere e na vukumudou, deu oca vutivuti walega niu qisi kemudou.

12 Oi kemudou na veiwekani, au sa masuti kemudou, mo dou vakataki au; niu sa vakataki kemudou: dou sa sega ni vakacacani au vakalailai.

13 Dou sa kila niu sa vunautaka vei kemudou eliu nai rogorogo vinaka, sa malumalumu na yagoqu.

14 Ia na ka ni yagoqu sa vakatovolei au dou sa sega ni beca, se vakatatabuya; ia dou a vakacegui au me vaka na agilose ni Kalou, me vakataki Kraisiti Jisu.

15 Sa qai tu beka maivei na ka e veivakalougatataki dou a vosa kina? niu sa vakadinadina vei kemudou, kevaka dou rawata, dou a vutia tani na matamudou, me solia mai vei au.

16 Au sa qai yaco beka me nomudou meca, niu sa vosa dina vei kemudou?

17 E ra sa vakatakatai kemudou, ia ka sa sega e na ka vinaka, io, e ra sa via tawasei kemudou tani, mo dou vakatakatai ira.

18 Ia ka sa vinaka mo dou katakata e na veisiga e na cakacaka vinaka, me kakua ni ia walega niu sa tiko vata kei kemudou.

19 Oi kemudou na luvequ lalai, au sa yaluma e na yaluma ni sucu e na vukumudou, me buli tale mada ko Kraisiti e na lomamudou,

20 Au sa via tiko vei kemudou, me dua tani na domoqu; niu sa qai sega ni kilai kemudou.

21 Dou tukuna mai vei au, oi kemudou sa vinakata me veitaliataki kemudou na vunau, dou sa sega beka ni rogoca na vunau?

22 Ni sa volai, ni sa lewe rua na luve i Eparaama, a tinana e dua na vada, a tinana kadua na marama.

23 O koya *sa sucu* mai vua na vada, sa sucu vakayago ga; ia ko koya *sa sucu* mai vua na marama, sa sucu e na vuku ni vosa ni yalayala.

24 Ia na ka oqo nai vakatakarakara: a veiyalayalati e rua koi rau oqo; e dua mai na ulunivanua ko Sainai, sa vakasucuma na gone me ra bobula, oqori ko Eka.

25 Ia ko Eka oqo sa yaca vata kei na ulunivanua ko Sainai mai Arepia, a sa tautauvata kei Jerusalema sa tu edaidai, a sa bobula tiko kei ira na luvena.

26 Ia ko Jeruselema maicake sai taukei, o koya na tinada kecega.

27 Ni sa volai, Mo reki, ko iko na yava sa tawa vakaluveni; mo tabalaka na kaci, o iko sa tawa yaluma me sucu: ni sa qai vuqa na luvena ko koya ka biu ka lailai vua sa vakawati.

28 Ia koi keda, na veiwekani, eda sa vakataki Aisake, ni da sa luve ni vosa ni yalayala.

29 Ia ka sa vaka sara kei na ka eliu ni sa vakacacani koya *sa sucu* e na Yalo Tabu ko koya sa sucu vakayago, sa vakatalega kina e na gauna oqo.

30 Ia na cava sa kaya nai Vola *Tabu*? Vakasava tani na vada kei na luvena; ni rau na sega ni taukena vata na luve ni vada kei na luve ni marama.

31 Sa vakaoqo, na veiwekani, eda sa sega ni luve ni vada, *eda sa luvena* ga na marama.

A WASE V.

Sa vakarota vei ira ko Paula me ra tu dei e na lalaga sa yaco vei ira e na vuku i Jisu; me ra dauloloma ga, ni sa vu ni vunau na loloma, 1—15. *Sa qai kaya me ra muria na Yalo Tabu, me ra kakua ni muria na yalo makawa,* 16—18. *Sa qai tukuna na vua ni yalo makawa,* 19—21, *kei na vua ni Yalo Tabu,* 22—26.

O KOYA oqo mo dou tu dei kina e na lalaga sa vakalalagataki keda kina ko Kraisiti, mo dou kakua ni vakataotaki tale e na veivakaogai ko ya.

2 Raica, oi au ko Paula au sa kaya vei kemudou, Kevaka dou sa lotutabutaki, ena sega sara ni yaga vei kemudou ko Kraisiti.

3 Niu sa vakadinadina tale vei ira na tamata yadua sa lotutabutaki, ni sa qai dodonu me muria kecega na vunau.

4 Sa qai sega sara ni yaga vei kemudou ko Kraisiti, oi kemudou kecega sa vakadodonutaki e na vuku ni vunau; dou sa qai bale mai nai loloma.

5 Ni da waraka ka dinata e na vuku ni Yalo *Tabu* me da vakadodonutaki e na vuku ni vakabauta.

6 Ni *da sa tu* vata kei Kraisiti Jisu sa sega ni yaga na lotutabu, se na tawa lotutabu; a ya ga na vakabauta sa cakacaka yaco e na loloma.

7 Dou a cici vinaka eliu; o cei beka sa tarovi kemudou, mo dou kakua ni talairawarawa kina ki nai vakavuvuli dina?

8 A vakadinata oqo sa sega *ni yaco* mai vei koya sa kacivi kemudou.

9 A tiki ni leveni lailai sa vakalevenitaka nai buli madrai kecega.

10 Au sa vakararavi ga vei kemudou e na vuku ni Turaga, *ni* dou na sega ni loma vakatani; ia ko koya ga sa vakararawataki kemudou, ena rawata ga na *kenai* sau sai koya ga.

11 Ia koi au, na veiwe*kani*, kevaka kau sa vunautaka tiko na lotutabu, au sa vosota tiko na veivakacacani e na vuku ni cava? ni sa qai mudu na veicudrucudrui *sa tubu* e na vuku ni kau veilatai.

12 Au sa gadreva me ra muduki tani, e ra sa vakatekivuna na veisei vei kemudou.

13 Ni dou sa kacivi, na veiwekani, mo dou lalaga; ia dou kakua ni ia na lalaga me tubu kina na ka ni yalo makawa, dou ia tiko na veivuke ni veilomani vakai kemudou.

14 Ni sa soqonivata na vunau kecega e na vosa e dua bauga, oqori ga; Mo lomana na nomu lewe ni koro me vakataki iko.

15 Ia kevaka dou sa veikati ka veikani vakai kemudou, dou raica vinaka do dou veivakarusai talega vakai kemudou.

16 Ia *na ka oqori* kau sa kaya, Dou lako voli e na Yalo *Tabu, dou* na sega ni cakava kina na gadreva ca ni yalo makawa.

17 Ni rau sa veivala tiko na gadreva ca ni yalo makawa kei na Yalo *Tabu*, a sa veivala na Yalo *Tabu* kei na yalo makawa: e rau sa veimecaki koi rau oqo: mo dou kakua ni cakava kina na ka *dou* sa vinakata.

18 Ia kevaka sa tuberi kemudou na Yalo *Tabu*, ena sega ni veitaliataki kemudou na vunau.

19 Ia na cakacaka ni yalo makawa sa votu ga, sa vakaoqo; A dauveibutakoci, *kei* na daudara, *kei* nai valavala tawa savasava, *kei* na daugarova na ca,

20 A dauqarava na kalou lasu, *kei* na ia na cakacaka vakatevoro, *kei*-na dauveicati, *kei* na dauvei-

leti, *kei* na loma katakata e na ca, *kei* na daucudrucudru, *kei* na dauveiba, *kei* na veisei vakavuravura, *kei* na veisei ni lotu,

21 *Kei* na dauvuvu, *kei* na daulaba, *kei* na daumateni, *kei* na daumamarau, kei na ka sa vakakina: a ka oqo au sa tukuna eliu vei kemudou, au a tukuna makawa talega *vei kemudou*, ni na sega ni rawata na matanitu ni Kalou ko ira e ra sa kitaka na ka vakaoqo.

22 Ia na vua ni Yalo *Tabu* na loloma, na reki, na vakacegu, na vosota vakadede, na yalomalua, na yalololoma, *kei* na vakabauta,

23 A yalomalumalumu, *kei* na lomavuku: sa sega na vunau sa kaya me ca na ka oqo.

24 Ia ko ira e ra nei Kraisiti e ra sa vakota ki na kau veilatai na yalo makawa, kei na *kena* domona ca, kei na *kena* gadreva ca.

25 Kevaka eda sa bula e na Yalo *Tabu*, tou lako voli e na Yalo *Tabu*.

26 Me da kakua ni gadreva me da dokai walega, me da kakua ni veicudrucudrui, me da kakua ni veivuvutaki.

A WASE VI.

Sa vakavulici ira me ra lomani ira e ra sa ca ka vakacalaka, 1. *Me ra veivuke tiko*, 2—5. *Me ra vukei ira e ra sa vakavulici ira*, 6. *Me ra ia tiko na nodrai valavala ni ra nanuma na kenai sau*, 7, 8. *Me da gumatua e nai valavala loloma*, 9, 10. *Sa qai tukuni ira tale nai vakavuvuli vakailasu; a sa tukuna na ka sa reki kina ko koya*, 11—18.

OI kemudou na veiwekani, kevaka e dua *vei kemudou* sai valavala ca ni ka vakacalaka, me so vei kemudou sa tiko vei kemudou na Yalo *Tabu*, me vakabulai koya e na yalomalumalumu; dou vakasami kemudou yadua do dou dauveretaki talega.

2 Dou veivuke ni colata na nomudoui colacola, mo dou cakava kina na vunau i Kraisiti.

3 Kevaka e dua sa dokai koya ni sa vasivi cake, ni sa ka walega, sa qai vakaisini koya vakai koya.

4 Ia me vakatovolea na nona cakacaka na tamata yadua, ena qai rekitaki koya e na vuku i koya ga, ka sa sega e na vukuna na tani.

5 Ni na colata na nonai colacola na tamata yadua.

6 O koya sa vakatavulici e na vosa *ni Kalou* me solia vei koya sa vakatavulici *koya* na ka kecega e vinaka.

7 Me kakua ni vakaisini kemudou e dua; a Kalou ena sega ni vaqaseni; ia na ka kecega sa kaburaka na tamata ena tamusuka tale.

8 O koya sa kaburaka na ka ni yalona makawa ena tamusuka mai na yalo makawa na rusa; ia ko koya sa kaburaka na ka ni Yalo *Tabu*, ena tamusuka mai na Yalo *Tabu* na bula tawa mudu.

9 Me da kakua ni oca e na caka vinaka, ni da na tamusuka e na kena yabaki, kevaka eda sa sega ni oca.

10 O koya oqo me da ia kina, kevaka eda rawata, me da caka vinaka vei ira na tamata kecega, me da caka vakalevu vei ira na lewe ni vale ni vakabauta.

11 Dou sa raica na levu ni vola kau sa vola vei kemudou e na ligaqu dina.

12 O ira e ra sa via rairai vinaka vakayago, e ra sa vakasaurarataki kemudou mo dou lotutabutaki; a ya ga me ra kakua ni vakacacani kina e na vuku ni kau veilatai nei Kraisiti.

13 Ia ko ira e ra sa lotutabutaki e ra sa sega ni vakabauta na vunau; a ra gadreva ga mo dou lotutabutaki, me ra dokai ira e na vuku ni lewemudou.

14 Ia koi au, sa sega sara na ka tani meu dokai au kina, a ya ga na kau veilatai ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti, sa lauvako kina ko vuravura vei au e na kau veilatai, kei au talega ki vuravura.

15 Ni *da sa tu* vata kei Kraisiti sa tawa yaga na lotutabu, se na tawa lotutabu, *e yaga* ga na tamata yalovou.

16 *Me yaco* na vakacegu kei na loloma, kivei ira kecega e ra sa ia tiko nai valavala me vaka nai vakarau oqo, vei ira talega na Isireli ni Kalou.

17 Me kakua e dua me vakararawataki au e na gauna emuri: ni sa tu ga e na yagoqu na we ni kuita e na vuku ni Turaga ko Jisu.

18 Oi kemudou na veiwekani, *me tiko ga* kei na yalomudou nai loloma ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti. Emeni.

AI VOLA I PAULA NAI APOSILA

VEI IRA NA

KAI EFISO.

A WASE I.

Sa vakamolimoli vua na Kalou ko Paula e na vukudra na lewe ni soro mai Efiso, a sa vakatakila na ka e ra sa kalougata vakalevu sara kina ni ra sa qai vakabauti Jisu, 1—14. *Sa tukuna ni sa masulaki ira tiko, me ra vuku vakalevu sara, ka kalougata vakaidina,* 15—23.

O PAULA, nai aposila i Jisu Kraisiti e na veitalia ni Kalou, vei ira na tamata yalosavasava mai Efiso, kei ira na lotu dina *sa tu* vata kei Jisu Kraisiti:

2 *Me yaco* vei kemudou nai loloma, kei na vakacegu, mai vua na Kalou ko Tamada, kei na Turaga ko Jisu Kraisiti.

3 Me ia na vakavinavinaka vua na Kalou, o koya na Tama i noda Turaga ko Jisu Kraisiti, o koya sa vakalougatataki keda e na ka vakayalo kecega e na ka vakalomalagi *talega* vei Kraisiti;

4 Me vaka ni sa digitaki keda e na vukuna eliu, sa qai tauyavutaki emuri ko vuravura, me da yalosavasava kina ka tawa cala e matana ni da sa yalololoma:

5 Ni sa lesi keda eliu me da vakabauti tale vua me da luvena e na vuku i Jisu Kraisiti, me vaka na *nona* lewa vinaka kei na nona veitalia:

6 Me ia kina na vakavinavinaka ki na nona loloma vakaidina, o koya sa vinakati keda kina e na vuku ni nona *gone* ni toko:

7 E na vuku i koya eda sa rawata kina na bula e na vuku ni nona dra, ni sa tawa cudruvi *nai* valavala ca, me vaka na nona *loloma* levu;

8 Sa solia vakalevu sara vei keda ko koya na ka oqo e na vuku kecega kei na yalomatua *kecega*;

9 Ni sa vakatakila vei keda na nona lewa ka vuni tu, me vaka na ka e vinaka vua ni sa veitalia vakakina vakai koya ga:

10 Me yaco kina na ka sa *lewa* ko koya, ni sa yaco dina na *kena* gauna, me vakasoqonavata na ka kecega vua ko Kraisiti, se ra tu mai lomalagi, se ra tu e vuravura; *me ra tu ga* vei koya:

11 E na vuku i koya talega eda sa rawata kina na *nodai* votavota, ni da sa lesi kina eliu me vaka na lewa i koya sa cakava na ka kecega me vaka na nona lewa ni sa veitaliataka vakai koya:

12 Me ia kina na vakavinavinaka ki na nonai ukuuku e na vukuda, eda sa vakararavi taumada vei Kraisiti.

13 Oi kemudou talega, *dou sa vakararavi* talega vua, ni dou sa rogoca oti mada eliu nai tukutuku dina, nai rogorogo vinaka ni nomudou bula: e na vuku i koya talega ni dou sa vakabauta oti, dou sa dregati kina e na Yalo Tabu ko koya sa yalataki,

14 O koya ga na liumata ni nodai votavota, me yaco mada na gauna ena vakabulai kina na *nona* yau ka voli oti eliu, me ia kina na vakavinavinaka ki na nonai ukuuku.

15 E na vuku ni ka oqo koi au talega, niu sa rogoca oti nai tukutuku ni vakabauta *sa tu* vei kemudou e na Turaga ko Jisu, kei na loloma talega vei ira kece na tamata yalosavasava,

16 Au sa tāwa mudu ni vakavinavinaka e na vukumudou, niu sa cavuti kemudou tiko e na noqu masu;

17 Vua na Kalou ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti, a Vu ni ka e vakaiukuukutaki, me solia vei kemudou na yalo ni vuku kei nai vakavuvuli mana mo dou kilai koya kina:

18 Ni sa vakararamataki na mata ni yalomudou; mo dou kila kina na dinata sa kacivi *kemudou* kina ko koya, kei na yau vakaiukuuku sa vota ko koya vei ira na tamata yalosavasava,

19 Kei na nona kaukaua levu sara *sa yaco* vei keda sa vakabauta, me vaka na nona kaukaua vakaidina sa daucaka yaco,

20 O koya sa qisi Kraisiti kina, ni sa vakaturi koya cake tale mai na mate, a sa vakatikora e na ligana imatau e na yasana vakalomalagi,

21 Sa uasivi cake sara vei ira kecega na turaga sa liu, kei ira na turaga kaukaua, kei ira na turaga qaqa, kei ira na turaga ni matanitu, kei na yaca kecega sa kacivi i vuravura oqo, se na *vuravura* talega ena muri mai:

22 A sa viritaka eruku ni yavana na ka kecega, ka viritokai koya me ulu ni ka kecega, e na vukudra nai vavakoso lewe ni soro,

23 A ya na yagona *tabu*, sa osooso sara vua sa vakasinaita na ka kecega e na ka kecega.

A WASE II.

Sa tukuna ko Paula na nodrai valavala eliu, kei na ka vinaka e ra sa qai rawata e na vuku ni loloma walega ni Kalou, 1—10. *Sa vakarota vei ira me ra kakua ni ia nai valavala ni iceni, me ra nanuma ga ni ra sa qai nona mataqali dina na Kalou*, 11—22.

A *SA vakabulai* kemudou talega, oi kemudou ka mate sara e na cakacala kei nai valavala ca;

2 Ni dou a tiko lako kina eliu ni dou a muria nai valavala kei vuravura oqo, me vaka *na nona veitalia* na nodra turaga na *yalo* kaukaua *sa tiko* e na macawa, a yalo sa daucaka yaco vei ira na kena gone na talaidredre:

3 Oi keda kece talega, eda sai valavala vata kei ira e na gauna eliu e na gadreva ca ni yagoda, ni da muria na gadreva *ca* ni yagoda kei na yaloda; ia na nodai tovo me da gone daucudruvi, me vakataki ira na tamata kecega.

4 Ia na Kalou, sa vutu ni loloma, e na vuku ni nona loloma levu sa lomani keda kina,

5 Ni da mate sara e na cakacala, sa vakabulai keda vata kei Kraisiti, (dou sa vakabulai e na loloma walega;)

6 A sa vakaturi *keda* cake vata, ka vakatikori *keda* vata kei Kraisiti e na yasana vakalomalagi:

7 Me vakatakila kina e na gauna ena muri mai na nona loloma e levu vakaidina ni sa lomavinaka *vakaoqo* vei keda e na vuku i Kraisiti Jisu.

8 Dou sa vakabulai e na loloma walega e na vuku ni vakabauta; ia na ka oqo sa sega *ni yaco* e na

vukumudou; *a ya ga* nai solisoli ni Kalou:

9 Sa sega *ni yaco* e na vuku ni cakacaka, me sega kina e dua me dokai koya kina.

10 Ni da sa nona cakacaka, sa cakavi keda ko koya e na vuku i Kraisiti Jisu me da ia nai valavala vinaka, oqori sa vakarauti *keda* kina na Kalou eliu me da kitaka vakakina.

11 O koya oqo mo dou nanuma kina, ni dou sa iceni eliu ni dou sa sucu *vakakina*, ia dou a vakatokai na Tawa lotutabu vei ira sa vakatokai na Lotutabu sa cakava na liga e na yago;

12 E na gauna ko ya sa takali vei kemudou ko Kraisiti, dou sa sega ni matanitu vata kei ira na Isireli, dou sa kai tani ga, a sa sega ni nomudou na ka sa yalataki e na veiyalayalati, ni dou a vulagi, a sa takali vei kemudou na dinata, a sa sega na nomudou Kalou, e vuravura:

13 Ia e na gauna oqo *ni dou sa tu* vata kei Kraisiti, oi kemudou ka yawa eliu sa qai voleka mai e na vuku ni dra i Kraisiti.

14 Ia ko koya ga na vu ni noda veivinakati tale, o koya sa cakavi rau na lewe rua me rau dua bau, a sa basuka na bai eloma sa tawasei *keda*;

15 Ni sa vakarusa e na yagona na ka eda veicati kina, a ya na vosa ni vunau sa tukuni kina nai valavala ni lotu eliu; me cakavi rau kina *ni rau tu* vata kaya me rau tamata vou ka dua bauga, me ia vakakina na veivinakati;

16 Me vakaveivinakatitaki rau talega kei na Kalou me dua bau vata ga na yagodrau e na vuku ni kau veilatai, ni sa vakamatea kina na veicati:

17 A sa lako mai ka vunautaka na ia na veivinakati vei kemudou sa yawa, vei ira talega e ra sa voleka.

18 Ni da sa torova kece na Tamada e na vuku i koya ga *kei* na vuku ni Yalo *Tabu* e dua bauga.

19 O koya oqo dou sa qai sega tale ni vulagi kina se kai tani, dou sa matanitu vata kei na tamata yalosavasava, ka vale vata kei na mataqali ni Kalou;

20 Dou sa tara cake e na nodra yavu nai aposila kei na profita, ia nai teteki e na tutu ni vale ko *Jisu* Kraisiti ga.

21 A sa taqomaki cake vua na vale taucoko, a sa tubu cake kina me vale ni soro sa tabu vua na Turaga:

22 Dou sa vakatataki talega kina kei *ira*, me vale ni Kalou ni satiko kina na Yalona.

A WASE III.

Sa tukuna ko Paula ni sa vakatakila vua na Kalou na nona lewa me ra bula na iceni, a sa digitaki koya me vakavulici ira, 1—12. *Sa vakarota kina vei ira me ra kakua ni yalowai e na vuku ni veivakararawataki sa yaco vua; a sa masulaki ira me ra tu dei sara, me tiko e na lomadra ko Kraisiti, me ra kila deitaki na nona loloma, me ra sinai sara e na ka ni Kalou,* 13—21.

E NA vuku ni ka oqo koi au ko Paula, nai *talatala* i Jisu Kraisiti sa vesu tu e na vukumudou na iceni,

2 Ni dou a rogoca ni sa soli mai vei au meui talatala ni loloma ni Kalou e na vukumudou;

3 Ni sa vakatakila mai vei au ko koya e nai vakavuvuli mana na ka ka vuni tu: (me vaka kau a vola vakalailai kina eliu,

4 Dou na kila kina, ni dou sa wilika, niu sa vuku e na ka *vuni* kei Kraisiti;)

5 Oqori sa tawa vakatakilai vei ira na luve ni tamata e na gauna sa oti, me vaka ni sa qai vakatakilai vei ira na nonai aposila yalosavasava, kei na *nona* profita yalosavasava, e na Yalo *Tabu*;

6 Me ra yaco na iceni me rai taukei vata, me ra yago vata talega, me ra rawata vata talega na nona ka sa yalataki e na vuku i

Kraisiti *kei* na vuku ni rogorogo vinaka:

7 O koya oqo kau a qisi kina meu kenai talatala, me vaka nai solisoli ni loloma ni Kalou sa soli mai vei au e na cakacaka yaco ni nona kaukaua mana.

8 Ia koi au, au sa uasivi sobu vei ira kecega na tamata yalosavasava, a sa soli ga mai vei au na ka ni loloma oqo, meu vunautaka vei ira na iceni na yau i Kraisiti sa tawa kilai rawa;

9 Me vakarairaitaka vei ira na tamata kecega na nonai naki sa vuni eliu, o koya ka vuni mai nai vakatekivu kei vuravura vua na Kalou, o koya e rau bulia vata kei Jisu Kraisiti na ka kecega;

10 Me vakatakila kina e na gauna oqo, nai vavakoso lewe ni soro, na vuku ni Kalou e takiveivinaka sara, vei ira na turaga ni matanitu kei na turaga kaukaua e na veiyasana vakalomalagi,

11 Me vaka na *nona* veitalia sa tawa tekivu eliu, a ya sa veitaliataka ko koya e na vuku i Kraisiti Jisu na noda Turaga:

12 E na vuku i koya ga eda sa doudou kina ka torova *na Kalou* ni da sa vakabauta ga ka vakararavi vua.

13 O koya ga oqo kau masuti *kemudou* kina mo dou kakua ni ceguoca niu sa vakararawataki e na vukumudou, a ka ga oqo na ka mo dou dokai kemudou kina.

14 E na vuku ni ka oqo kau sa tekiduru kina vei koya na Tama i noda Turaga ko Jisu Kraisiti,

15 O koya e ra sa vakayacani kina na mataqali kecega mai lomalagi kei vuravura,

16 Me solia vei kemudou ko koya, me vaka na nona vutu ni ukuuku, me vakaukauataki kemudou e na Yalona *Tabu* mo dou kaukaua eloma;

17 Me tiko ga e na lomamudou ko Kraisiti e na vakabauta; mo dou vakawakani ka tauyavutaki e na loloma,

18 Mo dou kila vata kei ira kecega na tamata yalosavasava na kena raraba, kei na kena babalavu, kei na kena titobu, kei na kena cecere;

19 Mo dou kila na loloma i Kraisiti sa uasivi cake e na ka eda kila rawa, mo dou sinai kina e na ka kecega sa sinai kina na Kalou.

20 *Me ia* vua *na vakavinavinaka*, o koya sa rawata me cakava na ka sa uasivi cake vakalevu sara e na ka kecega eda sa kerea se vakasama *rawa* kina, me vaka na *nona* kaukaua sa cakacaka yaco e na lomada,

21 Me ia vua na vakavinavinaka e nai vavakoso lewe ni soro e na vuku i Kraisiti Jisu, me yawasivita na gauna kecega kei vuravura, ka tawa mudu. Emeni.

A WASE IV.

Sa vakarota vei ira me ra veilomani, a sa tukuna ni sa qisi ira na nonai talatala na Kalou me ra dui vakaitavi e na cakacaka, me vinaka vakalevu kina na nona lewe ni soro, 1—16. *Sa qai vakarota vei ira me ra kakua ni muria na iceni, se na yalo makawa, me ra yalovou, ka biuta kecega nai valavala ca, kei na vosa ca,* 17—32.

O KOYA oqo kau masuti kemudou kina, oi au na tamata sa vesuki e na vuku ni Turaga, mo dou ia tiko nai valavala e kilikili kei kemudou ni dou sa kacivi me kitaka na cakacaka oqo;

2 Mo dou yalomalumalumu ka yalomalua, mo dou vosota vakadede ka veivosoti vakai kemudou e na loloma;

3 Mo dou vakatovolea sara mo dou taura na lomavata ni Yalo *Tabu* ni dou sa vauci matua vata e na veivinakati.

4 *Ni* sa dua bauga na yago *tabu*, ka dua bauga na Yalo *Tabu*, dou a kacivi talega vakakina ki na dinata e dua bauga ni dou a kacivi;

5 Sa dua bauga na Turaga, sa

dua bauga na vakabauta, sa dua bauga na veipapitaisotaki,

6 Sa dua bauga na Kalou na Tamada kecega, sa veitaliataka na ka kecega, a sa curuma na ka kecega, ka tiko e na lomamudou kecega.

7 Ia ka sa soli vei keda yadua na ka ni loloma me vaka nai vakarau ni solisoli nei Kraisiti.

8 O koya oqo sa kaya kina ko koya, Ni sa lako tale kicake ko koya, sa *rawai ira ka* vakabobulataki ira e ra sa dauia na veivakabobulataki, a sa solia nai solisoli vei ira na tamata.

9 (Ia na nona lako cake tale oqo, a cava na kenai balebale, a ya ga ni sa lako sobu talega ko koya eliu ki na yasa i vuravura era?

10 O koya ga sa lako sobu mai sai koya talega ka lako cake tale me yawasivita na lomalagi kecega, me vakasinaita kina na ka kecega.)

11 A sa solia vei ira eso, me rai aposila; vei ira eso, me ra profita; vei ira eso, me rai talatala; vei ira eso, me rai vakatawa kai vakavuvuli;

12 Me ra qisia kina na tamata yalosavasava me ra yalosavasava sara, me ia na cakacaka ni talatala, me vakatataki cake na yago *tabu* i Kraisiti:

13 Me da yaco sara me da tamata bula ni da sa lomavata e na vakabauta, ka kila sara na Luve ni Kalou, me da tautauvata kei nai vakarau ni tamata dina, e ra sa sinai sara kei Kraisiti:

14 Me da kakua tale ni vakagonegonea, me veitosoyaki ka veikauyaki e na cagi ni vakavuvuli kecega, e na lawaki ca ni tamata, e ra dauveivaqaseni ka lawakitaki *kemudou* sara, me ra vakacalai *kemudou*;

15 Ia me da tukuna na ka dina e na yalololoma, me da tubu cake vei koya e na ka kecega, vei koya ga na uluda, o Kraisiti:

16 Sa sema vata talega mai vei koya na yago *tabu* ka sa vakatataki sara, e na vuku ni ka yaga sa cakava nai sema yadua, me vaka na ka sa cakava sara na tikina kecega ni sa dui vakaitavi, a sa vakatuburi cake kina na yago *tabu* ni sa vakatataki cake vakai koya e na loloma.

17 O koya oqo kau sa vosa *kina*, ka vakarota matua kina *vei kemudou* e na vuku ni Turaga, mo dou kakua ni valavala tiko me vakataki ira na iceni, e na loma lialia,

18 Ni sa vakabutobutotaki na lomadra, a ra sa veimecaki kei nai valavala e vinaka vua na Kalou, e na vuku ni lialia sa tu ga e na yalodra, ni sa kaukaua na lomadra:

19 Ni ra sa tawa madua rawa, a ra sa soli ira ki na cakacaka vakasisila, me cakava na ka kecega sa tawa savasava ni ra sa daugarova.

20 Ia dou sa sega ni vakatavulici me vakaoqo mai *nai vakavuvuli kei* Kraisiti;

21 Ni dou a rogoca kina, ka vakatavulici vua, me vaka na dina sa tu vei Jisu;

22 E na vuku ni nomudoui valavala eliu mo dou luvata tani na tamata makawa, sa ca mai e na vuku ni gadreva ca sa dauveivakaisini;

23 Mo dou vakavoui mai e na yalomudou kei na lomamudou;

24 Mo dou vakaisulu e na tamata vou, o koya sa cakavi me vaka na Kalou e na yalododonu kei na yalosavasava dina.

25 O koya ga oqo ni dou sa biuta tani kina na vosa vakailasu, me vosa dina na tamata yadua *vua* na nona lewe ni koro: ni da sa tikina vata vakai keda.

26 Dou sa cudru, kakua ni valavala ca; me kakua ni dromu na siga ni dou sa cudru tiko:

27 Kakua talega ni vakarogoci koya na tevoro.

28 Me kakua tale ni butako ko koya sa daubutako eliu, e vinaka ga me daucakacaka, me kitaka e na ligana na ka sa yaga, me so na

ka vua me solia vei koya sa dravudravua.

29 Me kakua ni lako mai na gusumudou e dua na vosa vuca, o koya ga sa yaga me da yakatataki cake kina, mo dou cakava kina na ka e yaga vei ira e ra sa rogoca.

30 Ia dou kakua ni vakararawataka na Yalo Tabu ni Kalou, o koya dou sa dregati kina me yaco mada na siga ni bula.

31 Me biu tani vei kemudou na yaloca, kei na cudrucudru, kei na daunene, kei na veiba, kei na vosa vakacacataki, kei na ca kecega sa vakakina:

32 Ia dou veilomani vakai kemudou, dou lomavinaka, dou kakua ni veicudruvi, me vaka ni sa sega ni cudruvi kemudou na Kalou e na vuku i Kraisiti.

A WASE V.

Sa vakarota vei ira me ra dauloloma, 1, 2; *me ra biuta kece sara na nodrai valavala makawa, me tu ga vei ira na vua ni Yalo Tabu,* 3—10. *Me ra vunauci ira na tamata ca,* 11—14. *Me ra yalomatua, ka sinai e na Yalo Tabu, ka dauvakamolimoli vua na Kalou,* 15—21. *Me ra veilomani dina sara na veiwatini,* 22—33.

O KOYA oqo mo dou vakadamurimuria kina na Kalou, me vakataki ira na gone ni toko;

2 Dou ia tiko ga nai valavala ni loloma, me vaka ni sa loloma talega ko Kraisiti vei keda, a sa soli koya e na vukuda mei madrali kai soro vua na Kalou mei madrali boi vinaka.

3 Ia na dauyalewa, kei na ka kecega sa tawa savasava, kei na daugarogaro, me kakua sara ni cavuti vei kemudou, (me vaka sa kilikili kei ira na tamata yalosavasava;)

4 *Me kakua* talega na vosa vakasisila, se na veivosaki lialia, se na veiwali, a ka oqori sa tawa dodonu: sa dodonu ga na vakavinavinaka.

5 Ni dou sa kila ga na ka oqo, ni na sega sara ni rawata nonai votavota e na matanitu i koya ko Kraisiti kei na Kalou, e dua na daudara, se dua sa tawa savasava, se dua sa daukocokoco, ni sa dauqarava na kalou lasu ko koya oqo.

6 Me kakua ni vakacalai kemudou e dua e na vosa walega; ni sa yaco ga na cudru ni Kalou kivei ira na kena gone na talaidredre e na vuku ni ka vakaoqo.

7 Ia dou kakua ga ni malele kina kei ira.

8 Ni dou a butobuto eliu, ia dou sa qai rarama vua na Turaga; mo dou ia tiko nai valavala ni gone ni rarama:

9 (Ia na vua ni Yalo *Tabu oqo,* nai valavala vinaka kecega kei nai valavala dodonu kei nai valavala dina;)

10 Ni da vakatovolea na ka sa yaga vua na Turaga.

11 Ia dou kakua ni malele kei ira *sa dauia* nai valavala butobuto sa tawa yaga, dou vunauci *ira* ga.

12 Ni sa ka e veivakamaduataki me da vosataka na ka e ra sa daukitaka vuni.

13 Ia na ka kece sa vunauci sa vakavotuni kina e na rarama; ni sa rarama dina na ka kecega sa vakavotuna *na ka.*

14 O koya oqo sa kaya kina ko koya, O iko sa moce mo yadra mai, ka tu cake tale mai na mate, ena qai solia kina vei iko na rarama ko Kraisiti.

15 Dou raici kemudou vinaka mo dou ia tiko nai valavala ni yalomatua, mo dou kakua ni vakataki ira na lialia, mo dou vakataki ira ga na vuku,

16 Mo dou volia me nomudou na gauna oqo, ni sa ca na veisiga oqo.

17 O koya oqo mo dou kakua ni sesewa kina, mo dou kila ga na ka sa veitaliataka na Turaga.

18 Dou kakua ni mateni e na waini, ni sa ia kina na ka vakasisila; dou vakasinaiti ga e na Yalo *Tabu*;

19 Dou veivosaki vakai kemudou e na sami kei na sere kei na meke vakayalo, dou meketaka na meke e laga vinaka e na yalomudou vua na Turaga:

20 Dou vakavinavinaka tiko e na vuku ni ka kecega vua na Kalou kei na Tamada e na yaca ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti;

21 Dou dui vakamalumalumutaki kemudou e dua vua na dua e na rere vua na Kalou.

22 Oi kemudou na watina alewa, dou vakamalumalumutaki kemudou vei ira na watimudou, me vaka vei koya na Turaga.

23 Ni sa ulu ni watina alewa na watina tagane, me vaka ni sa ulu ni vavakoso lewe ni soro ko Kraisiti, ia nai Vakabula talega ni yago *tabu* ko koya.

24 O koya oqo me vakatauvatani kina ni sa malumalumu nai vavakoso lewe ni soro vei Kraisiti, me vakatalega kina na watina alewa vei ira na watidra e na ka kecega.

25 Oi kemudou na watinatagane, lomani ira na watimudou, me vaka ni sa lomana nai vavakoso lewe ni soro ko Kraisiti, a sa soli koya yani e na vukuna;

26 Me vakasavasavataka ka derea e na Vosa me vaka sa vuya e na wai,

27 Me vakaraitaka vakakina vei koya mei vavakoso lewe ni soro e serau sara, me kakua ni tauvi dokobea, se na wasalulu, se dua na ka e vakakina; me savasava sara me kakua ni buca.

28 E kilikili kei ira na tagane me ra lomani ira vakakina na watidra, me vaka na yagodra dina. O koya sa lomana na watina sa lomani koya vakai koya.

29 Ni sa sega na tamata sa cata na yagona dina; a sa vakania ka susuga, me vaka ni sa ia na Turaga ki nai vavakoso lewe ni soro:

30 Ni da sa tiki ni yagona, a lewena, kei na suina.

31 E na vuku ni ka oqo ena biuta kina na tamata na tamana kei na tinana, a rau na veicaqamaki vata kei na watina, a rau na vaka ga na lewe dua bauga.

32 A ka levu oqo ka vuni tu: ia kau sa tukuni Kraisiti ga kei nai vavakoso lewe ni soro.

33 Ia ka vinaka mo dou *kitaka* yadua me dui lomana na watina me vakataki koya; me raici koya vinaka talega na alewa, me rerevaka na watina.

A WASE VI.

Me dautalairawarawa na gone kei ira na lewe ni vale vei ira na nodra qase, me ra yalovinaka talega na qase vei ira, 1—9. *Sa levu na noda neca, a sa vinaka kina me da taura kecega na yaragi ni valu ni Kalou, me da vinaka tiko ga,* 10—20. *Sa tukuni Tikiko vei ira, a sa tinia na nonai vola,* 21—24.

OI kemudou na gone, talairawarawa vei ira na nomudou qase e na vuku ni Turaga: ni sa dodonu oqori.

2 Vakarokoroko vei tamamu kei tinamu; oqori na vunau taumada *sa vakaikuritaki* e na vosa ni yalayala;

3 Me vinaka kina vei iko, mo bula vakadede talega e vuravura.

4 Oi kemudou talega na qase, dou kakua ni vakacudrucudruya na nomudou gone: ia dou vakatuburi ira e na veivakaroti kei na vunau ni Turaga.

5 Oi kemudou na tamata, dou talairawarawa vei ira e ra sa nomudou turaga vakayago, e na rere kei na sautaninini, e na loma e dua bauga, me vaka vei koya ko Kraisiti;

6 Mo dou kakua ni vakataki ira e ra makutu ni ra vakaraici ira na turaga, me ra vinakati kina; mo dou vakataki ira na tamata i Kraisiti, ni dou cakava na veitalia ni Kalou mai na vu ni yalomudou;

7 Mo dou makutu ga e na loma e vinakata, *me vaka na makutu* vua na Turaga, me kakua *vaka* vei ira walega na tamata.

8 Ni dou sa kila na ka vinaka kecega ena cakava e dua na tamata, ena rawata na kenai sau e vakakina mai vua na Turaga, se bobula sei taukei.

9 Oi kemudou talega na turaga, dou kitaka vakakina vei ira, dou kakua ni vosa vakacudrucudruya: ni dou sa kila sa tiko mai lomalagi na nomudou Turaga; a sa sega ni digitaka vakailoa na tamata ko koya.

10 Ia kau sa qai tinia, na veiwekani, dou kaukaua e na *ka ni* Turaga, mo dou vakataudeitaki e na nona kaukaua.

11 Dou vakaisulu e nai sulu ni valu kecega ni Kalou, mo dou tu dei rawa ka vorata nai lawaki ni tevoro.

12 Ni da sa sega ni veivala walega kei na lewe kei na dra, kei ira talega na turaga ni matanitu, kei ira na turaga kaukaua, kei ira e ra veitaliataka na butobuto kei vuravura oqo, kei ira na yalo e rai valavala ca *e ra sa tu* maicake.

13 O koya ga oqo mo dou kauta kina *vei kemudou* na yaragi ni valu kecega ni Kalou, mo dou vorata rawa kina e na siga ca, ia ni dou sa gumatua e na ka kecega, mo dou tu dei ga.

14 O koya oqo mo dou tu dei kina, ni sa vau sara na tolomudou e na wa ni lomadina, ni sa tu e na lomaseremudou nai vakaruru ni valavala dodonu;

15 Ni sa vakaivava na yavamudou e nai vakarau ni rogorogo vinaka ni veivinakati;

16 Ia me ubi ni ka kece, mo dou kauta na sasabai levu ni vakabauta, dou na bokoca rawa kina na gasau vida kecega ni tevoro.

17 Kauta talega nai vakaruru ni ulu ni bula, kei nai seleiwau ni Yalo *Tabu*, oqori na vosa ni Kalou:

18 Dou masu tiko ga e na masumasu kecega kei na daukerekere e na Yalo *Tabu*, dou yadrava tiko ga mo dou *masu* gumatua e na masu kecega e na vukudra kecega na tamata yalosavasava;

19 E na vukuqu talega, me soli ga vei au meu vosa rawa, meu doudou me dalaga na gusuqu, meu tukuna na ka vuni ni rogorogo vinaka.

20 Niu sa kenai talatala ga a vesu tu, meu vosa doudou kina, me vaka ni sa kilikili kei au me vosa.

21 Ia mo dou kila talega na noqu tiko, *kei* na noqui valavala, ena tukuna na ka kecega vei kemudou ko Tikiko, na wekaqu daulomani kei nai talatala dina ni Turaga;

22 O koya kau sa tala vei kemudou e na vuku ni ka oqo, mo dou kila kina na neitou tiko eke, me vakaceguya talega na yalomudou.

23 *Ia me tu ga* na vakacegu vei ira na veiwekani, kei na loloma talega kei na vakabauta, mai vua na Kalou ko Tamada kei na *noda* Turaga ko Jisu Kraisiti.

24 *Me tu ga* na loloma vei ira kecega e ra lomana na noda Turaga ko Jisu Kraisiti e na loma dina. Emeni.

AI VOLA I PAULA NAI APOSILA

VEI IRA NA

KAI FILIPAI.

A WASE I.

Sa tukuna vei ira ko Paula ni sa vakamolimoli tiko e na vukudra, ka daumasulaki ira, 1—11. *Sa vinakata ga me vosota na ca e na vuku i Jisu; sa via mate me lako vei Jisu, a sa via bula me yaga vei ira,* 12—26. *Sa vakarota vei ira, ka vakacegui ira,* 27—30.

O PAULA kei Timoci, nai talatala i Jisu Kraisiti, vei ira kecega na tamata yalosavasava mai Filipai, *e ra sa tu* vata kei Kraisiti Jisu, vei ira talega nai vakatawa kei nai vakavuvuli:

2 *Me tu ga* vei kemudou nai loloma, kei na vakacegu, mai na Kalou ko Tamada, kei na Turaga ko Jisu Kraisiti.

3 Au sa vakavinavinaka vua na noqu Kalou e na veisiga niu sa nanumi kemudou,

4 E na veisiga kecega e na noqu masu kecega niu sa masulaki kemudou kece *au sa ia ga* e na marau,

5 E na vuku ni dou sa rawata na vua ni rogorogo vinaka mai nai vakatekivu ka yacova na siga edaidai;

6 Ia na ka oqo kau sa vakadinata sara, o koya sa vakatekivuna na cakacaka vinaka e na lomamudou, ena kitaka tiko me yaco mada na siga i Jisu Kraisiti:

7 Ia ka sa dodonu meu vakasami kemudou kecega vakaoqo, ni dou sa tiko ga e na lomaqu; ni da sa rawata vata kei kemudou nai loloma sa yaco vei au, e na noqu vesuki, kei na *noqu* tukuni au ka vakadinadina nai rogorogo vinaka.

8 Ni sa kila na Kalou kau sa dina, niu sa domoni kemudou kecega vakalevu e na ya*lololoma i* Jisu Kraisiti.

9 Ia na ka oqori kau sa kerea, me tubu cake vakalevu sara na nomudou loloma e na vuku kei na lewa kecega;

10 Mo dou digitaka na ka e vinaka, mo dou yalodina ka tawa cala me yaco mada na siga i Kraisiti;

11 Ni dou sa sinai e na vua ni yalododonu, a ya *sa tubu* kina e na vuku i Jisu Kraisiti, na vakavinavinaka kei na vakamolimoli vua na Kalou.

12 Ia kau sa vinakata, na veiwekani, mo dou kila, ni sa tubu cake nai rogorogo vinaka e na vuku ni ka *sa yaco* vei au;

13 A sa vakaraitaki kina na noqu vesuki e na vuku i Kraisiti e na vale kecega ni turaga levu, kei na veiyasana tani kecega;

14 A ra sa lewe vuqa kina na veiwekani *e ra sa tu* vata kaya na Turaga, e ra sa gumatua mai e na vuku ni noqui vesu, a ra sa doudou vakalevu kina me ra tukuna na vosa ka tawa bau rere.

15 E dina ga ni sa tu eso e ra sa vunautaki Kraisiti ni ra sa dauvuvu ka dauveileti, eso talega ni ra sa lomavinaka;

16 Sa vunautaki Kraisiti e *dua* ni sa dauveileti, sa sega ni lomadina, sa nakita ga me vakaikuritaka na noqui vesu e na ka rarawa eso;

17 Eso tale *e ra ia* e na loloma, ni ra sa kila kau sa tiko ga *eke* meu tukuna vakadodonu nai rogorogo vinaka.

18 Ia ka vakaevei? sa takiveivinaka, se ra vakailasu, se ra dina, sa vunautaki ko Kraisiti; ia na ka

oqo kau sa rekitaka, io, kau na rekitaka tiko ga.

19 Niu sa kila ni na yaco na ka oqo me noqu ka meu bula kina, e na vuku ni nomudou masu, kei nai solisoli ni Yalo i Jisu Kraisiti,

20 Me vaka na ka kau sa dauwaraka ka dinata, meu kakua ni madua e na dua na ka, meu doudou sara ga, me vaka eliu, me vakakina edaidai me vakalevulevui ko Kraisiti e na vuku ni yagoqu, se na *noqu* bula, se na *noqu* mate.

21 Ia kevaka kau sa bula tiko ia ko Kraisiti ga, ia na mate sa yaga vakalevu *vei au.*

22 Ia kevaka kau sa bula tiko vakayago, oqori ga na vua ni *noqu* cakacaka: ia kau sa sega ni kila na ka meu digitaka:

23 Niu sa lomalomarua e na ka e rua; au sa gadreva meu lako yani, meu tiko vata kei Kraisiti; ni sa vinaka vakalevu sara *oqo*:

24 Ia ka sa yaga cake vei kemudou meu bula tiko ga vakayago.

25 Ia na ka oqo kau sa vakadinata niu na tiko ga, ka tiko vata kei kemudou kecega, mo dou tubu cake kina e na marau ni vakabauta;

26 Mo dou rekitaki Jisu Kraisiti vakalevu sara e na vukuqu, niu sa lako tale vei kemudou.

27 Ia oqori ga mo dou ia tiko kina nai valavala sa kilikili kei nai rogorogo vinaka kei Kraisiti: seu lako ka raici kemudou, seu tiko tani, meu rogoci kemudou, ni dou sa tu dei e na yalovata, kei na lomavata ka gumatua vata me tubu na vakabauta ni rogorogo vinaka;

28 Me kakua ni vakarerei kemudou na nomudou meca e na dua na ka; oqori nai vakatakilakila vei ira ni ra na rusa, ia vei kemudou ni dou na bula, ni *na yaco* mai vua na Kalou.

29 Ni sa sega ni soli walega vei kemudou e na vuku i Kraisiti, mo dou vakabauti koya, mo dou vosota talega na ca e na vukuna;

30 Ni sa yaco vei kemudou na veivala dou sa raica *sa yaco* vei au eliu, dou sa rogoca talega ni *sa yaco tiko* vei au edaidai.

A WASE II.

Sa vakarota vei ira me ra veilomani, ka yalomalumalumu, me vakataki Jisu, 1—11. *Me ra gumatua sara me ra bula; me ra yaga talega vei ira na iceni; me cegu talega e na vukudra ko Paula,* 12—18. *Sa tukuni Timoci kei Epafrataito vei ira,* 19—30.

KEVAKA eso na veivakacegui *sa yaco* e na vuku i Kraisiti, se so na vakaleca ni loloma, se so na veivinakati e na Yalo *Tabu,* se so na loma daululoma,

2 Dou vakayacora sara na noqu marau, mo dou lomavata, mo dou tautauvata e na loloma, ka veivinakati, ka yalovata,

3 Me kakua *ni caka* e dua na ka e na veileti se na veidokadokai walega; mo dou yalomalumalumu ka vakasama yadua ni sa uasivi cake vua ko koya kadua.

4 Me kakua ni vakaraica yadua na ka walega sa tu vua, *me raica* talega na ka sa tiko vei ira eso tale.

5 Me tiko ga e na lomamudou na yalo oqo, sa tiko talega vei Kraisiti Jisu:

6 Ni sa tiko sara vua nai tovo ni Kalou, ia ka sa sega ni vakasama ko koya ni sa butako ni sa vakatauvatani koya kei na Kalou:

7 A sa vakalalataki koya, ni sa kauta vua nai tovo ni tamata kaisi, a sa caka me tautauvata kei na tamata:

8 Ia ni sa kune ni sai tovo vata kei na tamata, sa vakamalumalumutaki koya, a sa talairawarawa ki na mate, io, ki na mate e na kau veilatai.

9 O koya oqo sa vakalevulevui koya cake kina na Kalou, a sa solia vua na yaca sa uasivi cake e na yaca kecega:

10 Me tekiduru kina e na yaca i Jisu na duru vakaaduaga, mai lo-

malagi, kei vuravura, kei na ruku i vuravura;

11 Me vakatusa talega na vame kecega ni sa Turaga ko Jisu Kraisiti, me ia kina na vakavinavinaka vua na Kalou na Tamada.

12 Ia koi kemudou, na wekaqu lomani, me vaka na nomudou talairawarawa e na veisiga sa oti, dou sa sega ni ia walega niu sa tiko vei *kemudou*; dou sa uasivi cake kina niu sa takali, dou kitaka vakakina na cakacaka dou bula sara kina e na rere kei na sautaninini.

13 Ni sa tu ga na Kalou ka sa cakacaka e na lomamudou me vaka na nona loma vinaka mo dou digitaka ka kitaka talega.

14 Me takali na didi kei na veileti e na nomudou cakacaka kecega:

15 Mo dou tawa cala ka tawa veiwakivata kei na ca, mo dou luve ni Kalou ka tawa beitaki me ca, e na loma ni lewe ni vanua takelo ka loma vakatani, mo dou sa cila e na kedra maliwa me vaka na rarama kei vuravura;

16 Ni dou sa taura toka na vosa ni bula; meu reki kina e na siga i Kraisiti, niu sa sega ni cici walega, seu daucakacaka walega.

17 Ia kevaka kau sa sovaraki yani e na nomudou vakabauta ni sa cabo mei madrali, au sa reki kina, ka marau vata kei kemudou kecega.

18 E na vuku ni ka oqo mo dou reki talega kina, ka marau vata kei au.

19 Ia kau sa vakararavi vua na Turaga ko Jisu me voleka na siga meu talai Timoci vei kemudou, meu vakacegui talega, niu sa kila na nomudou tiko.

20 Ni sa sega e dua sa tiko vei au sa yalovata *kaya*, me daunanuma na nomudou ka e na lomana dina.

21 Ni ra sa vakasaqara na nodra ka ko ira kecega oqo, sa sega na ka nei Jisu Kraisiti.

22 Ia dou sa kilai koya ni sa vakatovolei, ni sa vaka na gone vei tamana, ni sa daucakacaka vata kei au e nai rogorogo vinaka.

23 O koya oqo kau nakita kina me malua vakalailai kau qai talai koya *vei kemudou*, meu raica mada *se cava beka* na ka *ena yaco* vei au.

24 Ia kau sa vakararavi vua na Turaga niu sa voleka talega koi au meu lako *vei kemudou*.

25 Ia kau sa vakasama ni sa dodonu meu talai Epafrataito mada vei kemudou, a taciqu, kei na noqu lewe ni sala e na cakacaka, kei na noqui tokani e nai valu oqo, kei na nomudoui talatala, kei koya sa cakava na ka e rauta na noqu dravudravua.

26 Ni sa domoni kemudou kecega, a sa rarawa na yalona, ni dou a rogoca ni ka sa tauvi mate.

27 E dina ga ni ka mate ka voleka ni ciba: ia ka sa yalovinaka vua na Kalou; a sa sega walega vei koya, vei au talega, de vakaikuritaki na noqu rarawa e na ka tale e rarawa.

28 O koya oqo kau sa kusarawa cake kina meu talai koya *vei kemudou*, mo dou reki kina, ni dou sa raica tale, me lailai sobu talega kina na noqu rarawa.

29 O koya oqo mo dou vakacegui koya kina e na Turaga, e na reki levu sara, mo dou vakarokorokotaki ira e ra sa vakakina:

30 Ni sa voleka ni mate sara e na vuku ni cakacaka i Kraisiti, a sa sega ni maninitaka na nona bula, me vakaikuritaka na nomudou cakacaka vei au sa vo tu.

A WASE III.

Sa vakasalataki ira e na vukudra nai vakavuvuli vakailasu; a sa kaya ni sa uasivi cake vei ira e nai valavala vinaka, ia ka sa sega ni vakararavi kina, sa biuta ga e na vuku i Jisu, me vakararavi vua, 1—11. *Sa kaya ni sa ciciva na cere, me tauca mada; a sa vakarota*

vei ira kecega me ra vakakina: me ra kakua ni muri ira e ra yalomakawa, 12—21.

IA na ka sa vo, na wekaqu, mo dou reki e na Turaga. Me vola na ka e vakakina vei kemudou, sa dina ni sa sega ni ka rarawa vei au, ia na ka dou sa tu vinaka kina.

2 Dou raici ira vinaka na koli, dou raici ira e ra daucaka ca, dou raici ira e ra sa dauseleva.

3 Ni da na lotutabu koi keda, eda sa masu vakayalo vua na Kalou, ka reki *ni da tu* vata kei Kraisiti Jisu, ka sega sara ni vakararavi ki na yago.

4 Ia koi au e dina vei au meu vakararavi e na ka vakayago. Kevaka sa dua na tamata sa nanuma ni sa dua na ka sa tu vua me vakararavi kina e na ka vakayago, au sa uasivi cake kina;

5 Au sa lotutabutaki e nai ka walu ni siga, au sa sucu me luve i Isireli, mai na mataqali i Penijemani, oi au na Ipriu mai vei rau na Ipriu; e na ka ni vunau *au sa uasivi cake,* niu sa Farasi;

6 Se ra cavuta na lomakatakata, au sa vakacacana nai vavakoso lewe ni soro; se ra cavuta na vakadodonutaki sa yaco e na vuku ni vunau, au sa tawa cala.

7 Ia na ka sa yaga vei au, au sa vakasama me ka ni veivakayaliyali *vei au* e na vukuna ko Kraisiti.

8 Ia e dina ya, niu sa vakasama ni sa ka ni veivakayaliyali walega na ka kece e na vuku ni sa uasivi cake kina na kilai Kraisiti Jisu na noqu Turaga; au sa vosota me yali vei au na ka kecega e na vukuna, ia kau sa vakasama ni sa de ni manumanu walega, meu rawai Kraisiti kina me noqu,

9 Me keirau kune vata kaya, me kakua ni tu vei au na vakadodonutaki, sa rawa e na vuku ni vunau, o koya ga *sa yaco* e na vuku ni vakabauti Kraisiti, na vakadodonutaki *sa yaco* mai na Kalou e na vuku ni vakabauta:

10 Meu kilai koya ga, kei na kaukaua ni nona tu cake tale mai na mate, me keirau veitokani kaya e na ka rarawa, meu vakatauvatani kaya e na nona mate;

11 De na vuku ni ka eso kau na rawata kina na tu cake tale mai na mate.

12 Au sa sega ni vaka kau sa rawata ga oqo, seu yaco sara oti ga: ia kau sa muria lako ga, me taura dina na ka ka tauri au kina ko Kraisiti Jisu.

13 Oi kemudou na veiwekani, au sa sega ni vakasāmi au niu sa taura oti ga; ia ka sa dua bauga na ka *kau sa kitaka,* au sa guilecava ga na ka emuri, au sa kakavaka me tadolova na ka eliu,

14 Au sa ciciva na cere meu tauca na cere sa kacivi au kina na Kalou maicake e na vuku i Kraisiti Jisu.

15 O koya oqo me da lomavata kina e na ka oqo, oi keda kecega sa qase e na lotu; ia kevaka sa dua na ka dou sa tawa lomavata kina, ena vakaraitaka talega vei kemudou na Kalou na ka ko ya.

16 Ia, na ka eda sa rawata sara ga, me da muria tiko nai vakarau ko ya, me da nanuma tiko ga na ka ko ya.

17 Oi kemudou na veiwekani, dou muri au vata ga, ka vakaraici ira e ra sa lako vakakina, ni keitou sa tu vei kemudou me *nomudoui* vakarau.

18 (Ni ra sa lewe vuqa e ra sa lako vakatani, au sa takuni ira wasoma vei kemudou, ia kau sa qai tukuna tale kau sa tagi kina, ni ra na meca ni kau veilatai i Kraisiti:

19 Ia ena tini vei ira na rusa, a nodra kalou na ketedra, e ra sa dokai ira e na vuku ni nodra ka e veivakamaduataki, e ra sa daunanuma na ka ni vuravura.)

20 Ia na lewe ni koro mai lomalagi koi keda; eda vakaraica tu kina me lako mai kina nai Vakabula, a Turaga ko Jisu Kraisiti:

21 O koya ena vakamataliataka na yagoda oqo, sa malumalumu, me vakatauvatani kei na yagona sa vakaiukuukutaki, me vaka na kaukaua sa rawata kina ko koya me vakamalumalumutaka vua na ka kecega.

A WASE IV.

Sa vakavulici ira eso, a sa vakavinavinaka ni ra sa lomani koya, a sa levu na ka vakavuravura e ra sa solia vua, a sa kila kina ni ra sa lotu dina, 1—19. *Sa tinia na nonai vola,* 20—23.

O KOYA oqo, na wekaqu kau sa daulomana ka daudomona, na vu ni noqu marau kei na noqui sala vakaiukuuku, mo dou tu dei kina vua na Turaga, na wekaqu kau daulomana.

2 Au sa masuti Iuotia, au masuti Sinitiki talega, me rau lomavata e na Turaga.

3 Au sa masuti iko talega, noqui tokani dina, mo vukei ira na alewa e ra sa daucakacaka vata kei au e nai rogorogo vinaka, kei Kelemeni talega, kei ira tale eso na noqui tokani, *sa tu ga* na yacadra e nai vola ni bula.

4 Dou reki vua na Turaga e na veisiga kecega: au sa kaya tale, Dou reki.

5 Me kilai na nomudou yalomalumalumu vei ira na tamata kecega. Sa voleka na Turaga.

6 Kakua ni nuiqawaqawa e na dua na ka; ia e na ka kecega me vakatakilai vua na Kalou na nomudou kerekere e na masu kei na daukere kei na vakavinavinaka.

7 Ia na vakacegu ni Kalou, sa uasivi cake e na ka kecega eda kila, ena vakataudeitaka na yalomudou kei na lomamudou e na vuku i Kraisiti Jisu.

8 Ia meu tinia, na veiwekani, a ka kecega sa dina, *kei* na ka kecega e vakaturaga, *kei* na ka kecega e dodonu, *kei* na ka kecega e savasava, *kei* na ka kecega e daulomani, *kei* na ka kecega e rogorogo vinaka; kevaka e dua tale na ka e vinaka, se na ka e daudokai; dou dauvakasama na ka oqori.

9 A ka oqori, dou sa vakatavulici kina, ka vakabauta, ka rogoca, ka raica vei au, dou cakava; ena qai tiko vata kei kemudou na Kalou ni veivakacegui.

10 Ia kau sa reki vaka*levu* vua na Turaga, ni sa qai tubu cake tale e na gauna emuri oqo na nomudou daunanumi au; dou a daunanuma talega eliu, ia ka sa sega ni rawa vei kemudou e dua na ka.

11 Au sa sega ni vosa *vakaoqo* e na vuku niu sa dravudravua: niu sa vakatavulici, meu vakaleca tiko, e na ka kecega sa yaco vei au.

12 Au sa kila ruarua, na vakadravudravuataki, kei na vakavutuniyautaki: e na veiyasana kecega kei na ka kecega kau sa vakatavulici kina meu mamau meu viakana talega, meu vakavutuniyautaki meu dravudravua talega.

13 Au sa cakava rawa na ka kecega e na vuku i Kraisiti sa vakaukauataki au.

14 Ia dou sa caka vinaka ga, ni dou sa solia na ka eso niu sa vakararawataki.

15 Ia dou kila talega, na kai Filipai, ni sa vakatekivu nai rogorogo vinaka, niu sa lako tani e Masitonia, sa sega e dua nai vavakoso lewe ni soro keitou sa veilakovi kaya, me ia na soli kei na ciqomi, koi kemudou duaduaga.

16 Ia mai Cesalonaika dou sa talaki vakadua ka vakarua ki na noqu dravudravua.

17 Ia kau sa sega sara ni gadreva nai solisoli; ia kau sa gadreva ga na vua me uasivi cake kina e na vukumudou.

18 Ia kau sa rawata na ka kecega, au sa vutuniyau: au sa sinai, au sa rawata mai vei Epafrataito na ka *sa kau* mai vei kemudou, a ka boi vinaka sara, ai madrali vinakati, sa vinaka sara vua na Kalou.

19 Ia na noqu Kalou ena vakarauta kecega na nomudou dravu-

dravua, me vaka na nona yau vakaidina, e na vuku i Kraisiti Jisu.

20 *Me da qai ia* na vakamolimoli vua na Kalou na Tamada, ka tawa mudu. Emeni.

21 Dou ia na loloma vei ira kecega na tamata yalosavasava *e ra sa tu* vata kei Kraisiti Jisu. E ra sa ia na loloma vei kemudou ko ira na veiwekani *e ra sa tiko* vata kei au.

22 Sa ia na loloma vei kemudou ko ira kecega na tamata yalosavasava, ka ra gumatua kina ko ira na lewe ni vale i Sisa.

23 *Me tu* vei kemudou kecega nai loloma ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti. Emeni.

AI VOLA I PAULA NAI APOSILA

VEI IRA NA

KAI KOLOSA.

A WASE I.

Sa vakavinavinaka vua na Kalou e na vukudra ko Paula, a sa vakadinadina nai vakavuvuli kei Kraisiti, sa tukuna ko Epafra, a sa masulaki ira, 1—13. *Sa qai tukuni Jisu, kei na nodra bula e na vukuna*, 14—29.

O I au ko Paula, nai aposila i Jisu Kraisiti ni sa veitaliataka na Kalou, o Timoci talega na taciqu,

2 Kivei ira na tamata yalosavasava ka lotu dina *e ra sa tu* vata kei Kraisiti *e ra sa tiko* mai Kolosa: *Me yaco* vei kemudou na loloma, kei na vakacegu, mai vua na Kalou ko Tamada kei na Turaga ko Jisu Kraisiti.

3 Keirau sa vakavinavinaka vua na Kalou na Tama i Jisu Kraisiti na noda Turaga, ka masulaki kemudou e na veisiga,

4 Ni keirau sa rogoca na nomudou vakabauti Kraisiti Jisu, kei na nomudou loloma vei ira kecega na tamata yalosavasava,

5 E na vuku ni ka dou waraka sa mararoi mai lomalagi me nomudou, ia dou a rogoca kina e nai tukutuku dina ni rogorogo vinaka;

6 O koya sa yaco vei kemudou, me vaka talega ki vuravura kecega; a sa vuataka na vuana, me vakatalega kina vei kemudou, sa vakatekivu vata kei na siga dou a rogoca kina, ka kila dina nai loloma ni Kalou:

7 Me vakatalega ni dou a kila mai vei Epafra, a neiraui tokani daulomani, ia nai talatala dina i Kraisiti vei kemudou;

8 O koya talega sa tukuna vei keirau na nomudou loloma e na Yalo *Tabu*.

9 E na vuku ni ka oqo koi keirau talega, sa vakatekivu vata kei na siga keirau rogoca kina, keirau sa tawa mudu kina ni masulaki kemudou, keirau masu mo dou vakasinaiti e na yalo e kila na nona veitalia e na yalomatua kecega kei na vuku vakayalo *kecega*;

10 Mo dou ia nai valavala e dodonu vua na Turaga me vinakata kecega ko koya, mo dou vakavuamudou e na cakacaka vinaka kecega, me tubu cake talega na nomudou kila na Kalou;

11 Mo dou vakaukauataki e na kaukaua kecega, me vaka na nona kaukaua vakaiukuuku, me rawa na

voraki kecega kei na vosota dede e na marau;

12 Mo dou vakavinavinaka vua na Tamada, o koya sa vakarautaki keda me da rawata na kedrai votavota na tamata yalosavasava e na rarama:

13 O koya sa vakabulai keda mai na lewa ni butobuto e caka vakaukaua, a sa kauti keda ki na nona matanitu na nona Gone ni toko:

14 Vei koya eda sa rawata kina na bula e na vuku ni nona dra, ni da sa tawa cudruvi kina e na vuku ni valavala ca:

15 A yaloyalo ni Kalou tawa rairai ko koya, ka vakasikavi eliu ka qai muri na ka kecega ka cakavi:

16 Ni sa cakava na ka kecega ko koya, se ra tu mai lomalagi, se ra tu e vuravura, se ra rairai se ra tawa rairai, se rai tikotiko ni turaga, se ra matanitu, se ra turaga sa liu, se ra turaga kaukaua: sa cakava na ka kecega ko koya, me nona talega;

17 Sa bula eliu ko koya sa muri na ka kecega, a sa vakataudeitaka na ka kecega ko koya.

18 O koya talega na ulu ni yagona *tabu*, nai vavakoso lewe ni soro: o koya nai vakatekivu talega, na ulumatua mai na mate; me uasivi cake kina ko koya e na ka kecega.

19 Ni sa vinakata *ko Tamana* me sinai ko koya e na ka kecega;

20 Me vakaveivinakatitaki ira kaya na ka kecega e na vukuna, ni sa ia mada na ka ni veivinakati e na nona kau veilatai sa vakadra; io, e na vukuna ga, se ra tu e vuravura se ra tu mai lomalagi.

21 Oi kemudou talega, dou a kai tani eliu kei na *nona* meca e na vu ni yalomudou e nai valavala ca, sa qai vakaveivinakatitaki kemudou ko koya,

22 E na yagona vakalewe ni sa mate, me vakaraitaki kemudou kina ni dou sa yalosavasava ka tawa beitaki rawa ka tawa vunauci rawa e matana:

23 Kevaka dou sa vakabauta tiko ga ka vakataudeitaki ka vakaukauataki, mo dou kakua kina ni vukici tani mai na dinata ni rogorogo vinaka, o koya dou a rogoca, ka vunautaki vei ira na tamata kecega sa tu e na ruku i lomalagi; *ia* koi au ko Paula, au sa qisi *me kenai* talatala.

24 Au sa qai marau niu sa vakararawataki e na vukumudou, ka vakaikuritaka na rarawa i Kraisiti, sa vo *niu sa vosota* e na yagoqu e na vuku ni yagona tabu, nai vavakoso lewe ni soro:

25 Au sa qisi kina meu kenai talatala, me vaka na cakacaka ni Kalou sa soli mai vei au e na vukumudou, me vakayacora na vosa ni Kalou;

26 A ya na ka ka vunitaki mai vei ira nai tabatamata e na gauna eliu, a sa qai vakaraitaki mai vei ira na nona tamata yalosavasava:

27 Ni sa vinakata na Kalou *me* vakatakila vei ira na kena vutu vakaiukuuku kei na kena talei ni ka vuni oqo vei ira na iceni; oqori ko Kraisiti e na lomamudou, na vu ni dinata na vanua vakaiukuuku:

28 O koya keitou sa vunautaka, keitou sa vunauca na tamata yadua, ka vakavulica na tamata yadua e na vuku kecega; *me* keitou vakaraitaka na tamata yadua *ni sa tu* vei Kraisiti Jisu ka sa qase e na lotu.

29 O koya oqo kau sa daucakacaka talega kina, au sa gumatua me vaka na nona cakacaka, sa kitaka vakaukaua vei au.

A WASE II.

Sa vakarota vei ira me ra tu dei vei Kraisiti, a sa vakasalataki ira e na vuku ni vuku vakavuravura, kei nai tukutuku walega, kei na masuti ira na agilose, kei na ka ni lotu makawa sa vakatakarakarataki Kraisiti, 1—23.

NIU sa vinakata mo dou kila mai na levu ni noqu nuiqawa-

qawa e na vukumudou, kei na vukudra mai Leotisia, kei na vukudra kecega e ra sa sega ni raica na mata ni yagoqu;

2 Me vakacegui na yalodra, me ra vakata vata e na loloma, me nodra na yau kecega oqo, na vuku e ra na kila dina sara kina, ka tusanaka talega na nodra kila na ka vuni ni Kalou, na Tamada talega, kei na nei Kraisiti;

3 O koya sa bini tu vua na yau kecega, na vuku kei na yalomatua.

4 Ia na ka oqo kau sa kaya, de dua e temaki kemudou e na vosa veicavilaki.

5 Ia e dina ya niu sa takali vakayago, ia kau sa tiko vakayalo ga vei kemudou, au sa reki ka raici kemudou ni dou sa doloni yadua, ka tu dei e na vakabauti Kraisiti.

6 Ia ni dou sa vakabauti Kraisiti Jisu na Turaga, dou ia tiko nai valavala e vinaka vua:

7 Dou vakawakani ka tara cake vua, mo dou vakataudeitaki e na vakabauta, me vaka ni dou a vakatavulici, mo dou uasivi cake kina kei na vakavinavinaka.

8 Dou raica vinaka de dua sa vakacacani kemudou e na vuku vakavuravura a ka lasu talega ka tawa yaga, e vaka nai tukutuku makawa ni tamata, e vaka nai vakavuvuli vakavuravura, ka sa sega ni vaka *nai vakavuvuli i* Kraisiti.

9 Ni sa tiko dina sara e na yagona na ka kecega sa sinai kina na Kalou.

10 Ia dou sa vutu ni ka kecega vei koya; a liutaki ira kecega na turaga sa liu kei na turaga kaukaua ko koya:

11 Ia dou sa lotutabutaki talega vua e na lotutabu sa tawa caka e na liga, ni dou sa luvata nai valavala ca ni yago e na lotutabu *sa yaco* mai vei Kraisiti:

12 Dou sa bulu vata kaya ni dou sa papitaisotaki, a ya talega dou sa tu cake tale kaya kina ni dou sa vakabauta na kaukaua ni Kalou, o koya sa vakaturi koya cake tale mai na mate.

13 Ia koi kemudou talega, ni dou a mate sara e na nomudoui valavala ca kei na vuku ni yagomudou sa tawa lotutabu, sa qai vakabulai kemudou vata kaya, ni sa tawa cudruvi kemudou e na vuku ni *nomudoui* valavala ca e dua;

14 Ni sa vakamatea nai vola liga ni veiyalayalati sa beitaki keda, sa noda meca lako, a sa kauta tani sara, ni sa vakota ki na nona kau veilatai;

15 Ia ni sa vakacacani ira na turaga sa liu kei na turaga kaukaua, sa vakasesevotuni *ira*, ni sa rawai ira sara e na ka oqo.

16 O koya oqo me kakua ni lewai kemudou kina e dua e na vuku ni kakana, se na wai ni gunu, se na siga ni solevu, se na vula vou, se na veisiga tabu:

17 Oqori ga nai vakatakarakara ni ka me yaco mai emuri; ia na yagona dina na ka kei Kraisiti.

18 Me kakua ni lawakitaki kemudou e dua e na nomudou ka ni sau, ni sa viavia yalomalumalumu ka daumasu vei ira na agilose, ni sa daulewa na ka e sega ni kila, a sa qaciqacia e na vuku ni yalona vakalewe,

19 A sa sega ni taura matua na Uluda *tabu*, o koya sa yaco mai kina na kaukaua ki na yago *tabu* taucoko, e na vuku ni sema kei na wa, a sa veikabiti vata, a sa tubu e na tubu ni Kalou.

20 Ia kevaka dou sa mate vata kei Kraisiti mai nai vakavuvuli kei vuravura, dou sa muria nai valavala makawa e na vuku ni cava, me vakataki ira e ra sa tiko lako e vuravura,

21 (Kakua ni tara; kakua ni tovolea; kakua ni qumia;

22 Ai *valavala* kecega oqo e ra sa rusa kina e ra sa muria;) ni ra sa vaka na vunau kei nai vakavuvuli ni tamata walega?

23 Ia e dina ya ni sa rairai mevuku na ka oqo, ni ra daumasu vakai ira ka yalomalumalumu, ka

vakacacana na yagodra; ia ka ra sa tawa vakarokorokotaki kina, se marau kina na yagodra.

A WASE III.

Sa vakarota vei ira me ra yalo vakalomalagi, me ra kakua ni yalo vakavuravura, 1—4. *Me ra yalosavasava sara, me ra luvata na yalo makawa, ka vakaisulu e na yalo i Kraisiti*, 5—11. *Sa vakarota me ra veilomani, ka vakamolimoli tiko, ka kitaka kecega nai valavala vinaka*, 12—25.

IA kevaka dou sa qai tu cake vata kei Kraisiti, vakasaqara na ka maicake, sa tiko kina ko Kraisiti e na liga imatau ni Kalou.

2 Dou daunanuma na ka maicake, kakua ga ki na ka e vuravura.

3 Ni dou sa mate, a sa vuni vata kei Kraisiti na nomudou bula vua na Kalou.

4 Ni na rairai mai ko Kraisiti, na noda bula, dou na qai rairai vata kaya e nai ukuuku.

5 Vakamatea na tikimudou vakavuravura, a dauyalewa, *kei* na ka tawa savasava, *kei* na daugarova na ca, *kei* na doudomona ca, kei na kocokoco, a ya na dauqarava na kalou lasu:

6 Ni sa lako mai na cudru ni Kalou vei ira na kena gone na talaidredre e na vuku ni ka oqo:

7 Dou a ia talega nai valavala vakakina eliu, ni dou a bula lako vakakina.

8 Ia dou luvata na ka kecega oqo; a daucudru, *kei* na daulesavi, *kei* na lomaca, *kei* na vosa ca, *kei* na vosa dukadukali e na gusumudou.

9 Kakua ni daulasu vakai kemudou, ni dou sa qai luvata na tamata makawa kei na nonai valavala;

10 Ia dou sa qai vakaisulu e na tamata vou, o koya sa vakavoui e na vuku me vaka na yaloyalona ka buli koya:

11 Sa tawa yaga kina me da kai Krisi se kai Jutia, me da lotutabu se tawa lotutabu, me da lewe ni vanua kaisi, se da kai Sicia, se da bobula se dai taukei: ia na ka kecega *vei keda* ko Kraisiti, a *sa tiko* e na lomada kece.

12 O koya oqo mo dou vakaisulu kina, e na ka oqo ni dou sa nona digitaki na Kalou, a yalosavasava kei na daulomani, a loma daululoma, *kei* na yalovinaka, *kei* na yalomalumalumu, *kei* na yalomalua, *kei* na dauvosota dede;

13 Dou veivosoti vakai kemudou, kakua ni veicudruvi, kevaka e dua na ka sa tubu mo dou veicudruvi kina: me vaka sa lomadonu vei kemudou ko Kraisiti, dou vakatalega kina.

14 Ia na ka ecake *mo dou vakaisulu* kina na loloma, oqo nai vau vinaka sara.

15 Ia me veitalia sara e na lomamudou na vakacegu ni Kalou, o koya dou sa kacivi kina mo dou yago *tabu* e dua bauga; ia dou ia tiko na vakavinavinaka.

16 Me tiko vakalevu e na lomamudou na vosa i Kraisiti e na vuku kecega; dou veivakatavulici ka veivunauci vakai kemudou e na sami kei na sere kei na meke vakayalo, dou meke vua na Turaga ni sa tiko nai loloma e na vu *ni* yalomudou.

17 Ia na ka kecega dou kitaka se na vosa se na cakacaka, *kitaka* kece e na yaca ni Turaga ko Jisu, ka ia tiko na vakavinavinaka vua na Kalou kei na Tamada e na vukuna.

18 Oi kemudou na watina alewa, talairawarawa vei ira na watimudou, ni sa dodonu me vaka na *vosa ni* Turaga.

19 Oi kemudou na watina tagane, lomani ira na watimudou, kakua ni yaloca vei ira.

20 Oi kemudou na gone, talairawarawa vei ira na nomudou qase e na ka kecega: ni sa vinaka sara oqori vua na Turaga.

21 Oi kemudou na qase, kakua

ni vakacudrucudrui ira na luvemudou, de ra datuvu kina.

22 Oi kemudou na tamata, talairawarawa vei ira na nomudou turaga vakayago e na ka kecega; kakua ni ia walega e na matanavotu, me vinakati kemudou kina na tamata; dou ia ga e na loma e dua bau, ni dou sa rerevaka na Kalou:

23 Ia na ka kecega dou cakava, kitaka mai na vu ni yalomudou, me vaka vua na Turaga, me kakua ni vaka vei ira walega na tamata;

24 Ni dou sa kila dou na rawata mai na Turaga nai votavota na nomudoui sau: ni dou qarava na Turaga ko Kraisiti.

25 Ia ko koya sa caka ca ena rawata nai sau ni ca sa cakava; ena sega ni digitaki vakailoa e dua na tamata.

A WASE IV.

Sa vakavulici ira na tamata me ra daumasu, me rai valavala vakavuku vei ira e ra sa tawa lotu, ni ra sa vosa yaga tiko, 1—6. *Sa qai ia na loloma vei ira, ka sa tinia nai vola,* 7—18.

OI kemudou na turaga, solia vei ira na nomudou tamata na ka e dodonu ka tautauvata; ni dou sa kila sa tiko talega mai lomalagi na nomudou Turaga.

2 Dou daumasu tiko ga, ka yadrava tiko e na vakavinavinaka;

3 Masulaki keitou talega, me dolava vei keitou na Kalou na katuba ni vosa, me tukuna na ka vuni kei Kraisiti, o koya kau sa vesuki tu kina:

4 Meu vakaraitaka, me vaka sa kilikili kei au me tukuna.

5 Dou ia tiko nai valavala vuku vei ira etaudaku, volia me nomudou na gauna oqo.

6 *Me ia* tiko ga na nomudou vosa e na loloma, me vakatuituinataki e na masima mo dou kila se vakaevei mo dou vosa tale vei ira na tamata yadua.

7 Ena tukuna kecega vei kemudou na ka *sa yaco* vei au ko Tikiko, a wekaqu kau sa lomana kei nai talatala dina, kei na noqui tokani e na *cakacaka ni* Turaga:

8 Au sa talai koya kina vei kemudou e na vuku ni ka oqo, me kila na ka *sa yaco* vei kemudou, me vakalecataka talega na yalomudou;

9 Oi rau kei Onesimo, na wekaqu kau sa lomana ka sa lotu dina, a sa dua vei kemudou. E rau na vakatakila vei kemudou na ka kecega sa caka eke.

10 Sa ia na loloma vei kemudou ko Arisitako keirau sa vesuki vata kaya, kei Marika, na luve ni gane i Panapasa, (sa tu vei kemudou nai vakavuvuli e na vukuna; kevaka sa lako vei kemudou, dou vakacegui koya;)

11 Kei Jisu a yacana talega ko Jusito, o iratou na lotutabu. O ira ga oqo e ra sa daucakacaka vata kei *au* e na ka ni matanitu ni Kalou, a ra sa dauvakacegui au.

12 Sa ia na loloma vei kemudou ko Epafra, sa dua vei kemudou, a tamata i Kraisiti, sa daugumatua e na veisiga ka sa lomakatakata ni sa masulaki kemudou, mo dou tu dei ka qase e na lotu ka yaco sara ki na ka kece sa veitaliataka na Kalou.

13 Niu sa vakadinadina vua, ni sa lomakatakata e na vukumudou, e na vukudra talega mai Leotisia, kei na vukudra mai Aiarapoli.

14 Sa ia na loloma vei kemudou ko Luke, na matai ni mate daulomani, kei Timasa.

15 Dou ia na loloma vei ira na veiwekani mai Leotisia, vua talega ko Nimifa, vei ira talega nai vavakoso lewe ni soro mai na nona vale.

16 Ia ni sa wili oti nai vola oqo vei kemudou, dou kitaka me wiliki talega vei ira nai vavakoso lewe ni soro mai Leotisia; mo dou wilika talega nai *vola* mai Leotisia.

17 Kaya vei Akipo, Mo vakaraica na cakacaka sa rawata mai vua na Turaga, mo kitaka sara.
18 A *noqu* loloma *kau sa ia* e na ligaqu dina koi au ko Paula. Dou nanuma na noqui vesu. *Me tu ga* vei kemudou nai loloma. Emeni.

AI MATAI NI VOLA I PAULA NAI APOSILA

VEI IRA NA

KAI CESALONAÏKA.

A WASE I.

Sa tukuna vei ira ko Paula ni sa daunanumi ira tiko, ka masulaki ira, ni sa kila e ra sa lotu dina sara, 1—10.

OI keitou ko Paula, kei Siliveno, kei Timoci, ki nai vavakoso lewe ni soro ni kai Cesalonaika *sa tu* vata kei na Kalou ko Tamada kei na *noda* Turaga kq Jisu Kraisiti: *Me yaco* vei kemudou nai loloma, kei na vakacegu, mai vua na Kalou ko Tamada, kei na *noda* Turaga ko Jisu Kraisiti.

2 Keitou sa vakavinavinaka e na veisiga kecega vua na Kalou e na vukumudou kecega, ni keitou cavuti kemudou e na neitou masu;

3 Keitou sa tawa mudu ni nanuma na nomudou daucakacaka *na vua* ni vakabauta, kei na nomudou oca *na vua* ni loloma, kei na nomudou vosota *na vua* ni dinata na noda Turaga ko Jisu Kraisiti, e na mata ni Kalou kei na Tamada;

4 Ni keitou sa kila, na veiwekani daulomani, ni ka digitaki kemudou na Kalou:

5 Ni sa sega ni yaco vei kemudou na neitoui rogorogo vinaka e na vosa walega, a ya ga e na kaukaua talega, kei na Yalo Tabu, kei na vakadinadina vakalevu; ni dou sa kila na neitoui valavala *ni keitou sa tiko* vata kei kemudou e na vukumudou.

6 Ia dou sa yaco mo dou vakadamurimuri keitou, kei na Turaga, ni dou sa vakabauta na vosa e na veivakararawataki levu, kei na reki e na Yalo Tabu:

7 Dou sa yaco kina mo dou nodrai vakarau kecega e ra sa vakabauta mai Masitonia kei Akaia.

8 Ni sa rogovaki yani mai vei kemudou na vosa ni Turaga ki Masitonia kei Akaia, a sa sega ni koya walega, sa lako yani talega *nai rogorogo* ni nomudou vakabauta na Kalou ki na veiyasana kecega; a sa sega kina ni yaga me keitou kaya e dua na ka.

9 Ni ra sa tukuna ga ko ira vei keitou nai valavala ni neitou laki tiko vei kemudou, ni dou sa sanmaki mai na matakau vua na Kalou, me qarava na Kalou bula ka dina;

10 Me waraka talega na Luvena mai lomalagi, sa vakatura cake tale ko koya mai na mate, o Jisu, o koya sa vakabulai keda mai na cudru ena muri mai.

A WASE II.

Sa tukuna ko Paula ni ratou sa tukuna vinaka nai rogorogo kei Kraisiti, vei ira, a ra sa vakadinata sara, 1—16. *Sa kaya ni sa tarovi*

koya ko Setani me kakua ni laki raici ira, a sa via lako vakalevu, 17—20.

NI dou sa kila, na veiwekani, na neitou laki tiko vei kemudou, ni sa sega ni ka walega:

2 Ia ni keitou vakararawataki mada eliu, ka vakasewasewani mai Filipai, me vaka na nomudou kila, keitou sa qai doudou ga e na vuku ni neitou Kalou me tukuna vei kemudou nai rogorogo vinaka ni Kalou ni keitou sa gugumatua vakalevu.

3 Ni sa sega sara *ni ia* na neitou vakaro e na veicavilaki, se na loma tawa savasava, se na veivakaisini:

4 Ia ni sa lewai keitou na Kalou *ni* keitou sa yaga me soli vei keitou nai rogorogo vinaka, keitou sa vosa vakakina; a sa sega ga me vinaka vei ira na tamata, vua ga na Kalou, o koya sa lewa na yalo i keitou.

5 Ni sa sega na siga keitou sa vosa vakavukai kina, ia dou sa kila sa sega ni vakakina, se keitou ia na kocokoco rairai vinaka; sa kila na Kalou *e sega*:

6 Se keitou domona me dokai keitou na tamata, sa sega mai vei kemudou, se mai vei ira na tamata tani eso, ia ka sa rawarawa me keitou vakaogai kemudou, ni keitou nai aposila i Kraisiti.

7 Ia keitou a yalovinaka e na kemudou maliwa, me vaka na meimei ni sa susugi ira na luvena:

8 Ia ni keitou sa lomani kemudou vakalevu sara, keitou sa vinakata me solia vei kemudou nai rogorogo vinaka ni Kalou, ia ka sega ni koya walega, a yalo i keitou talega, ni keitou sa vinakati kemudou.

9 Ni dou sa nanuma ga, na veiwekani, na neitou daucakacaka kei na neitou oca; ni keitou sa daucakacaka e na bogi kei na siga, ni keitou sa bese ni vakaivolitaki mai vei kemudou, keitou sa vunautaka *walega* vei kemudou nai rogorogo vinaka ni Kalou.

10 Dou a raica dina, kei na Kalou talega, ni sa savasava ka dodonu ka tawa cala na neitoui valavala e na kemudou maliwa sa vakabauta:

11 Ni dou sa kila ni keitou sa vakarota vei kemudou ka vakamasuti *kemudou* ka vakadreti kemudou yadua, me vaka na tamana vei ira na luvena,

12 Mo dou ia nai valavala e dodonu vua na Kalou, o koya sa kacivi kemudou ki na nona matanitu kei na *nona* vanua vakaiukuuku.

13 E na vuku ni ka oqo keitou sa tawa mudu kina ni vakavinavinaka vua na Kalou, ni dou sa vakabauta na vosa ni Kalou dou a rogoca mai vei keitou, dou a sega ni vakabauta me vaka na vosa ni tamata, me vaka ga na kena dina, ni sa vosa ni Kalou, a sa cakacaka yaco talega vei kemudou sa vakabauta.

14 Ni dou sa yaco, na veiwekani, mo dou vakadamurimuri ira nai vavakoso lewe ni soro ni Kalou mai Jutia *e ra sa tu* vata kei Kraisiti Jisu: ni dou a vosota na ka ca mai vei ira na kai nomudou, me vakataki ira mai vei ira na kai Jutia;

15 O ira e ra sa vakamatea na Turaga ko Jisu, kei ira talega na nodra profita, a ra sa vakacacani keitou; a ra sa sega ni vinakati mai vua na Kalou, a ra sa veicati talega kei ira kecega na tamata;

16 E ra sa tarovi keitou ni keitou sa vosa vei ira na iceni me ra bula kina; me ra vakasinaita kina e na gauna kecega na nodrai valavala ca: ni sa yaco vei ira na cudruvi me tini ga *vei ira.*

17 Ia koi keitou, na veiwekani, ni keitou sa kauti tani vakayago vei kemudou e na gauna lekaleka ga, ia ka sa sega *ni takali* na yalo *i keitou,* keitou sa vakatovolea vakalevu sara kina me raica na matamudou, ni keitou sa gadreva vakalevu.

18 O koya oqo keitou sa via lako kina vei kemudou, oi au ko Paula, kau vakakina vakadua ka vakarua talega; ia ka sa tarovi keitou ko Setani.

19 Ia na cava na neitou dinata, se na *neitou* reki, se na *neitou* sala ni reki? Oi kemudou ga e na mata ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti e na nona lako tale mai, se segai?

20 Ni dou sa yaco me neitoui ukuuku kei na neitou reki.

A WASE III.

Sa vakatakila na nona loloma vei ira ko Paula, ni sa talai Timoci vei ira, a sa daureki e na vukudra, a sa daumasulaki ira a sa via raici ira, me vakataudeitaki ira, 1—13.

O KOYA oqo ni keitou sa sega ni vosota rawa tiko, keirau sa vinakata me vakalaivi duaduaga mai Acenia;

2 A keirau sa talai Timoci, na taci i keirau, kei nai talatala ni Kalou, kei na neiraui tokani e nai rogorogo vinaka kei Kraisiti, me vakataudeitaki kemudou, ka vakarota vei kemudou e na vuku ni nomudou vakabauta:

3 Me kakua e dua me vakayavalati e na vuku ni da sa vakararawataki vakaoqo: ni dou sa kila ga eda sa lesi kina.

4 Ni sa dina ni keitou a tiko kei kemudou, keitou a tukuna mada eliu vei kemudou ni da na vakararawataki: a sa yaco vakakina, ia dou sa kila ga.

5 E na vuku ni ka oqo, niu sa sega ni vosota rawa tiko, au sa qai talaki kina me kila na nomudou vakabauta, de dauveretaki kemudou na dauvere e na vuku ni ka eso, a sa yaco kina me ka walega na neitou cakacaka.

6 Ia ni sa qai lako tale mai vei kemudou ko Timoci a sa kauta mai nai tukutuku vinaka ni nomudou vakabauta kei na nomudou loloma, ni dou sa nanumi keitou vinaka talega e na veisiga, ni dou sa gadreva vakalevu talega me raici keitou, me vakataki keitou talega *me raici* kemudou:

7 O koya oqo, na veiwekani, keitou sa vakacegui kina e na vuku ni nomudou vakabauta, e na *neitou* rarawa kecega kei na *neitou* yaluma:

8 Ni keitou sa bula tiko, kevaka dou sa tu dei tiko vua na Turaga.

9 Ia na cava na vakavinavinaka e levu me keitou ia tale vua na Kalou e na vukumudou, e na reki kecega keitou sa reki kina e na vukumudou e na mata ni noda Kalou:

10 Ni keitou sa masu vakalevu sara e na bogi kei na siga, me keitou raica na matamudou, me keitou tinia vinaka talega na ka sa yali e na nomudou vakabauta?

11 Ia kau masuti koya ga na Kalou kei na Tamada, kei na noda Turaga talega ko Jisu Kraisiti, me liutaki keitou e na neitou sala vei kemudou.

12 Ia me vakalevutaki kemudou na Turaga mo dou uasivi cake e na veilomani vakai kemudou, kei na loloma vei ira na tamata kecega, me vaka na neitou loloma vei kemudou:

13 Me vakataudeitaka kina *ko* koya na yalomudou me tawa ca ni sa savasava e na mata ni Kalou na Tamada, ni na lako mai na noda Turaga ko Jisu Kraisiti kei ira vata kaya na nona tamata yalosavasava kecega.

A WASE IV.

Sa vahavulici ira ko Paula me ra gumatua, ka yalosavasava, 1—8. Me ra veilomani, 9, 10. Me ra dausaakacaka, ka tiko vinaka, 11, 12. Me ra kakua ni tagicaki ira vakalevu na mate, ni da sa dinata ni na bula cake tale na mate: ena levai vuravura ko Jisu, 13—18.

ASA vo ga, na veiwekani, me keitou vakamasuti kemudou, ka vakarota vei kemudou e na

vuku ni Turaga ko Jisu, ni dou sa rawata mai vei keitou se vakaevei nai valavala sa kilikili kei kemudou mo dou ia tiko me vinaka vua na Kalou, mo dou uasivi cake vakalevu sara kina.

2 Ni dou sa kila na vunau keitou sa solia vei kemudou e na vuku ni Turaga ko Jisu.

3 Ni sa nona veitalia na Kalou oqo, mo dou savasava sara, mo dou kakua sara ni dauyalewa:

4 Me kila yadua vei kemudou me maroroya na yagona me vakasavasavataki ka vakarokorokotaki;

5 Me kakua ni ia kina na domona ca kei na gadreva ca, me vakataki ira na iceni e ra sa tawa kila na Kalou:

6 Me kakua e dua me laki lawaki ca se vakacacana na kai nona e na ka oqo; ni sa cudruvaka na ka kecega oqo na Turaga, me vakatalega keitou a vakasalataki kemudou kina eliu ka dautukuna.

7 Ni sa sega ni kacivi keda na Kalou me da dukaveluvelu, me da yalosavasava ga.

8 Ia ko koya sa beca, sa sega ni beca na tamata, *sa beca* ga na Kalou, o koya sa solia mai vei keda na Yalona Tabu.

9 E na vuku ni veilomani vakaveitacini e sa tawa yaga meu vola vei kemudou; ni dou sa vakatavulici mai vua na Kalou mo dou veilomani tiko.

10 Ia dou sa kitaka vakakina vei ira kece na veiwekani mai Masitonia kecega: ia keitou vakamasuti kemudou, na veiwekani, mo dou uasivi cake vakalevu sara kina;

11 Mo dou vakatovolea sara mo dou veivakacegui tiko, ka ia tiko ga na nomudou cakacaka, mo dou daucakacaka e na ligamudou, me vaka ni keitou sa vakarota vei kemudou;

12 Mo dou ia tiko nai valavala e kilikili vinaka vei ira kecega etaudaku, mo dou kakua talega ni dravudravua e na dua na ka.

13 Ia kau sa sega ni vinakata, na veiwekani, mo dou lecava *na ka oqo*, e na vukudra e ra sa moce, mo dou kakua ni osimataka, me vakataki ira eso sa takali vei ira na dinata.

14 Ia kevaka eda sa vakadinata ni sa mate ko Jisu ka tu cake tale mai, ena vakatalega kina ko ira e ra sa moce *e ra sa tu* vata kei Jisu, ena kauti ira tale kei koya na Kalou.

15 Ni keitou sa tukuna ga oqo vei kemudou e na vuku ni sa vosataka na Turaga, ni da sa sega ni taumadataki ira e ra sa moce, koi keda eda sa bula tiko me yacova na nona lako tale mai na Turaga.

16 Ni na lako sobu mai lomalagi ko koya na Turaga e na domo ni kaila, kei na domo ni agilose turaga, kei na domo ni davui ni Kalou: e na qai tu cake taumada ko ira e ra mate *e ra sa tu* vata kei Kraisiti:

17 Ia koi keda, eda sa bula ka tiko ga, eda na kauti cake vata kei ira ki na o, me veitata kei na Turaga e na macawa: ena vakakina eda na qai tiko vata kaya na Turaga ka tawa mudu.

18 O koya oqo mo dou veivakacegui vakai kemudou e na vosa oqo.

A WASE V.

Sa tukuna na siga ni lewa, a sa vakarota vei ira me ra gumatua sara e nai valavala vinaka kecega, a sa qai masulaki ira, ka sa tinia nonai vola, 1—28.

IA ka sa tawa yaga, na veiwekani, meu vola vei kemudou e na vuku ni *kena* gauna kei na *kena* yabaki.

2 Ni dou sa kila dina sara vakai kemudou ni sa lako mai na siga ni Turaga, me vaka na daubutako e na bogi.

3 Ni ra na kaya, E ra sa vakacegu ka tiko vinaka; ena qai yaco vakidacala mai vei ira na rusa, me vaka na yaluma vua na alewa sa

bukete; a ra na tawa dro tani *rawa*.

4 Ia koi kemudou, na veiwekani, dou sa sega ni tiko e na butobuto, me yacovi kemudou kina na siga ko ya me vaka na butako.

5 Oi kemudou kecega na gone ni rarama, kei na gone ni siga: eda sa sega *ni gone* ni bogi, se *na gone* ni butobuto.

6 O koya oqo me da kakua ni moce kina, me vakataki ira eso; me da vakatawa ga ka yalomatua.

7 Ia ko ira e ra daumoce e ra sa moce e na bogi; kei ira e ra daumateni e ra sa mateni e na bogi.

8 Ia koi keda, eda sa *gone* ni siga, me da yalomatua, me da vauca mei vakaruru ni lomasereda na vakabauta kei na loloma; kei na dinata ni bula, mei vakaruru ni uluda.

9 Ni sa sega ni lesi keda na Kalou me da rusa, a ya ga me da rawata na bula e na vuku ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti;

10 O koya ka mate e na vukuda, me da bula vata kaya kina, se da yadra se da moce.

11 O koya oqo mo dou veivakacegui kemudou kina vakai kemudou, ka veivakatataki kemudou cake vakai kemudou, me vaka ga ni dou sa kitaka tiko.

12 Ia keitou sa vakamasuta vei kemudou, na veiwekani, mo dou kilai ira e ra sa daucakacaka vei kemudou e na *cakacaka ni* Turaga, ka lewai kemudou, ka vakavulici kemudou;

13 Mo dou vakarokorokotaki ira, ka lomani ira vakalevu sara, e na vuku ni nodra cakacaka. Mo dou veivinakati talega vakai kemudou.

14 Keitou sa vakarota vei kemudou, na veiwekani, mo dou vinauci ira e ra sa cidroi, vakacegui ira e ra sa lomaocaoca, vukei ira e ra sa malumalumu, dauvosoti ira na tamata kecega.

15 Raica me kakua e dua sa veisausaumitaka na ca vua e dua; dou muria tiko ga na ka e *vinaka*, vakai kemudou, vei *ira talega na* tamata kecega.

16 Dou reki tiko e na veisiga.

17 Dou masu tiko ga ka tawa mudu.

18 Dou vakavinavinaka e na vuku ni ka kecega: oqori ga na loma ni Kalou vei kemudou e na vuku i Kraisiti Jisu.

19 Dou kakua ni bokoca na Yalo *Tabu*.

20 Dou kakua ni beca nai vakavuvuli.

21 Vakatovolea na ka kecega; taura matua na ka e vinaka.

22 Qarauni kemudou mai nai valavala kecega sa ca.

23 Ia me vakasavasavataki kemudou sara na Kalou ni veivakacegui; au sa masuta *na Kalou* me maroroi kemudou taucoko mo dou kakua ni cala, a yalomudou kei na lomamudou kei na yagomudou, a yacova na siga ena lako tale mai kina na noda Turaga ko Jisu Kraisiti.

24 Sa dina vua sa kacivi *kemudou*, ena kitaka talega ko koya.

25 Oi kemudou na veiwekani, masulaki keitou.

26 Dou ia na loloma vei ira kecega na veiwekani e na veireguci tabu.

27 Au sa vakarota vei *kemudou* e na vuku ni Turaga, me wiliki nai vola oqo vei ira kecega na veiwekani yalosavasava.

28 *Me tu* vei kemudou nai loloma ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti. Emeni.

AI KA RUA NI VOLA I PAULA NAI APOSILA

VEI IRA NA

KAI CESALONAIKA.

A WASE I.

Sa vakacegui ira ko Paula ni sa tukuna vei ira na lewa dodonu ni Kalou, 1—12.

OI keitou ko Paula, kei Siliveno, kei Timoci, ki nai vavakoso lewe ni soro ni kai Cesalonaika, *sa tu* vata kei na Kalou ko Tamada kei na *noda* Turaga ko Jisu Kraisiti:

2 *Me yaco* vei kemudou nai loloma, kei na vakacegu, mai vua na Kalou ko Tamada kei na *noda* Turaga ko Jisu Kraisiti.

3 E kilikili kei keitou me keitou vakavinavinaka tiko ga vua na Kalou e na vukumudou, na veiwekani, ni sa dodonu ga oqori, e na vuku ni sa tubu vakalevu sara na nomudou vakabauta, a sa uasivi cake na nomudou veilomani vakai kemudou yadua;

4 Ia keitou sa veivakadokadokai kina e na vukumudou vei ira nai vavakoso lewe ni soro ni Kalou, e na nomudou lomadei kei na *nomudou* vakabauta e na nomudou vakacacani kece kei na *nomudou* vakararawataki dou sa vosota:

5 *Oqori ga* nai vakatakilakila ni lewa dodonu ni Kalou, mo dou okati kina mo dou yaga me rawata na matanitu ni Kalou, o koya talega dou sa vakararawataki kina:

6 Ni sa dodonu vua na Kalou me sauma vei ira e na ka rarawa e ra sa vakararawataki kemudou;

7 Kei na vakacegu vei kemudou sa vakararawataki kei keitou, ni na vakaraitaki mai lomalagi na Turaga ko Jisu kei ira vata kaya na nona agilose kaukaua,

8 Kei na yameyame ni bukawaqa, me cudruvi ira e ra sa tawa kila na Kalou, a ra tawa vakabauta nai rogorogo vinaka ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti:

9 E ra na cudruvi e na veivakarusai tawa mudu mai na mata ni Turaga, mai na nona kaukaua vakaidina talega;

10 Ni na lako mai ko koya me ra vakavinavinaka vua ko ira na nona tamata yalosavasava, ka dokai koya na tamata kecega e ra sa vakadinata, (e na vuku ni sa vakadinati na neitoui tukutuku vei kemudou) ena ia e na siga ko ya.

11 O koya oqo keitou sa masulaki kemudou tiko ga kina, me okati kemudou na neitou Kalou mo dou yaga me rawata na kacikaci oqo, me vakayacora sara na *nona* lewa vinaka kei na *nona* lomavinaka, kei na cakacaka ni vakabauta e na *nona* kaukaua:

12 Me vakavinavinaka kina na yaca ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti e na yukumudou, ai dou *tu* vata kaya, me vaka na loloma ni noda Kalou kei na *noda* Turaga ko Jisu Kraisiti.

A WASE II.

Sa vakarota vei ira me ra tu dei e na vakabauta; ni na tubu na tamata eso me ca sara, e ra na biuta na lotu dina, ka qisia na lotu tani, 1—12. *Sa qai vakacegui ira tale, ka vakarota vei ira, ka masulaki ira*, 13—17.

IA keitou sa qai vakamasuti kemudou, na veiwekani, e na vuku ni nona lako tale mai na noda Turaga ko Jisu Kraisiti, kei na noda soqonivata vei koya,

2 Mo dou kakua ni veitosoyaki vakasauri mai na lomadei, se vakararawataki, me kakua e na vuku *ni vosa* ni yalo, se nai tukutuku, se nai vola, e ra vaka sa mai vei keitou, me vaka ni sa voleka mai na siga i Kraisiti.

3 Me kakua ni vakaisini kemudou e dua e na ka e dua; ni *na tawa yaco mada eliu na siga ko ya*, ena yaco mada eliu na vuki tani, ena vakaraitaki mada na tamata ni valavala ca ko ya, a luve ni veivakarusai;

4 O koya sa dauvorata, a sa vakalevui koya me uasivi cake e na ka kecega sa vakatokai me Kalou, se dausorovi; a sa tiko vakai koya kina e na vale ni soro ni Kalou me vaka na Kalou, a sa vakaraitaki koya me Kalou.

5 Dou sa tawa nanuma beka, niu a tukuna vei kemudou na ka oqo, niu a tiko vata kei kemudou?

6 Ia dou sa kila na ka sa tarova me vakaraitaki mai e na kena gauna.

7 Ni sa cakacaka edaidai na ca sa vuni: ia *ena tarova tiko* ko koya sa tarova edaidai, me kauti tani mada yani.

8 Ena qai vakaraitaki na Vunica ko ya, o koya ena vakarusai koya na Turaga e na cegu ni gusuna, ka vakaotia e na serau ni matana:

9 O koya, sa vaka na cakacaka i Setani na nona lako mai, sa ia e na kaukaua mana kei nai vakarakilakila kei na ka vakailasu e veivakidacalataki,

10 Kei na ka kece e tawa dodonu sa veivakacalai vei ira e ra sa rusa; ni ra sa tawa lomana na ka dina ka vakadinata, me ra bula kina.

11 E na vuku ni ka oqo ena tala kina na Kalou vei ira na veivakacalai kaukaua, me ra vakadinata kina na ka lasu ko ya:

12 Me ra cudruvi kecega kina e ra sa tawa vakadinata na ka dina, a ra sa vinakata ga na ka e tawa dodonu.

13 Ia ka sa kilikili kei keitou me vakavinavinaka tiko ga vua na Kalou e na vukumudou, na veiwekani, sa lomana na Turaga, ni ka digitaki kemudou na Kalou mai nai vakatekivu mo dou bula ni dou sa vakasavasavataki e na Yalo *Tabu*, ka sa vakadinata na ka *dina*:

14 O koya sa kacivi *kemudou* kina e na neitoui rogorogo *vinaka*, mo dou rawata kina nai *ukuuku* ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti.

15 O koya oqo mo dou tu dei kina, na veiwekani, ka taura tiko nai tukutuku dou sa vakatavulici kina mai vei keitou, se na vosa, se na *neitoui* vola.

16 Ia na noda Turaga ko Jisu Kraisiti, kei na Kalou ko Tamada, o koya sa lomani keda, ka sa solia *vei keda* na vakacegu tawa mudu kei na dinata vinaka e na *nona* loloma walega,

17 Me vakaceguya na yalomudou, ka vakataudeitaki kemudou e na vosa vinaka kei na cakacaka vinaka kecega.

A WASE III.

Sa kaya ko Paula me ra masulaki koya, a sa vakacegui ira, ka masulaki ira, a sa vakavulici ira me ra kakua ni vucesa, se guca, 1—15. *Sa qai tinia na nonai vola,* 16—18.

IA meu tinia, kemudou na veiwekani, dou masulaki keitou, me cici yani na vosa ni Turaga, ka dokai tiko, me vaka vei kemudou:

2 Me keitou vakabulai *talega* mai na tamata tawa dodonu *ka ca:* ni sa sega ni lomadina na *tamata* kecega.

3 Ia na Kalou sa lomadina, ena vakataudeitaki kemudou ka maroroi *kemudou* mai na ca.

4 Ia keitou sa vakadinata na Turaga e na vukumudou, ni dou sa cakava tiko ni dou na kitaka talega emuri na ka keitou sa kaya vei kemudou.

5 Ia me tubera na yalomudou na Turaga ki na loloma ni Kalou, kei na dauvosota me vakataki Kraisiti.

6 Ia keitou sa vakarota vei kemudou, na veiwekani, e na yaca ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti, mo dou kakua ni tiko vata kei ira yadua na veiwekani e ra sa daui valavala vakatani, ka sega ni vaka nai tukutuku sa vakabauti mai vei keitou.

7 Ni dou sa kila ni sa kilikili kei kemudou me vakadamurimuri keitou; ni keitou sa sega ni ia nai valavala vakatani e na kemudou maliwa;

8 Keitou sa sega ni kania walega na kena madrai na tamata e dua; ia keitou sa oga ka oca e na siga kei na bogi, me keitou kakua kina ni voli vua e dua vei kemudou:

9 Ia ka sa sega *ni vakaoqo* ni keitou sa tawa veitalia rawa, ia keitou sa ia ga me keitou kemudoui vakarau mo dou vakadamurimuri keitou.

10 Ia na neitou veivakaroti vei kemudou, ni keitou a tiko kei kemudou, me kakua ga ni kana ko koya sa tawa cakacaka.

11 Ni keitou sa rogoca ni sa tu eso vei kemudou e ra ia tiko nai valavala vakatani, e ra sa sega sara ni cakava e dua na ka, a ra sa dauvakaogai ira vakatani.

12 Ia ko ira e ra sa vakaoqo keitou sa vakarota ka vakamasuta e na vuku ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti, me ra tiko vinaka ka daucakacaka; me ra kania ga na kedra madrai.

13 Ia koi kemudou, na veiwekani, dou kakua ni ceguoca e na cakacaka vinaka.

14 Ia kevaka e dua sa sega ni talairawarawa ki na neitou vosa e nai vola oqo, vakatakilakilataka na tamata ko ya; kakua ni tiko vata kaya, me madua kina.

15 Ia kakua ni vakasami koya me vaka na *nomudou* meca, vakatavulica ga me vaka na wekamudou.

16 Ia kau masuti koya ga na Turaga ni veivakacegui, me solia tiko ga vei kemudou na vakacegu e na ka kecega. *Me tiko* vei kemudou kecega na Turaga.

17 Au sa ia na loloma koi au ko Paula oqo e na ligaqu dina, ai vakatakilakila e nai vola kecega: au sa vola vakakina.

18 *Me tiko* vei kemudou kecega nai loloma ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti. Emeni.

AI MATAI NI VOLA I PAULA NAI APOSILA

VEI

TIMOCI.

A WASE I.

Sa ia na loloma vei Timoci ko Paula, a sa tukuna na ka ka laivi koya kina mai Efiso, 1—3. *E ra sa vakatavulica na ka vakailasu ko ira nai vakavuvuli vakailasu,* 4—7. *Sa tukuna na ka sa yaga kina na vunau i Mosese,* 8—11. *Sa tukuni koya ko Paula,* 12—17. *Sa vakarota vei Timoci, a sa tukuni Aiminio kei Alekesada,* 18—20.

O PAULA nai aposila i Jisu Kraisiti, e na vuku ni vosa ni Kalou na nodai Vakabula, kei na Turaga ko Jisu Kraisiti, a vu ni noda dinata;

2 Vei Timoci, na luvequ dina e na vakabauta: *Me yaco vei iko* nai loloma, *kei* na ka ni loloma, *kei* na vakacegu, mai na Kalou ko Tamada kei na noda Turaga ko Jisu Kraisiti.

3 Me vaka kau a masuti iko me tiko ga mai Efiso, niu sa lako ki Masitonia, *au sa qai masuti iko tale vakakina* mo vakarota kina vei ira eso me ra kakua ni vakatavulica nai vakavuvuli tani,

4 Me ra kakua talega ni dinata nai tukutuku vakailasu kei na kawa tawa mudu, sa tubu kina na veileti, ia ka sega ni da vakatataki cake kina e na ka ni Kalou, a ya ga *sa yaco* e na vakabauta:

5 Ia na vu ni vunau na loloma mai na yalosavasava, kei na yalo e lewa dodonu, kei na vakabauta tawa vakailasu:

6 A ra sa cala eso ni ra sa lesu tani mai kina me ra ia na veileti walega;

7 A ra sa gadreva ga me ra vunivunau; a ra sa sega ni kila na ka e ra dautukuna, se na ka e ra sa dauvakadinadina kina.

8 Eda sa kila ni sa ka vinaka na vunau, kevaka sa muria na tamata e nai valavala ni vunau:

9 Ia na vunau sa sega ni bale vei koya na tamata yalododonu, vei ira ga e ra sa tawa muria na vunau, a ra sa dautalaidredre, vei ira e ra sa tawa rerevaka na Kalou, a ra sa daui valavala ca, vei ira e ra tawa yalosavasava, a ra sa vakasisila ga, vei ira e ra labata na tamadra a ra labata na tinadra, *a* ra sa dauveiraravui,

10 Vei ira e ra sa daudara, vei ira e ra daumoce vata vakatagane, vei ira e ra sa daubutakoca na tamata, vei ira e ra daulasu, vei ira e ra dauvosavavakini vakailasu, kei *na ka kecega* kevaka eso na ka sa vo sa sega ni tautauvata kei nai vakavuvuli vinaka;

11 Me vaka nai rogorogo vinaka vakaidina nei koya na Kalou mamarau, sa soli dina mai vei au.

12 Ia kau sa vakavinavinaka vei Kraisiti Jisu na noda Turaga, ni sa vakaukauataki au, ni sa vakasami au niu sa dina *vua*, a sa lesi *au* ki na cakacaka vakaitalatala;

13 Oi au eliu na dauvosavakacaca, kei na dauvakacaca, *kei* na dauveivakasewasewani: ia kau sa lomani rawa tale, niu sa *kitaka* e na lialia kei na tawa vakabauta,

14 Ka na loloma ni noda Turaga sa uasivi cake sara, au sa yaco kina meu vakabauta ka lomani Jisu Kraisiti.

15 Oqori na vosa dina, a sa yaga me vakabauta na tamata kecega, ni sa lako mai ki vuravura ko Kraisiti Jisu me vakabulai ira na tamatai valavala ca; ia koi au kau sa uasivi cake vei ira.

16 E na vuku ni ka oqo kau sa qai lomani tale kina, me vakaraitaka mada eliu vei au ko Jisu Kraisiti na vosota vakalevu sara, meui vakarau vei ira e ra na vakabauti koya emuri me ra bula tawa mudu kina.

17 *Me ia* vua na Turaga levu tawa tubu, *ka* tawa mate rawa, *ka* tawa rairai, *a* Kalou vuku duaduaga, *me ia* vua na vakarokoroko kei na vakavinavinaka ka tawa mudu. Emeni.

18 Ai vakaro oqo kau sa solia vei iko, na luvequ Timoci, me vaka na profisai sa tukuni iko mada eliu, mo ia kina na veivala vinaka;

19 Mo taura matua na vakabauta, kei na yalo sa lewa dodonu: oqori e ra sa biuta eso a ra sa vakarusa na nodra vakabauta me vaka na waqa sa rusa:

20 Sa vakakina ko Aiminio kei Alekesada, au sa soli rau vei Setani, me rau kila kina me rau kakua ni dauvosavakacaca.

A WASE II.

E vinaka me da masulaki ira na tamata kecega, ni sa vinakata na Kalou me ra bula kecega, 1—4. *Sa dua bauga na Kalou, a sa dua baruga nai Vakabula*, 5—7. *Sa tukuna*

na masu e yaga, kei nai sulu sa kili kei ira na alewa ni lotu, 8—10. *Sa kaya me ra kakua ni vunau na alewa, se viavialevu: ena vakabulai ira na Kalou ni ra vakasucuma na gone, kevaka e ra lotu dina,* 11—15.

O KOYA oqo kau sa vakarota kina, me ia mada eliu, na vakatusa, *kei* na masumasu, *kei* na veimasulaki, *kei* na vakamolimoli, e na vukudra na tamata vakaaduaga;

2 E na vukudra na turaga levu, kei ira kecega e ra lewa; me da tiko vinaka kina ka vakacegu, me da dauqarava na Kalou kai valavala dodonu.

3 Ni sa yaga oqori, a sa vinaka talega e na mata ni Kalou na nodai Vakabula;

4 O koya sa gadreva me bula na tamata kecega, me ra yaco me ra kila nai vakavuvuli dina.

5 Ni sa dua bauga na Kalou, a sa dua bauga na dauveisorovi *sa tu* e na macawa ni Kalou kei na tamata, a tamata oqo ko Kraisiti Jisu;

6 O koya sa soli koya me kedrai voli na tamata kecega, *oqori* ena tukuni e na kena gauna.

7 Oqori kau sa lesi kina meu dauvunautaka, meu aposila, (au sa vosa dina e na mata i Kraisiti, kau sa sega ni lasu;) meu nodrai vakavuvuli na iceni e na vakabauta kei nai vakavuvuli dina.

8 O koya oqo kau sa vinakata kina me masu na tamata e na yasana kecega, me ra laveta cake na liga savasava, me takali na cudru kei na veiba.

9 Me ia vakatalega kina na alewa, ni ra sa vakaisulu e nai sulu tawa vakaiukuukutaki, me ra yalomalumalumu ka yalomatua; me kakua ni tali na drau ni uludra, se *ra vakaiukuuku* e na koula, se na mataniciva, se nai sulu dredre;

10 A ya ga, (me vaka sa kili kei ira na alewa e ra kaya e ra sa qarava na Kalou) *me ra vakaiukuuku* e nai valavala vinaka.

11 Me tiko lo na alewa ni sa vakatavulici me vakamalumalumutaki koya vakalevu.

12 Ia kau sa sega ni laiva na alewa me yaco mei vakavuvuli, se viaviaturaga vei koya na tagane, me ra tiko lo ga.

13 Ni sa buli taumada ko Atama, sa muri ko Ivi.

14 A sa tawa temaki ko Atama, ia na alewa sa temaki a sa ia kina na talaidredre.

15 Ia ena vakabulai ga ni sa vakasucuma na gone, kevaka e ra sa tu dei e na vakabauta kei na loloma kei na yalosavasava kei na yalomatua.

A WASE III.

Sa tukuna ko Paula nai valavala e kilikili kei ira nai talatalai vakatawa kei nai vakavuvuli, 1—13. *Sa vakarota vei Timoci me kilai ira vinaka sa lesi ira me ra vunau,* 14, 15. *Sa qai tukuna ni sa ka levu sara nai tukutuku kei Kraisiti, sa tu vei ira nai vavakoso lewe ni soro,* 16.

A VOSA dina oqo, Kevaka e dua sa gadreva na cakacaka ni talatalai vakatawa, sa gadreva na cakacaka vinaka.

2 Ia ka sa kilikili kaya nai talatalai vakatawa me tawa cala, me dua bauga na watina, me mamakutu, me yalomatua, mei valavala dodonu, mei daulomasoli, me ia vakavuku na vunau;

3 Me kakua ni daugunu waini, me kakua ni dauveiba, me kakua ni daugarova na yau vakasisila; me yalomalua, me kakua ni daucudrucudru, me kakua ni daukococoko;

4 Me lewai ira vinaka na nona lewe ni vale, me talairawarawa sara *vua* na luvena ni sa lewai ira vakaturaga sara;

5 (Ia kevaka sa dua na tamata sa sega ni lewai ira rawa na nona lewe ni vale, ena maroroya vaka-

evei nai vavakoso lewe ni soro ni Kalou?)

6 Me kakua *ni ia* e dua sa qai lotu wale, de viavialevu ka bale me cudruvi me vaka na tevoro.

7 A sa dodonu talega me rogorogo vinaka vei ira etaudaku; de bale ki na ka ena vosa vakacacataki kina kei nai cori ni tevoro.

8 *E dodonu* talega me yaloqaseqase ko ira nai vakavuvuli, me ra kakua ni yameyame basoga, me ra kakua ni daugunu waini, me ra kakua ni daugarova na yau vakasisila;

9 Me ra taura matua nai'vakavuvuli ka vuni eliu e ra sa qai vakabauta, e na yalo e lewa dodonu.

10 Ia me ra vakatovolei mada eliu ko ira talega oqo; me ra qai ia na cakacaka ni vakavuvuli ni ra sa tawa cala.

11 Me yaloqaseqase talega na watidra, me ra kakua ni daukakase, me ra yalomatua, *ka* dina e na ka kecega.

12 Me dua bauga na watidra ko ira nai vakavuvuli, me ra lewai ira vinaka na luvedra kei na nodra lewe ni vale.

13 Ia ko ira e ra sa kitaka vinaka na cakacaka ni vakavuvuli e ra sa rawata kina me ra tubu cake, a ra sa doudou talega me tukuna na vakabauta sa tu vei Kraisiti Jisu.

14 A ka oqo kau sa vola vei iko, ia kau sa nakita me lako kusarawa vei iko:

15 Ia kevaka kau sa dede, mo kila nai valavala sa kilikili kei iko mo kitaka e na vale ni Kalou, oqori nai vavakoso lewe ni soro ni Kalou bula, na duru kei na yavu ni dina.

16 Ia na ka oqo sa tawa veileitaki ni sa ka levu na ka ni Kalou ka vuni tu eliu: Sa liatamata na Kalou, sa vakadinadina vua na Yalo *Tabu*, sa raici koya na agilose, sa vunautaki vei ira na iceni, sa vakabauti koya na kai vuravura, sa kauti cake ki na vanua vakaiukuuku.

A WASE IV.

Sa tukuna ko Paula ni na biuta na lotu dina eso, 1—5. *A sa vakarota vei Timoci me dautukuna na ka e dina, me kakua ni nanuma se tukuna na ka walega, me gumatua sara e na lotu, ka dauvakaruvuli tiko, me kakua ni beci koya e dua ni sa cauravou*, 6—12. *Me gumatua sara e na wili vola kei na vunau, me bula kina, kei ira talega e ra rogoci koya*, 13—16.

NI sa kaya sara na Yalo *Tabu*, ni na vuki tani e na vakabauta eso e na gauna emuri, ni ra vakarogoca na yalo e dauveivakacalai, kei na nodrai vakavuvuli na timoni;

2 E na vuku ni nodra dauveivakaisini na daulasu, ni sa tavuni na yalodra e na kaukamea katakata;

3 E ra dautarova na ia na vakawati, a ra vakatabuya na kakana eso, sa cakava na Kalou me ra kania ka vakavinavinaka kina ko ira sa vakabauta ka kila nai vakavuvuli dina.

4 Ni sa vinaka na ka kecega sa cakava na Kalou, sa sega na ka me beci, kevaka eda sa kania kei na vakavinavinaka;

5 Ni sa vakasavasavataki e na vosa ni Kalou kei na masu.

6 Kevaka ko sa talaucaka na ka oqo vei ira na veiwekani, o na qaii talatala vinaka nei Jisu Kraisiti, ni ko sa vakatuburi cake e na vakabauta kei nai vakavuvuli vinaka, ko sa dauvakananuma kina.

7 Ia mo biuta sara nai tukutuku wale ni alewa qase sa vakasisila, mo dauvakaogai iko e na ka ni Kalou.

8 Ni sa yaga vakalailai ga na ogaoga vakayago: ia na qarava na Kalou sa yaga e na ka kecega, ni sa yalataki kina na ka ni *noda* bula oqo, kei na ka ni *noda bula* talega ena muri mai.

9 A vosa dina oqo, a sa yaga me vakadinata na tamata kecega.

10 Ni sai koya ga oqo keitou sa daucakacaka kina ka vosota na

vakalialiai, ni keitou sa vakararavi e na Kalou bula, nai Vakabula ni tamata kecega, a sa nodra dina sara e ra sa vakabauta.

11 A ka oqori mo vakarota ka vakatavulica.

12 Me kakua kina e dua me beci iko ni ko sa cauravou; mo yaco mo nodrai vakarau e ra sa vakabauta, e na vosa, e nai valavala, e na loloma, e na yalomu, e na lomadina, e na yalosavasava.

13 Gumatua e na wili vola, kei na dauveivakaroti, kei nai vakavuvuli, ka malua kau na lako yani.

14 Kakua ni biuta wale nai solisoli *vakayalo sa tu* vei iko, sa soli vei iko e na profisai, kei na virikoto na ligadra nai talatala qase.

15 Mo dauvakananuma na ka oqo; me ra rawai iko sara; me rairai kina ni ko sa vuku cake mai e na ka kecega.

16 Vakaraici iko vinaka, kei na nomui vakavuvuli; tu dei kina: ni ko sa kitaka vakaoqo, ko na vakabulai iko, kei ira talega e ra sa rogoci iko.

A WASE V.

Sa vakavulici Timoci ko Paula me kakua ni vunauci ira vakailoa na tamata, me caka vakadodonu ga, 1, 2. *Sa qai tukuni ira na alewa dawai, kei ira na qase, e ra sa levu vinaka,* 3—18. *Sa tukuna na ka me kitaka ni sa beitaki na qase eso, kei na ka me kitaka vei ira sai valavala ca,* 19—21. *E kaya me kakua ni lesia vakasauri e dua na tamata mei talatala,* 22. *Me maroroya na yagona,* 23. *Sa vakatakila nai valavala ni tamata eso,* 24, 25.

KAKUA ni vunauca vakaukaua na qase, vakarota vua me vaka vua na tamamu; vei ira na cauravou me vaka vei ira na tacimu;

2 Vei ira na alewa qase me vaka vua na tinamu; vei ira na alewa vakavoki, me vaka vei ira na ganemu, e na yalosavasava sara.

3 Vakani ira na alewa dawai e ra alewa dawai dina.

4 Ia kevaka sa dua na alewa dawai eso na luvena se na makubuna, me ra vakatavulici mada ko ira oqo me ra kitaka nai valavala ni lotu mai nodratou, me ra sauma vinaka vei ira na nodra qase: ni sa yaga oqo ka vinaka vua na Kalou.

5 Ia na alewa dawai dina sa vakaoqo, sa sega na wekana dina, a sa vakararavi tiko ki na Kalou, a sa dauia tiko na veimasulaki kei na kerekere e na bogi kei na siga.

6 Ia ko koya sa daukitaka na ka ni marau vakavuravura sa mate ga ni sa bula lako.

7 Ia mo dauvakarota e na ka oqo, me ra tawa cala kina.

8 Ia kevaka e dua sa sega ni mararoi ira na kai nona, ka ia vakalevu vei ira na nona lewe ni vale, sa cakitaka na nona vakabauta, ka sa uasivi sobu vua na tawa vakabauta e na ca.

9 Me kakua e dua me digitaki me alewa dawai sa tawa onosagavulu sara na nona yabaki, ka sa dua bauga na tamata e rau veiwatini kaya eliu,

10 Me rogorogo vinaka e na vuku ni valavala vinaka; kevaka sa susugi ira na gone, kevaka sa dauvakacegui ira na vulagi, kevaka sa vuya na yavadra na tamata yalosavasava, kevaka sa vukei ira e ra sa vakararawataki, kevaka sa gumatua ni daucakava na cakacaka vinaka kecega.

11 Ia na alewa dawai vakavoki mo vakasuka: ni ra sa daugarova na ka e ca vei Kraisiti, e ra via vakawati tale;

12 A ra sa cudruvi, ni ra sa biuta na ka e ra sa vakabauta eliu.

13 A ra sa vakatavulici talega me ra vucesa, a ra sa veilakoyaki ki na veivale; a ra sa sega ni vucesa walega, e ra sa dautalanoa wale talega, ka makutui tani, a ra

sa daukaya na ka e tawa kili *kei ira*.

14 O koya oqo kau sa vinakata kina me vakawati *tale* na alewa *dawai* vakavoki, me ra vakasucuma na gone, *ka* kitaka na ka ni vale, me ra kakua ni kitaka e dua na ka me vosa vakasewasewani *keda* kina na meca.

15 Ni sa lesu tani eso me ra muri Setani.

16 Kevaka eso sa vakabauta a sa tu vei ira na alewa dawai, me ra vukei ira ga, me kakua ni vakabibi *e na vukudra* nai vavakoso lewe ni soro; me vukei ira rawa e ra sa alewa dawai dina.

17 O ira na qase e ra sa lewa vinaka me ra vakasausaumataki vakalevu, ia ka levu sara ko ira sa daucakacaka e *na vunautaka* na vosa *ni Kalou* kei nai vakavuvuli.

18 Ni sa kaya nai Vola *Tabu*, O na sega ni vautabonaka na gusu ni pulomokau sa butusereka na sila. A *sa kaya tale*, Sa dodonu me soli vua na tamata daucakacaka na kenai voli.

19 Me kakua ni vakabauta e dua sa beitaka vua nai talatala qase, kevaka e sega ni lewe rua se lewe tolu e ra sa vakadinadina.

20 O ira sa daui valavala ca, vunauca e na matadra na tamata kecega, me rere kina ko ira eso.

21 Au sa vakarota *vei iko* e na mata ni Kalou kei na mata ni Turaga ko Jisu Kraisiti, kei na matadra na agilose digitaki, mo vakabauta na ka oqo mo kakua ni vinakata wale e dua ka cata e dua, kakua ni kitaka e dua na ka ni ko sa digitaka walega e dua.

22 Kakua ni lesia vakasauri e dua ni ko virikotora vua na ligamu, mo kakua ni cudruvi e na vuku ni nodrai valavala ca na tamata tani: maroroi iko mo savasava tiko.

23 Kakua ni gunu wai dranu tiko ga, gunuva vakalailai na waini e na vuku ni ketemu, kei na malumalumu sa dautauvi iko.

24 *Ia* na nodrai valavala ca na tamata eso e ra sa votu ga eliu, a ra sa lako eliu me cudruvi; ia *nai valavala* ni tamata eso e ra sa muri mai.

25 Sa vakatalega kina nai valavala vinaka *ni tamata eso* e ra sa votu ga eliu; ia ko ira e *sega e* dredre sara me tabonaki.

A WASE VI.

Sa tukuna ko Paula me dauvakarokoroko vei ira na turaga ko ira na nodra lewe ni vale, 1, 2. *Sa qai tukuna nai vakavuvuli vakailasu, kei na lotu dina, kei ira e ra dauvinakata na yau*, 3—10. *Sa vakarota vei Timoci me gumatua sara*, 11—14. *Sa tukuna na Kalou ko Paula*, 15, 16. *Sa tukuna nai valavala e kili kei ira na vutuniyau*, 17—19. *Sa vakarota tale vei Timoci, a sa tinia na nonai vola*, 20, 21.

IA ko ira kecega na tamata e ra sa savenaki tu, me ra vakasami ira na nodra turaga me ra vakarokorokotaki ira vakalevu, me kakua ni vosa vakacacataki kina na yaca ni Kalou kei na nonai vakavuvuli.

2 Ia ko ira sa vakabauta na nodra turaga, me ra kakua ni beci *ira*, ni ra sa veiwekani; me ra qaravi *ira* vakalevu cake kina, ni ra sa vakabauta ka lomani, a ra sa rawata na ka yaga. A ka oqo mo vakatavulica ka vakarota.

3 Kevaka e dua sa vakavuvuli vakatani, a sa sega ni vakadonuya na vosa vinaka, a ya na *vosa ni* noda Turaga ko Jisu Kraisiti, *sa* vaka na lotu ni Kalou;

4 Sa qaciqacia ko koya oqo, ia ka sa sega na ka e kila, a sa daugarova na veileti kei na veiba e na vosa walega, sa tubu kina na vuvu, *kei* na veivala, *kei* na veivosavakacacataki, *kei* na dauvakananuma ca,

5 A veileti tawa yaga ni tamata e loma ca, a sa takali vei ira nai vakavuvuli dina, e ra sa vakasama

ni sa ka eda vakayau kina na lotu : mo lako tani vei ira oqo.

6 Ia na lotu kei na lomavinaka na yau levu.

7 Ni sa sega e dua na ka eda sa kauta mai ki vuravura oqo, a sa dina sara ni sa sega e dua na ka eda na kauta tani kina.

8 Ia ni sa tu vei keda na kakana kei nai sulu, me da lomavinaka kina.

9 Ia ko ira e ra sa daunanuma me ra vutuniyau, e ra sa bale ki na dauvere kei nai cori, kei na gadreva ca e vakavuqa, e lialia, ka dauveivakacacani, sa luluvuraki ira na tamata e na mate kei na rusa.

10 Ni sa vu ni ka ca kecega na daulomana nai lavo : e ra sa daukocova eso, a ra sa vakacalai kina e na vakabauta, a ra sa cokai ira sara kina vakai ira talega e na yaluma vakavuqa.

11 Ia ko iko, na tamata ni Kalou, dro tani e na ka oqo ; mo muria na yalododonu, na lotu dina, na vakabauta, na loloma, na vosota, na yalomalua.

12 Vakaogai iko e na ogaoga vinaka ni vakabauta, taura na bula tawa mudu, o koya ko a kacivi kina, o a vakatusa talega na vakatusa vinaka e na matadra na dauvakadinadina e ra sa lewe vuqa.

13 Au sa vakarota vei iko e na mata ni Kalou, o koya sa vakabula *tale* na ka kecega, e na mata i Kraisiti Jisu talega, ko koya sa vakatusa na vakatusa vinaka e na mata i Ponito Pailato ;

14 Mo taura matua na vunau oqo, me kakua ni tauviduka, me tawa cala, ka malua mada me rairai mai na noda Turaga ko Jisu Kraisiti :

15 O koya ena vakatakila e na nona gauna, o koya na Turaga levu ka mamarau duaduaga, na nodra Tui na tui, kei na nodra Turaga na turaga ;

16 O koya sa tu vei koya duaduaga na bula tawa mudu, sa tiko e na rarama sa tawa torovi rawa : sa sega na tamata sa vakaraica, se raica rawa : me nona ga na vakarokoroko kei na kaukaua e tawa mudu. Emeni.

17 Vakarota vei ira e ra sa vutuniyau e na ka vakavuravura, me ra kakua ni yalolevu, se vakararavi e na yau sa tawa tu dei, vua ga na Kalou bula, o koya sa solia vakayauyau vei keda na ka kecega eda vakalecataki kina :

18 Me ra caka vinaka, me ra vutu ni cakacaka e yaga, me ra lomasoli, me ra via veivuke e na cakacaka e yaga ;

19 Me ra binia tu e na lololo me nodra na yavu ena yaga e na gauna emuri mai, me ra taura kina na bula tawa mudu.

20 I Timoci, taura matua na ka sa soli vei iko, mo lesu tani e na dautalanoa ca ka tawa yaga, kei nai vakavuvuli tani sa vakatokai vakailasu me vuku :

21 Ni ra sa kaya eso e ra sa rawata, a ra sa cala e na vakabauta. *Me tu ga* vei iko nai loloma. Emeni.

AI KA RUA NI VOLA I PAULA NAI APOSILA

VEI

TIMOCI.

A WASE I.

Sa tukuni Timoci ko Paula kei na tinana kei buna ni ratou sa lotu dina, 1—6. *Sa qai vakarota vua e na ka eso*, 7—14. *Sa tukuni iratou eso e ratou sa biuti koya, kei Onesiforo ni sa lomani koya dina sara, a sa masulaki koya ko Paula kei na nona mataqali*, 15—18.

O PAULA, nai aposila i Jisu Kraisiti e na veitalia ni Kalou, e na vuku ni bula sa yalataki sa tu vei Kraisiti Jisu,

2 Kivei Timoci, na *noqu* gone ni toko: *me yaco* nai loloma, *kei* na ka ni loloma, *kei* na vakacegu, mai vua na Kalou ko Tamada kei Kraisiti Jisu na noda Turaga.

3 Au sa vakavinavinaka vua na Kalou, o koya kau sa qarava e na yaloqu dina me vaka nai valavala ni *noqu* qase eliu, niu sa tawa mudu na vakananumi iko e na noqu masu e na bogi kei na siga;

4 Niu sa gadreva vakalevu me raici iko, (niu sa nanuma na wai ni matamu,) meu vakasinaiti kina e na marau;

5 Niu sa nanuma na vakabauta tawa dauveivakaisini sa tu vei iko, ka tu eliu vei Loi na bumu, vei Unaisi talega na tinamu, au sa dinata *sa tu* talega vei iko.

6 O koya oqo kau sa vakasa kina na lomamu mo vakatakatataka nai solisoli ni Kalou, sa tu vei iko *sa yaco vei iko* niu sa tabaki *iko* e na ligaqu.

7 Ni sa sega ni solia mai vei keda na Kalou na yalo ni rere; *a yalo* ni kaukaua ga, kei na yalololoma, kei na yalomatua.

8 O koya oqo mo kakua ni maduataka kina nai tukutuku ni noda Turaga, sei au na nona tamata sa vesu tu: ia mo vosota talega na vakararawataki e na vuku ni rogorogo vinaka e na kaukaua ni Kalou;

9 O koya sa vakabulai keda, a sa kacivi *keda* me da yalosavasava, a sa sega ga e na vuku ni noda cakacaka, e na vuku ni nona veitalia kei na *nona* loloma walega, ka soli vei keda eliu e na vuku i Kraisiti Jisu sa qai vakatekivu emuri ko vuravura;

10 Ia ka sa qai vakaraitaki mai ni sa rairai mai na nodai Vakabula ko Jisu Kraisiti, o koya sa vakaotia na mate, a sa vakavotuna na bula tawa mudu e nai rogorogo vinaka:

11 Au sa lesi kina meu dauvunautaka, meu aposila talega, kei na nodrai vakavuvuli na iceni.

12 E na vuku ni ka oqori talega kau sa vosota kina na ka oqo: ia kau sa sega ni madua kina: niu sa kilai koya kau a vakararavi kina, ia kau sa dinata ni sa rawata ko koya me maroroya na ka kau sa solia vua me yacova mada na siga ko ya.

13 Mo taura matua nai vakarau ni vosa dina, ko sa rogoca mai vei au, kei na vakabauti Kraisiti Jisu kei na loloma.

14 A ka vinaka sa soli vei iko mo taura matua ni sa vukei iko na Yalo Tabu sa tu sara vei keda.

15 A ka ga oqo ko sa kila, ni sa lesu tani vei au na kai Esia kecega; sa vakakina ko Faijelo kei Eramojini.

16 Me solia na ka ni loloma na Turaga kivei ira na mataqali i Onesiforo; ni sa vakacegni au wasoma, a sa sega n maduataka na noqui vesu:

17 Ia ni kau a tiko mai Roma, sa vakasaqarai au matua, a sa kunei *au*.

18 Me solia vei koya na Turaga me kune loloma mai vua na Turaga e na siga ko ya: ia na vuqa ni ka sa qaravi *au* kina mai Efiso, o sa kila vinaka sara.

A WASE II.

Sa vakarota tale vei Timoci e na ka eso, 1—15. *Sa tukuni ira eso nai vakavuvuli ca*, 16—18. *Ia ka sa tu dei ga na yavu ni Kalou, na lotu*, 19. *Sa vakavulici koya tale ko Paula e nai valavala e kili kei koya*, 20—26.

O KOYA oqo, na luvequ, mo vakaukauataki iko kina e na loloma sa tu vei Kraisiti Jisu.

2 Ia na ka ko sa rogoca mai vei au e na kedra maliwa na lewe vuqa e ra dauvakadinadina, solia talega vei ira na tamata yalodina, ena rawata me vakavulici ira eso.

3 O koya oqo mo vosota kina na ca, me vaka na tamatai valu vinaka i Jisu Kraisiti.

4 Sa sega na tamata sa dauia nai valu sa vakaogai koya e na cakacaka ni *noda* bula oqo; me cakava rawa kina na ka sa vinaka vua sa digitaki *koya* me tamatai valu.

5 Ia ko koya sa ia na cici cere kei na dauqito eso sa sega ni vakaisala vakaturaga, kevaka sa sega ni kitaka me vaka na kenai valavala.

6 Ia nai vakatau ni were sa daucakacaka mada, a sa qai rawata na vuana.

7 Vakananuma na ka kau sa kaya; ia me solia vei iko na Turaga na loma e kila rawa na ka kecega.

8 Nanuma ni sa vakaturi cake tale mai na mate ko Jisu Kraisiti na kawa i Tevita me vaka na noqui rogorogo vinaka:

9 O koya oqo kau sa vosota kina na ca, me vaka na tamata cakaca, ia kau sa vesuki kina; ia na vosa ni Kalou sa sega ni vesu.

10 O koya oqo kau sa vosota kina na ka kecega e na vukudra na digitaki, me ra rawata talega na bula sa yaco vei Kraisiti Jisu, kei nai ukuuku tawa mudu talega.

11 A vosa dina oqo: Kevaka eda sa mate vata *kaya*, eda na bula vata *kaya* talega:

12 Kevaka eda sa vosota na ca, eda na lewa vata *kaya*: kevaka eda sa cakitaki *koya*, ena cakitaki keda talega:

13 Kevaka eda sa tawa vakadinata, sa dina tiko ga ko koya: sa sega ni cakitaki koya rawa vakai koya.

14 Vakasa na lomadra me ra nanuma na ka oqo, vakarota *vei ira* e na mata ni Turaga me ra kakua ni veiletitaka na vosa e tawa yaga, a sa vakacalai ira ga e ra sa rogoca.

15 Gumatua sara mo vinakati ni ko sa vakaraitaki iko vua na Kalou, mo tamata daucakacaka sa sega e dua na ka me madua kina, mo tawasea vakadodonu nai vakavuvuli dina.

16 Ia na dautalanoa vakasisila e tawa yaga, mo drotaka: ni na tubu cake kina na ka e ca vua na Kalou.

17 Ia na nodra vosa ena kakana tiko me vaka na dabuiloa: sa vakakina ko Aiminio kei Failito;

18 E rau sa cala e nai vakavuvuli dina, ni rau sa kaya sa oti na tu cake tale mai na mate; a rau sa vukica sara kina na nodra vakabauta eso.

19 Ia na yavu ni Kalou sa tu dei ga, ia na kenai vola drega sa vakaoqo, Sa kilai ira na nona tamata na Turaga: ia, Me ra lako tani mai nai valavala ca, o ira yadua e ra sa kaciva na yaca i Kraisiti.

20 Ia e na vale levu sa sega ni tu walega na bilo koula kei na siliva, a *sa tu* talega na *bilo* kau kei na *bilo* qele; eso eda daumaka, eso eda sa tawa daumaka.

21 Ia kevaka e dua na tamata sa vakasavasavataki koya mai na ka oqori, ena yaco kina me bilo dau-

maki, sa vakasavasavataki, ka yaga sara vua na turaga, sa cokonaki e na cakacaka vinaka kecega.

22 Mo dro tani e na gadreva ca ni cauravou; mo muria na yalododonu, *kei* na vakadinata, *kei* na loloma, *kei* na veivinakati kei ira sa masuta na yaca ni Turaga e na yalosavasava.

23 Ia mo dro tani e na veileti lialia eda tawa vakatavulici kina, ni ko sa kila e ra sa vakatekivuna ga na veivala.

24 Ia sa tabu ni veivala nai talatala ni Turaga; a ya me yalomalumalumu vei ira kecega na tamata, me dauvakavuvuli, me dauvosota,

25 Me vakatavulici ira e na yalomalumalumu e ra sa dauveivala vakai ira; de solia beka na Kalou vei ira na veivutuni me ra kila kina na ka dina,

26 Me ra yalomatua tale *ni ra bula* mai nai cori ni tevoro, sa vakabobulataki ira ko koya me veitaliataki ira.

A WASE III.

Sa tukuna vei Timoci ko Paula na ka ca ena tubu mai e na gauna emuri; ni na le vuqa nai vakavuvuli ca; ia e ra na vakataki Jani, kei Jabri, 1—9. *Sa kaya ko Paula me nanuma na nonai valavala, ka muria tiko na ka sa rogoca mai vei koya,* 10—17.

MO kila talega na ka oqo, ni na yaco na gauna ni veivakararawataki e na veisiga maimuri.

2 E ra na daulomani ira walega na tamata, e ra na dauvinakata nai lavo, e ra na daubole, *ka* qaciqacia, *ka* dauvosavakacaca, *ka* talaidredre kivei ira na *nodra* qase, *ka* tawa vakavinavinaka, *ka* tawa yalosavasava,

3 E ra na tawa veilomani vakatamata, ena dauia na veiyalayalati ka lasu tale, e ra na dauveibeitaki vakailasu, ena daurawai ira na garova ca, e ra na domodomoqa, e ra na daucati ira na tamata vinaka,

4 E ra na dauveisoliyaki me mate, e ra na qaqa sodrosodro, e ra na yalolevu, e ra na lomana vakalevu na marau vakavuravura, a ra na lomani koya na Kalou vakalailai ga;

5 Ena tu ga vei ira na *yaloyalo* ni lotu, ka takali na *kena kaukaua*: lako tani vei ira *e* ra sa vakaoqo.

6 Sa vakakina ko ira eso e ra sa dolo ki na veivale eso, a ra sa qati ira na alewa sesewa sa bini tu vei ira nai valavala ca, sa kauti ira vakatani na *nodra* gadreva ca e vuqa,

7 E ra sa dauvakatavulici tiko, a ra sa sega ni yaco rawa me kila na ka dina.

8 Ia ka sa vakataki Jani kei Jabri ko ira oqo ni rau sa qati Mosese, e ra sa qatia vakakina na ka dina: a tamata loma qeleqelea, a ra sa tawa yaga me vakatokai na tamata vakabauta.

9 Ia e ra na sega ni tubu cake me levu: ena vakavotuni ga na nodra sesewa vei ira kecega na tamata, me vakataki rau ko ya.

10 Ia ko sa kila kecega na noqui vakavuvuli, *kei* na noqui valavala, *kei* na noqui naki, *kei* na noqu vakadinata, *kei* na noqu vosota vakadede, *kei* na noqu loloma, *kei* na noqu tonia na ca,

11 *Kei* na veivakacacani, *kei* na veivakararawataki, sa yaco vei au mai Anitioke, mai Aikoniuma, mai Lisitra; niu sa dauvosota na veivakacacani: ia ka sa vakabulai *au na* Turaga mai na ka kecega oqo.

12 Ia, ko ira kecega e ra na via lotu dina vei Kraisiti Jisu, e ra na vosota na veivakacacani.

13 Ia ko ira na tamata ca kei ira na dauveitemaki e ra na tubu cake me ra ca sara, ni ra sa ia na dauveivakacalai, ka ra vakaqalai talega ko ira.

14 Ia ko iko mo tu dei e na ka ko a vakatavulici kina, a ka sa vaka-

dinadina vei iko, ni ko sa kilai koya sa vakatavulici iko;

15 Ni ko a kila nai Vola Tabu ni ko sa gone, oqori sa vakavukui iko rawa mo bula e na vuku ni ko sa vakabauti Kraisiti Jisu.

16 Sa soli nai Vola *Tabu* kecega e na Yalo ni Kalou, a sa yaga mei vakavuvuli, me vunau, me ia kina na vakadodonutaki, kei na vakatavuvuli e na ka e dodonu:

17 Me yaco kina na tamata ni Kalou me vuku sara, ni sa vutu ni ka kece e yaga e nai valavala vinaka kecega.

A WASE IV.

Sa vakarota tale vua e na ka eso, 1—5. *Sa tukuna ni sa voleka ni mate, a sa sega ni rere,* 6—8. *Sa kaya me lako vua ko Timoci, me kauta na ka eso,* 9—13. *Sa tukuni Alekesada, kei ira eso e ra sa biuti koya, a sa vukei koya na Kalou,* 14—18. *Sa ia na loloma, a sa qai tinia na nonai vola,* 19—22.

AU sa vakarota *vei iko* e na mata ni Kalou, kei na Turaga ko Jisu Kraisiti, o koya ena lewai ira na bula kei ira na mate e na nona rairai mai kei na nona matanitu;

2 Mo vunautaka na vosa; gumatua e na gauna vinaka, *kei* na gauna ca; vakatakila na ka e cala, vunauci *ira eso,* dauvakarota tiko, e nai vakavuvuli ka vosota vakadede kina.

3 Ni na yaco na gauna e ra na tawa vosota kina nai vakavuvuli dodonu; e ra na binia tu ga vei ira nai vakavuvuli e vaka na nodra gadreva ca, ni sa qasianiuniu na daligadra;

4 A ra na saumaka tani na daligadra mai na ka dina, ka lesu ki nai tukutuku wale.

5 Ia ko iko, mo vakaraici iko vinaka e na ka kecega, mo vosota na ka rarawa, mo kitaka na cakacaka ni tokani ni aposila, vakayacora sara na ka ko sa lesi kina moi talatala.

6 Niu sa vakarau tu me liviraki, a sa voleka na noqu siga ni lako tani yani.

7 Au sa vala oti e nai valu vinaka, au sa taumada ki na cere kau a ciciva, au sa taura matua na vakabauta:

8 A ka ga sa vo sa vakaoqo, sa maroroi me noqu nai sala vakaturaga ni valavala dodonu, o koya ena solia mai vei au na Turaga, o koya na dauveilewai dodonu, e na siga ko ya; ena sa sega *ni solia* duaduaga vei au, vei ira kece talega e ra sa vinakata na nona rairai mai.

9 Gumatua mo lako vakasauri mai vei au:

10 Sa biuti au ko Timasa ni sa lomani vuravura oqo, a sa lako ki Cesalonaika; *sa lako* ko Kresena ki Keletia, o Taito *talega* ki Talimetia.

11 Sa tiko duaduaga vei au ko Luke. Kauti Marika, mo drau lako vata kaya mai: ni sa yaga sara vei au e na cakacaka.

12 Au sa talai Tikiko ki Efiso,

13 Ai tutuvi kau sa laiva mai Troasa kei Karipo, ni ko sa lako mai, mo kauta mai, kei nai vola, *ia mo nanuma* sara nai vola kuli ni sipi.

14 Sa levu na ka ca sa kitaka vei au ko Alekesada na matai ni kopa; me saumi koya na Turaga me vaka na nona cakacaka:

15 Mo vakaraica talega ko iko; ni sa qatia vakalevu na neitou vosa.

16 Niu sa tukuni au mada eliu sa sega e dua na tamata keirau sa tu vata kaya, e ra sa biuti au kecega: au sa masu *vua na Kalou* me kakua ni wiliki vei ira oqo.

17 Ia ka sa tu vata kei au na Turaga, a sa vakaukauataki au; me kilai sara e na vukuqu na ka sa vunautaki, me ra rogoca kecega na iceni; ia kau sa vakabulai mai na gusu ni laioni.

18 Ia ena vakabulai au na Turaga mai na ka ca kecega, ena maroroi au talega me yaco mada na nona

matanitu vakalomalagi: *me ia* vua na vakavinavinaka ka tawa mudu. Emeni.

19 Mo ia na loloma vei Prisila kei Akuila, vei ira talega na lewe ni vale i Onesiforo.

20 Sa tiko ga mai Korinica ko Irasito: ia kau sa laivi Trofimo mai Mailito ni sa tauvi mate.

21 Gumatua mo liu mai *vei au* me yaco emuri na vulai liliwa. Sa ia na loloma vei iko ko Iupulo, kei Putena, kei Laino, kei Kalautia, kei ira kecega na veiwekani.

22 *Me tiko ga* kei na yalomu na Turaga ko Jisu Kraisiti. *Me tu ga* vei kemudou nai *loloma*. Emeni.

AI VOLA I PAULA VEI
TAITO.

A WASE I.

Sa tukuni koya ko Paula vei Taito, kei na nona dinata, kei na nonai tavi vakaitalatala, 1—3. *Sa qai tukuna na ka sa laivi koya kina mai Kriti*, 4, 5. *Sa tukuna nai valavala e kili kei ira e ra sa lesi mei talatala kai vakavuvuli*, 6—9. *Sa kaya ni sa dodonu me vagalui ira nai vakavuvuli ca*, 10, 11. *Sa tukuni ira na kai Kriti*, 12—14. *Sa kaya ni sa lotu vinaka eso, ka lotu vakaca eso*, 15, 16.

O PAULA, nai talatala ni Kalou, kei nai aposila i Jisu Kraisiti, me vakayacora na nodra vakabauta sa digitaki ira na Kalou, kei na vakatusa nai vakavuvuli dina eda sa lotu dina kina;

2 Ni da sa dinata me da rawata na bula tawa mudu, sa yalata eliu na Kalou, sa tawa lasu rawa, a sa qai vakatekivu emuri ko vuravura;

3 A sa qai vakaraitaka na nona vosa e na gauna vinaka oqo ni sa vunautaki, sa soli mai vei au meu kitaka me vaka na nona vosa na Kalou na nodai Vakabula;

4 Vei Taito na luvequ dina me vaka na vakabauta sa tu vei keda kecega; *Me yaco vei iko* nai loloma, *kei* na ka ni loloma, *kei* na vakacegu, mai vua na Kalou ko Tamada kei na Turaga ko Jisu Kraisiti na nodai Vakabula.

5 E na vuku ni ka oqo kau sa laivi iko kina mai Kriti, mo vakadodonutaka na ka sa vo, ka lesi ira nai talatala qase e na veikoro yadua, me vaka kau a vakatavulici iko:

6 Kevaka e dua sa tawa cala, sa wati ni alewa e dua bauga, a sa vakabauta na luvena, a sa tawa beitaka vei ira nai valavala vakatani; se na cidroi.

7 Ni sa dodonu me tawa cala nai talatalai vakatawa, ni sa daulewa na ka ni Kalou; me kakua ni domoqa, me kakua ni daucudrucudru, me kakua ni daugunu *waini*, me kakua ni dauveiba, me kakua ni daulomana na yau sa vakasisila;

8 A ya ga me daulomani ira na vulagi, me daulomani ira na tamata vinaka, me yalomatua, me yalododonu, me yalosavasava, me daurawa na yalona;

9 Me taura matua nai vakavuvuli dina sa vakatavulici kina, me rawata kina e nai vakavuvuli e vinaka me vakarota ka vunauci ira e ra sa vosa vakatani.

10 Ni ra sa lewe vuqa e ra sai valavala vakatani, e ra sa dautalanoa walega, e ra sa dauveivakaisini, e ra sa vakakina vakalevu ko ira na lotutabu:

11 Ia ka sa dodonu me sogorubuti na gusudra, ni ra sa vakacalai ira kece na lewe ni vale eso, ni ra sa vakatavulica na ka sa tawa kilikili *kei ira,* e na vuku ni yau sa vakasisila.

12 E dua vei ira, a nodra profita, sa kaya, A nodrai tovo ga na kai Kriti me ra daulasu, e ra manumanu ca, e ra sa daukana ka vucesa.

13 Ai tukutuku dina oqo. O koya oqo mo vunauci ira vakararawa kina, me vinaka kina na nodra vakabauta;

14 Me ra kakua ni nanuma nai tukutuku walega ni kai Jutia, se nai vakavuvuli ni tamata, sa vakacalai ira mai nai vakavuvuli dina.

15 Sa savasava na ka kecega vei ira e ra sa yalosavasava: ia kivei ira e ra sa dukaveluvelu ka tawa vakabauta sa sega na ka sa savasava; ia na lomadra kei na yalodra sa dukaveluvelu.

16 E ra sa kaya e ra sa kila na Kalou; ia e na nodrai valavala e ra sa cakitaki koya, ni ra sa dauvakasisilataki, ka talaidredre, ka tawa yaga e na vuku ni ra sa tawa kitaka e dua na cakacaka vinaka.

A WASE II.

Sa vakavulici Taito ko Paula e nai vakavuvuli kei nai valavala e dodonu, 1—8. *Sa qai tukuna nai valavala e kili kei ira na tamata lotu kecega,* 9—15.

IA ko iko, mo tukuna tiko na ka sa tautauvata kei nai vakavuvuli dina:

2 Me ra gumatua na qase, me ra yaloqaseqase, me ra yalomatua, me dina na nodra vakadinata, me ra lomasoli, ka dauvosota.

3 O ira talega na alewa qase, me ra dauia nai valavala sa kilikili kei ira e ra sa yalosavasava, me ra kakua ni dauveibeitaki vakailasu, me ra kakua ni daugunu waini, me ra dauvakatavulica na ka vinaka;

4 Me ra vakatavulici ira na alewa sa vakavoki me ra yalomatua, me ra lomani ira na watidra, me ra lomani ira na luvedra,

5 Me ra lomavuku, me ra lomasavasava, me ra dautiko mai nodratou, me rai valavala vinaka, me ra dautalairawarawa vei ira na watidra, me kakua kina ni vosa vakacacataki na vosa ni Kalou.

6 Vakarota talega vei ira na cauravou me ra yalomatua.

7 Vakatakilai iko e na ka kecega mo *nodrai*-vakarau e na cakacaka vinaka: me kakua ni cala na nomui vakavuvuli, me yaloqaseqase, ka yalosavasava;

8 Mo ia tiko na vosa e dodonu ena sega ni lewai me ca; me madua kina ko koya sa totaki ira na tani, ni sa sega na ka ca me beitaka vei kemudou.

9 *Vakarota* vei ira na tamata me ra talairawarawa vei ira na nodra turaga, me ra cakava kecega na ka sa vinaka *vei ira*; me ra kakua ni dauvosa tale:

10 Me ra kakua ni butako, me ra vakatakila na loma e dina, ka vinaka sara; me ra vakaiukuukutaka kina nai vakavuvuli ni Kalou na nodai Vakabula e na ka kecega.

11 Ni sa rairai vei ira na tamata kecega na loloma ni Kalou sa kauta mai na bula,

12 A sa vakavulici keda, me da biuta na ka e ca vua na Kalou, kei na gadreva ca vakavuravura, me da yalomatua, ka yalododonu, ka lotu dina, e na *noda* bula e vuravura oqo;

13 Ni da namaka na ka ni veivakalougatataki eda sa dinata, kei na nona rairai vakaiukuuku na Kalou levu na nodai Vakabula ko Jisu Kraisiti;

14 O koya sa soli koya e na vukuda, me vakabulai keda mai nai valavala ca kecega, me vakasava-

savataki *keda* vua me da nona tamata talei, me da lomakatakata e na cakacaka vinaka.

15 A ka oqo mo vosataka, ka veivakaroti, ka veivunauci vakaukaua sara. Me kakua e dua me beci iko.

A WASE III.

Sa tukuna tale ko Paula vei Taito nai vakavuvuli e yaga, kei na ka e tawa yaga, 1—9. *Sa kaya me kakua ni wili vata kei ira na lewe ni soro na tamatai vakavuvuli ca,* 10, 11. *Sa kaya me laki raici koya, a sa qai tinia na nonai vola,* 12—15.

VAKAROTA vei ira me ra dautalairawarawa vei ira na turaga sa liu kei na turaga kaukaua, me talairawarawa vei ira na turaga ni lewa, me ra vakarau tu me ia nai valavala kecega e vinaka,

2 Me ra kakua ni vosa vakacacataka e dua na tamata, me ra kakua ni veiba, me ra yalomalua, me ra vakatakila ni ra sa yalololomi sara vei ira kecega na tamata.

3 Ia koi keda talega eda sa lialia eliu, eda sa talaidredre, ka vakacalai, ka dauqarava na gadreva ca kei na mamarau vakavuqa, eda ia lako na loma ca kei na vuvu, eda sa vakasisila, ka dauveicati vakai keda.

4 Ia ni sa rairai mai *emuri* na yalovinaka kei na loloma ni Kalou na nodai Vakabula kivei *keda* na tamata,

5 Sa qai vakabulai keda ko koya, sa sega ga e na vuku ni cakacaka dodonu eda sa kitaka, e na vuku ga ni nona loloma, e nai silisili ni sucu vou, kei na vakavoui sa ia e na Yalo Tabu;

6 Sa sovaraka vakalevu vei keda ko koya e na vuku i Jisu Kraisiti na nodai Vakabula;

7 Me da vakadodonutaki mada e na nona loloma walega, me da yaco me dai taukei ni *bula* tawa mudu me vaka na *noda dinata*.

8 A vosa dina oqo, ia kau sa vinakata mo vakadinadina tiko ga na ka oqo, Me ra gumatua me kitaka tiko nai valavala vinaka ko ira e ra sa vakabauta na Kalou. A ka oqo e vinaka ka sa yaga vei ira na tamata.

9 Ia na ka sesewa sa dauveiletitaki mo biuta ga, kei nai vola ni kawa, kei na veiba, kei na dauveiletitaki na vunau; ni sa tawa yaga oqo ka ka wale sara.

10 A tamata sa dauvakavuvuli vakatani mo biuta, ni sa vunauci mada vakadua ka vakarua;

11 Ni ko sa kila ko koya sa vakakina sa vakacalai, a sai valavala ca, sa beitaka vei koya na yalona na ca.

12 Niu sa talai Aritema vei iko, sei Tikiko, mo gumatua me lako mai kivei au ki Nikopoli: niu sa nanuma me tiko ga kina e na vulai liliwa.

13 Gumatua me kauti Sina na vunivunau kei Apolosa e na nodraui lakolako, me kakua na ka e yali vei rau.

14 Ia ko ira talega na noda me ra vakatavulici, me ra daukitaka nai valavala vinaka e yaga e na ka eso, me ra kakua ni tawa vua kina.

15 O ira kecega sa tiko vei au e ra sa ia na loloma vei iko. *Mo ia* na loloma vei ira e ra sa *lomani* keitou e na vuku ni vakabauta. *Me tiko* vei kemudou kecega nai loloma. Emeni.

AI VOLA I PAULA VEI
FILIMONI.

Sa reki ko Paula ni sa lotu dina ko Filimoni, 1—7. *Sa masuti koya me lomani Onesimo tale e na vukuna, ni na qai lotu dina*, 8—21. *Sa kaya ni sa laki raici koya ko Paula, a sa tinia na nonai vola*, 22—25.

O PAULA, sa vesu e na vuku i Jisu Kraisiti, kei Timoci na wekaqu, vei Filimoni na tamata keirau sa daulomana, kei na neiraui tokani,

2 Vei Afia talega keirau sa daulomana, vei Akipo talega na neiraui tokani e nai valu oqo, vei ira talega nai vavakoso lewe ni soro e ra sa tiko e na nomu vale:

3 *Me yaco* vei kemudou nai loloma, kei na vakacegu, mai vua na Kalou ko Tamada, kei na Turaga ko Jisu Kraisiti.

4 Au sa vakavinavinaka vua na noqu Kalou, niu sa cavuti iko e na veisiga e na noqu masu,

5 Niu sa rogoca na nomu vakabauta kei na loloma, sa tu vei iko, vua na Turaga ko Jisu, vei ira kece talega na tamata yalosavasava;

6 *Au sa masu* me yaco rawa e na vuku ni nomu vakabauta, me soli *vei ira* me ra kila kina eso na ka vinaka sa tu vei kemudou *ni dou sa tu* vei Kraisiti Jisu.

7 Ni sa levu na reki kei na vakacegu sa tu vei keitou e na vuku ni nomu loloma, na wekaqu, ni ko sa vakalecataka na lomadra na tamata yalosavasava.

8 E dina ya ni sa dodonu vei au e na vuku i Kraisiti meu vakarota vei iko e na ka e kilikili *kei iko*;

9 Ia e na vuku ni veilomani kau sa vinakata cake kina me vakamasuti *iko*, niu sa vakaoqo ko Paula na qase, ia kau sa qai vesu talega edaidai e na vuku i Jisu Kraisiti.

10 Au sa vakamasuti iko e na vuku ni luvequ ko Onesimo, au sa vakasikava *vakayalo* niu sa vesu tu:

11 (O koya sa tawa yaga eliu vei iko, a sa qai yaga mai vei iko vei au talega:)

12 Au sa qai tala tale *vei iko*: o koya oqo mo vakacegui koya kina, ni sa vaka na lewequ dina sara:

13 Au sa via taura ga me tiko vei au, me kemui sosomi ni sa qaravi au niu sa vesu tu e na vuku ni rogorogo vinaka:

14 Ia niu sa tawa kila na yalomu, kau sa sega ni via cakava e dua na ka: me kakua ni yaco *vei au* na nomui loloma me vaka na ka sa vakasauraratakí, me vaka ga nai loloma walega.

15 Ni sai koya beka oqo sa lako tani kina *vei iko* e na gauna eso, mo vakabauti koya tale me tiko vei iko ka tawa mudu;

16 Me kakua ni vaka na *nomu* tamata walega, a ya sa uasivi cake e na tamata walega, a wekamu daulomani, e vakalevu vei au, ia ka vakaevei vei iko, e na ka vakavuravura, kei na ka ni Turaga talega?

17 Kevaka ko sa wiliki au me *nomui* tokani, mo ia na veivakacegui vua me vaka vei au.

18 Kevaka sa vakacacani iko e na dua na ka, se dua na ka sa tawa vakaivolitaka *vei iko*, wilika oqo meu volitaka *vei iko*;

19 Oi au ko Paula au sa vola e na ligaqu dina, au na vakaivolitaka: ia kau sa sega ni kaya vei iko ni sa dodonu ga mo vakaivolitaka vei au ni ko sa soli iko vei au.

20 Io, na wekaqu, kila meu rekitaki iko vua na Turaga: vakalecataka na lomaqu e na *cakacaka ni* Turaga.

21 Ia ni kau sa vakadinata ni ko na talairawarawa kau sa vola kina vei iko, niu sa kila ko na kitaka na ka kau sa kaya ka uasivi cake kina.

22 E vinaka mo vakarautaka talega na vale meu moce kina: niu sa dinata kau na soli *tale* vei kemudou e na vuku ni nomudou masu.

23 Sa ia na loloma vei iko ko Epafra, keirau sa vesuki kaya e na vuku i Kraisiti Jisu;

24 *Kei* iratou *talega* na noqui tokani, ko Marika, *kei* Arisitako, *kei* Timasa, *kei* Luke.

25 *Me tu ga* kei na yalomudou nai loloma ni noda Turaga ko *Jisu* Kraisiti. Emeni.

AI VOLA I PAULA NAI APOSILA

VEI IRA NA

IPRIU.

A WASE I.

Sa uasivi cake ko Jisu vei ira kecega na profita kei na agilose, ni sa Luve ni Kalou, 1—14.

A KALOU, ka vosa vakavuqa eliu vei ira na qase, ka vuqa na kenai valavala a ra sa tukuna ko ira na profita,

2 Ia e na gauna mai kimuri oqo sa vosa mai vei keda ko koya ka sa tukuna na Luvena, sa lesia ko koya mei taukei ni ka kecega, e rau bulia vata kaya talega na veivanua kecega;

3 A serau ni nonai ukuuku ko koya, kei na yaloyalo dina sara ni nonai tovo, a sa maroroya na ka kecega e na nona vosa kaukaua, ni sa vuya laivi duaduaga vakai koya na nodai valavala ca, sa qai tiko sobu e na liga imatau ni Turaga levu maicake;

4 Ni sa cakavi me uasivi cake vakaoqo vei ira na agilose, me vaka ni sa rawata vakai koya mai vei Tamana me uasivi cake vei ira e na yacana.

5 Ia mei cei vei ira na agilose sa vosa kina ko koya e na dua na siga, *ka kaya,* A Luvequ ko iko, au sa vakasikavi iko e na siga oqo? *Sa kaya* tale, Oi au na Tamana, a Luvequ ko koya?

6 Ia ni sa kauta tale mai ko koya na nona Ulumatua ki vuravura, sa kaya, Me cuva vei koya ko ira kecega na agilose ni Kalou.

7 A sa kaya tale ni sa tukuni ira na agilose, O koya sa cakava na nona agilose me vaka na cagi, kei na nonai talatala me ra vaka na yameyame ni bukawaqa.

8 A *sa kaya* vua na Luvena, Kalou, a nomui tikotiko vakaturaga, ena sega ni oti se mudu: ai titoko ni cakadodonu nai titoko ni nomu matanitu.

9 E na vuku ni ko sa vinakata nai valavala dodonu, ka cata nai valavala ca; sa lumuti iko kina na Kalou, a nomu Kalou, e na waiwai ni reki mo uasivi cake kina vei ira *kecega* na nomui tokani.

10 O iko talega, Turaga, ko a tauyavutaki vuravura eliu; ia ko lomalagi na cakacaka ni ligamu.

11 Ia ko ya ena rusa tani laivi; o iko sa na tiko ga: a ya talega ena madra mai me vaka nai sulu;

12 O na lobia talega me vaka nai tutuvi, ena vakaisosomi talega: ia ko iko ko sai iko tiko ga, ena sega ni bau mudu na nomu yabaki.

13 Ia mei cei vei ira na agilose sa vosa kina ko koya e na dua na siga, *ka kaya*, Mo tiko e na ligaqu imatau, ka malua kau na cakavi ira mada na nomu meca mei tutuniyavamu?

14 E ra sai talatala yalo ko ira kecega, se segai, sa talai yani me qaravi ira e ra na yaco emuri mei taukei ni bula?

A WASE II.

Sa vakatakila ko Paula ni sa vinaka me da vakabauta sara na ka sa vakatakila ko Jisu, kei ira na nonai talatala, de cudruvi keda na Kalou, 1—4. *Sa sega ni turaga ni lotu na agilose, o Jisu ga,* 5—8. *Sa mate ko Jisu me bula na tamata kecega,* 9. *Sa kilikili kei Jisu me yaco me tamata dina, me mate, me sorovaki ira na tamata; me vakaotia na kaukaua ni tevoro, me vakabulai ira sa vakabauta,* 10—18.

E NA vuku ni ka oqori, e dodonu me da mamakutu sara kina me vakananuma ki na ka eda a rogoca, de yali e na siga eso.

2 Ia kevaka ka vakadinadina na vosa e ra sa tukuna ko ira na agilose, ka saumi vakadodonu nai valavala ca kei na talaidredre kecega;

3 Ena bula vakaevei koi keda, kevaka eda sa bese *ni vakabauta* na bula levu oqo; sa vakatekivuna na Turaga me tukuna, sa vakadinadina mai kivei keda ko ira e ra sa rogoci *koya*;

4 Sa vakadinadina vata talega *vei ira* na Kalou, e nai vakatakilakila mana kei na ka e veivakidacalataki, kei na cakamana e vakavuqa, kei nai votavota ni Yalo Tabu, me vaka na nona veitalia?

5 A sa sega ni soli na vuravura ena muri mai, keitou sa vosa kina, vei ira na agilose me ra veitalia kina.

6 A sa vakatakila sara e dua e na tiki *ni Vola* e dua, ka kaya, A cava na tamata, mo nanumi koya kina? se na luve ni tamata, mo lako mai kina vua?

7 O sa cakavi koya me uasivi vakalailai sobu ga vei ira na agilose: o sa vakaisalataka e nai ukuuku kei na vakarokoroko, ka lesia me veitaliataka na cakacaka ni ligamu:

8 O sa vakamalumalumutaka vua na ka kecega me tu eruku ni yavana. Ia ni sa vakamalumalumutaka vua na ka kece me veitalia kina, sa sega ni vo e dua na ka me tawa vakamalumalumutaki vua. Ia eda sa sega ni raica edaidai ni sa vakamalumalumutaki vua na ka kecega me veitalia kina.

9 Eda sa qai raici Jisu, ni sa cakavi me uasivi sobu vakalailai ga vei ira na agilose, me vosota na mate, me tovolea na mate e na vuku ni tamata kecega, e na vuku ni loloma ni Kalou; a sa qai vakaisalataki e nai ukuuku kei na vakarokoroko.

10 Ni sa kilikili kei koya, nai taukei ni ka kecega, sa vakatekivuna talega na ka kecega, ni sa kauta na luvena e le vuqa ki na vanua vakaiukuuku, me qisi koya na vu ni nodra bula, me vinaka sara ni sa vosota na ca.

11 Ni ra sa Tama vata ga ko ira sa savasava kei koya sa vakasavasavataki *ira*: ia e na vuku ni ka oqo sa sega kina ni madua ko koya me vakatokai ira me ra tacina;

12 Ni sa kaya, Au na tukuna na yacamu vei ira na taciqu, e na kedra maliwa nai vavakoso lewe ni soro kau na meketaka vei iko na vakavinavinaka.

13 *Sa kaya* tale, Au na vakararavi vei koya. *Ka kaya* tale, Raici au, kei ira na gone sa solia mai vei au na Kalou.

14 Ia ni sa vakalewena ka vakadra ko ira na gone, sa yaco talega ko koya me vakakina; me rawarawa kina vua e na vuku ni sa mate, me vakamalumalumutaki koya sa tu vua na kaukaua ni mate, o koya na tevoro;

15 Me vakabulai ira e ra vaka na bobula e na nodra bula kecega ni ra sa rerevaka na mate.

16 Ia ka sa dina ni sa sega ni mai vukei ira na agilose ko koya; sa mai vukei ira ga na kawa i Eparaama.

17 O koya oqo sa kilikili kina kei koya, me yaco me vakai ira na wekana e na ka kecega, me bete levu yalovinaka ka dina e na ka ni Kalou, me cakava nai soro e nai valavala ca ni tamata.

18 Ni sa vosota na ka ca ko koya, ni sa dauveretaki, sa rawata kina me vukei ira e ra sa dauveretaki.

A WASE III.

Sa tukuna ko Paula ni sa uasivi cake vei Mosese ko Jisu, ni sa Turaga levu e na lotu, ia ko Mosese nai talatala walega, 1—6. *Ia kevaka eda sa sega ni vakabauti Jisu, eda na cudruvi vakalevu kina, e ra a cudruvi vakalailai ga na luve i Isireli eliu,* 7—19.

E NA vuku ni ka oqori, kemudou na veiwekani yalosavasava, sa kacivi mei taukei ni ka vakalomalagi, vakananuma nai Aposila kei na Bete Levu eda sa vakatusa tiko, o Kraisiti Jisu;

2 O koya ka sa dina vua sa lesi koya, me vakataki Mosese talega e na nona mataqali kecega.

3 A sa dodonu vei koya me vakarokorokotaki vakalevu cake vei Mosese, e na vuku ni da sa vakarokorokotaki koya vakalevu sa tara *na vale*, ia ka vakalailai ga ki na vale.

4 A sa tara na tamata eso na veivale kece; ia ko koya sa tara na ka kecega sa Kalou.

5 E dina ya ni sa dina ko Mosese e na nona mataqali kecega, ni sai talatala, me vakatakilai kina na ka ena tukuni maimuri;

6 Ia ko Kraisiti *sa dina* ni sa Gone Turaga e na nona mataqali; a nona mataqali koi keda, kevaka eda sa taura matua na vakabauta, kei na reki ni dinata, me yaco mada nai vakataotioti.

7 O koya oqo (sa kaya kina na Yalo Tabu, E na siga oqo ni dou rogoca na domona,

8 Kakua ni vakaukauataka *na* yalomudou, me vaka *e na* veivakacudrui, e na siga ni dauvere e *na* lekutu:

9 Ni ra sa dauveretaki au na tamamudou, *a* ra sa vakatovolei au vakaca, a ra sa raica na noqu cakacaka e na yabaki e vasagavulu.

10 O koya ga oqo kau a cudru kina vei ira nai tabatamata ko ya, ka kaya, E ra sa cala tiko ga e lomadra; a ra sega ni kila na noqui valavala.

11 Au a vavakini kina e na noqu cudru, me ra kakua sara ni *curu* ki na noqui vakavakacegu.)

12 Dou raici kemudou vinaka, na veiwekani, de tiko e na lomamudou eso na yaloca e tawa vakabauta, do dou biuta laivi kina na Kalou bula.

13 Dou vakavuvuli vakai kemudou e na veisiga kecega, ni sa vakatokai ga, na siga edaidai; de vakayalokaukauataki e dua vei kemudou e na vuku ni ca e dauveivakaisini.

14 Ia ko Kraisiti sa noda ga, kevaka eda sa taura matua nai vakatekivu ni noda vakabauta me kaukaua tu me yacova nai vakataotioti:

15 Ni sa vosa tiko vakaoqo, E na siga oqo, kevaka dou via rogoca na domona, kakua ni vakaukauataka na yalomudou, me vaka e *na* veivakacudrui.

16 Ia ko cei ko ira ni *ra* sa rogoca oti sa qai vakacudruya? o ira kecega e ra sa lako vata kei Mosese mai Ijipita, se segai?

17 Ia ka sa cudru beka ko koya vei cei e na yabaki e vasagavulu? vei ira sai valavala ca, ka bale na yagodra e na lekutu, se segai?

18 A sa vosa vavakini ko koya kivei cei me ra kakua ni curu ki

na nonai vakavakacegu, vei ira ga sa sega ni vakabauta, se segai?

19 O koya ga oqo eda sa raica kina, e ra sa sega ni curu rawa kina, ni ra sa sega ni vakabauta.

A WASE IV.

Sa yalataki vei keda nai vakavakacegu sa yalataki vei ira na Isireli eliu; ia ko ira sa tawa vakabauta e ra na cudruvi sara, 1—13. *Sa qai tukuna ko Paula nai valavala ni noda Bete Levu, a sa vakarota vei keda me torova na Kalou e na vukuna,* 14—16.

O KOYA oqo me da rere kina, ni sa vakalaivi talega *vei keda* na vosa ni yalayala me da curu ki na nonai vakavakacegu, de sega beka ni yaco dina kina koi kemudou eso.

2 Ni sa tukuni mai vei keda na ka sa yalataki, me vakatalega kina vei ira: ia ka sega ni yaga vei ira na vosa e ra sa rogoca, ni sa sega ni veiwaki vata kei na vakabauta vei ira sa vakarogoca.

3 Ni da sa qai curu ki nai vakavakacegu, koi keda sa vakabauta, me vaka sa vosa kina ko koya, Me vaka kau a vosa vavakini kina e na noqu cudru, *ka kaya*, E ra na sega sara ni curu ki na noqui vakavakacegu *na tawa vakabauta*: *oqo na vakacegu ni Kalou sa ia ko koya*, ni sa oti na cakacaka ni sa tauyavutaki oti ko vuravura.

4 Ni sa dua na tiki *ni Vola* sa vosa kina ko koya ni sa tukuna nai ka vitu ni siga, sa vakaoqo, A sa vakacegu na Kalou e nai ka vitu ni siga e na nona cakacaka kecega.

5 Kei na *tikina* talega oqori, E ra na sega sara ni curu ki na noqui vakavakacegu.

6 Ia ka sa vakalaivi ga me curu kina eso, a ra sa sega ni curu kina ko ira, ka tukuni taumada vei ira na vosa ni yalayala, e na vuku ni ra sa tawa vakabauta:

7 (A sa qai lokuca tale e dua na siga ko koya, ka sa tukuna ko Tevita, ka kaya, E na siga oqo, ni sa oti na gauna eso; me vaka ni sa kaya, E na siga oqo, kevaka dou rogoca na domona, kakua ni vakaukauataka na yalomudou.

8 Ia kevaka sa solia vei ira nai vakavakacegu ko Josua, ena sega ni vosa tale ko koya e na dua tani tale na siga.

9 Ia ka sa qai vo tu ga nai vakavakacegu me nodra na tamata ni Kalou.

10 Ia ko koya sa curu ki na nonai vakavakacegu, sa vakacegu e na nona cakacaka, me vaka na Kalou *ni sa vakacegu* e na nona cakacaka.)

11 O koya oqo me da gumatua sara kina me da curu ki nai vakavakacegu oqo, de bale na tamata e dua ni sa tawa vakabauta me vakataki ira eliu.

12 Ni sa bula na vosa ni Kalou, ka kaukaua, ka gata vakalevu ka mucu ga nai seleiwau takiveiyamena, sa suaka me tawase rua yani na lomada kei na yaloda, kei nodai sema kei na uto ni sui, a sa lewa rawa na nanuma kei na nakita ni yaloda.

13 A sa sega talega e dua na ka e tawa rairai e matana: a sa luvawale, ka vakaraitaki sara na ka kecega, e na mata i koya eda na vakatusai keda vua.

14 Ia ni sa dua na noda Bete Levu, sa curu ki lomalagi, o Jisu na Gone ni Kalou, tou taura matua na noda vakatusa.

15 Ia na noda bete levu e sega ni vakataki ira e tawa lomani keda ni da sa malumalumu; ia ka sa dauveretaki ga e na ka kecega me vakataki *keda*, ia ka sega sara na nonai valavala ca.

16 E na vuku ni ka oqori tou toro doudou kina ki nai tikotiko vakaturaga loloma, me da lomani rawa kina, me da rawata talega nai loloma me vukei *keda* e na gauna e yaga kina.

A WASE V.

Sa tukuna na noda Bete Levu ko Paula ni sa uasivi cake vei ira na bete eliu, 1—10. *A sa qai vunauci ira na tamata lotu, ni ra sa lotu dede ka sega ni vuku sara*, 11—14.

IA na bete levu yadua e digitaki mai vei ira na tamata, sa lesi me cabora na ka vua na Kalou e na vukudra na tamata, me vakacabora nai madrali kei nai soro e na vuku ni valavala ca :

2 Sa rawarawa vua me lomani ira e ra sa sesewa, kei ira e ra sa cala ; ni sa vakavolivoliti koya talega na malumalumu.

3 E na vuku ni ka oqo e dodonu kina vua, me vakacabora mada na nonai soro, me vakatalega na nodrai soro na tamata.

4 A sa sega e dua na tamata sa laki taura vakai koya na cakacaka vakarokoroko oqo, o koya ga sa lesi koya na Kalou, me vakataki Eroni.

5 Sa vakatalega kina ko Kraisiti sa sega ni viavia bete levu vakai koya me dokai kina ; a ya ga e na vuku i koya sa kaya vua, O iko na Luvequ, au sa vakasikavi iko e na siga oqo.

6 Me vakatalega na nona vosa e na *Same* e dua, *sa kaya*, A bete tawa mudu ko iko me vakai Melikisete.

7 O koya oqo e na siga sa liatamata kina, ni sa cabora oti na kerekere kei na masumasu kei na tagi kaukaua e na wai ni matana vua sa kaukaua me vakabulai koya mai na mate, a sa rogoci ga e na ka sa rerevaka ;

8 Ia na Luvena dina ko koya, a sa vakatavulici ga e nai valavala ni talairawarawa, ni sa vosota na ka rarawa ;

9 Ia ni sa vinaka sara kina, sa yaco me vu ni bula tawa mudu vei ira kecega sa talairawarawa vua ;

10 Sa kaciva na Kalou me bete levu me vakai Melikisete.

11 E levu na ka sa vo me keitou tukuni koya kina, ia ka sa dredre ga na kenai balebale, ni sa gu ca na daligamudou.

12 Ni sa kilikili kei kemudou mo dou yaco mada e na gauna eliu mo doui vakavuvuli, ia ka sa yaga tiko ga mo dou vakatavulici e nai balebale ni vu ni vakavuvuli ni Kalou ; sa yaga talega vei kemudou na wai ni sucu, ia ka sega ni yaga na kakana kaukaua.

13 Ni sa tawa kila vinaka nai vakavuvuli ni vakadodonutaki, ko koya sa gunuva walega na wai ni sucu ; ni sa gone lailai ga.

14 A sa yaga vei ira na qase na kakana kaukaua, o ira e ra sa vakatovolea tiko ga na tiki ni yalodra me ra lewa rawa na ka se vinaka se ca.

A WASE VI.

Sa vakarota vei ira ko Paula me ra vuku sara e na lotu, de ra ca tale, 1—8. *Sa vakavulici ira me ra tu dei, ka gumatua sara, me ra kakua ni yalowai, ni sa vosa dina sara na Kalou ni sa yalataka na ka vinaka*, 9—20.

E NA vuku ni ka oqo me da laiva kina na vu ni vakavuvuli kei Kraisiti, me da *gumatua* me da vinaka sara ; me da kakua ni tauyavutaka tale e na veivutuni e na vuku ni valavala eda mate kina, kei na vakabauta na Kalou,

2 (Ai vakavuvuli ni vuivui, kei na veitabaki liga,) kei na nodra tu cake tale na mate, kei na lewa ka tawa mudu.

3 Ia kevaka e vinakata na Kalou, eda na cakava na ka oqo.

4 Ni sa dredre sara vei ira ka vakararamataki eliu, a ra sa tovolea nai solisoli vakalomalagi, ka rawata na Yalo Tabu,

5 A ra sa tovolea na vosa vinaka ni Kalou, kei na kaukaua ni bula ena muri mai,

6 Ka ra sa vuki tale, *e dredre sara* me vakavoui ira me ra veivutuni ni ra sa vakota tale tiko

vakai ira na Gone ni Kalou ki na kau veilatai, a ra sa vakalialiai koya e na matanavotu.

7 Ia na qele sa unuma na uca sa lako wasoma kina, sa vakatubura na kau sa yaga vei ira sa kelia, sa vakalougatataka na Kalou:

8 Ia *na qele* sa vakatubura walega na kau vakavotona kei na soni sa tawa vakabau, a sa vo lailai me biu sara; ia na kenai otioti me visa.

9 Oi kemudou na veiwekani, keitou sa vosa ga vakaoqo, ia keitou sa vakasami kemudou ni dou na vinaka, *ni na tu vei kemudou* talega na ka e yaco vata kei na bula.

10 Ni sa dredre me yaloca na Kalou me guilecava kina na nomudou kitaka na cakacaka, kei na loloma dou a vakatakila ki na yacana, ni dou a qaravi ira na tamata yalosavasava, ia dou sa qaravi *ira* tikoga.

11 Keitou sa gadrevi kemudou yadua, mo dou vakatakila na mamakutu vakaoqori mo dou waraka matua sara kina, me yaco nai vakataotioti:

12 Mo dou sega ni vucesa, mo dou muri ira ga e ra sa qai taukei ni ka ka yalataki, e na vuku ni ra vakabauta ka vosota vakadede.

13 Ia ni sa cakava na vosa ni yalayala vei Eparaama na Kalou sa vosa vavakini, ia ni sa sega ni cavuta rawa e dua sa uasivi cake *vua*, sa qai cavuti koya ga e na nona vosa vavakini,

14 Ka kaya, E dina kau na vakalougatataki iko vakalevu, ka vakalevutaki iko vakalevu sara.

15 Sa vaka ga kina, ni sa vosota vakadede mada, sa qai-yaco mei taukei ni ka ka yalataki.

16 Ia ni ra sa vosa vavakini na tamata e ra cavuta na ka e levu: a sa oti kina vei ira na veileti, ni ra sa vavakini me vakadinadina kina *na nodra vosa*.

17 Sa vakakina na Kalou, ni sa vinakata ko koya me vakatakila dina sara kivei ira nai taukei ni nona vosa ni yalayala ni na tu dei na nona lewa, sa vakadinadina e na vosa vavakini:

18 Me rua kina na ka sa tu dei sara, sa sega ni rawa kina me vosa vakailasu na Kalou, me da vakacegui sara kina ni da sa dro me vakaruru ni da sa taura na dinata sa viritu e matada:

19 Ai kelekele ni yaloda na *dinata* oqo, ni sa dina ka kaukaua, ia ka sa curu sara kiloma ni lati:

20 A tikina ko ya sa curu kina e na vukuda ko Jisu, ni sa liutaki *keda*, ni sa cakavi me bete levu ka tawa mudu me vakai Melikisete.

A WASE VII.

Sa tukuna ko Paula ni sa uasivi cake ko Jisu vei ira na bete eliu, ni sa vakataki Melikisete, 1—19; *a sa lesi e na vosa vavakini*, 20—22, *a sa sega e dua sa tarava*, 23—25, *a sa yalosavasava sara, a sa sega ni yaga me cabo vakarua na nonai soro*, 26—28.

IA ko koya oqo ko Melikisete, sa turaga levu mai Selema, a bete ni Kalou Cecere sara, e rau a sota kei Eparaama ni sa tale mai na mokuti ira na turaga levu, ka vakalougatataki koya;

2 Sa solia talega vei koya ko Eparaama nai ka tini ni *kamunaga* kecega *sa tokitaka*; ai balebale *ni yaca i Melikisete* na Turaga levu ni vakadodonu, *a yacana* talega emuri na Tui Selema, a kenai balebale na Turaga levu ni veivakacegui;

3 E sega ni tukuni na tamana, se na tinana, se na nona yavusa, sa sega ni vakatekivu na nona gauna, se oti na nona bula; a sa cakavi me vaka na Gone ni Kalou; a sa tiko ga me bete ka tawa mudu.

4 Dou vakasama na kena levu na tamata oqo, ni sa solia vei koya na turaga qase ko Eparaama nai ka tini ni kamunaga sa tokitaka.

5 A sa dina vei ira na luve i Livai, e ra sa bete, ni sa vosa ga vei ira *na Kalou* e na vunau me vakaisigana vei ira na tamata, me solia vei ira na wekadra, ia ko ira e ra sa lako kecega mai na tolo i Eparaama:

6 Ia ko koya oqo sa taura nai sigana mai vei Eparaama, a sa tawa wiliki vata kei ira na nona yavusa, a sa vakalougatataka nai taukei ni ka ka yalataki.

7 E sega e dua me vakatitiqataka rawa na vosa oqo, ni sa vakalougatataki koya sa uasivi sobu ko koya sa uasivi cake vei rau.

8 Ia eke e ra sa taura nai sigana ko ira na tamata e ra sa mate; ia kikea ko koya sa tukuni ga ni sa bula tiko *sa taura talega.*

9 Io, kevaka e tara meu vosa vakakina, o Livai talega, o koya sa taura *emuri* nai sigana, e rau sa solia kei Eparaama nai sigana.

10 Ni sa tu ga e na tolo i tamana *ko Eparaama,* ni rau sa sota kei Melikisete.

11 Ia kevaka e yaco rawa na tamata me ra vinaka sara e na vuku ni cakacaka ni bete vaka-Livai, (ni sa soli vata kaya na vunau vei ira na tamata,) ena yaga vakacava me tubu tale e dua tale na bete me vaka na yavusa i Melikisete, me kakua ni yavusa i Eroni?

12 Ia ni sa qai vakaisosomi na bete, sa dodonu sara me vakaisosomi talega na vunau.

13 Ia ko koya sa tukuni vakaoqo, sa dua tani na nona mataqali, *a mataqali* sa sega kina e dua na tamata sa qarava nai tutunisoro.

14 Ni sa macala sara ni sa tubu mai *na kawa i* Juta na noda Turaga; ia na mataqali ko ya e sega ni vosa kina ko Mosese me ra bete.

15 Ia ka sa macala vakalevu sara; ni sa tubu tale e dua tani tale na bete me vaka na yavusa i Melikisete,

16 O koya ka sa cakavi *me bete* ka sega ni vaka na vunau vakavuravura, ia ko ya me vaka ga na kaukaua ni bula tawa mudu.

17 Ni sa tukuni *koya na Kalou, ka kaya,* O iko na bete tawa mudu, me vaka na yavusa *i Melikisete.*

18 Ia ka sa dina ni sa qai vakaoti na vunau makawa, ni sa malumalumu ka tawa yaga talega.

19 Ia na vunau sa sega ni cakava rawa e dua me vinaka sara, ia ka sa qai kauti dina mai na dinata vinaka; eda toro voleka kina vua na Kalou.

20 A sa sega *ni cakavi* walega *ko koya me bete sa caka* e na vosa vavakini.

21 (Ia ko ira e ra sa cakavi walega me ra bete, ia ka sega e na vuku ni vosa vavakini; ia ko koya oqo e na vosa vavakini; e na vuku i koya sa kaya vua, Sa vosa vavakini na Turaga ena sega ni veivutuni, *ka kaya,* O iko ga na bete tawa mudu me vaka na yavusa i Melikisete:)

22 Sa uasivi cake kina vakaoqo ko Jisu ni sa kena liumata ni veiyalayalati e uasivi cake.

23 E dina ya ni ra sa le vuqa na bete, ni ra sa sega ni vakalaivi *me* ra tiko ga e na vuku ni *ra sa* mate:

24 Ia na tamata oqo, sa *bete* tawa mudu, ni sa bula tikoga.

25 O koya ga oqo sa rawarawa kina vua me vakabulai ira sara e ra sa lako mai vua na Kalou vei koya, ni sa bula tikoga ko koya me sorovaki ira.

26 Ia na bete levu sa mai yaga vei keda sa vakaoqo, sa yalododonu, *ka* yalovinaka, *ka* yalosavasava, *ka* tawase tani mai na tamatai valavala ca, a sa cakavi me cecere cake ka lolovi era ko lomalagi;

27 O koya e sega kina ni yaga vua e na veisiga, me vakacabora taumada nai soro ni nonai valavala ca, *me* qai *kitaka na* nodrai *soro* na tamata, me vakai ira na bete

levu : ia ka sa cakava vakaduaga ko koya, ni sa vakacabori koya.

28 Ni sa cakavi ira na vunau me ra bete levu ko ira sa malumalumu ; ia na vosa vavakini, sa muria na vunau, *sa cakavi* koya na Gone *ni Kalou*, me uasivi cake sara *ni sa bete* tawa mudu.

A WASE VIII.

Sa tukuna ko Paula ni sa yaco ko Jisu me noda bete levu, sa oti na kenai vakatakarakara e ra sa ta na kai Jutia eliu, a sa uasivi cake sara na cakacaka i Kraisiti, 1—13.

IA na ka levu kau sa vosa oti kina *sa vakaoqo* : Sa dua na noda bete levu, sa tiko e na liga imatau ni tikotiko ni Turaga levu mai lomalagi ;

2 Ai talatala e na tikina tabu, kei na vale ni soro dina, sa sega ni tara na tamata, *sa tara* ga na Turaga.

3 Ni sa lesi ira kecega na bete levu me vakacabora nai madrali kei nai soro : o koya oqo sa dodonu talega kina vei koya me dua na ka me vakacabora.

4 Ia kevaka sa tiko ga e vuravura ko koya, ena sega ni bete, ni sa tiko ga na bete sa vakacabora nai madrali me vaka na vunau :

5 O ira sa kitaka nai vakatakarakara kei na yaloyalo ni ka mai lomalagi, me vaka sa vunauci Mosese na Kalou ni sa voleka ni tara na vale ni lotu : ka kaya, Raica, mo cakava na ka kecega me tautauvata kei na kenai vakatakarakara sa vakatakilai kivei iko e na ulunivanua.

6 Sa qai nei *Jisu* na cakacaka ni bete e uasivi cake, ni sa dautataro talega ko koya, e na ka ni veiyalayalati e uasivi cake, sa vakataudeitaki e na vosa ni yalayala e uasivi cake.

7 Kevaka e vinaka ga na *veiyalayalati* taumada, e sega tale ni vakasaqarai e dua tani *me kenai sosomi.*

8 Ia ni sa sega ni vinakata, sa kaya ko koya, Sa vosa na Turaga, ena yaco na siga, kau na cakava kina na veiyalayalati vou vei ira na mataqali nei Isireli kei na mataqali nei Juta :

9 Ena sega ni vaka na veiyalayalati kau a cakava vei ira na tamadra e na siga kau a taura kina na ligadra me tuberi ira mai na vanua ko Ijipita ; ni ra sa sega ni tu dei e na noqu veiyalayalati, a sa kaya kina na Turaga, au sa sega ni vinakati ira.

10 A sa kaya na Turaga, Sa vakaoqo na veiyalayalati kau na cakava vei ira na mataqali nei Isireli ni sa oti na gauna ko ya ; au na tugana na noqu vunau ki na lomadra, ka vola e na yalodra : ia kau na yaco me nodra Kalou, e ra na yaco me noqu tamata :

11 E ra na sega ni vakavulici ira yadua na nona lewe ni koro, kei na wekana, ka kaya, Mo kila na Turaga : ni ra na kilai au kecega, ko ira sa kaisi ka yacovi ira talega sa turaga.

12 Niu na yalovinaka vei ira sa tawadodonu, au na sega ni nanuma tale na nodrai valavala ca kei na nodra talaidredre.

13 Ia ni sa cavuta ko koya, A *veiyalayalati* vou, sa vakamadrataka na ka sa taumada. Ia na ka sa qai madra mai ka makawa sa voleka ni takali sara.

A WASE IX.

Sa tukuna na ka eso sa vakatakarakarataki Kraisiti eliu ; ia ka sa uasivi cake sara kina ko koya, 1—28.

SA dina ya ni sa tu kei na *veiyalayalati* ka taumada na kena cakacaka ni ra sa qarava na Kalou, kei na vale ni soro vakavuravura.

2 Ni sa caka ga na vale ni soro ; o koya sa taumada, *sa tu* kina nai tutunicina, kei nai kanakana, kei na madrai vakarairai ; a yacana oqo na tikina tabu.

3 A sa sivi nai ka rua ni lati, *a sa*

tu kina na vale ni lotu sa vakatokai na loqi tabu sara;

4 Sa tu kina na miqa koula, kei na kato ni vunau sa ubi na yasana kece e na koula, *sa tu* kina na bilo koula sa tawa e na mana, kei nai titoko talega i Eroni sa kubu tiko, kei na vatu raraba sa volai kina na vunau;

5 *Sa tu* ga ecake na Jerupima ni ukuuku sa vakaruruga nai tikotiko loloma; ia ka sa dredre me da tukuna vakalevu edaidai na ka oqo.

6 Ia ni sa vakarautaki oti na ka oqori, sa curu na bete e na veisiga ki nai ka dua ni vale ni soro, ka kitaka kina na cakacaka ni Kalou.

7 Ia na kenai ka rua *sa curu* vakaduaga kina e na veiyabaki na bete levu duaduaga, *a* sa sega *ni curu* wale, sa kauta ga na dra, a sa vakacabora e na vukuna, kei na vuku ni nodrai valavala ca talega na tamata:

8 Sa vakatakila na Yalo Tabu e na ka oqo, ni sa sega ni rairai mai na sala ki na loqi tabu sara, e na gauna sa tu ga kina na vale ni soro ka taumada.

9 A kenai vakatakarakara walega oqori, ka yacova na gauna oqo, a sa vakacabori kina nai madrali kei nai soro, sa tawa cakavi koya rawa sa kitaka me vinaka sara kina na yalona;

10 *E ra sa kitaka* ga na kakana kei na ka e gunuvi, kei na vuivui vakavuqa, kei nai valavala vakavuravura, sa vosa vei ira me ra cakava me yaco mada na gauna ni vakadodonutaki.

11 Ia ko Kraisiti sa yaco me bete levu e na ka vinaka ena muri mai, e na vale ni lotu levu ka uasivi cake na kena vinaka, e tawa tara e na liga *ni tamata*, ni sa sega ni cakavi vakakina;

12 E sega e na dra ni kokoti kei na luve ni karavau, e nona dra ga sa curu vakadua ki na loqi tabu sara, ni sa rawata ga me *noda* na bula tawa mudu.

13 Ia kevaka sa yaga na dra ni karavau kei na kokoti, kei na dravusa ni karavau alewa sa kureitaki vei ira e dukaveluvelu, me savasava kina na yagodra:

14 Ena vakatanievei na *dra nei* Kraisiti, ni sa cabori koya *vua na* Kalou e na vuku ni Yalona *tawa* mudu ia ka sega vua na ca, *ena* sega beka ni rawarawa sara me *vui* laivi kina mai na yalomudou na cakacaka eda sa mate kina, mo dou qarava na Kalou bula?

15 O koya ga oqo sa yaco kina ko koya mei dautataro e na veiyalayalati vou, e na vuku ni *nona* mate, ni sai soro ni nodrai valavala ca *e ra kitaka* e na gauna ni veiyalayalati taumada, me ra rawata kina ko ira ka kacivi nai vota ni vanua tawa oti sa yalataki.

16 Ia kevaka *sa yaga* e dua na veiyalayalati, sa yaga ni sa mate dina ko koya sa dautataro.

17 Ni sa yaga na veiyalayalati ni sa mate *ko ira na dauveisorovi*: ia ka sa sega ni yaga vakalailai ni sa bula tiko ko koya sa dautataro.

18 Ia ka sa sega ni vakatabui walega na *veiyalayalati* sa taumada, sa ia ga e na dra.

19 Ni sa cavuta oti ko Mosese nai vakavuvuli kecega ni *vunau* kivei ira kecega na tamata, *sa qai* kauta ko koya na dra ni *luve* ni karavau kei na kokoti, kei na wai, kei na vuti ni sipi damudamu, kei na co bona, ka kureitaka nai vola, kei ira na tamata kecega,

20 Ka kaya, A dra ni veiyalayalati oqo, sa cakava vei kemudou na Kalou.

21 Sa kureitaka talega e na dra na vale ni soro, kei na bilo ni cakacaka kecega.

22 Ia ka vica na ka e na gauna ni vunau sa tawa vakasavasavataki e na dra; ia kevaka e sega ni vakadavei na dra sa sega ni rawa me kauti tani nai valavala ca.

23 Sa dodonu ga me vakasavasavataki nai vakatakarakara ni ka mai lomalagi e nai *soro* vaka ko

ya; kei na ka dina mai lomalagi e nai soro e uasivi cake vei ira.

24 Ia ka sa sega ni curu ko Kraisiti ki na loqi tabu sa caka na liga, a ya nai vakatakarakara walega ni ka dina; *sa curu* dina ki lomalagi, me rairai tikoga e na mata ni Kalou e na vukuda:

25 Sa sega talega ni vakacabori koya vakavuqa, me vaka na bete levu eliu ni sa curu ki na loqi tabu e na veiyabaki, ka kauta na dra ni ka tani;

26 Ia kevaka sa vakakina ke sa dodonu me mate vakavuqa mai nai vakatekivu kei vuravura: ia ko ya sa qai vakarairaitaki vakadua e nai vakataotioti ni gauna makawa, me kauta tani nai valavala ca, ni sa vakacabori koya mei soro.

27 Ni sa vakakina ni sa lesi me mate vakadua na tamata, me qai muria *na mate* na siga ni lewa:

28 Sa vaka sara kina ni sa vakacabori vakadua ko Kraisiti me kauta tani nai valavala ca ni lewe vuqa; ena rairai mai vakarua ko koya kivei ira sa waraki koya me ra bula, ia ka sega ni mai sorovaki *ira*.

A WASE X.

Sa uasivi cake nai soro sa cabora ko Kraisiti e nai soro kecega eliu, ni sa kauti tani kina nai sau ni valavala ca, 1—18. *Sa vakarota kina vei ira ko Paula me ra vakabauti Jisu sara,* 19—39.

SA tu ga e na vunau nai vakatakarakara ni ka vinaka me na muri mai, ia ka sega ni yaloyalona dina, ka sega talega ni rawa, e na nodrai soro e ra sa cabora tiko e na veiyabaki, me cakavi ira e ra daulako mai kina me ra savasava mai na ca.

2 Ia kevaka sa vakaoqo e ra mudu ni vakacabori, se segai? kevaka e ra vakasavasavataki vakadua e ra sa dausoro kina e ra na sega ni rarawa tale vakakina e na lomadra e na vuku ni valavala ca.

3 Ia nai *soro* ko ya e ra sa vakananuma tale kina nai valavala ca e na veiyabaki.

4 Ni sa dredre sara me kauta tani nai valavala ca na dra ni karavau kei na kokoti.

5 O koya oqo sa vosa kina ko koya ni sa lako mai ki vuravura, *ka kaya*, Ai soro kei nai madrali ko a sega ni vinakata, o sa vakarautaka vei au na yago:

6 O sa sega ni rekitaka nai madrali tavu kei nai soro ni valavala ca.

7 Au sa qai kaya, Raica, au sa lako mai, (me vaka sa volai au e nai vola vivigi,) me cakava na ka ko sa veitaliataka, *noqu* Kalou.

8 Sa kaya oti mada eliu ko koya, Ia nai soro kei nai madrali kei nai madrali tavu kei nai soro ni valavala ca, sa vakacabori me vaka na vunau; ko sa sega ni digitaka, se rekitaka;

9 Sa qai kaya ko koya, Raica, au sa lako mai me cakava na ka ko sa veitaliataka, *noqu* Kalou. Sa kauta tani ko koya nai ka dua, me vakayacora na kenai ka rua.

10 Eda sa vakasavasavataki e na vuku ni *nona* veitalia oqo, e na yago i Jisu Kraisiti ni sa cabori vakadua:

11 Io ko ira kecega na bete e ra sa tu ka cakava, ka vakacabora nai soro ko ya e na veisiga, ia ka ra sega ni kauta tani rawa nai valavala ca:

12 Ia ko koya oqo, ni sa vakacabora nai soro e yaga vakadua ka tawa mudu e na vuku ni valavala ca, sa qai tiko e na liga imatau ni Kalou;

13 A sa qai namaka tiko me yaco na nona meca mei tutuniyavana.

14 Ia ni sa vakacabori koya vakadua sa cakava na ka kecega e yaga vei ira e ra sa vakasavasavataki.

15 Ia *na ka oqo* sa vakatakila talega vei keda na Yalo Tabu: ni sa vosa oti ko koya eliu, *ka kaya*,

16 Sa kaya na Turaga, A veiya-

layalati kau na cakava vei ira ni sa oti na gauna ko ya sa vakaoqo, au na virikotora na noqu vunau ki na yalodra, ka vola e na lomadra ;

17 *Sa qai kaya ko koya*, Ia na nodrai valavala ca kei na nodra talaidredre kau na sega ni nanuma tale.

18 Ia ni sa qai kauti tani na ka oqori, sa sega ni cabori tale nai soro e na vuku ni valavala ca.

19 O koya oqo, kemudou na veiwekani, ni da sa qai doudou me da curu ki na loqi tabu sara e na vuku ni dra i Jisu,

20 E na sala vou ka bula, sa qai vakatara vei keda, ni sa tawase rua nai lati, a kenai balebale *nai lati*, na yagona ;

21 Ni sa dua talega na noda bete levu e na vale ni Kalou ;

22 Tou toro voleka yani e na yalo dina kei na vakabauta dina sara, ni sa kureitaki na yaloda me oti na loma ca, ka vakasilimi na yagoda e na wai makari.

23 Tou taura matua na vakatusa ni noda vakabauta me kakua ni yavala ; (ni sa dina ko koya sa yalataka ;)

24 Me da *veivuke ni da* vakananumi keda vakai keda me da veivakatakatai me dauloloma kai valavala vinaka.

25 Me da kakua ni biuta na vakasoqonivata, me vaka nai valavala ni tamata eso ; me da veivunauci tiko : ka kjtaka vakalevu, ni dou sa raica sa toro voleka mai na siga.

26 Kevaka eda sa nakita me dai valavala ca, ni da sa rawata oti me kila nai vakavuvuli dina, sa qai sega tale e dua tani nai soro e na vuku ni valavala ca,

27 *Sa tu* ga *vei keda* na waraka kei na rerevaka na siga ni lewa kei na cudru waqawaqa, ena kati ira sara na meca.

28 Ia ko koya sa beca na vunau i Mosese sa mate sara ga sa sega tale ni lomani, ni sa beitaka vei koya e rua se tolu na tamata dautukutuku :

29 Dou vakasama, ena vakaevei na kena levu ni cudruvi, ena lewai me dodonu me yaco vua, sa butuka e na ruku ni yavana na Gone ni Kalou, a sa nanuma *ni* sa ka qeleqelea na dra ni veiyalayalati ka vakasavasavataki *kina*, a sa vakasewasewani koya na Yalo *ni* loloma ?

30 Eda sa kilai koya sa kaya, Sa noqui tavi me cudruva, au na cudruva ga, sa kaya *vakaoqo* na Turaga. Ka *kaya* tale, Ena lewai ira na nona tamata na Turaga.

31 Ia na ka rerevaki me lutu ki na liga ni Kalou bula.

32 Dou vakananuma na siga eliu, ni dou sa vakararamataki, dou sa vosota na veivala kei na rarawa vakaidina ;

33 Sa yaco ko ya, ni ra sa vakasesevotuni kemudou mo dou vakalialiai ka vakararawataki ; sa yaco talega, ni dou sa tiko vata talega kei ira e ra sa vakacacani vakakina.

34 Dou a lomani au ni kau sa vesuki, ka reki ni ra sa daukovea na nomudou yau, ni dou sa kila e na lomamudou sa tu ga mai lomalagi na nomudou yau e vinaka cake kina ka veiqati.

35 O koya oqo mo dou *kakua* kina ni biuta na nomudou vakabauta, ena sa levu na yau me *kenai* sau.

36 Ni sa yaga vei kemudou na vosota, ni dou sa cakava oti na ka sa veitaliataka na Kalou, me nomudou na ka sa yalataki.

37 Ena dede vakalailai, *ena qai* lako mai ko koya sa dodonu me lako mai, ena sega ni dede sara.

38 Ena bula ga na tamata dodonu e na vakabauta : ia, Kevaka sa suka tani tale, ena sega ni vinakati koya na yaloqu.

39 Ia koi keda eda sega ni vakai ira sa suka tale yani ki na rusa ; eda sa vakai ira ga sa vakabauta tiko me bula na yalo.

A WASE XI.

Sa tukuna ko Paula nai balebale ni vakadinata, 1; *a sa qai tukuna na kena yaga, ni sa levu na ka e ra rawata kina ko ira na qase eliu, a sa levu talega na ka e ra sa cakava kina, ka sa levu talega na ka e ra vosota kina*, 2—40.

IA na vakadinata sa vaka ni sa vakayacori na ka eda sa waraka, e vaka ni sa vakaraitaki na ka sa tawa kune.

2 E na ka ga oqori sa rogo vinaka kina na qase eliu.

3 Eda sa kila e na vakadinata, ni sa buli na vuravura e na vosa ni Kalou, ni sa caka na ka sa rairai mai na ka sa sega ni rairai mai.

4 Ni sa vakadinata ko Epeli sa cabora nai soro vinaka ki na Kalou ka ca na nei Keni, ka rawata kina nai vakatakilakila ni sa vakadodonutaki, ni sa vakatakila na Kalou ni sa vinakata ko koya na nonai madrali: e na vuku ni ka ga oqo sa vosa tikoga kina ko koya ni sa mate.

5 Ni sa vakadinata ko Inoke sa kauti kina *ki lomalagi* ka sega ni raica na mate; a ra sa tawa kunei koya e na vuku ni sa kauti koya na Kalou: ia ni sa sega ni kauti sa tu ga vua na kenai vakatakilakila ni sa vinakati koya na Kalou.

6 Ia kevaka sa takali na vakadinata sa dredre sara me da vinaka *vua na Kalou*: o koya sa torova na Kalou e dodonu me vakadinata ni sa *Kalou* ko koya, ni sa saumi ira talega e ra sa dauvakasaqarai koya.

7 Ni sa vakadinata ko Noa, ni sa vakasalataka na Kalou e na vuku ni ka e sa bera ni rairai mai, sa rere kina, ka cakava na waqa me vakabulai ira kina na nona lewe ni vale; a sa vunauci ira kina na kai vuravura, ka yaco mei taukei ni vakadodonutaki sa yaco e na vuku ni vakabauta.

8 Ni sa vakadinata ko Eparaama, ni sa kacivi me lako ki na vanua e sa bera ni soli vua me nona vanua, sa talairawarawa ga kina; ka sa lako yani, ia ka sa sega ni kila na vanua sa lako kina.

9 Ni sa vakadinata, sa tiko vaka na vulagi e na vanua sa yalataki, me vaka *ni da sa tiko* e na vanua tani, ka tiko walega e na vale vakacevaceva kei Aisake kei Jekope, e ratou taukena vata na vanua sa yalataki:

10 Ni sa dauvakananuma ko koya ki na koro sa tauyavutaki, a kena matai na Kalou ni sa tara ko koya.

11 Ni sa vakadinata ko Sera, sa vakaukauataki kina me kunekunetaka na kawa, a sa vakasucuma na gone ni sa oti na gauna *ni kunekune*, ni sa nanuma ga sa dina ko koya sa yalataka.

12 O koya sa tubu mai kina vua e lewe dua, ia ka sa vaka ga na mate ko koya, *a tamata* lewe vuqa me vaka na kalokalo ni lomalagi, e vakatalega na nuku e na matasawa e tawa wiliki rawa.

13 Sa mate e na vakadinata ko ira kecega oqo, ia ka sa sega ni nodra dina na ka sa yalataki, a ra sa raica vakayawa, ka vakasama, ka cuquma, ka tukuni ira ni ra vulagi ga ka tiko walega e vuravura.

14 Ia ko ira sa vosa vakaoqo e ra sa vakatakila sara ni ra sa vakasaqara na nodra vanua.

15 E dina ya, kevaka e ra sa nanuma *na vanua* e ra sa biuta laivi tu, sa rawarawa ga me ra lesu tale kina.

16 A ra sa qai domona sara e dua *na vanua* e vinaka cake, *a vanua* vakalomalagi: o koya ga oqo e sega ni madua kina na Kalou me vakatokai me nodra Kalou: ni sa tara na koro ko koya me nodra.

17 Ni sa vakadinata ko Eparaama, ni sa vakatovolei, sa cabori Aisake: ia ko koya ka caka vua na vosa ni yalayala sa cabora na luvena e dua bauga,

18 Ia ka sa kaya vua eliu, A no-

mu kawa sa yalataki *a kawa* i Aisake:

19 Ni sa vakasama ko *Eparaama* sa rawarawa vua na Kalou me vakabulai *koya* tale mai na mate; a sa rawati koya tale vakakina *me vaka* e nai vakatakarakara.

20 Ni sa vakadinata ko Aisake, sa vakalougatataki Jekope kei Iso e na ka e sa bera ni yaco mai.

21 Ni sa vakadinata ko Jekope, ni sa voleka ni mate, sa vakalougatataki rau na luve i Josefa; ka masu, *ni sa vakararavi* e na nonai titoko.

22 Ni sa voleka ni mate ko Josefa, sa tukuna e na vakadinata, ni ra na lako tani *e Ijipita* na luve i Isireli; a sa vosa *vei ira* e na vuku ni suina.

23 Ni ra sa vakadinata na qase i Mosese, ni sa sucu ko koya, e rau sa vuni koya ka vula tolu, ni rau sa raica ni sa gone vinaka; a rau sa tawa rerevaka na vosa ni turaga levu.

24 Ia ni sa vakadinata ko Mosese, ni sa qai tamata bula mai, sa bese ni vakatokai me luve i koya na luve i Fero na gonealewa;

25 Ni sa digitaka me vosota na ca vei ira na tamata ni Kalou, ia ka cata ni bau marau walega e nai valavala ca e na siga eso;

26 Ni sa vakasama ni sa yau levu me vakaliliai e na vuku i Kraisiti, ia na ka lailai na yau mai Ijipita: ni sa vakaraica tu ki na kenai sau.

27 Ni sa vakadinata sa biuti Ijipita, ka sega ni rerevaka na cudru ni turaga levu; sa gumatua sara, ni sa vaka ni sa raici koya sa tawa kune.

28 Ni sa vakadinata sa cakava na *solevu ni* pasova, kei na kureitaka na dra, me kakua ni tarai ira ko koya sa vakamatea na ulumatua.

29 Ia ni ra sa vakadinata, e ra sa lako ki na Waitui damudamu me vaka sara e na vanua mamaca; ia ka sa vakatovolea na kai Ijipita me ra bau vakakina, a ra sa luvu kina.

30 Ia ni sa vakadinata sa bale na bai mai Jeriko, ni sa buku na druadrua e na siga e vitu.

31 Ni sa vakadinata ko Reape na alewa ka dautagane *eliu*, *sa tawa* rusa kina me vakai ira *sa tawa* vakadinata, ni sa kauti *ira ki vale* e ra sa daurai vanua ka *vakacegui* ira.

32 A cava tale meu kaya? ni sa dede sara kevaka kau tukuni Kitioni, kei Perake talega, kei Samisone, kei Jefeca, kei Tevita, kei Samueli, kei ira na profita:

33 Ni ra sa vakadinata e ra sa vakamalumalumutaka na matanitu eso, *ka* cakava na ka e dodonu, *a* ra sa rawata me nodra na ka sa yalataki, *a* ra sa tabonaka na gusu ni laioni,

34 *A* ra sa bokoca na bukawaqa vakaidina, *ka* bula mai na bati ni seleiwau, e ra sa vakaukauataki tale ni ra sa malumalumu, *a* ra sa qaqa e nai valu, e ra sa rawai ira sara nai valu ni iceni.

35 Sa tauri ira tale na luvedra na alewa eso ni ra sa tu cake tale mai na mate: sa vakararawataki vakalevu eso, a ra sa bese ga ni bula; me tu cake tale vinaka kina na yagodra:

36 Sa vakatovolei eso e na veivakalialiai kei na moku e na kuita, kei na vesu talega kei na biu ki na vale ni veivesu:

37 *A* ra sa lauviri e na vatu, *a* ra sa varomusuki rua, *a* ra sa dauveretaki, *a* ra sa vakamatei e nai seleiwau: e ra sa veilakoyaki voli, ka vakaisulutaki e na kuli ni *sipi kei* na kuli ni kokoti; e ra sa dravudravua sara, *ka* vakararawataki, *ka* vakacacani;

38 Ia sa sega ni yaga na kai vuravura me ra tiko vei ira:) e ra sa se ki na vanua lala, kei na uluni-vanua, kei na qara, kei na uluvatu e vuravura.

39 Ia ko ira kecega oqo e ra sa rogorogo vinaka e na vuku ni nodra vakadinata, ia ka sega ni nodra dina na ka sa yalataki:

40 A sa vakarautaka na Kalou vei keda na ka e vinaka cake, me ra kakua ni vinaka sara duaduaga ko ira me da vinaka vata ga.

A WASE XII.

E vinaka me da nanumi Jisu, me da gumatua kina, 1, 2. *Me da kakua ni lomaca ni da sa vakararawataki, ni da sa kila kina sa lomani kedà na Kalou*, 3—13. *Me da yalosavasava sara*, 14—17. *Sa vosa vakaukaua na vunau eliu, sa vosa vinaka sara nai rogorogo kei Jisu, e vinaka me da vakarogoca de da ca*, 18—29.

E NA vuku ni ka oqo ni sa vakavolivoliti keda talega e lewe vuqa e vaka na o e ra sa vakaraiçi keda, me da biuta laivi tu na ka bibi kece, kei nai valavala ca eda sa tao rawarawa kina, me da gumatua me ciciva na cere sa tu ematada,

2 Me da raici Jisu tikoga ko koya sa vakatekivuna ena sauma talega na *noda* vakabauta; o koya, e na vuku ni marau sa viritu ematana, sa vosota *na mate* e na kau veilatai, ka sa sega ni madua ni sa vakalialiai kina, a sa qai tiko sobu ko koya e na liga imatau ni tikotiko vakaturaga ni Kalou.

3 Dou vakananumi koya ni sa vosota ni sa vosa vakacacataki koya na tamata ca, de oca ka waicala na lomamudou.

4 Dou sa sega ni vorata mo dou tara dra, ni dou sa veivala kei nai valavala ca.

5 Dou sa guilecava nai vakavuvuli sa vosa kivei kemudou me vaka kivei ira na gone, Na luvequ, kakua ni beca ni sa yaviti *iko* na Turaga, se yalowai ni sa vunauci iko ko koya:

6 Ia ko koya sa lomani koya na Turaga sa vunauci koya ko koya, ka sa yaviti ira kecega na luvena sa vinakata ko koya.

7 Ia kevaka dou sa vakararawataki ni dou sa yaviti, sa qai kitaka vei kemudou na Kalou me vaka vei ira na luvena; ia ko cei na gone sa tawa yaviti koya ko tamana?

8 Ia kevaka dou sa sega ni yaviti, a ra sa yaviti kecega *na luvena dina*, dou sa qai vaka na gone e sega ni vakatamani, ka sega ni luvena dina.

9 Ia ka vakaevei ko ira na tamada vakayago ni ra sa yaviti *keda*, eda sa rerevaki ira: ia ka sa kilikili kei keda se segai me da vakamalumalumutaki keda vakalevu vei koya na Tamada vakayalo, me da bula kina?

10 Ia ko ira oqo e ra sa yaviti *keda* e na veisiga eso me vaka na nodra veitalia; ia ko koya *sa kitaka* me yaga ga vei keda, me da vakataki koya kina e na yalosavasava.

11 Ia ka sega ni ka ni marau na yaviti ni sa ia tiko, a ka rarawa ga: sa bera ga sa qai vuataka na vua ni yalododonu ni veivakacegui kivei ira e ra sa kitaki kina.

12 O koya oqo mo dou laveta cake kina na liga sa wadamele, kei na duru sa malumalumu;

13 Ia ka vakadodonutaka na sala e na yavamudou, de vakasesei ko ira sa lokiloki, e vinaka ga mo dou vakabula.

14 Vakamuria na veivinakati vei ira na tamata kecega, kei na yalosavasava, ni sa sega e dua na tamata ena raica na Turaga kevaka e yali vua na ka oqori:

15 Dou raica vinaka de dua *vei kemudou* sa bale mai nai loloma ni Kalou; de dua na ka gaga e tubu cake ka vakararawataki *kemudou*, ka vakaqeleqelei kina na lewe levu;

16 De dua na daudara, se na tamata ca, me vakataki Iso, o koya sa volitaka na nona ulumatua e na kakana e dua bau.

17 Dou sa kila, ni sa *volitaka* oti, sa domona vakalevu sara me vakalougatataki; ia ka sa bureitaki vua: ka sega ni kunea rawa na ka

me veivutuni kina *na tamana*, ia ka sa vakasaqara matua sara ka vakawai na matana.

18 Ni dou sa sega ni lako mai ki na ulunivanua sa rawa ni tauri, kei na bukawaqa, kei na o loaloa, kei na butobuto, kei na cava,

19 Kei na rorogo ni davui, kei na domo ni vosa; o koya e ra sa rogoca ka ra masuta me kakua ni vosa tale vei ira;

20 (E ra sa sega ni vosota rawa na ka sa vosataki vei ira, Kevaka e tara na ulunivanua na manumanu, sa viriki e na vatu, se cokai sara e na moto:

21 A ka levu na kena vakarerei na raivotu ko ya, sa vosa kina ko Mosese, Au sa rere ka sautaninini vakalevu sara:)

22 Ia dou sa lako mai ki na ulunivanua ko Saioni, kei na koro ni Kalou bula, ki Jeruselema vakalomalagi, kei nai vavakoso ni agilose e tawa wiliki rawa,

23 Kei nai vavakoso *ni agilose* kecega, kei nai vavakoso ni ulumatua, sa volai mai lomalagi, vua talega na Kalou na *noda* Turaga ni lewa, kei na yalo ni tamata yalosavasava sa qai yalosavasava sara,

24 Kivei Jisu talega na dautataro ni veiyalayalati vou, kei na dra sa kureitaki, oqori ga sa cavuta na ka vinaka sa cavuta na ka ca *na dra nei* Epeli.

25 Dou raica, mo dou kakua ni bese vua sa vosa. Ia kevaka e ra sega ni bula e ra sa bese vua sa vosa e vuravura, ena vakatanievei koi keda kevaka eda sa vuki tani vua *sa vosa* mai lomalagi?

26 Sa vakayavalataki vuravura na domona eliu: a sa qai yalataka, ka kaya, E dua tale e sa bera kau na sega ni vakayavalataki vuravura walega, a ya ko lomalagi talega.

27 Ia na vosa oqo *ni sa kaya*, E dua tani tale e sa bera, sa vakatakilai mai kina ni na kauti tani yani na ka sa vakayavalataki, me vaka na ka sa cakavi, me tu dei kina na ka sa tawa vakayavalataki rawa.

28 Ia ni da sa rawata na matanitu sa sega ni vakayavalataki rawa, e vinaka me da taura matua nai solisoli loloma *ni Yalo Tabu*, o koya eda sa qarava vinaka kina na Kalou e na yalomalumalumu kei na rerevaka *na Kalou*:

29 Ni sa bukawaqa caucaudre na noda Kalou.

A WASE XIII.

Sa vakavulici ira ko Paula, me ra lomasoli, ka yalovinaka, 1—3, *me rai valavala dodonu vakai ira*, 4; *me ra kakua ni kocokoco se nuiqawaqawa*, 5, 6; *me ra lomani ira nai talatala ni Kalou*, 7, 8; *me ra kakua ni vakabauta nai vakavuvuli tani, me ra vakatusai Jisu, ka yalovinaka, ka talairawarawa vei ira na turaga, ka masulaki Paula*, 9—19. *Sa tinia na nonai vola*, 20—25.

ME tiko ga *vei kemudou* na veilomani me vaka na veitacini.

2 Kakua ni guilecava na vakani ira na vulagi: ia ni ra sa kitaka oqo ko ira eso e ra sa vakani ira na agilose ka ra lecava ga.

3 Nanumi ira sa vesu, me vaka dou sa vesu vata *kei ira*; kei ira sa dravudravua, ni dou sa vakayago tikoga.

4 Sa kilikili kei ira na tamata kece na vakawati, kei nai mocemoce e sega ni veibutakoci: *ia ko* ira na daudara kei na dauyalewa, ena turisautaki ira na Kalou.

5 Me takali na daukocokoco *e na nomudoui* valavala: ia dou *lomavinaka* e na ka sa tu *vei kemudou*; ni sa kaya ko koya, Au na sega sara ni biuti iko, se vakalaivi iko.

6 E na vuku ni ka oqo *eda sa* doudou kina me kaya, A noqui vukevuke na Kalou, au sa sega ni rerevaka na ka sa kitaka *vei au na* tamata.

7 Nanumi ira sa liutaki kemudou, ko ira sa tukuna vei kemudou

na vosa ni Kalou; vakadamurimuria na nodra vakabauta, ka nanuma na kenai otioti ni *nodrai* valavala:

8 Ia ko Jisu Kraisiti sai koyakoya tikoga, e na siga sa oti, kei na siga edaidai, kei na veisiga maimuri.

9 Dou kakua ni veikauyaki e nai vakavuvuli e vuqa sa lako vakatani. Ni sa yaga me vakataudeitaki na lomada e nai solisoli loloma *ni Yalo Tabu*, ia me kakua ga e na kakana sa sega ni yaga vei ira e ra sa oga kina.

10 Ni sa dua na nodai tutunimadrali, sa tawa dodonu me kana kina ko ira sa qarava na vale ni lotu *makawa*.

11 Ia ka sa vakamai e nai bili ni koro, na yago ni manumanu e ra sa kauta na nodra dra ki na tikina tabu ko koya na bete levu mei soro ni valavala ca.

12 O koya ga oqo sa mate kina ko Jisu etaudaku ni matanikoro, me vakasavasavataki ira na tamata e na nona dra.

13 E na vuku ni ka oqo me da lako kina kivei koya ki nai bili, me da colata na nona ka e vakaliaiai kina.

14 Ni sa sega na noda koro eke me da tiko vakadua kina, eda sa vakasaqara e dua ena muri mai.

15 Ia ko koya oqo me da vakacabora kina e na veisiga nai madrali ni vakavinavinaka vua na Kalou e na vukuna, oqori na vua ni tebenigusuda, ni da vakavinavinaka ki na yacana.

16 Kakua talega ni guilecava na caka vinaka kei na dausolia na ka eso: ni sa vinaka sara vua na Kalou nai madrali vakaoqo.

17 Dou talairawarawa sara vei ira sa liutaki kemudou, ka vakamalumalumutaki kemudou *vei ira*: ni ra sa yadrata na yalomudou, me vakai ira e ra na tukuni ira kina, me ra kitaka e na marau, ka sega e na vutugu: ni sa tawa yaga vei kemudou me vakaoqori.

18 Masulaki keitou: keitou sa dinata sa vinaka na loma i keitou e na ka kecega, ni keitou sa vinakata mei valavala dodonu.

19 Au sa masuti *kemudou* me kitaka na ka oqori, meu lako kusarawa kina vei kemudou.

20 Au sa masuta na Kalou ni veivakacegui, o koya ka sa kauta tale mai na mate na noda Turaga ko Jisu, nai Vakatawa levu ni sipi, e na vuku ni dra e na veiyalayalati tawa mudu,

21 Me cakavi kemudou mo dou vinaka sara e nai valavala vinaka kecega, mo dou cakava na nona veitalia, me cakava e na lomamudou na ka e vinaka sara e matana, e na vuku i Jisu Kraisiti; *me ia* kivei koya na vakavinavinaka ka tawa mudu ka tubu ga. Emeni.

22 Au sa masuti kemudou, na veiwekani, dou vosota na vosa ni vakavuvuli: niu sa vola vei kemudou e nai vola, ia ka vica ga na kena vosa.

23 Dou kila, sa sereki tale na wekada ko Timoci; kevaka ena lako kusarawa mai ko koya, keirau na raici kemudou kaya.

24 Dou ia na loloma vei ira kece sa liutaki kemudou, kei ira kecega e ra sa yalosavasava. Sa ia na loloma vei kemudou ko ira mai Itali.

25 *Me tiko* vei kemudou kecega nai loloma. Emeni.

AI VOLA I JEMESA.

A WASE I.

Sa tukuna ko Jemesa me reki na tamata lotu ni ra sa vakararavataki, me ra kerea na vuku mai vua na Kalou, me ra vakakina; ni sa kalougata na tamata sa dauvosota, 1—12. *Oi keda ga eda sa vakatekivuna na ca, ia na vu ni ka vinaka na Kalou,* 13—18. *Me da daurogoca, ka vakananuma ka muria na vosa ni Kalou; kevaka eda sega ni vakakina eda lotu lasu ga;* 19—27.

O JEMESA nai talatala ni Kalou, kei na Turaga ko Jisu Kraisiti, kivei ira na mataqali e tinikarua e ra duiveiseyaki, au sa loloma yani.

2 Oi kemudou na wekaqu, dou nanuma me ka kecega ni reki ni dou sa lutu ki na ka e vuqa e dauveivakatovolei;

3 Ni dou sa kila oqo, ni sa dauvakatovolei na nomudou vakabauta, sa tubu kina na dauvosota.

4 Ia me tini vinaka na cakacaka ni vosota, mo dou saue sara taucoko, me kakua na ka e yali.

5 Kevaka e dua vei kemudou e lailai vua na vuku, me kerea vua na Kalou, sa solia vakalevu ko koya kivei ira na tamata kecega, a sa sega ni dauveivakadirideini; ena soli ga vua.

6 E vinaka me kerekere e na vakabauta, me kakua ni vakatitiqa. O koya sa vakatitiqa e sa vaka na ua cagicagi e na waitui, sa cagina e na cagi ka takulobelobe.

7 Me kakua ni vakasama na tamata ko ya ena rawata e dua na ka mai vua na Turaga.

8 A tamata sa lomalomarua sa yamekemeke e nonai valavala kecega.

9 Me reki na tamata dravudravua ni sa qai tubu cake mai:

10 Kei koya e vutuniyau, ni sa dravudravua mai: ni na takali ga me vaka na se ni co.

11 Ni sa cadra cake na *siga ka* todramakausu na kena buno, sa vakamalaitaki sara kina na co, a sa mira na sena, a sa rusa na kena rairai vinaka ni yagona: ena malai yani vakakina na tamata vutuniyau e na nonai valavala.

12 Sa kalougata na tamata sa vakatovolei ka vosota ga; ni sa vakatovolei oti, ena rawata nai sala ni bula e vakaiukuukutaki, sa yalata na Turaga kivei ira sa lomani koya.

13 Ni sa dauveretaki e dua na tamata me kakua ni kaya, Sa dauveretaki au na Kalou: ni sa sega ni dauveretaki rawa na Kalou mei valavala ca, a sa sega ni dauveretaka e dua na tamata ko koya:

14 Ia ka sa dauveretaki na tamata, ni sa vecei koya, ka bacani koya, na nona garova ca.

15 Ni sa qai kunekune na garova ca, sa sucu mai kina nai valavala ca: a sa oti nai valavala ca, sa sucu mai kina na mate sara.

16 Dou kakua ni cala, oi kemudou na wekaqu lomani.

17 Ai solisoli vinaka kecega kei nai solisoli kecega e yaga sara sa taka maicake, sa lako sobu mai vua na Tama ni rarama, a sa sega vua na veivukiyaki, se veigoleyaki na yaloyalona.

18 A sa vakasikavi keda ko koya e na nona veitalia ga e na vosa ni dina, me da vaka nai sevu ni nona tamata.

19 O koya oqo *kau kaya* kina, oi kemudou na wekaqu lomani, mo dou kusarawa yadua me vakarogoca, mo dou berabera ga ni vosa, mo dou berabera talega ni cudru:

20 Ni sa sega ni vakatubura na ka e dodonu vua na Kalou na cudru ni tamata.

21 O koya oqo mo dou biuta tani kina na dukaveluvelu, kei na ka cidroi e vuabale tu, dou vakabauta e na yalomalua na vosa sa tei e na lomamudou, o koya sa vakabula rawa na yalomudou.

22 Ia dou muria na vosa, kakua ni rogoca walega, do dou veivakaisini kina e na lomamudou.

23 Ia kevaka e dua na tamata sa rogoca walega na vosa, ka sega ni muria, ena tautauvata kei na tamata sa laki ilova na mata ni yagona e nai iloilo:

24 Ni sa laki ilovi koya, a sa qai lako tani yani, a sa guilecava vakasauri se vakaevei nai valavala ni yagona.

25 Ia ko koya sa vakaraica matua ki na vunau vinaka sara ni bula, a sa gumatua *vakakina*, sa sega ni daurogoca ka guilecava ko koya oqo, a sa kitaka talega na *kena* cakacaka, ena kalougata na tamata oqo e na nona cakacaka.

26 Kevaka e dua na tamata vei kemudou sa nanuma sa lotu, ia ka sega ni vakawa na yamena, a sa dauveivakaisini talega e na yalona, a ka walega na nona lotu na tamata ko ya.

27 Ia na lotu savasava ka tawa cala vua na Kalou ko Tamada sa vakaoqo, Me da dauraici ira na luveniyali kei ira na alewa dawai, ni ra sa rarawa, me da qarauni keda talega me da kakua ni tauviduka e na ka vakavuravura.

A WASE II.

Me da kakua ni lomani ira na tamata vutuniyau ka beci ira e ra sa dravudravua; me da lomani ira kecega, 1—13. *Sa sega ni yaga me da dokai keda e na vuku ni noda vakabauta, kevaka eda sa sega ni valavala vinaka; oqori na nodra vakabauta na tevoro*, 14—26.

OI kemudou na wekaqu, dou kakua ni taura vata na digitaki ira vakatani na tamata, kei na vakabauti Jisu Kraisiti, na noda Turaga vakaiukuuku.

2 Ia kevaka sa curu ki na nomudou vale ni lotu, e dua na tamata sa vakamama koula na ligana, *a sa vakaisulu talega* e nai sulu vakaiukuuku, a sa curu talega kina na tamata dravudravua, *sa vakaisulu* e nai sulu dukaveluvelu;

3 Ia dou sa vakarokorokotaki koya sa vakaisulu e nai sulu vakaiukuuku, ka kaya vua, Mo tiko vakaturaga, *saka*, eke; ia dou kaya vua na tamata dravudravua, Mo mani tu yani kikea, se mai tiko ga e na ruku ni tutuniyavaqu:

4 Dou sa digitaki *ira* vakatani kina, dou sa yaco kina mo dou daulewa e na vakasama ca, se segai?

5 Dou rogoca, na veiwekani lomani, Sa sega beka ni digitaki ira na Kalou e ra sa dravudravua e na ka vakavuravura me ra vutuniyau e na vakabauta, me ra taukena talega na matanitu sa yalataka ko koya vei ira e ra sa lomani koya?

6 Ia dou a beci koya na tamata dravudravua. E ra sa sega beka ni vakasauraratataki kemudou vakaca na tamata vutuniyau? e ra sa sega beka ni yaraki kemudou ki na bure ni veilewai?

7 E ra sa sega beka ni vosa vakacacataka na yacana vakaroko dou sa vakatokai kina?

8 Ia kevaka dou na muria sara na vunau vakaturaga me vaka nai Vola *Tabu, sa kaya*, Mo lomana na nomu lewe ni koro me vakataki iko, dou na qai caka vinaka:

9 Ia kevaka dou sa digitaka vakatani na tamata, dou sa qai valavala ca, ni sa beitaka vei kemudou na vunau nai valavala ca.

10 Ia ko koya ena vakabauta na vunau kecega, ka cala ga e na tikina e dua bauga, sa beitaka vua na talaidredre ki na vunau kecega.

11 Ni sai koya ga sa kaya, Kakua ni dauyalewa, sa kaya talega, Kakua ni laba. Ia kevaka ko sa sega ga ni dauyalewa, ia ko sa daulaba ga, o sa yaco kina mo dautalaidredre ki na vunau.

12 Dou vosa vakakina, kai vala-vala-vakakina, me vakataki ira e ra na lewai me vaka na vunau ni bula.

13 Ni sa lewai me cudruvi ka tawa lomani, ko koya sa sega ni ia na loloma; ia na dauloloma sa rawa na lewai.

14 Ena yaga vakacava, na wekaqu, kevaka e dua e kaya sa tu vua na vakabauta, kevaka sa takali vua na cakacaka? Ena vakabulai koya beka na *nona* vakabauta?

15 Ia kevaka e dua na veiwekani se alewa se tagane sa sega na nonai sulu, ka sega na kena kakana e na siga eso,

16 Ia ka so vei kemudou sa kaya vei ira, Dou lako e na vakacegu, dou tatalai dou vakamamautaki; ia dou sa sega ga ni solia na ka e yaga ki na yagodra; a cava na betena?

17 Sa vakakina na vakabauta, kevaka sa sega ni tu vata kei na cakacaka, sa mate ga, ni sa tu duaduaga.

18 Sa dua beka sa kaya vakane, Sa tu ga vei iko na vakabauta, sa tu ga vei au na cakacaka; mo vakatakila mai vei au na nomu vakabauta e na nomu cakacaka, au na vakatakila na noqu vakabauta e na noqu cakacaka.

19 O sa vakadinata beka ni sa dua na Kalou; o sa caka vinaka: ia ko ira talega na tevoro e ra sa vakadinata *oqo*, a ra sa sautaninini talega.

20 Do ko kila talega *oqo*, o iko na tamata sesewa, ni sa mate ga na vakabauta ni sa takali na cakacaka?

21 E sega beka ni vakadodonutaki ko Eparaama na tamada e na vuku ni cakacaka, ni sa lekai vakacabora na luvena ko Aisake ki na dela ni tutunimadrali?

22 O sa raica ni sa veivuke na *nona* vakabauta kei na nona cakacaka, a sa yaco me vinaka sara kina na *nona* vakabauta e na vuku ni *nona* cakacaka?

23 A sa vakayacori kina nai Vola *Tabu* sa kaya, Sa vakadinata na Kalou ko Eparaama, a sa wili vua me *nonai* valavala dodonu; a sa vakatokai kina me weka ni Kalou.

24 O koya oqo dou sa raica kina ni sa vakadodonutaki na tamata e na vuku ni cakacaka, a sa sega ga e na vuku ni vakabauta duaduaga.

25 Sa vakakina ko Reape na dauyatagane *eliu* sa vakadodonutaki e na vuku ni cakacaka, ni sa vakacegui ira nai talaki, ka vakatalai *ira* e na sala tani, se segai?

26 Ni sa vaka sara ga kina, ni sa mate na yagoda ni sa takali na yaloda, sa mate na vakabauta ni sa takali na cakacaka.

A WASE III.

Me da kakua ni viaviai vakavuvuli, se dauvosa vakailoa; ni sa ka levu na yameda; sa levu na ka ca sa tubu kina, 1—12. *O ira sa vuku dina e ra sa yalomalumalumu, e ra sa yalovinaka, e ra sa sega ni dauvuvu, se dauveiba*, 13—18.

OI kemudou na wekaqu, me kakua ni le vuqa vei kemudou mei vakavuvuli, ni dou sa kila eda na cudruvi vakalevu.

2 Ni da sa cala kecega e na ka e vuqa. Kevaka e dua na tamata sa sega ni cala nona vosa, a tamata saue sara ko ya, a sa rawarawa vua me tarova na yagona kecega.

3 Raica, eda sa vakaciqira na kenai tarovi ki na gusudra na ose, me ra talairawarawa kina vei keda; eda sa qai saumaka na yagodra taucoko.

4 Raica talega na waqa, ni sa ka levu vakaidina, a sa savu kalia e na cagi kaukaua, a ra sa saumaki ga e na uli lailai sara, *me lako* ki na vanua e veitalia ko koya sa taura uli.

5 Sa vakakina na yameda ni sa tikina lailai ga ni yagoda, a sa bolea na ka vakaidina. Raica, sa vakacaudreva na buka levu na bukawaqa e lailai!

6 Ia na bukawaqa na yameda, a

vuravura ni ca: sa vakakina na yameda e na tiki ni yagoda, sa vakadukaveluvelutaka na yagoda taucoko, a sa vakacaudreva nai valavala kecega ni yagoda; a sa vakacaudreva talega ko ya *na bukawaqa mai* eli.

7 Ia na karavau kecega, kei na manumanu vakatabana, kei na gata, kei na ka ni waitui, sa vakamanoataki, a ra sa vakamanoataki ira eliu na tamata:

8 Ia ka sega na tamata sa vakamanoataka na yameda; a ka ca e daubese ga *oqo*, sa sinai e na ka gaga e dauveivakamatei.

9 Eda sa vakavinavinaka kina vua na Kalou, o Tamada; eda sa rukaki ira talega kina na tamata, e ra sa cakavi me tautauvata kei na Kalou.

10 Mai na gusuda ga e dua, sa lako mai na vakalougatataka kei na ruru. Oi kemudou na wekaqu, e sega ni dodonu me vakakina na ka oqori.

11 E dua beka na mataniwai vure me vakadave mai na gusuna e dua bauga na wai dranu kei na *wai* gaga talega?

12 Se dua beka na lolo, na wekaqu, sa vuataka na olive? se dua na vaini, *sa vuataka* na lolo? sa vakakina, sa sega e dua na mataniwai vure me touvure mai kina na waitui kei na wai dranu talega.

13 O cei vei kemudou sa vuku ka yalomatua? me vakatakila e nai valavala vinaka na cakacaka ni vuku yalomalua.

14 Ia kevaka sa tu ga e na lomamudou na dauvuvu e gaga kei na dauveiba, dou kakua ni dokai kemudou *kina*, se lasutaka nai vakavuvuli dina.

15 A vuku vakakoya sa sega ni lako sobu maicake, sa vakavuravura ga, *ka* vakayalomakawa, *ka* vakatevoro.

16 Ia kevaka *sa tu* na vuvu kei na veiba, *ena tu talega* kina na veisei kei na cakacaka kecega e ca.

17 Ia na vuku maicake sa vakaoqo, sa liu na yalosavasava, sa muri na veivinakati, *kei* na yalomalua, *kei* na vakamasuti rawarawa, sa sinai e na loloma kei na vua vinaka, sa sega ni digitaki ira vakatani na tamata, se dauveivakaisini.

18 Ia na vua ni valavala dodonu sa kaburaki vata kei na veivinakati vei ira e ra ia tiko na veivinakati.

A WASE IV.

Sa tukuna ni sa tubu nai valu mai na yalo ca ni tamata, 1, 2. *Su sega ni yaco na noda masu, ni da sa masu e na yalo ca*, 3. *Me kakua ni lomavata kei na tamata e tawa lotu*, 4, 5. *E ca na qaciqacia, me da yalomalumalumu, ka vakararavi ga vua na Kalou*, 6—15. *E ra sa ca sara e ra sa kila na loma ni Kalou ka sega ni muria*, 16, 17.

SA tubu beka maivei na veiba kei na veivala vei kemudou? *sa tubu* mai na ka oqo se segai, mai na nomudou gadreva ca sa veivala e na tiki ni yagomudou?

2 Dou sa kocova, ka sega ni rawata: dou sa ravuravu, ka gadreva na ka, ka sega ni rawata me nomudou: dou sa veivala ka veiba, ia dou sega ni rawata kina, ni dou sa sega ni kerea.

3 Dou sa kerea ga, ka sega ni rawata, ni dou sa kerekere vakaca, mo dou vakacacana wale e na nomudou gadreva ca.

4 Oi kemudou na dauyalewa kei na dauyatagane, dou sa sega beka ni kila, na veivinakati kei vuravura na veicati kei na Kalou? ia ko koya sa vinakata me veiwekani kei vuravura sa yaco kina me veimecaki kei na Kalou.

5 Dou vakasama beka ni sa vosa walega nai Vola *Tabu*? *Dou nanuma* beka ni sa gadreva me vuvu na Yalo *Tabu* sa tiko e na lomada?

6 Ia ka sa solia vakalevu nai loloma. O koya oqo sa kaya kina ko koya, O ira sa qaciqacia sa vo-

rati ira na Kalou, a sa solia nai loloma vei ira e ra sa yalomalumalumu.

7 O koya oqo mo dou vakamalumalumutaki kemudou kina vua na Kalou. Vorata na tevoro, ena dro tani kina vei kemudou.

8 Toro voleka yani vua na Kalou, ena toro voleka mai ko koya vei kemudou. Vakasavasavataka na ligamudou, oi kemudou na tamata ca; vakasavasavataka na yalomudou, oi kemudou na lomalomarua.

9 Dou vakararawataki kemudou, qoqolou, ka tagi: me saumaki na nomudou dredre me qoqolou, kei na nomudou marau mo dou mataveveku.

10 Dou vakamalumalumutaki kemudou e na mata ni Turaga, ena laveti kemudou cake ko koya.

11 Kakua ni dou veikaseti, na veiwekani. O koya sa kaseta na wekana, ka lewai koya na wekana, sa kaseta talega na vunau, ka sa lewa na vunau: ia kevaka ko sa lewa na vunau, ko sa qai sega ni muria na vunau, ko sa lewa ga.

12 Sa dua bauga sa dausolia na vunau, sa rawata me vakabula, *sa rawata* talega me vakarusa: o cei ko iko mo lewa e dua tani?

13 Dou lako mai, oi kemudou sa daukaya, Edaidai se na sabogibogi, tou na lako ki na koro ko ya, ka tiko kina me oti mada e dua na yabaki, ka veivoli kina, ka rawata na noda ka eso:

14 Ia dou sa sega ni kila na ka *ena yaco* e na sabogibogi. A cava na nomudou bula? A cawa walega, sa rairai ga ka vakadede vakalailai ga, a sa qai seavu tale.

15 Ia ka sa dodonu mo dou kaya *vakaoqo*, Kevaka sa vinakata na Turaga, eda na bula, ka kitaka na ka oqo, se na ka ko ya.

16 Ia dou sa qai marau ni dou sa dokai kemudou: e ca na marau kecega sa vakakoya.

17 O koya ga oqo sa ca kina vua, sa kila me cakavinaka, ka sega ni kitaka.

A WASE V.

Sa cudruvi ira na tamata vutuniyau na Kalou ni ra sai valavala ca, 1—6. *Sa tukuna nai valavala e kilikili kei ira na tamata lotu,* 7—16. *A ka e yaga sara na masu,* 17, 18. *Me da vakatovolea me da yaga vei ira na tamata eso,* 19, 20.

DOU lako mai, oi kemudou na tamata vutuniyau, dou tagi ka qoqolou e na vuku ni nomudou ka rarawa ena yaco mai *vei kemudou.*

2 Sa vuca na nomudou yau, sa kania na nomudoui sulu na sarasara.

3 Sa veveka na nomudou koula kei na nomudou siliva; ena dautukuni kemudou na kena veveka *mo dou ca,* ena kania na lewemudou me vaka na bukawaqa. Dou sa kumuna vata na yau me yacova na gauna maimuri sara.

4 Raica, sa tagi na nodrai voli na tamata daucakacaka, e ra sa tamusuka na nomudou were ni sila, ni dou sa lawaki ca ka tawa voli *ira*: ia na nodra tagi e ra sa daumusulaka sa curu ki na daliga ni Kalou ni valu.

5 Dou a marau tikoga e vuravura, dou a daukana tiko; dou a dauvakania na lomamudou, me vaka *eda kitaka* e na siga sa ia kina na dauveivakamatei.

6 Dou a lewai koya na Tamata Yalododonu, *ka* vakamatei koya; a sa sega ni vorati kemudou ko koya.

7 O koya ga oqo, na veiwekani, mo dou vosota kina, me yaco mada na nona lako tale mai na Turaga. Raica, nai vakatau ni were sa waraka na vua ni qele e talei, a sa waraka vakadede, me rawata mada na uca sa liu kei *na uca* talega sa muri.

8 Dou wawa vakatalega kina; vakataudeitaka na yalomudou: ni sa toro voleka mai na nona lako tale mai na Turaga.

9 Dou kakua ni veicudruvi, na

veiwekani, de cudruvi kemudou ko koya: raica, sa tu ga e na mata ni katuba na Turaga ni lewa:

10 Oi kemudou na wekaqu, vakadamurimuri ira na profita, sa vosa *vei kemudou* e na yaca ni Turaga, ni ra tonia na ka rarawa, ka dauvosota.

11 Raica, eda sa vakatokai ira e ra sa vosota me kalougata. Dou a rogoca na dauvosota nei Jope, dou sa raica talega ni sa tinia vinaka *vua* na Turaga; ni sa yalovinaka sara na Turaga, ka sa dauloloma.

12 Ia na ka levu sara oqo, na wekaqu, mo dou kakua sara ni ruru, kakua ki lomalagi, se ki vuravura, se na dua na ruru: me io ga na nomudou io; me segai ga, na nomudou segai; do dou cudruvi kina.

13 Kevaka e dua vei kemudou sa tauvi mate, me masu tiko. Kevaka e dua sa marau, me seretaka na sami.

14 Kevaka e dua vei kemudou sa malumalumu, me kacivi ira na qase ni vavakoso lewe ni soro; me ra masulaka, me ra walia e na waiwai e na yaca ni Turaga:

15 Ia na masu ni vakabauta ená vakabulai koya sa malumalumu, ena vakaduri koya cake tale na Turaga, ia kevaka ka kitaka nai valavala ca, ena sega ni cudruvi vua.

16 Vakatusa vakai kemudou na nomudoui valavala ca, ka veimasulaki kemudou, mo dou vakabulai. Ia na masu kaukaua ni tamata yalododonu sa dauvakayacora na ka.

17 A tamata sa yago vata sara kei keda ko Ilaija, a sa masu vakaukaua me kakua ni tau na uca; a sa sega kina ni tau mai na uca e vuravura, a sa oti mada na yabaki e tolu kei na vula e ono.

18 A sa qai masu tale, a sa solia na uca ko lomalagi, a sa vuataka na vuana na qele.

19 Oi kemudou na veiwekani, kevaka e dua vei kemudou sa cala mai nai vakavuvuli dina, a sa dua sa saumaka tale *me vinaka*;

20 Me kila ko koya oqo, o koya sa saumaka tale na tamata cakacala mai na nona sala e cala sa vakabula na yalo mai na mate, a sa ubia talega nai valavala ca e vuqa.

AI MATAI NI VOLA I PITA.

A WASE I.

Sa vakavinavinaka ko Pita e na vukudra na tamata lotu dina, 1—9. *Sa tukuna ni ra sa profisaitaka na lotu i Jisu ko ira na profita eliu*, 10—12. *Sa vakarota vei ira me ra gumatua e nai valavala vinaka, ni ra sa qai sucu vou*, 13—25.

OI au ko Pita, nai aposila i Jisu Kraisiti, kivei ira e ra tiko vakavulagi ni ra sa dui se ki Ponito kecega, *kei* Keletia, *kei* Kapatosia, *kei* Esia, kei Picinia,

2 Sa digitaki me vaka na nona lewa eliu na Kalou ko Tamada, me ra vakasavasavataki e na Yalo *Tabu*, me ra talairawarawa kina me ra kureitaki e na dra i Jisu Kraisiti: Me vakalevutaki vei kemudou nai loloma, kei na vakacegu.

3 Me ia na vakavinavinaka vua na Kalou, na tama i noda Turaga

ko Jisu Kraisiti, o koya sa vakasikavi keda tale ki na dinata bulabula, me vaka na nona loloma levu, e na vuku ni sa tu cake tale mai na mate ko Jisu Kraisiti,

4 Me da taukena kina na vanua sa tawa ca rawa, a sa tawa dukaveluvelu, a sa tawa malai mai, sa maroroi mai lomalagi me nomudou,

5 Oi kemudou sa maroroi kemudou na kaukaua ni Kalou e na vuku ni vakabauta ki na bula sa vakarau tu me vakarairaitaki e na gauna emuri sara.

6 O koya oqo dou sa reki vakalevu kina, ia e na gauna ga oqo, ni sa yaga, dou sa vakararawataki e na dauvere e vakavuqa:

7 Me yaco kina na veivakatovolei ni nomudou vakabauta, ni sa talei vakalevu ka sa talei vakalailai na koula sa caca rawa, ia ka sa vakatovolei e na bukawaqa, me kune kina me ka ni vakavinavinaka, kei na vakarokoroko, kei na vakamolimoli, ni na rairai mai ko Jisu Kraisiti:

8 O koya dou a sega ni kunea, ia dou sa lomana ga; e na vuku i koya talega, ni dou sa sega ni kunea lako, dou sa vakabauta ga, ka reki e na reki eda sega ni cavuta rawa ka vinaka sara:

9 Ni dou rawata nai vakataotioti ni nomudou vakabauta, ni sa vakabulai na yalomudou.

10 A bula oqo e ra sa taroga ko ira na profita ka vakasaqara matua, o ira e ra sa profisaitaka na ka ni loloma *ena yaco* vei kemudou:

11 Ni ra sa vakasaqara se na cava, se vakaevei na gauna sa vakatakila vei ira na Yalo i Kraisiti *sa tiko* e na lomadra, ni sa tukuna mada eliu na rarawa i Kraisiti kei na ka vinaka sara ena qai muri mai.

12 A sa vakatakilai vei ira, ni sa sega walega e na vukudra, a ya ga e na vukuda e ra sa yaco me rai talatala e na ka, sa qai tukuna mai vei kemudou ko ira e ra sa vunautaka nai rogorogo vinaka ko ira vata kei na Yalo Tabu sa talai mai lomalagi; a ka oqo e ra gadreva ko ira na agilose me ra wanonova.

13 O koya oqo mo *dou* vauca kina na wa ni tolo ni lomamudou, dou yalomatua, ka dinata tiko me yaco mada nai vakataotioti, mo dou rawata na ka ni loloma ena kau mai vei kemudou ni na rairai mai ko Jisu Kraisiti;

14 Me vaka na gone e dautalairawarawa, kakua ni vakatauvatani kemudou kei na nomudou gadreva ca eliu ni dou a lialia:

15 Ia ni sa yalosavasava ko koya sa kacivi kemudou, dou savasava vakatalega kina e nai valavala kecega;

16 Ni sa volai, Dou yalosavasava; niu sa yalosavasava.

17 Ia kevaka dou sa masu vua na Tamada, o koya sa sega ni digitaka vakatani na tamata, a sa lewa me vaka na ka sa cakava yadua na tamata, dou tiko e na nomudou gauna ni bula eke e na rere:

18 Ni dou sa kila ni dou a sega ni voli e na ka e caca wale, *me vaka* na siliva kei na koula, mai na nomudoui valavala sesewa dou sa rawata mai vei ira na nomudou qase;

19 A ya ga e na dra talei i Kraisiti, me vaka na lami sa tawa ca se tauvi mate:

20 E dina ya ni sa lesi eliu ko koya sa qai tauyavutaki emuri ko vuravura, a sa qai vakaraitaki e na gauna emuri *oqo* e na vukumudou,

21 Oi kemudou sa vakabauta na Kalou e na vuku i koya, sa vakaturi koya cake tale mai na mate, a sa solia vua nai ukuuku; me tu kina vua na Kalou na nomudou vakabauta kei na *nomudou* dinata.

22 Ni dou sa vakasavasavataka na yalomudou ni dou sa talairawarawa ki nai vakavuvuli dina, e na vuku ni Yalo *Tabu*, mo dou lomani ira kina na veiwekani e na loloma

tawa lasu, dou ia tiko na veilomani e na yalosavasava kei na lomakatakata:

23 Ni dou sa sucu vou, *a* sa sega e na sila e vuca rawa, *e na sila* ga sa tawa vuca rawa, e na vosa ni Kalou, sa bula ka tu dei ka tawa mudu.

24 Ni sa vaka na co na lewe kecega, a sa vaka na se ni co nai ukuuku kecega ni tamata. Sa malai na co, a sa lutu na sena:

25 Ia na vosa ni Kalou sa tu dei ka tawa mudu. Oqori ga na *nona* vosa sa vunautaki vei kemudou e nai rogorogo vinaka.

A WASE II.

Sa vakarota vei ira me ra kakua ni loma ca, me ra gadreva sara na vosa ni Kalou, 1—3. *Sa qai tukuna ni sa nodra ka talei ko Jisu, a ra sa qai vinaka sara e na vukuna,* 4—10. *Sa qai tukuna nai valavala e kilikili kei ira,* 11—20. *Sa tukuni Jisu tale,* 21—23.

O KOYA oqo ni dou sa biuta tani kina na loma ca kecega, kei na daulawaki kecega, kei na dauveivakaisini, kei na dauvuvu, kei na dauveivosavakacacataki kecega,

2 Mo dou vaka na gone sa qai sucu, mo dou gadreva nai vakavuvuli na wai ni sucu dina, mo dou tubu cake kina:

3 Kevaka e dina ni dou sa tovolea ni sa dauloloma na Turaga.

4 Ni dou sa lako mai vei koya, *me vaka* ki na vatu bulabula, e ra sa biuta sara ko ira na tamata, ia na Kalou sa digitaka, *a* sa talei *talega,*

5 Oi kemudou talega, me vaka na vatu bulabula, dou sa tara cake me vale vakayalo, me mata bete yalosavasava, mo dou cabora kina nai madrali vakayalo, sa vinaka vua na Kalou e na vuku i Jisu Kraisiti.

6 Ia oqori talega sa tu e nai Vola *Tabu,* Raica au sa viritaka mai Saioni na vatu ni yavu e na tutu ni vale, sa digitaki, ka talei; o koya sa vakabauti koya ena sega ni vakamaduataki.

7 O koya oqo sa talei kina ko koya vei kemudou sa vakabauta: ia kivei ira sa dautalaidredre, sa yaco vei ira na vatu e ra sa biuta ko ira na matai ni vale, mei teteki e na tutu ni vale,

8 Kei na vatu e ra tarabe kina, kei na vatu e ra loma ca kina, *vei ira* e ra sa tarabe e na vosa, ni ra sa talaidredre: e ra sa lesi talega me ra vakakina.

9 Ia koi kemudou nai tabatamata digitaki, a mata bete vakaturaga, a matanitu yalosavasava, a tamata talei; mo dou vakaraitaka na ka sa vakavinavinaka kina ko koya sa kacivi kemudou mai na butobuto ki na nona rarama e veivakidacalataki.

10 Ni dou a sega ni *nona* tamata eliu, ia dou sa qai tamata ni Kalou: dou a tawa lomani eliu, ia dou sa qai lomani.

11 Oi kemudou na veiwekani lomani, au sa masuti *kemudou* ni dou sa vakataki ira na vulagi kei ira e ra dauveilakoyaki, mo dou dro tani e na gadreva ca ni yago, sa veivala kei na yalo:

12 Me dodonu na nomudoui valavala e na kedra maliwa na iceni: ni ra dauvosavakacacataki kemudou me vaka na tamata cakaca, me yaco rawa e na vuku ni *nomudoui* valavala vinaka, e ra na raica, me ra vakavinavinaka vua na Kalou e na siga ni vakaraici.

13 Vakamalumalumutaki kemudou ki na vunau kecega ni tamata e na vuku ni Turaga: se vua na tui ni vanua, ni sa liu sara;

14 Se vei ira na turaga ni lewa, me vaka vei ira e ra sa talai mai vua me cudruvi kina ko ira e ra sa caka ca, ka dokai ko ira sa caka vinaka.

15 Ni sa vaka na veitalia ni Kalou oqo, mo dou vagalutaka e nai valavala vinaka na nodra sesewa na tamata lialia:

16 Mo dou vakataki ira e ra lalaga, ia dou kakua ni cakava na nomudou lalaga mei ubi ni lomaca, ia dou vaka ga na tamata ni Kalou.

17 Vakarokorokotaka na tamata kecega. Lomani ira na veiwekani. Rerevaka na Kalou. Vakarokorokotaka na tui ni vanua.

18 Oi kemudou na tamata, dou talairawarawa vei ira na nomudou turaga e na rere kecega; kakua ni ia vei ira duaduaga e ra sa yalovinaka ka yalomalua, vei ira talega e ra sa yalo vakatani.

19 Ni sa ka ni veidokadokai oqo, kevaka e dua na tamata ni sa rerevaka na Kalou e na vu ni yalona ka sa vosota kina na rarawa, ni sa vakararawataki, ni sa lasutaki.

20 Ia dou na dokai vakacava, kevaka dou na vosota, ni dou sa yaviti e na vuku ni nomudoui valavala ca? ia kevaka dou sa caka vinaka ga, ka vakararawataki kina, ia dou sa vosota ga, oqori sa vinaka vua na Kalou.

21 Ni dou sa kacivi me vakakina: ni sa vosota talega ko Kraisiti na rarawa e na vukumudou, a sa laiva vei kemudou nai vakarau, mo dou muria na we ni yavana:

22 O koya sa sega ni cakava e dua na ka ca, a sa tawa kune e na gusuna na dauveivakaisini;

23 Ni sa vakasewasewani ko koya, sa sega ni vakasewasewani *ira* tale; ni sa vakararawataki, sa sega ni vosa vakacudrucudruya; a sa soli koya vua sa lewa vakadodonu:

24 O koya ga vakai koya ga sa colata na nodai valavala ca e na yagona dina e na kau veilatai, me da ia ga nai valavala dodonu e na noda bula, ni da sa mate mai nai valavala ca; ni dou sa vakabulai e na we ni kena kuita.

25 Ni dou a vakataki ira na sipi sa sese: ia dou sa qai saumaki tale vua nai vakatawa kei nai talatalai vakatawa ni yalomudou.

A WASE III.

Sa vakarota vei ira na veiwatini me ra veilomani, 1—7. *Me ra veilomani talega na tamata lotu kecega, me ra vosota talega na veivakacacani*, 8—18. *Sa tukuni Jisu tale*, 19—22.

OI kemudou talega na alewa, dou vakamalumalumutaki kemudou vei ira na watimudou; kevaka eso sa tawa talairawarawa ki na vunau, me ra rawai ira na watina alewa e na nodrai valavala ni sa takali vei ira na vunau;

2 Ni ra sa raica na nomudoui valavala savasava kei na nomudou rere.

3 Ia na nomudoui *ukuuku* me kakua ni vaka nai ukuuku itaudaku ni sa tali na drau ni ulu, kei na vakaiukuuku e na koula, kei na vakaisulu e nai sulu;

4 Ia *me tu ga* e na tamata vuni e na yalo, e na ka sa tawa vuca rawa, a ya na yalo malumalumu kei na yalo malua, oqori na ka *talei* sara e na mata ni Kalou.

5 Ni sa vakaoqori talega ko ira na alewa yalosavasava e na gauna eliu, e ra sa vakararavi vua na Kalou, ni ra sa vakaiukuukutaki ira, ni ra sa dautalairawarawa vei ira na watidra:

6 Sa vakakina ko Sera sa talairawarawa vei Eparaama, ka kacivi koya turaga; ia dou sa luvena, ni dou sa caka vinaka tiko, ka sega ni rerevaka e dua na dauveivakarerei.

7 Oi kemudou talega na tagane, dou tiko vata *kei ira* me vaka na tiko vakavuku, mo dou vakarokorokotaka na watina alewa, me vaka vua na ka malumalumu, ni dou sai taukei vata e na ka ni loloma, a ya na bula; me kakua ni tarovi na nomudrau masu.

8 Ia meu tinia, dou lomavata kecega, dou ia na loloma vakei kemudou, dou veilomani me vaka na veitacini, dou yalololoma, dou lokomi:

9 Kakua ni veisausaumitaka na

ca, se na vakasewasewani; ia dou dua tani, dou vosa vinaka ga; ni dou sa kila ni dou sa kacivi me vakakina, mo dou rawata na ka e veivakalougatataki.

10 Ia ko koya ena vinakata na bula, ka sa via raica na veisiga vinaka, me tarova na yamena mai na ca, kei na tebenigusuna me kakua ni vosataka na ka lasu:

11 E vinaka me lesu tani e na ca, ka kitaka na ka vinaka; me vakasaqara na vakacegu, ka muria sara.

12 Ni sa wanonovi ira na tamata yalododonu na mata ni Turaga, a *sa vakalakala* na daligana ki na nodra masu; ia ka sa dua tani na mata ni Turaga vei ira sai valavala ca.

13 Ia ko cei ko koya ena vakacacani kemudou, kevaka dou sa muria na ka e vinaka?

14 Ia kevaka dou sa vakararawataki e na vuku ni valavala dodonu, dou sa kalougata kina; ia dou kakua ni rerevaka na nodra veivakarerei, se kidroa kina;

15 Ia dou vakarokorokotaka na Turaga na Kalou e na yalomudou, mo dou vakarau talega mo dou tukuna rawa vua na tamata yadua sa tarogi kemudou na vu ni dinata sa tu e na lomamudou, e na yalomalumalumu kei na rere:

16 Me vinaka ga na yalomudou; me yaco kina, ni ra sa vosa vakacacataki kemudou, me vaka ni dou sa tamata cakaca, me ra madua ni ra sa beitaka vakailasu na nomudoui valavala vinaka vei Kraisiti.

17 Ni sa vinaka, mo dou vakararawataki e na vuku ni caka vinaka, kevaka sa veitaliataka na Kalou, ia ka sa ca *mo dou vakararawataki* e na vuku ni caka ca.

18 Ni sa vakararawataki talega vakadua ko Kraisiti e na vuku ni valavala ca, na cakadodonu e na vukudra na cakacala, me kauti keda kina vua na Kalou, ni sa vakamatei na yagona, a sa vakabulai e na Yalona:

19 O koya talega ka lako kina ka vunau vei ira na yalo *e ra sa qai tiko* e na vale ni veivesu;

20 O ira e ra sa talaidredre eliu, ni sa vosota vakadede na Kalou ni sa dauwawa e na gauna i Noa, ni sa vakarautaki tiko na waqa, a ra le vica ga, e ra lewe walu walega, sa vakabulai kina e loma ni wai.

21 Oqori ga nai vakatakarakara ni sa vakabulai keda vakakina e na gauna oqo na papitaiso (*ia* ka sa sega ni da sa biuta walega na dukaveluvelu ni yago, a ya ga ni da sa tukuna rawa ni sa vinaka vua na Kalou na yaloda,) e na vuku ni sa tu tale mai na mate ko Jisu Kraisiti:

22 O koya sa lako ki lomalagi, a sa tiko e na liga imatau ni Kalou; e ra sa vakamalumalumutaki vei koya na agilose, kei na turaga sa lewa, kei na turaga kaukaua.

A WASE IV.

Sa vakarota vei ira me ra kakua ni valavala ca, me ra muri Jisu, me ra vakarau talega e na ka ena muri mai, 1—11. *Sa vakacegui ira,* 12—19.

IA ni sa vakararawataki ko Kraisiti e na yagona e na vukuda, dou vakaisulu vakaivalu e na yalo e vakakina: ni sa mudu ni valavala ca ko koya sa vakararawataki e na yagona;

2 Me kakua kina ni vaka na gadreva ca ni tamata na nona bula e na yagona e na *nona* gauna sa vo, me vaka ga na veitalia ni Kalou.

3 Ia me kena levu vei keda na gauna ni *noda* bula sa oti, ni da kitaka kina na ka e ra vinakata ko ira na iceni, ni da sa muria lako na gadreva ca, *kei* na domona ca, *kei* na daugunu waini, *kei* na daukana magiti, *kei* na daumateni, kei na dausoro ki na matakau ca sara:

4 A ra sa kidacala kina ni dou sa sega ni dro vata *kei ira* ki nai va-

lavala velavela e vuabale, a ra sa vosa vakacacataki *kemudou kina*;

5 A ra na tukuni ira vua sa vakarau me lewai ira e ra sa bula kei ira talega na mate.

6 E na vuku ni ka oqo sa vunautaki talega nai rogorogo vinaka vei ira e ra sa mate, me ra lewai me vaka na tamata me mate na yagodra, a ra na bula tale me vaka na *loloma ni* Kalou e na Yalo *Tabu*.

7 Ia ka sa voleka nai vakataotioti ni ka kecega: dou yalomatua kina, ka dauyadrava na masumasu.

8 Ia na ka me liu oqo mo dou dauveilomani vakalevu vakai kemudou; ni na ubia nai valavala ca e vuqa na loloma.

9 Dou ia na loloma vakai kemudou ni dou dui vulagi, ia dou kakua ni yalolailai.

10 Me vaka ni dou sa dui rawata nai solisoli, mo dou veiyalayalati vakakina vakai kemudou, me vaka nai talatala vinaka e na ka ni loloma ni Kalou e vakavuqa.

11 Kevaka e dua sa vunau, *me vunau* me vaka na vosa ni Kalou; kevaka e dua sa kitaka na cakacaka, *me ia ga* me vaka na kaukaua sa solia *vua* na Kalou: me ia kina na vakavinavinaka vua na Kalou e na ka kecega e na vuku i Jisu Kraisiti, ia me nona ga na vakamolimoli kei na lewa e na gauna kecega ka tawa mudu. Emeni.

12 Oi kemudou na veiwekani lomani, kakua ni kidacala e na vuku ni bukawaqa ni veivakatovolei ena vakatovolei kemudou, me vaka ni sa yacovi kemudou na ka tani:

13 Ia dou reki ga, ni dou sa rawata na veivakararawataki i Kraisiti; mo dou reki talega kina, e na reki vakaidina, ni na vakaraitaki na nonai ukuuku.

14 Kevaka dou sa vakasewasewani e na vuku ni yaca i Kraisiti, dou sa kalougata kina; ni sa qai tu vei kemudou na Yalo ni Kalou sa vakaiukuuku: sa vosa vakacacataki ko koya e na vukudra, a sa vakavinavinaka vua eso e na vukumudou.

15 Ia me kakua e dua vei kemudou me vakararawataki *ni* sa daulaba, se na daubutako, se na cakaca, se na daumakutuitani.

16 Ia kevaka *e dua sa vakararawataki* ni sai tokani kei Kraisiti, me kakua ni madua kina; me vakavinavinaka ga vua na Kalou e na vuku ni ka oqo.

17 Ni *sa yaco* na gauna me vakatekivu na cudruvi e na mataqali ni Kalou: ia kevaka e na vakatekivu vei keda, a cava e na kenai vakataotioti vei ira e ra sa tawa talairawarawa ki nai rogorogo vinaka ni Kalou?

18 Ia kevaka sa dredre me bula na tamata yalododonu, ena rairai evei na tamata sa tawa rerevaka na Kalou kei na tamatai valavala ca?

19 O koya oqo me ra ia kina ko ira e ra sa vakararawataki me vaka na veitalia ni Kalou, me ra solia *vua* na yalodra e nai valavala vinaka me maroroya, me vaka vua na Vu ni ka kecega, a sa dina talega.

A WASE V.

Sa vakarota vei ira nai talatala qase me ra dauvakavuvuli, 1—4. *Vei ira nai talatala cauravou me ra yalomalumalumu*, 5—7. *Vei ira na tamata kece me ra yalomatua ka gumatua, ka dauvakabauta, ka vorata na tevoro*, 8—11. *Sa tivia na nonai vola*, 12—14.

AU sa vakarota vei ira nai talatala qase e ra tiko vei kemudou, niu sa qase talega koi au, kei na dautukutuku e na ka sa vosota ko Kraisiti, kei nai taukei talega ni ukuuku ena vakaraitaki mai e na gauna maimuri:

2 Dou vakania na qele ni sipi ni Kalou sa tiko vei kemudou, dou ia na vakatawai *ira*, kakua ga e na loma e vosota, e na loma ga e vi-

nakata; kakua ga e na vuku ni yau vakasisila, *dou ia* ga e na loma e rekitaka;

3 Ia dou kakua ni vaka dou sa turaga ni votavota *ni Kalou*, mo dou nodrai vakarau ga na qele ni sipi.

4 Ia ni na rairai mai nai Vakatawa levu, dou na rawata kina nai sala vakaiukuuku ena sega ni malai rawa.

5 Oi kemudou talega nai talatala cauravou, dou vakamalumalumutaki kemudou vei ira na qase. Io, dou dui vakamalumalumutaki kemudou vakai kemudou, dou vakaisulu e na yalomalumalumu: ni sa vorati ira na qaciqacia na Kalou, a sa solia na ka ni loloma vei ira na yalomalumalumu.

6 O koya oqo mo dou vakamalumalumutaki kemudou kina e ruku ni liga kaukaua ni Kalou, me na vakalevutaki kemudou ko koya e na gauna vinaka:

7 Biuta tikoga vua na nomudou nuiqawaqawa kecega, ni sa daunanumi kemudou ko koya.

8 Dou yalomatua, *ka* gugumatua: e na vuku ni nomudou meca na tevoro, ni sa veilakoyaki me vaka na laioni sa tagi, ni sa vakasaqara eso me tiloma:

9 Dou vorati koya ni dou sa tu dei e na vakabauta, ni dou sa kila sa vakayacori na ka rarawa vakakina vei ira na wekamudou e ra sa tiko lako e vuravura oqo:

10 Ia na Kalou sa nona na ka ni loloma kecega, o koya sa kacivi keda ki na nonai ukuuku tawa mudu e na vuku i Kraisiti Jisu, ni dou sa vakararawataki mada e na gauna eso, me qai cakavi kemudou mo dou vinaka sara, me vakataudeitaki *kemudou*, me vakaukauataki *kemudou*, me vakatauyavutaki *kemudou*.

11 Me nona ga na vakamolimoli kei na lewa e na gauna kece ka tawa mudu. Emeni.

12 Au sa vola vakalailai, a sa kauta vei kemudou ko Siliveno kau vakasama na wekada dina, kau vakarota ka vakadinadina ni sa ka ni loloma dina oqo ni Kalou dou sa tu dei kina.

13 Sa ia na loloma vei kemudou nai *vavakoso lewe ni soro* mai Papiloni, e ra digitaki vata *kei kemudou*; sa vakakina ko Marika na luvequ.

14 Dou ia na loloma e na veiregu ni loloma. *Me tu ga* na vakacegu vei kemudou kecega dou sa tu vata kei Kraisiti Jisu. Emeni.

AI KA RUA NI VOLA I PITA.

A WASE I.

Sa vakavulici ira ko Pita me kakua ni yali vei ira e dua na ka vinaka, 1—9. *Me ra gumatua sara me ra curu ki lomalagi,* 10, 11. *Sa kolai mate ko Pita, a sa vakarota matua kina vei ira, me ra gumatua sara me ra vakabauti Jisu, ni sa tukuni koya ko Tamana ni sa Luvena, a ra sa tukuna talega na profita,* 12—21.

O Iau ko Saimoni Pita, ai talatala kei nai aposila i Jisu Kraisiti, vei ira e ra rawata na vakabauta talei e vakarauvata kei na neitou e na yalododonu ni noda Kalou kai Vakabula ko Jisu Kraisiti:

2 Me vakalevutaki vei kemudou nai loloma kei na vakacegu ni dou sa qai kila na Kalou, kei Jisu na noda Turaga,

3 Ni sa solia mai vei keda ko koya e na nona kaukaua va-Kalou na ka kecega sa yaga e na *noda* bula kei na lotu talega, ni da kilai koya sa kacivi keda ki na vanua vakaiukuuku kei nai valavala dodonu:

4 O koya oqo sa soli kina vei keda na vosa ni yalayala e levu sara ka talei: mo dou rawata kina na yalo va-Kalou, ni dou sa dro tani mai na dukaveluvelu sa tu e vuravura e na vuku ni gadreva ca.

5 E na vuku ni ka oqo, dou gumatua vakalevu sara kina, mo dou vakaikuritaka na nomudou vakabauta e nai valavala dodonu; kei nai valavala dodonu e na vuku;

6 Kei na vuku e nai valavala malua; kei nai valavala malua e na vosota; kei na vosota e na rerevaka na Kalou;

7 Kei na rerevaka na Kalou e na veilomani vakaveitacini; kei na veilomani vakaveitacini e na yalololoma.

8 Ia kevaka sa tu na ka oqo e na lomamudou, ka tubu cake me levu, e ra sa qisi *kemudou* mo dou kakua ni vucesa se tawa vua ni dou kila na noda Turaga ko Jisu Kraisiti.

9 Ia ko koya sa takali vua na ka oqo sa mataboko, *a* sa matabuawa, a sa guilecava ni sa vakasavasavataki eliu mai na nonai valavala ca.

10 Ia koi kemudou na veiwekani, dou gumatua cake kina, mo dou vakataudeitaki sara ni dou sa kacivi ka digitaki; ni dou na sega sara ni bale, kevaka dou sa kitaka na ka oqo:

11 Ena soli vakakina me rawarawa sara vei kemudou me curu ki na matanitu tawa mudu ni noda Turaga kei na *nodai* Vakabula ko Jisu Kraisiti.

12 O koya oqo kau na sega ni gu ca kina niu sa vakasa tiko na lomamudou me nanuma na ka oqo, ia dou sa kila ga, dou sa vakataudeitaki talega e nai vakavuvuli dina sa tu *vei kemudou*.

13 Ia kau sa vakasama, *ni sa* kilikili kei au, e na veisiga *kau tiko* kina e na vale vakacevaceva oqo, meu vakatakatataka na lomamudou niu sa vakasa na lomamudou me vakananuma.

14 Niu sa kila niu sa voleka ni biuta tani na noqu vale vakacevaceva *oqo*, me vaka ni sa tukuna mai vei au na noda Turaga ko Kraisiti Jisu.

15 Ia kau na vakatovolea mada mo dou nanuma tikoga na ka oqo, niu sa mate sara.

16 Ni keitou a sega ni muria na talanoa sa caka vakavuku, ni keitou a tukuna vei kemudou na nona kaukaua kei na nona lako mai na noda Turaga ko Jisu Kraisiti, ia keitou a raica dina ga na nonai valavala vakaturaga.

17 Ni sa yaco vei koya mai vua na Kalou ko Tamana na vakarokoroko kei na vakadokadokai, ni sa yaco mai vua na domo ko ya mai nai ukuuku cecere, Oqori na noqu Gone ni toko, au sa rekitaka vakalevu sara.

18 Ia na domo mai lomalagi *oqo* keitou sa rogoca, ni keitou a tiko kaya e na ulunivanua tabu.

19 A sa tu vei keda talega na vosa sa vakadinadina vakalevu cake, a profisai; ia dou na cakavinaka, kevaka dou sa vakananuma kina, me vaka ki na cina sa serau e na vanua sa butobuto, ka malua me kida mai na mataka, ka cadra mai ki na lomamudou na kalokalo i vola siga;

20 Mo dou kila taumada na ka oqo, ni sa sega na profisai ni Vola *Tabu* sa vakatakila vakai koya na kenai balebale.

21 Ni sa sega ni lako mai na profisai e na gauna eliu e na veitalia ni tamata: a ra sa vosa ga na tamata yalosavasava ni Kalou me vaka sa kauti ira na Yalo Tabu.

A WASE II.

Sa tukuni ira nai vakavuvuli ca, kei na tamata sa muri ira, 1—3. *Sa qai tukuni ira na agilose sai valavala ca, kei ira na lewe i vuravura eliu, kei Noa, kei Sotoma kei Komora, kei Loti,* 4—7. *Sa qai tukuni ira vakamacala sara nai vakavuvuli ca kei ira sa muri ira,* 8—22.

IA ka sa tiko vei ira na kai noda eliu na profita vakailasu, me vaka ni na tiko talega vei kemudou nai vakavuvuli vakailasu, e ra na kauta vuni mai na veisei e veivakarusai, ni ra sa cakitaka na Turaga sa voli ira, a ra sa kauta vakasauri mai vei ira na rusa.

2 E ra na lewe vuqa talega e ra na muria na nodrai valavala e dauveivakacacani: ena vosa vakacacataki talega nai vakavuvuli dina e na vukudra.

3 Ia ni ra sa daukocokoco e ra na voli kemudou e na vosa e dauveivakaisini: ia na lewa sa cavu makawa me ra ca sa qai sega ni bera, a sa sega ni moce na nodra rusa.

4 Ia kevaka sa sega ni vosoti ira na agilose sai valavala ca na Kalou, a sa biuti *ira* sobu ki eli, a sa soli *ira* ki na sinucodo ni butobuto, me ra vauci mada me yaco mada na *siga ni* lewa;

5 A sa sega ni vosota na vuravura makawa, a sa vakabulai Noa nai ka walu ni tamata, a tamata sa dauvunautaka nai valavala dodonu, a sa kauta mai na waluvu kivei ira na kai vuravura e ra sa tawa rerevaka na Kalou;

6 A sa vakama na veikoro ni Sotoma kei Komora me dravusa ka sa vakaqeavutaka ni sa cudruva, sa qisia me rau kedrai vakarau e ra na tawa rerevaka na Kalou e na gauna maimuri;

7 A sa vakabulai Loti na tamata yalododonu, sa rarawa na lomana e na vuku ni nodra veivosaki dukaveluvelu na tamatai valavala ca;

8 (Ni sa tiko e na kedra maliwa na tamata yalododonu ko ya, ia ni sa raica ka rogoca, sa vakararawataki na yalona e dodonu e na veisiga e na *nodrai* valavala cidroi;)

9 Ni sa kila na Turaga me vakabulai ira e ra sa rerevaka na Kalou mai na veivakatovolei, me maroroi ira talega na tawa yalododonu me yaco mada na siga ni lewa me ra qai cudruvi:

10 Ia ka sa levu sara vei ira e ra sa daumuria na yagodra e na gadreva ca e dukaveluvelu, a ra sa beca na nodra lewa na turaga. E ra sa daubole, ka yalolevu; e ra sa sega ni rere ni ra vosa vakacacataka na turaga,

11 Ia ko ira na agilose, e ra sa uasivi cake *vei ira* e na kaukaua kei na qaqa, e ra sa sega ni vosa vakacacataki ira ka beitaki ira e na mata ni Turaga.

12 Ia ko ira oqo, e ra sa vaka na karavau lialia sa muria na lomadra, a ra sa cakavi me vesuki ka vakarusai, e ra sa vosa vakacacataka na ka e ra sa tawa kila; e ra na rusa sara e na nodrai valavala e veivakarusai;

13 E ra na rawata nai sau ni valavala tawa dodonu, ni ra sa vakatoka me *nodra* ka ni mamarau nai valavala vakasisila *e ra kitaka* ni sa siga levu. *O ira oqo* na dukaveluvelu kei na ka velavela, a ra sa daukitaka na ka e ra marau kina ni ra dauveivakaisini, a ra sa lako tikoga ki na nomudou solevu;

14 Sa sinai na matadra e na dauyalewa, a ra sa tawa mudu rawa ni valavala ca; a ra sa dauvakacalai ira na tamata e ra sa yalowai: a yalodra sa dauia na kocokoco; e ra sa gone e dauveivakarusai:

15 E ra sa lesu tani mai na sala dodonu, a ra sa sese, ni ra sa muria nai valavala i Pelama na luve i Posori, o koya sa vinakata nai voli ni valavala tawa dodonu;

16 Ia ka sa vunauci e na nonai valavala ca: ni sa vosa na asa sa galu

2 Me vakalevutaki vei kemudou nai loloma kei na vakacegu ni dou sa qai kila na Kalou, kei Jisu na noda Turaga,

3 Ni sa solia mai vei keda ko koya e na nona kaukaua va-Kalou na ka kecega sa yaga e na *noda* bula kei na lotu talega, ni da kilai koya sa kacivi keda ki na vanua vakaiukuuku kei nai valavala dodonu:

4 O koya oqo sa soli kina vei keda na vosa ni yalayala e levu sara ka talei: mo dou rawata kina na yalo va-Kalou, ni dou sa dro tani mai na dukaveluvelu sa tu e vuravura e na vuku ni gadreva ca.

5 E na vuku ni ka oqo, dou gumatua vakalevu sara kina, mo dou vakaikuritaka na nomudou vakabauta e nai valavala dodonu; kei nai valavala dodonu e na vuku;

6 Kei na vuku e nai valavala malua; kei nai valavala malua e na vosota; kei na vosota e na rerevaka na Kalou;

7 Kei na rerevaka na Kalou e na veilomani vakaveitacini; kei na veilomani vakaveitacini e na yalololoma.

8 Ia kevaka sa tu na ka oqo e na lomamudou, ka tubu cake me levu, e ra sa qisi *kemudou* mo dou kakua ni vucesa se tawa vua ni dou kila na noda Turaga ko Jisu Kraisiti.

9 Ia ko koya sa takali vua na ka oqo sa mataboko, a sa matabuavra, a sa guilecava ni sa vakasavasavataki eliu mai na nonai valavala ca.

10 Ia koi kemudou na veiwekani, dou gumatua cake kina, mo vakataudeitaki sara ni dou civi ka digitaki sara ni [illegible] na ko

mamudou me nanuma na ka oqo, ia dou sa kila ga, dou sa vakataudeitaki talega e nai vakavuvuli dina sa tu *vei kemudou*.

13 Ia kau sa vakasama, *ni* sa kilikili kei au, e na veisiga *kau tiko* kina e na vale vakacevaceva *oqo*, meu vakatakatataka na lomamudou niu sa vakasa na lomamudou me vakananuma.

14 Niu sa kila niu sa voleka ni biuta tani na noqu vale vakacevaceva *oqo*, me vaka ni sa tukuna mai vei au na noda Turaga ko Kraisiti Jisu.

15 Ia kau na vakatovolea mada mo dou nanuma tikoga na ka oqo, niu sa mate sara.

16 Ni keitou a sega ni muria [illegible] talanoa sa caka vakavuku, ni keitou a tukuna vei kemudou na [illegible] na kaukaua kei na nona [illegible] na noda Turaga ko Jisu Kraisiti, ia keitou a raica dina ga na [illegible] valavala vakaturaga.

17 Ni sa yaco vei koya [illegible] na Kalou ko Tamana na [illegible] koroko kei na vakad[illegible] sa yaco mai vua na [illegible] mai nai ukuuku ce[illegible] noqu Gone ni toko, [illegible] vakalevu sara.

18 Ia na domo [illegible] keitou sa rogoca[illegible] kaya e na uluoiv[illegible]

19 A sa tu [illegible] vosa sa vak[illegible] cake, a prof[illegible] vinaka, [illegible] kina [illegible]

me vaka na vuku

ga e na nonai vola
kuna na ka oqo; a
ka eso e dredre me
ra sa tawa vuku
lei, e ra sa kauta
kitaka vakatalega
Tabu kece, me ra

mudou na veiwe-
ni dou sa kila mada
, dou vakaraici ke-
talega, do dou kauti
ga e na nodra dauvei-
tamatai valavala ca,
le kina mai na no-
ni.
tubu cake e na loloma,
u ni noda Turaga ko
iti nai Vakabula. *Me*
vakavinavinaka e na
ka tawa mudu. Emeni.

OLA I

3 A ka keitou a raica ka rogoca
keitou sa tukuna vei kemudou, me
da veiwekani kina kei kemudou;
ia keitou sa veiwekani dina kei na
Tamada, kei na ko Jisu
Kraisiti.
4 Ia keit ka oqo vei
kemudou na nomu-
dou ma
5 Ia utuku kei-
tou i koya, a sa
tuk ni sa rarama
n a sara vua na
l

kaya eda sa vei-
lako voli e na bu-
asu ga, eda sa sega
lina:
eda sa lako voli e na
vaka ni sa tu e na ra-

e na domo ni tamata a sa tarova na lialia ni profita.

17 Oqori na mata sa sega kina na wai, a o sa veikauyaka na cava; sa maroroi me nodra na butobuto loaloa sa na tawa mudu.

18 Ni ra sa vosataka na vosa sa tubu cake walega e na lialia, e ra sa lari ira e ra a bula sara mai vei ira e ra dauia na cakacala, e na vuku ni gadreva ca ni yago, *kei* na vuku ni valavala vakasisila.

19 E ra sa yalata vei ira na lalaga, ia ko ira e ra sa bobulataki e na ca; ni sa bobulataki na tamata, e na ka sa rawai koya.

20 Ia kevaka e ra sa dro tani mada mai na dukaveluvelu ni vuravura oqo, me ra kila na Turaga nai Vakabula ko Jisu Kraisiti, e ra sa qai tao tale kina, ka rawai kina, e ra na ca vakalevu e na gauna emuri e ra ca vakalailai ga e nai vakatekivu.

21 Ni sa vinaka cake vei ira me ra kakua ni kila nai valavala dodonu, ka ca me ra kila mada, ka qai lesu tani mai na vunau tabu sa soli vei ira.

22 Ni sa yaco vei ira na ka *sa vosataka* na vosa vakaibalebale dina, Sa lesu tale na koli ki na nona lua, kei, Na vuaka sa silimi oti sa laki boroboro e na lolobo.

A WASE III.

Sa tukuna ko Pita ni na yaco ga na siga ni lewa; ena oti talega ko vuravura kei lomalagi, 1—10. *Sa tukuna nai valavala e kilikili kei ira ni ra sa qai kila na ka oqo,* 11—18.

AI ka rua ni vola oqo, oi kemudou na veiwekani lomani, au sa qai vola vei kemudou; au sa vakatakatataka kina na yalomudou e savasava mo dou daunanuma vakakina:

2 Mo dou vakanananuma na nodra vosa e ra sa vosataka eliu na profita yalosavasava, kei na neitou vunau nai aposila ni Turaga nai Vakabula:

3 Mo dou kila mada oqo, ni na lako mai e na gauna emuri sara na dauveivakasewasewani, ni ra dauvakadamurimuria na nodra gadreva ca,

4 Ka kaya, Evei na vosa *ni yalayala* ni na lako tale mai ko *koya?* ni ra sa moce ga na qase, a sa *tu* dei tiko vakakina na ka kecega me vaka ni ka buli e nai vakatekivu.

5 Ia na ka oqo e ra sa vinakata me ra lecava, ni sa tu ga na lomalagi eliu e na vuku ni vosa ni Kalou, kei na vuravura sa tu ga eso e na yasana e sega kina na wai, a sa tu eso e na wai;

6 A sa vakarusai kina na vuravura sa tu e na gauna ko ya, ni sa waluvu:

7 Ia na lomalagi kei na vuravura, sa tu edaidai, sa maroroi ga e na vosa talega ko ya, sa maroroi ki na bukawaqa me yaco mada na siga ni lewa kei na veivakarusai ni tamata e ra tawa rerevaka na Kalou.

8 Ia koi kemudou na veiwekani lomani, e dua na ka oqo mo dou kakua ni lecava, ni sa tautauvata vua na Turaga e dua na siga kei na yabaki e dua na udolu, kei na yabaki e dua na udolu kei na siga e dua.

9 *Ni* sa sega ni berabera na Turaga e na nona vosa ni yalayala, me vaka e ra sa vakasama na tamata eso ni sa berabera; a sa vosota vakadede vei keda, ni sa sega ni vinakata me rusa e dua, a ya ga me yacovi *keda* kecega na *vei*vutuni.

10 Ia na siga ni Turaga ena lako ga mai me vaka na daubutako e na bogi; ena lako tani kina ko lomalagi e na rorogo tatamosamosa, ena waicala talega na vu ni ka e na bukawaqa katakata, ena kama talega ko vuravura kei na cakacaka *kecega* sa tu kina.

11 Ia ni na takali yani na ka kecega oqo, a cava nai valavala sa kilikili kei kemudou, a ya ga nai

valavala savasava kei na rerevaka na Kalou,

12 Ni dou sa dauvakaraica ka daukusarawa yani ki na lako mai na siga ni Kalou, ena takali kina ko lomalagi ni sa visa, ena waicala talega na vu ni ka e na bukawaqa katakata?

13 Ia koi keda, me vaka na nona vosa ni yalayala, eda sa namaka na lomalagi vou kei na vuravura vou, sa tiko kina nai valavala dodonu.

14 O koya oqo, kemudou na veiwekani, ni dou sa namaka na ka vakaoqo, dou gumatua kina me kunei kemudou ko koya e na vakacegu, ni dou sa tawa tauviduka, ka tawa cala.

15 Ia dou vakasama na vosota dede ni noda Turaga na ka eda bula kina; me vaka ni sa vola talega vei kemudou na wekada lomani ko Paula me vaka na vuku sa soli vua;

16 Me vakatalega e na nonai vola kecega, ni sa tukuna na ka oqo; a sa tu kina na ka eso e dredre me kilai, ia ko ira e ra sa tawa vuku ka tawa lomadei, e ra sa kauta vakatani, a ra sa kitaka vakatalega kina nai Vola *Tabu* kece, me ra rusa kina.

17 Ia koi kemudou na veiwekani lomani, ni dou sa kila mada eliu *na ka oqo*, dou vakaraici kemudou vinaka talega, do dou kauti vakatani talega e na nodra dauveivakacalai na tamatai valavala ca, dou na qai bale kina mai na nomudou tu dei.

18 Ia dou tubu cake e na loloma, kei na vuku ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti nai Vakabula. *Me ia* vua na vakavinavinaka e na gauna oqo ka tawa mudu. Emeni.

AI MATAI NI VOLA I

JONI.

A WASE I.

Sa tukuni Jisu ko Joni ni sa Vu ni bula, ni da sa veivinakati kei na Kalou e na vukuna, 1—3. *Sa vola nai vola oqo me ra marau vakalevu,* 4. *Sa tukuna ni da sa veivinakati kei na Kalou ni da sa uoui koya, ni sa oti vei keda na ca,* 5—10.

AKA sa tu mai nai vakatekivu, o koya keitou a rogoca, o koya keitou a raica e na mata i keitou, o koya keitou a vakaraica sara, a sa tara na liga i keitou, ni sa Vosa ni Bula;

2 (Ni sa vakaraitaki na Vu ni bula, a keitou a raica, ka dautukuna, ka vakatakila vei kemudou na vu ni bula tawa mudu, o koya ka tiko vata kei Tamana, a sa qai vakaraitaki mai vei keda;)

3 A ka keitou a raica ka rogoca keitou sa tukuna vei kemudou, me da veiwekani kina kei kemudou; ia keitou sa veiwekani dina kei na Tamada, kei na Luvena ko Jisu Kraisiti.

4 Ia keitou sa vola na ka oqo vei kemudou, me sinai kina na nomudou marau.

5 Ia oqori ga nai tukutuku keitou sa rogoca mai vei koya, a sa tukuna vei kemudou, ni sa rarama na Kalou, a sa sega sara vua na butobuto.

6 Kevaka eda sa kaya eda sa veiwekani kaya, ka lako voli e na butobuto, eda sa lasu ga, eda sa sega ni ia na vosa dina:

7 Ia kevaka eda sa lako voli e na rarama, me vaka ni sa tu e na ra-

rama ko koya, eda sa qai veiwekani kaya, a sa vakasavasavataki keda mai na ca kecega na dra i Jisu Kraisiti na Luvena.

8 Kevaka eda sa kaya sa sega ni tu vei keda na ca, eda sa vakaisini keda, a sa sega ni tu vei keda na dina.

9 *Ia* kevaka eda sa vakatusa na nodai valavala ca, sa dina ka dodonu ko koya, me kakua ni cudruva na nodai valavala ca, me vakasavasavataki keda talega mai na ka kecega sa tawa dodonu.

10 Kevaka eda sa kaya eda sa tawai valavala ca, eda sa kaya ni sa daulasu ko koya, a sa sega ni tu vei keda na nona vosa.

A WASE II.

Ai bulubulu ni valavala ca ko Jisu, 1, 2. *Sa qai tukuni ira e ra kila na Kalou, e ra sa muria na nona vosa, ka lomani ira na wekadra, a ra sa sega ni lomani vuravura,* 3—17. *Me da qarauni keda mai nai vakavuvuli ca, ni da sa gumatua e na vakabauti Jisu, kei nai valavala vinaka,* 18—29.

NA luvequ lomani, au sa vola yani vei kemudou na ka oqo, mo dou kakua ni valavala ca. Ia kevaka e dua na tamata sai valavala ca, sa dua na noda Dautataro kei Tamada, ko Jisu Kraisiti na yalododonu:

2 Ia nai bulubulu ni nodai valavala ca ko koya; a sa sega e na nodai *valavala ca* ga, a ya talega e *nai valavala ca* ni kai vuravura kecega.

3 Ia na ka oqo eda kila kina ni da sa kilai koya, kevaka eda sa muria na nona vunau.

4 O koya sa kaya, Au sa kilai koya, ia ka sa sega ni muria na nona vunau, sa vosa lasu, a sa sega ni tu vua na dina.

5 Ia ko koya yadua sa muria na nona vosa, sa dina ni sa qai levu sara vua na loloma ni Kalou: o koya oqo eda sa kila kina ni da sa tu vata kaya.

6 O koya sa kaya e rau sa tu vata kaya, e kilikili kaya me lako voli, me vaka ka sa lako voli ko koya.

7 Oi kemudou na *veiwekani*, au sa sega ni vola vei kemudou *na* vunau vou, a ya ga na vunau *ma*kawa ka tu vei kemudou mai *nai* vakatekivu. A vunau makawa na vosa dou a rogoca mai nai vakatekivu.

8 Au sa qai vola na vunau vou vei kemudou, ia na ka oqo sa dina vua vei kemudou talega: ni sa qai takali na butobuto, a sa cila mai na rarama dina.

9 O koya sa kaya sa tu e na rarama, ka sa cata na wekana, sa tu ga e na butobuto ka yacova na siga oqo.

10 O koya sa lomana na wekana sa tu ga e na rarama, a sa sega vua e dua na ka me tarabe kina.

11 Ia ko koya sa cata na wekana sa tu ga e na butobuto, a sa lako voli e na butobuto, a sa sega ni kila na vanua sa lako kina, ni sa vakabutobutotaka na matana na butobuto oqo.

12 Au sa vola vei kemudou, na gone lomani, ni sa kauti tani na nomudoui valavala ca e na vuku ni yacana.

13 Au sa vola vei kemudou, na qase, ni dou a kilai koya sa tu mai nai vakatekivu. Au sa vola vei kemudou, na cauravou, ni dou a rawai koya na vu ni ca. Au sa vola vei kemudou, na gone lomani, ni dou sa kilai koya na Tamada.

14 Au a vola vei kemudou, na qase, ni dou a kilai koya sa tu mai nai vakatekivu. Au a vola vei kemudou, na cauravou, ni dou sa kaukaua, a sa tu ga vei kemudou na vosa ni Kalou, ia dou sa rawai koya na vu ni ca.

15 Dou kakua ni lomani vuravura, se na ka *sa tu* e vuravura. Kevaka sa lomani vuravura e dua, sa sega e na lomana na loloma vua na Tamada.

16 Ia na ka kecega sa tu e vura-

vura, na gadreva ni yago, na gadreva ni mata, kei na qaciqacia ni bula, sa sega ni tubu mai vei Tamada, mai vuravura ga.

17 Ia ko vuravura sa lako tani yani, kei na kena gadreva talega; ia ko koya sa cakava na ka sa veitaliataka na Kalou sa tu dei ga ka tawa mudu.

18 Oi kemudou na gone lomani, a gauna emuri sara oqo: ia dou sa rogoca vakakina ni na lako mai ko koya na meca i Kraisiti, ia ka sa lewe vuqa na meca i Kraisiti edaidai; eda sa kila kina ni sa na gauna emuri sara oqo.

19 Ni ra sa lako tani vei keda, a ra sa sega ni nodai tokani dina; kevaka e ra nodai tokani dina, e ra tiko ga kei keda: a *ra sa lako tani*, me ra vakaraitaki ni ra sa sega ni nodai tokani kecega.

20 Ia ka sa tu vei kemudou nai lumu mai vua na Le dua sa Yalosavasava, dou kila kina na ka kecega.

21 Au sa tawa vola vei kemudou ni dou sa lecava nai vakavuvuli dina, a ya ga ni dou sa kila, ia ka sa sega ni tubu mai nai vakavuvuli dina na lasulasu.

22 O cei na daulasu, o koya ga sa cakitaka ni sa Mesaia ko Jisu? O koya oqo na meca i Kraisiti, sa cakitaka na Tamada kei na Luvena.

23 O koya yadua sa cakitaka na Luvena, sa sega ni tu vua na Tamana; *ia ko koya sa vakatusa na Luvena sa tu talega vua ko Tamana*

24 O koya oqo me tu dei kina e na lomamudou, na ka dou a rogoca mai nai vakatekivu. Kevaka ena tu ga vei kemudou na ka dou a rogoca mai nai vakatekivu, dou na tu ga vua na Luvena, vua talega ko Tamana.

25 Ia na ka sa yalataki oqo na ka sa yalata vei keda ko koya, na bula tawa mudu.

26 A ka ga oqo kau a vola kina vei kemudou me tukuni ira eso e ra sa vakacalai kemudou.

27 Ia nai lumu dou sa rawata mai vei koya sa tu ga vei kemudou, a sa sega ni yaga vei kemudou me vakavulici kemudou e dua: me vaka ga ni sa vakavulici kemudou e na ka kecega nai lumu ko ya, a sa dina ga, ka sa sega ni lasu, ia me vaka sa vakatavulici kemudou ko ya, dou na tu dei vakakina vei koya.

28 Ia oqori, na gone lomani, mo dou tu dei kina vua; me da doudou kina, ni na rairai mai ko koya, me da kakua ni madua ematana e na nona lako mai.

29 Kevaka dou sa kila ni sa yalododonu ko koya, dou sa kila ni sa sucu vei koya ko koya yadua sa caka dodonu.

A WASE III.

Sa tukuna ko Joni na loloma ni Kalou, ni sa vakabauti keda tale me da luvena; kei na nodrai valavala na luve ni Kalou, ni ra sa daulomani koya ka veilomani vakai ira, 1—24.

RAICA, nai valavala ni loloma sa solia mai vei keda na Tamada, me da vakatokai kina na luve ni Kalou: o koya oqo sa sega ni kilai keda kina ko vuravura, ni sa sega ni kilai koya.

2 Oi kemudou na veiwekani lomani, eda sa qai yaco ga me da luve ni Kalou, a sa sega ni rairai se da na vakaevei emuri: oqori ga eda kila, ni na rairai mai ko koya, eda na tautauvata kaya; ni da na raici koya ka vakakina ko koya.

3 Ia na tamata yadua sa tiko e na lomana na dinata oqo vei koya sa vakasavasavataki koya, me vaka ni sa savasava ko *Kraisiti.*

4 O koya yadua sai valavala ca sa talaidredre ki na vunau: ni sai valavala ca oqo me talaidredre ki na vunau.

5 Ia dou sa kila ni sa vakaraitaki ko koya me kauta tani na nodai valavala ca; a sa sega ni tu vua nai valavala ca.

6 O koya sa tu dei vata kaya sa

sega ni valavala ca; o koya sai valavala ca lako sa sega ni raici koya, se kilai koya.

7 Oi kemudou na gone lomani, me kakua ni vakacalai kemudou e dua: o koya sai valavala dodonu sa dodonu ga, me vakataki koya, ni sa dodonu ko koya.

8 A luve ni tevoro ko koya sai valavala ca tiko; ni sai valavala ca na tevoro mai nai vakatekivu. E na vuku ni ka oqo sa vakaraitaki kina na Luve ni Kalou, me vakaqeavutaka na cakacaka ni tevoro.

9 O koya sa sucu e na Kalou sa sega ni valavala ca; ni sa tu e lomana na sorena: a sa sega ni ia rawa nai valavala ca, ni sa sucu e na Kalou.

10 E na ka ga oqo sa rairai kina na luvena na Kalou, kei na luvena na tevoro: o koya yadua sa sega ni ia tiko nai valavala dodonu sa sega ni luve ni Kalou, sei koya sa sega ni lomana na wekana.

11 Ni sai koya ga oqo nai tukutuku dou a rogoca mai nai vakatekivu, me da veilomani.

12 Me da kakua ni vakataki Keni, a luve ni vu ni ca, a sa vakamatea na tacina. A sa vakamatei koya e na vuku ni cava? E na vuku ni sa ca na nonai valavala, a sa dodonu nai valavala nei tacina.

13 Kakua ni kidacala, na wekaqu, kevaka sa cati kemudou na kai vuravura.

14 Eda sa kila ni da sa lako tani mai na mate ki na bula, ni da sa lomani ira na veiwekani. O koya sa sega ni lomana na wekana sa tiko ga e na mate.

15 O koya yadua sa cata na wekana sa daulaba: ia dou sa kila ni sa sega na daulaba sa tiko e na lomana na bula tawa mudu.

16 E na ka oqo eda sa kunea kina na loloma *ni Kalou*, ni sa virino na nona bula e na vukuda: e dodonu talega me da virino na noda bula e na vukudra na veiwekani.

17 Ia ko koya sa tu vua na yau ni vuravura oqo, a sa raica na wekana ni sa dravudravua, a sa sogota na lomana vua, sa tiko vakacava e na lomana na loloma vua na Kalou?

18 Na luvequ lomani, *me da* kakua ni loloma *walega* e *na vosa, se* na yameda; a ya ga e na cakacaka kei na dina.

19 Ia na ka oqo eda kila kina ni da sa nona tamata ni vakavuvuli dina, eda na vakadinadina talega na yaloda kina ematana.

20 Kevaka sa beitaka vei keda na ca na yaloda, sa uasivi cake e na yaloda na Kalou, a sa kila na ka kecega.

21 *Ia* na veiwekani lomani, kevaka sa sega ni beitaka vei keda na ca na yaloda, eda sa qai doudou vua na Kalou.

22 Ia na ka kecega eda sa kerea, eda sa rawata mai vei koya, ni da sa muria na nona vunau, ka kitaka na ka sa vinaka ematana.

23 Ia na nona vunau oqo, *Me da* vakabauta na yaca ni Luvena ko Jisu Kraisiti, ka veilomani, me vaka ni sa solia mai vei keda na vunau ko koya.

24 Ia ka sa tu dei vei koya ko koya sa muria na nona vunau, a *sa tu* sara vua ko *Jisu*. A ka oqo eda sa kila kina ni sa tiko e na lomada ko koya, e na vuku ga ni Yalo *Tabu* sa solia mai vei keda ko koya.

A WASE IV.

Sa vakavulici ira ko Joni me ra kakua ni vakabauta nai vakavuvuli kecega e ra rogoca, me muri ira ga e ra tukuni Jisu, 1—6. *Sa vakarota vei ira me ra veilomani,* 7—21.

OI kemudou na veiwekani lomani, kakua ni vakadinata na yalo kecega, ia dou vakatovolei ira na yalo se ra mai vua na Kalou, se segai: ni ra sa lewe vuqa na profita vakailasu e ra sa lako yani ki vuravura.

2 O koya oqo dou kila kina na

yalo mai vua na Kalou: A yalo kecega sa vakatusa ni sa lako mai e na leweda ko Jisu Kraisiti sa mai vua na Kalou:

3 Ia na yalo kecega sa sega ni vakatusa ni sa lako mai ko Jisu Kraisiti e na leweda sa sega ni mai vua na Kalou: ia na *yalo* oqo na meca i Kraisiti, dou sa rogoca ni na lako mai, a sa tiko ga e vuravura edaidai.

4 Oi kemudou, dou sa luve ni Kalou, na luvequ lomani, ia dou sa rawai ira ga: ni sa levu ko koya sa tiko e na lomamudou, sa lailai ko koya sa tiko e vuravura.

5 O ira e ra tamata ni vuravura: a ra sa vosataka kina na ka ni vuravura, a sa rogoci ira na kai vuravura.

6 Oi keda na luve ni Kalou: o koya sa kila na Kalou sa rogoci keda; o koya sa sega ni luve ni Kalou sa tawa rogoci keda. O koya oqo eda sa kila kina na yalo ni dina, kei na yalo ni dauveivakacalai.

7 Oi kemudou na lomani, me da veilomani; ni sa mai vua na Kalou na loloma; ia ko koya yadua sa daululoma sa sucu e na Kalou, a sa kila na Kalou.

8 O koya sa sega ni daululoma sa sega ni kila na Kalou; ni sa loloma na Kalou.

9 E na ka oqo sa vakaraitaki kina na loloma ni Kalou vei keda, ni sa tala na Kalou ki vuravura na Luvena e dua bauga, sa vakasikava ko koya, me da bula e na vukuna.

10 E na ka oqo sa rairai kina na loloma, sa sega ni da lomani koya na Kalou, a ya ga ni sa lomani keda ko koya, a sa tala na Luvena mei bulubulu ni nodai valavala ca.

11 Oi kemudou na lomani, kevaka sa lomani keda vakaoqo na Kalou, sa dodonu me da veilomani vakai keda.

12 Sa sega na tamata sa raicą na Kalou e na gauna e dua. Kevaka eda sa veilomani, sa tiko e na lomada na Kalou, a sa levu sara na loloma vua e na lomada.

13 E na ka ga oqo eda kila ni da sa tiko sara vua, a *sa tiko* e na lomada ko koya, e na vuku ni Yalona sa solia mai vei keda ko koya.

14 Ia eda sa raica ka tukuna tiko, ni sa tala na Luvena ko Tamana mei Vakabula ni kai vuravura.

15 O koya yadua ena vakatusa ni sa Gone ni Kalou ko Jisu, sa tiko sara na Kalou vei koya, a *sa tiko* ko koya vua na Kalou.

16 Ia eda kila ka vakadinata na loloma ni Kalou vei keda. Sa loloma na Kalou; ia ko koya sa dautiko kei na loloma sa dautiko vata kei na Kalou, a *sa tiko* elomana na Kalou.

17 E na ka ga oqo sa yaco kina na noda loloma me levu sara, me da doudou kina e na siga ni lewa: ni da sa tautauvata kaya, ni da sa tiko e vuravura oqo.

18 Sa sega na rere sa tu vata kei na loloma; ia ka sa biuta tani na rere na loloma levu sara; ni sa tiko vata na rere kei na yaluma. O koya sa rere sa sega ni levu sara na nona loloma.

19 Eda sa lomani koya, e na vuku ni sa lomani keda taumada ko koya.

20 Kevaka e dua sa kaya, Au sa lomana na Kalou, a sa cata na wekana, sa daulasu: kevaka sa tawa lomana na wekana sa raica tiko, ena lomana na Kalou vakaevei ni sa tawa raica?

21 Ia na vunau oqo eda sa rawata mai vei koya, Me lomana na wekana talega ko koya sa lomana na Kalou.

A WASE V.

Sa lomani ira na tamata lotu dina ko ira na luve ni Kalou, a ra sa muria na vosa ni Kalou, 1—7. *A Luve ni Kalou ko Jisu kei na nodai Vakabula, sa rogoca na noda masu,* 8—15. *Ka tukuna tale na ka eso, ka sa tinia na nonai vola,* 16—21.

e na domo ni tamata a sa tarova na lialia ni profita.

17 Oqori na mata sa sega kina na wai, a o sa veikauyaka na cava; sa maroroi me nodra na butobuto loaloa sa na tawa mudu.

18 Ni ra sa vosataka na vosa sa tubu cake walega e na lialia, e ra sa lari ira e ra a bula sara mai vei ira e ra dauia na cakacala, e na vuku ni gadreva ca ni yago, *kei* na vuku ni valavala vakasisila.

19 E ra sa yalata vei ira na lalaga, ia ko ira e ra sa bobulataki e na ca; ni sa bobulataki na tamata, e na ka sa rawai koya.

20 Ia kevaka e ra sa dro tani mada mai na dukaveluvelu ni vuravura oqo, me ra kila na Turaga nai Vakabula ko Jisu Kraisiti, e ra sa qai tao tale kina, ka rawai kina, e ra na ca vakalevu e na gauna emuri e ra ca vakalailai ga e nai vakatekivu.

21 Ni sa vinaka cake vei ira me ra kakua ni kila nai valavala dodonu, ka ca me ra kila mada, ka qai lesu tani mai na vunau tabu sa soli vei ira.

22 Ni sa yaco vei ira na ka *sa vosataka* na vosa vakaibalebale dina, Sa lesu tale na koli ki na nona lua, kei, Na vuaka sa silimi oti sa laki boroboro e na lolobo.

A WASE III.

Sa tukuna ko Pita ni na yaco ga na siga ni lewa; ena oti talega ko vuravura kei lomalagi, 1—10. *Sa tukuna nai valavala e kilikili kei ira ni ra sa qai kila na ka oqo,* 11—18.

AI ka rua ni vola oqo, oi kemudou na veiwekani lomani, au sa qai vola vei kemudou; au sa vakatakatataka kina na yalomudou e savasava mo dou daunanuma vakakina:

2 Mo dou vakanananuma na nodra vosa e ra sa vosataka eliu na profita yalosavasava, kei na neitou vunau nai aposila ni Turaga nai Vakabula:

3 Mo dou kila mada oqo, ni na lako mai e na gauna emuri sara na dauveivakasewasewani, ni ra dauvakadamurimuria na nodra gadreva ca,

4 Ka kaya, Evei na vosa *ni* yalayala ni na lako tale mai ko *koya?* ni ra sa moce ga na qase, a sa *tu* dei tiko vakakina na ka kecega me vaka ni ka buli e nai vakatekivu.

5 Ia na ka oqo e ra sa vinakata me ra lecava, ni sa tu ga na lomalagi eliu e na vuku ni vosa ni Kalou, kei na vuravura sa tu ga eso e na yasana e sega kina na wai, a sa tu eso e na wai;

6 A sa vakarusai kina na vuravura sa tu e na gauna ko ya, ni sa waluvu:

7 Ia na lomalagi kei na vuravura, sa tu edaidai, sa maroroi ga e na vosa talega ko ya, sa maroroi ki na bukawaqa me yaco mada na siga ni lewa kei na veivakarusai ni tamata e ra tawa rerevaka na Kalou.

8 Ia koi kemudou na veiwekani lomani, e dua na ka oqo mo dou kakua ni kecava, ni sa tautauvata vua na Turaga e dua na siga kei na yabaki e dua na udolu, kei na yabaki e dua na udolu kei na siga e dua.

9 *Ni* sa sega ni berabera na Turaga e na nona vosa ni yalayala, me vaka e ra sa vakasama na tamata eso ni sa berabera; a sa vosota vakadede vei keda, ni sa sega ni vinakata me rusa e dua, a ya ga me yacovi *keda* kecega na veivutuni.

10 Ia na siga ni Turaga ena lako ga mai me vaka na daubutako e na bogi; ena lako tani kina ko lomalagi e na rorogo tatamosamosa, ena waicala talega na vu ni ka e na bukawaqa katakata, ena kama talega ko vuravura kei na cakacaka *kecega* sa tu kina.

11 Ia ni na takali yani na ka kecega oqo, a cava nai valavala sa kilikili kei kemudou, a ya ga nai

valavala savasava kei na rerevaka na Kalou,

12 Ni dou sa dauvakaraica ka daukusarawa yani ki na lako mai na siga ni Kalou, ena takali kina ko lomalagi ni sa visa, ena waicala talega na vu ni ka e na bukawaqa katakata?

13 Ia koi keda, me vaka na nona vosa ni yalayala, eda sa namaka na lomalagi vou kei na vuravura vou, sa tiko kina nai valavala dodonu.

14 O koya oqo, kemudou na veiwekani, ni dou sa namaka na ka vakaoqo, dou gumatua kina me kunei kemudou ko koya e na vakacegu, ni dou sa tawa tauviduka, ka tawa cala.

15 Ia dou vakasama na vosota dede ni noda Turaga na ka eda bula kina; me vaka ni sa vola talega vei kemudou na wekada lomani ko Paula me vaka na vuku sa soli vua;

16 Me vakatalega e na nonai vola kecega, ni sa tukuna na ka oqo; a sa tu kina na ka eso e dredre me kilai, ia ko ira e ra sa tawa vuku ka tawa lomadei, e ra sa kauta vakatani, a ra sa kitaka vakatalega kina nai Vola *Tabu* kece, me ra rusa kina.

17 Ia koi kemudou na veiwekani lomani, ni dou sa kila mada eliu *na ka oqo*, dou vakaraici kemudou vinaka talega, do dou kauti vakatani talega e na nodra dauveivakacalai na tamatai valavala ca, dou na qai bale kina mai na nomudou tu dei.

18 Ia dou tubu cake e na loloma, kei na vuku ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti nai Vakabula. *Me ia* vua na vakavinavinaka e na gauna oqo ka tawa mudu. Emeni.

AI MATAI NI VOLA I JONI.

A WASE I.

Sa tukuni Jisu ko Joni ni sa Vu ni bula, ni da sa veivinakati kei na Kalou e na vukuna, 1—3. *Sa vola nai vola oqo me ra marau vakalevu,* 4. *Sa tukuna ni da sa veivinakati kei na Kalou ni da sa uovi koya, ni sa oti vei keda na ca,* 5—10.

AKA sa tu mai nai vakatekivu, o koya keitou a rogoca, o koya keitou a raica e na mata i keitou, o koya keitou a vakaraica sara, a sa tara na liga i keitou, ni sa Vosa ni Bula;

2 (Ni sa vakaraitaki na Vu ni bula, a keitou a raica, ka dautukuna, ka vakatakila vei kemudou na vu ni bula tawa mudu, o koya ka tiko vata kei Tamana, a sa qai vakaraitaki mai vei keda;)

3 A ka keitou a raica ka rogoca keitou sa tukuna vei kemudou, me da veiwekani kina kei kemudou; ia keitou sa veiwekani dina kei na Tamada, kei na Luvena ko Jisu Kraisiti.

4 Ia keitou sa vola na ka oqo vei kemudou, me sinai kina na nomudou marau.

5 Ia oqori ga nai tukutuku keitou sa rogoca mai vei koya, a sa tukuna vei kemudou, ni sa rarama na Kalou, a sa sega sara vua na butobuto.

6 Kevaka eda sa kaya eda sa veiwekani kaya, ka lako voli e na butobuto, eda sa lasu ga, eda sa sega ni ia na vosa dina:

7 Ia kevaka eda sa lako voli e na rarama, me vaka ni sa tu e na ra-

AI KA TOLU NI VOLA I

JONI.

Sa tukuni Keo ko Joni, ni sa tamata yalovinaka, a sa marau sara e na vukuna, 1—8. *Sa qai tukuni Taiotrifi ni sa tamata ca,* 9—11. *Sa qai tukuni Timetrio ni sa lotu dina,* 12—14.

O KOYA na qase vua na daulomani ko Keo, o koya kau sa lomana e na vuku ni vakavuvuli dina.

2 Na wekaqu lomani, sa dua bau na ka kau sa gadreva vakalevu mo kalougata ka bula vinaka, me vaka ni sa bula vinaka sara na yalomu.

3 Niu sa reki vakalevu, ni ra sa lako mai na veiwekani ka tukuna nai vakavuvuli dina sa tu vei iko, me vaka ni ko sa daumuria nai vakavuvuli dina.

4 Sa levu na noqu reki e na vuku ni ka e dua bauga oqo, niu sa rogoca ni ra sa muria ga nai vakavuvuli dina ko ira na luvequ.

5 Na wekaqu lomani, ko sa kitaka vakadodonu na ka kecega ko sa kitaka vei ira na veiwekani, kei ira talega na vulagi;

6 E ra sa tukuna na nomu loloma e na matadra nai vavakoso lewe ni soro; ia kevaka ko sa kauti ira mai e na nodra lakolako me vaka ni sa yaga vua na Kalou, o na cakava na ka vinaka.

7 Ni ra sa lako yani e na vuku ni yacana, a sa sega e dua na ka e ra taura mai vei ira na iceni.

8 E kilikili kina kei keda me da vakacegui ira e ra sa vakakina, me da veivuke kina e nai vakavuvuli dina.

9 Au a vola vei ira nai vavakoso lewe ni soro: ia ko Taiotrifi, o koya sa vinakata me uasivi cake vei ira, sa sega ni vakadonui keitou.

10 O koya oqo kau na nanuma kina na nonai valavala sa kitaka ko koya, niu na lako mai, ni sa dauvosavakacacataki keitou e na vosa ca: a sa sega ni kitaka walega oqo, a sa bese talega ni vakacegui ira na veiwekani, a sa tarovi ira e ra via kitaka, a sa biuti *ira* tani e nai vavakoso lewe ni soro.

11 Na wekaqu lomani, kakua ni muria na ka ca, *muria* ga na ka sa vinaka. O koya sa caka vinaka sa luve ni Kalou: o koya sa caka ca sa sega ni raica na Kalou.

12 Sa rogorogo vinaka ko Timetrio mai vei ira kecega na tamata, mai nai vakavuvuli dina talega; io, keitou sa tukuna talega *vakakina*; ia dou sa kila ni sa dina na neitoui tukutuku.

13 Sa levu na ka vei au meu vola, ia kau na sega ni vola vei iko e na wai ni vola kei na peni:

14 Ia kau sa nakita me raici iko kusarawa, me daru veivosaki e na matanavotu. *Me tu ga* vei iko na vakacegu. Sa ia na loloma vei iko na weka *i keitou*. Mo ia na loloma vei ira kecega na veiwekani.

AI VOLA I JUTA.

Sa vakarota vei ira na tamata lotu ko Juta me ra gumatua, 1—3. *Sa qai tukuni ira na tamatai vakavuvuli ca, kei na ka ca ena yaco vei ira,* 4—16. *Sa vakavulici ira tale na tamata lotu dina, a sa tinia na nonai vola,* 17—25.

O JUTA, nai talatala i Jisu Kraisiti, kei na taci i Jemesa, vei ira sa vakasavasavataki ira na Kalou ko Tamada, a ra sa maroroi *ni ra sa tu* vata kei Jisu Kraisiti, a ra sa kacivi:

2 Me vakalevutaki vei kemudou, na ka ni loloma, kei na vakacegu, kei na loloma.

3 Oi kemudou na veiwekani lomani, niu a gumatua me vola vei kemudou e na bula sa noda kecega, sa dodonu vei au meu vola vei kemudou, ka vakarota vei kemudou mo dou gumatua sara me maroroya na vakabauta sa soli eliu vei ira na tamata yalosavasava.

4 Ni sa yasa curu lo mai na tamata eso, e ra sa volai eliu me ra cudruvi kina, a tamata sa tawa rerevaka na Kalou, e ra sa vakamataliataka nai loloma ni Kalou me ka vakasisila, a ra sa cakitaki koya na Turaga na Kalou duaduaga, na noda Turaga ko Jisu Kraisiti.

5 O koya oqo kau na vakasa kina na lomamudou mo dou nanuma, ia dou a kila ga eliu, ni sa vakabulai ira na nona tamata mai Ijipita na Turaga, sa qai vakarusai ira emuri e ra sa tawa vakabauta.

6 O ira talega na agilose e ra sa sega ni tu dei ni ra turaga, a ra sa biuta na nodrai tikotiko, a sa maroroi ira ko koya e na sinucodo tawa mudu e na butobuto me yaco mada na lewa ni siga levu ko ya.

7 Sa vakakina ko Sotoma kei Komora, kei na veikoro e voleka e ra vakakina, ni ra sa soli ira me ra dauyalewa, a ra sa muria na lewe tani, a ra sa viritu mei vakarau, ni ra sa vakararawataki ni ra sa cudruvi e na buka tawa mudu.

8 Sa vakakina ko ira oqo na dautadra *dukaveluvelu* e ra sa vakadukaveluvelutaka na yagodra, a ra sa cata ni lewai ira na turaga, a ra sa vosa vakacacataki ira na turaga.

9 Ia ko Maikali na agilose levu, ni sa veileti kei na tevoro ni sa veiletitaka na yago i Mosese, sa tawa doudou me vosa vakacacataka, a sa kaya, Me cudruvi iko ga na Turaga.

10 Ia ko ira oqo e ra sa vosa vakacacataka na ka e ra sa lecava; ia na ka e ra sa kila vakai ira, me vaka na manumanu lialia, e na ka oqo e ra sa vakacacani ira.

11 Ena ca vei ira! ni ra sa muria na sala i Keni, a ra sa garova ka ciciva na cakacala i Pelama me ra voli kina, a ra sa rusa e na vosa vakatani i Kora.

12 O ira oqo na duka e na nomudou solevu ni loloma, ni ra sa cakava vata *kei kemudou* na solevu, a ra sa vakani ira, ka tawa rere: *o ira oqo* na o sa sega kina na wai, sa veikauyaki e na cagi; a kau sa malai na vuana, sa tawa vua, sa mate vakarua, sa cavu sara na wakana;

13 A ua ni waitui sa cudrucudru, sa vusolaka na nodra ka e veivakamaduataki; a kalokalo sa veilakoyaki, sa maroroi me nodra na butobuto loaloa sa tawa mudu.

14 Ia ko Inoki talega, nai ka vitu sa muri Atama, sa profisaitaki ira oqo, ka kaya, Raica, sa lako mai na Turaga, a sa udolu vakatini na nona tamata yalosavasava,

15 Me cudruvi ira kecega, ka

runauci ira kecega e ra sa tawa rerevaka na Kalou e na vuku ni nodrai valavala kecega e ra kitaka ni ra sa tawa rerevaka na Kalou, kei na nodra vosa ca kecega e ra vosa vakacacataki koya kina ko ira na tamata ca e ra sa tawa rerevaka na Kalou.

16 O ira oqo na dauvosakudrukudru, *ka* daudidi, e ra sa muria na nodra gadreva ca; a sa vosataka na vosa levu sara na gusudra, a ra sa daudokai ira na tamata eso me ra vakayau kina vei ira.

17 Ia koi kemudou na veiwekani lomani, dou nanuma na vosa e ra sa tukuna eliu ko ira nai aposila ni noda Turaga ko Jisu Kraisiti;

18 Ni ra sa tukuna vei kemudou ni na so na dauveivakasewasewani e na gauna emuri, e ra na daumuria ga na nodra yalo ca sa tawa rerevaka na Kalou.

19 O ira oqo e ra sai ira sa tawasei ira tani, e ra sa dauyalovakalewena, a sa sega vei ira na Yalo *Tabu.*

20 Ia koi kemudou na daulomani, dou veivakatataki kemudou cake vakai kemudou e na nomudou vakabauta savasava sara, dou masu ga e na Yalo Tabu,

21 Dou maroroi kemudou *mo dou tu ga* e na loloma *ni Kalou,* mo dou namaka nai loloma *ni no*da Turaga ko Jisu Kraisiti mo *dou* bula tawa mudu kina.

22 Ia dou lomani ira sara eso, kakua ni vakatauvatana:

23 Ia ko ira eso vakabulai ira e na rere, ni dou sa kalaraki *ira* mai na bukawaqa; ni dou sa cata nai sulu sa dukaveluvelu e na yalomakawa.

24 *Me qai ia* vua sa rawata me tauri kemudou mo dou sega ni bale, me vakaraitaki kemudou talega e na matana vakaiukuuku e na marau vakaidina sara ni dou sa tawa cala,

25 *Me ia* vua na Kalou na nodai Vakabula sa vuku duaduaga, na vakavinavinaka kei na ka ni Turaga, *kei* na veitalia kei na kaukaua, edaidai ka tawa mudu. Emeni.

AI VAKATAKILA I JONI.

A WASE I.

Sa tukuna ko Joni ni sa rairai mai vei koya ko Jisu e na nona rairai vakaturaga, a sa kaya vua me vola nai vola oqo, 1—20.

AI Vakatakila kei Jisu Kraisiti, sa solia vua na Kalou, me vakaraitaka vei ira na nonai talatala na ka sa voleka ni yaco mai; a sa tala ko koya na nona agilose me tukuna vei Joni na nonai talatala:

2 Sa tukuna ko koya na vosa ni Kalou, kei nai tukutuku kei Jisu Kraisiti, kei na ka kece sara sa raica ko koya.

3 Sa kalougata ko koya sa wilika, kei ira e ra sa rogoca na vosa ni profisai oqo, ka vakabauta na ka sa vola kina; ni sa voleka na *kena* gauna.

4 O JONI vei ira nai vavakoso lewe ni soro e vitu mai Esia: *Me tu yani* vei kemudou nai loloma, kei na vakacegu, mai vei koya sa bula edaidai, ka bula mailiu, ena bula talega maimuri; mai vei iratou talega na yalo e vitu e ratou sa tiko e na mata ni nonai tikotiko vakaturaga;

5 Mai vei Jisu Kraisiti talega, na dautukutuku dina, o koya na ulu-

matua sa tu cake tale mai na mate, kei na nodra Turaga levu na turaga kecega e vuravura. Vei koya sa lomani keda, ka vakasavasavataki keda mai na nodai valavala ca e na nona dra dina,

6 Ka qisi keda talega me da turaga levu ka bete talega vua na Kalou kei Tamana; *me ia ga* vua na vakavinavinaka, kei na kaukaua, ka tawa mudu. Emeni.

7 Raica, sa lako mai ko koya e na o; ena raici koya na matada kecega, kei ira talega e ra suaki koya: ena tagi sara e na vukuna na veimataqali kecega e vuravura. Me vaka ga oqori. Emeni.

8 Sa kaya na Turaga na Kalou, Oi au ga na Alifa kei na Omeka, ai vakatekivu kei nai vakataotioti, o koya ga sa bula edaidai, ka bula eliu, ena bula talega maimuri, na *Kalou* Kaukaua sara.

9 Oi au ko Joni, na wekamudou, kei na nomudoui tokani e na veivakacacani, kei na matanitu kei na vosota nei Jisu Kraisiti, au a tiko e na yanuyanu ko Patimo na yacana, e na vuku ni vosa ni Kalou, kei nai tukutuku i Jisu Kraisiti.

10 Keirau a tiko kei na Yalo *Tabu* e na siga ni Turaga, ia kau rogoca edakuqu na domo levu, e vaka na davui,

11 Sa kaya, Oi au ga na Alifa kei na Omeka, a kenai vakatekivu kei nai vakataotioti: ia, Na ka ko sa raica, mo vola e nai vola, ka tala *e dua me kauta* ki nai vavakoso lewe ni soro e vitu mai Esia; ki Efiso, kei Simerina, kei Pekamo, kei Caiataira, kei Sati, kei Filatelifia, kei Leotisia.

12 Au sa qai rai vuki me raica na domona sa vosa kivei au. Ia niu sa rai vuki oti, au sa raica nai tutunicina koula e vitu;

13 *Sa tu* e dua e na kedra maliwa nai tutunicina e vitu, e vakataki koya na Luve ni tamata, sa vakaisulu e nai sulu balavu sa yaco sara ki na daku ni yavana, ka vauci na lomaserena e na wa koula.

14 Sa vulavula na uluna kei na drau ni uluna me vaka na vulavula ni vutika ni sipi, me vaka na uca vulavula; ka vaka na yameyame ni buka na matana;

15 Kei na yavana sa vaka na kaukamea dromodromoa matavinaka, me vaka ga ni sa vakaririgi e na kuro; a sa vaka na domo ni wai levu na domona.

16 E vitu na kalokalo sa taura na ligana imatau: ia ka sa lako mai na gusuna nai seleiwau gata takiveiyamena; kei na matana e vaka na mata ni siga ni sa cila vakaukaua.

17 Ia niu sa raici koya, kau sa bale sara ki yavana me vaka e dua sa ciba. A sa tabaki au e na ligana imatau, ka kaya vei au, Kakua ni rere; Oi au ko koya sa liu sara, au na muri sara talega:

18 Oi au ko koya sa qai bula, au a mate sara; ka raica, au sa qai bula ka tawa mudu, Emeni; au sa taura talega nai dola kei etese kei na mate.

19 Ia na ka ko sa raica oti mo vola, kei na ka sa tu, kei na ka talega ena yaco maimuri.

20 *Sa vakaoqo* nai balebale ni ka vuni na kalokalo e vitu, ko a raica e na ligaqu imatau, kei na tutunicina koula e vitu: A kalokalo e vitu nai talatala ni vavakoso lewe ni soro e vitu: nai tutunicina e vitu ko a raica, nai vavakoso lewe ni soro e vitu.

A WASE II.

Ai vola vei ira na kai Efiso, 1—7. *Ai vola vei ira na kai Simerina*, 8—11. *Ai vola vei ira na kai Pekamo*, 12—17. *Ai vola vei ira na kai Caiataira*, 18—29. *Sa tukuna ko Jisu na ka e ra vinaka kina, kei na ka e ra ca kina, ka sa vakavulici ira, ka yalataka vei ira e ra gumatua na ka vinaka.*

MO vola vua nai talatala ni vavakoso lewe ni soro mai Efiso: Sa tukuna na ka oqo ko

koya sa taura na kalokalo e vitu na ligana imatau, o koya sa lako voli e na kedra maliwa nai tutunicina koula e vitu;

2 Au sa kila na nomui valavala, kei na nomu daucakacaka, kei na nomu dauvosota talega, ni ko sa sega tale ni vosoti ira e ra sa ca; o sa vakatovolei ira talega, e ra sa kaya e ra sai aposila, a ra sa segai, o sa kunei ira ni ra sa daulasu ga:

3 O a lomavinaka ga, ka vosota tiko, ka daucakacaka e na vuku ni yacaqu, ka sega ni gu ca.

4 Ia *ka sa so ga* na ka kau sa cati iko kina, ni ko sa biuta laivi na nomu loloma ka tu vei iko eliu.

5 Mo nanuma ga na ka ko sa lutu tani mai kina, mo veivutuni, ka cakava na cakacaka taumada; ia kevaka sa segai, kau na lako vakasauri mai vei iko, ka kauta tani na nomui tutunicina mai na kena tikina, kevaka ko sa tawa veivutuni.

6 A ka ga oqo sa tu vei iko, ni ko sa cata nai valavala ni Nikoleteni, o koya talega kau sa cata.

7 O koya sa vakaqara daligana, me mani rogoca sara na ka sa tukuna na Yalo *Tabu* vei ira nai vavakoso lewe ni soro; Vua sa gumatua kau na solia me kania na kau ni bula, sa tu eloma ni parataise ni Kalou.

8 Mo vola vua nai talatala ni vavakoso lewe ni soro ni kai Simerina: Sa tukuna na ka oqo ko koya sa liu sara ka muri sara, o koya ka mate, a sa qai bula tale;

9 Au sa kila na nomu cakacaka, kei na nomu dauvakacacani, kei na nomu dravudravua, (ia ko sa vutuniyau ga); *au kila* talega na nodra vosa ca e ra kaya e ra sa kai Jutia, ia ka ra segai, e ra nona vale ni lotu ko Setani.

10 Kakua ni rerevaka e dua na ka ko na vosota: raica, ena biuti kemudou eso ki na vale ni veivesu na tevoro, mo dou vakatovolei kina; dou na mate e na rarawa ka bogi tini: mo gumatua me yaco na mate sara, au na qai solia kivei iko nai sala ni bula.

11 O koya sa vakaqara daligana, me mani rogoca sara na ka sa tukuna na Yalo *Tabu* kivei *ira* nai vavakoso lewe ni soro; O koya sa gumatua sara ena sega ni ca *e nai* ka rua ni mate.

12 Mo vola talega vua nai talatala ni vavakoso lewe ni soro mai Pekamo: Sa tukuna na ka oqo ko koya sa taura nai seleiwau gata takiveiyamena;

13 Au sa kila na nomu cakacaka, kei na vanua ko sa tiko kina, sa tiko talega kina nai tikotiko i Setani: ko sa taura matua ga na yacaqu, ia ko sa sega ni cakitaka na noqu lotu, e na siga sa vakatusai au dina kina ko Anitipa, o koya sa vakamatei e na kemudou maliwa, sa tiko kina ko Setani.

14 Ia ka sa vica ga na ka kau cati iko kina, ni sa tiko ga vei iko ko ira sa vakabauta nai vakavuvuli i Pelama, o koya sa vakavulici Pelake me biuta na veivakacalai e na matadra na luve i Isireli, me ra kania na ka sa vakacabori oti ki na matakau, me ra dauyalewa talega.

15 Sa tu talega vei iko ko ira sa vakatavuvuli tiko na nodrai vakavuvuli na Nikoleteni, ia na ka ko ya kau sa cata.

16 Mo veivutuni mada; kevaka e segai, kau na lako vakasauri sara mai vei iko, ka veivala kei ira e nai seleiwau ni gusuqu.

17 O koya sa vakaqara daligana, me mani rogoca sara na ka sa tukuna na Yalo *Tabu* kivei ira *nai* vavakoso lewe ni soro; Au na solia vei koya sa gumatua me kania na mana vuni, au na solia talega vua na vatu vulavula, a vatu ga ko ya ena volai kina na yaca vou, ena sega e dua me kila, *ena kila* ga ko koya sa soli vua.

18 Mo vola talega vua nai talatala ni vavakoso lewe ni soro mai Caiataira: Sa tukuna na ka oqo na Gone ni Kalou, o koya sa vaka

na yameyame ni buka na matana, kei na yavana e vaka na kaukamea dromodromoa matavinaka;

19 Au sa kila na nomu cakacaka, kei na nomu dauloloma, kei na nomu qaravi *au*, kei na nomu vakadinata, kei na nomu vosota, kei na nomu daucakacaka; ia ko koya emuri sa uasivi cake vei koya sa liu.

20 Ia ka sa vica ga na ka kau sa cati iko kina, ni ko sa laiva na alewa ko ya ko Jesepeli, o koya ka sa vakatokai koya talega me profita, me vakavulici ira ka vecei ira na noqu tamata me dauyalewa, ka kania na ka sa vakacabori oti ki na matakau.

21 Au a solia vua na nona gauna me veivutuni kina e na nona dautagane, a sa sega ni veivutuni.

22 Raica, kau na biuti koya ki nai mocemoce, kei ira sa vakadauca ki na rarawa levu, kevaka e ra sa sega ni veivutuni e na nodrai valavala;

23 Au na vakamatea na luvena e na mate sara: ena kila kina nai vavakoso lewe ni soro kecega niu sa vakadikeva na ivi kei na uto ni tamata; ia kau na solia yadua talega vei kemudou me vaka na nomudoui valavala.

24 Au sa kaya kivei kemudou, kei ira sa vo mai Caiataira, ko ira kece sa sega ni vakabauta nai vakavuvuli oqo, ko ira sa sega ni kila na titobu kei Setani, me vaka na ka e ra sa vosataka; au na sega ni biuta vei kemudou na ka tani e bibi:

25 Ia na ka sa tu ga vei kemudou edaidai, taura matua ka malua kau na lako *tale* mai.

26 O koya sa gumatua sara, ka vakabauta na noqu cakacaka me yaco mada nai otioti, au na solia vua me veitaliataka na veivanua:

27 Ena lewai ira ko koya e nai titoko kaukamea; *ena vorolaki ira me ra matailalai* me vaka na bilo ni matai ni bilo sa vorolaki, me vaka na ka kau sa vakarogoca mai vei Tamaqu.

28 Ia kau na solia talega vua na kalokalo i vola siga.

29 O koya sa vakaqara daligana, me mani rogoca sara na ka sa tukuna na Yalo *Tabu* kivei ira nai vavakoso lewe ni soro.

A WASE III.

Ai vola vei ira na kai Sati, 1—6. *Ai vola vei ira na kai Filatelifia*, 7—13. *Ai vola vei ira na kai Leotisia*, 14—22. *Sa vunauci ira ka vakacegui ira ko Jisu.*

MO vola talega vua nai talatala ni vavakoso lewe ni soro mai Sati: Sa tukuna na ka oqori ko koya sa taura na yalo ni Kalou e le vitu, kei na kalokalo e vitu; au sa kila na nomu cakacaka, ia na yacamu walega na bula, o sa mate ga.

2 Mo vakatawa, ka vakaukauataka na ka sa vo *vei iko*, o koya sa voleka ni mate; niu sa sega ni kunea na nomu cakacaka me vinaka sara e na mata ni Kalou.

3 Vakananuma na nomu vakabauta kei na nomu rogoca, ka taura matua, ka veivutuni. Ia kevaka ko sega ni vakatawa, au na lako mai vei iko me vaka na daubutako, o na sega ni kila na tiki ni siga kau na lako mai kina vei iko.

4 Sa tu ga vei iko mai Sati e le vica ga, e ra sa sega ni vakadukadukalitaka na nodrai sulu: e ra na lako voli kei au e nai *sulu* vulavula; ni ra sa yaga.

5 O koya sa gumatua, ena vakaisulu e nai sulu vulavula; au na sega ni bokoca na yacana mai nai vola ni bula, au na vakatusa ga na yacana e na mata i Tamaqu, kei na matadra talega na nona agilose.

6 O koya sa vakaqara daligana, me mani rogoca sara na ka sa tukuna na Yalo *Tabu* kivei ira nai vavakoso lewe ni soro.

7 Mo vola talega vua nai talatala ni vavakoso lewe ni soro mai Filatelifia: Sa tukuna na ka oqo ko koya sa yalosavasava, o koya ka sa dina, o koya ka sa taura nai

dola i Tevita, o koya ka sa dolava, ka sega na tamata me sogota; ka sogota, ka sega na tamata me dolava;

8 Au sa kila na nomu cakacaka: raica, au sa dolava ematamu nai sogo ni katuba sa dola tu, ka sega e dua na tamata sa sogota rawa: ni sa tu ga vakalailai vei iko na kaukaua, ko sa taura tikoga na noqu vosa, o sa sega ni cakitaka na yacaqu.

9 Raica, kau na cakavi *ira* mai na vale ni lotu i Setani, e ra sa kaya e ra sa kai Jutia ia ka ra segai, e ra sa bau lasu ga; raica, kau na cakavi ira me ra lako mai me ra cuva eruku ni yavamu, me ra kila kau a lomani iko ga.

10 Ni ko sa vakabauta na noqu vosa mo vosota ga, kau na qarauni iko talega mai na tiki ni siga ni dauveivakatovolei, ena lako mai ki vuravura kecega, me vakatovolei ira sa tiko e vuravura.

11 Raica, kau sa lako vakasauri mai: taura matua na ka sa tu vei iko, me kakua ni kauta na nomui sala na tamata tani me nona.

12 Au na cakavi koya sa gumatua me duru e na vale ni soro ni noqu Kalou, ena sega ni lako tani mai kituba: au na vola vua na yaca ni noqu Kalou, kei na yaca ni koro ni noqu Kalou, o Jeruselema vou, sa lako sobu mai lomalagi mai vua na noqu Kalou: *au na vola* talega *vua* na yacaqu vou.

13 O koya sa vakaqara daligana, me mani rogoca sara na ka sa tukuna na Yalo *Tabu* vei ira nai vavakoso lewe ni soro.

14 Mo vola talega vua nai talatala ni vavakoso lewe ni soro mai Leotisia: Sa tukuna na ka oqo na Emeni, o koya sa dautukuna na ka dodonu ka dina, ai vakatekivu ni cakacaka ni Kalou;

15 Au sa kila na nomu cakacaka, o sa sega ni batabata sara se katakata sara: au sa vinakata mo batabata sara se katakata sara.

16 Ni ko sa katakata vakalailai ga, ka sega ni batabata sara, se katakata sara, kau na luaraki iko mai na gusuqu.

17 Ni ko sa kaya tiko, *Au sa vutuniyau*, ka levu tu na *noqu* yau, au sa sega ni dravudravua e *na ka* e dua; ia ko sa sega ni kila *ni ko* sa ca ga, ka rarawa, ka dravudravua, ka mataboko, ka luvawale:

18 Au sa vakavulici iko mo volia mai vei au na koula sa vakatovolei e na bukawaqa, mo vutuniyau kina; kei nai sulu vulavula, mo vakaisulu kina, me kakua ni rairai na nomu luvawale e veivakamaduataki; mo tauca talega na matamu e nai tau ni mata, mo rai tale rawa.

19 O ira kecega kau sa lomana, kau sa vunauca ka yavita: mo gumatua kina, ka veivutuni.

20 Raica, kau sa tu ga e na mata ni katuba, ka tukituki: *ia* kevaka e dua na tamata sa rogoca na domoqu, ka dolava na katuba, au na curu vua, ka vakayakavi vata kaya, *ena qai vakayakavi* vata talega kei au ko koya.

21 Au na solia vua sa gumatua sara me tiko vata kei au e na noqui tikotiko vakaturaga, me vaka na noqu gumatua, kau qai tiko e nai tikotiko vakaturaga nei Tamaqu.

22 O koya sa vakaqara daligana, me mani rogoca sara na ka sa tukuna na Yalo *Tabu* kivei ira nai vavakoso lewe ni soro.

A WASE IV.

Sa tukuna ko Joni na ka vakalomalagi eso sa raica, 1—11.

SA oti mada oqo kau sa qai raica tale, ka raica, sa dola e dua na katuba mai lomalagi: ia nai matai ni vosa kau sa rogoca e vaka sa vosa vei au na davui: ka kaya, Lako mai kicake kike mai, au na vakatakila vei iko na ka ena yaco mai e na siga maimuri.

2 Sa qai curumi au vakasauri na Yalo *Tabu*: ka raica, sa caka nai

tikotiko vakaturaga mai lomalagi, a sa dua sa tiko kina.

3 O koya sa tiko *kina*, sa rairai me vaka na vatu jasipa kei na satina: a sa dua na drodrolagi sa vakavolivolita nai tikotiko vakaturaga, sa rairai me vaka na emaralta.

4 A sa vakavolivolita nai tikotiko vakaturaga nai tikotiko talega e ruasagavulu ka va: au sa raica e ruasagavulu ka va na qase sa tiko e nai tikotiko, e ra sa vakaisulu e nai sulu vulavula; a sa vakaisala na uludra e nai sala koula.

5 A sa lako mai nai tikotiko vakaturaga na livaliva kei na kurukuru kei na vosa: a sa vitu na cina ni bukawaqa sa caudre tiko e na mata ni tikotiko vakaturaga, o ira ga oqo na yalo ni Kalou e ratou lewe vitu.

6 A *sa tu* e na mata ni tikotiko vakaturaga na wasa iloilo e vaka na krisitala: *sa tiko* e va na ka bula eloma ni tikotiko vakaturaga, ka vakavolivolita, a sa vakamatana kecega na yagodra na matadra kei na dakudra talega.

7 Ai matai ni ka bula sa vaka na laioni, ai ka rua sa vaka na gone ni pulomokau, sa mata vakatamata nai ka tolu, sa vaka na iķeli vakatabana nai ka va.

8 O iratou *oqo* na ka bula e ra sa lewe va e ra sa tauyaono na tabadratou; a sa vakamatana na lomadratou kecega; e ratou sa sega ni bau cegu e na siga se na bogi, e ra kaya tikoga, E dodonu, e dodonu, e dodonu, na Turaga na Kalou Kaukaua sara, o koya ka bula eliu, ka sa bula edaidai, ena bula talega maimuri.

9 Ni ratou sa vakavinavinaka ko iratou na ka bula ko ya vei koya sa tiko e nai tikotiko vakaturaga, o koya sa bula tawa mudu, ka vakarokorokotaki koya, ka vakamolimoli vei koya,

10 Sa qai cuva sobu talega ko ira na qase e ruasagavulu ka va vei koya sa tiko e nai tikotiko vakaturaga, ka masumasu vei koya sa bula ga ka tawa mudu, ka biuta na nodrai sala e na mata ni tikotiko vakaturaga, ka kaya,

11 Turaga, e dodonu me ia vei iko na vakavinavinaka kei na vakarokoroko, kei na kaukaua: ni ko a bulia na ka kecega, e ra sa bula ga, ka tu dei talega, e na nomu veitalia.

A WASE V.

Sa raica e dua nai vola ko Joni sa dregati tu, a sa sega e dua e tevuka rawa, sa qai cecega ka tevuka na Lami, a ra sa vakavinavinaka vua na kai lomalagi, 1—14.

AU sa qai raici koya sa tiko e nai tikotiko vakaturaga ka taura nai vola na ligana imatau, sa takiveivola eloma kei na dakuna talega, ia ka dregati e na drega e vitu.

2 Au a raica talega na agilose kaukaua sa kacikaci vakadomoilevu, *ka kaya*, O cei sa yaga me tevuka nai vola, ka cecega na kena drega?

3 A sa sega e dua mai lomalagi, se vuravura, se ruku ni vuravura, sa rawata me tevuka nai vola, se raica *rawa* kina.

4 Au sa tagi vakalevu, ni sa sega ni kune e dua e yaga, me tevuka nai vola ka wilika, se raica ki lomana.

5 Sa qai kaya vei au e dua na qase, Kakua ni ko tagi: raica, sa gumatua na Laioni ni mataqali i Juta, na Waka i Tevita, me tevuka nai vola, me cecega talega na kena drega e vitu.

6 Au a qai raica, ka raica, e dua na Lami sa tu eloma ni tikotiko vakaturaga kei na kedra maliwa na ka bula e lewe va, kei na kedra maliwa na qase, sa tautauvata kei na *Lami* sa qai vakamatei wale, e vitu na nona kaukamea e uluna, ka vitu na matana, o iratou ga oqo na yalo ni Kalou e lewe vitu e ra sa talai ki vuravura kecega.

7 A sa lako mai ko koya ka kauta nai vola mai na ligana imatau sa tiko e nai tikotiko vakaturaga.
8 Ni sa kauta nai vola ko koya, sa cuva sobu e na mata ni Lami ko ira na ka bula e le va kei ira na qase e ruasagavulu ka va, e ra tauyadua na lali vakawa, kei na bilo koula sa sinai e na ka boi vinaka, oqori na nodra masu na tamata yalosavasava.
9 E ra sa meketaka na meke vou, ka kaya, O iko ko sa yaga me kauta nai vola, me cecega talega na kena drega: ni ko a vakamatei, ka voli keimami me noua na Kalou, e na nomu dra, mai vei ira na veimataqali kecega, kei na duivosavosa kecega, kei na veimatanitu, kei na veivanua kecega;
10 Ko a cakavi keimami me keimami turaga levu me keimami bete talega vua na neimami Kalou; keimami na lewa tiko e vuravura.
11 Au a qai raica, au sa rogoca na domo ni agilose e le vuqa, o ira kei na ka bula kei na qase, e ra sa vakavolivolita nai tikotiko vakaturaga: e ra wili vata ka oba vakatini na udolu, ka vuqa tale yani na udolu;
12 E ra sa vosa vakadomoilevu cake, *ka kaya*, Sa yaga na Lami ka vakamatei me soli vua na kaukaua, kei na yau, kei na vuku, kei na qaqa, kei na vakarokoroko, kei na vakamolimoli, kei na vakavinavinaka.
13 Au a rogoca na ka kecega mai lomalagi, kei vuravura, kei na ruku e vuravura, kei na waitui, kei na ka kecega sa tu kina, a ra sa kaya, *Me soli* vua sa tiko e nai tikotiko vakaturaga, kivei koya talega na Lami, na vakavinavinaka, kei na vakarokoroko, kei na vakamolimoli, kei na kaukaua, ka tawa mudu.
14 E ratou sa kaya ko iratou na ka bula e le va, Emeni. A ra sa cuva sobu ko ira na qase e ruasagavulu ka va, ka masuti koya sa bula tikoga ka tawa mudu.

A WASE VI.

E ono na drega ni sa cecega na Lami, 1—17.

IA kau sa raica ni sa cecega e dua na drega na Lami, au rogoca e dua vei ira na ka bula e le va, sa vaka na kurukuru na domona, ka kaya, Lako mai mo raica.
2 Ka raica, au a qai kunea na ose vulavula: ia ka sa taura na dakai ko koya sa vodo tiko kina; a sa soli vua nai sala vakaturaga; ka lako yani ko koya me gumatua vakaivalu, ka gumatua vakalevu.
3 Ni sa cecega ko koya nai ka rua ni drega, au sa rogoca nai ka rua ni ka bula sa kaya, Lako mai mo raica.
4 A sa dua tani tale na ose sa lako yani, sa damudamu: a sa soli vua sa vodo tiko kina *na kaukaua* me kauta tani mai vuravura na sautu, me ra veiraravui tikoga: a sa soli vua nai seleiwau levu.
5 Ni sa cecega ko koya nai ka tolu ni drega, au sa rogoca nai ka tolu ni ka bula sa kaya, Lako mai mo raica. Ka raica, au sa kunea na ose loaloa; ia ko koya sa vodo tiko kina, sa taura nai vakarau e na ligana.
6 Au a rogoca na domo i *koya e dua sa tiko* e na kedra maliwa na ka bula e va sa kaya, *Me volitaki* nai vakarau ni witi e nai lavo e dua, ka tolu nai vakarau ni pali e nai lavo e dua; ka, Raica mo kakua ni vakacacana na waiwai se na waini.
7 Ni sa cecega ko koya nai ka va ni drega, au sa rogoca nai ka va ni ka bula sa kaya, Lako mai mo raica.
8 Kau raica, ka kunea na ose yagorara: kei koya sa vodo tiko kina na yacana ko Mate, ka muri vata kaya ko Etese. A sa soli vua me rawa nai ka va ni wase kei vuravura, me vakamatea *na lewena* e nai seleiwau, kei na viakana, kei na mate ca, kei na manumanu kila kei vuravura.
9 Ni sa cecega ko koya nai ka

lima ni drega, au sa raica e ruku ni tutunimadrali na yalodra na tamata e ra vakamatei e na vuku ni vosa ni Kalou, kei na vuku ni nodra vakatusa:

10 E ra sa tagi vakadomoilevu cake, ka kaya, Evei gona na siga, Turaga, yalododonu ka dina, o na sega beka ni lewa ka cudruvaka na keimami dra vei ira sa tiko mai vuravura?

11 A sa soli yadua vei ira nai sulu vulavula; a sa kainaki vei ira, me ra cegu tiko mada vakalailai, me oti mada mai ko ira na nodrai tokani kei na wekadra, e ra na vakamatei mada me vakataki ira.

12 Ia kau sa raica ni sa cecega ko koya nai ka ono ni drega, ka raica, sa vuki vakalevu na vanua; a sa loaloa sara na mata ni siga ma vaka nai sulu vutika ni manumanu *loaloa*, a sa liadra na vula;

13 A sa qeqera ki vuravura na kalokalo ni lomalagi, e tautauvata kei na vua ni lolo sa kenai lutulutu ni sa dreu leca a sa qeqera, ni sa kurea na cagi kaukaua.

14 A sa lako tani yani na lomalagi me vaka nai vola balavu sa vivigi vata; a sa kauti tani mai na nodra yasana na ulunivanua kecega kei na yanuyanu *kecega*.

15 O ira kecega na tui kei vuravura, kei na tamata e ra *kena* turaga, kei na tamata vutuniyau, kei ira na vunivalu, kei ira na tamata qaqa, kei ira kece na bobula, kei ira kecega nai taukei, e ra sa vuni ira e na qara kei na uluvatu e na ulunivanua;

16 E ra sa kaya ki na ulunivanua kei na uluvatu, Lutuki keimami, ka tabonaki keimami mai na mata i koya sa tiko e nai tikotiko vakaturaga, mai na nona cudru talega na Lami:

17 Ni sa qai yaco dina na siga levu ni nona cudru; ia ko cei na yatedei me na tiko rawa?

A WASE VII.

Sa volai ira eso e na veimataqali i Isireli, kei ira e ra lewe vuqa mai na veivanua: sa tukuni ira e ra sa tu e na mata ni tikotiko ni Kalou, 1—17.

IA ni sa oti na ka oqori, kau sa raica na agilose e le va e ratou sa tu e nai tutu e va kei vuravura, ka taura na cagi kei vuravura e va, me kakua ni liwa ki vuravura na cagi, se ki lomaniwai, se ki na dua na kau.

2 Au sa raica tale e dua tani na agilose sa lako mai na tuicake, a sa tu vua na nona vatu ni drega na Kalou bula: a sa kaci vakadomoilevu cake ko koya vei iratou na agilose e va, sa soli vei ira me ra vakacacani vuravura kei na lomaniwai talega,

3 Ka kaya, Tei kakua mada ni vakacacani vuravura, se na lomaniwai, se na veikau, ka malua me keitou vola mada na yadredra na tamata ni noda Kalou.

4 Au sa rogoca na kedra wili vata ko ira sa volai: e udolu vakadrau ka vasagavulu ka va talega na udolu, sa volai vei ira kecega na mataqali ni luve i Isireli.

5 Vei ira na mataqali i Juta, sa volai e udolu vakatinikarua. Vei ira na mataqali i Rupeni, sa volai e udolu vakatinikarua. Vei ira na mataqali i Kata, sa volai e udolu vakatinikarua.

6 Vei ira na mataqali i Aseri, sa volai e udolu vakatinikarua. Vei ira na mataqali i Nafitalai, sa volai e udolu vakatinikarua. Vei ira na mataqali i Manasa, sa volai e udolu vakatinikarua.

7 Vei ira na mataqali i Simioni, sa volai e udolu vakatinikarua. Vei ira na mataqali i Livai, sa volai e udolu vakatinikarua. Vei ira na mataqali i Isikari, sa volai e udolu vakatinikarua.

8 Vei ira na mataqali i Sepuloni, sa volai e udolu vakatinikarua. Vei ira na mataqali i Josefa, sa

volai e udolu vakatinikarua. Vei ira na mataqali i Penejamini, sa volai e udolu vakatinikarua.

9 *Ia* sa oti oqo kau sa vakaraica, ka kunea nai soqosoqo levu sara, e sega e dua na tamata e wilika rawa, *e ra lako* mai na veivanua kece, kei na veimataqali, kei na veimatanitu, kei na duivosavosa, e ra sa tu e na mata ni tikotiko vakaturaga, kei na mata ni Lami, e ra vakaisulu e nai sulu vulavula, ka taura nai viu na ligadra;

10 A ra sa kaci vakadomoilevu cake, ka kaya, A vu ni bula na noda Kalou, o koya ka sa tiko e nai tikotiko vakaturaga, vua talega na Lami.

11 O ira kecega na agilose e ra sa tu ka vakavolivolita nai tikotiko vakaturaga, kei na qase kei na ka e bula e va, e ra sa cuva vakatoboicu e na mata ni tikotiko vakaturaga, ka masu ki na Kalou,

12 Ka kaya, Emeni: Na vakamolimoli, kei na vakavinavinaka, kei na vuku, kei na vakamalua, kei na vakarokoroko, kei na kaukaua, kei na qaqa, me nona ga na noda Kalou ka tawa mudu! Emeni.

13 Sa qai vosa e dua na qase, ka tarogi au, O cei beka ko ira oqo sa vakaisulu e nai sulu vulavula? se ra lako beka maivei?

14 Au sa kaya vua, O iko saka ga, ko kila. A sa kaya ko koya vei au, O ira oqo e ra sa lako mai na veivakararawataki levu, e ra sa sava nodrai sulu, ka vakavulavulataka e na dra ni Lami.

15 O koya ga oqo e ra sa tu kina e na mata ni tikotiko ni Kalou, a ra sa qaravi koya e na siga kei na bogi e nona vale ni soro; ia ko koya sa tiko e nai tikotiko vakaturaga ena tiko vata kei ira.

16 E ra na sega ni viakana tale, se viagunu tale; ena sega ni cilavi ira na siga, se dua na ka e makausu.

17 Ia na Lami sa tiko e na loma ni tikotiko vakaturaga ena vakani ira, ka tuberi ira ki na vurevure ni wai ni bula: ena tavoya kecega na Kalou na wai ni mata mai na matadra.

A WASE VIII.

E lewe vitu na agilose sa taura na davui, a sa le va sa uvuca, 1—13.

NI sa cecega oti ko koya nai ka vitu ni drega, a sa vakanomodi mai lomalagi ka oti na veimama ni dua na tiki ni siga.

2 Au sa raica na agilose e vitu e ra sa tu e na mata ni Kalou; a sa soli kivei iratou na davui e vitu.

3 A sa dua tani tale na agilose sa lako mai ka laki tu e na mata ni tutunimadrali, a sa taura na miqa koula; a sa soli vakaleva vua na ka boi vinaka, me cabora vata kei na masumasu ni tamata yalosavasava kecega e nai tutu koula ni madrali sa tu e na mata ni tikotiko vakaturaga.

4 Ia na kubulou ni ka boi vinaka, kei na masumasu ni tamata yalosavasava, sa kuvu vata cake mai na ligana na agilose ki na mata ni Kalou.

5 A sa kauta na miqa na agilose, ka vakasinaita e na bukawaqa ni tutunimadrali, ka biuta ki vuravura: ia ka sa tubu makudru ni vosa, kei na kurukuru, kai na livaliva, kei na vuki na vanua.

6 O ira na agilose e vitu, e ra sa taura na davui e vitu e ra sa vakarauti ira me ra uvuca.

7 O koya na kenai matai sa uvuca, ia ka sa muri mai na uca kaukaua sa veiwaki vata kei na bukawaqa kei na dra, a sa biu ki vuravura: a sa kama kina nai ka tolu ni veikau, a sa kama kecega na co karakarawa.

8 Sa qai uvuca nai ka rua ni agilose, a sa vaka na ulunivanua levu sa caudrevi e na. bukawaqa a sa biu ki waitui; a sa liadra kina nai ka tolu ni waitui;

9 A sa mate sara kina nai ka tolu ni ka kecega sa bula voli e na waitui; a sa vakarusai talega nai ka tolu ni waqa.

10 Sa qai uvuca nai ka tolu ni agilose, a sa dua na kalokalo levu sa lutu mai lomalagi, a sa caudre me vaka na cina, a sa lutu ki nai ka tolu ni uciwai, kei na mataniwai vure;

11 Ia na yaca ni kalokalo na Gagaduvaduva: a sa gaga kina nai ka tolu ni wai; a sa vuqa kina na tamata sa mate e na wai, ni sa gaga *na wai*.

12 A sa uvuca nai ka va ni agilose, a sa yaviti kina nai ka tolu ni tiki ni mata ni siga, kei nai ka tolu ni tiki ni mata ni vula, kei nai ka tolu ni kalokalo; a sa butobuto kina vei ira nai ka tolu ni tikidra, a sa sega ni rarama na siga e nai ka tolu ni tikina, kei na bogi talega.

13 Au sa raica, ka rogoca sa dua na agilose sa vuka e na maliwa kei lomalagi, *a* sa kaci vakadomoilevu cake, ka kaya, E ca, e ca, e ca, kivei ira na tiko e vuravura, e na vuku ni domo ni nodra davui na agilose e tolu, e ra sa bera ni uvuca!

A WASE IX.

Ai ka lima ni davui kei na ka ca sa liu, 1—12. *Ai ka ono ni davui kei na ka ca sa muri,* 13—21.

A SA uvuca nai ka lima ni agilose, au sa raica e dua na kalokalo sa lutu mai lomalagi ki vuravura: a sa soli vua nai dola kei bulubulu vakarua e sega ni vakabotona.

2 A sa dolavi bulubulu vakarua e sega ni vakabotona; a sa kuvu cake na kubulou mai bulu, me vaka na kubulou ni yawe levu; a sa butobuto na mata ni siga, kei na maliwa kei lomalagi, e na vuku ni kubulou *sa kuvu cake* mai bulu.

3 A sa lako tani mai na kubulou na vodre me tiko e vuravura: a sa soli vei ira na kaukaua, me vaka na nodra kaukaua na cikinovu batibasaga kei vuravura.

4 A sa vakaroti vei ira me ra kakua ni vakacacana na co e vuravura, se dua na ka karakarawa, se dua na kau; o ira ga sa sega ni volai e na yadredra nai vakatakilakila ni Kalou.

5 A sa soli vei ira me ra kakua ni vakamatei ira, me ra vakararawataki ira ga e na vula e lima: ia na nodra rarawa e vaka na rarawa ni sa katia na tamata na cikinovu batibasaga.

6 E na siga oqo ena vakasaqara kina na tamata na mate, a ra na sega ni kunea: e ra na gadreva me ra mate, ia ka na dro tani vei ira na mate.

7 Ia na kedrai tovo na vodre e vaka na ose sa vakarau me laki valu; *sa toka* e uludra na ka e vaka nai sala koula, ia na matadra e vaka na mata ni tamata.

8 Ia na drau ni uludra e vaka na ulu ni alewa, ia na batidra e vaka *na bati* ni laioni.

9 Ai vakaruru ni lomaseredra, e vaka nai vakaruru kaukamea; ia na cakucaroba rorogo ni tabadra e vaka na rorogo ni vale vakayavana kei na ose le vuqa ni ra sa cici ki nai valu.

10 A buidra e vaka na *bui ni* cikinovu batibasaga, a sa laki tiko e buidra na batidra: a ra sa rawata me vakararawataka na tamata e na vula e lima.

11 A sa dua na nodra turaga, na agilose ni bulubulu vakarua e sega ni vakabotona, a yacana e na vosa vaka-Ipriu ko Apatoni, ia na yacana e na vosa vaka-Krisi ko Apolioni.

12 Sa dua na ka ca sa oti; *ia* ka raica, sa rua tale na ka ca e sa bera ni lako mai emuri.

13 Sa uvuca nai ka ono ni agilose, au sa rogoca e dua na vosa mai na batina e va ni tutunimadrali koula sa tu e na mata ni Kalou,

14 Sa kaya vua nai ka ono ni agilose sa taura na davui, Sereki iratou na agilose e lewe va, e ratou sa vesu tu mai na uciwai levu ko Yufreti.

15 A ratou sereki ko ira na agilose e lewe va, a ratou sa vakarau me dua na nodra tiki ni siga, ka dua na nodra siga dina, ka dua na vula, ka dua na yabaki, me ratou vakamatea nai ka tolu ni wase ni tamata.

16 E ra sa wili vata ko ira nai valu a sa rua na drau na oba ni oba sa vodo e na ose: au sa rogoca ni ra sa wili vata.

17 Au sa raici ira na ose vakaoqo e na raivotu, kei ira sa vodo tiko kina, ai vakaruru ni lomāseredra na bukawaqa, kei na vatu damudamu, kei na sulifure: ia na uludra na ose e vaka na ulu ni laioni; a sa lako tani mai na gusudra na bukawaqa kei na kubulou kei na sulifure.

18 A ra sa vakamatei ko ira nai ka tolu ni wase ni tamata, e na ka e tolu vakaoqo, e na bukawaqa, kei na kubulou, kei na sulifure, sa lako mai na gusudra.

19 A nodra kaukaua sa tiko e na gusudra, *kei na buidra*: e vaka *nai kilaikau* ni gata na buidra, a ra sa vakaulu, a ra kitaka kina na ka ca.

20 O ira na tamata sa vo e ra sa sega ni vakamatei e na mate ca oqo, e ra sa sega ni veivutuni e na cakacaka ni ligadra, me ra kakua ni soro ki na tevoro, kei na matakau koula, kei na matakau siliva, kei na matakau parase, kei na matakau vatu, kei na matakau kau: e ra sega ni rai rawa, se rogoca, se lako voli:

21 E ra sa sega ni veivutuni e na nodra daulaba, se na nodra cakacaka vakatevoro, se na nodra dauyalewa, se na nodra daubutako.

A WASE X.

Sa dua na agilose sa taura nai vola lailai sa tevuki tu, sa vosa vavakini me oti na gauna kei vuravura, 1—7. *Sa kaya e dua me kania nai vola lailai ko Joni*, 8—11.

AU sa raica e dua tale na agilose kaukaua sa lako sobu mai lomalagi, sa vakaisulu e na o: a sa vakaisala na uluna e na drodrolagi, sa vaka na mata ni siga na matana, a sa vaka na *duru* bukawaqa na yavana;

2 A sa taura nai vola lailai *na* ligana ka sa tevu tu: a sa tokara *na* yavana imatau e na dela ni *waitui*, kei na *yavana* imawi e na dela ni vanua,

3 A sa kaci vakadomoilevu cake, me vaka na laioni sa tagi: ia ni sa kaci oti ko koya, sa qai cavuta na nodra vosa na kurukuru e vitu.

4 E ra sa cavuta oti na nodra vosa na kurukuru e vitu, au sa voleka ni vola: au sa qai rogoca na vosa mai lomalagi, sa kaya vei au, Dregata na ka sa cavuta na kurukuru e vitu, kakua ni vola.

5 Ia na agilose kau sa raica *e dua na yavana* sa tu e na waitui ka *dua* e vanua sa laveta cake na ligana ki lomalagi,

6 A sa vosa vavakini vei koya ka bula ka tawa mudu, o koya sa cakavi lomalagi, kei na ka kecega sa tu kina, kei vuravura, kei na ka sa tu kina, kei na waitui, kei na ka sa tu kina, ka kaya, Sa sega tale na gauna e vo:

7 Ia ni na sa yaco na gauna ni domona nai ka vitu ni agilose, ni sa vakatekivu ko koya me uvuca, ena vakaoti vinaka na ka vuni ni Kalou, me vaka na nona vosa kivei ira na nonai talatala ko ira na profita.

8 Sa qai vosa tale vei au na domo kau a rogoca mai lomalagi, ka kaya, Mo lako ka kauta tani nai vola lailai sa tevu tu, o koya sa taura na liga ni agilose *sa dua na yavana* sa tu e na waitui ka *dua* e na vanua.

9 Au sa qai lako vua na agilose, ka kaya vua, Solia mai vei au nai vola lailai. A sa kaya vei au ko koya, Taura, ka kania sara; ena gaga ga e ketemu, ena kamikamica ga e gusumu me vaka na meli.

10 Au sa qai kauta tani nai vola lailai mai na liga ni agilose, kau sa kania sara; a sa kamikamica e

gusuqu me vaka na meli: au sa kania oti, sa gaga sara na ketequ.

11 A sa kaya vei au ko koya, O na vunau tale e na matadra na matanitu e vuqa, kei na vanua, kei na duivosavosa, kei na turaga levu.

A WASE XI.

Sa tukuni rau na dautukutuku e rau lewe rua, 1—13. *Sa oti nai ka rua ni ka ca, a sa uvuca nai ka vitu ni agilose*, 14—19.

A SA dua na gasau sa soli vei au e vaka nai titoko; a sa tu na agilose, ka kaya, Tu cake, ka vakarauta na vale ni Kalou, kei nai tutunimadrali, kei ira sa soro eloma.

2 Ia na loma ni bai etaudaku ni vale laiva ga, kakua ni vakarauta; ni sa soli oqori kivei ira na iceni: e ra na butuka na koro tabu e na vula e vasagavulu ka rua.

3 Au na solia vei rau na noqui talatala e lewe rua, me rau vunau rawa e na siga e dua na udolu ka rua na drau ka onosagavulu, e rau na vakaisulu e nai sulu taqarotu.

4 Oi rau oqo na kau e rua na yacana na olive, kei na tutunicina e rau sa tu e na mata ni Kalou kei vuravura.

5 Kevaka e dua na tamata sa via vakacacani rau, sa lako mai na gusudrau na bukawaqa, ka katia sara na nodrau meca: kevaka e dua na tamata sa via vakararawataki rau, ena vakamatei ga vakaoqo.

6 E rau sa rawata *talega* me sogoti lomalagi, me kakua ni tau kina na uca e na gauna e rau vunau kina: e rau rawata talega na wai kece me vakamataliataka me ira, me rau yaviti vuravura talega e na mate ca kece ka vuqa, me vaka na nodrau veitalia.

7 Ni rau sa vakaotia na nodrau vunau, ena veivala kei rau na karavau sa lako mai bulubulu vakarua sa sega ni vakabotona, ena kaukaua vei rau ko koya, ka vakamatei rau.

8 *Ena biu* na yagodrau sa mate e na sala e nai saqata ni koro levu, ena vakatokai vakaibalebale ko Sotoma kei Ijipita, sa lauvako talega kina e na kau veilatai na noda Turaga.

9 O ira na veimatanitu kei na veimataqali kei na duivosavosa kei na veivanua e ra na raica na yagodrau sa mate e na siga e tolu kei na veimama tale ni siga, e ra na sega ni vakalaiva me buluti na yagodrau e nai bulubulu.

10 O ira talega e ra tiko e vuravura e ra na reki ni rau *sa mate*, ka ia na veimamarauti, a ra na veiyalayalati; ni rau sa vakararawataki ira e ra sa tiko e vuravura, koi rau na profita oqo.

11 A sa oti na siga e tolu kei na veimama tale ni siga e dua, sa qai curumi rau na Yalo ni bula mai vua na Kalou, a rau sa tu cake kina e na yavadrau; a sa lutu vakalevu na rere kivei ira *kecega* e ra sa raici rau.

12 A rau sa rogoca na vosa vakadomoilevu cake mai lomalagi sa kaya vei rau, Drau lako cake mai kike. A rau sa lako cake ki lomalagi e na o; a sa raici rau na nodrau meca.

13 E na tiki ni siga ga ko ya sa vuki vakalevu kina na vanua, a sa bale nai ka tini ni wase ni koro, a sa le vitu na udolu na tamata sa vakamatei, ni sa vuki na vanua: o ira sa vo e ra sa rere, ka vakavinavinaka vua na Kalou kei lomalagi.

14 Sa qai oti nai ka rua ni ka ca; ka raica, sa lako vakasauri sara mai nai ka tolu ni ka ca.

15 Sa qai uvuca nai ka vitu ni agilose; a sa so na vosa domoilevu mai lomalagi, sa kaya, A veimatanitu kei vuravura oqo sa yaco me nona na noda Turaga, kei na nona na nona Kraisiti; ena lewa ko koya ka sega ni mudu.

16 O ira na qase e le ruasagavulu ka va, e ra sa tiko e nodrai tikotiko e na mata ni Kalou, e ra

sa cuva vakatoboicu, ka musu ki na Kalou,

17 Ka kaya, Keitou sa vakavinavinaka kivei iko, Turaga na Kalou Kaukaua sara, o sa bula edaidai, o a bula eliu, o na bula talega emuri; e na vuku ni ko sa kauta vei iko na nomu kaukaua levu, ka lewa tiko.

18 O ira na veimatanitu e ra sa cudru, ia ka sa yaco dina mai na nomu cudru, kei na nodra gauna na mate, me ra turisautaki kina, mo solia talega kivei ira na nomui talatala na profita na *nodrai* sau, kivei ira talega na tamata yalosavasava, kivei ira talega e ra rerevaka na yacamu, se ra turaga se ra kaisi; mo vakawabokotaki ira e ra sa vakawabokotaki vuravura.

19 A sa dola na nona vale ni soro na Kalou mai lomalagi, a sa rairai e na nona vale ni soro na kato ni vola ni nona veiyalayalati: a sa tubu mai kina na livaliva, kei na vosa, kei na kurukuru, kei na vuki na vanua, kei na uca kaukaua levu.

A WASE XII.

Sa tukuna na alewa sa vakasucuma na goneatagane, a sa vakacacani koya na gata, 1—6. *Sa veivala kei na gata ko Maikali, a sa vukei koya na alewa ko vuravura,* 7—17.

ASA dua na ka levu e veivakidacalataki sa rairai mai lomalagi; sa dua na alewa sa vakaisulu e na mata ni siga, a *sa tu* eruku ni yavana na vula, a sa vakaisala na uluna e na kalokalo e tinikarua:

2 A sa bukete mai a sa qolou e na rarawa, ni sa vutu me vakasucuma *na gone.*

3 A sa dua tale na ka e veivakidacalataki sa rairai mai lomalagi; ka raica, sa dua na gata damudamu levu, sa vitu na uluna ka tini na batina, ka vitu nai sala vakaturaga sa toka e uluna.

4 A sa yarataka nai ka tolu ni wase ni kalokalo ni lomalagi na buina, ka biuti ira ki vuravura: a sa tu e na mata ni alewa na gata, ni sa lekai vakasucuma na gone me sa sucu oti mada me qai kania na gone.

5 A sa vakasucuma ko koya na goneatagane, sa lesi me lewai *ira* na veimatanitu kecega e *nai tito*ko kaukamea: a sa kovei *na luve*na vua na Kalou kei *na nonai* tikotiko vakaturaga.

6 A sa dro ki na veikau na lewa, sa vakarauta kina e dua na nona tikina na Kalou, me ra vakani koya kina e na siga e dua na udolu ka rua na drau ka onoa-gavulu na siga.

7 A sa tubu nai valu mai lomalagi; o Maikali kei na nona agilose sa veivala kei na gata; a sa la nai valu na gata kei na nona agilose,

8 A ra sa sega ni kaukaua: a sa sega tale ni kune e dua na nodra tikina mai lomalagi.

9 A sa vakasavi tani na gata levu, na gata makawa, a yacana na Tevoro, kei Setani, o koya sa *temaki* ira kecega na kai vuravura: a sa biu ki vuravura, a ra sa biu vata kaya na nona agilose.

10 Au sa rogoca na domo levu mai lomalagi, sa kaya, Sa qai yaco na bula, kei na kaukaua, kei na matanitu ni noda Kalou, kei na kaukaua ni nona Kraisiti: *ni sa* vakabalei sobu ko koya sa *daubeitaka* vei ira na wekada, o koya oqo sa beitaki ira tikoga e na mata ni Kalou e na siga kei na bogi.

11 E ra sa rawai koya e na vuku ni dra ni Lami, kei na vuku ni vosa e ra sa vakatusa; e ra sega ni domo bula e ra domo mate ga.

12 O koya ga oqo me reki kina, ko lomalagi, kei kemudou sa tiko kina. Oi kemudou sa *tiko e vu*ravura kei na waitui, dou na ca! ni sa lako sobu vei kemudou na tevoro, sa cudru vakalevu, *ni sa kila* ko koya ena sega ni dede na nona gauna.

13 Ia ni sa kune na gata *ni sa* biu ko koya ki vuravura, sa qai vakacacana na alewa sa vakasucuma na goneatagane.

14 A sa rua nai taba ni ikeli levu sa soli vua na alewa, me vuka kina ko koya ki na veikau ki na nona tikina, sa laki maroroi kina e na gauna eso, kei na veigauna tale eso, kei na veimama ni gauna, mai na mata ni gata.

15 Ia na gata sa luaraka na wai mai na gusuna e vaka na dobui me dave muria na alewa, me vakacirima tani e na waluvu.

16 A sa vukei koya na alewa ko vuravura, ni sa dalaga na gusu i vuravura, ka sa tiloma na wai sa luaraka na gata mai na gusuna.

17 A sa cudruva na alewa na gata, ka laki ia na veivala kei ira na vo ni nona kawa, o ira sa vakabauta na vosa ni Kalou, ka taura tikoga nai tukutuku kei Jisu.

A WASE XIII.

Sa tukuni na karavau sa tubu cake mai wai, kei koya sa tubu cake mai vanua, 1—18.

AU sa tu e na veinukunuku ni waitui, au sa raica e dua na karavau sa lako cake mai na waitui, e vitu na uluna ka tini kina na batina, a *sa toka* e na batina nai sala vakaturaga e tini, a *sa tu ga* e na uluna na yaca ni dauvosavakacacataki.

2 Ia na karavau kau sa raica sa vaka na lepote, a yavana sa vaka *na yava* ni pea, a gusuna e vaka na gusu ni laioni: a sa solia vua na nona kaukaua dina na gata, kei na nonai tikotiko, me mai turaga levu.

3 Au sa raica e dua na uluna e vaka ni sa laucoka me mate sara kina; a sa bula tale mai na nona vue ka kolai mate kina: a ra sa kidacala kecega na kai vuravura e na vuku ni karavau ka ra muria.

4 A ra sa soro vua na gata sa solia na kaukaua vua na karavau: a ra sa soro vua na karavau, a ra sa kaya, O cei sa vaka na karavau oqo? o cei sa rawata me rau veivala kaya?

5 A sa soli vua na gusu me vosataka na ka levu kei na vosa ca sara; a sa soli vua na kaukaua me vakatubura nai valu e na vula e vasagavulu ka rua.

6 A sa dalaga na gusuna me vosa ca ki na Kalou, me vosa vakacacataka na yacana, kei na nona vale ni soro, kei ira e ra sa tiko mai lomalagi.

7 A sa soli vua me ra veivala kei na tamata yalosavasava, me rawai ira: a sa soli vua me turaga vei ira na veimataqali kece, kei na duivosavosa, kei na veivanua.

8 O ira kecega e ra sa tiko e vuravura e ra na soro vua, e sega ni vola na yacadra e nai vola ni bula sa nona na Lami sa vakamatei mai nai vakatekivu kei vuravura.

9 Kevaka e dua sa vakaqara daligana, me mani rogoca sara.

10 O koya sa vakabobulataki ira eso ena vakabobulataki; o koya sa ravuravu e nai seleiwau ena moku talega e nai seleiwau. Oqori ga na nodra vosota kei nodra vakabauta na tamata yalosavasava.

11 Au a raica e dua tani tale na karavau sa lako cake mai vuravura; e rua na batina me vaka na gone ni sipi, a sa vosa me vaka na gata.

12 A sa tu vua na kaukaua kecega ni karavau sa liu vua, ka vakasaurarataki vuravura kina kei ira sa tiko kina me ra soro vua na karavau sa liu, o koya ka bula e na nona vue ka kolai mate kina.

13 O koya oqo sa kitaka na ka levu e veivakidacalataki, a sa kauta mai lomalagi ki vuravura na bukawaqa e na mata ni tamata,

14 A sa temaki ira e ra sa tiko e vuravura e na vuku ni cakamana ko ya sa rawata ko koya me kitaka e na mata ni karavau; a sa kaya vei ira e ra sa tiko e vuravura, me ra cakava na matakau me nona na karavau, sa lausele e nai seleiwau, ka bula tikoga.

15 A sa rawata ko koya oqo me solia na bula ki na matakau ni ka-

ravau, me vosa rawa kina na matakau ni karavau, me kitaki ira talega e ra sa sega ni via soro ki na matakau ni karavau me ra vakamatei.

16 A sa vakasauraratataki ira kecega, na kaisi kei na turaga, o ira sa vutuniyau kei ira sa dravudravua, ai taukei kei na bobula, me volai e dua nai vakatakilakila e na ligadra imatau, se na yadredra:

17 A *sa kaya* me kakua ni veivoli e dua, o koya ga sa tu vua nai vola, se na yaca ni karavau, se nai wiliwili ni yacana.

18 Oqori ga na vuku. O koya sa yalomatua me mani wilika nai wiliwili ni karavau: ni sai wiliwili ni tamata; ni sai wiliwili e ono na drau ka onosagavulu ka ono.

A WASE XIV.

Sa tukuni na Lami kei na nonai tokani, 1—5. *Kei na agilose sa vunautaka nai rogorogo vinaka*, 6, 7; *kei koya sa tukuni Papiloni*, 8; *kei koya sa tukuni ira na mate*. 9—14; *kei koya sa tukuna nai otioti kei vuravura*, 15—20.

AU sa vakaraica, ka raica, e dua na Lami sa tu e na ulunivanua ko Saioni, a sa tu vata kaya e dua na drau ka vasagavulu ka va na udolu, sa vola e na yadredra na yaca i Tamana.

2 Au sa rogoca na domo mai lomalagi, e vaka na domo ni wai levu, e vaka na domo ni kurukuru levu: au sa rogoca na domodra e ra qiria na nodra lali vakawa:

3 A ra sa meketaka na meke vou e na mata ni tikotiko vakaturaga, kei na matadra na ka bula e va, kei *na matadra* na qase: a sa sega e dua sa kila rawa na meke ko ya o ira ga na le dua na drau ka vasagavulu ka va na udolu, e ra sa vakabulai mai vuravura.

4 O ira oqo e ra sa sega ni veikilai kei na alewa; ni ra sa dawai. O ira oqo e ra sa muria na Lami e na veivanua sa lako kina ko koya. O ira oqo e ra sa vakabulai mai vei ira na tamata, me rai sevu vua na Kalou kei na Lami.

5 A sa sega ni kune e gusudra na lasu; e ra sa tu ga e na mata ni tikotiko vakaturaga ni *Kalou* ka ra sa sega ni cala.

6 Au sa raica e dua tani *tale* na agilose sa vuka e na maliwa *kei* lomalagi, sa taura nai rogorogo vinaka e sega ni oti rawa me vunautaka kivei ira e ra sa tiko mai vuravura, kivei ira kece na veimatanitu, kei na veimataqali, kei na duivosavosa, kei na tamata,

7 A sa vosa vakadomoilevu cake, *ka kaya*, Dou rerevaka na Kalou, ka vakavinavinaka vei koya; ni sa yaco na nona gauna me lewa: dou soro vei koya sa cakavi lomalagi, kei vuravura, kei na waitui, *kei* na mataniwai.

8 A sa dua tani tale na agilose sa muri, ka kaya, Sa bale, sa bale *ko* Papiloni, na koro levu, e na vuku ni sa vagunuvi ira kecega na veimatanitu e na waini ni cudru *ni* nona dauyatagane.

9 A sa muri rau nai ka *tolu* ni agilose, sa kaya cake e na *domo* levu, Kevaka e dua na tamata ena soro vua na karavau kei na nona matakau, ka rawata nonai vakatakilakila e na yadrena se na *ligana*,

10 Ena gunuva talega ko *koya* na waini ni cudru ni Kalou, o koya sa sovaraki ka sega ni vakawai ki na bilo ni nona cudru; ena vakararawataki vakalevu talega e na bukawaqa kei na sulifure e na mata ni agilose yalosavasava, *kei* na mata ni Lami:

11 A sa kuvu cake na kubulou ni nodra yaluma ka sega ni mudu: a ra sa sega ni cegu e na siga se na bogi, ko ira sa soro vua na karavau kei na nona matakau, kei ira sa vakatakilakilataki e nai vakatakilakila ni yacana.

12 Oqori gona na nodra vosota na tamata yalosavasava: *sa tu* eke ko ira e ra sa vakabauta na vosa ni Kalou, ka *taura tikoga* na *nodra* vakabauti Jisu.

13 Sa dua na vosa mai lomalagi kau sa rogoca sa kaya mai vei au, Vola, Sa qai kalougata mai na gauna oqo na mate e ra sa mate e na Turaga: a sa kaya na Yalo *Tabu*, Io, me ra vakacegu mai na nodra cakacaka; ena muri ira na nodrai valavala.

14 Au sa vakaraica, ka raica sa dua na o vulavula, ia ka sa dua sa tiko e na o e vaka na Luve ni tamata, sa dua nai sala koula vakaturaga *sa toka* e uluna, a sa taura ga nai seletakelo gata na ligana.

15 A sa dua tani tale na agilose sa lako mai na vale ni soro, a sa kaci vakadomoilevu cake vei koya sa tiko e na o, *ka kaya*, Vakacuruma na nomui seletakelo, ka tamusuka na sila: ni sa yaco na gauna mo tamusuka kina; ni sa matua dreu sara na sila kei vuravura.

16 A sa vakacuruma na nonai seletakelo ki vuravura ko koya sa tiko e na o; a sa tamusuki kina ko vuravura.

17 A sa dua tani tale na agilose sa lako mai na vale ni soro sa tu mai lomalagi, a sa taura talega ko koya nai seletakelo e gata.

18 A sa dua tani tale na agilose sa lako mai nai tutunimadrali, sa rawarawa vua me kitaka na bukawaqa; a sa kaci e na kacikaci levu vei koya sa taura nai seletakelo e gata, ka kaya, Vakacuruma na nomui seletakelo e gata, ka tulia nai kau vaini kei vuravura; ni sa matua dreu sara na vua ni vaini.

19 A sa vakacuruma na agilose na nonai seletakelo ki vuravura, ka tulia na vaini kei vuravura, ka biuta ki na keli ni waini levu ni cudru ni Kalou.

20 A sa butuki na keli ni waini e nai bili ni koro, a sa lako mai na keli ni waini na dra, a sa yala ki na wa tarovi ni ose, me dua na udolu ka ono na drau na setetia.

A WASE XV.

E lewe vitu na agilose sa tu vei ira na mate ca e vitu, e ra sa reki ko ira sa sega ni rawai ira na karavau, 1—5. *Sa soli vei ira na agilose e vitu na bilo e vitu,* 6—8.

AU sa raica e dua tani tale nai vakatakilakila mai lomalagi, na ka levu e veivakidacalataki, e vitu na agilose sa taura e vitu na mate ca e na kena muri sara; ni sa vakayacori sara vei ira na cudru ni Kalou.

2 Au sa raica *na ka* e vaka na wasawasa iloilo sa veiwaki vata kei na bukawaqa; o ira e ra sa rawa na karavau, kei na nona matakau, kei na nonai vakatakilakila, *kei* nai wiliwili ni yacana, e ra sa tu e na wasawasa iloilo, a ra sa taura na lali vakawa ni Kalou.

3 A ra sa meketaka na meke i Mosese nai talatala ni Kalou, kei na meke ni Lami, ka kaya, A ka levu kei na ka e veivakidacalataki na nomu cakacaka, Turaga na Kalou Kaukaua sara; sa dodonu ka dina na nomui valavala, o iko na nodra Turaga levu na tamata yalosavasava.

4 O cei me sega ni rerevaki iko, Turaga, ka vakavinavinaka ki na yacamu? o iko ga sa yalosavasava: o ira kecega na veivanua e ra na lako mai ka soro ematamu; ni sa vakatakila mai na nomu lewa.

5 Ia ka oti kau sa vakaraica, ka raica, sa dola tu na vale ni soro ni tikina tabu ni veiyalayalati mai lomalagi:

6 O ira na agilose e vitu e ra sa lako mai na vale ni soro, e ra sa taura na mate ca e vitu, e ra vakaisulu e na malo savasava sara e sa vulavula, a sa vau na lomaseredra e na wa koula.

7 A sa dua vei ira na ka bula e va sa solia yadua vei ira na agilose e le vitu na bilo koula e vitu sa sinai e na cudru ni Kalou, o koya sa bula ga ka tawa mudu.

8 A sa sinai na vale ni soro e na kubulou mai nai ukuuku ni Kalou, mai na nona kaukaua talega; a sa sega na tamata sa curu rawa ki

na vale ni soro, ena vakayacori mada eliu na mate ca e vitu e ra sa taura na agilose e vitu.

A WASE XVI.

Sa sovaraka na nodra bilo ko ira na agilose, a sa vuqa na mate ca sa yaco kina, 1—14. *Sa lako mai ko Jisu me vaka na butabutako,* 15. *Eso tale na ka sa tukuni,* 16—21.

AU sa rogoca na domo levu mai na vale ni soro, ka kaya vei ira na agilose e vitu, Dou lako, ka sovaraka yani na bilo ni cudru ni Kalou ki vuravura.

2 A sa lako na kenai matai, a sa sovaraka na nona bilo ki vuravura; a sa tauvi ira na tamata na vidikoso ca e rarawa sara *a sa tauvi ira* sa tu vei ira nai vakatakilakila ni karavau, kei ira sa soro ki na nona matakau.

3 Ia nai ka rua ni agilose sa sovaraka na nona bilo ki na waitui; a sa yaco kina me vaka na dra ni mate: ia na ka kecega sa bula voli e waitui sa mate kina.

4 Ia nai ka tolu ni agilose sa sovaraka na nona bilo ki na uciwai kei na wai vurevure; a ra sa yaco kina me dra.

5 Au sa rogoca na agilose ni wai sa kaya, O iko Turaga, o sa bula edaidai, o a bula eliu, o na bula tiko maimuri, o sa dodonu ga, ni ko sa lewa vakaoqo.

6 O ira oqo e ra sa vakadavea na nodra dra na *nomu* tamata yalosavasava kei na profita, o sa qai solia vei ira na dra me ra gunuva; e sa dodonu oqo me vakakina vei ira.

7 E dua tani tale kau sa rogoca mai nai tutunimadrali sa kaya, E vaka ga oqo, Turaga na Kalou Kaukaua sara, sa dina ka dodonu na nomu lewa.

8 Ia nai ka va ni agilose sa sovaraka na nona bilo e na mata ni siga; a sa soli vua *na kaukaua* me vakamaqesataki ira na tamata e na bukawaqa.

9 A ra sa qesa na tamata ni sa makausu vakalevu, a ra sa rukaka na Kalou, sa veitaliataka na mate ca oqo: a ra sa sega ni veivutuni me ra vakavinavinaka vei koya.

10 Ia nai ka lima *ni agilose* sa sovaraka na nona bilo ki *nai tiko*-tiko ni karavau; a sa sinai *na no*-na matanitu e na butobuto; a ra sa mama yamedra e na vuku *ni* rarawa,

11 A ra sa rukaka na Kalou ni lomalagi e na vuku ni nodra rarawa kei na nodra vidikoso, a ra sa sega ni veivutuni e na nodrai valavala.

12 Ia nai ka ono ni agilose sa sovaraka na nona bilo ki na uciwai levu ko Yufreti; a sa di kina na kena wai, me caramaki na nodra sala na turaga levu mai na tuicake.

13 Au sa raica na yalo tawa savasava e le tolu e ra vaka na *boto e ra sa lako* mai na gusu ni *gata*, mai na gusuna talega na karavau, mai na gusuna talega na profita lasu.

14 O ira oqo na yalo ni tevoro, e ra sa kitaka na cakamana, a ra sa lako yani vei ira na turaga levu kei vuravura kei vuravura kece, me vakasoqoni ira vata ki nai valu ni siga levu ko ya *na siga* ni Kalou Kaukaua sara.

15 Raica, au sa lako mai *me* vaka na butabutako. Sa kalougata ko koya sa vakatawa, a sa maroroya na nonai sulu, de lako voli ka luvawale, ia ka ra raica na nona luvawale.

16 A sa vakasoqoni ira vata ko koya e na vanua na yacana e na vosa vaka-Ipriu ko Amaketone.

17 Ia nai ka vitu ni agilose sa sovaraka na nona bilo ki na maliwa kei lomalagi; a sa lako mai na domo levu mai na vale ni soro mai lomalagi, mai nai tikotiko vakaturaga, sa kaya, Sa caka oti.

18 A sa tubu na domo ni vosa, kei na kurukuru, kei na livaliva; a sa vuki vakalevu na vanua, sa sega ni vakakina mai nai vakatekivu ni ra tiko e vuravura na ta-

mata, me vuki vakaukaua, *ka* vakalevu vakakina.

19 A sa tawase vakatikitolu na koro levu, ia na koro e na veivanua kece sa bale: a sa mai vakananumi ko Papiloni na *koro* levu e na mata ni Kalou, me soli kina na bilo ni waini ni nona cudru waqawaqa.

20 A sa dro tani yani na veiyanuyanu kecega, ia na ulunivanua sa sega ni kune.

21 A sa lutuki ira na tamata na uca kaukaua levu mai lomalagi, a kena bibi ni mata ni uca e dua na talenite: a ra sa rukaka na Kalou ko ira na tamata e na vuku ni uca rarawa; ni sa ka levu sara na mate ca oqo.

A WASE XVII.

Sa raica e dua na alewa ko Joni sa dabe e na karavau, a sa tukuna na kenai balebale e dua na agilose, 1—18.

ASA lako mai e dua vei ira na agilose e vitu sa taura na bilo e vitu, ka keirau veivosaki, ka kaya vei au, Lako mai kike; au na vakatakila vei iko ni sa turisautaki na alewa oqo sa dautagane vakalevu, sa tiko e na bati ni wai levu:

2 O koya e ra sa veibutakoci kaya na turaga levu kei vuravura, a ra sa vakamatenitaki kecega na kai vuravura e na waini ni nona dauyatagane.

3 A sa kauta na yaloqu ko koya ki na veikau; au sa raica e dua na alewa sa tiko e na karavau damudamu, a sa vakaroboroboti *na yagona* na ruru ca me yacana, a sa vitu na uluna ka tini na nona kaukamea.

4 A sa vakaisulu na alewa oqo e na malo damudamu e rusivakula, sa vakaiukuuku e na koula kei na vatu dredre talega kei na mataniciva, a sa taura na ligana na bilo koula sa sinai e na kena ca kei na kena dukadukali ni nona dauyatagane:

5 A sa vola na yacana e na yadrena *sa vakaoqo*, a yacana vuni, O PAPILONI NA KA LEVU, A TINADRA NA DAUYATAGANE KEI NAI VALAVALA CA KEI VURAVURA.

6 Au sa raica na alewa sa mateni e na dra ni tamata e yalosavasava, kei na dra ni tamata e ra sa mate e na vuku i Jisu: ni kau sa raica, kau sa kidacala ka kurabui vakalevu kina.

7 A sa kaya vei au na agilose, O sa kidacala e na vuku ni cava? Au na tukuna vei iko na kenai balebale vuni ni alewa oqo, kei na karavau sa colati koya, o koya sa vitu na uluna ka tini na nona kaukamea.

8 A karavau ko sa raica sa bula eliu, a sa qai sega tale; ena lako cake mai bulubulu vakarua e sega ni vakabotona, ena qai lako ki nai vakavakarusa: e ra na kidacala kina ko ira sa tiko e vuravura, o ira sa sega ni volai na yacadra e nai vola ni bula eliu e nai vakatekivu kei vuravura, ni ra raica na karavau sa bula eliu, a sa sega tale, a sa bula ga.

9 Oqori na loma sa tu kina na vuku. A uluna e vitu na ulunivanua e vitu, sa tiko kina na alewa oqo.

10 Ia ka vitu na turaga levu: e lima sa bale, e dua sa tiko ga, e dua tale e sa bera ni lako mai: ni sa lako mai ko koya, ena tiko vakadede mada vakalailai.

11 Ia na karavau sa bula eliu, a sa qai sega tale, o koya oqo nai ka walu, a sa dua vei ira na lewe vitu ko koya, ka sa lako ki nai vakavakarusa.

12 Ia na kaukamea e tini ko sa raica e ra sa turaga levu e le tini, a ra sa sega ga ni vakavanua edaidai, a ra sa kaukaua voli ga kei koya na karavau, me vaka na turaga levu, e na dua ga na tiki ni siga.

13 O ira oqo e ra sa lomavata, e ra na solia na nodra qaqa kei na

nodra kaukaua vei koya na karavau.

14 O ira oqo e ra na veivala kei na Lami, ena rawai ira na Lami: ni sa nodra Turaga na turaga ko koya, kei na nodra Turaga levu na turaga levu: o ira sa tiko vata kaya e ra sa kacivi, ka digitaki, ka lomadina.

15 A sa kaya vei au ko koya, *Ia* na wai ko sa raica, sa tiko kina na alewa dauyatagane, oqori na tamata, kei na mataqali e vuqa, kei na veimatanitu, kei na duivosavosa.

16 Ia na kaukamea e tini ko sa raica e na karavau, e ra na cata na alewa dauyatagane, a ra na kitaka me qeavu ka luvawale, e ra na kania na lewena, ka vakama e na bukawaqa.

17 A sa vakavulica na yalodra na Kalou me ra vakayacora na nona veitalia, me ra lomavata, me ra solia na nodra matanitu vua na karavau, me vakayacori nada na vosa ni Kalou.

18 Ia na alewa ko sa raica, na koro levu ko ya, sa veitalia vei ira na turaga levu kei vuravura.

A WASE XVIII.

Sa bale ko Papiloni, a sa kaya na Kalou me lako tani vua na nona tamata, me ra kakua ni ca vata kaya, 1—8. *Sa tagicaki koya na turaga kei vuravura, kei na tamata dauveivoli,* 9—19. *Sa reki na tamata ni Kalou ni sa qai qeavu mai,* 20—24.

SA oti na ka oqori, kau sa raica e dua tani tale na agilose sa lako sobu mai lomalagi, sa levu na nona kaukaua; a sa rarama ko vuravura e na nonai ukuuku.

2 A sa kaci vakaukaua e na domo levu, ka kaya, Sa bale ko Papiloni na *koro* levu, sa bale, a sa yaco mei tikotiko ni tevoro, kei na qara ni yalo tawa savasava kecega, kei na sova ni manumanu kecega sa tawa savasava ka sevaki.

3 Ni ra sa kitaka na veivanua kecega me ra gunuva na waini ni cudru ni nona dauyatagane, a ra sa veibutakoci kaya na turaga levu kei vuravura, a ra sa vutuniyau na tamata dauveivoli kei vuravura e na vuku ni nona daukana vakalevu.

4 Au sa rogoca e dua tani *tale* na vosa mai lomalagi, sa kaya, Dou lako tani mai vua, na noqu tamata, mo dou sega ni ca vata kaya e nonai valavala ca, mo dou kakua ni ca e na nona mate ca *ena yaco vua.*

5 Ni sa yacori lomalagi na nonai valavala ca, a sa nanuma na nonai valavala ca na Kalou.

6 Cudruvi koya me vaka na nona cudruvi-kemudou, cakava vakarua vua me vakarua me vaka na nonai valavala: ia na bilo sa vakasinaita ko koya vakasinaita vakarua vua.

7 Me vaka na nona dokai koya, kei na nona dalama, solia vakakina vua na yaluma kei na rarawa: ni sa kaya ko koya elomana, Oi au na marama kau sa tiko oqo, au sa sega ni dawai, kau na sega ni raica na rarawa.

8 O koya oqo ena lako vata mai kina nona mate ca e na siga e dua, a mate, kei na tagi, kei na dau-siga; ena kama dravu sara e na bukawaqa: ni sa kaukaua na Turaga na Kalou sa vakaturisautaki koya.

9 Ia na turaga levu kei vuravura, e ra sa veibutakoci kaya ka daukana *vata kaya,* e ra na tagicaka, ka yasovaka, ni ra sa raica na kubulou ni nona kama,

10 E ra na tu vakayawa ni ra sa rerevaka na nona yaluma, ka kaya, Ai valu, ai valu na koro levu ko Papiloni, na koro levu ko ya! e na tiki ni siga e dua bauga sa yaco na nomu turisautaki.

11 O ira talega na dauveivoli kei vuravura e ra na tagicaka ka yasovaka: ni sa sega na tamata me volia tale na nodra yau:

12 A yau ni veivoli na koula, kei

na siliva, kei na vatu dredre, kei na mataniciva, kei na malo matailalai, kei na *malo* damudamu, kei na maloi tavoi, kei na *malo* e rusivakula, kei na kau boi vinaka kecega, kei na bilo tabua kecega, kei na bilo kau dredre sara kece, kei na kaukamea damudamu, kei na kaukamea loaloa, kei na vatu vulavula,

13 Kei na sinamoni, kei nai saluaki, kei nai wali, kei na lipeno, kei na waini, kei na waiwai, kei na madrai droka vinaka, kei na witi, kei na karavau, kei na sipi, kei na ose, kei na vale vakayavana, kei na bobula, kei na yalodra na tamata.

14 Kei na vuata sa garova na yalomu sa lako tani vei iko, kei na ka talei kei na ka vinaka sa lako tani vei iko, o na sega sara ni kunea tale,

15 A tamata e ra dauveivoli e na ka oqo, a ra sa vakavutuniyautaki e na vukuna, e ra na tu vakayawa ni ra sa rerevaka na nona yaluma, e ra na tagi ka yaso,

16 Ka kaya, Ai valu, ai valu na koro levu ko ya, sa vakaisulu e na malo matailalai, kei na *malo* damudamu, kei na *malo* e rusivakula, ka vakaiukuuku e na koula, kei na vatu dredre, kei na mataniciva!

17 A sa vakaqeavutaki na ka kecega oqo e na dua bauga na tiki ni siga. O ira kecega nai taukei ni waqa, kei ira kecega e ra soko e na waqa, kei ira na lewe ni waqa, o ira kecega na dauveivoli eloma ni waitui, e ra sa tu vakayawa,

18 E ra sa kaci ni ra sa raica na kubulou ni nona kama, ka kaya, A *koro* cava beka e rau tautauvata kei na koro levu oqo!

19 A ra sa kabua na uludra e na kuvu ni soso, ka qolou, ka tagi, ka yaso, ka kaya, Ai valu, ai valu na koro levu ko ya, sa vakavutuniyautaki e na vukuna ko ira kecega nai taukei ni waqa eloma ni waitui e na vuku ni nona ka vakaturaga! a sa vakaqeavutaki e na dua bauga na tiki ni siga.

20 Mo vakarekireki e na vukuna, na lomalagi, kei kemudou nai aposila kei na profita yalosavasava; ni sa qai cudruvaki kemudou na Kalou ni sa ca ko koya oqo.

21 A sa dua na agilose kaukaua sa laveta cake e dua na vatu e vaka na vatu levu i qaqi, a sa biuta kiloma ni waitui, ka kaya, Ena vakabalei vakaukaua vakaoqo na koro levu ko ya ko Papiloni, ena sega sara ni kune tale.

22 Ena sega sara ni rogoci tale etikimu na domona sa dauqiri lali vakawa, kei na daunivucu, kei na dauuvubitunivakatagi, kei na dauuvudavui; ena sega talega na matai, e mataitaka e dua na ka, me kune tale etikimu; ena sega talega ni rogo tale etikimu na rorogo ni vatu i qaqi;

23 Ena sega talega ni caudre tale etikimu na rarama ni cina; ena sega talega ni rogo tale etikimu na domo ni watina tagane sa qai vakawati se na domo ni watina alewa: o ira na nomu tamata dauveivoli eliu e ra tamata levu kei vuravura; ni sa lawakitaki ko ira na veivanua kecega e na nomu vuku ca.

24 A sa kune etikina na dra ni profita, kei na tamata yalosavasava, kei na nodra kecega e ra vakamatei e vuravura.

A WASE XIX.

E ra sa vakavinavinaka na kai lomalagi ni sa ca ko Papiloni, ni sa vakarau vinaka talega na wati ni Lami, 1—8. *Sa cata na agilose me masu vua ko Joni,* 9, 10. *E ra sa kacivi na manumanu vuka me ra kani ira na meca ni Kalou,* 11—21.

ASA oti na ka oqo, kau sa rogoca na domodra na lewe vuqa mai lomalagi, e ra sa kaya, Aliluya; A bula, kei na vakavinavinaka, kei na vakarokoroko, kei

na kaukaua, *me ia* vua na Turaga na noda Kalou:

2 E sa dina ka dodonu na nona lewa: a sa lewai koya na alewa dauyatagane vakalevu ko koya, o koya sa vakadukaveluvelutaki vuravura e na nona dauyatagane, a sa sauma talega na dra ni nona tamata mai na ligana.

3 A ra sa qai kaya tale, Aliluya. A sa kuvu cake na nona kubulou me sega ni mudu.

4 A sa cuva sobu na qase e ruasagavulu ka va kei ira na ka bula e le va a ra sa masu vua na Kalou sa tiko e nai tikotiko vakaturaga, ka kaya, Emeni; Aliluya.

5 A sa dua na vosa sa lako mai nai tikotiko vakaturaga, sa kaya, Vakavinavinaka ki na noda Kalou, oi kemudou kecega na nona tamata, kei kemudou sa rerevaki koya, se dou kaisi se dou turaga.

6 Au sa rogoca *na ka* e vaka na domo ni lewe vuqa, e vaka na domo ni wai levu, e vaka na domo ni kurukuru levu, sa kaya, Aliluya: ni sa lewa na Turaga na Kalou Kaukaua sara.

7 Tou marau ka reki, ka ia na vakavinavinaka vei koya; ni sa yaco na vakawati ni Lami, a sa vakaiukuukutaki koya na watina.

8 A sa soli vua me vakaisulu e na malo matailalai, sa savasava ka lumilumisa: (ia na malo matailalai na nodra yalododonu na tamata yalosavasava.)

9 A sa kaya vei au ko koya, Mo vola, E ra sa kalougata e ra sa kacivi ki nai vakayakavi ni vakawati ni Lami. A sa kaya vei au ko koya, Oqori gona na vosa dina ni Kalou.

10 Au sa cuva ki yavana me masu vei koya: a sa kaya vei au ko koya, Rāica, mo kakua: oi au na nomui tokani, ka dua vei ira na wekamu sa ra taura tiko nai vakavuvuli i Jisu; masu vua na Kalou: (ia nai tukutuku kei Jisu na yalo ni profisai.)

11 Au sa raici lomalagi ni sa dola tu, ka raica sa dua na ose vulavula; o koya sa tiko kina sa vakatokai ko Dodonu ka Dina, a sa lewa dodonu ko koya ka kitaka nai valu.

12 A matana e vaka *na* yameyame ni buka, sa toka e na *uluna* nai sala vakaturaga e vuqa; a sa volai na yacana, ia ka sega na tamata e kila, o koya duaduaga.

13 A sa vakaisulu e nai sulu sa lomoci e na dra; a sa vakatokai na yacana Na Vosa ni Kalou.

14 O ira kecega na matai valu mai lomalagi e ra sa muri koya e ra sa vodo e na ose vulavula, a ra sa vakaisulu e na malo matailalai, e vulavula ka savasava.

15 A sa dara mai na gusuna nai seleiwau gagata, me veiravuyaka kina ko koya na veimatanitu: ena lewai ira e na matanakilagi kaukamea: a sa sikaraka ko koya *ki* nai kelikeli ni waini ni cudru waqawaqa ni Kalou Kaukaua sara.

16 Ia na yacana sa volai e na nonai sulu kei na sagana talega, A NODRA TUI NA TUI, KEI NA NODRA TURAGA NA TURAGA.

17 Au sa raica e dua na agilose sa tu e na mata ni siga; a sa kaci vakadomoilevu, ka vosa vei ira kecega na manumanu e ra vuka e na maliwa kei lomalagi, *ka kaya*, Dou vakasoqoni kemudou vata mai ki nai vakayakavi levu ni Kalou;

18 Mo dou kania na lewedra na turaga levu, kei na lewedra na turaga lailai, kei na lewedra na tamata qaqa, kei na lewe ni ose, kei na lewedra e ra sa vodo kina, kei na lewedra kecega, se rai taukei se ra bobula, se ra kaisi se ra turaga.

19 Au sa raica na karavau, kei ira na turaga levu kei vuravura, kei na nodrai valu, e ra sa soqonivata mai me ra veivala kaya sa dabe e na ose, kei ira na nonai valu.

20 A sa vavau na karavau, a *sa*

vau vata kaya na profita lasu, o koya sa kitaka na cakamana ematana, o koya sa laki lari ira kina e ra sa volai e nai vakatakilakila ni karavau, kei ira sa soro ki na nona matakau. Oi rau ruarua oqo e rau sa biu bula ki na drano ni bukawaqa sa caudre kei na sulifure.

21 O ira na kena vo e ra sa vakamatei e nai seleiwau i koya sa dabe e na ose, o koya sa dara mai na gusuna *nai seleiwau*: o ira kecega na manumanu e ra sa mamau e na lewedra.

A WASE XX.

Sa vauci ko Setani, 1—3. *Sa yaco nai ka dua ni tu cake tale mai na mate*, 4—6. *Sa sere tale ko Setani, a sa levu na ka sa kitaka, a sa qai biu sara ki na bukawaqa*, 7—10. *Sa tukuni na siga ni lewa*, 11—15.

AU sa raica e dua na agilose sa lako sobu mai lomalagi, sa taura na ligana nai dola kei bulubulu vakarua sa sega ni vakabotona kei na sinucodo levu.

2 A sa laki taura na gata levu, a gata makawa, o koya oqo na Tevoro, kei Setani, a sa vesuki koya me oti mada e dua na udolu na yabaki;

3 A sa biuti koya ki bulubulu vakarua sa sega ni vakabotona, a sa sogoti koya kina eloma, a sa dregati koya *e na drega ni vola*, me kakua ni temaki ira tale na veivanua, ka malua me oti dina mada na yabaki e dua na udolu: ia ni na oti mada oqo ena qai sereki vakalailai *tale*.

4 Au sa raica nai tikotiko vakaturaga, kei ira e ra sa dabe kina, a sa soli vei ira me ia na veiturisautaki: *au sa raica* na yalodra e tamusuki na uludra ni ra sa vakatusai Jisu, kei na vuku ni vosa ni Kalou, o ira e ra sa sega ni soro vua na karavau, se vua na nona matakau, a sa sega talega ni volai na *nonai* vakatakilakila, e na yadredra se na ligadra; a ra sa bula ka lewa vata kei Kraisiti e na yabaki e dua na udolu.

5 Ia na kena vo ni mate e ra sa sega ni bula tale ka malua me oti dina mada na yabaki e dua na udolu. Oqo nai matai ni bula tale mai na mate.

6 Sa kalougata ka yalosavasava ko koya sai votavota *vata kei ira e ra sa bula* e nai matai ni bula tale mai na mate: ena sega ni kaukaua vei ira nai ka rua ni mate, e ra na bete ni Kalou kei Kraisiti, e ra na lewa vata kaya e na yabaki e dua na udolu.

7 Ena oti mada e dua na udolu na yabaki, ena qai sereki tale ko Setani mai na nona vale ni veivesu,

8 Ena qai lako tani yani ko koya me temaki ira na veivanua e ra sa tiko e na tiki i vuravura e va, o Koke kei Mekoke, me vakasoqoni ira vata me ra vala: a nodrai wiliwili sa vaka na mata ni nuku ni waitui.

9 E ra sa lako cake ki na raraba kei vuravura, e ra sa vakavolivolita na koro ni tamata yalosavasava, kei na koro daulomani *me bukunadruadrua*: a sa lako sobu mai na Kalou mai lomalagi na bukawaqa, ka kati ira.

10 Ia na tevoro sa temaki ira sa biu ki na drano bukawaqa sa vakasulifure, *sa tiko* kina na karavau kei na profita lasu, e ra na vakararawataki kina e na siga kei na bogi ka tawa mudu.

11 Au sa raica e dua nai tikotiko vakaturaga e levu ka vulavula, kei koya talega sa tiko kina, a sa dro vakatikitiki tani yani ematana ko vuravura kei lomalagi; a sa sega talega na vanua e kune me nedrau tikina.

12 Au sa raica na mate, na kaisi kei na turaga, e ra sa wavu tu e na mata ni Kalou; a sa tevuki nai vola; e dua tani tale nai vola sa tevuki, a ya *nai vola* ni bula: ia na mate e ra sa lewai mai na ka

sa volai e nai vola, me vaka na nodrai valavala.

13 Ia na waitui sa solia na mate sa tiko kina, o mate talega kei bulu e rau sa solia na mate sa tiko kina; a ra sa lewai yadua na tamata me vaka na nodrai valavala.

14 Ia na mate kei bulu talega e rau sa biu ruarua ki na drano ni bukawaqa. Oqori gona nai ka rua ni mate.

15 O ira e ra tawa kune na kedrai vola e nai vola ni bula, e ra sa biu ki na drano ni bukawaqa.

A WASE XXI.

Sa tukuni na lomalagi vou, kei na vuravura vou, kei na Jeruselema vakalomalagi, kei na kenai valavala, kei na kena vinaka, 1—27.

AU sa raica na lomalagi vou kei na vuravura vou; ni sa takali nai matai kei lomalagi kei nai matai kei vuravura; ia ka sa segai sara na waitui.

2 Oi au ko Joni, au sa raica na koro tabu, o Jeruselema vou, sa lako sobu mai vua na Kalou mai lomalagi, a sa ukucavu me vaka na alewa vou sa uku *me lako* vua na watina.

3 Au sa rogoca na vosa vakadomoilevu cake mai lomalagi, sa kaya, Raica, a vale ni Kalou *sa tu* vei ira na tamata, o koya talega ena tiko vata kei ira, e ra na nona tamata, ia ko koya ga na Kalou ena tiko vata kei ira, me nodra Kalou.

4 Ia na Kalou ena tavoya tani kecega na wai ni mata mai na matadra; ena sega tale na ciba, se na rarawa, se na tagi, ena sega tale na vutu: ni sa takali tani na ka makawa.

5 Se qai vosa ko koya sa tiko e nai tikotiko vakaturaga, Raica, au sa vakavouya mai na ka kecega. A sa kaya ko koya vei au, Vola mada: ni sa vosa mana ka dina oqo.

6 A sa kaya ko koya vei au, Sa caka oti. Oi au na Alifa kei na Omeka, na kenai vakatekivu kei na kenai vakataotioti. Au na solia walega vua sa viagunuva na wai ni bula mai na mataniwai vure.

7 O koya sa gumatua ena rawata na ka kecega oqo. Au na nona Kalou koi au, ena luvequ ko koya.

8 O ira na daurere, kei ira e vakatitiqa, kei ira e vakasisilataki, kei na daulaba, kei na dauyalewa, kei ira e kila ka vakatevoro, kei ira sa dausoro ki na kalou lasu, kei ira na daulasu kecega, *e ra votai vei ira* na nodrai votavota e na drano sa caudre kina na buka kei na sulifure: ia oqori nai ka rua ni mate.

9 Sa qai lako mai vei au e dua vei ira na agilose e lewe vitu *e ra* sa taura na bilo e vitu sa sinai kei na mate ca e vitu ena muri sara mai, a sa vosa vei au, ka kaya, Lako mai kike, au na vakatakila vei iko na alewa vou na wati ni Lami.

10 A sa kauta na yaloqu ko koya ki na ulunivanua levu ka cecere, a sa vakatakila kivei au na koro levu, ko Jeruselema savasava, sa lako sobu mai lomalagi mai vua na Kalou,

11 Sa tu kina nai ukuuku ni Kalou, a kena rarama e vaka na vatu dredre sara, e vaka na vatu jasipa, *e vakaraitayaloyalo* me vaka na krisitala;

12 Ia na kena bai e levu ka cecere, a sa tinikarua na kena matanikoro, a sa tinikarua na agilose *sa tu ga* e na matanikoro, a sa volai kina na yacadra, ia oqori na *yacadra* na mataqali e tinikarua na luve i Isireli:

13 E tolu na matanikoro e donuya na mata ni siga; e *tolu na* matanikoro sa donuya na tokalau; e tolu na matanikoro sa donuya na ceva; e tolu na matanikoro sa donui ra.

14 Ia na bai ni koro e tinikarua na vatu na kena yavu, a *sa tu* kina

na yacadra nai aposila ni Lami e tinikarua.

15 Ia ko koya sa vosa vei au sa qumia na gasau koula *na ligana*, me katuma kina na koro, kei na kena matanikoro, kei na kena bai.

16 Ia na koro sa tautauvata na veiyasana, a kena balavu e tautauvata kei na kena raraba: a sa katuma na koro ko koya e na gasau, a sa udolu vakatinikarua na kena setetia. *Ia* na kena balavu kei na kena raraba kei na kena cecere e tautauvata.

17 A sa katuma ko koya na kena bai, a kena kiupiti e dua na drau ka vasagavulu ka va, me vaka nai vakarau ni tamata, me vakataki koya na agilose.

18 A sa viri me bai na vatu jasipa; ia *na veivale e* na koro sa koula dina sara ga, me vaka nai iloilo makari.

19 Ia na yavu ni bai ni koro sa vakaiukuukutaki e na veivatu dredre kecega. A matai ni kena yavu na jasipa; a kenai ka rua, na safairi; a kenai ka tolu, na kalisitoni; ai ka va, na emeralta;

20 Ai ka lima, na satini; ai ka ono, na satiusa; ai ka vitu, na krisolaita; ai ka walu, na perili; ai ka ciwa, na topasa; ai ka tini, na krisopreso; ai ka tinikadua, na jasini; ai ka tinikarua, na amecisita.

21 Ia na matanikoro e tinikarua *sa caka e* na mataniciva e tinikarua; a matanikoro yadua sa caka kina na mataniciva e dua; a *sala* koula vinaka sara na sala ni koro, me vaka nai iloilo makari sara.

22 Au sa sega ni kunea kina na vale ni soro: ni sa kena vale ni soro na Turaga na Kalou Kaukaua sara kei na Lami.

23 A sa sega ni yaga e na koro oqo na mata ni siga, se na vula, me cila kina: ni sa vakararamataka nai ukuuku ni Kalou, kei na kena rarama na Lami.

24 O ira kece na lewe ni veivanua e ra sa vakabulai e ra na lako voli e na kena rarama: o ira na turaga levu kei vuravura e ra sa kauta mai na nodrai ukuuku kei na nodra vakarokoroko *me tu* kina.

25 Ia na kena matanikoro ena sega ni sogo e na siga; a sa sega ga kina na bogi.

26 E ra na kauta mai *me tu* kina nai ukuuku kei na vakarokoroko ni veivanua.

27 E sega sara e dua na ka eda vakasisilataka ena curu kina, se dua na ka e kitaka na ka ca, se daulasu: o ira ga e ra sa volai e na nonai vola ni bula na Lami.

A WASE XXII.

Sa tukuni na uciwai ni bula, kei na kau ni bula, kei na rarama ni koro ni Kalou, 1—7. *Sa cata na agilose me masu vua ko Joni*, 8, 9. *Eso tale na ka sa tukuni, a sa qai tini nai vola*, 10—21.

SA qai vakatakila mai vei au ko koya na uciwai ni bula, sa makari sese sara me vaka na krisitala na kena wai, sa drodro mai nai tikotiko vakaturaga ni Kalou kei na Lami.

2 E na loma ni kena sala, kei na batina ruarua talega ni uciwai, *sa tei kina* na kau ni bula, a sa vua vakatinikarua na vuana, sa vua e na veivula: ia na drau ni kau oqo na medra wai ni bula na lewe ni veivanua.

3 E ra na sega tale ni cudruvi *kina*: ena tu ga kina nai tikotiko vakaturaga ni Kalou kei na Lami; ena qaravi koya na nona tamata:

4 E ra na raica na matana, *ena volai* e na yadredra na yacana.

5 Ena sega kina na bogi; ena sega ni yaga vei ira na cina, se na rarama ni siga; ni sa vakararamataki ira na Turaga na Kalou: e ra na turaga tiko ka sega ni mudu.

6 A sa kaya ko koya kivei au, A vosa oqo sa mana ka dina: ia na Turaga na Kalou ni profita yalosavasava sa tala na nona agilose